

Bibliothèque numérique

medic@

**Ideler, Julius Ludovicus (éd.). Physici
et medici graeci minores volumen I**

Berlin : G. Reimer, 1841.

Cote : 33176x01

(c) Bibliothèque interuniversitaire de santé (Paris)
Adresse permanente : <http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?33176x01>

PHYSICI ET MEDICI GRAECI

MINORES.

CONCESSIT, AD FIDEM CODD, MSS. PRAESERTIM EORUM, QUOS
BEATUS DIEZIUS CONTULERAT, VETERUMQUE EDITIONUM PAR-
TIM EMENDAVIT PARTIM NUNC PRIMA VICE EDIDIT, COMMEN-
TARIIS CRITICIS INDICIBUSQUE TAM RERUM QUAM
VERBORUM INSTRUXIT

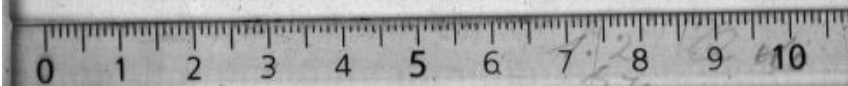
IULIUS LUDOVICUS IDELER.

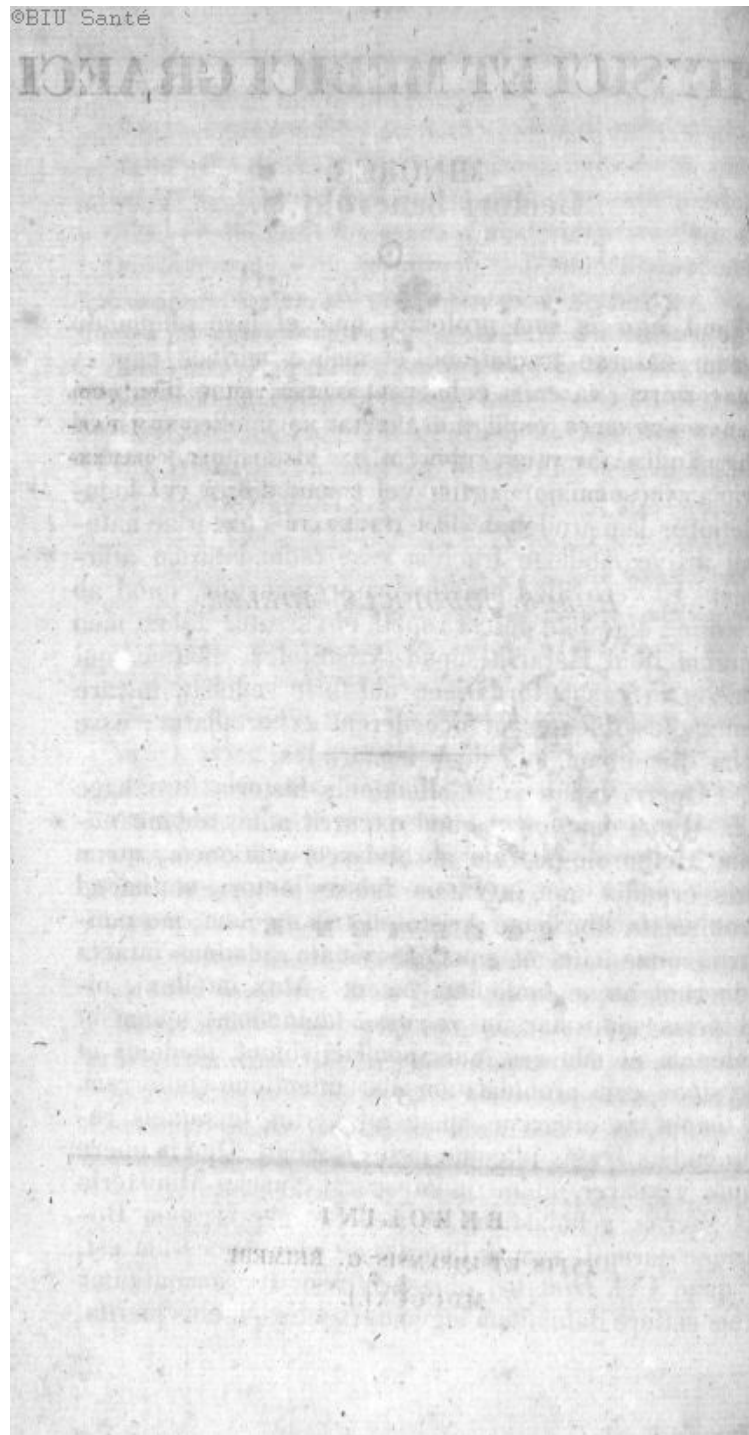

V O L U M E N I.

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS G. REIMERI
MDCCCXLI.

Lectori benevolo S.

Haud ego is sum profecto, qui, et ipse aliquando rerum naturae tractatione et amore mirifice captus, nunc vero (ita enim cohaerent omnia, quae hominum genus aut scire cupit aut affectat se intellexisse) ad alia studia abreptus, uberem ex hisce, quae partim prima vice omnino, partim vel emendatiores vel locupletiores iam prodeunt, dissertatiunculis historiae naturali artive medicae fructum esse redundaturum affirmem. Ut vero illud praeteream argumentum, quod ab historiae dignitate potest repeti, obversatur animo meo aureum illud Heracliti apud Aristotelem effatum, qui amicos in casam furnariam, ubi forte sedebat, intrare cunctantes fidenter ut accederent exhortabatur; esse enim illic etiam loci deos immortales.

Operis huius vel Collectionis historia fere haec est. Quum quatuor et quod excurrit annis abhinc novam Meteorologicorum absolvissem editionem, quam viris eruditibus non ingratis fuisse laetor, statim ad Problemata illa, quae Aristoteli tribui solent, me converti, quae situ et squalore vitiata, dudum intacta iacuerunt atque hodiernum iacent. Mox intellexi, nihil prius mihi hac in re esse faciendum, quam ut Galenum et minores, qui appellari solent, medicos et physicos cum problematum illa collectione conferrem, et omnia ea eruerem, quae ad veram lectionem restituendam frugis alicuius esse possent. Quo in opere quum versarer, idque innotesceret Summo Ministerio res sacras, scholasticas et medicas per regnum Borussiae curanti, summa liberalitate mihi concessum est, ut quae Cel. *Diezius*, olim professor Regiomontanus, quem mature defunctum lugemus omnes, qui eius merita,

IV

intelleximus, in longo illo per omnes fere Europae plagas itinere descripsit, congeffit, comparavit, iam nunc meos in usus converterem omnibusque uterer iis, quae ad consilium operis mei spectarent. De quibus admiculis, qualia nulli hucusque praesto erant critico, dicetur in peculiari dissertatione, adiuncta illa secundo huius operis volumini, quo lectores nunc ablego. Dabimus ibi catalogum codicum, quibus uti sumus, fere CC numero, maximam partem a *Diezio* collatorum, dabimus singulorum librorum, quae vocari solet, historiam literariam, dabimus denique indicem res et verba commemoratione digna vel nondum in lexicis enotata continentem.

De ordine, quem in opusculis describendis secuti sumus, hodie non disputamus, id tantummodo monere volumus, quod quasi catenam quandam conficere studuimus eiusmodi naturae, ut libri initium praecedentis finem ulla ratione exciperet, ita ut modo libellorum auctores, modo argumenti adfinitatem, modo loquendi et disserendi genus ante oculos haberem. Attamen studui, ut qui haecce scripta perlegat, eaque plerumque fastidiosa, nonnunquam inepta et insulsa, nihilo tamen secius varias propter rationes philologis medicisque commendanda, argumenti varietate a taedio absteineat. Postremi enim aevi opuscula, si ea in finem ablegassem omnia, legisset nemo: nunc vero ab hoc illove nec sine omni fructu legentur.

Iam hoc loco nihil mihi restat monendum, nisi ut Viris doctissimis, qui fautores exstiterent huic operi, praesertim viro Illustrissimo *Ioanni Schulze*, sociisque illustrissimis et eruditissimis Academiae Regiae Berolinensis grates meas dicam quam maximas.

Scrpsi Id. Novembribus anni MDCCCXL.

Iulius Ludovicus Ideler.

	Pag.
*XXI. Στοιχοὶ τῶν δώδεκα μηνῶν.	299
*XXII. Ἑρμῆνεια περὶ τῶν στοιχείων τοῦ ἀνθρώπου.	301
*XXIII. Ἀνωνύμου περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου.	303
XXIV. Ἀλεξάνδρου Τραλλιανοῦ περὶ ἐλμίνθων.	305
XXV. Ἰωάννου τοῦ Ἀκτουαρίου περὶ ἐνεργειῶν καὶ παθῶν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος καὶ τῆς κατ' αὐτὸ διαίτης λόγος A.	312
-----	λόγος B. 350
*XXVI. Ἱατρομαθηματικὰ Ἑρμού τοῦ Τρισμεγίστου πρὸς Ἀμμωνα Αἰγύπτιον.	357
XXVII. Θεοφίλου περὶ διαχωρημάτων.	397
XXVIII. Ἱεροφίλου Σοφίστου περὶ τροφῶν κύκλος, ποῖα δεῖ χρῆ- σθαι ἐκάστῳ μηνὶ καὶ ὅποιοις ἀπέχεσθαι.	409
XXIX. Θεοδώρου τοῦ Προδρομοῦ στίχοι κατὰ ἱατρικὴν ἐπι- στήμην εἰς τοὺς ἑβ' μηνῶν.	418
XXX. Ἀνωνύμου περὶ τοῦ αὐτοῦ στίχοι.	421
*XXXI. Ἀνωνύμου περὶ τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅποιοις δεῖ χρῆσθαι τροφαῖς ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν καὶ ἀπὸ ποιῶν ἀ- πέχεσθαι.	423
XXXII. Ἑρμού τοῦ Τρισμεγίστου περὶ κατακλίσεως νοσοῦν- των περιγαστρικά, ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης πρὸς Ἀμμωνα τὸν Αἰγύπτιον [ἄλλως].	430

CORRIGENDA.

P. 312. Ἰωάννου pro Ἰοάννου.

P. 357 l. II et p. 358 l. 6. Pro τῷ σχήματι lege τῷ ♂.

Quin alia nonnulla me fugerint *σφάλματα* plagulas corrigentem vix dubito. Precor, ut benevolus lector in memoriam sibi revocet, quid accidere soleat iis, qui Libyae peragrant deserta. Oculis enim vix credunt, quando *αὐάσεων* adspicere contingit palmeta, adeo adsueti arenarum vastitudini, ut animalium spectra hominumque, lassī animi deliramenta, in ipso coelo conspexisse sibi videantur.

PHYSICI ET MEDICI GRAECI

MINORES.

VOLUMEN PRIUS.

I.

I

PHYSICI ET MEDICI GRAECI

MINORES

PHYSICI ET MEDICI GRAECI

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ

ιατρικῶν ἐπισημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων

τὸ Α.

Ed.
Aldina
fol.

Τῶν προβλημάτων τὰ μὲν αὐτόθεν ἐστὶ πιστὰ καὶ 1
γνώριμα, πάσης ἀμφιβολίας καὶ ζητήσεως ἄγευστα. τίς γὰρ
οἶμαι νοῦν ἔχων ἀπορήσειε, τίνος ἔνεκεν ἡ φύσις τοῖς πτη-
νοῖς ἐδωρήσατο πτερά; πᾶς γὰρ συνετός εἶποι ἂν, ὅτι 5
θάλπειω χάριν ἀνθ' ἱματίων μὲν πρῶτον περιέβαλε, δεύ-
τερον δὲ κάλλους ἔνεκεν. πετοῖς δὲ ζῷοις τρίχας, ἐρπετοῖς
δὲ φολίδας, ἐνύδροις δὲ λεπίδας, ἢ ὄστρακα, καθάπερ τὰ
ὄστρακόδερμα προσαγορευόμενα. καὶ πάλιν διὰ τί τοῖς μὲν
κέρατα, τοῖς δὲ κέντρα, τοῖς δὲ ὄξεισι ὄνυχας ἢ τι τοιοῦ-
τον; πρὸς ἄμνηναν τῶν ἀδικούντων ὥσπερ φυσικοῖς δόρα- 10
σιν ἠσφαλίσατο ταῦτα. καρποὺς δὲ πάντας καὶ σπέρματα
πρὸς γένεσιν καὶ διαδοχὴν τοῦ γένους κεκτηναμένη ἡ φύ-
σις, λέπεσιν ἢ σώμασι τισιν ὑγροῖς ἢ ξυλώδεσιν ἢ δέρμα-
σιν ὁμοίως ἠσφαλίσατο, καθάπερ ἐν κιβωτῷ τούτους ἀπο-
κρύψασα πρὸς ἀποφυγὴν κρούουσι ἢ θάλπουσι ἢ ζῶων τινῶν 15
ἀδικούντων. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ περίβλημα παντελῶς ἀχρεῖον
οὐκ ἀπέλειψεν, ἀλλὰ πρὸς τροφήν παρεσκεύασεν. αὐτὰ
δὲ τὰ φυτὰ φύλλοις μὲν καὶ φλοιῷ καὶ τοῖς ὁμοίοις ἠμφία-
σεν ἀντὶ πτερῶν. προήδει γὰρ ὡς ἄμετρος ψύξις ἢ θερμό-
της ἐδύνατο λυμῆνασθαι ταῦτα. ἀκάνθαις δὲ καθώπλισεν 20
ἀντὶ βελῶν διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ζῶων φθοράν. ἀνθεσι δὲ
ποικίλοις ἐστεφάνωσε ταῦτα κόσμου καὶ κάλλους ἔνεκεν,
καὶ πάλιν ὥσπερ κήρυκας προμηνύοντας τὴν τῶν καρπιῶν

1*

β προκύπτουσιν γένεσιν. ὅσοι μὲν τοιαῦτα γνωστὰ καὶ σαφῆ
 προτείνουσιν, ἄντικρυς δέονται νοῦ· ὅσοι δὲ διχοστατοῦ-
 σιν, εἰ σύμφυτος τῷ πυρὶ σύνεστιν ἢ θερμότης, ἀπτικῆς
 αἰσθήσεώς εἰσιν ἐνδεεῖς. ὅσοι δέ, πότερον φύσις καὶ λόγος
 5 προνοητικὸς προμυθεύεται τὰ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, τὴν
 τάξιν, τὴν κίνησιν, τὴν θέσιν, τὴν διάπλασιν, τὰς χροάς,
 τὰ παραπλήσια, κολάσεις τυγχάνουσιν ἐνοχοί. τὰ δὲ
 ἅλυστα παντελῶς ἐστὶ θεῶ μόνῳ γνώριμα, τῷ καὶ τὴν τού-
 10 των οὐσίαν ὑποστήσαντι. καὶ γὰρ ὁ τεχνίτης ἔργον τι μηχαν-
 ατικὸν κατασκευάσας οἶδεν αὐτοῦ πάσας τῶν ἐνεργειῶν τὰς
 αἰτίας, ἰδιώτης δὲ παντελῶς ἄμοιρος τῶν αἰτιῶν ἐστίν.
 ἄποροι δὲ ζητήσεις εἰσὶν αἱ τοιαίδε· τίνας ἐνεκεν οἱ γαρ-
 15 γαλιζόμενοι μαχάλας ἢ πέλματα ἢ πλευράς γελῶσιν; ἢ τίνας
 χάριν ἀκούοντες τινες μαρμάρων παρατριβομένων ἢ πρι-
 ζομένων ἢ τρίζοντος ἢ ῥινουμένου σιδήρου τοὺς ὀδόντας
 εὐθέως μαρκῶσιν; ἢ διὰ τί τὴν ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ὀπωρῶν
 προσγινομένην αἰμοδίαν τοῖς ὀδοῦσιν ἀνδράχην ψυχρὰ πε-
 20 φικνία θεραπεύει καὶ οὐκέτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων
 ἰάματα, ἀλλὰ τὰ ὅμοια; ἢ διὰ τί λίθος ἢ μαγνήτις ἔλκει
 μόνον τὸν σίδηρον, ὑπὸ τε τῶν τούτου ῥινημάτων ζωοποιεῖ-
 ται ἢ λίθος, ἢ τε ἤλεκτρος λεγομένη μόνον τὰ κυρήβια
 καὶ τὰ κάρφη συνανασπᾷ κολλημένη τούτοις; καὶ λέων
 ἀλεκτρούνα δέδοικε μόνος, ὄρνις δὲ κατοικίδιος ὦν τε-
 25 κούσα τοῖς κάρφουσιν ἑαυτὴν ἀποκαθαίρει πανταχόσε τοῦ
 σώματος· ὄρνυγές τε σιτοῦνται τὸν ἐλλέβορον τοῖς ἀν-
 θρώποις δηλητήριον ὄντα· ψάροι δὲ τὸ κύνειον· ἀσκα-
 μωνία δὲ μᾶλλον χολὴν ξανθὴν ἔλκει· κολοκυνθίς δὲ καὶ
 ἀγαρικὸν καὶ λευκὸς ἐλλέβορος εὐφόρβιον τε καὶ κόκκος
 30 Κνίδιος φλέγμα· μέλας δὲ ἐλλέβορος καὶ ἐπίθυμον μέλαι-
 ναν χολὴν; τινὲς δὲ ὑπὸ μὲν τῶν καθαιρόντων στεγνοῦνται
 τὴν κοιλίαν, ὑπὸ δὲ τῶν στέλλοντων καθαίρονται μᾶλ-
 λον. καὶ ἄλλος πρὸς τήνδε πλέον ἤδεται τὴν τροφήν, ὅσον
 αὐτὴν μεταβάλλον. οὐδεὶς δὲ καὶ τὴν θαλασσίαν νάρκην
 35 ἀγνοεῖ· πῶς δὴ τῆς μηρίνθου τὸ σῶμα ναρκοῖ; τρίγλη δὲ
 κρατουμένη ἀντιπαθεῖ τῆ νάρκη. καὶ μυρίων ἄν σοι τοιοῦ-
 2 των προκαταβαλοίμην κατάλογον, πείρα μόνον γινωσκομέ-
 νων, ἃ παρὰ τοῖς ἰατροῖς ἰδιότητες ἄρρητοι λέγονται· το

γὰρ ἴδιον ἐκάστου προφοροόμενον ἀόρητον ὑπάρχει πρὸς
 ἀπόδοσιν τῶν αἰτίων. κακῶς γὰρ ἔνιοι λύσεις ἀθρόας τού-
 των παραβάλλουσι, εὐφρωτάτους δὲ καὶ ἀπιθάνους.
 φασὶ γὰρ τὰ καθαρτήρια θερμότατα τοὺς χυμοὺς ἔλκειν.
 ὅπερ ψεῦδος. ἔδει γὰρ πᾶν θερμὸν εἶναι καὶ καθαρτήριον.⁵
 οὕτω γὰρ τὸ πέπειρι θερμὸν ὄν οὐχ ἔλκτικόν ἐστιν, ἀλλὰ
 πεπτικὸν καὶ τονοτικόν. ὡσάντως δὲ καὶ μαστίχη καὶ ἀλόη.
 φάμεν δὲ μὴ ἀντιστρέφειν τὸν λόγον. πᾶν γὰρ καθαρτή-
 ριον θερμὸν μὲν τῇ κράσει, κενωτικὸν δὲ τῇ δυνάμει. οὐ
 πᾶν δὲ θερμὸν ἤδη καὶ τὴν δυνάμιν καθαρτήριον. λέγουσι¹⁰
 δὲ τὸν στρουθοκάμηλον σίδηρον πέττειν, οὐκ ἰδιότητι τι,
 μᾶλλον δὲ θερμότητι· ὅπερ ἄτοπον. λέων γὰρ τούτου τοῦ
 ζῴου θερμότερος ὢν οὐ πέττει τὸν σίδηρον. οὐ μόνον δὲ
 παρὰ τοῖς ἰατροῖς ἐστὶν ἰδιώματα μόνοις, ἀλλ' ἤδη καὶ παρὰ
 φιλοσόφοις καὶ γραμματικοῖς, πάθη λεγόμενα καὶ σεση-¹⁵
 μειωμένα ταῖς χρήσεσι. χρῆ τοίνυν προβάλλειν εἰς ζήτησιν
 τὰ μέσσην ἔχοντα χώραν, ἀμφίβολά τε πρὸς γνώσιν, οἷά τε
 πρὸς λύσιν ὑποπεσεῖν. ὡσπερ γὰρ τῶν λεγομένων τὰ μὲν
 ἐστὶ ψευδῆ πᾶσι γνωριζόμενα, τὰ δὲ πάντα τὴν ἀλήθειαν
 πρὸς ἀπόδειξιν κεκτημένα, τὰ δὲ ὡς ἂν εἴποι τις ἐξ ἀμφο-²⁰
 τέρων κεκραμένα λεγόμενα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν
 προβαλλομένων τὰ μὲν ἐστὶν εὐθῆλα πᾶσι γνωσκόμενα, τὰ
 δὲ πάντα κεκρυμμένα λύσιν οὐχ ὑποδεχόμενα, τὰ δὲ μέσσην
 ἔχοντα φύσιν, ὧν καὶ τὴν ἐκθεσὶν ποιησόμεθα. λυτέον δὲ
 πᾶν πρόβλημα ἀπὸ κράσεως, ἢ διαπλάσεως, ἢ ἐνεργείας,²⁵
 ἢ συμπαθείας τοῦ ὁμοίου, ἢ χρώματος, ἢ κατὰ ἀπάτην
 αἰσθήσεως, ἢ κατὰ ὁμωνυμίαν, ἢ ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥτιον
 τῶν ἐνεργουσῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ἢ καθὸ σκληρότερον ἢ
 μακρότερον ἢ μείζον ἢ ἔλαττον αὐτὸ φάμεν, ἢ ἀπὸ χρόνου
 καὶ ἡλικίας καὶ ἔθους, ἢ οὐσιώδους ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἢ ³⁰
 τῶν ὁμοίων καθὼς ἐν τοῖς προβλήμασιν εὐρήσεις τὰ λε-
 γόμενα. τούτοις οὖν τοῖς κανόσι χρησάμενος πᾶν ἀπορού-
 μενον δυνήσῃ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς αἰτίας ἀγαγεῖν. ἐπειδὴ
 δὲ οὐ μόνον ἀρκεῖσθαι χρῆ τῇ καθόλου μεθόδῳ, ἀλλ' ἤδη ³⁵
 τοῖς κατὰ μέρος χειραγωγεῖν τὸν διδασκόμενον, ἀρξόμεθα
 τῶν λύσεων.

1. Διὰ τί τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ὅμηρος πολιοκρο-
τάφους ἐκάλεσεν; ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντεῦθεν αἱ
πολιαὶ ἄρχονται τῷ εἶναι τὰ ἐμπρόσθια τῆς κεφαλῆς τῶν
ὀπισθίων μᾶλλον ὑγρότερα καὶ φλεγματικώτερα. ἢ λύσις
5 ἐκ κράσεως.

2. Διὰ τί [δὲ καὶ] τὰ ἐμπρόσθια τῆς κεφαλῆς [τῶν
ὀπισθίων μᾶλλον ὑγρότερα καὶ φλεγματικώτερα; ἢ λύσις
ἐκ κράσεως]; φαλακροῦται μόνον· διότι μαλακὰ καὶ ἀραιό-
πόρα. τῆς οὖν τριχὸς ὑπὸ τῆς φυσικῆς ξηρότητος ἀτροφού-
10 σης, βράδιως ἐκ τούτων τῶν μερῶν ἀποπίπτει καὶ μὴ κατ-
εχομένη στερεῶς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ξηροτέρων
καὶ πυκνοτέρων ὄντων. ἢ δὲ φαλάκρωσις τὴν γένεσιν ἐκ
ξηρότητος ἔχει. διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ οὐλότριχες ὡς ξηρό-
κεφαλοὶ θάττον μὲν φαλακροῦνται, βράδιον δὲ πολιοῦνται,
15 τῆς ξηρότητος ἐκδαπανώσης τὰ φλεγματώδη περιττώματα.
εἰσὶ δὲ καὶ ἄγρυπνοι μᾶλλον τῶν ἄλλων. ὁ γὰρ ὕπνος ἐξ
ὑγρότητος, ὡς δηλοῖ τὰ βρέφη ὑγρὰ τυγχάνοντα καὶ ὑπνώδη
καὶ περιττωματικά, καὶ τὰ ὑγρὰ πάθη, καὶ οἱ οἰνοφλυ-
γῆσαντες καὶ πυκνὰ λουόμενοι. τυγχάνουσι δὲ καὶ ἥτιον
20 ἀπείριτοι τὰς ἐκροὰς τῶν περιττωμάτων, ὅτινά φημι καὶ
στόμα καὶ ὀφθαλμούς. οἱ δὲ ἀπλότριχες ὑγροκέφαλοι
πεφυκότες, τὰ ἐναντία πάσχουσι, βράδιον ἢ οὐδὲ ὅλος φα-
λακροῦνται, φαλακροῦνται γὰρ καὶ διὰ γένους διαδοχὴν,
ὥσπερ καὶ ποδάγρα καὶ ἄλλα πάθη κατὰ συγγένειαν δια-
25 δέχεται τὰ τικτόμενα. τάχιον δὲ πολιοῦνται καὶ ὑπνώδεις
καὶ περιττωματικοὶ [τυγχάνουσι]. αἱ δὲ πολιαὶ λευκαί. μι-
μούνται γὰρ τοῦ γεννηθέντος φλέγματος τὴν χροίαν.
ἐπιότε δὲ καὶ χρυσοειδεῖς τυγχάνουσιν, ὅταν συναναμιχθῇ
ἢ λευκώδης χολὴ τῷ φλέγματι.

3. Διὰ τί οἱ γέροντες περιττωματικοὶ καὶ ἄγρυπνοι;
3 περιττωματικοὶ μὲν διότι ψυχρότεροι τῷ χρόνῳ καὶ ἀδυ-
νατότεροι γεγονότες. καὶ ἥτιον πέττονται, πολλὰ συνά-
γουσι περιττώματα κατὰ τοὺς πόρους. ξηροὶ μέντοι κατὰ
τὰ στερεὰ σώματα πεφυκότες εἰσὶ καὶ διὰ τοῦτο ἄγρυπνοι.
35 τὰ δὲ βρέφη ὑγρὰ τοῖς πόροις τε καὶ τοῖς στερεοῖς σώμα-
σιν ὑπάρχει.

4. Διὰ τί τὰ παιδιά ὑγρὰ ὄντα καὶ περιττωματικά

πολιὰς οὐκ ἀναφέρει; ὅτι ὑγρὰ καὶ θερμὰ τυγγάνουσι· τὸ μέντοι φλέγμα ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν. ἄλλως τε καὶ τὸ βρέγμα τῆς κεφαλῆς ἔχει θερματώδεις καὶ ἀραιοπόρον. καὶ διαφορεῖ τὰ περιττώματα. τῷ χρόνῳ γὰρ σκληρύνεται καὶ ὀστώδεις γίνεται πυκνότερον. ὅθεν καὶ ῥαφὰς αὐτῷ δέδωκεν ἡ φύσις ὕστερον, πρὸς τὸ διαφορεῖν ἐκεῖθεν τὰ ἀτμώδη περιττώματα. [ἢ λύσις ἐκ κράσεως καὶ κατασκευῆς σωμάτων.]

5. Διὰ τί αἱ γυναῖκες καὶ οἱ εὐνοῦχοι ταχέως πολιοῦνται; αἱ γυναῖκες μὲν ὡς φύσει ψυχραὶ· καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχίας δὲ περιττώματα συνάγουσι πλείονα, καὶ μάλιστα τῶν καταμηνίων ἐλελειπώτων. εὐνοῦχοί γε τῷ μηκέτι τὸ σπέρμα ἐκκρίνειν, ἀλλ' ἔχειν τὸ περιττώμα τὸ γεννητικὸν τοῦ σπέρματος συναναδιδόμενον τῷ αἵματι καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὅπερ ἐστὶ φλεγματοῦδες.

6. Διὰ τί δὲ καὶ ἄτριχες; γυναῖκες μὲν ὡς ψυχραὶ 15 πυκνοὺς ἔχουσι τοὺς πόρους τοῦ σώματος· τὸ γὰρ ψυχρὸν πιλητικόν· καὶ οὐκ ἔχουσιν ὁδὸν αἱ τρίχες πρὸς ἔξοδον. καὶ εὐνοῦχοι δὲ ὡς ὑγροὶ καὶ περιττωματικοὶ σφόδρα. τούτω γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὰ κάθυγρα χωρία βοτάνας οὐ βλαστάνει, οὔτε μὴν τὰ ἄγαν ξηρὰ καὶ πετρῶδη ζοικότα ταῖς φαλακρώσεσι.

7. Διὰ τί τῶν εὐνούχων ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ πόδες διαστρέφονται; ὅτι ὑπὸ τῆς εἰρημένης πολλῆς ὑγρότητος ἔχουσι τὰ μόρια διάβροχα σφόδρα καὶ μαλακά, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀσθενῆ· τὸ οὖν ὑποκείμενον βάρος τοῦ σώματος 25 τὰ σκέλη μὴ φέροντα στρεβλοῦνται. οὔτω γὰρ καὶ καλάμῳ, εἰάν ἐπιθῆς βάρος κάμπτεται. ὅτι δὲ τὸ μὲν σκληρὸν καὶ ξηρὸν ἰσχυρὸν καὶ πρὸς ἐνέργειαν μᾶλλον ἀντέχει, τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ μαλακὸν εὐθενές πρὸς ἐνέργειαν, δηλοῖ καὶ ξύλα καὶ δέρματα καὶ σχοινία. δηλοῦσι δὲ καὶ ἄνθρωποι. ὑπὸ 30 γὰρ λουτρῶν καὶ ποτῶν πλειόνων ἀσθενέστεροι πρὸς ἐνέργειαν, ὑπὸ δὲ εὐταξίας συμμέτρως ξηρανθέντες, εὐσθενεῖς εἰσι πρὸς ἔργον. ὅθεν εὐνοῦχοι μὲν καὶ γυναικώδεις ἀσθενεῖς· ἴσως δὲ καὶ οἰνόφυγες, ὡς φλεγματοδέστεροι. ψυχροὶ γὰρ γινόμενοι τὸ ἐναντίον ἀντείστασθαι ποθοῦσιν· οἶνος 35 δὲ θερμὸς φύσει. Αἰθίοπες δὲ, ὡς ξηρότεροι, οὐλότριχες, ἰσχυροὶ, μυώδεις, ἰσχυροὶ πρὸς ἔργον.

8. Διὰ τί δὲ καὶ ὀξύφωνοι; πάλιν γὰρ ἡ πλείων ὑγρό-
της παχύνουσα τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν αὐτῶν ἀποστενοί
καὶ τὸ πνεῦμα διὰ στενῶν τόπων διαβαῖνον ὀξύφωνίαν ποιεῖ,
διὰ δὲ εὐρυτέρων ὡς ἐπὶ ἀνδρῶν μεγαλοφωνίαν· εἰκόνα
5 δὲ λάμβανε τῶν αὐλῶν τὰς ὁπᾶς· ὅτι δὲ πλείστης ὑγρό-
τητός εἰσιν ἔμπλεοι, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ ἀδρύνεσθαι καὶ
μαστουὺς γυναικῶδεις ποιεῖν, καὶ βλέφαρα οἰδαλέα καὶ ἀπλό-
τριχες καὶ πολιώδεις.

9. Διὰ τί ἔνιοι τῶν εὐνούχων ποσῶς ἀφροδισίων ὀρέ-
10 γονται καὶ ἐρωσὶ ποτε; ὅτι πολὺ παρὰ τὸ ἠβάσκειν ὠργο-
τομήθησαν ἢ ἐθλάσθησαν καὶ ὡσπερ ἡμίτελεῖς εἰσιν εὐ-
νούχοι. καὶ οἱ φύσει δὲ θερμότεροι τὸ ἦπαρ καὶ τὰ σπερ-
ματικά ἀγγεῖα μεγάλα ἔχοντες, οἱ τινες φαντάζονται μὲν
τὴν χρῆσιν, οὐκ ἐνεργοῦσι δὲ τὴν ἐπιθυμίαν, διότι τὸ αἰ-
15 δοῖον αὐτὸ μὲν ἀπεμαράνθη. τὸ γὰρ οἰδίσκον πνεῦμα
συνεχῶς ἐκλείοιπεν, ὅπερ ὑπὸ τοῦ σπέρματος ἐτίκτετο. καὶ
διὰ τῶν σπερματικῶν πόρων ἐφύετο ἐκ τῶν περὶ τὰ λοχία
μερῶν. ὡς ἐπὶ παιδίων δὲ τετύφλωνται αὐτῶν οἱ σπερμα-
τικοὶ πόροι συμπεσόντες.

20 10. Διὰ τί ἐν παντὶ τόπῳ τετριχωμένῳ πολιὰς ποιού-
μεν, ἐν δὲ μασχάλαις οὐκέτι; ὅτι ὁ τόπος θερμός· ἀρτη-
ριώδης γὰρ καὶ φλεβώδης. ἄλλως τε καὶ ἀραιοπόρος ὢν
διαφορεῖ συνεχῶς τὰ φλεγματώδη περιτώματα. δηλοῖ δὲ
τοῦτο τὸ συνεχῶς ἰδροῦν αὐτάς.

25 11. Διὰ τί ἔνιοι αἰδούμενοι ἰδρῶσι τὰς μασχάλας; ὅτι
μᾶλλον ἀραιοπόροι. ἡ φύσις γὰρ ἀποστρεφόμενη τὸ τιμῆς
ἢ εὐλαβείας ἄξιον μετρίως φεύγει σὺν τῷ αἵματι εἰς τὰς
μεγίστας φλέβας καὶ ἀρτηρίας. καὶ αὗται πληρούμεναι ἀπο-
4 στάζουσιν. οἱ δὲ χαιρόμενοι τῷ διαχαλαῶσθαι καὶ ἀραιοῦ-
30 σθαι, πλείστον δὲ τὰς μασχάλας, [ταῦτό τοῦτο πάσχουσιν].

12. Διὰ τί οἱ φοβούμενοι ὠχροὶ εἰσιν; ὅτι ἡ ἡμετέρα
φύσις καὶ ἡ προνοουμένη τοῦ σώματος δύναμις δέει τοῦ
μὴ παθεῖν τι περὶ τῶν ἐντός, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς ἐν οἴκοις
ἀποφεύγομεν, καὶ αὕτη φεύγει σφόδρα πρὸς τὸ βάθος τοῦ
σώματος ἀσφαλείας χάριν. συνέλκει δὲ μεθ' ἑαυτῆς τὸ αἷμα,
35 ᾧ κέχρηται τροφῇ καὶ ὀχῆματι, ὡς καὶ χρηστῷ μόνῳ χυμῷ·
τοῦτο δὲ ἦν τὸ ῥοδίζον τὸ δέσμα καὶ ἐρυθραιῖνον.

13. Διὰ τί καὶ τρέμουσιν; ὅτι καὶ ἡ ψυχικὴ δύναμις κατὰ συμπάθειαν τῆς φύσεως φεύγουσα τὰ νεῦρα καταλιμπάνει, ἅπερ ἐφύλακτον τὰ ἄτρομα μόρια. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποπατοῦσι καὶ οὐροῦσιν ἀπροαιρέτως. οἱ γὰρ κλείοντες τοὺς πόρους τῶν περιτωμάτων μῦες νῦν ἀσθενοῦντες ἀφίᾳσι τὰ περιττά.

14. Διὰ τί οἱ χαιρόντες ἐρυθριῶσιν; ὅτι ἡ φύσις αὐτοδιδάκτως τῷ ἡδονῇ προτρέπει κατὰ τὸ ἐκτὸς ὄντι, καθάπερ ἡμεῖς φίλῳ ἢ τέκνῳ. συνέπεται δὲ τὸ αἷμα ταύτῃ. μεμαθήκαμεν δὲ τοῦτο ῥοδίζειν τὸ δέρμα τῷ ἰδίῳ χρώματι. οἱ δ' ὀχρῶντες διὰ τὸ ἐναντίον [τὸ ἐναντίον πάσχουσι].

15. Διὰ τί οἱ αἰδούμενοι ἐρυθριῶσιν; ὅτι ἡ φύσις αὐτοδιδάκτως τινὲ συνειδῆσει τὸ τιμῆς ἄξιον αἰσχυρομένη, καθάπερ εὐγενῆς κόρη, μετρίως ὑποστέλλεται πρὸς τὸ βάθος καὶ ἐντὸς τοῦ σώματος. τοῦ αἵματος τοίνυν συγκρινομένου καὶ χρομένου, τὸ δέρμα βάπτεται τῷ τοῦ αἵματος χρώματι. οἱ δὲ φασιν, ὅτι ὡς περ αὐτὸ προβάλλεται σκέπης ἕνεκεν. οὕτω γὰρ καὶ τὴν χεῖρα φυσικῶς τῷ προσώπῳ προφέρουσιν.

16. Διὰ τί ἐνιοὶ φοβηθέντες ἀπέθανον; ὅτι φεύγουσα τὴν ἢ φυσικὴν δύναμις εἰς τὸ βάθος μετὰ τοῦ αἵματος τὸ ἐμφυτον θερμὸν καὶ ζωτικὸν τὸ παρὰ τῆς καρδίας γεγνημένον ἀθρόως καταβαπτίζει καὶ σβέννυσι καὶ φθορὰν ἐπάγει. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ἐλαιον πολὺ τε καὶ ἀθρόως ἐπιβαλλόμενον λυχνιαία φλογὶ σβέννυσιν αὐτήν. ἀναλογεῖ δὲ τὸ ἐκ καρδίας θερμὸν λυχνιαία φλογί. καὶ οἱ ἀμέτρως δὲ ὀδυνώμενοι ἀπέθανον τῷ αὐτῷ λόγῳ. ἀπόλλυται γὰρ ἡ ἐκτὸς κίνησις τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ, καθάπερ καὶ τὸ πῦρ ἐπιποματιζόμενον σβέννυται.

17. Διὰ τί πολλοὶ τῶν οἰνοφλυγησάντων ἀπέθανον; ὅτι πάλιν τὸ πλῆθος τοῦ οἴνου τὴν φυσικὴν καὶ τὴν ζωτικὴν δύναμιν καὶ θερμότητα καταβαπτίζει. πάσχουσι δὲ τοῦτο μάλιστα, ὅσοι τὸ ἐμφυτον θερμὸν ὀλίγον καὶ ἀσθενεῖς ἔχουσι, τὸ πολὺ γὰρ καὶ ἰσχυρὸν ἀντέχει μᾶλλον δύναται, καὶ τῷ χρόνῳ πέττει τὸ πλῆθος. καθάπερ καὶ ἡ πλείων φλόξ φέρει πλείονα τοῦ ἐλαίου τὴν ἐπίχυσιν.

18. Διὰ τί οἱ γέροντες τρέμουσιν; ὅτι τὰ νεῦρα πά-

λιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ οἱ μῦες τῶν μορίων μὴ
δεχόμενοι τὴν ἀρκοῦσαν δύναμιν κινητικὴν οὐκ ἀντέχου-
σιν ὁμοίως βασιτάζειν τὸ βάρος τοῦ σώματος. γίνεται δὲ
5 τρόμος τῷ ἔλκειν ἐπὶ τὸ κάτω τὸ βάρος τοῦ σώματος τὸ
μόριον, τὴν δὲ ψυχικὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ ἄνω. καὶ τοῦτο
κατὰ διαδοχὴν καὶ συνεχῶς γινόμενον τὸν τρόμον ποιεῖ.
ὅθεν λοιπὸν ἐπὶ κάτω νεύουσιν ἐπὶ γῆν σπεύδοντες, ὅπου
καὶ φύσις βιάζεται. ὅθεν καὶ βακτηρίαις ἑαυτοὺς καθά-
περ τοίχους παλαιοὺς ἀντὶ ξύλων στηρίζουσι. διὰ τοῦτον
10 τὸν λόγον τῆς ἀσθενείας τῶν δυνάμεων, ἀπροαιρέτως ἐξίσιασι
σκύβαλον καὶ οὖρον.

19. Διὰ τί οἱ λυπούμενοι ὠχρῶσιν; ὅτι πᾶσα ἡ φύ-
σις ὑπομιμνησκομένη τοῦ ἀνιαροῦ, κατ' ὀλίγον συννεύει
πρὸς τὸ βάθος μετὰ τοῦ ῥοδίζοντος αἵματος τὸ δέρμα.
15 ἦντον μέντοι τῶν φοβαυμένων [ὠχρῶσιν].

20. Διὰ τί οἱ χαιρόμενοι ἀθρόως καὶ σφοδρῶς, ποτὲ
καὶ ἐκλύονται; τῷ τὴν ζωτικὴν δύναμιν καὶ τὸ ἔμφυτον
θερμὸν ἀμέτρως ἔξω φερόμενον πρὸς τὸ ἦθος διαφορεῖσθαι
καὶ ἀπόλλυσθαι. ὅθεν καὶ ἰδροῦσι καὶ ἐρυθρῶσι διὰ τὴν
20 παρουσίαν τοῦ αἵματος. τὸ γὰρ ἔμφυτον θερμὸν καὶ αὐτὸ
τὸ πῦρ τῆ μὲν θερμότητι καὶ τῆ φύσει τοῦ οἰκείου τόπου
ἐπὶ τὸ ἄνω κινεῖται. πάλιν δὲ διὰ τὴν ὄρεξιν τῆς τροφῆς
ἐπὶ τὸ κάτω. ὅποτέρα τοίνυν τῶν κινήσεων ἀπόλλυται
διαφθείρει τοῦτο.

21. Διὰ τί οἱ λυπούμενοι καὶ οἱ ἐρῶντες καὶ οἱ ὄρ-
γιζόμενοι στενάζουσι μέγα καὶ συνεχῶς; ὅτι οἱ μὲν λυ-
πούμενοι πρὸς τὸ λυπήσαν ἔχουσι τὴν ψυχὴν ἐστραμμέ-
νην, οἱ δὲ ποθοῦντες πρὸς τὸ ποθούμενον, οἱ δὲ χολῶντες
πρὸς τὸ τὴν ὄργην κινήσαν αὐτοῖς. ἡ ψυχὴ τοίνυν ἐστραμ-
30 μένη πρὸς τὸ κινήσαν αὐτὴν ἀμελεῖ καὶ ὥσπερ ἐπιλανθάν-
νεται χορηγεῖν τοῖς τοῦ θώρακος μυσὶ τὴν κινητικὴν δύ-
ναμιν. ἡ καρδία τοίνυν μῆτε τῆ διαστροφῆ τοῦ θώρακος
εἰσδεχομένη τὸν ἀέρα καὶ ῥιπιζομένη καὶ ἐψυχομένη μῆτε
διὰ τῆς συστολῆς ἐκκρίνουσα τὰ λιγνύδη περιττώματα,
35 ἄπερ ἢ ἐξ αἵματος ἐκκαυσίς ἐγέννησε, δέει τοῦ μὴ πνιγμὸν
παρακολουθῆσαι, τὴν ψυχὴν ἀναγκάζει καὶ ὑπομιμνήσκει
πλείστην τοῖς μυσὶν ἐπιχορηγεῖν κινήσιν καὶ ποιεῖν μεί-

ζονα τὴν εισπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν πρὸς τὸ καὶ πλῆθος αἴρος ψυχροῦ λαβεῖν καὶ πλῆθος ἐκκενοῦν τῶν περιτωμάτων, ἴν', ὅπερ ἐμῆλλον αἱ μικραὶ καὶ συνεχεῖς ἀναπνοαὶ ποιεῖν, τοῦτο μία ποιήσῃ μείζων. καὶ τοῦτα καλεῖται στενάζειν παρὰ τοῖς παλαιοῖς παρὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς καρδίας. 5 καὶ στένονσι διὰ τίνος χρόνου μέγα. καὶ τοῦτο ποιοῦσι πολλάκις τῷ τὴν ψυχὴν ἀπεστράφθαι μὲν αἰεὶ πρὸς τὸ κινήσαν αὐτήν, τὴν δὲ φύσιν ἀναγκάζειν ποτὲ διὰ τὴν καρδίαν ἐπιπέμπειν πλείονα δύναμιν κινητικὴν τοῖς μυσὶ τοῦ θώρακος. ὅπερ δὲ ἐν θώρακι ἀναπνοή, τοῦτο ἐν σώματι 10 διαπνοή διὰ τῶν ἀρτηρίων. καὶ ἔοικε τῇ μὲν εισπνοῇ ἢ διαστολῇ, τῇ δὲ ἐκπνοῇ ἢ συστολῇ. συστολῆς δὲ καὶ διαστολῆς σφυγμὸς κατηγορεῖται.

22. Διὰ τί ὁ ἴσικος δύσπεπτος; ὅτι κοῦφος ὢν ἐμπλέει ἐν τῇ ὑγρᾷ τροφῇ κατὰ μέσον καὶ οὐκ ὀμιλεῖ τῷ σώματι 15 αὐτῆς, δι' ἧς ὀμιλίας ἢ πέψις γίνεται. καὶ παρὰ τὸν οἰσοφάγον δὲ πλεονάζει, [οὔ] ἢ ὄρεξις ἔργον καὶ οὐ πέψις. ἐκτὸς δὲ εἰς ὕδωρ ἐμπλέει μὴ βυθιζόμενον, ὅτι ἐν τῇ τρίψει τῶν κρεῶν ἐναπολαμβάνεται πνεῦμα κοῦφον, ὅπερ μεταωρίζει τὸ σῶμα τοῖς ὑγροῖς ἐπινηήσθαι. διὰ τοῦτο δὲ καὶ 20 χαυνός ἐστι τῇ μετοχῇ τοῦ πνεύματος.

23. Διὰ τί τοῖς κνησιῶσι τὸ ἄγαν ζέον φίλον; ὅτι τὸ β μὲν ποιοῦν τὸν κνησιμὸν φλέγμα παχὺ καὶ ψυχρὸν ὄν, δυσαισθητὸν ἀποτελεῖ τὸ δέρμα.

24. Διὰ τί δὲ καὶ ἤδονται ἐν τοῖς λουτροῖς κνησιῶντες; 25 ὅτι ἠΐθερμότης χέει τὸ φλέγμα· καὶ οἱ ὄνυχες διαφοροῦσι.

25. Διὰ τί δὲ καὶ τὰ ρῶτα μάλιστα κνησιῶσιν; ὅτι τὰ μέρη ταῦτα ψυχρότερα τῶν ἐμπροσθίων ὄντα πλέον φλέγμα ἔχει· ὅθεν καὶ γέρουσιν ὡς ψυχροῖς μᾶλλον τὸ πάθος πλεονάζει. 30

26. Διὰ τί οἱ βραχεῖς τῷ σώματι τῶν μακρῶν φρονιμώτεροι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰσιν; ὅτι συνέσφιγται αὐτοῖς καὶ συνκεκρότηται ἡ ψυχὴ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. ἐπὶ δὲ τῶν εὐμεγεθῶν εἰς μῆκος ἐπεκτεινομένη ἐκλύεται. διὸ καὶ Ὀμηρος Ὀδυσσεῖα μὲν βραχὺν καὶ φρόνιμον λέγει, Αἴαντα δὲ μακρὸν καὶ μαρρότερον. τὸν δὲ τρόπον [τοῦτον] ἰσχυροὶ μᾶλλον οἱ ἐλάσσονες τῶν μείζονων.

27. Διὰ τί οἱ ἥττον φρόνιμοι μετεωρίζονται περιπα-
τοῦντες; ὅτι ὡσπερ κυβερνήτης μὴ ἄγαν ἐρρωμένος οὐκ
ἐπ' εὐθείας ἄγει τὸ σκάφος, οὕτως καὶ ἡ σαθροτέρα ψυχὴ
τὸ σῶμα.

28. Διὰ τί πολλοὶ μωροὶ φρονίμους ἄγαν τίκτουσι,
πολλοὶ δὲ ἄγαν φρόνιμοι μωροτέρους; ὅτι οἱ μωρότεροι ἐν
τῇ συνουσίᾳ νικώμενοι σφοδρᾶ τῇ ἡδονῇ ἔχουσι τὴν ψυχὴν
ἄγαν βεβαπτισμένην τῷ σώματι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ σπέρμα
πλείστης μετέχον δυνάμεως λογιστικῆς καὶ φυσικῆς τὰ ὑπ'
10 αὐτοῦ τικτόμενα φρονιμώτερα ποιεῖ. ἐπὶ μέντοι τῶν φρο-
νίμων καὶ μάλιστα τῶν πεπαιδευμένων, αἰεὶ τὸ φρονοῦν
καὶ ἐν τῇ συνουσίᾳ λογιζόμενόν τινα τῶν ἐκτὸς ἀναγκαίων
καὶ μετεωρίζομενον ἔχει τὸ σπέρμα κατιὸν ἄμοιρον πλεί-
στης ψυχικῆς δυνάμεως. ἐνθεν λυτίον, διὰ τί οἱ μωροὶ
15 καὶ ἀπαιδευτοὶ τῷ σώματι εὐσθενεῖς τίκτουσι μᾶλλον, οἱ
δὲ πεπαιδευμένοι ἀσθενεῖς.

29. Διὰ τί τῶν ἀγρίων ζώων ἡ κόπρος ἥττον δυσώδης
ἐστί; διότι καὶ ξηροτέρα καὶ ἀπέπτω κέχρηται τροφῇ καὶ
6 γυμνάζεται πλέον. ἡ δὲ τῶν δορκῶν καὶ τινῶν ζώων κό-
προς ἀρωματίζει ποσῶς. ἡ μέντοι τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ
20 πάντα τὰ ζῶα δυσώδης ἐστίν, ὅτι καὶ ποικίλη καὶ ὑγρᾶ
χρῶνται τροφῇ καὶ πλέον τοῦ κόρου παρὰ καιρὸν μὴ δεό-
μενοι καὶ ἀγυμναστότεροι καὶ ἥττον τῶν ἀλόγων θερμό-
τεροι. μὴ πεττομένη τοίνυν τελείως καὶ τῷ πλήθει μὴ
25 διαπνεομένη ποσῶς σηπομένη δυσώδης ἐστίν.

30. Διὰ τί τὸ σίνηρι καὶ τὸ πέπερι καὶ πάντα τὰ
δριμέα ἐπιτιθέμενα μὲν τῷ δέρματι ἔλκουσιν αὐτό, κατα-
πινόμενα δὲ οὐκέτι τὴν κοιλίαν ἔλκουσι; διότι φθάνουσι
μεταβληθῆναι καὶ πεφθῆναι πρὶν δράσωσι, καὶ ὅτι ἐκλύε-
30 ται ἡ δριμύτης τῇ πολλῇ τῆς κοιλίας ὑγρότητι. ἄλλως τε
ἐν τῇ ἐπιθέσει τὸ δέσμα καὶ τῇ πυκνότητι δίδωσι καιρὸν
πρὸς τὸ δράν τοῖς δριμέσι καὶ τὸ ἀσθενές δέ. τὸ δὲ βρά-
θος καὶ ἀραιόπορον καὶ ἰσχυρὸν μᾶλλον.

31. Διὰ τί δὲ οἱ λυπούμενοι καὶ οἱ χαιρόμενοι γε-
35 λῶντες δακρύουσιν; οἱ μὲν λυπούμενοι τῇ πυκνότητι τῶν
ἐν ὀφθαλμοῖς πόρων ἐκθλίβουσι τὸ ἐν αὐτοῖς ὑγρόν· ἡ
λύπη γὰρ ψύξιν καὶ πύκνωσιν ἐργάζεται τῶν πόρων· οἱ δὲ

χαιρόμενοι τὸ ἐναντίον τῇ ἀραιότητι τῶν πόρων ἐκχέουσι τὰ ὑγρά. ἐπὶ τινῶν δὲ στενοπόρων ὀφθαλμῶν οὐ γίνεται τὸ δάκρυον ἐπὶ ἀμφοτέρων.

32. Διὰ τί τοῖς λυπουμένοις ὄχρον γίνεται τὸ ἐπιπολῆς; τῷ τὴν φύσιν μετὰ τοῦ αἵματος εἰς τὸ βάθος συννεύειν, ὡς ἐμάθομεν. ὅπερ ἦν θερμαῖνον καὶ ἀραιοῦν τὴν ἐπιφάνειαν.

33. Διὰ τί τοῖς οὐροῦσι παρέπεται πολλακίς καὶ φύσαν ἐκκρίνειν; ὅτι ἡ οὐροδόχος κύστις τοῦ οὐρου πεπληρωμένη ὀγκοῦται καὶ θλίβει καὶ ῥενοῖ τὸ ἀπευθυσμένον ἐντέρον. νῦν οὖν ἐν τῇ ἐκκενώσει χαυνούμενον δίδωσι καιρὸν πρὸς διέξοδον τῷ ἐναπολαμβανομένῳ πνεύματι ἐν τοῖς ἐντέροις. οἱ δὲ φασιν, ὅτι καὶ συμπάθεια τις ἐστὶ τῶν μορίων πρὸς τὴν ἀπόκρισιν.

34. Διὰ τί οἱ βλέποντες χασμωμένους χασμῶνται; διὰ τὸ τὴν φύσιν ὁμοιοπαθεῖν καὶ συμπάσχειν τῶν ζῶων, πλεον δὲ τῶν ἀλόγων· οὕτω γὰρ ἐνὸς οὐρούντος ὄνου καὶ οἱ λοιποὶ συνεξουροῦσιν αὐτῷ πεπληρωμένοι οὐρων.

35. Διὰ τί ὁ ὀφθαλμῶν τῷ ὑγιαίνουντι μεταδίδωσι τοῦ πάθους, οὐκ ἐτι μὴν ὁ ὑγιαίνων τῷ πάσχοντι μεταδίδωσι τῆς ὑγείας; τῷ εἶναι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγροὺς καὶ μαλακοὺς καὶ εὐπαθεῖς, ἐτι γὰρ μὴν καὶ τῆς ὑγείας ἐκ συμμετρου κράσεως οὔσης, τῆς δὲ νόσου ἐξ ἀμέτρου δυσκρασίας· τὸ οὖν σύμμετρον ῥᾶον ὑπὸ τοῦ ἀμέτρου μεταβάλλεται καὶ τρέπεται, ἥπερ τὸναντίον. οὐκοῦν ἡ ὀφθαλμία 25 δυσκρασία τις ἀμετρος οὔσα τὴν ὑγείαν τρέπει θάπτον, οὔσαν εὐκρασίαν σύμμετρον. ἐγνωμεν δὲ τὴν τροπὴν γίνεσθαι διὰ τὴν φυσικὴν τῶν σωμάτων συμπάθειαν.

36. Διὰ τί τὸ νόμισμα καὶ τὸ μῆλον ἐν ὕδατι μείζονα ἐαντῶν φαίνεται; ὅτι τὸ ὀμιλοῦν αὐτοῖς ὕδωρ [ποιούμενον] τὴν χροάν αὐτῶν ἀναδέχεται καὶ τὴν ὄψιν ἀπατᾷ, ὡς μείζονων αὐτῶν ὄντων. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οἱ πλανῆται περὶ τὸν ἀνατολικὸν ἢ δυτικὸν ὀρίζοντα τυγγάνοντες μείζονες νομίζονται τῷ σώματι τῷ τὸν περὶ αὐτῶν αἴρα ποιῆσθαι.

37. Διὰ τί τὰ τετράγωνα πόρρωθεν στρογγύλα νομίζονται; τῷ τὴν ὄψιν μὴ σθένουσαν μακρόθεν ὄραν τὰς

γωνίας ὡς ὀξείας, μὴ βλέπειν αὐτὰς τῇ ἀγνοίᾳ. τούτων δὲ ὑπεξαίρουμένων κατὰ ἀπάτην τῆς ὄψεως τὸ λοιπὸν σῶμα στρογγύλον φαίνοσθαι, τοῦτο γίνεται κατὰ ἀπάτην τῆς ὄψεως, [ὡσπερ] καὶ ἡ κεκλασμένη κόπη ἐν ὕδατι.

5 38. Διὰ τί ξύλου τυπουμένου πόρρωθεν ὀρῶμεν τὴν πληγὴν εὐθέως, τὸν δὲ κτύπον βράδιον, καίπερ ἅμα τῇ πληγῇ τοῦ κτύπου γινομένου. ὅτι τὴν ὄψιν κεκτῆμεθα τῆς ἀκοῆς λεπτομερεστέραν καὶ ὀξυτέραν. προλαμβάνει τοίνυν κατὰ τὸν χρόνον ὡς ὀξυτέραν τὴν πληγὴν ὄψις, ἡ δὲ ἀκοή, 10 ὡς παχυμερεστέρα βράδιον τῆς πληγῆς ἀντιλαμβάνει. τῷ λόγῳ γὰρ ἀρχὴν τούτῳ λυτέον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς παρατρίψεως τῶν νεφῶν ἐν χειμῶνι, πληγῆς τικτομένης τῆς λεγομένης βροντῆς καὶ ἐκπυρώσεως λεγομένης ἀστραπῆς, ὡς ἐπὶ πυρ- 7 ἐβόλων, πρῶτον ὀρῶμεν τὴν ἀστραπὴν, εἶθ' οὕτως ὕστε- 15 ρον ἀκούομεν τῆς βροντῆς, καίπερ τῆς πληγῆς πρῶτον τῆς ἀστραπῆς τὴν βροντὴν ἀποτελοῦσης ἢ ἅμα. κἀνταῦθα τοίνυν ἡ ὄψις προλαμβάνουσα τὴν ἀκοήν, ὡς λεπτομερεστέρα, 10 πρῶτη τὴν ἀστραπὴν ὀρᾷ, εἶθ' οὕτως ὕστερον ἢ ἀκοή τῆς βροντῆς αἰσθάνεται ὡς παχυμερεστέρα καὶ βραδεία πρὸς 20 ἀντίληψιν.

39. Διὰ τί τῆς μὲν ὄψεως γυμνῆς οὐσης, τοῦ δὲ παν- τὸς σώματος ἡμφιεσμένου ἐν κρύει σφοδρῶ τὸ μὲν σῶμα πᾶν ἴγουσμεν, τὸ δὲ πρόσωπον οὐδόλως; διὰ τὸ ἔθος· εἶθις γὰρ ἡ ὄψις αἰεὶ τῷ αἴρι προσομιλεῖν. ᾧ δ' ἂν ἡ 25 γυμνὴ τυγχάνουσα, μέγα δὲ πέφυκεν ὄπλον πρὸς δυσπά- θειαν ἢ συνήθειαν.

40. Διὰ τί ἡ ξανθὴ δι' ὅλου τοῦ βίου παραμένουσα χιτῶνι, τῇ λεγομένη κῦσται χοληδόχῳ, λίαν εὐπαθεῖ, οὐδ' ἀναβιβρώσκει τοῦτον, κατασκήπτουσα δὲ τῷ ὀδόντι βραχὺν 30 χρόνον, σώματι δυσπαθεστάτῳ, παραχρήμα τὴν διάβρωσιν ἐργάζεται; φημὶ διὰ τὸ παρὰ φύσεως ὠρίσθαι κατοικεῖν αὐτὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ σώματι μόνῳ καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν αὐ- τὴν λυμαίνεσθαι. μέγα γὰρ φάρμακον κωλυτικὸν ἀνίας ὄνομα τῆς φύσεως· καὶ μυρίων ἄλλων παραδείγματα δύ- 35 ναμαί σοι λέγειν. ἐν μήτρᾳ δεκαμηνιαῖον βρέφος βραδὺ παραμένει μηδεμίαν αἰσθησιν βάρους παρέχον τῇ κνοφο- ρούσῃ, πνεῦμα δὲ κοῦφον ἐνσκήψαν εἰς αὐτὴν ὀδύνην ἐρ-

γάζεται παραχρήμα, τάσιν καὶ βάρος ἀφόρητον ἐμποιοῦν. τραχεία ἀρτηρία πνεύματός ἐστι δοχείον μόνον, καὶ ἐὰν ψιξὴ ἢ ποτὸν εἰς αὐτὴν παραδράμη, πνιγμὸς ἐπιτεταί καὶ βήξις σύντονος. ἢ γὰρ φύσις οὐχ ὥρισε τοῦτο γενέσθαι καὶ ἐπὶ ὀλίγον ἀδύνατα.

41. Διὰ τί τῶν λουομένων οἱ μὲν εἰσιόντες διψῶδεις ἐξίσιν ἄδιψοι, οἱ δὲ τὸναντίον; ὅσοι μὲν ξηρότεροι διψῶντες, ὑπὸ τοῦ λουτροῦ ὑγραινόμενοι γίνονται ἄδιψοι (ἢ δίψη γὰρ ἀπὸ ξηρότητος), καὶ μάλιστα ἐὰν μὴ διαφορηθῶσιν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ θόλου· ὅσοι δὲ ὑγρότεροι καὶ ἄδιψοί 15 εἰσιν, ἐγχερονίσαντες καὶ μάλιστα ἐν ἀέρι σφόδρα θερμῷ καὶ τῷ ξηρῷ θόλῳ [ἐὰν] διαφορηθῶσι τὴν ὑγρότητα διὰ τῶν ἰδρωτῶν διψῶδεις ἀποτελοῦνται.

42. Διὰ τί τῶν ἐσθιόντων ῥάφανον οἱ μὲν δυσῶδες ἐρεῦγονται, οἱ δὲ οὐ δυσῶδες; φαιμὲν ὅσων μὲν ἡ κοιλία 15 καὶ ὁ στόμαχος ἀπέριττός ἐστι μοχθηρῶν χυμῶν καὶ μάλιστα φλεγματοειδῶν ἢ ἐρυγῆ καθαρά· ὅσων δὲ πεπλήρωται, δυσῶδης ἐστί, τῷ τὴν ῥάφανον θερμὴν καὶ τμητικὴν χυμῶν καὶ λεπτύνουσαν αὐτοὺς κινεῖν ἐκ τῶν χυμῶν τὰ πνεύματα, καὶ ταῦτα δι' ἐρυγῶν κενοῦν διὰ στόματος. οὕτω 20 γὰρ καὶ βόρβορος ἢ συγάζων μὲν οὐκ ἀναπέμπει δυσωδίαν, ὑπὸ δὲ τινος κινούμενος καὶ ταρασσόμενος ἀναπέμπει. ὅσοι δὲ φασιν αὐτὴν τὴν ῥάφανον μοχθηρᾶς εἶναι φύσεως καὶ δυσῶδους ποιότητος, ἐκ τοῦ καὶ ἐκτός αὐτὴν χρονίζουσαν δυσῶδη γίνεσθαι, σφάλλονται. πάντας γὰρ ἔδει τοὺς προσ- 25 ενεγκαμένους αὐτὴν δυσῶδη ἐρεῦγεσθαι.

43. Διὰ τί ἐν τῷ ἄκρῳ κρύει οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος μελαίνονται καὶ ἀποπίπτει; ὅτι ἡ ἄκρα ψύξις ἀπελαύνει καὶ ἀποκλείει τὸ ἔμφυτον θερμὸν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος· καὶ λοιπὸν τὰ ἄκρα, ἀποτυχόντα τῆς ζωτι- 30 κῆς δυνάμεως καὶ θερμότητος, πρῶτον μὲν πελιδνοῦνται, εἶτα μελαίνονται, καὶ ἐκκρούονται. καὶ ἀποπίπτει δὲ τῷ τὴν φύσιν μὲν προνοουμένην τοῦ λοιποῦ σώματος παρασφίγγειν μὲν εἰς αὐτὴν τὸ ὑγιές, τὸ δὲ νεκρὸν ἀφιεῖσαν ἀπορρίπτειν. τὰ δὲ ἄκρα μάλιστα πάσχει τῷ εἶναι αὐτὰ 35 μὴ ἄγαν σαρκώδη καὶ ἥττον θερμά. οὕτω γὰρ καὶ τῶν φυτῶν ταῦτα χειμῶνος φυλοῦροεῖ, ὅσα καὶ ἥττον θερμά

καὶ ἀσθενῆ καὶ ἀραιότερα. ὅσοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς μὲν τὸ ἐμφυτον θερμὸν φεύγει τὸ ψυχρὸν ὡς ἐναντίον εἰς τὸ βάθος, συναθροισθὲν δὲ καὶ ὡς περ ἀνακτησάμενον ἑαυτὸ κάτεισι πάλιν εἰς τὰ μόρια μετὰ πλήθους ἀθρόως πρὸς ἐπικουρίαν, καὶ τῇ ἀθρόοτητι καὶ τῷ πλήθει τοῦ θερμοῦ καίει τὰ ἄκρα τῶν μορίων (ἐκεῖ γὰρ ἰσταμένη μᾶλλον συνάγεται), ψευδολογοῦσι.

44. Διὰ τί οἱ ψυχέντες τὰ ἄκρα καὶ προσάγοντες πυρὶ πρὸς τὸ θερμαίνειν, ὀδυνῶνται σφόδρα; φημι ὅτι τῇ ἀθρόω μεταβολῇ τῆς ποιότητος. ἀπὸ γὰρ πλείονος ψύξεως εἰς πλείονα πάλιν μεταβάλλουσιν αὐτὰ θερμότητα. πᾶν δὲ τὸ ἀμέτρος καὶ ἀθρόως γινόμενον κατὰ δυσκρασίαν λυπεῖ τὴν φύσιν, κατὰ δὲ εὐκρασίαν καὶ συμμετρίαν καὶ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀθρόως μεταβαλλόμενον εὐφραίνει σφόδρα τὴν φύσιν. ἔχει γὰρ ἐν συμμετρίᾳ κρᾶσιν τὴν ὑπαρξίν τὸ ἀνθρώπου σῶμα μᾶλλον τῶν ἄλλων ζῴων.

45. Διὰ τί οἱ προσενεγκάμενοι πέπερι [καὶ ἄρτον μείζονα] λύζουσι; φημι ὅτι ἀναλογεῖ τοῖς καπὶ τῶν ἐκτὸς βασταζομένοις καὶ λυποῦσι, τὸ μὲν πέπερι καὶ ἡ ξανθὴ χυλὴ ταῖς ἀκάνθαις, τὸ δὲ φλέγμα καὶ ὁ ἄρτος λίθω βαρυτάτῳ. ὅσοι τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἔχουσιν ἀπεπτον καὶ εὐαίσθητον καὶ θερμὸν, οὗτοι ταχέως ὑπὸ τῆς δριμύτητος τοῦ πεπέρεως δακνόμενοι διεγείρουσι τὸν στόμαχον πρὸς ἐκκρίσιν καὶ δίωξιν τοῦ λυποῦντος καὶ ποιοῦσι τὸν λεγόμενον λύγγα. ὅσοι δ' εἰσὶ στόμαχον φλεγματικώτεροι καὶ δυσαίθητοι καὶ ψυχρότεροι, βραδέως λύζουσι. πάσχουσι δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ἀθρόως μέγιστον ἄρτον καταπιόντες τῷ πλήθει καὶ τῷ μεγέθει τοῦ ἄρτου βαρυνόμενοι. οὐκ ἀνέχεται γὰρ τῶν μορίων ἡ φύσις ἡρεμεῖν, ὅταν παρῆ τι τὸ λυμαινόμενον. τὸ μὲν οὖν πέπερι ποιότητι δριμεία ποιεῖ κατὰ ἀναλογίαν καὶ τῆς ἐνδον νυκτούσης χολῆς, ὁ δὲ ἄρτος ποσότητι βαρῶν, καθὼς καὶ πλήθος φλέγματος ἐνδοθῶν βαρῦνον, λυγμὸν ποιεῖ.

46. Διὰ τί ἐν τοῖς ὄνυξι τῶν δακτύλων τὰ συνιστάμενα πάθη σφοδρὰν τὴν ὀδύνην ἐργάζεται; ὅτι τὰ νεῦρα κατιόντα ἐν τοῖς πέλιμασι τῶν δακτύλων ἐκ τῶν οἰκείων περιτωμάτων ποιεῖ τοὺς ὄνυχας, ὡς περ καὶ τοὺς ὀδόντας

ἐν τοῖς οὖλοις. ἐπειδὴ τοίνυν ἢ διὰ τῶν νεύρων αἰσθητικῆς
δύναμις κατιοῦσα πρὸς τοῖς ἄκροις τῶν νεύρων ἰσταμένη
κἀκείσε συναγομένη πλείον γίνεται, καθάπερ καὶ ὕδωρ συρ-
ρίον εἰς μισγάγγειαν, δῆλον ὡς μᾶλλον αἰσθανομένη τοῦ
πάθους μᾶλλον καὶ ὀδυνήσεται. 5

47. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἀθρόως καταπιόντων ἄρτον μεί-
ζονα καὶ λυζόντων ἢ τοῦ πνεύματος κατοχὴ λύει τὸν λυγμόν;
φημί ὅτι ὁ στόμαχος παράκειται τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ καὶ
λοιπὸν αὐτῇ τὸν στόμαχον θλίβουσα καὶ στενοχωροῦσα
ποιεῖ εἰς αὐτὸν ἐσφηνωμένον ψωμὸν ἐκθλίβεσθαι κατὰ 10
τὴν γαστέρα. καὶ οὗτος ἐλευθερούμενος ἀπὸ τοῦ βάρους b
παύει τὸν λυγμόν.

48. Διὰ τί οἱ λύζοντες ὑπὸ ἄρτου ἀκούσαντές τι λυ-
πηρόν, οὐ λύζουσιν; ὅτι τὴν ψυχὴν ἔχουσιν ἐστραμμένην
καὶ νεύουσιν πρὸς τὸ λυπήσαν αἴτιον, καὶ ἀμελοῦσιν τοῦ 15
κινεῖν τὸν θώρακα. πάλιν οὖν τὸ πνεῦμα μὴ ἐξιόν καὶ
συναγόμενον τῷ πλήθει τὸν λυγμόν λύει, ὡς ἐμάθομεν.

49. Διὰ τί ἐπὶ τῶν εἰκόνων πλησίον μὲν ἐστηκότες
ἰσόπεδα τὰ χρώματα βλέπομεν, πόρρωθεν δὲ τὰ μὲν κοῖλα
τὰ δὲ κυρτά; λέγω ὅτι ἡ ὀπτική δύναμις ἐπὶ πολὺ διάστημα 20
ἐκτεινομένη καὶ ἐκλυομένη οὐ δύναται ἀκριβῶς ὁρᾶν τὰ
πάθη τῶν χρωμάτων, τὰ λευκὰ ὁρῶσα κυρτά, τὰ δὲ με-
λάντερα κοῖλα. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν πλησιάζον τῷ λαμπρῷ
ἐπὶ τὰ ἔξω λάμπει, τὸ δὲ μέλαν ὡς σκοτεινὸν ἐπὶ τὰ ἐν-
τός. τῶν δὲ τεχνῶν αἱ μὲν μετασχηματίζουσι τὴν ὕλην, 25
ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκὸν ἔπιπον ἢ βοῦν ἢ τι
τοιούτου ζῶον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἀνθρώπου ἢ ἑτε-
ρόν τι σκεῦος, ἀπὸ εἶδους εἰς εἶδος μεταβαλὼν τὴν ὕλην
τοῦ χάλκου· αἱ δὲ προσθέσει, ὡς κηροῦ πλάστης ἢ πηλο-
ποιός· αἱ δὲ ἀφαιρέσει, καθὼς τις γλύφων ποιεῖ τι ζῶον· 30
αἱ δὲ κατὰ σύνθεσιν καὶ παράθεσιν καὶ κόλλησιν, ὡς οἰ-
κοδομική, ναυπηγική, ὑφαντική, τεκτονική. τὰ δὲ ἀλλοιώσει
κράσεως γίνεται καὶ διὰ βάρους· ὡς ἡ φύσις ἐκ σπέρμα-
τος ζῶα [γεννᾷ]. τὰ δὲ ἐξ ἀλλοιώσεως καὶ κράσεως καὶ
προσθέσεως σώματος, ὡς ἡ φύσις τὰ μόρια αὔξει τρέφουσα· 35
τὰ δὲ μίξει χρωμάτων καὶ προσθέσει σωμάτων, ὡς [τὰ]
ζωγραφικά.

1.

2

50. Διὰ τί, εἰ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ τοῖς νευροῖς πολέμιον, τὸ θερμὸν μὴ φίλον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ πολέμιον; εἰ γὰρ τόδε τι βλαβερόν, τὸ ἐναντίον αὐτῷ ὠφέλιμον· τὰ γὰρ ἐναντία ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐ δύνανται ἐνεργεῖν ὁμοίως κατὰ
 5 πρῶτον λόγον καὶ καθ' αὐτό. φημὶ ὅτι οὐχ ἡ θερμὸν πολέμιον ἀπλῶς, ἀλλ' ἡ θερμὸν καὶ ὑγρὸν. ἐπὶ δὲ τῶν νευροτρότων τὰ νεῦρα διὰ τὴν πολλὴν αἰσθησιν πόνου καὶ στύψεως δέεται· ξηρὰ γὰρ φύσει. ἡ δὲ ὑγρότης ὡς ἐναντία μαλακύνει καὶ χαυνοῖ αὐτὰ καὶ σήπει. ὅτι δὲ οὐ κυρίως τὸ
 10 θερμὸν βλαβερόν, δῆλον· τὸ γὰρ θερμὸν ἐλαιον καταντλούμενον ὠφέλιμον τῷ μετέχειν καὶ στύφειν.

9 51. Διὰ τί αἰεὶ αἱ ὀπώραι βλαβεραὶ τῷ εἶναι αὐτὰς ψυχρὰς καὶ ὑγρὰς, μὴ τὸ ὕδωρ τῆς αὐτῆς ὄν κράσεως; λέγω ὅτι τὸ ὕδωρ λεπτομερέστερον ὄν τῶν ὀπωρῶν καὶ
 15 ταχέως ἀναδεδόμενον οὐχ ὁμοίως ἀδικεῖ. ἄλλως τε καὶ τῶνοι μετρίως τὰ μόρια.

52. Διὰ τί τὰ δύσπεπτα καὶ παχύχυμα πολλοὶ ἔχον πέπτουσι, ὡς πετραίους ἰχθύας; οἱ μὲν φασὶ δι' ἔθος, οἱ δὲ διὰ τινὰ ἔξιν φυσικὴν ἀρρητον καὶ ἀνατιολόγητον. ἄλλοι
 20 δὲ φασὶ δι' ἄμετρον θερμότητα κοιλίας, τὰ μὲν εὐπεπτα ὑπερπεπτόμενα ὡς εὐμετάβλητα, ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς πυρώσεως φρύττεσθαι καὶ φθείρεσθαι, τὰ δὲ δύσπεπτα καὶ
 δυσμετάβλητα μὴ ἄγαν μεταβαλλόμενα πέπτουσι μόνον. οὕτω γὰρ καὶ τὰ ἄχυρα ὡς εὐπαθῆ ὑπὸ πλείονος πυρὸς
 25 ἐκτεφροῦνται, δρύϊνα δὲ ξύλα τοῦτο οὐχ ὑπομένει καιόμενα.

53. Διὰ τί τὸ κρίθινον ἄλευρον ψυχρὸν ὄν διαφορεῖ τὰς φλεγμονάς, εἴ γε τὸ ψυχρὸν πυκνώτερον καὶ δυσδιαφρόρητόν ἐστι; φημὶ ὅτι οὐ τῷ ψύχειν διαφορεῖ, ἀλλὰ τῷ ῥύπτειν. μετέχει γὰρ ῥυπτικῆς δυνάμεως καὶ τμητικῆς τῶν
 30 χυμῶν· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ εἶδη ἐστίν, ἃ τινὰ τὸ ἐναντίον αὐτῶν δοῦν οὐ κατὰ πρῶτον λόγον καὶ καθ' ἑαυτὸ καὶ κυρίως, ἀλλὰ κατὰ δεύτερον καὶ κατὰ συμβεβηκός· οἷον τὸ σέλινον θερμὸν ὄν μειοῖ πυρετόν, οὐ τῷ θερμὸν εἶναι (τὸ γὰρ ὁμοίον ἀξητικὸν τῶν ὁμοίων), ἀλλὰ τῷ ῥύπτειν τοὺς
 35 νοσοποιούς χυμοὺς ἐκ τῶν φλεβῶν καὶ εἶναι διουρητικόν. ὁμοίως ἱρίς καὶ ὕσωπος συμβάλλεται πλευρίτιδι θερμὰ τυγχάνοντα τῷ τέμνειν τοὺς ἐργαζομένους χυμοὺς τὴν

φλεγμονὴν τοῦ ὑπεζωκότος τὰς πλευρὰς εἶναι μόνον. καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παραχυθὲν διεφόρησε τὸν ἀπὸ τῶν γλί-
στρον καὶ ψυχρῶν χυμῶν τέτανον οὐ κυρίως, ἀλλὰ κατὰ
συμβεβηκὸς διὰ μέσου τινός, λέγω δὲ τῆς ἐναποκλεισθεί-
σης θερμότητος. ἐὰν μὲν οὖν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀμέσως ποιῇ, 5
κυρίως λέγεται καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ποιεῖν, ἐὰν δὲ διὰ
μέσου τινός ἐνεργῇ καὶ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ συμβεβηκὸς
ἐνεργεῖν λέγεται καὶ κατὰ δεύτερον λόγον. b

54. Διὰ τί πρὸ μὲν τοῦ εἰσόδου τοῦ βαλανείου θερ-
μὸν οὐροῦμεν, εἰς δὲ τὸ βαλανεῖον χρονίσαντες, ψυχρὸν; 10
φημί, ὅτι περ κατὰ σύγκρισιν ἄλλου τοῦτο γίνεται· τὸ μὲν
γὰρ οὔρον ἀληθῶς χλιαρᾶς ὑπάρχει κρᾶσεως, ἐξαιρουμένου
καὶ μετριῶς θερμῆς. ἔξω μὲν οὖν, ἐπειδὴ ψυχρὸν ἡμῶν
ἔστι τὸ σῶμα τὸ ἐξαιρούμενον ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ σώ-
ματος θερμὸν ἔστιν. ἐν δὲ τῷ λουτρῷ ἐπειδὴ τὸ σῶμα 15
θερμαίνεται πλείον τοῦ οὔρου, ψυχρὸν τὸ οὔρον φαίνεται,
καίτοι ποσῶς θερμὸν ὄν. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον,
εἰσιὼν εἰς λουτρόν, πρὶν θερμοανθῆναι, ἐὰν εἰς θερμὴν
δεξαμενὴν κατέλθῃ τις, τὸ θερμὸν ὕδωρ δόξειεν αὐτῷ πάνυ
ζέον· ἐὰν δὲ προσθερμοανθῆι εἰσέλθῃ οὐχ ὁμοίως αὐτῷ 20
φανήσεται ζέον.

55. Διὰ τί ἐν τισι τόποις παραθαλαττίαις σκάπτοντες
εὐρίσκομεν ὕδωρ γλυκὺ; φαμέν, [ὅτι] ἐν τῇ θαλάττῃ τὸ
μὲν λεπτομερέστερον ὕδωρ γλυκὺ τυγχάνει, τὸ δὲ παχυ-
μερέστερον ἄλμυρόν. τὸ λεπτομερέστερον οὖν καὶ γλυκὺ 25
διὰ τῶν πόρων τῆς γῆς διηθούμενον εἰς αὐτὴν κρύπτεται,
ὅπερ καὶ ὀρύττοντες εὐρίσκομεν. τοῦτο καὶ ἐν χειμῶνι
μετεωριζόμενον εἰς αἴρα ὕδωρ γλυκὺ καὶ ὑέτιον γίνεται, τὸ
δὲ πανὺ ξηραίνόμενον καὶ ἀπολιθούμενον ἄλες. ἐπὶ δὲ τῶν
ἀραιοπόρων αἰγιαλῶν τὸ εὐρισκόμενον ὕδωρ ἄλμυρόν ἐστι. 30
διηθεῖται γὰρ τὸ παχύτερον τῆς θαλάσσης ὕδωρ.

56. Διὰ τί τὸ φρεατιαῖον ὕδωρ ἐν χειμῶνι θερμὸν
ἔστιν, ἐν δὲ τῷ θέρει ψυχρὸν; ἐροῦμεν, ὅτι αἰεὶ τὸ ἐναν-
τίον ὡς πολέμιον φεύγει τὸ ἐναντίον. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ
θερμὸν τῷ ψυχρῷ ἐναντίον καὶ φθαρτικόν, δῆλον ὡς ἐν 35
τῷ θέρει θερμότητος περιεχούσης τὸν αἴρα τὸ ψυχρὸν
φεύγει εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς καὶ διὰ τοῦτο ψύχει τὸ ὕδωρ·

ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοῦ ψυχροῦ ἐπικρατοῦντος ἐν τῷ αἵρι
 πάλιν τὸ θερμὸν ἐν τῷ βάρει φεύγον θερμαίνει τὸ ὕδωρ·
 τὰ δ' ἐναντία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ χρόνον οὐκ ἐνο-
 μοθέτησεν ἢ φύσις ἅμα μένειν.

5 57. Διὰ τί ἐν τῇ Αἰγύπτῳ θερμοτάτη οὖσα τίκεται
 ψυχρὸς οἶνος; διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· πάλιν γὰρ περὶ τὰς
 10 ῥίζας φεύγει τῶν ἀμπέλων καὶ ψύχει αὐτάς, ὡς εὐπαθεῖς
 μᾶλλον τῶν ἄλλων φυτῶν.

58. Διὰ τί τὸ θερμαινόμενον ὕδωρ καὶ εἰς φρέαρ
 10 χαλῶμενον ψυχρότατον ὕδωρ ποιεῖ; ὅτι τὸ ἐν τῷ φρέατι
 ψυχρὸν ἀντιμαχόμενον τῷ θερμῷ ὕδατι καὶ τῷ πλήθει τῆς
 ψυχρότητος ἐπικρατοῦν αὐτοῦ διώκει τὸ θερμὸν ἀθρόως,
 καὶ μετὰ πολλῆς ψυχρότητος διέρχεται διὰ τοῦ θερμαινον-
 τος ὕδατος καὶ οὕτως ἄγαν αὐτὸ ψύχει.

15 59. Διὰ τί τὸ ζωῦφιον ἐν τῷ ὀφθαλμῷ προσπεσὸν
 ἐξείσιν, εἰάν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν μύσωμεν; ἐροῦμεν,
 ὡς τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικὸν οὐκέτι ἐξιὸν διὰ τοῦ μύοντος, ὡς
 ἐμάθομεν, ἀλλὰ συναγόμενον τῷ πλήθει ἐπὶ τὸν ἠνεωγμέ-
 νον ἐρχόμενον πληροῖ αὐτὸν καὶ διογκοῖ καὶ προσπετέστερον
 20 ἐπὶ τὰ ἔξω ποιεῖ. καὶ οὕτως διώκεται καὶ ἐξωθεῖται τὸ
 ἐμπέσόν, ὡς ἀσθενές. ἴσως δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἐρχόμενον πνεῦμα
 τῇ ἀθρόότητι διὰ τῶν πόρων τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐξωθεῖ τὸ
 ζωῦφιον.

60. Διὰ τί οἱ ῥαπιζόμενοι πῦρ ὀρῶσιν; ὅτι τὸ πνεῦμα
 25 τὸ ὀπτικὸν ὑπὸ τῆς πληγῆς λεπτυνόμενον ἄγαν ἐκπυροῦται
 καὶ ἐξιὸν ἐπὶ τὸν αἶρα τοιοῦτον φαίνεται οἶον καὶ γίγνε-
 ται. οὕτω γὰρ καὶ ὑπὸ δύο λίθων ἢ σιδήρων παρατριβο-
 μένων ἄγαν ὁ ἐναπολαμβανόμενος ἀήρ πληττόμενος καὶ
 λεπτυνόμενος σφόδρα πῦρ γίνεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ νε-
 30 φελῶν.

61. Διὰ τί οὐ πάντες οἱ λίθοι παρατριβόμενοι πῦρ
 ἐκπέμπουσι; διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς χαλῆνους καὶ κούφους καὶ
 ἀραιοπόρους, οὐχ ὁμοίως παρατριβόμενος ὁ ἀήρ λεπτύνε-
 ται, μήτε σφοδρῶς πληττόμενος διὰ τὴν κούφότητα φεύ-
 35 γων τε καὶ εἰκῶν ἐν τοῖς πόροις, ὁμοτίμως πᾶς οὐ πλήτ-
 τεται καὶ ἐκπυροῦται. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ξύλων παρατριβο-
 νέμων. τὸ δὲ ἀπὸ ἡλίου καὶ ὕδατος πῦρ τῷ ἀνακλωμένως

τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν ὕαλον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν κατόπτρων πλέον ἐκπιρροῦσθαι καὶ πάλιν διαπέμπεσθαι ἐπὶ τὸ ὕψιον.

62. Διὰ τί μᾶλλον κλίμακα κάτιμεν ἢ ἀνιμεν; ὅτι ἔχομεν ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸ βάρος τοῦ σώματος συμβαλόμενον τῇ κάτω φορᾷ· ἐν δὲ τῷ ἀνιέναι κάμνει ἢ δύναμις ἀνέχουσα πρὸς τὸ ἄνω τὸ βάρος τοῦ σώματος. οὕτω ἔστι γὰρ καὶ λίθος ῥᾶον ἐπὶ τὸ κάτω φέρεται ἢ περὶ ἐπὶ τὸ ἄνω. τὸ γὰρ βαρὺ κατώφορον.

63. Διὰ τί τὰ βρέφη γεννηθέντα παραυτίκα κλαίει; διότι τὴν αἰσθησιν καὶ τὴν φύσιν ξενιζομένην ἔχει. ἀπὸ γὰρ θερμῶν σωμάτων καὶ ἀπαλῶν τῆς μητέρας εἰς ἄγαν ψυχρὸν ἔξισιν. ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ φωτός καταπλήττεται. οὐ γὰρ, ὡς τινὲς φασί, ψυχὴ τὸν οὐράνιον χῶρον ἀποβαλοῦσα σῶμα γῆινον οἰκεῖ καὶ διὰ τοῦτο κλαίει ἀναγκάζει τὰ βρέφη.

64. Διὰ τί μέλισσαι καὶ μύρμηκες καὶ μυῖαι καὶ καθόλου πάντα τὰ ἔντομα ζῶα ὑπὸ ἐλαίου ἀπόλλυνται; διότι τὰ ἀναπνευστικά στενὰ τούτων καὶ οὕτως ἀπόλλυνται. πάσχουσι δὲ τὸ αὐτὸ καὶ οἱ ὄφεις ὑπὸ τῆς ὀδμῆς τῶν δυσωδῶν καὶ βαρυνόδμων. τὸ γὰρ στενοπόρον τῶν ἀναπνευστικῶν ἐμφράττεται ὑπὸ τῆς παχύτητος τῷ θυμωμένων.

65. Διὰ τί φουσῶντες τὰ μὲν θερμὰ ψύχομεν, τὰ δὲ ψυχρὰ θερμαίνομεν; τῷ τὴν ἀναπνοὴν θερμὴν εἶναι καὶ τὸ ἐξὸν πνεῦμα διαφορεῖν τὴν ἐν αὐτοῖς ποιότητα· τὰ δὲ θερμὰ ψύχομεν τῷ κινεῖν καὶ διαφορεῖν τὴν ἐν αὐτοῖς ποιότητα θερμὴν οὖσαν.

66. Διὰ τί τὰ ὑπὸ τὴν σελήνην κρέα νυκτερεύσαντα σῆπεται; ὅτι τότε ὁ ἀῆρ θερμὸς καὶ ὑγρὸς γίνεται ὑπὸ αὐτῆς· ἔστι δὲ ἡ κρᾶσις αὕτη σηποποιός, τὰ δὲ θερμὰ ψυχόμενα τῷ κινεῖν καὶ διαφορεῖν τὴν ἐν αὐτοῖς ποιότητα θερμαίνουσαν. εἰ μὲν γὰρ εἴη σύμμετρος ἡ θερμότης καὶ ὑγρότης, πέψις γίνεται· εἰ δὲ ἡ ὑγρότης ὀλίγη πλέον ὑπερβάλλοι τὴν θερμότητα, σῆψις γίνεται· εἰ δὲ ἀμέτρως ἐπικρατήσῃ, σβέσις· εἰ δὲ ἡ θερμότης ἄγαν ἐπικρατήσῃ αὐτῆς, καῦσις. ἴσθι δὲ καὶ τὴν σελήνην τὰς τέσσαρας ἀναδεχομένην κρᾶσις. ἐν μὲν γὰρ τῷ διχομήνῳ σχήματι ὑγρὰ

καὶ θερμὴ ποσῶς ἐστίν· ἐν δὲ τῷ πανσελήνῳ θερμὴ καὶ
ξηρὰ ποσῶς· ἐν δὲ τῇ ἀποκρούσει ξηρὰ καὶ ψυχρὰ· ὅτε δὲ
ἀφώτιστος, ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ. ἀμοιρεῖ γὰρ τῶν ἡλιακῶν ἀκτι-
νων τότε θερμῶν οὐσῶν.

5 67. Διὰ τί τὸ πέπερι καὶ σίνηπι ἄκοπα μὲν κατα-
πινόμενα τὴν κοιλίαν οὐ θερμαίνουσι, κοπέντα δὲ θερμαί-
11 νουσιν; ὅτι ὅσα δυνάμει καὶ οὐκ ἐνεργεῖα ἔχει τὰς ἑαυτῶν
ποιότητας, δέονται τινος ἔξω βοήθειας πρὸς τὸ δύναμιν
εἰς ἐνεργεῖαν φανερωῶσαι. γινόμενα τοίνυν ὑπὸ τῆς κοπῆς
10 λεπτομερῆ καὶ ἐλαδύνοντα τοὺς πόρους τοῦ σώματος εἰς
βάθος καὶ ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος κινούμενα, δρω-
σιν οὕτως· ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ποιότη-
των. τῶν δὲ κατὰ ποιότητα δρώντων τὰ μὲν ἐνεργεῖα ἔχει
τὴν ἑαυτῶν ποιότητα παροῦσαν ὡς ὕδωρ πότιμον, πτισ-
15 σάνη, γάλα· ὑγρὰ γὰρ ἐστὶ καὶ ψυχρὰ, μὴ δεόμενά τινος
ἔξωθεν ἐπικουρίας πρὸς τὸ ψῦξαι καὶ ὑγρᾶναι, ἀλλ' αὐτό-
θεν καὶ κυρίως δρώντα. ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλες καὶ γῆ καὶ
ὁμοια· ξηρὰς γὰρ ὑπάρχουσι φύσεως καὶ τῇ δυνάμει καὶ
τῷ φαινομένῳ καὶ τῇ ἐνεργεῖα. θάλασσα μέντοι καὶ ἄλμη
20 καὶ τὰ αὐτοφυῆ τῶν ὑδάτων ὑγρὰ μὲν τῇ φαντασίᾳ καὶ τῷ
φαινομένῳ, ξηρὰ δὲ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργεῖα. λινόσπερ-
μον δὲ καὶ ἄρτος ξηρὰ μὲν τῇ φαντασίᾳ καὶ τῷ φαινο-
μένῳ, ὑγρὰ δὲ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἀληθείᾳ.

68. Διὰ τί ἐνίοι τὴν μὲν ἡμέραν ὀρῶσι, τὴν δὲ νύκτα
25 οὐχ ὀρῶσι; διὰ τὸ ἔχειν τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα παχύτερον καὶ
μὴ δύνασθαι διαβαίνειν τὸν αἴρα ἐπὶ τὸ ὀρατόν· ἐν νυκτὶ
δὲ παχὺ γίνεται διὰ τὸ καταψύχεσθαι τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ
ἡλίου· οἱ δὲ φασιν, ὅτι ἐν μὲν ἡμέρᾳ ὑπὸ τοῦ αἴρος λεπτοῦ
καὶ θερμοῦ ὄντος λεπτύνεται, ἐν δὲ νυκτὶ παχύνεται· ἐπὶ
30 μέντοι αἰλούρων καὶ υἰάνων καὶ νυκτερίδων τὸ ἔμπα-
λιν· ἡμέρας οὐχ ὀρῶντα σχεδὸν νύκτωρ ἀκριβῶς ὀρῶσιν·
ἔχουσι γὰρ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα λεπτότατον καὶ διανεμέστα-
τον. καὶ ἐν μὲν νυκτὶ μετρίως παχυνόμενον ἐπιτήδειον
γίνεται πρὸς ἀντίληψιν τῶν ὀρατῶν, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ καὶ
35 τῷ λαμπρῷ φωτὶ ἄγαν λεπτυνόμενον διαφορεῖται καὶ σκε-
δάννυται· ὅθεν καὶ λέοντες τοιοῦτοί ποσῶς ὄντες διὰ τοῦ
ἡλίου διαβαίνειν οὐ δύνανται· καὶ πῦρ μεθ' ἡμέραν ὀρῶν-

τες φεύγουσιν· ἔστι δὲ ὄραν αὐτῶν καὶ τὴν κόρην ἄραν καταλαμπομένην· ἔχουσι δὲ καὶ τὰ ὑγρά τῶν ὀφθαλμῶν διαυγέστατα.

69. Διὰ τί ἐν νυκτὶ καθεύδοντες καὶ ἀθρόως ἀνοίγοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς φῶς ὀρῶμεν; ὅτι τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα συναγόμενον καὶ πολὺ γινόμενον ἐν τῷ καθεύδειν ἀθρόως καὶ πολὺ ἐξιὸν κατὰ τὸ σκότος καὶ λάμπον αὐτὸ ὄρα φωτοειδές.

70. Διὰ τί οἱ αἰδούμενοι τοὺς ὀφθαλμοὺς συμπεφύκασιν· οὕτω γὰρ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς δι' ὀφθαλμῶν ὀρῶμεν, λυπουμένης, ὀργιζομένης, αἰδουμένης. ἐπειδὴ τοίνυν οὐκ ἀντέχει ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ τιμῆς ἄξιον ἀντιβλέπειν συνειδήσει τινὲ ἐπὶ χρόνον πολὺν, ἀναγκάζει τοὺς μῦς τῶν ὀφθαλμῶν ἔλκειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ κάτω δίκην καλύμματα τοῦτο πράττουσα.

71. Διὰ τί ἡ ἀκοὴ παντὸς ἀνέχεται ὑγροῦ χωρὶς ὕδατος; ὅτι ψυχρὸν ὄν τῷ ἀκουστικῷ νεύρῳ προσομιλεῖ παραχημία. τὸ γὰρ ψυχρὸν νεύροις πολέμιον.

72. Διὰ τί ἀνέμον σφοδροῦ μέλλοντος κινεῖσθαι ὡς ἀστέρως διατρέχοντος προδηλοῦσιν αὐτὸν ἢ ὡς ἀστραπαὶ καὶ μάλιστα καθαροῦ ὄντος τοῦ ἀέρος. φημὶ ὅτι ἤρξατο μὲν κινεῖσθαι καὶ ἡμῖν μὲν ὡς παχυμερεῖσι τοῖς σώμασι καὶ δυσαισθητοῖς οὕτω κατὰ δῆλόν ἐστιν. τὸν μέντοι ἀνώτερον ἀέρα ὡς λεπτομερεῖ καὶ αἰθεροειδῆ κινῶν ἐκτυροῖ αὐτὸν καὶ μέρη αὐτοῦ σπινθηροειδῆ ὀρῶμεν. καὶ οὕτω λοιπὸν τῷ χρόνῳ σφοδρότερος γινόμενος κινεῖ καὶ τὸν περιγίειον καὶ τὸν παχύτερον ἀέρα. καὶ οὕτως αἰσθόμεθα.

73. Διὰ τί διὰ στενωῶν τόπων ἀνεμος διαβαίνων ἰσχυρότερός ἐστι μᾶλλον ἢ περ δι' εὐρυτέρων; ὅτι συναγόμενος εἰς ἓνα τόπον τονοῦται μείζων ἑαυτοῦ γινόμενος καὶ μεγαθύνηται καὶ σφοδρύνει. ἐπὶ δὲ τῶν εὐρυτέρων χωρίων ἐξ-απλούμενος καὶ σκεδαννύμενος, ἄτονος καὶ ἀσθενῆς γίνεται. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ θερμὸν καὶ αἰ ποιότητες καὶ τὰ ὕδατα.

74. Διὰ τί πολλὰ τὰ πόρρωθεν καὶ μεγάλα οὐχ ὀρῶντες τὰ πλησίον καὶ μικρὰ ὀρῶμεν, οὓς καὶ μύωπας καλοῦμεν, παρὰ τὸ μυώπης ὄραν. ὅτι τούτοις τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα λεπτόν ἐστι καὶ καθαρὸν καὶ πόρρωθεν μὲν ἀπίον

διαφορεῖται καὶ οὐκ ἀσθενεῖ κατοπτεῦειν τὰ ὄρατά, μόλις δὲ τὰ πλησίον ὄρα. καὶ διὰ τοῦτο λεπτόν ἐστι καὶ καθαρόν. οἷ τινες καὶ τὰ μικρότατα πόρρωθεν βλέπουσιν, ὡς καὶ τινες γέροντες οὗτοι κατὰ τὸ ἐναντίον, διὰ τὸ ἔχειν τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικόν παχὺ καὶ πολὺ. καὶ δέεσθαι κωφεῖσθαι μῆκος ὁδοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ ἀπολεπτυνθῆναι καὶ ἐπιτήδειον πρὸς ἀντίληψιν ὄρατῶν γενέσθαι· ἐκ τούτου λυτέον καὶ τὰς ὑπολοίπους δύο ἀντιθέσεις.

75. Διὰ τί ὑπὲρ πάντα τὰ ζῷα κύνες μόνοι δεσμοῦνται κατὰ τὴν ὀχείαν; ὅτι στενοπόρος ἐστὶν ὁ αὐχὴν τῆς μήτρας, καὶ τὸ αἰδοῖον ἐν τῇ χρήσει φυσαῖται καὶ οὐκ ἐξίσιν εὐθύς. καὶ ὅτι τὸ σπέρμα κολῶδες ὑπάρχει, ἀμφότερα δὲ αὐτοῖς διὰ πολλὴν ξηρότητα γίνεται· τὸ γὰρ ξηρὸν οἷδε πυκνοῦν καὶ ἀποστενοῦν τὰ μόρια καὶ πηγνύειν τὰ ὕγρα.

76. Διὰ τί μόνοι κύνες ἐν τῷ θέρει λυττώσιν. ὅτι διὰ τὴν πρόληψιν τῆς ξηρᾶς κρᾶσεως· φύσει γὰρ εἰσι ξηροί, καὶ πλέον ἐν τοῖς καύμασι. θερμαινόμενα οὖν καὶ καταξηραίνόμενα ἐκπυροῦνται τὰ ἐν αὐτοῖς ὕγρα καὶ ἡ κρᾶσις. καὶ οὕτως μαινόνται καθάπερ φρενιτιῶντες. ὅθεν καὶ τὸ σιαλὸν αὐτοῖς ἰῶδες γίνεται καὶ ξηρότατον. ὅτι δὲ ἐκπυροῦται δῆλον ἐκ τοῦ ἀσθμαίνειν πυκνῶς, καὶ πυρῶδη τὰ ὄμματα ἔχειν καὶ ἠνεωγμένον τὸ στόμα πρὸς ἐμπνεῖσιν αἴρος· καὶ ἡ οὐρὰ στραγγαλοῦται ἀπὸ τῆς ξηρότητος καὶ ἰγνοῦται. λυττώσι δὲ οἱ ἐν αὐτοῖς ξηρότατοι, καὶ οὐ πάντες. τινὲς δὲ φασὶ καὶ τὸν κύνα τὸ ἄστρον συμβάλλεσθαι κατὰ τινὰ ἀπορροίαν τούτοις πρὸς τὴν λύσσαν.

77. Διὰ τί οἱ ἐξαίφνης καὶ ἀκουσίως τεμνόμενοι, ἤττον ὀδυνῶνται τῶν κατὰ προαίρεσιν τεμνομένων; ὅτι οἱ μὲν ἀκουσίως ἔχουσι τὴν ψυχὴν εἰς τι πρᾶγμα τετραμμένην καὶ ἀνομοίως ἀντιλαμβανομένην τῶν αἰσθήσεων, οἱ δὲ κατὰ προαίρεσιν εἰδότες ὃ μέλλουσι πάσχειν, τρέπουσιν αἰεὶ τὴν ψυχὴν παρὰ τὸ τεμνόμενον σῶμα. καὶ ἀκριβῶς ἀντιλαμβανόμενοι τῆς αἰσθήσεως, μᾶλλον ὀδυνῶνται ἐν τῇ τομῇ. [ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἀπὸ συμπαθείας τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον.]

78. Διὰ τί οἱ τὰ βάρη βαστάζοντες μετὰ ψῆδος περιπατοῦσιν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἔλκοντες; ὅτι τῷ μέλει ἡ ψυχὴ

λογικῆ τερομένη καὶ ἐπ' ἔλαττον ἀντιλαμβανομένη τῆς αἰσθήσεως οὐχ ὁμοῦ αἰσθάνεται τοῦ βάρους τούτου τῷ λόγῳ. λύσις· διὰ τί καὶ ἐπὶ τῶν πενθούντων αὐλοὶ καὶ τύμπανα; καὶ διὰ τί ἐπὶ τῶν λυπουμένων καὶ πενθούντων καὶ νοσοῦντων εἴθισται πλῆθος ἀνθρώπων συνιέναι καὶ 5 διαφόρους προτείνειν λόγους; νεύουσα γὰρ ἡ ψυχὴ πρὸς τοὺς ῥήμασιν ἦτον ἐκαισθάνεται τῶν συμφορῶν, διὸ τοῖς ἀρχαίοις τέρεψεις ἐπενοήθησαν σκηναὶ καὶ ποικίλαι, χάριν τῶν περιστάσεων.

79. Διὰ τί οἱ Αἰθίοπες πυρέξαντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ- 10 στον ἀπόλλυνται, καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες ἐλκοῦνται; ὅτι σφόδρα τυγγάνουσι θερμότατοι καὶ ξηρότατοι· καὶ ὡς περ ἀναστοιχείωσις αὐτοῖς γίνεται καὶ τὸ ὀλίγον ἐν αὐτοῖς ὑγρὸν ἐκδαπανώμενον καὶ φθειρόμενον, λύσιν τῶν λοιπῶν στοιχείων ἐργάζεται· φεύγει δὲ τὸ θερμὸν ἀπορίᾳ τροφῆς καὶ 15 ἐπεγείρεται ψυχρότης ἀπουσίᾳ θερμότητος· καὶ τυραννεῖ ξηρότης ὑγρότητος ἀπωλεία. καὶ διὰ τοῦτο τὰ νεκρὰ σώματα ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πέφυκεν· ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Ὀμηρος εἰδὼς τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φεύγοντα ὡς λεπτομερῆ καὶ κουφότατα, τὰ δὲ δύο παραμένοντα εἶναι τοῖς νεκροῖς σώ- 20 μασι, φησὶν· ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, ξηρότατοι καὶ ὑγρότατοι λέγων. ἐλκοῦνται δὲ καὶ κατὰ τὰς ὀφθαλμίας οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς τὸ αἷμα ἐκχολούμενον τῇ πολλῇ δριμύτητι διαβιβρώσκει τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τοῦ ῥεύματος. 25

80. Διὰ τί ἐν τοῖς συμποσίοις τῷ ποτῷ ἐναντίως οἱ ἄνθρωποι κέχρηται; ἀρξάμενοι μὲν γὰρ ἐν μικροῖς πίνουσι, πληρωθέντες δὲ ἐν μεγάλοις ποτηρίοις· τοῦτο νομίζεται μὲν εἶναι εὐκαταγέλαστον, ἔχεται δὲ τινος αἰτίας εὐλόγου· 30 διὰ γὰρ τὴν εὐωχίαν πρὸς τὸ πίνειν πυκνότερον καὶ συν- εχῶς ἄρχονται μὲν ἀπὸ μικροτέρων φιάλων, λήγουσιν δὲ ἐν μείζουσι. αἱ γὰρ μικραὶ αὐτάρκη κόρον ὡς ἐν δαψιλῷ ποτῷ πίνειν, οὐχ οἰαίτε εἰσιν. ἐὰν μέντοι ἀπὸ μειζόνων ἄρχωνται, θᾶπτον πληρούμενοι πυκνῶς τοῦτο πράττειν ὡς ἐν τρυφαῖς οὐ δύνανται. ἔτι γε μὴν καὶ τῇ ἀθροότητι, καὶ τῷ πλήθει 35 ξενιζομένη ἡ φύσις, εὐθύς ἀνωμένη τὸ πλῆθος ἀποστρέ-

13 φεται· ἐν δὲ τοῖς μικροῖς, κατ' ὀλίγον ἐθίζομένη καὶ πλῆ-
θος ἐνεγκεῖν δυνήσεται τῷ χρόνῳ.

81. Διὰ τί οἱ ὑδροπιῶντες ὕδατος πεπληρωμένοι δι-
ψῶσιν αἰεὶ; ὅτι καὶ ἀλμυρὸν αὐτοῖς γίνεται τὸ ὑγρὸν, μὴ
5 διοικούμενον ἀλλὰ σηπόμενον, καὶ καταξηραίνει τὸ στόμα
τῆς γαστροῦ. ἄλλως τε καὶ πυρετία λεπτὰ κέκτηνται· πρὸς
δὲ τούτοις ὅσον ἢ γαστήρ διογκοῦται, τὸ λοιπὸν σῶμα μὴ
κατὰ λόγον τρεφόμενον καταξηραίνεται, ὅθεν καὶ ἰσχνούν-
ται· τὸ γὰρ πλείστον τῆς τροφῆς ἐξυδαρούμενον, χορηγεῖ-
10 ται πρὸς γένεσιν τοῦ πάθους.

82. Διὰ τί ἐν τοῖς συμποσίοις, ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς
τροφῆς καὶ πρὸ πληρώσεως στενοῦμεθα ἀνακείμενοι, μετὰ
δὲ πλήρωσιν καὶ πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ ἀρίστου, ἀραιούμεθα
μηκέτι θλιβόμενοι; ὅτι παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν ὄρεξιν τῶν
15 σιτίων ἔχοντες πλείστην, ἐπὶ τὰ ἐκτὸς πάντων τὴν στρωμνὴν
συντρέχουσιν ἀνακείμενοι, καὶ ἀθρόως ἅμα καὶ οὕτως θλί-
βονται. μετὰ δὲ τὸν κόρον τῆς τροφῆς, ὃς μὲν ἐπὶ τὸ κάτω
νεύει μᾶλλον, ὃς δὲ ἐπὶ τὰ πλάγια, καὶ ὃς μὲν ποσῶς
ἀνακάθεται, ἄλλου πλέον τοῦ δέοντος ἐπὶ τὰ ἐκτὸς νεύον-
20 τος· καὶ οὕτως μετὰ πλήρωσιν τῆς τροφῆς ἀναιροῦνται.
ἄλλως γε μὴν, καὶ τῷ πάντας ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ἐσθίειν ἐπὶ
τὸν θώρακα καὶ τὰ πλάτη τοῦ σώματος ἀνακείσθαι, στε-
νοχωρεῖσθαι, συμβαίνει.

83. Διὰ τί τριῶν χυμῶν ἀπλῶν καὶ μονοειδῶν ὄντων
25 οὐκέτι καὶ τρία νοσήματα μονοειδῆ καὶ ἀπλᾶ συμβαίνει,
ἀλλὰ πλείονα. διπλᾶ γὰρ ἐφ' ἐκάστου συνεχῆ καὶ διαλεί-
ποντα; ὅτι διὰ τὸ μὴ μόνον ἀπὸ τῶν χυμῶν γίνεσθαι
διαφορὰς νόσων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν τόπων· ὁ μὲν γὰρ
θερμὸς καὶ λεπτὸς χυμὸς ὄξυν καὶ ὀλιγοχρόνιον καὶ διακαῆ
30 ποιεῖ πυρετόν. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ παχὺς βληχερόν καὶ πολυ-
χρόνιον· οὕτω γὰρ καὶ τῶν ξύλων τὰ μὲν θερμὰ καὶ ξη-
ρότατα, καθάπερ δάφναι, δάδες, ἔλαιον, μεγίστην ἐγείρουσι
φλόγα, καὶ τάχιον ἀποκαίονται, τὰ δὲ χλωρὰ καὶ ὑγρὰ τα-
πεινὸν καὶ καπνώδες πῦρ ἐξάπτουσι καὶ οὐ βράδιον ἀπο-
35 καίονται. πάλιν εἰ μὲν ὁ τόπος πολὺς τε καὶ πλατὺς εἴη
τάχιστα καὶ μεγίστως ἐξάπτει τὸν χυμὸν, τῷ ἅμα εἶναι σε-
βωρευμένον· καὶ ὑφ' ἐν ὅλον ἐξάπτεσθαι σηπόμενον· εἰ δὲ

ὀλίγος εἶη καὶ στενός, μήτε χωροῖη τὸν χυμὸν ὅλως, ἀλλὰ κατὰ μέρος τῷ μὴ ὑφ' ἐν ὅλον σήπασθαι ποιεῖ πυρετὸν ἀμυδροὸν καὶ ἐν πολλῷ χρόνῳ καιόμενον. μίξας τοίνυν χυμοῦ φύσιν καὶ τόπον εὐρήσεις πᾶσαν διαιρέσιν, τῶν ἐπὶ χυμοῖς σαπείσι πυρετῶν. εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγγείαις, φλεβί λέγω, καὶ ἀρτηρίαις ἢ ξανθὴ σαπιεὶς χολή, θερμὴ τυγγάνουσα, διακαέστατον καὶ ὄξυν καὶ ὀλιγοχρόνιον ἐξάπτει πυρετὸν ὡς καῦσιν· εἰ δὲ ταῖς μικραῖς φλεβί καὶ ἀρτηρίαις ταῖς περὶ τὸ δέρμα σαπιεὶς φλέγμα ψυχρόν, βληχρόν καὶ πολυχρόνιον ποιεῖ πυρετὸν, ὡς ἀφημερινόν. 10 λοιπὸν ἔχων τὰ ἄκρα ἐναλλάττεται ταῦτα· εἰ δὲ ξανθὴ χολὴ σαπιεὶς ἐν τοῖς μικροῖς ἀγγείαις, ποιεῖ πυρετὸν ἕλαττον ὀλιγοχρόνιον καὶ ποσῶς μακρότερον τοῦ καύσου ὡς τριταῖον, ἢ ὄξυν ἀπλῶς. εἰ δὲ φλέγμα σαπιεὶς ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγγείαις ποιεῖ ποσῶς ὀλιγοχροσιώτερον τοῦ ἀφημε- 15 ρινοῦ. ὁμοίως καὶ ἡ μέλαινα, σαπιεῖσα μὲν ἐν ταῖς μέγαις φλεβί, διὰ τὸ ἐν ἐνὶ χρόνῳ πᾶσαν ὑπεκκαίεσθαι ποσῶς, ὀλιγοχρόνιον ποιεῖ πυρετὸν διὰ τετάρτης· εἰ δὲ ἐν ταῖς μικραῖς, πολυχροσιώτερον τεταρταῖον. συνέδραμε γὰρ χυμὸς ψυχρὸς καὶ παχὺς καὶ δυσαλλοιώτος καὶ τόπος στενός 20 μὴ συγχωρῶν ἅμα τὴν χολὴν πᾶσαν ἐκκαίεσθαι καὶ ἀναλίσκεσθαι.

84. Διὰ τί, εἰ καὶ τὸ φλέγμα ψυχρόν ἐστι καὶ παχὺ καὶ γλίχρον, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μέλαινα χολὴ ψυχρὰ καὶ παχεῖα· καὶ ἐλάττων πολὺ τοῦ φλέγματος. ὁ τεταρταῖος πολυχροσιώ- 25 τερος τοῦ ἀφημερινοῦ; ὅτι τὸ φλέγμα καὶ ψυχρόν καὶ παχὺ, ἀλλ' ὑγρόν· τὸ δὲ ὑγρὸν εὐαλλοιώτον καὶ εὐμετάβλητον· ἢ μέντοι μέλαινα ξηρὰ καὶ ψυχρὰ· τὸ δὲ ψυχρόν δυσαλλοιώτον καὶ δυσμετάβλητον. σοφίζονται οὖν τῇ ὁμοιότητι τῆς ψυχρότητος καὶ τῷ πλεονάζοντι τῆς χολῆς κρύπτοντες 30 τὴν ἐναντίαν καὶ τὴν λοιπὴν ποιότητα· ἄλλο τε τὸ φλέγμα προσφικεῖται τῇ φύσει μᾶλλον τῆς μελαίνης· ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν ὑγμαινόντων ἐν λιμοκτονίᾳ κέχρηται αὐτῷ ἢ φύσις πρὸς τροφήν. ἐπὶ τοίνυν τοῦ ἀφημερινοῦ, ὅσον εὐρίσκει χρῆσιμον φλέγμα, τοῦτο δαπανᾷ πρὸς τροφήν, τὸ δὲ ἄχρη- 35 στον σηπόμενον ἐξάπτει τὸν πυρετὸν. 14

85. Διὰ τί τεσσάρων χυμῶν ὄντων καὶ ποτε σηπο-

μένων, τρεῖς γίνονται πυρετοὶ καὶ οὐ τέσσαρες; ὅτι τὸ αἷμα κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ τροφή τοῦ σώματος· καὶ πλεονάζον μὲν ποιεῖ μόνον πληθῶραν, σαπὲν δὲ οὐκέτι μένει αἷμα. μεταβάλλεται γὰρ θερμαινόμενον εἰς ξανθὴν χολήν· οἱ
5 μέντοι λοιποὶ χυμοὶ πλεονάζοντες μὲν ποιοῦσι νοσήματα, περὶ τὸ δέρμα μάλιστα, ὡς ἔρπητας, καὶ καρκίνους, ἀλφούς, λεύκας· σαπέντες δὲ πυρετούς.

86. Διὰ τί ἐξ ἐναντίας δύο τοίχων, θυρίδων οὐσῶν ἐν ἑκατέρῳ, συμβαίνει τῆς μιᾶς κλεισμένης μη-
10 κέτι διὰ τῆς ἐτέρας εἰσιέναι λοιπούς σφοδρὸν καὶ πολλὸν ἄνεμον; ἢ περὶ ὑπαρχούσης αὐτῆς ἠνεωγμένης διὰ τὸ τὸν κινούμενον αἶρα, ἢ τοὶ τὸν ἄνεμον, σῶμα τυγχάνειν; ἐπὶ ἅν οὖν ἡ μία κλεισθῆ, διὰ τῆς ἐτέρας ὁ εἰσελθὼν ἀῆρ πληροῖ τὸν τόπον τῆς οἰκίας· καὶ σῶμα ὄν, οὐκ ἔῃ λοιπὸν ἐτέρῳ
15 αἶρι σῶματι ὄντι ἐπεισιέναι. ἐπὶ ἅν δὲ ἡ θυρὶς ἀνεωχθῆ, ὁ προλαβὼν ἔχων δι' αὐτῆς φυγεῖν, χῶραν δίδωσιν ἐπεισιέναι ἐτέρῳ καὶ πάσης ὁμοίως διὰ τῆς ἀντικειμένης θυρίδος. καὶ οὗτος ἐξῴων ἄλλον εἰσιέναι συγχωρεῖ διὰ τῆς ἐτέρας· καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ τὸ συνεχές· ἐπὶ ἅν δὲ κλεισθῆ,
20 ἢ ἐξ ἐναντίας, οὐκέτι τοῦτο γίνεται.

87. Διὰ τί τῶν ἐρώντων τὰ ἄκρα ποτὲ μὲν ψυχρά, ποτὲ δὲ θερμά γίνεται· ὅτι ὅτε κέκτηνται λύπην πρὸς τὴν ἐρωμένην, καὶ ἀπελπίζουσι τοῦ τυγχάνειν αὐτῆς, τὸ ἔμφυτον θερμὸν εἰς βάθος συννεύει καὶ μετὰ τῆς φύσεως·
25 καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἄκρα καταψύχεται· καὶ ὠχρῶσι δὲ διὰ τοῦτο καὶ σκυθρωποὶ γίνονται· ὅτε δὲ τὸ ἐναντίον, ἢ ἐλπίδα χρηστὴν κέκτηνται παρ' αὐτῆς, εἴτε θυμοῦνται σφόδρα, τότε τὸ ἔμφυτον θερμὸν κεύει πρὸς τὸ δέρμα σὺν τῇ φύσει, καὶ γίνονται θερμότεροι καὶ ἐρυθρότεροι· καὶ
30 διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ ζωγράφοι σωματοποιοῦσι τὸν ἔρωτα, ποτὲ μὲν κατηφῆ καὶ ἡσυχάζοντα, ποτὲ δὲ πετόμενον καὶ μειδιῶντα, παῖδα δὲ εὐτραφῆ· διότι ὁ πόθος σφοδρὸς μὲν ἐστίν, οὐ πολυχρόνιος δέ, καὶ δι' ὅλον παραμένων· ἢ μὲν γὰρ διάθεισι διὰ παντός ὡς ἐπὶ γνησίων
b φίλων, ἢ πρὸς παῖδα, ἢ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα· ὁ δὲ ἔρωσ οὐ διὰ παντός· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γὰρ ἐπὶ ξένοις γίνεται· καὶ ἢ μὲν διάθεισι σύμμετρος καὶ οὐ κατάστατος, ὁ δὲ

ἔρως σφοδρὸς καὶ μανιώδης. λαμπάδα δὲ κατέχοντα καὶ
 πτερωτόν, διότι τῶν φιλούντων αἱ ψυχαὶ μετεωρίζονται.
 καὶ εὐμετάβλητοὶ εἰσι πτερούμενοι· ἐκκαίεται δὲ αὐτοῖς
 καὶ τὸ τῆς καρδίας ἔμφυτον θερμὸν ἐκ τῆς ἀπαύστου καὶ
 σφοδρᾶς φροντίδος τῆς πρὸς τὸ ποθοῦμενον. καὶ τῇ μὲν 5
 δεξιᾷ κρατοῦντα βέλος, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ φαρέτρας. ὅτι
 κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς ἐκ μιᾶς ἀκτίνος τῶν ὄψεων ὁ ἔρως
 ἀποτελεῖται· ἅμα γὰρ εἶδε καὶ ἐπόθησεν· ὕστερον δὲ μετὰ
 τὸ ποθεῖν, συνεχεῖς ἀκτῖνας ἀποπέμπει πρὸς τὸ ποθοῦ-
 μενον ὁ ἐρῶν· αὕτη δ' εἰσὶν τῷ βέλει τῷ ἀκοντίζεσθαι 10
 πρὸς σῶματι· ἐν δὲ φαρέτρα τὰ βέλη· διότι κεκρυμμένως
 τὰς ἀκτῖνας πέμπουσιν οἱ ἐρῶντες· τὸ δὲ ἔθος, ὡσπερ
 ἄνεμος τὸ πῦρ ἐξάπτει, οὕτω καὶ αὐτὸ τὸν ἐρῶντα· οὐ γὰρ
 κυρίως ἐξ αὐτοῦ ὁ πόθος. εἰ γὰρ ἦν, τοῦτο δῆλον ὡς ἐχρῆν
 αἰετὸν ἐθίζοντα καὶ ἐρᾶν. τὸ δὲ φίλτρον καὶ αἰφνίδιον· 15
 γυμνὸν δὲ διότι γίνεται πόθος ἀμέσως καὶ φανερῶς· οὐ
 γὰρ δι' ἐτέρου τινὸς ἐρᾶ τις οὐδὲ κεκρυμμένως, οὐθ' ἦν-
 περ ἄγνοσι. διὸ καὶ οἱ ἀνδριαντοποιοὶ πρὸς τιμὴν ἐνίοτε
 γυμνοὺς πλάττουσι θεοὺς τε καὶ βασιλεῖς, δεῖξαι βουλό-
 μενοι τούτων τὸ φανερόν τῆς δυνάμεως καὶ γνώμης ἐκτὸς 20
 ὄν πάσης κακίας κεκρυμμένης. οὐχ εἷς δὲ ὁ ἔρως ἀλλὰ
 πλείονες. ἢ ὅτι διάφοροι τῶν πραγμάτων ἔρωτες· ἄλλως
 γὰρ καὶ ἄλλως ποθεῖ· καθὼς καὶ ὁ θεὸς Πλάτων φησὶ τὸν
 ἔρωτα πολυκέφαλον θηρίον. ἢ ὅτι πολλοῖς ἔρωσιν ὁ αὐτὸς
 πολλάκις ὑποπίπτει. μητέρα δ' ἔχουσι Ἀφροδίτην· τοῦτ' 25
 ἐστὶ τὴν Ἐπιθυμίαν· ἄνω γὰρ πλάττουσι τὴν Ἀφροδίτην εἰς
 Ἐπιθυμίαν. ἱστοροῦσι δὲ τὸν ἔρωτα ποθεῖν τὴν Ἐρινύν·
 διότι πολλοὶ παρανόμως ἠγάσθησαν· καὶ δυσσεβῶν ἐράσθη-
 σαν ἐπιθυμιῶν, ὡσπερ μοι δέδεικται κατὰ τὸ δεύτερον βι-
 βλίον τῶν ἀλληγοριῶν τῶν εἰς θεοὺς ἀναπλαττομένων πι- 15
 θανῶν ἱστοριῶν·

88. Διὰ τί λοιμικῆς καταστάσεως οἱ μὲν ἀπόλλυνται
 οἱ δ' οὐ; ὅτι παρὰ τὴν ιδιότητα τῆς κράσεως; εἰ μὲν γὰρ
 εἴη τις ἔχων τὸ σῶμα μεστὸν κακόχυμῶν, δῆλον ὡς ὁ εἰσ-
 πνεόμενος σηπεδονώδης ἀῆρ συνδιαφθείρει καὶ ὅσπερ ἔχου- 35
 σιν ὀλίγον χρηστόν· καὶ οὕτως πᾶς χυμὸς αὐτοῖς συν-
 διαφθαρεῖς, ἀνίατα τίκτει πάθη καὶ πλείονα· καὶ οὕτως

θνήσκουσιν. εἰ δὲ εἶη ἀπέριτον καὶ εὐχυμὸν, οὐδὲν ἢ
 βραχὺ τι βλάπτει τούτους ὁ λοιμώδης ἀήρ. ὅτι δὲ ἡ ἐπιτη-
 δειώτης ἐφέλκεται τὸ δρῶν αἷτιον ἐνεργεῖν, δηλοῦσιν αἱ
 ἐκτὸς ὕλαι. δρῦές εἰσι θυσοπαθεῖς καὶ πρὸς ἕξαψιν οὐχ
 5 ἔτοιμοι μᾶλλον. πολλῶ δὲ πλεόν κάλαμοι εὐπαθέστεροι
 καὶ πρὸς ἕξαψιν ἔτοιμοι μᾶλλον· πολλῶ δὲ πλεόν στυ-
 πειον· ἀλλ' ἐάν τις διάβροχον ὕδατος παρασκευάσῃ τὸ στυ-
 πειον, καὶ χλωροὺς λάβῃ καλάμους, τὴν δὲ δρῦν ἄγαν ξη-
 ρὰν εἰ καὶ θείω, καταπάσσοι τὸ ἀνεπιτήδειον, ἐτοιμώτατα
 10 ἐργάζεται πρὸς ἐκκαυσιν πυρὶ προσενέγκας, τὸ δὲ στυπείον
 οὐδὲ ὅλως καήσεται· τούτῳ τῷ παραδείγματι χρώμενος,
 λύσεις τὸ ζητούμενον, τίνος ἕνεκα κόπος πυρετὸν ἐφήμε-
 ρον ἢ τὸν ἐπὶ σήψει ποιήσει τὸν ἐκτικὸν πυρετὸν εἰργάσατο.
 φάμεν γὰρ διὰ τὴν πρόληψιν τῆς ἐπιτηδειότητος· εἶχε γὰρ
 15 τὸ φυσικὸν πνεῦμα καὶ τοὺς χυμοὺς ἀπερίττους, τὰ δὲ
 στέργα ξηρότατα. καὶ τὸ αἷτιον ἔδραμεν εἰς ἐκεῖνα· καὶ
 διὰ τί ἐκκαυσίς ἡλίου τῷ μὲν ὕπνον ποιεῖ τῷ δὲ οὐ;
 ὅτι τῷ μὲν ἦν φλέγμα πλεῖστον καὶ τοῦτο χυθὲν ὕγρανε
 τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὕπνον ὑπήνεγκε· τῷ δὲ ξηρὰ ἢ κεφαλὴ
 20 τυγχάνουσα πλεόν ξηρανθεῖσα ἀγρυπνίαν ἤνεγκε.

89. Διὰ τί ὁ ἥλιος ἀνθρώπον μὲν μελαίνει, λῖνα δὲ
 λευκαίνει, καὶ κηρὸν μὲν μαλακύνει, πηλὸν δὲ σκληρύνει.
 πάλιν δὲ διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς πασχούσης ὕλης· οἱ
 γὰρ χυμὸν χωρὶς τοῦ φλέγματος ὑπερθερμαινόμενοι περὶ
 25 τὸ δέρμα διαφαίνονται μέλανες· τὸ δὲ λῖνον ὑπὸ νίτρου
 ἢ ἄλλης ὀρυπτούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκδαπανωμένου
 τοῦ ὀρυπτοῦ τοῦ λίνου, λευκαίνεται· πάλιν ἔλκων ὁ ἥλιος ἐκ
 τοῦ κηροῦ τὴν ἐν τῷ βάθει ὑγρότητα μαλακύνει τοῦτον·
 τὴν δὲ πολλὴν καὶ ἐπιπόλαιον ὑγρότητα ἐκβοσκόμενος τοῦ
 30 πηλοῦ, σκληρύνει αὐτὸν ξηραίνων. εἰ τοίνυν περὶ τὸ πάσχον
 καὶ τὸ ἐνεργοῦν ποιεῖν ἀδύνατον καὶ ἡμετέραν ψυχὴν μὲν
 εὐσεβείαις ὀπλίσαντας, εὐταξία δὲ τροφῆς τὸ σῶμα κοσμή-
 σαντας ἀκτῆμονι δὲ βίῳ καὶ τοῖς πρὸς τὸ ζῆν μόνον ἀρ-
 κούμενοι ἑαυτοὺς καθιερεύσαντες ἐκφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βίου
 35 συμβαίνουσαν ὅσον ἐνδέχεται παράστασιν, καὶ μὴ παρέχειν
 ἐπιτηδειότητα τῷ δρῶντι φάυλω πρὸς τὸ πάσχον ἐνεργεῖν
 τι, εἴπερ τίς ἐστὶ δαίμων ἢ ἀστήρ ἢ τι τοιοῦτον ἐκτὸς αἰτίων.

90. Διὰ τί οἱ ἰκτερικοὶ καὶ δυσδιαχώρητοί εἰσι, καὶ λευκὸν ἄγαν ἔχουσι τὸ σκύβαλον; ὅτι ἡ ξανθὴ χολὴ εἰς ὄλον αὐτῶν ἀνεδόθη τὸ σῶμα· καθὼς οἱ ὀφθαλμοὶ δηλοῦσι καὶ ἡ τοῦ δέρματος χροιά καὶ οὐκέτι συρρεῖ πρὸς τὰ ἔντερα τῷ ἐξ ἀρχῆς νόμῳ τῆς φύσεως. καὶ χρώννυσι τὸ σκύβαλον, οὔτε τῇ δριμύτητι ἐρεθίζει τὴν ἀποκριτικὴν δύναμιν τῶν ἐντέρων, πρὸς κένωσιν τῆς κόπρου· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἰατρικὴ καθάπερ καὶ ἄλλαι τέχναι τὴν φύσιν μιμουμένη τοῦ σώματος ἐν περιστάσει νοσοποιῶ καθεστῶτος, σύμμαχος ἀρωστούσης γίνεται τῆς δυνάμεως. ἐπεὶ γὰρ τὸ σκύβαλον ἐκκρίνεται, τῆς χολῆς ἐρεθιζούσης καὶ ῥυπτούσης, τῶν τε ἐντέρων καὶ τῶν μυῶν ἐπεγειρομένων πρὸς ὄθησιν αὐτῶν, τῆς τε κόπρου μαλακῆς τε καὶ εὐολίσθου τυγγανούσης, ἐκ τῶν παρακειμένων τοῖς ἐντέροις γλίσχρων χυμῶν εἰκότως καὶ ὁ κλυστήρ ἔχει μὲν ἀντὶ χολῆς τὸ μέλι ῥυπτικόν· τὸ δὲ νίτρον καὶ ῥυπτικόν καὶ τῇ δῆξει διεγείρον τὰ ἔντερα καὶ τοὺς μῦς πρὸς ἐξώθησιν· τὸ δὲ ὑδρέλαιον πρὸς ὑγρασιν καὶ μαλάκασιν τῆς κόπρου, φρονχθείσης ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ· γίνωσκε γὰρ ὡς τότε μὲν ἡ φύσις ἐνεργεῖ μόνη χωρὶς ἰατροῦ. καθάπερ ἐπὶ τῶν κρίσεων τῶν νόσων καὶ τῶν πύφων· τότε γὰρ θερμὸς ἐστίν, καὶ ὡσπερ βραβευτῆς· καὶ κριτῆς ἀντιγωνιστῶν δύο, νόσου καὶ φύσεως, ποτὲ δὲ ἰατρὸς μόνος, ὡς ἐπὶ τῶν ἐξαρθρήσεων καὶ τῆς τῶν ἄρθρων ἐμβολῆς, ποτὲ δὲ ἰατρὸς ἅμα καὶ φύσις ὡς ἐπὶ τῶν ῥυπαρῶν καὶ κοιλίας ἐλκῶν· ὁ μὲν γὰρ ἰατρὸς καθαίρει τὸν ῥύπον τοῖς ῥυπτικοῖς, καὶ δίδωσιν ἀναπέτειαν τοῖς πόροις, ζέσας ὡς ἂν εἴποι τις τὸ ἐπιπωματίζον καὶ ἐμφράττον αὐτούς, ὅπως τὸ αἷμα καθαρὸν παρασκευάσῃ. ἡ δὲ φύσις διὰ τῶν πόρων τοῦ ἔλκουσ ἀναδίδωσιν αἷμα καθαρὸν ὑπὸ τῶν τροφῶν, μεταβάλλουσα πρὸς σαρκὸς γένεσιν. ὅπερ πάλιν ὑπὸ τῶν ξηραίνοντων φαρμάκων πηγνύμενον γίνεται σὰρξ ἐπιτήδειος.

91. Διὰ τί πολλοὶ ληφθέντες συνόχῃ μετὰ κρίσιν μελάντατον ἔχουσιν δέρμα ἐπὶ χρόνον ἰκανόν; ὅτι ὁ σύνοχος ἀπὸ ξανθῆς ἐγένετο χολῆς, αὕτη δὲ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νόσου ὑπεκκασίσα μετέβαλεν ἐπὶ τὸ μέλος καὶ οὕτως ἐν τῇ κρίσει παρὰ φύσιν διωχθεῖσα παρὰ τὸ δέρμα ἔβαψεν

αὐτό, καθάπερ ἐπὶ τῶν λεύκων τὸ δέγμα λευκὸν ὑπάρχει. διότι δὲ τὸ παχὺ τοῦ χυμοῦ καὶ δυσλυστόν ἐστι τὸ τοιοῦτον χρωμα.

92. Διὰ τί ἡ μέλαινα χολή παραγινόμενη μαζῶ ἢ σκέλει ἀνάβρωσιν ἐργάζεται, ἐπὶ δὲ τῶν μελαγχολικῶν ἐν ἐγκεφάλῳ συρρέουσα ταύτην οὐ ποιεῖ; ὅτι ἐν μαστῶ μὲν φλέβες πολλαὶ καὶ μεγάλαι διὰ τὴν τοῦ γάλακτος γένεσιν καὶ διὰ τοῦτο τὸ πλῆθος συρρεῖται χολῆς· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ σκέλει διὰ τὴν κατωφερῆ ῥοπὴν ἐπισύρεται χολή πλείων. ἐν μέντοι τῷ ἐγκεφάλῳ διὰ τὴν ἀνωφέρειαν καὶ διὰ τὸ λεπτὰς ἔχειν φλέβας ἄνεισι βραχὺ χολή, πρὸς τὸ νύττειν αὐτὸν καὶ μὴ διαβιβρώσκειν. καὶ ψυχρὸς δὲ καὶ ὑγρὸς ὧν ἀντιμάχεται τῇ κράσει τῆς μελαίνης ποσῶς καὶ καταπραῦνει ταύτην. ἢ μὲν οὖν κυρίως μέλαινα χολή ποιεῖ τὸν ἀναβρωτικὸν ἐν τῷ μαζῶ καρκίνον, ἐν δὲ σκέλει χειρῶν εἶλος καὶ νομῶδες, ἐν δὲ ἐγκεφάλῳ τὴν θηριώδη μελαγχολίαν. ἢ δ' οὐ κύριος ἀλλ' ὁ λεγόμενος μελαγχολικός χυμὸς καὶ τρυγώδης, ῥεῦμα μόνον καὶ ὄγκον καρκινώδη χωρὶς ἀναβρώσει καὶ μελαγχολίαις ἡμερον.

93. Διὰ τί ἐπὶ τῶν δυσεντερικῶν πάπυρον σφαιρώσαντες ἐμβάλλουσιν εἰς τὸ δακτύλιον καὶ ὠφελουῖσιν; ὅτι τῶν μυῶν συμπεσόντων τῆς ἕδρας, ὑγραινομένη ἢ πάπυρος τῇ διαστομῶσει τοὺς μύς ἐπεγείρει. τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ καὶ ἐπὶ ὑποφορῶν συμπεσουσῶν ἐπὶ τῶν ἐλκομένων. τῶν οὖν μυῶν διαστελλομένων, ἢ κόπρος καὶ τὰ λυποῦντα ἐκκρίνεται.

94. Διὰ τί τὰ λεγόμενα καυκάλια ἐν τῷ πληροῦσθαι ὕδατος ψόφον τινὰ ἀποτελεῖ, ὅθεν καὶ ἡ φύσις, καὶ τὸ ποιὸν τοῦ ψόφου εἰς ὄνομα αὐτοῖς μετήνεγκεν, ὡς καὶ τὸ φλοῖστος καὶ βορβορυγμὸς καὶ τὰ λοιπὰ; ὅτι τὸ ἀγγεῖον ἐν τῷ μὴ ἔχειν ὕδωρ αἴρος πεπλήρωται, σώματος λεπτοτέρου τρυγάνοντος ἐν οὖν τῷ καθεῖσθαι ἀθρόως εἰς αὐτὸ τὸ ὕδωρ τῇ βαρύντητι διώκει τὸν αἶρα ἔξω ὡς λεπτομερῆ. ἅμα γὰρ μένειν ἐν τῷ καυκαλίῳ μέχρι πληρώσεως οὐ δύναται διὰ τὸ τοῖς φιλοσόφοις ἀποδείχθαι, μὴ δύνασθαι δύο σώματα τὸν αὐτὸν τόπον κατέχειν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. τοῦ οὖν αἴρος ἐπὶ τὸ ἄνω διωκομένου, ἀθρόως διασθεκεῖ τόπῳ ψόφον

ἀναγκαίως συμβαίνειν· οὐχ ἓνα δὲ ἀλλὰ πλείους, διὰ τὸ μάχην ὡσπερ τυγχάνειν ἀμφοτέρων· τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ ἐπὶ τὸ κάτω βιάζεται τὸν αἶρα, ὁ δὲ αἶρ ἐπὶ τὸ ἄνω τὸ ὕδωρ. καὶ τούτων κατὰ διαδοχὴν γινομένου συμβαίνει καὶ τὸν ψόφον πυκνῶς γίνεσθαι.

95. Διὰ τί ἐπὶ τῶν λεγομένων ἀρπαγίων ἀγγείων ὁ δάκτυλος ἐν τῷ στόματι ἐντιθέμενος αὐτοῦ, τὸ ὕδωρ οὐκ εἴη ῥεῖν διὰ τοῦ πυθμένου· ἐπαιρόμενος δὲ συγχωρεῖ φέρεσθαι; ὅτι ἐν τῷ ἐπαίρεσθαι τὸν δάκτυλον ἐκ τοῦ σώματος, ὁ αἶρ εἰσιῶν ὡθεῖ τὸ ὕδωρ ἐπὶ τὸ κάτω, φύσιν ἔχων τοιαύτην· καὶ οὕτως ἐξεῖσι διὰ τῶν ὀπῶν τοῦ πυθμένου· καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον πάντα τὰ μηχανικὰ κατασκευάσματα δι' ὕδατος καὶ αἵρος ἔχουσι τὴν γένεσιν· ἀρονόμια λέγω καὶ κλεψύδρας, καὶ ἤχους ἐξ ἀγαλμάτων καὶ τὰ ὅμοια.

96. Διὰ τί καὶ οἶνος καὶ ὕδωρ ἐπὶ τῶν πυρεπτότων παρὰ καιρὸν διδόμενος φρενίτην κατασκευάζει, τουτέστι τὰ ἐναντία; ψυχρὸν μὲν γὰρ τὸ ὕδωρ· θερμὸς δὲ ὁ οἶνος. ὅτι ὁ μὲν οἶνος ἀνωφόρος γινόμενος ἐκκαίει σὺν τῷ πυρεπῶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἄγαν ἐκκαταρασσόμενον τὸ πρῶτον ὄργανον τῆς ψυχῆς (ὅπερ ἐστὶ τὸ αἰθεροειδὲς πνεῦμα) ἀναγκάζει τὸ φρονοῦν οὕτως ἐνεργεῖν. δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ καὶ πολλοὺς ὑγμῖνοντας χρησαμένους ἀκράτῳ πλείστω καὶ συνεχῶς εἰς ἐκστασιν τραπῆναι· τὸ δὲ ὕδωρ τῷ πυκνοῦν τοὺς πόρους τοῦ σώματος, τοὺς διαφοροῦντας τὰ ὑπὸ τῶν σαπέτων χυμῶν πνεύματα καὶ παχύνει αὐτούς· καὶ πλείονα διὰ τοῦτο σῆψιν καὶ πυρεπὸν γίνεσθαι. πολλάκις δὲ καὶ τὸ ὕδωρ νικώμενον ὑπὸ τῆς ἀμετρίας τοῦ πυρεπτοῦ, τροφή τούτῳ γίνεται ὡς ἐστὶν ἰδεῖν καὶ τοὺς ἐν ταῖς καμίνοις βαλλομένους τὸ πῦρ ἐξάπτειν, ἐπιρραίνοντας τῷ πυρὶ βραχὺ τοῦ ὕδατος.

97. Διὰ τί αἱ γυναῖκες ὀξύφωνοι καὶ οἱ εἰνούχοι κατὰ παιδα; ὅτι διὰ τὴν πολλὴν ὑγρότητα εἰς εὖρος αὐτῆς ἢ ἀρτηρία οὐκ ἐπεκτείνεται. τῆς γὰρ θερμότητος ἔργον τὸ διαστελλεῖν εἰς πλάτος τοὺς πόρους. ὡσπερ οὖν ὁ στενοπόρος αὐλὸς ὀξύηχος, οὕτως καὶ ἡ τραχεῖα ἀρτηρία. φασὶ δὲ τινες τὰς γυναῖκας ὀξύφωνους διὰ τὸ συμβάλλεσθαι

ἐν τοκετῷ κράζειν πρὸς εὐχερῆ ἀποτέξοθαι. ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος.

98. Διὰ τί τὰ βρέφη ἐν τῷ θέρει σειριῶ, ὅπερ ὁ πολὺς δῆμος φησὶ καῦμα ἔχειν αὐτά; πυρέττει γὰρ πυρετὸν λεπτὸν κατὰ βιάθος καὶ κοιλοφθαλμιῶ καὶ ἀγρουπνεὶ καὶ ἀσθενεῖ. ἔνια δὲ καὶ διαρροῖζεται, ὅτι τὰ βρέφη τυγχάνουσιν εὐπαθέστατα καὶ φλεγματικώτερα τὴν κεφαλὴν· ἐν γοῦν τοῖς καύμασι τὸ φλέγμα ὑπερθερμαινόμενον καὶ σιπόμενον ἐξάπτει πυρετὸν καὶ ἐκπυροῖ τὰς μήνιγγας τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ διὰ τοῦτο ἀγρουπνεῖ. καὶ ἡ πύρωσις δὲ διὰ τῶν ἀρτηριῶν κατιοῦσα πρὸς καρδίαν καὶ ἐκπυροῦσα τὸ ζωτικὸν πνεῦμα πυρετὸν ἐξάπτει, τὸν χωρὶς σήψεως. καὶ ἐκχολούμενα δὲ ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ διαρροῖζεται λόγῳ φθορᾶς, τῆς χολῆς δακνούσης τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα. ὅτι δὲ τὸ αἴτιον καὶ ἡ ῥίζα τοῦ πάθους ἐν ἐγκεφάλῳ, δῆλον ἐκ τοῦ τῆ κεφαλῆ προσφέρειν τὰ ἐμψύχοντα καὶ ὠφέλινα τῆς πυρώσεως κατασβεσνυμένης. πάσχουσι δὲ αὐτὸ καὶ τέλειοι ὁμοίως, οἷς ἐν κεφαλῇ φλέγμα ἢ ξανθὴ χολὴ βράγχει σωρευθῆ ἢ καὶ σαπίη· καὶ διὰ τῆς εἰσπνοῆς δὲ καὶ τοῦ πυρώδους ἀέρος τὰ πνευματικὰ ἐκπυροῦται.

99. Διὰ τί τὰ στοργγύλα τῶν ἐλκῶν δυσίατα; ὅτι κατὰ παρουσίαν χολῆς δριμείας καὶ διαβρωτικῆς συνίσταται· τῷ τοίνυν κατὰ σταγόνα συρρεῖν καὶ ἀναβιβρώσκειν, στοργγύλον τὸ ἔλκος ποιεῖ. καὶ διὰ τοῦτο τὰ κανσὰ καὶ ἄγαν ξηραντικὸν προσφέρουσι φάρμακον. οὕτω μὲν οἱ ἰατροὶ· οἱ δὲ φυσικοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι φασὶ τῷ μὴ εἶναι ἀρχὴν ὅθεν ἢ οὐλὴ ἀρξῆται· ἐν γὰρ κύκλῳ οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἐστὶ λαβεῖν. ὅθεν φασὶ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο οἱ ἰατροὶ τῷ σιδήρῳ τέμνοντες ἀλλοιώτερον αὐτὸ ποιοῦσιν.

100. Διὰ τί ἐν τόπῳ τινὶ ἀπιόντες, ἀναγκαίως καταλαμβάνοντες αὐτὸν διαβαίνομεν; ὅτι πολλάκις ἔχομεν τὴν ψυχὴν περὶ τι πράγμα φροντίζουσαν κακεῖσε νεύουσαν καὶ ἐστραμμένην, καὶ μὴ ἐφροσθηκυῖαν ἀκριβῶς ταῖς αἰσθήσεσι πρὸς γνῶσιν τῶν οἰκειῶν. ὥσπερ οὖν ὀρῶντες τὸν τόπον οὐχ ὀρῶσι τῷ μὴ εἶναι τὴν κρίνουσαν τὰ αἰσθητὰ.

101. Διὰ τί τὸ μέλι τὸ πᾶσι γλυκύτατον τοῖς ἰκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται γενομένοις; διότι χολὴν πικρὰν ἔχουσι

πλεονάζουσαν ἐν παντὶ τῷ σώματι καὶ ἐν γλώσσῃ· τὸ οὖν μέλι ἐσθιόμενον τὸν ἠονχάζοντα πικρὸν χυμὸν ἀνακινεῖ. καὶ ἡ γνῶσις λοιπὸν ἀντιλαμβανομένη τῆς πικρότητος τῆς γολῆς φαντασίαν ποιεῖ τοῦ νομίζεσθαι τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν.

102. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἄγαν ὀργιζομένων οἱ ὀφθαλμοὶ πυρῶδεις γίνονται; διότι θυμὸς ἐστὶ ζέσις τοῦ περὶ τὴν καρδίαν αἵματος καὶ θερμοῦ πνεύματος· τοῦτο οὖν ὡς λεπτομερὲς ἀνώφορον γίνεται καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν διαφανεστάτων ὄντων φαίνεται· ἔχουσι γὰρ μὴν καὶ ἀτμούς αἱματικούς ἀνιόντας, ὅθεν καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν φαίνεται· τοῦτο τοίνυν τὸ πάθος εἰδὼς καὶ Ὀμηρος γινόμενον ἔφη· ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔϊκτεην.

103. Διὰ τί τὸ ὕδωρ ἐπιρραϊνόμενον τοῖς ὄφρεσι ἐκδιώκει αὐτούς; ὅτι φύσει ψυχροὶ εἰσι καὶ ξηροὶ καὶ νευ-
 ρῶδεις καὶ ὀλιγόαιμοι καὶ τὴν ἄμετρον ψύξιν φεύγουσιν. ὅτι δὲ τοιαύτης εἰσὶ κρᾶσεως, δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα τοὺς φωλεοὺς ἐπιδιώκειν καὶ τὰ βύθη τῆς γῆς, ὡς θερμοτέρου ἡλίου τε δύνοντος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φεύγειν, πάλιν ὡς ψυχρὸν τὸν ἀέρα. καὶ πάλιν ἐν τῷ θέρει τοῦ
 βᾶθους τῆς γῆς ψυχροῦ γινομένου, φεύγοντας ἐκείθεν μετιέναι τοὺς θερμοὺς τόπους.

104. Διὰ τί τὸ ὦδον ὀπτόμενον ῥήγνυται οὐκέτι δὲ
 καὶ ζεννύμενον; ὅτι ὁμιλοῦν τῷ πυρὶ τὸ ἐν αὐτῷ ὕγρὸν ἀμέτρως θερμαινόμενον καὶ καϊόμενον, πλείονα πνεύματα
 τίκει. ταῦτα τῇ στενοχωρίᾳ τὴν ἐξοδὸν ζητοῦντα, ῥήξαντα τὸ ὄστρακον, χρῆται φυγῇ. τοῦτο δὲ ποιοῦσι καὶ ἐπὶ πίθων καὶ κεράμων, νέου τοῦ οἴνου τυγχάνοντος καὶ βράζοντος. ἔτι γὰρ μὴν καὶ ἡ πολλὴ φλόξ τοῦ ὦου τὸ ὄστρακον τῇ ὑπεροπτήσῃ ῥήγνυται, ὅπερ πάσχοι καὶ οἱ κέρα-
 μοι ὑπεροπτώμενοι· διὸ καὶ φυσικῶς ὁ πολὺς ὄχλος ὕδατι τὸ ὦδον προβρέχει κατὰ τὴν ὀπτησιν· τὸ μέντοι θερμὸν ὕδωρ τῇ μαλακότητι κατ' ὀλίγον χεῖρ τὰ ὕγρα καὶ διαφορεῖ τῇ ἀραιώσει.

105. Διὰ τί ἐν τῇ κατὰ τὴν συναφήν ἡδονῇ τοὺς
 ὀφθαλμούς ποσως μύουσι οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐν ἄλλαις δέ τισι τῶν αἰσθήσεων; ὅτι ὑπὸ τοῦ πάθους νικώμενοι

πλείονα ταύτης ἀντίληψιν ἐργάζονται, τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μηκέτι μετεωριζομένων ἔξω, καὶ τὴν ψυχὴν μετὰ τῆς αἰσθήσεως ἐκκινῶντες πρὸς τὸν αἶρα καὶ ἐλάττονος αἰσθήσεως τῶν σωματικῶν παθῶν παρασκευάζοντων αὐτὴν ἀντιλαμβάνεσθαι.

106. Διὰ τί ἐνια τῶν μονοειδῶν βοηθημάτων ἐναντίας δυνάμεις ἔχει, ὡς ἡ πείρα διδάσκει; μαστίχη γὰρ καὶ ῥύπτει καὶ διαγορεῖ καὶ τονοῖ, ὄξος δὲ θερμαίνει καὶ ψύχει, λέγω ὅτι τὸ εἶναι τὰ ἐν αὐτοῖς άτομα καὶ σμικρότατα σώματα κατὰ παράθεσιν καὶ μὴ κατὰ κρᾶσιν, ὡς ψάμμον ὑγρότητι δεσμουμένην καὶ σῶμα ἐν ἀποτελοῦσαν τὸ φαινόμενον· τῇ δὲ ἀληθείᾳ πολλῶν σωμάτων τοῦ ψάμμου σμικροτάτων ὄντων. εἰ τοίνυν ἀληθὲς τοῦτο πέφυκεν, οὐδὲν ἄτοπόν ἐστιν ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοις μέρει τῆς μαστίχης κρῦπτεσθαι τὰς ἐναντίας δυνάμεις καὶ ποιότητας καὶ μὴ κεράννυσθαι πρὸς ἑαυτὰς, τῆς φύσεως οὕτως ἐπὶ αὐτῶν μόνων τῶν σωμάτων νόμον ὑποθεμένης.

107. Διὰ τί ἐπὶ τῷ προσπταίσματι τοῦ ἐν ποδὶ δακτύλου βουβῶν ἐπανίσταται; ὅτι ἡ φύσις αἰεὶ προνοουμένη τοῦτου τοῦ σώματος, εἴωθε προστρέχειν τοῖς ὀδονομένοισι μορίοις πρὸς ἐπικουρίαν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ὀγγύματι κέχρηται τῷ χρηστοτέρῳ τῶν χυμῶν, καὶ τρέφοντι καὶ συμφύτῳ φημι τῷ αἵματι, ἐπὶ ἀναγκαῖον πληροῦσθαι τὰς ἐν τῷ βουβῶνι μεγίστας φλέβας ἐνούσας· καὶ οὕτως καὶ τοὺς μεταξὺ τῶν ἀγγείων ἀδένας, στρογγυλοειδῶς σῶμα τυγχάνοντας ἢ οἷον ἄμετρος σφήνωσις, φλεγμονὴν καὶ ἐπαρασιν ἐργάζεται καὶ καλεῖται τοῦτο βουβῶν, τοῦ πάθους τὴν προσηγορίαν τῷ τόπῳ χαρισσαμένου.

108. Διὰ τί τοῖς ὀρνέοις οὐρηδόχον κύστιν καὶ νεφροὺς ἡ φύσις οὐκ ἐδωρήσατο; ὅτι πολλῆς ὑγρότητος ἔδειτο πρὸς γένεσιν καὶ αὔξησιν τῶν πτερῶν· καὶ τὸ γυμνάζεσθαι δὲ κατὰ τὴν πτήσιν ἐξαναλίσκει ταύτην, καὶ οὐκ οὐροῦσιν μὲν ὅλως· πίνοντα δὲ τὴν κόπρον ἔχει ἐξιούσαν σὺν ὑγρότητος ἀμετρίᾳ.

109. Διὰ τί τὰ μὲν παῖδια ἐν τῇ οὐρηδόχῳ κύστει τοὺς λίθους τίπτει, οἱ δὲ γέροντες ἐν τοῖς νεφροῖς; διότι στενοπόρους ἔχει τοὺς νεφροὺς τὰ παῖδια, καὶ γεώδης χυ-

μός και παχὺς διὰ τῶν νεφρῶν ἐρχόμενος, τῇ βίᾳ τῆς στε-
νοχωρίας ἐξωθεῖται ὑπὸ τῶν οὐρῶν, ἀπὸ τε τῶν νεφρῶν
καὶ τῶν σπληνοειδῶν ἀγγείων, ἐπὶ τὴν οὐρηδόχον κύστιν.
αὕτη δὲ εὐρύπορος οὕσα χώραν δίδωσι καὶ τῷ οὐρῷ πρὸς
διάβασιν καὶ τῷ λιθοποιῷ χυμῷ πρὸς ὑφίζησιν καὶ πῆξιν 5
ἰδίαν· ἐπὶ δὲ τῶν γερόντων ἀραισπόροι τυγχάνοντες οἱ νε-
φροί, παρέχουσι χώραν καὶ τῷ οὐρῷ πρὸς ἐξοδὸν καὶ τῷ
γεώδει χυμῷ πρὸς ὑφίζησιν τῆς πῆξεως τοῦ λίθου. ἡ δὲ χροῶν
τοῦ λίθου δηλοῖ καὶ τὸν χυμὸν τὸν γεννήσαντα. ἡ λύσις
ἀπὸ διαπλάσεως καὶ κατασκευῆς μορίων. 10

110. Διὰ τί εἰ ὁ λίθος ὑπὸ θερμότητος πῆγνυται
(θερμὰ γὰρ τὰ παιδιά) ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ γερόντων; οὐ γὰρ
ἂν δῶμεν τοσαύτην ψύξιν ὡς ἐπὶ κρυστάλλου καὶ χιόνος.
νέκρωσις γὰρ ἂν τῶν νεφρῶν ἦν ἡ ἀκρότης τῆς ψύξεως·
οὐ χρώμεθα οὖν τοῖς ἐναντίοις πρὸς λύσιν τῆς πῆξεως, 15
ἀλλὰ τοῖς ὁμοίοις· λέγω δὲ τοῖς θερμοῖς, ὡς πετροσελίφῃ,
μαράθρῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις. φημὶ ὅτι τῇ ἄγαν καύσει καὶ
τῇ ὑπεροπτήσει θρύπτεσθαι συμβαίνει τὸν λίθον εἰς ψαμ-
μία, καθάπερ καπὶ τῶν ὑπεροπτιμένων ὀστράκῳ τε καὶ
κεράμῳ ψάμμος ἀποτελεῖται. καὶ λοιπὸν οὕτως εὐχερῶς 20
ἀπουρεῖσθαι τοὺς μικροὺς λίθους μετὰ τῶν ψαμμίων· συμ-
βαίνει δὲ ποτε καὶ ψυχροῦ πόσει, τὸν λίθον εὐχερῶς ἐξ-
ουρηθῆναι τῶν νεφρῶν τονωθέντων καὶ τῇ ἄγαν ῥώσει 19
διὰ τῆς ἀποκρειατικῆς δυνάμεως ἐξουρούντων αὐτὰς· ἔτι γε
μὴν καὶ τὴν ἄμετρον πύρωσιν τῶν νεφρῶν ὑπὸ τοῦ ψυ- 25
χροῦ κατασβέννυσθαι τὴν πηκτικὴν τῶν λίθων αἰτίαν.

111. Διὰ τί τὰ ἐν νέφροισι καὶ οὐρηδόχῳ κύστει ἔλλα-
θυσίατα; διότι τὸ οὐρον θριμύδον ἀναξηραίνει τὴν ἀπὸ τῶν
βοηθημάτων πρόσκαιρον ἀπούλωσιν γινομένην· καὶ μάλ-
λον τὰ ἐν κύστει ἀνίατα διὰ τοῦ καὶ παραμένειν ἀνιόθι 30
τὸ οὐρον, ἐν δὲ τοῖς νεφροῖς διαβαίνειν.

112. Διὰ τί ἐν τῇ ἐμβάσει θερμὸν ὕδωρ κινούμενον
θερμότερον ἡμῖν φαίνεται, καὶ σχεδὸν τὸ σῶμα καίον τὸ
ἡμέτερον; ὅτι κατελθόντων ἡμῶν, τὸ μὲν προσομιλήσαν
θερμὸν ὕδωρ ποιῆσαν ἔπαθεν, τούτεστι θερμάναν τὸ 35
ἡμέτερον σῶμα, ἔψυκται ποσὼς ὑφ' ἡμῶν. πάντα γὰρ τὰ
ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ποιοῦντα, καὶ πάσχει πάντως, ἐπειδὴ

τοίνυν καταψυχθέν ποσως ούκείτι παραπλησίως θερμαί-
 νει, δήλον ὡς ἐθίσαντες αὐτό, ούκείτι αἰσθανόμεθα αὐτό
 θερμόν ὡσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς διὰ τὸ καθαιρεθῆναι τὴν
 ἄμετρον θερμότητα αὐτοῦ παρ' ἡμῶν. ἐὰν οὖν κινήσαν-
 5 τες τὸ θερμόν ὕδωρ ἐκείνο μὲν τὸ προσομιλήσαν τῷ δέρ-
 ματι μετακινήσωμεν, ἕτερον δὲ θερμόν ὕδωρ προσέλθῃ
 γνήσιον μηδέπω ποιῆσαν καὶ παθόν ὑπὸ τοῦ δέρματος,
 φυλάττον αὐτοῦ τὴν ἄμετρίαν τῆς θερμότητος, εἰκότως
 ἡμῖν θερμόν καὶ καῖον φαίνεται τοσοῦτον χρόνον, ἄχρις
 10 ἂν καὶ αὐτὸ δράσαν πάθῃ καὶ καθαιρήσῃ τῆς αὐτοῦ θερ-
 μότητος, καθάπερ καὶ τὸ πρότερον, καὶ τοῦτο δυνατόν
 ποιεῖ. καὶ κατὰ διαδοχὴν· ἐφ' ὅσον γὰρ κινούμενον τὸ θερ-
 μόν ὕδωρ, ἐπὶ τοσοῦτον αἰεὶ τὸ προσῖόν ἡμῖν θερμόν φαί-
 νεται κατὰ ἀλήθειαν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ πολὺς δῆμος φυ-
 15 σικῶς ὀρμώμενος, βουλόμενος τὸ σῶμα κατὰ τὴν ἔμβασιν
 πλέον θερμαίνεσθαι, κινεῖ τὸ θερμόν συνεχῶς ἐφ' ὅσον
 βούλεται χρόνον.

113. Τίνος ἕνεκεν, εἰ πᾶν κινούμενον θερμότερον
 ἑαυτοῦ γίνεται καὶ μάλιστα ἐν θερμῷ ἀέρι καὶ τόπῳ, ὁ
 20 ἀῆρ ἐν τῷ ῥιπίζεσθαι κινούμενος, ψυχρότερος ἡμῖν φαί-
 νεται κατὰ τὴν ἀφήν, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ θέρος; ὅτε
 καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος πλέον ἐκπυροῦται, τοῦτο
 25 δοκεῖ ὑπ' ἐναντίον εἶναι τῷ πρὸ αὐτοῦ. τὸ γὰρ θερμόν
 ὕδωρ θερμότερον ἡμῖν ἐφαίνεται σαλευόμενον, ἐνταῦθα
 δὲ ψυχρότερος ἡμῖν ὁ θερμὸς ἀῆρ φαίνεται κινούμενος
 καὶ ῥιπιζόμενος. φημὶ ὅτι αἰεὶ τὸ τινος πλεῖον κατὰ ποιό-
 τητα ἢ δύναμιν νικᾷ μὲν καὶ τρέπει τὸ ἐλαττον, ἀντι-
 30 πᾶσχει δὲ μετρίως ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἰσχυρότερον. τὸ οὖν θερ-
 μόν ὕδωρ, ἄγαν ὄν θερμόν ὡς πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἡμέτε-
 ρον, θερμαίνόμενον ἀντιψύχεται καὶ οὐ τὴν αὐτὴν εἶ-
 φυλάσσει ποιότητα. ὁ μὲντοι περιέχων ἡμᾶς ἀῆρ ἐν τῷ
 35 θέρει μετρίως θερμὸς ὑπάρχων ὡς πρὸς σύγκρισιν τοῦ θερ-
 μοῦ ὕδατος ὁμιλῶν τοῖς σώμασιν ὑφ' ἡμῶν ἐκπυρουμένων
 ὑπὸ τῆς θερμῆς καταστάσεως, θερμαίνεται ποσως, καὶ οὐ-
 τως ἡμᾶς ἀντιθερμαίνει, ὅπερ δρῶσι καὶ τὰ λιναῖα ἱμάτια.
 ψυχρὰ γὰρ ὄντα πρῶτον ὑφ' ἡμῶν θερμαινόμενα, οὕτως
 ἀντιθερμαίνει ἡμᾶς. δήλον τοίνυν ὡς ἐν τῇ ῥιπίσει μετα-

κινούμενος ἐκ τοῦ σώματος ὁ ὑφ' ἡμῶν θερμανθεὶς ἀήρ
καὶ ἕτερος προσίων ἀθέρμαντος, ψυχρὸς ἡμῖν φαίνεται· καὶ
τοῦτο γίνεται κατὰ διαδοχὴν.

114. Διὰ τί τὰ γινόμενα ἔλκη ἐν τῇ κόρῃ τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ καὶ ἀπουλούμενα λευκὰ φαίνεται, τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς 5
κόρης ἐν τῷ μέλανι οὐκέτι; ὅτι διὰ τῆς κόρης μόνῃς ἔξεισι
τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα διαυγέστατον ὄν καὶ φωτεινὸν. ἐν οὖν
τοῖς λευκώμοις τῆς οὐλῆς πυκνωσάσης τοὺς πόρους τοῦ
κερατοειδοῦς χετῶνος, οὐκέτι τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα διέξεισιν·
καὶ λοιπὸν συναγόμενον τῷ πλήθει καὶ καταλάμπιον τῆν 10
οὐλῆν λευκὴν αὐτὴν ἀποδείκνυσι· τῷ δὲ μὴ ἐξίεναι διὰ
τὴν πύκνωσιν τὸ πνεῦμα τῆς ὄψεως οὐδὲ ὁρῶσιν.

115. Διὰ τί τὰ ἄχυρα καὶ θερμὸν ὕδωρ φυλάττει
καὶ χιόνα τὴν ψυχράν, τούτῃσι τὰς ἐναντίας ποιότητας;
φημὶ τὴν φύσιν τῶν ἀχύρων εἶναι χωρὶς σαφοῦς ποιότη- 15
τος, διὸ καὶ ἄποιά τινες αὐτὰ προσηγόρευσαν. ὄντα οὖν
εὐκράτα μᾶλλον, θάπτον συμβάλλεται οἷς ἂν ὁμίλησαι,
τὴν κρᾶσιν ἐκείνων ἀναλαμβάνοντα. θερμανθέντα τοίνυν
ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ προσομιλίας, ἀντιθερμαίνουσιν αὐτὸ
καὶ φυλάττουσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ψυχθέντα παρὰ τῆς χιό- 20
νος, ἀντιψύχοντα ταύτην τηροῦσιν αὐτῆς τὴν ψυχρότητα·
καθάπερ καὶ τὸ ἔλαιον εὐκράτα καὶ ἄποια τυγχάνοντα συμ-
μεταβάλλοντα τῇ ποιότητι τῶν οὖν αὐτοῖς μίγνυμένων
τὴν ἐκείνων ἀναλαμβάνοντα κρᾶσιν.

116. Διὰ τί ἐν χειμῶνι τοῦ ὑέτου παυσαμένον, τὰ 25
ἄστρα φαιδρότερα ἡμῖν φαίνεται; διότι παρὰ τε τῶν ἀνέ-
μων καὶ τῶν ὑέτων ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀήρ καὶ πᾶς ὁ εἰς
ὑψος ὑπὸ τῆς κινήσεως λεπυνόμενος καὶ ὡς ἂν εἴποι τις
σημχόμενος, δίδωσι τῇ ὄψει καθαρωτέραν ἀντίληψιν τῶν
ἀστρώων σωμάτων καὶ διάβασιν εὐχερῆ καὶ πλείονα· δῆ- 30
λον δὲ τοῦτο ἐστὶν ἐκ τοῦ καὶ ἐν καθαροῖς καὶ αὐγῆσιν
ὑδάσιν ἐν ἐμβάσεσιν οὖσαν, ὁρᾶν μᾶλλον καθαρὰ καὶ φαι-
δρότερα τὰ ἐγκείμενα σώματα, ἐν δὲ παχέσι καὶ ὑλώδεσι
μηδύλως ὁρᾶν ἢ ἀμυδροῦς ὁρᾶν αὐτά.

117. Διὰ τί πολλάκις ἐν τῷ οὐρεῖν φρίττομεν; διότι 35
χολὴ δριμυτεία συρρέουσα καὶ δάκνουσα τὴν οὐρηδόχον κύ-
στιν ἐρεθίζει καὶ πᾶν τὸ σῶμα διεγείρεται πρὸς συμπά-

θειαν τοῦ μορίου καὶ τὴν ἀποκριτικὴν δύναμιν μετρίως προβάλλεσθαι καὶ ποιεῖν τὴν λεγομένην φρίκην. τοῦτο δὲ πάσχουσι μάλιστα παῖδες· εἰσὶ γὰρ διὰ τὴν ἀδηφαγίαν περιπτωματικώτεροι.

5 118. Διὰ τί ἐν νυκτὶ μᾶλλον αἱ ὀδύνηαι σφοδρύνονται; διότι ἡ ψυχὴ, καθ' ἑαυτὴν σχολάζουσα καὶ μηκέτι κατὰ τε τὰς ὄψεις καὶ τὴν ἀκοήν καὶ γεῦσιν καὶ τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις ἐνεργοῦσά τε καὶ περιελκομένη πρὸς τὰς ἔξω πράξεις, πλέον ἀντιλαμβάνεται τῶν σωματικῶν παθῶν
10 κατὰ τὴν ἄπτικὴν αἰσθησιν. ὀλίγαι γὰρ ἐν νυκτὶ γίνονται ψυχικαὶ ἐνέργειαι, ἀναπνοή φημι καὶ λογισμός· ὅτι δὲ ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐλκομένη ἡ ψυχὴ διὰ τῶν οἰκειῶν ἐνεργειῶν ἥττον ἀντιλαμβάνεται τῶν τοῦ σώματος παθῶν, δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ τὰ πένθη καὶ τὰς νόσους καὶ τὰς λοιπὰς περι-
15 στάσεις τὰς ἀπὸ τῶν φίλων ὀμιλίας καὶ διηγῆματα κουφίζειν καὶ παραμυθεῖσθαι τῶν πασχόντων τὰ πάθη· γίνωσκε δὲ τὴν μὲν φύσιν περὶ τὰς οἰκειῆς ἐνεργείας ἔλαττον ἐνεργεῖν ἐν ἡμέρᾳ· λέγω δὲ τὰς πέψεις τῶν τροφῶν καὶ τῶν χυμῶν τὰς μεταβολάς, καὶ τὰς ἐξαιματώ-
20 σεις καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς προσφύσεις, τὰς ὁμοιώσεις καὶ τὰ παραπλήσια· τὴν δὲ ψυχὴν μᾶλλον ἐνεργεῖν περὶ τὰς ἰδίας ἐνεργείας τὰς πέντε αἰσθήσεις καὶ κινήσεις τῶν μορίων παρὰ φαντασίαν καὶ λογισμὸν καὶ μνήμην· ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὸ ἐναντίον, μᾶλλον μὲν δρᾶν τὴν
25 φύσιν, ἐπ' ἔλαττον δὲ τὴν ψυχὴν.

119. Διὰ τί τὰ ὕελα ἐν τῷ χειμῶνι θερμοῦ σφόδρα τινὸς ἐμβληθέντος, ῥήγνυνται; διότι πολλὴν ἐκ τοῦ περιέχοντος κέκτηνται ψυχρότητα κατασπᾶν τὸ ἑαυτῶν σῶμα. ἔπειν οὖν μὴ προθερμάναντες ἐμβάλωμεν θερμοῦν ἄγαν
30 ὕδαρ ἀθρόως, δῆλον ὡς ἐναντίαν ψυχρότητα διώξειεν ἂν ἡ θερμοότης· καὶ λοιπὸν αὕτη μετὰ τοῦ πνεύματος ἀθρόως φεύγουσα ῥῆξιν ἐργάζεται τῷ τῆς ὑέλου σώματι. εἰδώσομεν γὰρ τοὺς πόρους τῶν σωμάτων τῆς ὑέλου σώματι. εἰδώσομεν γὰρ τοὺς πόρους τῶν σωμάτων τῆς ὑέλου, καὶ
35 πρὸς τὴν ὄψιν καὶ τὴν αἰσθησιν ἀόρατοι ὄσιν, ἀλλ' οὖν γε πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν φύσιν περιέχουσί τινα λεπτομερέστατον αἶρα. οἱ δὲ φασὶ τὸ ψυχρὸν ἄγαν

ἀποξηραίνειν καὶ ἀποσκληρύνειν τὸ σῶμα τῆς ὑέλου, τῆς
 τὸ ἐν αὐτῷ λεπτομερέστερον ἢ τοὶ ὑγρὸν ἢ αἶρα ἐκθλίβεσθαι
 καὶ ἐκπυρηνίζεσθαι, καὶ οὕτως ἐπιτήδειον γίνεσθαι πρὸς
 ῥῆξιν καὶ κλάσιν, καθάπερ καὶ τὴν ξηρότητα τῶν ξύλων. οὕτω
 γὰρ καὶ Ἰπποκράτης ἔλεγε τὸ ψυχρὸν, φλεβῶν ῥηκτι- 5
 κόν· τὸ οὖν ἄγαν θερμὸν εὐρίσκον τοιοῦτον τὸ σῶμα τῆς
 ὑέλου ἐτι πλέον αὐτὸ καταξηραίνειν, ῥῆξιν καὶ κλάσιν αὐτῷ
 χαρίζεται. ἐὰν μὲντοι προμαλαχθεῖη προθερμανθὲν συμ-
 μέτρως, οὐδὲν πείσεται· καθάπερ δὲ οἱ ἀθληταὶ μέλλοντες
 παλαίειν ἐλαίῳ προμαλασσονται παρὰ τῶν παιδοτρίβων 10
 καὶ οἱ φωνασκοὶ δὲ παιονίζοντες προμαλακύνουσι τὰ ἀνα-
 πνευστικά· καὶ γὰρ ἡ ψῦξις εὐροῦσα τῶν πόρων ἀναπέττειν,
 φύγοι ἂν εὐχερῶς μετὰ τοῦ πνεύματος. καὶ τὸ μαλακὸν
 τῆς ὑέλου εἶκον τῆ θερμότητι ταχέως θλάσιν οὐχ ὑφίστα- 21
 ται. ὅτι δὲ πόρους ἔχει ἡ ὑέλος, δηλοῖ καὶ τὰ ὄστράκινα 15
 τῶν ἀγγείων· ἐν γὰρ τῷ θέρει τὸ ἐμβυλλόμενον ὕδωρ ἐξ-
 ιδροῖ· ἐὰν μὴ πρισσῶθῃ· ἔστι δὲ καὶ καπνὸν ἰδεῖν ἐξιόντα διὰ
 τοῦ σώματος τῆς ὑέλου κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπὶ ἐμβάλλης
 θερμὸν ὕδωρ καὶ τὸ κίτριον δὲ ἐξωθεν προστεθὲν καὶ θλα-
 θὲν τῷ κράμματι ἐνδοθεν ὄντι τὴν αὐτοῦ δίδωσι ποιότητα. 20

120. Διὰ τί τὰ παιδιά καὶ μάλιστα τὰ βρέφη πίπτοντα
 κατὰ τῆς γῆς οὐ ταχέως κλάται, καθάπερ ἄνδρες; ὅτι διὰ
 τὸ μαλακὸν ὄν τοῦ σώματος εἶκοντος τῷ ἐδάφει τῆς γῆς
 ἐκλύουσιν αὐτῆς τὸν τόνον καὶ τὸ σκληρὸν πρὸς τὸ μηκέτι
 θρᾶν· οἱ μὲντοι ἄνδρες σκληροσώματοι τυγχάνοντες, τῷ 25
 ἀντιβαίνειν σκληρῷ τινὶ σώματι ἢ λίθῳ τινὶ τὴν τάσιν τῆς
 πληγῆς ἐπιτείνοντες ἀναγκάζουσι θρᾶν τὸν λίθον εἰς αὐ-
 τοὺς, ὡς σκληρότερον· τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ σπόγγος πίπτων
 οὐ ῥήγνυται, ὑέλος μὲντοι ἢ ὄστρακον, ἢ τι τοιοῦτον σῶμα
 σκληρὸν πίπτων κλάται· καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενος καθ' 30
 ὁμοιότητα λέξοις ἂν, καὶ διὰ τί καὶ κινήσεις ἀνέμου σφοδρά,
 θρῶν μὲν καταβάλλουσα, κάλαμον δὲ οὐκ ἐτί; διότι θρῶς μὲν
 ὡς σκληρὰ καὶ ἰσχυρὰ εὐμεγέθης ἀντιβαίνουσα τῷ ἀνέμῳ
 τὴν τούτου δύναμιν ἐπιτείνει, καλάμῳ δέ, ὡς μαλακὸς
 καὶ κοῦφος καὶ μικρός, εἶκον τῆδε ἀκείσει τῆ πνοῆ τοῦ 35
 ἀνέμου τὴν δύναμιν ἐκλύει. τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ἀθλητῆς
 ἀντιβαίνων μὲν τῷ ἀνταγωνιστῇ τὴν δύναμιν αὔξει τού-

τον· πρῶτος δὲ εἶκον καὶ συμπεριφέρων αὐτὸν τῆδε κάκεισε
θᾶπτον ἀπεκλίει τὸν τόνον αὐτοῦ.

121. Διὰ τί τὰ βρέφη μέλους ἀκούοντα παρὰ τῶν τρο-
φῶν κλαθμυρίζοντα μὲν ἡσυχάζει, προϊόντα δέ, καὶ κα-
5 θεύθει; διότι συνουσιώται μουσικῇ. καθάπερ καὶ πᾶσα
ἐπιστήμη καὶ τέχνη τῆ ψυχῇ, ὥσπερ καὶ θερμότης ἔμφυ-
τος τῷ πυρί, καθὼς καὶ ὁ Πλάτων ἔφησε τὰς ἐπιστήμας
ἀναμνήσεις τῆς ψυχῆς εἶναι καὶ οὐ διδακτάς. ἀκούσασα
οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ τοιοῦδε μέλους παρὰ τῶν μελιζόντων ὑπο-
10 μιμητικομένη μὲν ἀναγκάζει ἡσυχάζειν τὰ βρέφη. θειλο-
μένη δὲ καὶ εἰς ὕπνον αὐτὰ καταφέρει· ἀμόλυτος μὲν γὰρ
ὅσα σώματος τὰς ἐπιστήμας εἰλικρινεῖς ἔχει, μολυνθεῖσα
δὲ ἐν σώματι, ὥσπερ εἰς λήθην μετρίαν αὐτῶν ἔρχεται.

122. Διὰ τί τὰ βρέφη αἱ τροφοὶ πρὸς ὕπνον τρέπου-
15 σαι κινουῦσιν αὐτά; πρὸς τὸ τοὺς χυμοὺς ὑπὸ τῆς κινή-
σεως χεομένους κινεῖν τὸν ἐγκέφαλον· τέλειοι μὲντοι τοῦτο
πάσχειν οὐκ ἀνέχονται.

123. Διὰ τί τῶν ἄγαν μεθύοντων ἔνιοι διπλᾶ βλέ-
πουσι; διότι ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑγρότητος οἱ μῦες τῶν ὀφθαλ-
20 μῶν πληρούμενοι, κατὰ τὸ πλεόν ἢ ἔλαττον, καὶ χαλαροὶ
γινόμενοι διαστρέφουσι τοὺς ὀφθαλμούς· τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ
ἄνω, τοὺς δὲ ἐπὶ τὸ κάτω· καὶ οὕτω λοιπὸν αἱ τῶν ὀφθαλμῶν
ἀκτῖνες οὐκ εἰς τὸν αὐτὸν ἅμα τόπον συμβάλλουσι, ἀλλ'
εἰς διαφόρους τόπους καὶ σώματα· καὶ οὕτως ἕκαστος τῶν
25 ὀφθαλμῶν ὄραν ἰδίᾳ, διπλῆν ὄψιν ἀπεργάζεται. ὅτι δὲ τοῦτο
ἀληθέστατον ὑπάρχει, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ τοὺς τῷ δακτύλῳ
τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν θλίβοντάς τε καὶ ὠθοῦντας ἐπὶ
τὸ ἄνω, διπλᾶ πάντα ἀναγκάζειν ὄραν.

124. Διὰ τί οἱ ἐκ φύσεως στραβοὶ διπλᾶ οὐχ ὄρωσι;
30 διότι τὴν παρατροπὴν τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχουσι ἐπὶ τὸ
ἄνω καὶ κάτω, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος καὶ τὸ ἀριστερόν·
καὶ πάλιν οἱ ὀφθαλμοὶ κεκμημένοι τὴν αὐτὴν θέσιν, φημί
δὴ τὴν ἐπ' εὐθείας, ἔχουσι τὰς δύο ἀκτῖνας ἑαυτῶν εἰς ἓν
σῶμα συμπίπτουσας· καὶ οὕτω μίαν χροιάν καὶ ποιότητα
35 τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναφέρουσι πρὸς ἀντίληψιν αὐτῆς.

125. Διὰ τί τὰ ἡβασκοντα παῖδια τραγᾶ· περὶ ἰδ' ἔτος;
ὅτι τότε ἡ διοικοῦσα τὰ ἀνθρώπινα σώματα φύσις πολλὴν

καὶ ἀθρόαν μεταβολὴν ἐργάζεται τῆς ἡλικίας· πίστις δὲ τῶν λεγομένων ἢ ἐνέργεια· θεωρεῖν γὰρ πάρεστι τῶν μὲν φηλειῶν τοὺς μαστοὺς ἀξαναμένους διὰ τὴν τοῦ γάλακτος συναγωγὴν· ἔτι γε μὴν καὶ τοὺς παρὰ τὸ ἰσχίον τόπους διὰ τὴν τοῦ βρέφους παραμονὴν, τῶν δὲ ἀνδρῶν 5 θώρακα καὶ ὤμους διὰ τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων βαρέων σωμάτων κομιδὴν, διδύμους δὲ διὰ τὴν τοῦ σπέρματος ἀπόταξιν τε καὶ μονήν, τὸ δὲ αἰδοῖον διὰ τὴν τοῦ σπέρματος εὐχερῆ πρόοδον· εὐρύνεται δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ πᾶν σῶμα, ὡς δηλοῦσι καὶ νόσων μεταβολαί, καὶ λύσεις γεγο- 22 κνῖαι περὶ ἰδ' ἔτος· καὶ ἡ τῆς φωνῆς δὲ τραχύτης ὃ προσγοροῦεται βράγχοι τραγᾶν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τράγων οὕτως κραζόντων· ἐν γὰρ τῷ εὐρύνεσθαι καὶ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ἐξ ἀρχῆς συμβαίνει τὰ μὲν αὐτῆς μᾶλλον τὰ δὲ ἥτιον εὐρύνεσθαι· καὶ ὡσπερ ἀνώμαλον αὐτῆς τὸ σῶμα 15 κατὰ τὴν ἔνδον ἐπιφάνειαν ὑπάρχειν ἄχρι καὶ τοῦ λάρυγγος· τὸ οὖν πνεῦμα διὰ τῶν μερῶν τούτων ἐξιόν καὶ ὡσπερ προκόπιον διὰ τὸ ἀνώμαλον τῆς ὁδοῦ καὶ τὴν φωνὴν ἀνώμαλον ἐργάζεται καὶ τραχείαν καὶ βραγχώδη· τοῦτο πάσχουσι καὶ οἱ ρευματισθέντες ἐπὶ τῶν κατάρρων τὴν 20 τραχείαν ἀρτηρίαν· ἀπὸ γὰρ τῆς ρευστάσεως ὑγρότητος, ὃ ἔνδον λείως ὑμῆν ἀνώμαλως πληρούμενος, ἀνώμαλον καὶ τὴν ἐξοδὸν τοῦ πνεύματος ἐργάζεται· τοιαύτην ἴσθι καὶ τὴν τῶν τράγων τραχείαν ἀρτηρίαν καὶ τὸν λάρυγγα δι' ὑγρότητα πλείστην, καὶ τοὺς ἐλαιον πλείον πίνοντας· τοὺς 25 μέντοι διὰ συνεχεῖς καὶ συντόνους κραυγὰς διὰ ξηρότητα τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἀνώμαλον καὶ τὴν φωνὴν ἔχειν νόμιζε· γεράνων μέντοι καὶ τῶν τραχυφώνων ὀρνέων αἱ ἀρτηρίαι γέγονασιν ἐκ φύσεως δι' ὅλου τραχέαι· μετὰ δὲ τὸ τῆς ἡβῆς ἔτος παιδῶν τὸ τρυγᾶν παύεται λοιπὸν τῆς τρα- 30 χείας ἀρτηρίας διὰ παντὸς εὐρυνθείσης τελέως καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης ὁμαλότητα.

126. Διὰ τί τὸ ἐλαιον πινόμενον ἔμετον προκαλεῖται καὶ μάλιστα ξανθῇ χολῇ; διότι κούφον ὄν καὶ ἀνωφε- 35 ρές προκαλεῖται τὰς τροφὰς ἐπὶ τὸν στόμαχον μετεωρί- ζον αὐτάς· καὶ οὗτος βαρυνόμενος ἐπεγείρει τὴν ἀποκριτικὴν δύναμιν πρὸς ἔμετον, μάλιστα δὲ τὴν ξανθὴν χολὴν

ὡς κούφην καὶ λεπτομερῆ τυγχάνουσαν. ὅτι δὲ τὸ ἔλαιον ἀνοφερές ἐστι, σαφὲς τῇ ἐνεργείᾳ· μινύμενον γὰρ ὑγρῷ τινι τρέχει πρὸς τὴν ἄνω χώραν.

127. Διὰ τί τὸ ἔλαιον μόνον τοῖς ὑγροῖς οὐκ ἀναμίγνυται; διότι γλίσχρον ὄν καὶ ἠνωμένον πρὸς ἑαυτό, οὐ δύναται κατατέμνεσθαι εἰς ἄτομα μόρια καὶ συμμίγνυσθαι τοῖς λοιποῖς ὑγροῖς. ὅθεν οὐδὲ κατὰ γῆς χεόμενον θάπτον διεσδύνει ταύτην.

128. Διὰ τί ἔλαιον μὲν καὶ ὕδωρ ὑπὸ κρούους πήγνυται, οὐκέτι δὲ οἶνος ἢ ὄξος ἢ γάρος; ὅτι τὸ μὲν ἔλαιον, ἄπιοιόν ὄν καὶ μᾶλλον εὐκρατον, ταχέως ψύχεται καὶ οὕτω σφοδρῶς, ὡς καὶ πήγνυσθαι τῇ ἄκρῃ ψύξει· τὸ δὲ ὕδωρ ἀντόθεν ψυχρόν ὄν ἔαον ἑαυτοῦ ψυχρότερον γινόμενον πήγνυται· ὁ μὲντοι γάρος, ὡς λεπτομερῆς καὶ θερμὸς οὐ ταχέως ψύχεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ οἶνος· τὸ δὲ ὄξος ὡς λεπτομερέστατον οὐχ ὑπομένει πῆξιν.

129. Διὰ τί τὰ ἐναντία κατὰ ποιότητα τὸ αὐτὸ δρωῖσι; καὶ γὰρ τὸ ψυχρὸν πήγνυσι τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν ὁμοίως. οὕτω γὰρ καὶ χιών καὶ ζωμὸς πήγνυται ὑπὸ ψυχρότητος, καταπλάσματα δὲ καὶ λίθοι ἐν κύστει παρὰ θερμότητος· φημὶ ὅτι κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην ἐνεργείαν. τὸ μὲν γὰρ θερμὸν τῷ ἐκβόσσεσθαι καὶ θάπανᾶν τὴν πολλὴν ὑγρότητα· τὸ δὲ ψυχρὸν τῇ πυκνότητι πιλοῦν ἐκθλίβει τὴν ἀχμῶδη ὑγρότητα, καθάπερ καὶ σπόγγος ὑπὸ χειρῶν θλιβόμενος τὸ ἐν τοῖς πόροις ὕδωρ ἀποβάλλει.

130. Διὰ τί πολλάκις ὄϊος ἐπαύσατο, φοβεροῦ τινος ἢ κτύπου γενομένου κατὰ τὴν ἐπισημασίαν τῷ πάσχοντι, ἢ ὕδατος ἀθρόως ῥιφέντος; διότι πολλάκις τῷ χρόνῳ τῶν χυμῶν πεφθέντων καὶ λεπυνθέντων ἢ φυσικῇ θερμότητος πᾶσα σφοδρῶς καὶ ἀθρόως ἀπὸ τοῦ δέρματος ἐπὶ τὸ βάθος φεύγουσα, τὸν νοσῶδη χυμὸν ἐξαναλίσκει καὶ διαφορεῖ· τοῦτο δὲ ποιεῖ καὶ ἡ θηριακὴ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν εἰδῶν εὐκαίρως καὶ μετὰ πέψιν λαμβανόμενα.

131. Διὰ τί οἱ στρεφόμενοι πολλὰ παρὰ τὴν συνήθειαν καταπίπτουσιν; ὅτι ἀναγκάζουσι τὸ ψυχικὸν ἐν ἐγκεφάλῳ πνεῦμα ταρᾶσσεσθαι καὶ εἰλεῖσθαι σὺν τοῖς ὑγροῖς,

καὶ τοῦτο λοιπὸν ἀνεπιτήδειον γινόμενον πρὸς ὑποδοχὴν
 ψυχικῆς δυνάμεως, αἰσθητικῆς καὶ κινήτικῆς, οὐκ εἶα φέ-
 ρεσθαι τοῖς τε μυσὶ καὶ τοῖς νεύροις ἐνέργειαν· καὶ λοιπὸν
 οὕτως τὸ βῆρος τοῦ σώματος, μὴ ὀρούμενον καὶ ἀναβα-
 σταζόμενον ὑπὸ ψυχῆς, κατὰ γῆς φέρεται πρὸς ἤν καὶ τὴν
 ἑρῆσιν ἔχει· διὰ τοῦτο δὲ καὶ σκότος ὀρώσει τῷ τεθολῶσθαι 23
 τὸ ὀπτικὸν αὐτῆς πνεῦμα καὶ ἀνομοίως ταῖς λοιπαῖς αἰσθη-
 σεσιν ἐνεργεῖν· ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ὀλίγον ἐθιζομένων πλείονα
 στρέφασθαι τοῦτο σπανίως γίνεται τῷ τὴν συνήθειαν μὴ
 ξενίζεῖν τὴν ψυχὴν μετὰ τῆς φύσεως, ἀλλ' ὡς οἰκειοῦ- 10
 σθαι· τῷ χρόνῳ γὰρ τὸ κατὰ βραχὺ καὶ συνεχῶς γινόμε-
 νον λανθάνον τὴν αἰσθησιν καὶ πολὺ γινόμενον, οὐκ
 οἶδεν οὐκέτι ξενίζεῖν, οὐδ' ὅ τι οὖν τῶν ἀντιλήψεων μετα-
 λαμβανόντων.

132. Διὰ τί τὰ ὑέλινά κατοπτρα λάμπουσι ἄγαν; 15
 ὅτι ἐνδοθεν αὐτῶν χρίουσι κασσατέρῳ· πέφυκε δ' αὐτοῦ
 ἡ φύσις διαυγῆς καὶ τῇ ὑέλλῳ ἀναμιγνυμένη λαμπρῶ οὕση
 πλέον διαυγάζεται, καὶ τὰς ἰδίας ἀκτῖνας διὰ τῶν πόρων
 τῆς ὑέλλου παραπέμπουσα διπλασιάζει τὸ ἐπὶ πολλῆς καὶ
 ἐκτὸς τοῦ σώματος τῆς ὑέλλου· καὶ οὕτως γίνεται σφόδρα 20
 λάμπουσα. τῶν δὲ ποιότητων, αἱ μὲν οὐδόλως εἰς βῆ-
 θος παραπέμπουσι ἑαυτῶν τὴν ποιότητα, ὡς λευκότης
 καὶ μέλαν, καὶ πυρρὸν, καὶ τὰ ὅμοια. αἱ δὲ εἰς βῆθος δια-
 πέμπουσι τὴν ἑαυτῶν ποιότητα καὶ ἀλλοίωσιν, ὡς ψυ-
 χρότης, ὑγρότης, θερμότης, ξηρότης. ὅθεν καὶ παρὰ φι- 25
 λосоφούς καὶ ἰατροῖς δραστικαὶ λέγονται ποιότητες πρὸς
 ἀντιδιαστολὴν καὶ σύγκρισιν τῶν προειρημένων.

133. Διὰ τί ἐπὶ τῶν κατοπτρῶν καὶ τῶν διαφανῶν
 ὑδάτων, ἑαυτοὺς ὀρώμεν; ὅτι ἡ ποιότης τῆς ὄψεως ἀπιοῦσα
 πρὸς τὰ λαμπρὰ σώματα πάλιν κατ' ἀνάκλασιν ἔρχεται διὰ 30
 τῶν ἀκτῖνων τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὴν ἑαυτῆς θέαν· ὅτι
 δὲ ποιότητες ἀπιάσει τοῦ προσώπου, καὶ οὐδὲν ἄτοπον, δη-
 λούσι καὶ οἱ περὶ τὰ δένδρα παραμένοντες ὡχρὰν τὴν ὄψιν
 ἔχοντες, τῷ τὴν ὡχρὰν ποιότητα τῶν χλωρῶν φύλλων ἀπιέ-
 ναι πρὸς τὸ πρόσωπον· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸ ῥέον ὕδωρ 35
 ἀπιοῦσα, χλωρὸν αὐτὸ δείκνυσι.

134. Διὰ τί τὰ καθαρὰ τῶν ἄντρων καὶ οἱ ὑψηλότα-

τοι τόποι καὶ κρημνοὶ ποιοῦσι καὶ ἀντιπέμπονσι ταῖς φωναῖς ἤχον; διότι καὶ τὰ χωρία ταῦτα κατ' ἀντανάκλασιν
 β τὴν πληγὴν ἀναπέμποντα τὸν ἤχον ποιοῦσι· ἡ γὰρ φωνὴ
 πλήττει τὸν αἶρα, ὁ δὲ αἶρ τὸν τόπον. καὶ ὅσον μᾶλλον
 5 πληττόμενος πέμπει, τοσοῦτον καὶ τὸν ἤχον σφοδρότερον
 συμβαίνει γίνεσθαι. τὰ δὲ ὑγρά τῶν χωρίων ὥσπερ μα-
 λακώτερα τυγχάνοντα, τῇ πληγῇ εἶνοντα καὶ ἐκλύοντα αὐ-
 τήν, τὸν ἤχον οὐκ ἀποτελεῖ· πρὸς δὲ τὸ ποιὸν καὶ τὸ πο-
 σὸν τῆς φωνῆς καὶ τῆς πληγῆς, καὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν
 10 τοῦ ἤχου ἐναποτελεῖται. κακῶς δὲ τινες ὡς δαίμονα τὴν
 Ἥρῃ μυθεύουσιν εἶναι, ἄλλοι δὲ φασὶ τὸν Πάνα πεφιλη-
 κέναι ταύτην, ὅπερ ψεῦδος· ἀνὴρ γὰρ τις γέγονε σοφός,
 ὅστις πρῶτος ἐπόθησε καὶ ἐπεζήτησε μαθεῖν τὴν αἰτίαν
 τῆς ἤχου· καὶ ὥσπερ οἱ φιλοῦντες καὶ μὴ τυγχάνοντες
 15 δυσφοροῦσιν, οὕτω καὶ αὐτὸς πρὸ τῆς λύσεως ἐδυσχέραινε,
 καθάπερ καὶ ὁ πρῶτος εὐρών Ἐνδυμίων τὸν δρόμον τῆς
 σελήνης, ἀγρουπνῶν τὰς νύκτας, καὶ προσέχων αὐτῆς τῷ
 δρόμῳ καὶ ζητῶν τὰς κινήσεις, τὰς ἡμέρας ἐκάθευδε· μυ-
 θεύουσιν οὖν τὴν Σελήνην ποθῆσαι τοῦτον καὶ ἐλθεῖν πρὸς
 20 αὐτὸν καθεύδοντα, καὶ ὥσπερ ἐπιδεδωκέναι ἑαυτῆς τὴν
 λύσιν τῆς αἰτίας τῷ φιλοσόφῳ. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ποιμένα,
 διότι περὶ τοὺς ἐρήμους καὶ καθαρὸς τόπους καὶ ὑψη-
 λούς ἐώρα ταύτης τὴν κίνησιν· πυκτίδα δ' ἔχοντα, διότι
 περὶ τοὺς ὑψηλοὺς τόπους μᾶλλον τὰ πνεύματα, ἢ ὅτι
 25 τὴν ἁρμονίαν ἐζήτηι τῶν σχημάτων. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Προ-
 μηθεὺς σοφός τις ὦν καὶ ζητῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἀστρώου
 αἰετοῦ καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν θέσιν, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ
 τοῦ μαθεῖν κατεσθιόμενος ἐπαύσατο, τοῦ Ἡρακλέους αὐτῷ
 τὰ ἐπαπορούμενα λύσαντος τῇ οἰκείᾳ σοφίᾳ.

30 **135.** Διὰ τί τὸ ὕδωρ τὸ ἰστάμενον ἐπιπολῆς ὄν καὶ
 μὴ εἰς βάρους τῆς γῆς, λίθου ῥιπτομένον κατ' αὐτοῦ πολ-
 λούς κύκλους ποιεῖ; ὅτι τῇ τάσει τῆς βολῆς ἀποδιώκει παν-
 ταχόθεν ἑαυτοῦ τοῦ σώματος ὁ λίθος τὸ ὕδωρ πόρρωθεν,
 καὶ οὕτως γίνεται κύκλος, τοῦ ἰσοδύναμον καὶ ἰσότιμον
 35 εἶναι τὴν τάσιν τῆς βολῆς· διὰ δὲ τὴν ἄμετρον τάσιν καὶ
 μείζων ὁ κύκλος· καταβαίνων δὲ ἄχρι τῆς γῆς ὁ λίθος καὶ
 διασπῶν τὰ σώματα τοῦ ὕδατος κατὰ τὸ ἐξῆς, εἰκότως

πολλοὺς ἐργάζεται κύκλους· πρῶτον γὰρ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ 24
 ὕδατος κινῶν, διίστασθαι· ἔπειτα κατὰ τὸ συνεχὲς κατιῶν
 ἐπὶ τὸ βάθος καὶ διαχωρίζων πᾶν τὸ ὕδωρ, ἕτερον ποιεῖ
 κύκλον· καὶ τοῦτο κατὰ διαδοχὴν γίνεται, μέχρις ἂν ὁ λί-
 θος σιῆ καὶ ἡρεμήσῃ τῷ διεκλύεσθαι τὴν τάσιν τοῦ λίθου 5
 κατιοῦσαν κατ' ὀλίγον ἐπάναγκες, τὸν μεταγενέστερον
 κύκλον τοῦ πρὸ αὐτοῦ μικρότερον γίνεσθαι διὰ τὸ καὶ
 ὑπὸ τοῦ λίθου μὴ ὁμοίως διίστασθαι κατὰ τὴν πληγὴν
 τὸ ὕδωρ.

136. Διὰ τί τὸν γέλωτα πολλοὶ νομίζουσιν ἐκ τοῦ 10
 σπληνὸς γίνεσθαι, φάσκοντες ἐπὶ τῶν σφιρρομένων σπλη-
 νῶν μὴ ὁμοίως τοὺς πάσχοντας γελᾶν ὡς ἐπὶ τῶν ἐρρω-
 μένων, ἀλλὰ μᾶλλον κατηφῆς εἶναι; ὅτι κατὰ τὸ συμβε-
 βηκὸς ὁ σπλήν καὶ οὐ κυρίως ἐστὶν αἴτιος τοῦ γέλωτος·
 ἐὰν μὲν γὰρ ἢ ἐρρωμένος, ἔλκει ἐκ τοῦ ἥπατος πάντα τὸν 15
 τραγῶδη καὶ μελαγχολικὸν χυμὸν καὶ οὕτω καθαρὸν ἀνιὸν
 τὸ αἷμα ἐν ὅλῳ τούτῳ σώματι καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἦδει
 φύσιν καὶ ψυχὴν, καὶ ὥσπερ οἶνος εὐφραίνει ταύτην καὶ
 εἰς εὐθυμίαν ἄγει· ἀπὸ δὲ ταύτης ὁ γέλως κινεῖται.

137. Διὰ τί αἱ ἡμίονοι οὐ τίκτουσι; ὅτι ἐκ διαφορῶν 20
 εἰδῶν ζώων συννεστήκασιν καὶ ἢ τῶν διαφερόντων κατὰ
 κρᾶσιν καὶ φύσιν σπερμάτων μίξις, ἕτερόν τι γενῶν παρὰ
 τὸ πρότερον, καὶ τὴν τῶν γεννησάντων ἀφανίζει φύσιν·
 καθάπερ καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξις ἀφανίζουσα τῶν
 ἄκρων τὸ χρῶμα τίκει χροιάν ἑτέραν τὴν τοῦ φαιοῦ, μη- 25
 δὲν τῶν ἄκρων ὑπερέχουσαν. ἢ γεννητικὴ τοίνυν κρᾶσις,
 ἠφάνισται καὶ τῶν εἰδῶν ἢ ἐπιτηδειότης.

138. Διὰ τί οἱ ἐκ γενετῆς κωφοὶ καὶ ἀλάλοι; διότι ἄπερ
 οὐκ ἤκουσαν, οὐ δύνανται λέγειν καὶ ἐκκράζειν. τῶν δὲ
 ἰατρῶν τινὲς φασιν, ὅτι μία συζυγία νευρῶν ἐστὶν ἐρχο- 30
 μένη πρὸς τε γλῶσσαν καὶ ὄτα, καὶ ἀνάγκη συμπάσχειν
 ἅμα. οἱ μὲντοι ἐκ πάθους κωφοὶ οὐ πάντως ἀλάλοι· τὸ
 γὰρ νεῦρον μόνον πέπονθε τὸ ἀκουστικόν· ὁμοίως καὶ οἱ
 ἐκ πάθους ἀλάλοι, οὐκέτι καὶ κωφοί· τοπικὴ γὰρ γίνεται
 τῶν νευρῶν τῆς γλώσσης πείσις. 35

139. Διὰ τί πολλοὶ νηστεύοντες μετὰ τὴν τροφήν
 ὀιγοῦσιν; ὅτι τῇ βραδυτῆτι τῆς τροφῆς ἐκχολούμενοι, δρι- 40

μοὶ χυμοὶ σωρεύουσι. μετὰ τροφὴν οὖν, ῥωννυμένων τῶν μορίων καὶ τῆς χολῆς ἀποδιωκομένης παρ' αὐτῶν εἰς τὸ δέριμα, συμβαίνει τὸ ῥίγος γίνεσθαι, τῆς χολῆς δακνούσης τὰ μόρια καὶ ἐπανιούσης αὐτὰ πρὸς ἀποδίωξιν.

5 140. Διὰ τί ὕες ἄνω βλέπουσαι σιγῶσι βασταζόμεναι; διότι περὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀλόγων ζῴων ἀεὶ πρὸς τὴν γῆν, νέουσι τῇ δυσωδίᾳ τερούμενα καὶ ταύτην ἐπιζητοῦντα. ἐν οὖν τῇ ἀθρόᾳ μεταβολῇ τῆς ὄψεως ξενιζόμενα ὑπὸ τοῦ πολλοῦ φωτὸς σιγὴν ὑπομένει. τινὲς δὲ φασὶ τὴν τρα-
10 χεῖαν ἀρτηρίαν στενοπόρον οὔσαν συμπίπτειν τῷ ἀνωρ-
ρόπῳ σχήματι.

141. Διὰ τί ὕες τῇ κόπρῳ τίρονται; κατὰ μὲν τοὺς λατροῦς ὅτι φυσικῶς ἠδονται ταύτῃ, ἥπαρ μέγιστον ἔχον-
τες, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἐπιθυμία. κατὰ δὲ Ἀριστοτέλη, ὅτι παχύρ-
15 ρυγχοὶ ὄντες ἔχουσι διαφορομένην τὴν ὄσφρησιν καὶ μὴ ἀντιλαμβανομένην τὴν δυσωδίαν.

142. Διὰ τί τῶν ἐλκῶν ὑγιαζομένων καὶ πανομένης τῆς φλεγμονῆς κνησμοὶ γίνονται; διότι λοιπὸν ὑγιασθὲν τὸ μόριον καὶ ῥωσθὲν ἀποδιώκει τὸ λείψανον τοῦ παρὰ
20 φύσιν χυμοῦ τοῦ ποιήσαντος τὸ ἔλκος· καὶ οὗτος ἐξῶν διὰ τοῦ δέρματος καὶ διαφορούμενος τὸν κνησμόν ποιεῖ.

143. Διὰ τί αἱ μονοπάθειαι τῶν ὀφθαλμῶν δεινότεραι γίνονται, καὶ πολυχρονιώτεραι; φημὶ κατὰ διττὴν αἰ-
τίαν· ὅτι τε τὸ ρεῦμα πρὸς ἓνα μόνον σεσῶρεται τῶν
25 ὀφθαλμῶν (τὸ γὰρ μεριζόμενον μᾶλλον ἀεὶ ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ γίνεται καὶ ἥτιον δραστικώτερον), καὶ ὅσο μᾶλλον καταμερίζεται τοσούτῳ πλέον ἐστὶν ἀδρανέστερον. ἢ ὅτι κινούμενος ὁ ὑγιὲς ὀφθαλμὸς, ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἑαυτοῦ συνέχῳς ἀναγκάζει καὶ τὸν νοσοῦντα συγκινεῖσθαι
30 τοσαυτάκις· ἐμάθομεν δὲ μέγιστον ἴαμα παντὸς πάσχοντος μέρους τὴν ἀκίνησιν ὑπάρχειν.

144. Διὰ τί ἄνθρωπος μᾶλλον καὶ συνεχῶς καὶ σφοδρότερον ὑπερ πάντα τὰ ἄλογα ζῶα πτάρνυται; διότι πλείονι καὶ ποικιλιώτερον καὶ πλέον τοῦ κόρου κέχρηται τροφῇ καὶ
35 πνεύματι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ πέττων αὐτὴν κατὰ λόγον, πολὺ συνάγει πνεῦμα διὰ τὴν πολλὴν ὑγρότητα· τοῦτο τοίγυν ὡς λεπτομερὲς ἀνιὼν πρὸς τὸ ἐγκέφαλον ἀναγκάζει

αὐτὸν συνεχῶς ἐπεγείρεσθαι πρὸς ἀπόκρισιν καὶ ποιεῖν τὸν
παρμόν. ψόφος οὖν γίνεται τῷ διὰ στενῶν πόρων τῆς
ῥινὸς τὸ πνεῦμα διαβαίνειν ἀθρόως, ὡς καὶ ἀπὸ πάροδος
δι' ἔθρας, καὶ ἔρυγη διὰ στομάχου, καὶ φωνὴ διὰ λάρυγγος,
καὶ ἤχος δι' ὠτων, καὶ βορβορυγμὸς δι' ἐντέρων ὁμοίως. 5

145. Διὰ τί τῶν τεθνηκότων αἱ τρίχες αὖξονται καὶ
οἱ ὄνυχες ἐπὶ χρόνον τινά; διότι τῆς σαρκὸς ἀπομαραιο-
μένης, τὰ κρυπτόμενα μέρη περὶ τὰς ῥίζας αὐτῶν νῦν
φαίνονται καὶ ἀπατῶσι καὶ φαντασίαν παρέχουσιν ὡς
αὖξηθέντα· τινὲς δὲ φασιν, ὅτι κατὰ ἀλήθειαν αὖξονται, 10
διότι ταῦτα περιττωματικὴν ἔχουσι τὴν γένεσιν· τὰ δὲ
νεκρὰ σώματα κατὰ τὰς ἀρχὰς εἰς περιττώματα πλεῖστα
διὰ τὴν προσγινομένην σῆψιν ἀναλύονται· ταῦτα δέ, διὰ
τῶν πόρων καὶ τῶν ἄκρων τοῦ σώματος μετὰ τοῦ πνεύ-
ματος ἐξιόντα, τὴν τῶν εἰρημένων αὖξει γένεσιν. 15

146. Διὰ τί ἐπὶ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν μᾶλλον
ἢ περὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν αἱ λεγόμεναι λεῦκαι γίνονται, καὶ
παισι μᾶλλον ἢ τελείοις· ὅτι τὴν γένεσιν ἐκ φλεγματικῶν
μᾶλλον περιττωμάτων ἔχουσι, τὸ δὲ φλέγμα μᾶλλον ὡς
ἀδηφάγοις τοῖς παισι πλεονάζει καὶ ὡς ἀρροτέροις· οἱ δὲ 20
ὄνυχες τῶν ποδῶν μᾶλλον ἐν τῇ κινήσει καὶ τῷ περιπάτῳ
πλέον γυμναζόμενοι, διαφοροῦσι τὰ περιττώματα.

147. Διὰ τί ἐν τοῖς ποσίν αἱ τρίχες οὐ ταχέως πο-
λιοῦνται; διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. οἱ γὰρ πόδες ἐν τῷ συν-
εχεῖ καὶ συντόμῳ περιπάτῳ τὸ κατιὸν εἰς αὐτοὺς περιτ- 25
τωμα φλεγματώδες διαφοροῦσιν, ὅπερ ἦν αἴτιον τῶν πο-
λιῶν· ἢ δὲ ἦβη καὶ αὐτὴ βραδέως πολιοῦται διότι θερμο-
τέρα πέφυκε καὶ ἐν τῇ συνουσίᾳ διαφορεῖ τὸ φλέγμα.

148. Διὰ τί τοῖς ἀνθρώποις ἢ φωνὴ καὶ ὁ λόγος
βραδέως τελειοῦται, τοῖς δὲ ἀλόγοις εὐθέως, ἢ μετὰ βρα- 30
χύν χρόνον; διότι ποικιλωτέρα καὶ τεχνικωτέρα καὶ διδαχῆς
μᾶλλον δεομένη· ἢ δὲ τῶν ἀλόγων ἀπλουσιτέρα καὶ φροι-
κωτέρα μᾶλλον ἢ ψυχικωτέρα.

149. Διὰ τί τὰ πλεῖστα τῶν ζώων τὰς οὐράς κινεῖ ὅ-
γνωρίζοντα τὰς συνήθεις, καὶ τὰς πλευράς δὲ λέων τύπτει 35
θυμούμενος· ὁμοίως δὲ καὶ ταῦρος; διότι τὸν νοτιαῖον
μυελὸν ἔχουσιν ἄχρις αὐτῶν κατιόντα καὶ περιέχοντα ψυ-
1.

χιτὴν δύναμιν καὶ κινητικὴν ἢ ψυχὴ τοίνυν ἐπιγινώσκουσα
 τὸ σύνθηδες, ὡσπερ διὰ χειρὸς τινος, καθάπερ ἐπὶ ἀνθρώ-
 πων τὴν οὐρὰν ἀναγκάζει κινεῖσθαι πρόδηλον τὴν ἐαυτῆς
 δύναμιν ἔνδον κεκρυμμένην, καὶ γινώσκουσαν τὸ ὀφειλό-
 5 μενον· ἐν δὲ τῷ θυμῷ τῶν λεόντων καὶ τῶν ταύρων συμ-
 πάσχουσα ἢ ψυχὴ τῆ φύσει, πάλιν ἀναγκάζει κινεῖσθαι ταύ-
 την σφοδρῶς. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁρῶμεν
 πολλάκις ἐν ὀργῇ τὰς χεῖρας πληττόντων ἢ μόριον ἕτερον·
 ἢ γὰρ ψυχὴ τὸ βλάπτον ἀμύνασθαι μὴ δυναμένη παρα-
 10 χρῆμα, ἑτέρῳ τρόπῳ σοφίζεται τὴν παραμυθίαν, κτύπῳ
 καὶ πληγῇ τὸ πάθος θεραπεύουσα.

150. Διὰ τί αἱ κεκαυμένα κριθαὶ ξήριον ἐπιπασσό-
 μεναι τοῖς ἔλκεσι τῶν ἵππων οὐκέτι λευκὰς τρίχας ἐπὶ τῶν
 οὐλῶν φέρουσιν, ἀλλ' ὁμόχρους ταῖς λοιπαῖς θριξίν, οἷαι
 15 περ πεφύκασι; διότι ῥυπτικῆς οὐσαι δυνάμεως, ἀποσμή-
 χουσι καὶ διαφροοῦσι τὸ ὑποκείμενον φλεγματώδες περι-
 τώμα· καὶ τὴν μοχθηρὰν ὑγρασίαν τὴν συναχθεῖσαν διὰ
 τὴν τοῦ ἔλκου ἀναπέτειαν καὶ τοῦ μορίου τὴν ἀσθένειαν.

151. Διὰ τί τοῖς μὲν ἀνθρώποις ἐπὶ τῶν οὐλῶν τοῦ
 20 δέρματος τρίχες οὐ γίνονται, τοῖς δὲ ἵπποις ἀνίασι; διότι τὸ
 δῆγμα τοῖς μὲν ἀνθρώποις πυκνότερον, καθὼς δηλοῦσιν αἱ
 τρίχες μαλακαὶ καὶ λεπταὶ τυγχάνουσαι· καὶ ἡ οὐλὴ τοῦ
 δέρματος πυκνοτέρα πεφυκνία τοὺς πόρους ἀποτυφλώττει,
 τοῖς δὲ ἵπποις ὡς πρὸς σύγκρισιν ἀραιοπόρον, ὡς δηλοῦ-
 25 σιν αἱ τρίχες ταχέαι φαινόμεναι· καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύ-
 νασθαι εἰς οὐλὴν ὅλους τοὺς πόρους τοῦ δέρματος ἀπο-
 κλείειν. τὰ οὖν ὑποκείμενα καὶ συναγόμενα περιτώματα,
 διὰ τῶν ὑπολειφθέντων λεπτῶν πόρων ἐξιόντα, ποιεῖ τὰς
 τρίχας πηγνυμένας.

30 152. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ὑπὸ δειψάδος δηχθέντων καὶ
 δίψος ἀκατάσχετον ἐχόντων ἢ θηριακῆ θερμῆ καὶ ξηρῆ
 τυγχάνουσα πινομένη παύει τὸ δίψος καὶ οὐ μᾶλλον ἐπι-
 τείνει; ὅτι οὐ λόγῳ κράσεως παύει τὸ δίψος, ἀλλὰ μᾶλ-
 26 λον ἀντιπαθεῖα τινὲ καὶ λόγῳ φυσικῷ· τὸ γὰρ γινόμενον
 35 τοιοῦτόν ἐστιν· ἢ ἀντίδοτος ἐκ πλείστων βοτανῶν σύγκει-
 ται ἐγρουσῶν τινα συμπάθειαν πρὸς ἕνα ἕκαστον μόριον·
 οἷον τὸ δίκταμνον ὑκείωται καρδίᾳ καὶ ταύτην ῥώννυσι

καὶ διασώζει· ὁμοίως καὶ τὸ εὐπατόριον τὸ ἥπαρ· τὸ δὲ
 σκολοπένδριον τὸν σπλήνα· τὸ δὲ πετροσέλινον τὸ στόμα
 τῆς κοιλίας· ὁ δὲ ὕσσωπος τὸν ὑπεζωκότα καὶ τὸν πνεύ- 5
 μονα· τὸ δὲ ἔλαιον τοὺς νεφρούς· τὸ δὲ πήγαγον τὸ κώ-
 λον· γεντιανῆ δὲ τὸν ἐγκέφαλον· τὸ δὲ σέσελον κύστιν οὐ-
 ρηδόχον. ἕκαστον οὖν τῆ γλυκύτητι τοῦ μέλιτος δειλαζό-
 μενον, ἔλκει τὸ οἰκτεῖον ἐαυτῷ πρὸς ἀσφάλειαν· ἐν οἷς πᾶ-
 σαί εἰσι καὶ αἱ τῶν ἐχέων σάρκες, ἀναμιγνύμεναι καὶ φυ-
 σικὴν ἀντιπάθειαν ἔχουσαι, πρὸς ἕκαστον ἰοβόλον θηρίον
 καὶ φθοροποιὸν δύναμιν· ἐν ἅπασιν οὖν τοῖς μορίοις κατα- 10
 κερματιζόμεναι, τὸ φθορὰν ἀπειλοῦν πάθος οὐκ ἔωσιν ἐνεργεῖν,
 ἀντιμαχόμεναι καθάπερ στρατιῶται γνήσιοι περὶ πό-
 λεως ἰδίας ὀπλιζόμενοι.

καὶ διασώζει· ὁμοίως καὶ τὸ εὐπατόριον τὸ ἥπαρ· τὸ δὲ
 σκολοπένδριον τὸν σπλήνα· τὸ δὲ πετροσέλινον τὸ στόμα
 τῆς κοιλίας· ὁ δὲ ὕσσωπος τὸν ὑπεζωκότα καὶ τὸν πνεύ-
 μονα· τὸ δὲ ἔλαιον τοὺς νεφρούς· τὸ δὲ πήγαγον τὸ κώ-
 λον· γεντιανῆ δὲ τὸν ἐγκέφαλον· τὸ δὲ σέσελον κύστιν οὐ-
 ρηδόχον. ἕκαστον οὖν τῆ γλυκύτητι τοῦ μέλιτος δειλαζό-
 μενον, ἔλκει τὸ οἰκτεῖον ἐαυτῷ πρὸς ἀσφάλειαν· ἐν οἷς πᾶ-
 σαί εἰσι καὶ αἱ τῶν ἐχέων σάρκες, ἀναμιγνύμεναι καὶ φυ-
 σικὴν ἀντιπάθειαν ἔχουσαι, πρὸς ἕκαστον ἰοβόλον θηρίον
 καὶ φθοροποιὸν δύναμιν· ἐν ἅπασιν οὖν τοῖς μορίοις κατα-
 κερματιζόμεναι, τὸ φθορὰν ἀπειλοῦν πάθος οὐκ ἔωσιν ἐνεργεῖν,
 ἀντιμαχόμεναι καθάπερ στρατιῶται γνήσιοι περὶ πό-
 λεως ἰδίας ὀπλιζόμενοι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ

ιατρικῶν ἀπορημάτων καὶ φυσικῶν προβλημάτων

τὸ Β.

β Τοῦ Ἀσκληπιοῦ δῶρον, πασῶν τῶν κατὰ τὸν βίον χρειῶν
 ὑπερῆκοντίσθη κατὰ τὴν ἀξίαν. πρὸς γὰρ ἐμψυχον σῶμα
 καὶ λόγου μετέχον φέρει τὸν σκοπόν, οὗ ἢ τήρησις καὶ ἢ
 εὐκράτος φυλακὴ τὴν τῶν ἄλλων πασῶν τεχνῶν ἀρχὴν ὑπε-
 5 στήσατο, τὰς αἰσθήσεις μὲν ὀξύνουσα, διαίτη δὲ τὰ μόρια
 ῥωννύουσα τὰ ὄργανα τῶν εὐρέσεων. αὕτη τὰ μὲν καλῶς
 προμηθευθέντα, φυλάσσει χρηστῶς· τὰ δὲ ἐλλιπῶς κατα-
 σκευασθέντα, διορθοῦνται· σώματος φροντίζει, ψυχῆς οὐκ
 ἀμελεῖ· φιλοσοφίας γὰρ φέρει τὰ γνωρίσματα, ἧς τὸ τέλος
 10 οἰκείαν ἀρχὴν παρεπήξατο· τῆς φυσικῆς θεωρίας ἐκτὸς οὐκ
 ἔστιν, τὴν γὰρ σύνθεσιν τῶν γεγονότων δεξαμένη, οἶδε τὸ
 μέτρον τῶν λειπόντων. τοῦτο ὡς ἀληθῶς θεῖον καὶ μα-
 κάριον εὔρεμα, ἔχον ἐν λόγοις τὴν ἀκρίβειαν· διὰ τούτων
 καρπούσθω τὸν ἐπαινον καὶ εἰς ἐπιστήμης ἀναγέσθω κα-
 15 νόνα, κἂν γὰρ τέχνην τις τολμήσειε καλεῖν, οὐ διὰ ταῦτα,
 ἀλλὰ διὰ τὴν πάσχουσαν ὕλην. οὐκοῦν αὕτη μὲν κατ'
 ἑαυτὴν εἶδους μισθῷ, τὸν λόγον φέρουσα τὸν πρὸς ἐπιστή-
 μην βεβαίαν, ἀχθείσα δὲ πρὸς σῶμα, καὶ ἐνδυσσαμένη τὴν
 27 ὕλην, γίνεται τέχνη βία. ὡσπερ γὰρ ψυχὴ ὁμολογηθεῖσα
 20 μὲν τοῖς πολλοῖς τῶν φιλοσόφων ἀθάνατος διὰ τὸ ἀσώ-
 ματον καὶ αὐτοκίνητον, ἑτέροις δὲ διαπεφώνητο τοῦμπα-
 λιν ὁ λόγος. φασὶ γὰρ φθαρτὴν αὐτήν, τῷ πάθει βαπτι-
 ζομένην τῆς ὕλης· οὐ πάσχει δὲ ψυχὴ, ὡς δείξει τὸ προς-
 τιθέμενον· οὕτως ἐν σώματι ψυχὴ ὡσπερ ἐν ὕδατι κα-
 25 θαρωτάτῳ ἀκτὶς ἡλιακῆ· οὐκοῦν ἐὰν ἢ διαυγὲς τὸ ὕδωρ,
 φέρει τὸ γνώριμον τοῦ σχήματος· ἐὰν δὲ θολωθῇ ἐκ τινος

αἰτίου, μεταβάλλεται μὲν αὐτὸ τῇ οὐσίᾳ, κρύπτεται δὲ τὸ φανὲν μηδὲν βλαβέν κατ' οἰκείαν ἐνέργειαν· οὕτω πάλιν πολλάκις ἥλιος ἔκρυσεν ἀκτῖνα φαεινὴν, νέφους παρεμπιπτόντος, μὴ βλαβείσης αὐτοῦ τῆς ἀκηράτου φύσεως. ὡς περ οὖν ἐπὶ ψυχῆς ἔγνωμεν, οὕτω νοήσωμεν καὶ ἐπὶ τῆς 5 ἱατρικῆς· αὐτὴ γὰρ καθ' ἑαυτὴν πρώτως ἔχει τὸ βέβαιον, πρώτως ἔχει τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀπρωτόν, ἐπιστήμη τυγχάνουσα· κοινωμήσασα δὲ τῇ ὕλῃ καθηρέθη τοῦ ἀξιώματος, τέχνη γεγονυῖα καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἀπώλεσασα. ἀλλ' οὐ δεῖ πρὸς τὸ 10 δεύτερον ἀφορᾶν τοῦ συμβεβηκότος, ἀλλὰ πρὸς τὸ πρῶτον τῆς ὑπάρξεως. καὶ ὅσον μὲν πρὸς τὴν ἡμετέραν διανοίαν διελήφραμεν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν χρείαν τῶν ζητουμένων, ὀλίγα τινὰ κεφάλαια ἐξ αὐτῶν καρπωσάμενοι, συντελοῦντα δὲ τοῖς αὐτὴν μετερχομένοις καὶ μάλιστα τοῖς τὸν λόγον ἀσχοῦσι. φέρουσι δὲ τὴν ὠφέλειαν οὐ σμικρὰν 15 καὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων εὐρεσίαν.

1. Διὰ τί οἱ νεφρικοὶ ἀραιὰν καὶ μεγάλην ἔχουσι τὴν ἀναπνοήν; ὅτι μὲν ψυχῆς ἐνέργεια διὰ μέσων νεύρων καὶ μυῶν, δῆλον· κινεῖται οὖν ὁ θώραξ διὰ τῶν προορηθέντων· ἀραιὰ οὖν εἰκότως γίνεται ἡ ἀναπνοὴ βλαβεῖ- 20 σης δυνάμεως ψυχικῆς. ἐπιλανθάνεται γὰρ ἔργον οἰκείου καὶ οὐκ ἐπιπάττει τοῖς προορηθείσι· μεγάλη δὲ γίνεται διὰ τὸν ὀπισμόν τῆς καρδίας· ἐξαναστᾶσα γὰρ ἡ ζωτικὴ δύναμις τῆς καρδίας νύττει καὶ κινεῖ τὴν ψυχὴν, ἀπειλοῦσαν αὐτῇ τὴν ἀπώλειαν· οὐκοῦν ὅπερ ἐνδεὲς ἀφήκεν ἡ ψυχὴ 25 διὰ τὴν νόσον, τοῦτο ἀναπληροῖ καρδία τῷ μεγέθει διὰ τὴν ἰδίαν χρείαν.

2. Διὰ τί οἱ περιπνευμονικοὶ κωματώδεις; ὅτι ὑγρότης δαψίλειαν ἔχον τὸ μόριον, ἐκδέχεται ἐπίκτητον θερμότητα, ἐκ τοῦ ἀεικίνητον αὐτὸν ὑπάρχειν· γεννῶνται οὖν 30 ἄτμοι· οὗτοι δὲ διὰ κορυφότητα καταλαμβάνουσι τὸ κρανίον, εἴτα πρὸς ἐγκέφαλον λαμβάνοντες τὴν στάσιν δέχονται τὴν πρώτην οὐσίαν πηγνυμένην. ὃ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν λουτρῶν καὶ λεβήτων σκεπομένων· ἀπολλύουσι γὰρ τὴν 35 θερμότητα καὶ γίνονται ψυχροί, συμμεταβληθέντες τῇ τοῦ μορίου φύσει· καὶ διπλασιασθέν τὸ ψυχρὸν νερκοῖ τὸ ἡγεμονικὸν καὶ γεννᾷ πάθη.

3. Διὰ τί οἱ ἐκ βάσεως τὴν κιονίδα ἀποτμηθέντες, φθισικοὶ γίνονται; ὅτι ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ διὰ τοῦ στόματος ἐκπυροῦται καὶ μεταβάλλεται καθαιρουμένης τῆς ἀμέτρον ψυχρότητος αὐτοῦ, διὰ τὸ σκέπασμα καὶ προσιύλαιον τυγχάνειν τὴν κιονίδα. ἀφαιρεθέντος οὖν τοῦ μορίου, φέρεται ἀήρ κάτω ἀμετάβλητος, καὶ ὁμιλεῖ τῷ πνεύματι· ψύχει οὖν πῆξει τὸ ἐν τοῖς ἀγγείοις αἷμα καὶ δυσκίνητον ἀποτελεῖ τὸν πνεύμονα· βιαζομένου δὲ πρὸς κίνησιν πάσχει ῥῆξιν τὰ ἀγγεῖα καὶ δίδωσι γένεσιν τῆ διαδέσει. κυρίως οὖν γαργαρεῶν λέγεται διὰ τὸ τοιούδε ἔχον ἀποτελεῖν, ὡς καὶ τὸ φλοῖσθος καὶ βορβορυγμός· κιονίς δὲ πιάθος καλεῖται, ὅταν ἀπὸ ῥεύματος εἰς μῆκος χαλασθῆ· καὶ σταφυλὴ δέ, ὅταν φλεγμῆσασα σχῆμα ῥωγὸς ἀπολάβῃ, χάνην δὲ τινες ὠνόμασαν, διὰ τὸ ἄνωθεν μὲν εἶναι εὐρὺ, 15 κάτωθεν δὲ στενόν, ὥσπερ χωνεῖον.

4. Διὰ τί τῶν περιπνευμονικῶν τὰ μῆλα ἐρυθρὰ ἔστιν; ὅτι αἱματικὸς γυμὸς ὁπτόμενος ἐν τῷ πνεύμονι ἀτμὸν γεννᾷ ὅμοιον τῷ αἵματι· αἰεὶ γὰρ ἐξομοιοῦται τῷ ποιοῦντι τὸ γινόμενον. ἀναχθεῖς οὖν πρὸς μῆλα διὰ τὴν κορυφότητα ἐκεῖ ἐνίσταται· τῆ δὲ λεπτότητι τοῦ δέρματος ὥσπερ 20 δι' ὑέλου ἐμφαίνει τὸ εὐανθὲς τοῦ χρώματος.

5. Διὰ τί τῷ χειμῶνι θερμότερων ἡμῶν ὑπαρχόντων τὸ βάθος, ὡς Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς δεδήλωκε, φλέγμα λαμβάνει τὴν γένεσιν; ὅτι πλειόνων λαμβανομένων τροφῶν, διὰ τὴν τοῦ στομάχου ἰσχύν οὐκ ἐπαρκεῖ πέψαι γαστήρ· τῷ οὖν πλήθει, ὥσπερ ἀβασθείσης τῆς ἐμφύτου θερμότητος, ψύχει καὶ τὸ φλέγμα γεννᾷ, καὶ ἔλλιπῆ καὶ ἀλμυρὰν παραστήσας τὴν ἐνέργειαν, ἡμιτελεῖς αἷμα ὠφθη τὸ φλέγμα.

6. Διὰ τί ἐν Αἰγύπτῳ θερμότητι οὖση ψυχρὸς οἶνος γεννᾶται, ἐν δὲ Σκυθίᾳ ψυχρᾷ οὖση θερμὸς; οὐπω μὲν οἶνος θερμὸς, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὑφειμένον τῆς κρύσεως καὶ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον, εἰς ἐναντίον περιέστη τοῦνομα. εἰκότως οὖν ψυχρότερός ἐστιν ὡς πρὸς σύγκρισιν τῶν ἄλλων· 35 τῆς γὰρ ἀμέτρον θερμότητος τοῦ θερούς, ἀραιούσης τῆς γῆς τὴν οὐσίαν, ἐκβόσκειται τὸ ἀμέτρον αὐτῆς θερμὸν καὶ ἄτονον ποιεῖ τὸν οἶνον· τῆς δὲ Σκυθίας ψυχρᾶς οὖσης καὶ

ἀποκλειούσης ἐν βάρθει τῆς γῆς τὸ θερμόν, ἰσχυρόν καὶ
θερμόν ποιεῖ τὸν οἶνον. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν Αἰ-
θιοπίων· οὗτοι γὰρ θερμότητος χώρας ὑπάρχοντες δειλοί
εἰσι καὶ ἄνδρῳ καὶ μέλανες· οἱ δὲ Σκύθαι ψυχροτά-
της χώρας ὄντες λευκοὶ εἰσι καὶ θυμικοί, ὅτι ἐπὶ μὲν 5
Αἰθιοπίων ἐν ἐπιφανείᾳ ἤχθη τὸ θερμόν, ὡς ἐμφαίνει τὸ
τοῦ δέρματος μέλαν, ἐπὶ δὲ τῶν Γάλλων ἐν ταῖς ἀρχαῖς
ἰδρῶται τὸ θερμόν ἐν καρδίᾳ καὶ ἥπατι, καὶ ἐν βάρθει
φωλεύει, ὡς δηλοῖ τὸ λευκὸν τοῦ χρώματος.

7. Διὰ τί ἐν τῷ θέρει ψυχρὰ λάχανα καὶ ὀπῶρα, 10
οἶαι εἰσι πέποιτες καὶ σίνυες καὶ σείρεις, ἐν δὲ τῷ χει-
μῶνι θερμὰ κράμβαι, ῥαφανίδες, γογγυλίδες, σταφυλίνοι;
ὅτι ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ πολεύουσα τὸν κύκλον τοῦ πόλου
ἐναλλάττει τὰς θέσεις· ἐν μὲν γὰρ τῷ θέρει τὴν ἄνω ζώ-
νῃν κατέληφεν, ὡς τὸ μήκος τῆς ἡμέρας δηλοῖ. θάλπει-
ται οὖν τὰ ὑπὲρ γῆν καὶ ψύχεται τὰ φυτὰ· ἐν δὲ τῷ χει-
μῶνι τὸ ὑπὸ τὸ ἡμισφαίριον διατρέχον τῆς γῆς τὰ βάρθῃ
θάλλων, θερμότερα ποιεῖ τὰ φυτὰ.

8. Διὰ τί ἐκ καύσου περιπνευμονία, ἐκ δὲ περιπνευ-
μονίας καῦσος οὐκ ἐπιτελεῖται; ὅτι ὁ καῦσος ὡς ἐπὶ πᾶν ἐκ ξανθῆς 20
χολῆς λαμβάνει τὴν γένεσιν· αὕτη γὰρ ἐξ ὅλων τῶν ἀγ-
γείων φέρεται πρὸς κύτος γαστρὸς καὶ ἐπάγει τὸ σύμπτωμα.
ἡ οὖν φύσις πειρατῆται μὲν ποικίλως ἐκμοχλεύειν τὸν χυ-
μόν, κατὰ δὲ τόπους ὀρίζεται τὴν γένεσιν. κἂν μὲν εἴη λεπτή 6
καὶ οὐσίαν, καὶ ἡ δύναμις ἰσχυρὰ καὶ ὁ καιρὸς θερμὸς, 25
δι' ἰδρῶτων ἀπάγεται ἡ νοσοποιὸς αἰτία· ἂν δὲ τούναν-
τίον, διὰ γαστρὸς κατὰγεται, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐμεί-
ται. καὶ γὰρ ἡ θέσις ἐγγὺς καὶ τὸ σύμπτωμα σύνηδες· αὐθις
οὖν ὁ χυμὸς εἰς τὰ βρογχία ἐνεχθεὶς τοῦ πνεύμονος, καὶ
πληρώσας τὴν τοῦ μορίου οὐσίαν, γεννᾷ τὸ πάθος· ἐκ δὲ 30
περιπνευμονίας, καῦσος οὐκ ἐπιτελεῖται. φθάνει γὰρ σβεσθῆναι καὶ
ἐκτεφρωθῆναι ὁ χυμὸς πρὶν γεννησάμενος τὴν διάθεσιν.

9. Διὰ τί Ἰπποκράτης ἐπὶ τῶν ποῦ φεύγων τὴν τρο-
φήν ἐν τῇ ἀκμῇ, ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν καὶ περιπνευμο-
νικῶν ἐπιτρέπεται δίδοσθαι κατὰ τὴν ἀκμὴν· λέγει γὰρ ἐν 35
τῇ περὶ πτεισιάνης, ὅτι εἰ μὴ ἀνάγκη τὸ πτύαλον, μὴ
διδόναι ταύτην· τὸ μὴ ἀνάγκη δὲ ἀρχὴν ἐμφαίνει

τοῦ πάθους· ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων νοσημάτων ἡ φύσις πέττει τοὺς χυμούς, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων καὶ ἀπελαύνει τὰς αἰτίας δι' οὕρων καὶ διαχωρημάτων. τροφήν οὖν οὐ δεῖ παραλαμβάνειν ἐπὶ τούτων, ἵνα μὴ καταλείψασα τὰς αἰτίας πρὸς ταύτην ἐνοστή· δεῖ οὖν μονομαχεῖν τὴν φύσιν μετὰ τοῦ νοσήματος. ἐπὶ δὲ τῶν πλευριτικῶν, φύσις μὲν πέττει τὸν χυμόν, ψυχὴ δὲ κενοῖ τὴν οὐσίαν προσχωμένη μυσίν· οὗτος δὲ οἰκεία δυνάμει συστέλλων θώρακα ἐκμοχλεύει τὸ λυπούν. ἄλλως τε ἢ μὲν φύσις ἄλογος οὕσα ἐκ τῶν ἀρρείων ποιεῖται τὴν ἀπόλαυσιν τῆς οἰκείας τροφῆς· τὰ δὲ ψυχικὰ ὄργανα αἰσθητικὰ ὄντα διακρίνει τὸ μοχθηρόν καὶ ἐπιζητεῖ τὸ χρηστόν· εἰκότως οὖν δεῖ τρέφειν, ἵνα ῥώσαντες τοὺς μῦς ἐξαναστήσωμεν πρὸς ἄμυραν τοῦ λυπούντος.

15 10. Διὰ τί ὁ μὲν τριταῖος ἐκ θερμοῦ χυμοῦ γινόμενος καὶ ἔχων μαστίζουσαν καὶ κατελαίνουσαν χολήν, περὶ μίαν κινεῖται, ὁ δὲ ἀφημερινός, ἔχων πεδῆσαν τὸ φλέγμα τῇ βαρύτητι καὶ ψυχρότητι, καθημερινόν, ὁ δὲ τεταρταῖος, διὰ δύο ἡμερῶν μέσων; ὅτι ὁ μὲν τεταρταῖος ὀλίγον ἔχει τὸν ποιοῦντα χυμόν, εὐθέως διαφορεῖται δι' ἰδρωτός ἢ ἐμέτου καὶ τῇ κενώσει τῆς αἰτίας ἴσεται τὰ 20 τοῦ παροξυσμοῦ μένοντα εἰς δευτέραν κίνησιν, τὴν δρῶσαν ποιότητα. δὸς δὲ τὴν ὕλην ἀφθονον καὶ ὄψει τὸν παροξυσμὸν ἀνευθεῖ. ὁ δὲ ἀφημερινός, πλουσιῶν πρὸς ὕλην 25 καὶ παχύτητα καὶ ὑγρότητα, ποιεῖ τὸν παροξυσμὸν ἐπιτεταμένον· ὅτι δ' ἐκ πλήθους αἰτίου μηκύνεται νόσος, τῇ ῥώμῃ τῆς κινήσεως δηλοῖ ὁ σύνοχος. οὗτος γὰρ ἐξ αἵματος λαβὼν τὴν ὑπαρξιν, ἀφθονον ἔχων τὴν ὕλην, οὐ φέρει οὐδέν, ᾧ τὸ διάλειμμα· ὁ δὲ ἀφημερινός, ὅσω ἐμειώθη κατὰ ποσότητα χυμοῦ, ἐμφαίνει αἰσθητὸν διάλειμμα. πολλῶ δὲ πλεόν 30 ὁ τριταῖος, γεννηθεὶς ἐκ τοῦ ποιοῦντος χυμοῦ καὶ θερμὸν αὐτὸν ἔχων καὶ λεπτομερῆ, ἐπλάτυνε τὸ διάλειμμα· ἐπὶ πλεόν δὲ ὁ τεταρταῖος ἐξέτεινε τὸ διάλειμμα καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν· ὅσον γὰρ ἐμειώθη τῆς ὕλης, καθηρέθη τῆς κινήσεως τοῦ παροξυσμοῦ· καὶ ἡ ταύτης δὲ ἐπὶ πλεόν ἐλάττωσις ποιεῖ καὶ πεμπταῖον καὶ ἐβδομαῖον καὶ ἐνναταῖον. 35 γίνωσκε γάρ, ὡς τὸ μὲν αἶμα τρέφον τὸ σῶμα πλουτεῖ

τῷ ποσῷ, εἶτα φλέγμα. ποτὲ γάρ καὶ τοῦτο ἐν λιμῷ τρέφει, εἶτα μεμείωτο ξανθὴ χολή, ὡς μὴ τρέφουσα. καὶ θριμεία δὲ πλέον ἐλαττοῦται ἢ μέλαινα ὡς ἐχθρὰ τῆς φύσεως, διαβρωτική γάρ ἐστι τῶν μορίων· εἰ μὲν οὖν εἰς τῶν ἄλλων τριῶν χυμῶν ἀξήθη, τὸ τοιοῦτον κακὸν χυμον λέγεται, εἰ δὲ οἱ τέσσαρες κατὰ ἀναλογίαν τῆς οἰκείας αὐτῶν ποσότητος πληθῶρα.

11. Διὰ τί ἐπὶ τῆς παραλυθείσης γνάθου οὐκ αὐτῇ προσφέρομεν τὰ βοηθήματα, ἀλλὰ τῇ ἐτέρᾳ; ὅτι δύο μυῶν ὑπαρχόντων ἀντιτεταγμένων ἀλλήλοις καθ' ἑκάστην γνάθον, ἐνὸς ποιουμένου τὴν κίνησιν, ἐὰν συμβῇ θάτερον αὐτῶν παραλυθῆναι (ὡς ἐν ὑποθέσει δέ, κείσθω ὁ δεξιὸς παραλυθεῖς), ὁ ἀριστερὸς ἔχει τὴν οἰκείαν δύναμιν ἰσχυράν· ἔλκει οὖν πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἀσθενῆ καὶ ὁρᾶται μὲν ὁ ὑγιαίνων ὡς νοσῶν καὶ ὁ νοσῶν ὡς ὑγιαίνων καὶ τὸ μὲν ὑγιὲς μέρος ῥυτιδοῦται, τὸ δὲ ἀσθενὲς περιγίνεται, β τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν στραβισμῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐλκομένον τῶν ὀψεων. καὶ εἰ μὲν πρὸς μέγαν κανθὸν εἶη σύννευσις τῆς κόρης, τοῦ μικροῦ παράλυσις νοείσθω, καὶ ἔσται σοι τοῦτο κανὼν μυῶν παραλυθέντων, ὡς μὴ 20 τῇ ὄψει λαμβάνειν τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἀνακρίνειν τὸ μὴ φαινόμενον.

12. Διὰ τί ἐκ προσπταίσματος βουβῶν γίνεται; ὅτι ἡ δύναμις ἢ ψυχικὴ ἄχρι περᾶτων διὰ τῶν νεύρων ἐκτείνεται. φέρεται οὖν δύναμις προνοητικὴ καὶ ἄνεισιν αἰτία 25 προδοτικὴ· αὕτη πάλιν κατὰ μεταβολὴν καὶ ἀλλοίωσιν τῶν νεύρων ἄγεται μὲν δι' ὅλου σκέλους καὶ δρᾷ οὐδέν, ἐπειδὴ οὐκ εὐρίσκει τὸ πάσχον. φθάσασα δὲ πρὸς βουβῶνα καὶ εὐροῦσα χώραν πρὸς ὑποδοχὴν, ἐν αὐτῇ ἵδρῦται, καὶ προσπελάσασα τῷ ἀδένι κάκει αὐτοῦ τῇ οὐσίᾳ καὶ εἰς ὄγκον 30 τὸν παρὰ φύσιν ἔλκει. οἱ δὲ ἀδένες σώματά εἰσι σμικρά, σφαιροειδῆ, χαῦνα, μεταξὺ τῶν μεγάλων φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, δίκην σφηνίσκων, ἵνα μὴ τῇ ὁμίλιᾳ σήπωνται τὰ ἄγγεια ὑγρὰ ὄντα τῇ περιουσίᾳ τοῦ αἵματος. τρέφονται οὖν ἐκ ταύτης τῆς ὑγρότητος οὗτοι φλεγμαίνοντες μὲν 35 βουβῶνας ποιοῦσι, σμικροῦμενοι δὲ χοιράδας.

13. Διὰ τί ἐπὶ τῶν φαλακρῶν τὸ μὲν βρέγμα ψιλοῦ-

ται, οἱ δὲ χροτάφοι δασύνονται; ὅτι ὡς ἐπίπαν τὰ μὲν με-
τέωρα τούτων ἐκτὸς ὄντα ὑγρότητος οὐ δίδωσι τῇ τριχί τὴν
ὑπαρξίν, τὰ δὲ κάτω μέρη δεχόμενα ἐκ τῶν ἄνω τροφήν
φύουσι τρίχας. καὶ τούτου μαρτύριον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς συμ-
βαίνοντα· τὰ γὰρ ὑψηλότερα τῶν χωρίων καὶ οἷον πετρώδη,
οὐ καρπογονεῖ, τὰ δὲ χαμαλιὰ καὶ νοτιώδεα τούναντιον.

14. Διὰ τί ἐκ τεσσάρων στοιχείων γενόμενοι (λέγω δὴ
πυρρός, αἶρος, ὕδατος, γῆς) τρία ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς ὑγρά
στερεὰ πνεύματα; ὅτι κατὰ τινὰς ἢ τοῦ πυρρός οὐσία
λεπτομερείας στάσεως, εἰς αἶρος περιύσθησι φύσιν· πῦρ
γὰρ ἀναλυθὲν εἰς αἶρα χωρεῖ καὶ ἀήρ συναχθεὶς βίᾳ πῦρ
γεννᾷ, ὡς ὑπὸ τῆς περιτρέψεως τῶν λίθων μεσοσυλλα-
βουμένου αἶρος· οἱ δὲ φασὶ καὶ αὐτὸ κατ' ἐνέργειαν συμ-
παρεῖναι.

15. Διὰ τί ἐν ταῖς ὀδύναις τῶν ἀποστημάτων προη-
γεῖται ῥίγος, εἶτα πυρετός; ὅτι ἐν ταῖς ὀδύναις ἀνωμένη
ἢ φύσις ὑποδύνει ἐν τῷ βύθει, ἀηδιζομένη τῷ ξέμφ. ἀπο-
ψυχομένη οὖν ἢ ἐπιφάνεια πηγνύσι τὰ ἀγγεῖα τοῦ αἵμα-
τος. χρονίσαντος δὲ τοῦ πάθους καὶ οἷον καταγνοῦσα λοι-
πόν ἢ φύσις καὶ χύσασα πάλιν τὸ παρὲν αἷμα ὑπερπλη-
ροῦμενα τὰ ἀγγεῖα αὐτοῦ παρὰ τὸ γεννῶν, συμπιάσονται
δὲ τὰ μόρια τῷ ὀδυνωμένῳ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς πληρώσεως
τοῦ αἵματος τάσιν, ὡσπερ φυλαττόμενα ἐπεγείρει τὴν ἀπο-
κριτικὴν δύναμιν καὶ ποιεῖ τὸ ῥίγος, ἢ δὴ σῆψις τοῦ αἵ-
ματος τὸν πυρετόν.

16. Διὰ τί τινες τῶν ὀπωρῶν ἐνδοθεν ἔχουσι τὸ
ἀχρεῖον, οἷον φοίνικες περσικοί, τινὲς δὲ τοῦμπαλιν ὡς τὰ
κάρυα καὶ αἱ ῥόαι; ὅτι ἢ φύσις εἰδυῖα τὴν τοῦ γένους δια-
δοχὴν κατέκρουσε τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἔνδον. οἶδας γὰρ ἐκ
τούτων σωζόμενον τὸ εἶδος, ἐπὶ δὲ ῥοιῶν καὶ τῶν λοιπῶν
ἐκφυτῶν καὶ μοσχευμάτων λαμβάνειν τὴν γένεσιν.

17. Διὰ τί οἱ τὰ βόεια πέττοντες ἰχθύς πετράϊους
οὐ πέττουσιν; διὰ τὴν ἄμετρον θερμότητα τῆς γαστρὸς
πέττονται τὰ βόεια. δεῖ γὰρ πρὸς τὴν ποιούσαν αἰτίαν
εἶναι καὶ τὴν πάσχουσαν ὕλην. ὡσπερ γὰρ τῷ σιδήρῳ πρὸς
τὴν ἐργασίαν στερεὰ ὕλη δέδοται πρὸς τὴν χρεῖαν, οἷον ξύλα
δρυῖνα, ἢ ἀνθρακες, ἐπὶ δὲ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ἄχυρα

(ἀμείβεται γὰρ ἡ ὕλη διὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πάσχοντος), οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ἰχθύων· νόμισον γὰρ εἶναι τούτους μὲν χρυσόν, ὡς σίδηρον δὲ τὰ βόσκια κρέα. εἰάν οὖν εὐρεθῆ γαστήρ θερμῆ, ὑπεροπτόμενος ὁ ἰχθύς κνισσοῦται καὶ ἀφανίζεται καὶ ἀπενσίαν μιμεῖται. 18

18. Διὰ τί ἐπὶ τῶν φθιστικῶν γρουπούνται οἱ ὄνυχες; ὅτι ἡ τῶν στερεῶν οὐσία δυσπαθῆς οὕσα ἐκκλίνει τὸ πάθος· φαντάζουσι δὲ τῷ σχήματι διὰ τῶν σαρκῶν συντάξιν. τὸ δὲ ἔλκος ἔχουσι ἀνίατον τῷ μηδέποτε ἡρεμεῖν τὸν πνεύμονα διὰ τὸ ἀεικίνητον γεγονέναι ὑπὸ τῆς φύσεως. διὰ τὴν τῆς καρδίας ἀδιάλειπτον κίνησιν, καὶ διὰ βηχὸς ὡς ἀνακαθαιρομένου τοῦ πύου πλέον σπαράττεται τὸ ἔλκος.

19. Διὰ τί ἐν τοῖς πυρετοῖς αὐτῶν μειουμένων αὔξουσι τρίχες καὶ ὄνυχες, ἐν δὲ ταῖς ἀναλήψεσιν ἀπορρέουσι μὲν αἱ τρίχες, αὔξει δὲ τὸ σῶμα; ὅτι θριξίν ἢ τροφή ἐκ περιτιωμάτων· ἐν δὲ τοῖς πυρετοῖς καιομένων τῶν χυμῶν, γεννᾶται τὰ περιτιώματα· τὸ σῶμα οὖν οὐ τρέφεται διὰ τὴν καχεξίαν. εἰκότως οὖν ἡ θριξὶς πρὸς τὸ οἰκεῖον ἡδεσθαι καὶ τοῦτω χαίρει. ἐπὶ δὲ τῶν ἀναλήψεων ἐκτερωθέντων τῶν χυμῶν ἴσεται τὰ τῶν ἀναθυμάσεων καὶ οὐ τρέφεται. ὅθεν ἐκπίπτει τὸ δὲ σῶμα ἐκ τῆς κενώσεως ἅπαν τὸ γεννώμενον εἰς αὐτὸ ἐφέλκεται διὰ τὴν τοῦ φθιάσαντος δαπάνην.

20. Διὰ τί ἡ λευκὴ ὑπόστασις τῶν οὔρων ἀγαθῆ; διὰ τὴν τῶν στερεῶν καὶ ἀρχῶν ὁμοιότητα· δηλοῖ γὰρ φιλίαν τῆς δυνάμεως καὶ ἰσχύν, καὶ τὸ γνώρισμα φέρει τῷ χρώματι. ἐν γὰρ τοῖς στερεοῖς ὡς ἐδραίοις περὶ τὰ ὑγρά καὶ τὰ πνεύματα ἡ φύσις πεπίστευκεν ἑαυτὴν οἰκεῖν· ταῦτα δὲ λευκά τὴν χρῶσιν, ὡς νεῦρα καὶ ὀστά καὶ φλέβες καὶ ἀρτηρίας· πεπτόμενος οὖν ὁ νοσοποιὸς χυμὸς ἐν τοῖς ἀρχαῖοις, καὶ διὰ τῶν νεύρων ἐκκενῶν τὸ πεφθῆν ἀχρεῖον, ἀπομόρρνυται καὶ τὸ τοῦ πέττοντος χρωμα λευκὸν ὄν· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐπειδήπερ κατὰ βραχὺ ἡ δύναμις διὰ τὸν πυρετὸν ἀσθενοῦσα πέττει τὸν νοσοποιὸν χυμὸν ἐξ ἀρχῆς ὀλίγον κενούμενον σὺν τοῖς οὔροις καὶ διὰ κορυφότητα γινόμενον ἀνωφερές, ποιεῖ τὸ λεγόμενον ἐναιώρημα. ἔστι γὰρ ἰδεῖν ἐν τῷ ποτηρίῳ τῶν οὔρων ἐπιπολάζον 20

ἀραχνοειδές τι. μετὰ δὲ ταῦτα προκόπτουσα καὶ πλέον πέ-
 τούσα, πλέον κυνοὶ καὶ ποιεῖ τὸ νεφέλιον κατὰ μέσον τῶν
 οὐρῶν ἰστάμενον. ὅσον γὰρ τῷ ποσῷ ἑαυτοῦ γέγονε βαρῦ-
 31 τερον, τοσοῦτον ὑποκαταβέβηκεν· ὅταν δὲ τελείως ἐκκρίνει
 5 πέψασα τὸ πᾶν τοῦ νοσοποιοῦ περιπτώματος, τοῦτο λοιπὸν
 τῷ πλήθει βαρὺ γενόμενον ὑφίζάνει παρὰ τὸν πυθμένα
 τοῦ ποτηρίου καὶ ποιεῖ τὴν λεγομένην ὑπόστασιν δηλοῦ-
 σαν τελείαν ὑγείαν· τὸν γὰρ ἀναπεφυρμένον ἐν τῷ κατὰ
 φύσιν αἵματι νοσοποιοῦν χυμὸν τέλεον διὰ τῆς πέψεως
 10 χωρίσασα ἢ φύσις ἐξέκρινε· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν τῆς ὑπο-
 στάσεως δηλοῖ τῶν στερεῶν μορίων τὸ χρῶμα σωζόμενον
 τῶν οἰκητηρίων τῶν δυνάμεων, τὸ δὲ λεῖον αὐτῆς σημαί-
 νει τοῦ πεφθέντος χυμοῦ τὸ ὁμότιμον· τὸ γὰρ πῆ μὲν
 παχύτερον πῆ δὲ λεπτότερον, ἀνισότητά τινα τοῦ πεμφθέν-
 15 τος ἐνδείκνυται. τὸ δὲ ὁμαλὸν τῆς ὑποστάσεως, τούτεστι
 τὸ μὴ διασπᾶσθαι ταύτην, κηρύττει δυνάμειω τελείαν
 ἐνέργειαν· ἀναλογεῖ δὲ τὸ ἐν φλεγμοναῖς πῦον τῇ ὑποστά-
 σει τῶν οὐρῶν. καὶ τὸ μὲν πῦον δυσώδες, ἐπειδὴ ἐν στενῷ
 τόπῳ τὸ σαπὲν μὴ διαπνεόμενον καὶ μὴ συναναμειγμέ-
 20 νον τῷ αἵματι, ἀλλὰ ἐκτὸς ὄν περὶ τὸ δέρμα. ἢ δὲ ὑπό-
 στασις τὰ ἐναντία ἔχουσα, οὐκ ἔστι δυσώδης.

21. Διὰ τί ἀπὸ χολῆς γίνεται πυρετός καὶ ἀπὸ χολῆς
 λύεται; γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς, ὅταν κινηθεῖσα ἐπὶ τὸ
 θριμύτερον τραπῆ καὶ σαπῆ. λύεται δὲ, ὅταν ἀθρόως ὀρ-
 25 μήσαντος τοῦ ζώου πρὸς ἄμυναν τοῦ λυποῦντος, συν-
 τρέχων καὶ ὁ χυμὸς εἰς τὰ ἐκτὸς καὶ διαφορηθεὶς τῇ κενώ-
 σει λύσῃ τὴν αἰτίαν.

22. Διὰ τί τῶν λυπουμένων κοῖλοι οἱ ὀφθαλμοί; ὅτι
 ἢ λύπη συνίησιν ποιεῖ γενέσθαι τῶν σωμάτων διὰ τὴν
 30 τῆς ψυχῆς εἴσω ῥοπήν· τῶν δὲ ὀργιζομένων προπετεῖς εἰσι
 διὰ τὴν ἔξω ῥοπήν. ὅπου γὰρ νεῦμα δυνάμειω, ἐκεῖ ὀρ-
 γάνων καὶ χυμοῦ νεύει ῥοπή.

23. Διὰ τί τὰ μὲν ὀστέα ξηρότερα ὄντα καὶ ἰσχυρό-
 τερα ἐν ταῖς καταπτώσεσι κατεάγνυνται, ἢ δὲ σὰρξ, ἀσθε-
 35 νῆς καὶ μαλακῆ οὖσα, φεύγει τῆς πληγῆς τὸ πάθος; ὅτι
 τὰ ἰσχυρότερα ἀντιβαίοντα τῷ ποιοῦντι ἐκ μάχης πρὸς
 ἄλλα ἑαυτῶν ποιοῦνται τὴν φθοράν, τὰ δὲ εὐεικτα διὰ

τὸ τῆς οὐσίας μαλακὸν ὑπεύκοντα τῷ ποιοῦντι κλέπτουσι β
τὴν μάχην. τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ φυ-
τῶν καὶ ἀψύχων σωμάτων.

24. Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι μακροὶ καὶ βλεσοί; ὅτι ὑγρό-
τητος ἔχοντες πλῆθος πλουτοῦσι πρὸς σῶμα. ἀσθένειαν δὲ 5
δυνάμειος μὴ φέρον τὸ τῶν σάρκων πλῆθος, διαστρέφει τὰ
ὀχοῦντα μόρια· ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν· ἐάν τις
μὴ ἀνάλογον τῶν θεμελίων ἀποτελέσῃ τὸ μέγεθος τοῦ
οικήματος, τάχιον φθαίρεται. τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστὶν
ιδέσθαι καὶ ἐπὶ τῶν εὐνούχων. ἡ γὰρ φύσις οὐ προμεμάν- 10
τευτο μέγεθος, ἀλλὰ τέχνη ἀφαιρέσεως τοῦ ἀναλίσκοντος
θερμοῦ ἐπεισήγαγε τὴν παχύτητα.

25. Διὰ τί μάλιστα τὰ ἀκρωτήρια ῥιγοῦμεν; ὅτι λεπτὰ
καὶ νευρώδη καὶ ὀλίγαιμα καὶ διὰ τοῦτο ψυχρά.

26. Διὰ τί ἐν φόβῳ ἢ ἐν φρίκῃ αἱ τρίχες ὀρθαὶ ἴσταν- 15
ται; ὅτι τὰ πάθη κατὰ ψύξιν ποιοῦσιν, ἡ δὲ ψύξις πύκνω-
σιν τῶν πόρων τοῦ δέρματος· ἡ δὲ θριξὶ οὖν πανταχόθεν
παρασφιγγομένη, τῇ τάσει ὀρθοῦται.

27. Διὰ τί οἱ μελαγχολικοὶ τὰ μὲν τῆς φύσεως σώ-
ζουσιν ἔργα, πέττοντες καὶ ἐξαιματοῦντες, τὰ δὲ τῆς ψυ- 20
χῆς οὐκέτι; οὐ γὰρ διανοοῦνται κατὰ λόγον. ὅτι περὶ τὸ
ὄργανον τοῦ φρονοῦντος τὸ πάθος καὶ ἡ δυσκρασία, λέγω
δὲ περὶ τὸν ἐγκέφαλον.

28. Διὰ τί τὰ συνεχῶς γινόμενα νοσήματα εὐιατό-
τερα τῶν σπανίων; ὅτι πρῶτον μὲν τῷ πυκνότερόν τι 25
γίνεσθαι ἐπιζόμενον, οὐ τοσοῦτον λυπεῖ τὴν φύσιν· ἄλλως
τε καὶ μικρὰ ἐκτροπή τῆς κράσεως ποιεῖ τὰ συνεχῆ, μεγί-
στη δὲ τὰ σπάνια.

29. Διὰ τί οἱ πυρέττοντες διψῶσι μὲν μᾶλλον, οὐ
πεινῶσι δέ, οἱ δὲ ἀναλαμβάνοντες πεινῶσι μὲν μᾶλλον, οὐ 30
διψῶσι δέ; διότι ἡ δίψα γίνεται δι' ὑπερβολὴν θερμότητος
τῆς τοῦ πυρετοῦ· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγαινότων τῶν
οἶνον πολὺν ἄκρατον πινότων παρέπιεται δίψα. ἡ γὰρ δίψα,
ἐκ πολλῆς θερμότητος, ὡς νῦν εἴρηται, ἢ ἐκ πολλῆς ξηρό- 35
τητος ἐκβοσκησάσης τὰ ὑγρά, καθάπερ ἐπὶ τῶν νηστευ-
σάντων. οὐ πεινῶσι δέ, ὅτι πολλὴ ὑγρότης ἐγκείται τῶν
νοσοποιῶν χυμῶν ἐν τῷ στομάχῳ, οἱ δὲ ἀναλαμβάνοντες 32

πεινώσει μὲν διὰ τὴν πολλὴν κένωσιν τῶν ὑγρῶν διαπα-
νηθέντες ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, οὐ διαρῶσι δέ, ὅτι κατέφυκται
αὐτοῖς τὸ σῶμα τῇ ἀπουσίᾳ τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος.

30. Διὰ τί ἐν τῷ ἀπόλλυσθαι οἱ φθείρες ἀφίστανται
ἐν οἷς ἂν ὦσι τόποις; ὅτι δέονται καὶ θάλψεως καὶ τροφῆς,
ἐκ τοῦ αἵματος· τούτο δὲ καὶ καταφύγεται καὶ ἐκδραπέ-
νεται. ζητούντες οὖν ἕτερον τόπον ὅμοιον τοῦ προτέρου
ἀφίστανται.

31. Διὰ τί τὰ σφαζόμενα ζῶα λακτίζει συνεχῶς τοὺς
10 πόδας; διὰ τὴν ἀπὸ τῆς πληγῆς ὀδύνην μᾶλλον ἢ διὰ τὸ
σπᾶσθαι.

32. Διὰ τί ἐπὶ τινῶν ζῴων αἱ κέρκοι μᾶλλον κινου-
νται μετὰ ἀποκοπὴν, ἢ περὶ τὸ λοιπὸν σῶμα κοπέν; ὅτι στε-
νοπόροι οὔσαι τῶν σαρκῶν πλέον φυλάττουσι τὴν φυσικὴν
15 θερμότητα, αὐτὴ δὲ τὴν κινήτικὴν καὶ αἰσθητικὴν δύνα-
μιν, ὅθεν καὶ μετ' ἡρεμίας ἂν τις ἄψηται, πάλιν κινουῦνται.

33. Διὰ τί ἐν ταῖς καθάρσεσιν ὅταν ἀριθμῶν δύνων-
ται τὰς δοκοὺς ἀκριῶ ἀρνούντως ἐκαθάρθησαν; ὅτι ἐξ ἀρ-
χῆς μὲν τὸ καθαρτήριο κινήσαν τοὺς χυμοὺς ἐν τῇ κοι-
20 λίᾳ καὶ ἐλκύσαν, πεποίηκε τὸν ἐγκέφαλον κατ' ἀναθυμιάσιν
πληρωθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα καὶ τὸ
φρονοῦν μὴ ὄν καθαρὸν, ἀνομοίους ὄρα τὰς δοκοὺς. μετὰ
δὲ τὴν κένωσιν, καθαρῶ γενομένου, δίδωσι καὶ τῷ ὀφθαλμῷ
κατὰ ἀλήθειαν ὄραν καὶ τῷ φρονοῦντι καλῶς κρίνειν.

25 34. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἐμπνυκῶν καὶ φθισικῶν πληθὺς
φθειρῶν ἐπὶ τινῶν γίνεται; ὅτι ὁ πυρετὸς φθείρει τὰ ὑγρά
καὶ σῆπει. ζροποιούμενα δὲ ἐκ τῆς φυσικῆς θερμότητος,
τίκτει τούτους, καθάπερ καὶ ἐν βορβόρῳ ἢ κόπρῳ σκόλη-
κες καὶ ἐν τοῖς τῶν ἐντέρων ἔλμινθες.

30 35. Διὰ τί μᾶλλον ἀλγοῦμεν ἐπὶ τῇ τῶν ὄρχεων
πληγῇ; ὅτι οἱ κρεμαστοὶ αἰσθητικώτατοι. ἔτι γε μὴν ἢ
φύσιν πλείστην ἡδονὴν τῷ αἰδοίῳ παρέσχε τῆς συνουσίας
ἔνεκεν· νευρωδὲς γάρ ἐστι μόριον. ἢ δὲ πλείστη ἡδονὴ ἀπὸ
πολλῆς αἰσθήσεως γίνεται· καὶ οἱ ὄρχεις οὖν τῇ συγγενείᾳ
35 καὶ τῷ γειτονεῦειν συμπάσχοντες μετέχουσι καὶ αὐτοὶ
πολλῆς αἰσθήσεως· ὅπου δὲ πολλὴ αἰσθησις, σφοδρὰ ἡδονὴ
38 γίνεται· ὅπου δὲ σφοδρὰ ἡδονή, καὶ ἡ ὀδύνη σφοδρὰ τῷ

γὰρ μέγιστον ἀγαθὸν μέγιστον κακὸν ἀντίκειται, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, τῷ δὲ ἐλάττωι ἑλαττον. τὰ δὲ συμπάσχοντα συμπάσχει τριῶς, ἢ διὰ συγγένειαν, ὡς ἐγκέφαλον καὶ στόμα κοιλίας τῇ κοινωνίᾳ τῶν πλείστων νεύρων, ἢ διὰ τόπου γειτνίαςιν καὶ ἐγγύτητα, ὡς καρδία στομάχου, ὅταν ὑπὸ δριμοῦ χυμοῦ δακνομένη καὶ αὐτὴ συναπολαύουσα ποιεῖ καρδιογμῶν πρὸς ἀποδιώξιν τῶν λυπούντων· ἢ διὰ ἀσθενείαν καὶ κατὰ πάροδον, ὡς ἐπὶ προσπταίσματος δακτύλου, ποδός, βουβῶν· προσπτεχούσης γὰρ τῆς φύσεως πρὸς τὸ ὀδυνώμενον μετὰ τοῦ αἵματος, πληροῦνται τούτου οἱ ἀδένες τοῦ βουβῶνος. καὶ ἡ τοῦ βίου δὲ συμπάθειά τριττὴ· ἐπὶ γὰρ νεκρῷ συμπάσχουσι καὶ συναλοῦσι συγγενεῖς ἢ γείτονες ἢ κατὰ πάροδον ἀκούοντες, ἢ ἐρωτῶντες τινες τὸ πάθος λόγῳ ἀσθενείας τῆς ψυχῆς· καὶ γίνεται τὸ μὲν πρῶτον ὡσπερ κατ' ἰδιοπάθειαν, τὸ δὲ δεύτερον κατὰ συμ- 15 πάθειαν, τὸ δὲ τρίτον ἤτιον.

36. Διὰ τί ἐπὶ ὀφθαλμῖα ξύρησις ὠφέλιμος; ὅτι διαπνεομένη ἢ κεφαλῇ διὰ τῶν πόρων διαφορεῖ τὰ περιτόματα καὶ τὸ ῥεῦμα.

37. Διὰ τί ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς ἐλθόντες οὐ δύναμεθα εὐθὺς ὄραν, οὔτε μὴν ἐκ τοῦ φωτός εἰς τὸ σκότος· ὅτι τὸ μὲν σκότος παχὺ καὶ ψυχρὸν ὄν πυκνοῖ καὶ ἐπιθολοῖ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα, τὸ δὲ φῶς πάλιν λαμπρὸν ὄν καὶ λευκὸν καὶ θερμὸν διαφορήσει τούτο κατασκαδάννυσι. τῷ μέντοι χρόνῳ μετὰ τὸ ποιῆσαι ἐθιζόμενον 25 καὶ τὸ μηκέτι ξενιζόμενον, ὄραν δύναται. ἢ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸν ἐναντίον ἀθρόως μετατιθέμενοι παραχρῆμα ξενιζόμεθα ὁμοίως ὄραν;

38. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἀλόγων οἱ πυρετοὶ καὶ τὰ κρηπτά πάθη δυσιατότερα καὶ κινδυνώδη, ἢπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων; ὅτι τὴν φύσιν ἔχουσι καὶ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν βεβαπτιομένην ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος καὶ περιελκομένην ὑπὸ τῶν λογιστικῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ ἐκτός, καθάπερ ἐπὶ ἀνθρώπων ἔχει. δεόντως οὖν ἡ αἰσθησις ἀντιλαμβανομένη πολλῆς ὀδύνης καὶ τὴν φύσιν καταβαπτίζει καὶ πάσας αὐτῶν 35 τὰς δυνάμεις· ἄλλως τε μὴν αἰετὴ δὴ δυσπαθέστατα ὄντα ὑπὸ μειζόνων αἰτίων πάσχει μᾶλλον ἢπερ ἀπὸ τῶν τυχόντων.

39. Διὰ τί ἐν ὑετῷ πομφόλυγγες γινόμεναι σφοδρὸν ὑετὸν δηλοῦσιν; ὅτι τὸ πολὺ ὕδωρ καὶ ἡ πολλὴ ἀναθυμίασις πνεύματος πολλοῦ καὶ παχέος γεννητικὴ ὑπάρχει· τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ ὑποδύμενον πανταχόθεν καὶ κυροῦν 5 ἑαυτὸ φύσιν ἐργάζεται καθάπερ καὶ τὴν ὕαλον ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τοῦ πνεύματος φυτωμένην, καὶ πᾶν ὑγρὸν ἐν τῇ ἐψήσει πνευματούμενον· σφαιροειδῆς δὲ γίνεται, διότι τὸ ὕδωρ στοιχείον ἔστι σφαιροειδές, καθάπερ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα· δεῖξις δὲ τούτου, κατὰ φύλλον βαλλόμενον τὸ ὕδωρ καὶ 10 καταφερόμενον ἐξ ὕψους στρογγυλοῦσθαι· καὶ ὡς ἔχει τὸ μέρος, οὕτω καὶ τὸ ὅλον ὕδωρ· διὸ καὶ ὁμοιομερές ἔστιν.

40. Διὰ τί οὐκ ἀλγοῦμεν τὴν κεφαλὴν διαιρούμενοι τῷ λοιπῷ σώματι παραπλησιόν; ὅτι σὰρξ οὐκ ἔστι πολλὴ μυώδης καθάπερ ἐν τῷ λοιπῷ σώματι.

41. Διὰ τί οἱ ἐκ νόσων ἐκ τῶν ποδῶν λεπίδας ἀποβάλλουσι μᾶλλον, σπανίως δὲ καὶ ἐκ τῶν χειρῶν; ὅτι ἡ ὕλη καταφερῆς καὶ οἱ πόδες δὲ μᾶλλον τῶν χειρῶν πορρωτέρω τυγχάνοντες τῆς καρδίας· καὶ διὰ τοῦτο ψυχρότεροι ὄντες, ἤτιον πέττουσι καὶ διαφοροῦσι τὰ περιτώματα.

42. Διὰ τί ἀπὸ φθίσεως καὶ ψώρας καὶ ὀφθαλμίας οἱ πλησιάζοντες ἀλίσκονται, ὕδρωπος δὲ καὶ πυρετοῦ ἀποπληξίου οὐκέτι; ὅτι ὁ μὲν ὀφθαλμὸς ὡς εὐπαθὴς καὶ ὑγρὸς ἀντιβλέπων, καὶ ἀκτίνες δὲ μετὰ πνεύματος ἐξιῶσαι νοσώδεις τῷ εὐπαθεῖ ὀφθαλμῷ μεταδίδωσι τοῦ πάθους· ἡ δὲ 25 φθίσις, ἀναπέμπουσα διὰ τῆς ἀναπνοῆς αἶρα σεσηπῶτα, διαδίδωσι πάλιν διὰ τῆς ἀναπνοῆς τοῦ ὑγαιίνοντος τὸ πάθος καὶ τὴν σῆψιν τῷ πνεύμονι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ψώρα ἐπὶ πολλῆς οὔσα τοῦ δέρματος καὶ γλίσχρον ἔχουσα τὸ ἀπορρέον, εὐχερῶς μεταδίδωσι· καὶ τρέπει τὸ δέρμα τοῦ 30 ὑγαιίνοντος· τῶν δὲ ἄλλων παθῶν τὰ μὲν οὐχ ἄπτεται τοῦ δέρματος κατὰ τὸ βάθος ὄντα, ἢ τινα ἀπόρροϊαν οὐκ ἀναπέμπει, καθάπερ ὕδρωψ καὶ ἀποπληξία, τὰ δὲ κατὰ μὲν τὰ ἐπὶ πολλῆς τυγχάνοντα, διὰ δὲ γλίσχρότητα καὶ παχύτητα καὶ ξηρότητα μηδὲν ἀπορρέοντα, ὡς λέυκη 35 καὶ λέπρα, τὰ δὲ κατὰ μὲν βάθος ὄντα μὴ ἀπορρέοντα δὲ λοιμικὴν καὶ σηπτικὴν ἀπόρροϊαν, ὥσπερ οἱ συνήθεις τῶν πυρετῶν.

43. Διὰ τί ἐπὶ τινῶν ἐν τοῖς πυρετοῖς οἱ σπληῆνες αὐξοῦνται; ἢ διότι πολλὰ πίνουσι καὶ ἐμπνευματοποιοῦνται. ἀραιόπορον γὰρ τὸ μόριον. ἢ ὅτι ἀσθενὲς ὄν φύσει, δέχεται γεομένας τὰς ὕλας.

44. Διὰ τί γέροντες καὶ παῖδες μᾶλλον λιθιῶσι τῶν νέων; παῖδες μὲν ὡς ἀδηφάγοι, γέροντες δὲ ὡς ψυχροὶ καὶ ἀδύναμοι καὶ ἥττον πέττοντες, πολλὰ περιπτώματα συνάγουσι τὰ τῶν λίθων γεννητικά.

45. Διὰ τί ὁ γαργαλισμὸς καὶ ὁ κνησμὸς τῶν πελμάτων ὕπνον ποιεῖ; ἐπειδήπερ τῶν νεύρων τὰ τέλη ἐνταῦθα πέφυκε. δι' αὐτῶν οὖν ἡ μετρία κίνησις ἀνιούσα πρὸς ἐγκέφαλον ἤθει ψυχὴν καὶ εἰς ἡρεμίαν αὐτὴν ἔλκει καὶ ὕπνον. οἱ δὲ φασιν ὡς πλειόνων ἐνταῦθα περιπτώματων κατιόντων διὰ τε τὸ κατωφερὲς καὶ τὴν τῶν ποδῶν συνεχεῖ κίνησιν· πάλιν ὁ μέτριος κνησμὸς, τὴν κίνησιν τὰ περιπτώματα διὰ τῶν νεύρων ποσῶς ἀναπέμπει πρὸς ἐγκέφαλον, καὶ πληρούμενος οὗτος ὕπνον ποιεῖ.

46. Διὰ τί μᾶλλον καὶ συνεχέστερον σελήνιακα ἐκλείψεις γίνονται τῶν ἡλιακῶν; διότι ἡ μὲν σελήνη ἐμπίπτει καὶ εἰς τοὺς ὄρους τῶν ἐκλειπτικῶν συνδέσμων καὶ εἰς τὸν κῶνον τὸν γινόμενον ἐκ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς διὰ τὴν τοῦ ἡλίου διάμετρον. καὶ διὰ γραμματικῶν δὲ ἀναγκῶν μᾶλλον σελήνη διὰ τὴν ὀξύρροπον κίνησιν ἐμπίπτει συνεχέστερον τοῖς εἰρημένοις συμπτώμασιν, ὁ δὲ ἥλιος μόνος ὑπὸ ἐκλειπτικῶν συνδέσμων ὑποσκιάζεται, τῆς σελήνης εἰς αὐτοὺς ἐμπίπτουσης καὶ ἀποκρυπτούσης αὐτόν· ἐλάττων δὲ αὐτοῦ τυγχάνουσα τῷ μεγέθει τὸν δίσκον πάντα κρύπτει οὐ σθένει· τοῦτο δὲ πάσχει συνεχέστερον αὐτῆ. κινουῖσι δὲ χαλκὸν καὶ σίδηρον ἄνθρωποι πάντες, ὡς τοὺς δαίμονας ἀπελαύνοντες διότι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οἱ φωστῆρες οὐκ ἐπιπέμπουσι τῇ γῇ ἀπορροίας ἀγαθοποιούς, κωλυτικὰς τῶν φαύλων δαιμόνων.

47. Διὰ τί τὰ ἐπταμηνιαῖα βρέφη ζώσιμα, τὰ δ' ὀκτωμηνιαῖα οὐκέτι; ὅτι ὁ ἐπτά ἀριθμὸς, τέλειός ἐστι τῆ φύσει, ὡς μαρτυρεῖ Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀριθμητικοὶ καὶ οἱ μουσικοί· ὁ δὲ ὀκτώ ἀτελής. καθάπερ καὶ τὰ τέρατα οὐ ζώσιμα τῷ μὴ εἶναι αὐτῶν τὴν γένεσιν κατὰ πρόνοιαν

φύσεως, ἀλλ' εἶναι ἀτελῆ κατὰ πλεονασμὸν καὶ ἀταξίαν
 ὕλης, ἑτερόμορφα πλαττόμενα. οὐδὲν γὰρ ἀτελὲς οὔτε κατὰ
 χρόνον οὔτε κατὰ διάπλασιν καὶ γένεσιν ὑπὸ φύσεως γί-
 γονεν, ὅθεν οὔτε παραμόνιμόν ἐστι· γεννῶνται δὲ ἑπτα-
 5 μηνιαῖα τῷ τὴν διαπλαστικὴν δύναμιν τὴν ἐν μήτρᾳ ἰσχυ-
 ροτάτην οὔσαν καὶ εὐρίσκουσαν αἷμα χρηστὸν καὶ σύμ-
 μετρον, τάχιον ἀνύειν τὸ ἔργον· οἱ δὲ τούταντιον δέκαμη-
 νιαῖα. ὅτι δὲ τέλειος ὁ ἑπτὰ καὶ ὁ δέκα τῇ φύσει ἀριθμὸς,
 δῆλον ἐκ τοῦ διοικεῖν τὸν θεὸν τὸν περιγίειον κόσμον ἐπὶ
 10 ἄστροις· ἑπταμηνιαῖα δὲ τὰ βρέφη τοὺς ὀδόντας ἀναφέρει,
 ἑπτὰ ἔτη δὲ ἀποβάλλει· διότι ἑπτὰ δέ, ἡβίασκει· τρεῖς ἑπτὰ δὲ
 ἀνδροῦται· καὶ τὰ νοσήματα δὲ ἀναλόγως τῷ ἑπτὰ ἀριθμῷ.
 ὁμοίως καὶ ἡ σελήνη τῷ ἑπτὰ ἀριθμῷ σχηματίζεται, ἑβδο-
 μάσι δὲ καὶ ὁ μὴν διατυπύεται. ἑπτὰ δὲ καὶ τὰ φωνήεντα.
 15 ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δέκα ἀριθμὸς παρὰ Ἀριστοτέλη καὶ τοῖς
 φιλοσόφοις συμπεριλαμβάνει τὰ ἐν γένεσει καὶ φθορᾷ
 καὶ πᾶς δὲ ἀριθμὸς διὰ τοῦ δέκα γεννᾶται κατὰ ἀνακύ-
 κλωσιν· ὁ γὰρ ἑνδεκά καὶ ὁ δωδέκα καὶ οἱ ἐξῆς ἀνακάμπτου-
 σιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ δέκα ἀριθμοῦ ἄχρι παντὸς ἀπέιρον
 20 ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀριθμοῦ· καὶ οἱ τότε δὲ δικαίωτατοι ἄνδρες
 τὰς δεξιὰς ἑαυτοῖς παρείχον ὑπὲρ ἀσφαλείας πράγματος,
 ἢ τὸν δέκα ἀριθμὸν προβαλλόμενοι· οἱ γὰρ νῦν γράμμασιν
 ἰδίους βεβαιοῦνται τὰ πράγματα.

48. Διὰ τί ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ὀρθὸν τὸ ὦδὸν ἄγαν
 25 θλιβόμενον οὐ κλάται, πλάγιον δὲ τοῦτο πάσχει; ὅτι εἰς
 τὰς δεξιὰς μόνως ὀμιλεῖ τῷ θένοντι τῶν χειρῶν καὶ ἐν βρα-
 χυτάτῳ μέρει αὐτοῦ θλίβεται· καὶ πλάγιον μέντοι καθ' ὅλον
 τὸ ὄστροakon θλιβόμενον, εὐχερῶς ὑπομένει τὴν θλάσιν.

49. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἡχούτων ὄτων φυσικῶς ὀρμώ-
 30 μενοι πάντες τὸν δάκτυλον ἐμβύλλοντες κινουσι τὸν πό-
 ρον ἐπὶ πολὺ; ὅτι ὁ ἀκουστικὸς πόρος εὐρυνόμενος δια-
 φορεῖ τὸ ἐν αὐτῷ πνεῦμα ὅπερ ἐποίει τὸν ἦχον. ποσῶς δὲ
 καὶ ἀπὸ τῆς συντόνου κινήσεως λεπτυνόμενον ἐκκρίνεται.

50. Διὰ τί αἱ θήλειαι βραδέως λιθιώσι τὴν κύστιν;
 35 ὅτι μᾶλλον τῶν ἀρρένων εὐρύπορον ἔχουσι τὸν τράχηλον
 τῆς κύστεως ὡς καὶ συνεκκρίνεσθαι τῷ οὐρῷ τὸ περιττόν.

51. Διὰ τί τὰ ἄγρια φυτὰ εὐκομά καὶ ἰσχυρὰ; ὅτι παρ

αὐτῆς τῆς φυσικῆς δυνάμεως καὶ γεννᾶται καὶ τελεσιουργεῖται
καὶ οὐκ ἀπὸ τέχνης ἢ γεωργίας. οὔτε μὲν ἐκ πλήθους ὕδατος
καὶ πλείστης ὑγρότητος γεννᾶται καὶ τρέφεται καθάπερ τὰ
ἡμερα, ἢ τις ἐκθηλύνει τὰ τικτόμενα. ἢ ὡς τινὲς φασιν, ὅτι
τῶν μὲν ἀγρίων ὡσπερ μηρόν ἐστι, τῶν δὲ ἡμέρων μητριὰ. 5

52. Διὰ τί ἐπὶ τῶν μυῶν αἱ ἐγκάρσιαι τομαὶ δυσια-
τότεραι καὶ δυσσημάτιστοι τῶν ὀρθῶν; ὅτι πολλαὶ ἴνες
τέμνονται νευρώδεις. ἢ γὰρ φύσις τὸ νεῦρον διαξάνασα
πανταχόθεν εἰς πολλὰς ἴνας ἐπ' εὐθείας παρενύφανεν,
οὔτω τὴν σάρκα καθάπερ κρόκην στήμονι. καὶ πεποίηκε 10
τὸν μῦν ἰοικέτα κατὰ τὸ σχῆμα τῷ ζῳῷ· πάλιν δὲ αὐ-
τὸν συνάξασα, πεποίηκεν ἀντίστροφον νεῦρον, τὸν λεγό-
μενον τένοντα ὅνπερ προσέφυσε κατὰ τὸ πέρασ τοῖς ἄρ-
θροις τῶν κινουμένων μορίων. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἠδύνατο τὸ
μαλακὸν σκληρῷ συνάψαι ἀπλῶς οὔτως ἀμέσως (ἐναντία 15
γὰρ) ἀνέφυσε διὰ τῶν ὀστέων καὶ τοῦ μυελοῦ νευρωδὲς τι
μόριον λεγόμενον σύνδεσμον καὶ ἐν αὐτῷ συνέδησε τὸ πέρα-
σ τοῦ τένοντος, ὅθεν διὰ τὸ συνδεῖν σύνδεσμος ἐκλήθη.
ὅπου μὲν ἦν χρεια τοῦ ἔλκουσ μόριον εὐμέγεθες καὶ ἰσχυ- 35
ρόν, ὡς σκέλος, ἐκεῖ σφαιροειδῶς τὸν μῦν διέπλασε πρὸς 20
τὸ χωρεῖν αὐτὸν πολλὴν δύναμιν κινητικὴν· ὅπου δὲ μι-
κρόν καὶ ἀσθενὲς ὡς βλέφαρον ἢ ἐπιγλωττίδα, ἐκεῖ τὸν
μῦν ὡσπερ ὑμενώδη κατεσκεύασε διὰ τὸ μὴ δέεσθαι πολ-
λῆς δυνάμεως κινητικῆς. καὶ κατὰ ἀναλογίαν τοῦ κινου-
μένου μορίου καὶ ὁ μῦς γεγένηται. 25

53. Διὰ τί τινὲς βασκαίνουσι καὶ μάλιστα παῖδας;
διότι πολλὴν ἔχουσιν εὐπάθειαν καὶ τροπὴν τῆς φύσεως.
τὸ δὲ γινόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· τινὲς ἐκ πολλῆς κακίας
ψυχῆς, φύσιν ἔχοντες ἐπὶ τοῖς καλοῖς δάκνεσθαι, τῷ ἀμέτρῳ
φθόνῳ τῆς κακίας αὐτοῖς διεγειρομένης, ὡσπερ ἰώδης τις 30
καὶ φθοροποιὸς ἀκτὶς ἐξείσιν ἀπὸ τῆς κόρης αὐτῶν· καὶ
αὐτὴ εἰσιούσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ φθονουμένου τρέ-
φει τὴν ψυχὴν καὶ τὴν φύσιν εἰς δυσκρασίαν καὶ τοὺς
χυμοὺς ἐπὶ σῆψιν καὶ εἰς νόσον ἄγει τὰ σώματα τούτων·
ὅθεν καὶ οἱ πολλοὶ καθαριεῖνόμενοι παραφυλάττονται καὶ 35
παραιτοῦνται βλέπειν νεκρούς· αἱ γὰρ ὀπτικάι ἀκτῖνες,
ἀπιούσαι πρὸς τὰ νεκρὰ σώματα κατ' ἀντανάκλασιν ἀνα-

φέρουσι μολυσμόν τινα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῇ ψυχῇ· καὶ φύσει παίδες διὰ τὸ εὐπάθης τῆς φύσεως μᾶλλον ἀλίσκονται.

54. Διὰ τί ἐπὶ τινῶν σφόδρα βηγτότων ἢ ἐμουόντων, ὡσπερ ἀστέρες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνονται; διότι ἢ
5 ἀνύκτος ἐπὶ τὰ ἔσω θλίψις τοῦ θώρακος καὶ τοῦ στομάχου ἀνωθεῖται τὰ ὑγρά σὺν τοῖς πνεύμασιν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ ταῦτα παρίοντα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιθολοῖ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα· καὶ τοῦτο ἔξω φαντάζοντα ὡς κατ' ἀλήθειαν· εἰ μὲν οὖν ἀτμός ἐπὶ μήκης εἴη, μακρὰ ὀρῶσιν· εἰ δὲ λευκῆς, χροσιζόντα, εἰ δὲ καπνώδης ἀπὸ φλέγματος, λευκὰ· καὶ καθόλου πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὴν χροίαν τὰ φαινόμενα· ἐπὶ δὲ φρεναικῶν ἔξ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα οἱ ἀτμοὶ παρέχονται· καὶ οἱ ὑπὸ χύσει πειραζόμενοι τὰ αὐτὰ ὀρῶσιν.

15 55. Διὰ τί οἱ ὑδροποτοῦντες ὀξυωπέστεροι; ὅτι ὁ πολὺς οἶνος ἐπιθολοῖ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων.

56. Διὰ τί οἱ γλανκὸφθαλμοὶ ἐν ταῖς ὀφθαλμίαις πλέον ὀδυνῶνται καὶ οὔτε στυψίν φέρουσιν; ὅτι τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν καὶ τὰ ὑγρά τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσι προπετέστερα ἐπὶ τὰ ἔξω, καὶ διὰ τὴν εὐπάθειαν, καὶ αἰσθητικώτερα. οἱ δὲ μελανόφθαλμοὶ διὰ τὸ ἐναντίον ἦττον εὐαίσθητοι.

57. Διὰ τί ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ μὲν ἀπλῶς ἐμουόντες φλέγμα κενούσιν, οἱ δ' ἐπὶ πλέον, χολήν, εἶτα καὶ αἷμα; ὅτι συντόνῳ κέχρηται σπαράξει· καὶ τὰ ἐν τῷ βάρει ἐμπεπαρμένα κενούσιν· τὸ μέντοι φλέγμα παχὺ ὄν, ἐμπεπλασμένον ἐστίν, καὶ ὀλίγος ἐρεθισμὸς κινεῖ αὐτὸ πρὸς ἔμειον· εἰ δὲ εἴη καὶ χολὴ ἐπιπλέονσα τῷ κύτει τῆς γαστρὸς, ταχύτερον κενούται τοῦ φλέγματος. οἱ μὲντοι ἐν
30 ταῖς φλεψὶ χυμοὶ τοιαύτην ποιοῦνται τὴν κένωσιν ἐπὶ τῶν καθαρτηρίων· ἢ γὰρ φύσις αὐτὸ τοῦτο προειδυῖα, ὡς ἐπὶ κακοχύμου ἐδέετο καθάρσεως τὸ σῶμα. τὰ πέρατα τῶν φλεβῶν ἀπετελεύτησαν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας, καθάπερ καὶ ἐπὶ μήτρας διὰ τὴν μηνιαίαν κάθαρσιν καὶ ἐπὶ ἔδρας καὶ
35 ἕνός διὰ τὴν ἐκ νόσων κένωσιν· ἅπερ στόματα φυσικῶς παιδαγωγούμενα μύει τὸν πάντα χρόνον, ἄχρις ἂν ἡ χρεῖα καλῇ. ἐν μὲν οὖν ταῖς καθάρσεσι τῶν ὀξέων πυρετῶν, αὐτο-

μάτως ὑπὸ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως ἀνοστομούμενοι κε-
νοῦσι τὸν ἐν ταῖς μεγάλαις φλεβῶν καὶ ἀρτηρίαις πεφθέντα
χυμὸν ἢ διὰ γαστρός ἢ διὰ στόματος· ἐν δὲ τοῖς δεδωμέ-
νοις καθαρηρίοις βία ἀνευρυνόμενα συγχωροῦσιν ἔλκειν
τῷ καθαρηρίῳ. τὸ μὲν γὰρ ἐν αὐτῷ πίπτει θερμὸν ὄν
καὶ ἡ σκαμμονία καὶ εἴτι παραπλήσιον φύσει θερμὰ ὄντα
ἀνοίγονσι τὰ στόμα· καὶ εἴ τι ἕτερον θερμὸν εἶδός ἐστιν
ἐν αὐτῷ, ἰδικῶς δὲ καὶ φυσικῶς λοιπὸν ἔλκει ἕκαστον τὸν
οἰκτεῖον χυμὸν ὡς ἐν ἀρχαῖς εἴρηται. τὸ μέντοι αἷμα ὡς
οἰκτεῖον ὑπὸ φύσεως κατεχόμενον τῇ βίᾳ ἐλκόμενον ὕστε- 36
ρον κενούται ἐν ταῖς ὑπερκαθάρσεσι.

58. Διὰ τί τὰ βάρη εὐφορώτερον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς
φέρομεν ἀσθενέσειν οὖσιν, ἢ περ ἐν τοῖς δεξιοῖς; ὅτι μᾶλλον
τὰ δεξιά ὡς ἰσχυρότερα βοηθοῦσι τοῖς ἀριστεροῖς, καὶ πο-
σῶς ἐπικουφίζει τὸ βάρος συμπύκνοντα· τὰ μέντοι λαϊὰ 15
ὡς ἀσθενῆ τοῦτο ποιεῖν οὐ σθένει.

59. Διὰ τί τὸν σίφωνα ἐκμυζοῦντες ἔλκομεν τὸν οἶνον
ἢ ἕτερόν τι ὑγρόν; οὐχ ἢ ἕλξιν τῶν χειλῶν ἐπισπᾶται τὸ
ὑγρόν, ἀλλ' ἢ βία τοῦ κενοῦ. ὁ γὰρ πόρος τοῦ σίφωνος
αἴρος πεπληρωται, σώματος ὄντος λεπτομεροῦς, καὶ ἐπειδὴ
ἀδύνατον, σώματα δύο τυγχάνειν ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ
κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον (λέγω δὴ ὑγρόν καὶ πνεῦμα) εἶτι
γε μὴν οὐδὲ τόπον καὶ χώραν εἶναι κενὴν χωρὶς σώματος·
πᾶσα γὰρ χώρα ἢ στερεὸν περιέχει ἢ ὑγρόν, πνεῦμα· ἐπ-
αναγκῆς οὖν διὰ τῆς ἐκμυζήσεως τοῦ αἴρος ἐλκόμενου ἀπὸ 25
τοῦ σίφωνος συνακολουθεῖν τὸ ὑγρὸν τῇ ἀπειλῇ τοῦ κε-
νοῦ· τοῦτο τοίνυν ἴσθι γενόμενον καὶ ἐπὶ καθετήρος· τὸ
γὰρ ἐμβαλλόμενον ἐν αὐτῷ ἔριον ἐλκόμενον συνεξάγει τὸ
πνεῦμα, καὶ οὕτω πάλιν τῇ ἀπειλῇ τοῦ κενοῦ συνεφέλκε-
ται τὸ οὖρον· τοῦτο πάσχει καὶ τὰ στραγγεῖα τὰ ἰατρικὰ· 30
καὶ ἡ σικύα δὲ τοῦτον ἔλκει τὸν τρόπον. τὸ γὰρ ἐμβαλλό-
μενον πῦρ χέει τὸν ἐν αὐτῷ αἴρα, λεπτόνον αὐτόν, καὶ
κενοῖ ἐξ αὐτῆς· καὶ οὕτως λοιπὸν ἐμβαλλομένης τῷ σώματι,
καὶ τοῦ πυρὸς σβεννυμένου, καὶ κενοῦ τόπου παραμένον-
τος, ἀνάγκη ταύτην ἔλκειν τὸ αἷμα τῇ τοῦ κενοῦ πάλιν 35
ἀπειλῇ. καὶ καθόλου πάντα τὰ ἔλκοντα τοῦτον ὑπομένει
τὸν τρόπον ἐπὶ τούτων· καὶ οὔτε ἡ θερμότης ἐστὶν ἢ

ἐλκουσα, οὔτε ἢ ἐπίσπασις τοῦ στόματος· καθὼς ὁ καθε-
 τήρ δεινυσι κατ' οὐδέτερον τούτων ἐλκων· ἐλκεται δὲ καί
 ὑπὸ θερμότητος ὡς θραψίας κατάχρισις. καὶ ὑπὸ ἰσχυροῦ
 τὸ ἀσθενές· καὶ ἰδιότητι ὡς ὑπὸ μάγνητος σιδήρου, καὶ
 5 αἷμα ὑπὸ τῶν μορίων.

60. Διὰ τί αἱ μὲν φυσικαὶ δυνάμεις σύμφυτοι, αἱ δὲ
 β ψυχικαὶ ἐπίρρουτοι; ὅτι αἱ μὲν φυσικαί, λέγω δὴ ἐλκτική,
 καθεκτική, ἀλλοιωτική, ἀποκριτική, πρὸς αὐτὸ τὸ ζῆν ἀφο-
 ρῶσι τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαι. αἱ δὲ θυμαὶ καὶ ψυχικαὶ καὶ
 10 αἰσθητικαὶ καὶ κινητικαὶ πρὸς τὸ εὖ ζῆν τὸ χρήσιμον ἔχου-
 σιν. τὸ μὲν γὰρ μὴ τρέφεσθαι τὸ μόριον, φθορὰν ποιεῖ· τὸ
 δὲ μὴ κινεῖσθαι ἢ μὴ ὄραν ἢ μὴ ἀκούειν οὐκέτι ποιεῖ θά-
 νατον. ἐν μέντοι τῷ θώρακι διὰ τὴν ἀπειλήν τοῦ πνιγμοῦ
 τῇ ἀδιαλείπτῳ ἐπιρροίᾳ τῆς κινήσεως, σοφίζεται ὡς δοκεῖν
 15 σύμφυτον εἶναι. αἱ δὲ φυσικαὶ δυνάμεις ταύτην ἔχουσι
 τὴν τάξιν καὶ τὸν ἀριθμὸν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἡ τροφή
 καὶ τὸ αἷμα ἄψυχον ὃν οὐχ οἶόντε ἦν ἀφ' ἑαυτοῦ προσκολλ-
 ᾶσθαι τῷ τρεφόμενῳ μορίῳ. ἐχρῆν οὖν εἶναι δυνάμιν τὴν
 20 λόμενον σῶμα ἐν χρόνῳ τοῦτο πάσχει παρὰ τοῦ ἀλλοιούντος
 καὶ δρωῦντος· καὶ οὐκ ἀχρόνως ἀνάγκη γενέσθαι δευτέραν
 δυνάμιν καθεκτικὴν πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς ἀλλοιούσης τὸ
 αἷμα καὶ ἀρκοῦντα χρόνον. τρίτη λοιπὸν ἡ ἀλλοιωτική·
 ἐπειδὴ δὲ πέπτουσα ἡ ἀλλοιωτικὴ τὸ μὲν χρηστὸν τοῦ αἵ-
 25 ματος προσέφουσε τῷ μορίῳ εἰ οὕτως ἔτυχε τῷ νύρῳ, τὸ
 δὲ ἀχρεῖον κατέλειψε, καὶ τοῦτο παραμένον οὐ μόνον τὴν
 ὁδὸν ἀπέφραττε καὶ τοὺς πόρους τῆς μελλούσης δευτέρας
 ἐλξεως τοῦ αἵματος πρὸς τροφήν, ἀλλὰ καὶ παραμένον
 ἐσῆπτετο, δῆλον ὡς ἐξ ἀνάγκης τετάρτη τις ἐγένετο δυνάμιν
 30 ἢ ἀποκριτική, ἣτις διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς καὶ αἰσθητῆς
 τῆς διὰ τῶν ἰδρώτων ἐξέκρινε τὸ περιττωμα. αὕτη μὲν οὖν
 ἢ τάξις καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φυσικῶν δυνάμεων. γίνωσκε δὲ
 ὡς ἐπὶ τινῶν μὲν μορίων ὁμότιμον ἔχουσι τὴν δυνάμιν·
 ὡς ἐπὶ νύρου καὶ φλεβὸς καὶ ὀστέου, ἐν οἷς μορίοις ἡ
 35 ἐνέργεια, ἰδίᾳ μόνον ἦν. ἐπὶ δὲ τινῶν μία ἐστὶν ἐπιτετα-
 μένη, ἐφ' ᾧν ἡ ἐνέργεια οὐ μόνον ἰδίᾳ ἀλλὰ καὶ κοινῇ ἐστι,
 συμβαλλομένη παντὶ τῷ σώματι· οἷον ἐν κοιλίᾳ καὶ ἥπατι

μᾶλλον ἢ ἀλλοιωτικὴ ἐπιτέταται τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ·
 ἐν δὲ σπληνὶ καὶ στομάχῳ καὶ χοληδόχῳ κίστει καὶ νεφροῖς
 μᾶλλον δὲ ἢ ἐλκτικὴ· ἐν δὲ ἐντέροις καὶ οὐρηδόχῳ κίστει μᾶλ- 37
 λον ἢ ἀποκριτικὴ· ἐν δὲ μήτρᾳ μᾶλλον ἢ καθεκτικὴ. ὁμοίως
 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πέντε αἰσθήσεων εὐρίσκομεν ἐπὶ τινῶν μίαν 5
 μᾶλλον ἐπιτεταμένην· οἷον ἐν κυνὶ μὲν τὴν ὀσφρητικὴν· ἐν
 δὲ ἀετῷ τὴν ὀπτικὴν, ἐν δὲ τῷ λεγομένῳ πρωτογεύστῃ Ἰν-
 δικῷ ζῳῷ ὄντι τὴν γευστικὴν, ἐν δὲ ὄφεσι καὶ τισιν ὄρνέοις
 τὴν ἀπτικὴν· κατὰ δὲ τοὺς χῆνας τὴν ἀκουστικὴν.

61. Διὰ τί πέντε μόναι αἰσθήσεις καὶ μὴ πλείους ἢ 10
 ἐλάττους; ὅτι πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰσθη-
 τῶν καὶ τὰ αἰσθητήρια. ἡ μὲν γὰρ ἀφῆ δοκιμάζει τραχέα
 καὶ λεία καὶ σκληρὰ καὶ μαλακά, καὶ ποιότητας, ἅπερ ἐν
 τοῖς στερεοῖς εἰσιν· ἡ δὲ γεῦσις γλυκὴ καὶ πικρὸν καὶ ἀλμυ-
 ρὸν καὶ τὰ ὅμοια, ἅπερ ἐν ὑγροῖς εἰσὶ καὶ χυμοῖς· ἡ δὲ 15
 ὀσφρησις, δυσώδη καὶ εὐώδη, ἅπερ ἐν ἀτμοῖς ὑπάρχει. ἡ δὲ
 ἀκοὴ ψόφων καὶ ἤχων γνωστικὴ, ἅπερ περὶ πληγὴν ἀέρος
 πάρεστιν. ἡ δὲ ὄψις περὶ τὰ χρώματα, ἅπερ ἐν λεπτο-
 τάτῳ καὶ αἰθεροειδεὶ τυγχάνει πνεύματι. τὸ γὰρ στερεὸν
 χέομενον, ὑγρὸν γίνεται, τὸ δὲ ὑγρὸν πάλιν ἀτμός, ὃ δὲ 20
 ἀτμός ἀήρ καὶ πνεῦμα λεπτὸν καὶ ὡσπερ τις σειρὰ καὶ
 τάξις ἀπὸ γῆς ἄχρις οὐρανοῦ πέφυκεν. διαφέρει δὲ ἀήρ
 πνεύματος κινήσει καὶ λεπτότητι· τὸ γὰρ πνεῦμα ἀήρ
 ἐστὶ κινούμενος ὡς ἐπὶ ἀνέμων· κινούμενον δὲ ἐξ ἀνάγκης
 καὶ λεπτύνεται. 25

62. Διὰ τί ἐπὶ τῇ τοῦ ὀστέου φθορᾷ, ἡ ἐπικειμένη
 σάρξ εὐρίσκεται πλαδαρὰ καὶ βρωδῆς καὶ πελία; ὅτι ἡ
 φθορὰ γίνεται κατὰ δυσκρᾶσιν τοῦ μορίου· ἡ δὲ δυσκρᾶ-
 σία φθείρει καὶ ἀδικεῖ τὴν ἀλλοιωτικὴν δυνάμιν. αὕτη οὖν
 οὐ σθένει γνησίαν σάρκα γεννῆσαι καὶ στερεὰν καὶ ἴσ- 30
 θίζουσαν. τὸ γὰρ αἷμα κατὰ φύσιν οὐ μεταβάλλεται.

63. Διὰ τί ἐπὶ πάντων τῶν μεταβαλλομένων τὸ γεν-
 νώμενον ἀπομόρηνται τὴν τοῦ γεννώντος καὶ ἀλλοιοῦν-
 τος χροῖαν; ὅτι μεταβάλλουσαι εἰσὶ δυνάμεις αἱ φυσικαί·
 ταύτας δὲ ἡ φύσις ἐνεπίστευσε κατοικεῖν ἐν τοῖς στερεοῖς 6
 ὡς ἰδραίοις οὔσι μορίοις, λέγω δὲ νεύροις καὶ ὀστοῖς καὶ
 φλεβῶν καὶ ὑμέσι καὶ ἀρτηρίαις, οὔτε δὲ ἐν τοῖς ὑγροῖς

οὔτε ἐν τοῖς πνεύμασιν ὡς ὀντοῖς καὶ ἀβεβαίοις. καὶ εὐ-
 χερῶς προδιῶσιν τὰς δυνάμεις. ἐπεὶ γὰρ τὸ πᾶν σῶμα
 ἐκ τῶν τριῶν τούτων σύγκειται, ταῦτα δὲ τὰ στερεὰ λευ-
 κὴν ἔχει τὴν χροάν, εἰκότως καὶ ἡ ἐν οὖρῳ πέψις λευκὴ,
 5 καὶ τὸ πύον καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ σπέρμα καὶ ἡ μύξα
 καὶ αἱ λῆμαι καὶ ἡ γαλακτώδης ἐν κοιλίᾳ τροφή καὶ τὰ
 παραπλήσια. τὸ δὲ αἷμα ἐρυθρόν, ἐπειδὴ καὶ τὸ γεννῶν
 αὐτὸ ἦπαρ ἐρυθρόν. τῶν δὲ γεννωμένων τὰ μὲν ἐστὶ
 10 πάντη παρὰ φύσιν, ὡς λίθος καὶ ἔλμινθες καὶ σκώληκες
 καὶ πῶροι ποδαγρῶν καὶ λειγῆνες καὶ λεῦκαι καὶ τὰ ὅμοια
 ἐκ φθοροποιῦ χυμοῦ τὴν γένεσιν ἔχοντα· τὰ δὲ πάντη
 κατὰ φύσιν ὡς σπέρμα καὶ γάλα καὶ αἷμα καὶ βρέφος
 καὶ σὰρξ καὶ τὰ παραπλήσια, φύσεως ὄντα γνήσια βλαστή-
 15 ματα· τὰ δὲ μίσα τῶν κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ὡς
 τὰ τῆς φύσεως πεψιάσης περιπτώματα· λέγω δὲ πτύλλον,
 σκύβαλον, οὖρον, βλέναι, κυψέλη, λῆμαι καὶ τὰ ὅμοια.
 αἱ δὲ εὐκράσιαι γεννῶσι τὰς φυσικὰς δυνάμεις καὶ ψυχι-
 κὰς κατὰ τινὰς, ἢ ὄργανα αὐτῶν εἰσιν, ὃ καὶ ἀληθέστε-
 ρον· πρὸς γὰρ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄργανου ἐνεργεῖ καὶ
 20 ἡ δύναμις· οὕτω γὰρ καὶ χορδῶν ἐν κιθάρᾳ ἢ ὀπῶν ἐν
 αὐλῷ καλῶς διακειμένων, ἐνεργήσει καὶ ὁ τεχνίτης ἄριστα·
 φαύλως δὲ διατεθέντων, οὐκ ἐνεργήσει καλῶς· αὐτὸς μὲν
 μηδὲν πάσχων, δυνάμει δὲ ἔχων τὴν τέχνην σωζομένην
 καὶ οὐ κατ' ἐνέργειαν. οὕτως οὖν καὶ ἐγκεφάλῳ εἰ οὕτως
 25 ἔτυχεν διαστραφέντες ὑπὸ δυσκράσιαι, οὐκ ἐνεργήσει μὲν
 ψυχὴ λογιστικὴ· κατ' αὐτὴν δὲ ἀτρεπτος μένει δυνάμει
 τυγγάνουσα κατὰ τὴν ἐνέργειαν διὰ τὸ ἀθάνατον. εἰπο-
 ρήσασα δὲ πάλιν ὄργανου εὐκράτου τὴν δυνάμιν εἰς ἐνέρ-
 30 γειαν προβάλλει καλῶς· ἡ εὐκράσια οὖν τῶν μορίων τὰς
 δυνάμεις διασώζει, αἱ δὲ δυνάμεις τὰς ἐνεργείας προβάλ-
 38 λουσιν, αἱ δὲ ἐνέργειαι τὸ ἔργον. οἷον ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ
 σύμμετρος κρᾶσις τοῦ ἥπατος βλαστάνει τὴν ἐξαιματωτι-
 κὴν δυνάμιν, ἢ φυλάσσει κατὰ τινὰς· ἡ δ' ἐξαιματωτικὴ
 γεννᾷ τὴν ἐξαιμάτωσιν· ἡ δὲ ἐξαιμάτωσις δείκνυσι τὸ ἔρ-
 35 γον αὐτὸ τὸ αἷμα· δυνατόν δὲ κατὰ ἀνάλυσιν καὶ ἀνα-
 ποδισμόν εἰπεῖν, εἰ ἐγένετο αἷμα, σώζεται ἡ ἐξαιμάτωσις·
 εἰ δὲ αὐτὴ ἔρρωται ἢ ἐξαιματωτικὴ δύναμις· εἰ δὲ αὐτὴ

σώζεται. δῆλον δὲ ἡ εὐκράσια τοῦ ἥπατος· εἰ δὲ ἡ εὐκρά-
σια σώζεται, καὶ ἡ κρᾶσις τῶν στοιχείων πεπαιδαγωγῆται.

64. Διὰ τί τὸ ὄζος προσραινόμενον τῇ μήτρᾳ πολέ-
μιον; ὅτι διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν αἰσθητικωτάτην διὰ τὸ ἄμε-
τρον ἢ δύναμις τῆς τοῦ σπέρματος εἰσδοχῆς, γέγονεν ἄγαν 5
νευρώδης, καὶ διὰ τὸ ἐκτείνεσθαι δὲ ἀμέτρως, ἐν τῇ κνο-
φορίᾳ. τὸ τοίνυν ὄζος τῇ δριμύτητι πλήττον καὶ δάκνον
αὐτὴν, ἀνιᾶ· καθάπερ καὶ τὸν θώρακα ὑμενώδη καὶ μυω-
δὸν τυγχάνοντα. τινὲς δὲ φασιν, ὡς κατὰ ἀντιπάθειάν τινα
πολέμιόν ἐστιν, ἰστοροῦντες, ὡς ἰατρίνην ποιεῖ κατὰ τὸν 10
τοκετὸν τὸ χορεῖον κλέπτουσαν κατὰ γυναῖκα, μισθοῦ χά-
ριν ἐπιραινούσαν ὄζος σὺν ἐτέρῳ τινὶ εἶδει, τοῦτω εἶχε
τὴν τετοκυῖαν σπωμένην καὶ ἄγαν ὀδυνωμένην. προσ-
ποιουμένη δὲ τὸ θεραπεύειν ἐπέρραινέ τινα πάλιν τῷ χορείῳ
καὶ εἶχεν ἐκείνην ὑγιαίνουσαν. καὶ τοῦτο φωραθῆναι πρᾶ- 15
τουσα, δίκην παρέσχε τῆς δυσσεβείας. ἐν δὲ ταῖς ὑπερι-
καῖς πηξί τινες τὰ μὲν εὐώδη προσφέρουσι τῇ μήτρᾳ, τὰ
δὲ δυσώδη τῇ ῥινί, νομίζοντες τῷ εἶναι αὐτὴν ζῶον, φευ-
γειν μὲν τὰ δυσώδη, προστρέχειν δὲ τοῖς εὐώδεσι καὶ οὕτω
τὸν οἰκτεῖον ἀπολαμβάνειν τόπον· ἐμοὶ δὲ μᾶλλον φαίνε- 20
ται, τὰ μὲν εὐώδη λεπτομεροῦς ὄντα δυνάμεως καὶ θερμῆς,
εἶμνεν καὶ διαφορεῖν τὸ γλίσχρον τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ νοσο-
ποιῶ χυμοῦ, τὰ δὲ δυσώδη παχυμεροῦς ὄντα δυνάμεως
ἐμφράττειν τοὺς πόρους καὶ μὴ εἶναι αὐτὴν ἀνατρέχειν.
ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιληπτικῶν κατάπτωσιν ποιεῖ τὰ δυσώδη, ὡς 25
περὰ καιόμενα, λίθος γαγάτης, ἄσφαλον, κέρας παν-
τοῖον, ἐλλύγνια, ἔρια πεπισσωμένα καιόμενα, λίθος Θρα-
κίας ὕδατι μὲν καιόμενος, ἐλαίῳ δὲ σβεννύμενος· ἡ γὰρ 6
ἀναφερομένη διὰ τῶν ῥινῶν παχυμέρεια τῶν ἀτμῶν πα-
χύνει καὶ πιλοὶ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα ἤδη πρόσληψιν ἔχον 30
παχύτης καὶ ψυχρότης καὶ ἀνεπιτήδειον ποιεῖ τὸ ψυ-
χικὸν πνεῦμα τῇ ψυχῇ πρὸς ἐνέργειαν. μὴ ὀρούμενον οὖν
ὑπὸ ψυχῆς τὸ σῶμα τῷ οἰκείῳ βάρει ἐλεγχόμενον κατα-
πίπτει.

65. Διὰ τί τὰναντία τῇ ποιότητι τὸ αὐτὸ ποιεῖ πάθος; 35
οὕτω γὰρ θερμότης καὶ ψυχρότης ῥίγος ἐργάζεται. φημί
ὅτι καὶ ἄλλην αἰτίαν καὶ διάθεσιν· γίνεται γὰρ ἀπὸ χολῆς

ξανθῆς ῥίγος δριμείας οὔσης τῷ δαινόμενα καὶ κεντού-
 μενα τὰ μόρια ἐπεγείρεσθαι πρὸς ἀπόκρισιν. καὶ τούτου
 συνεχῶς γιγνομένου καὶ τῆς μὲν ἐπιρροεύσης καὶ κεντού-
 σης, τῶν δὲ ἐπεγειρομένων κατὰ διαδοχὴν, γίνεται τὸ ῥίγος.
 5 γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ψύξεως τῇ ἀμέτρῳ μεταβολῇ ξενίζο-
 μένης τῆς φύσεως τῶν μορίων καὶ πάλιν συνεχῶς ἐπανι-
 σταμένων πρὸς ἀπόκρισιν. τὸ γὰρ σύμμετρον φίλον τῇ
 φύσει τῶν μορίων, τὸ δὲ ἄμετρον ἀλλότριον καὶ βλαβε-
 ρόν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ· γίνεται δὲ περιψυξίς
 10 πρώτῃ, εἶτα ἐπιταθεῖσα φρίκη, εἶτα ἔτι μᾶλλον ῥίγος.

66. Διὰ τί οἶνον σὺν ἄρτῳ ἐν πυρετῷ καὶ ἀδυναμίᾳ
 δεδώκαμεν καὶ οὐκ ἐπηυξήσαμεν τὸν πυρετὸν τῇ τοῦ
 οἴνου θερμότητι; ὅτι πρῶτον μὲν βραχὺν παρέχομεν καὶ
 ἀσθενῆ. καὶ οὕτως τῇ μετρίᾳ θερμότητι πυρούμενος θᾶτ-
 15 τον ἀναδίδωται κατὰ πάντα τὰ μόρια σὺν τῇ τοῦ ἄρτου
 δυνάμει· καὶ οὕτως τρέφων τὰ μόρια ἐπεγείρει αὐτῶν τὰς
 δυνάμεις πρὸς πέψιν τοῦ νοσοποιοῦ χυμοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ
 ὁ οἶνος τρέφων ῥώννυσι· γίνωσκε γὰρ ὑπὲρ πάσας τὰς
 τροφὰς ιδιότητά τινα ἔχειν τὰ δύο ταῦτα πρὸς θρέψιν καὶ
 20 ῥῶσιν τῶν μορίων συμμέτρως δεδόμενα. καθὼς ὁ θεϊότατος
 Ὅμηρος μαρτυρεῖ λέγων· σίτου καὶ οἴνοιο· τὸ γὰρ
 μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή. προέταξε δὲ πάλιν τὸν σίτον τοῦ
 οἴνου, διὰ τὸ δύνασθαι τρέφειν καὶ μόνον χωρὶς οἴνου.
 μόνος δὲ ὁ οἶνος χωρὶς ἄρτου τρέφειν οὐ δύναται. εἰ δὲ καὶ
 39 συμβαίῃ τι σφάλμα, δύναται τὰ μόρια ἀνασφίλαντα διορθώ-
 σασθαι τοῦτο· καὶ ὁσφραινόμενα δὲ τὰ δύο ταῦτα τῇ οἰ-
 κείᾳ ποιότητι δύναται ῥωννύειν παραπεμπόμενα διὰ ῥινοῦς
 καὶ στομάχου καὶ πνεύμονος καθ' ὅλα τὰ μόρια· ὁμοίως
 δὲ καὶ τὸ μῆλον ῥώννυσι ποιότητα· ὄξος μέντοι καὶ γλί-
 30 χων ἀνακτᾶται λειποθυμίαν ὁσφραινόμενον τῷ διὰ τῆς
 ποιότητος τέμνειν τὸν ἐν τῷ στομάχῳ χυμόν καὶ τῷ ῥων-
 νύειν διὰ τοῦ ὄξους. καὶ ἑλικες δὲ ἀμπέλων καὶ μυρρίνα
 καὶ ῥόδα καὶ τὰ ὅμοια ἐπὶ τῶν πυρετῶν ὁσφραινόμενα,
 δύναται καὶ ἐμψύχειν καὶ τονοῦν.

67. Διὰ τί τὸ ἔλαιον οὐδενὶ τῶν ὑγρῶν ἀναμίγνεται;
 ὅτι γλίσχρον ὄν καὶ παχυμερὲς καὶ ἠνωμένον καὶ μὴ τεμνό-
 μενον εἰς λεπτὰ μόρια καθάπερ τὰ ἄλλα ὑγρά, οὐ δίδωσιν

χῶραν ἐτέρῳ ὑγρῷ ἐγκαταβληθῆναι εἰς αὐτὸ καὶ ἀναμιχθῆ-
 ναι αὐτῷ· τὰ δὲ ὁμιλοῦντα ἑαυτοῖς ὁμιλεῖ τῶν κατὰ τὴν
 κράσιν, ὡς αἱ ποιότητες τῶν στοιχείων παντελῶς ἔχουσαι
 τὰς πρώτας ποιότητας ἀφανιζομένας καὶ ἐτέρας γεννωμέ-
 νας, δυναμένας δὲ πάλιν ὑπὸ φύσεως χωρισθῆναι καὶ σω- 5
 θῆναι. τὸ δὲ μελικρατὸν καὶ τὸ ὀξύκρατον μιμεῖται τὴν
 φύσιν, τῇ αἰσθήσει μὲν νομιζόμενα κατὰ κράσιν, εἶναι μὴ
 ὄντα δὲ κατὰ ἀλήθειαν· καὶ πρὸς τὴν φύσιν ὀνσιωδῶς,
 ὥσπερ τὰ στοιχεῖα. τὰ δὲ κατὰ παράδεισιν, ὡς ὑδρέλαιον·
 τὰ δὲ κατὰ μίξιν, ὡς κριθὴ πυροῖς· τὰ δὲ κατὰ κόλλησιν, 10
 ὡς λίθος λίθῳ· τὰ δὲ κατὰ πρόσφυσιν καὶ ὁμοίως, ὡς
 αἷμα σαρκὶ ἢ μυελῷ ἢ ὀστέῳ. τὰ δὲ κατὰ γόμφωσιν, ὡς
 ξύλον ξύλῳ διὰ γόμφων τινῶν ἐν μέσῳ βαλλομένων. τὰ δὲ
 κατὰ ἀντοχὴν ἑαυτῶν καὶ περιπλοκὴν, ὡς κρίκος κρίκῳ.
 ἐπὶ δὲ ἐμφύχων, ὡς ἐπὶ παλαιόντων, κατ' οὐδένα ταύτων 15
 τῶν τρόπων μίγνυται ἢ ψυχῇ σώματι. διὰ τὸ πολλὴν
 ἐπάγεσθαι ἀντοχίαν, ἀλλὰ μᾶλλον κατ' ἐπιτηδειότητα ὁμι-
 λεῖ σώματι ψυχῇ διὰ μέσου τινός, ὅπερ ἀμφοτέρων ἀνα-
 δεχόμενον φύσιν προσῶς· καὶ προσφιλεῖ γινόμενον καὶ σο- 20
 φιζόμενον, ἀμφοτέρων μίγνυσι τὸ ἀσώματον τῷ σώματι,
 τὸ ἀθάνατον τῷ φθαρτῷ, τὸ καθαρὸν τῷ ἀκαθάρτῳ, τὸ
 θεῖον τῷ γήινῳ, ὡς ὁ λόγος δείξει· ἐν γὰρ τῷ ἥπατι τοῦ
 αἵματος πεπτομένου καὶ μεταβαλλομένου ὑπὸ τῆς αὐτόθι β
 συμμέτρου θερμότητος καὶ ὑγρότητος, γεννᾶται πνεῦμα
 ἀεροειδές· τοῦτο δὲ διὰ τῆς κοίτης φλεβὸς ἀνιὸν μετὰ τοῦ 25
 αἵματος πρὸς καρδίαν, καὶ ἐπὶ πλεον θερμαινόμενον καὶ
 λεπυννόμενον, γίνεται ἀεροειδές· καὶ πάλιν ἀναπεμπόμε-
 νον διὰ τῶν καρωτίδων ἀρτηριῶν πρὸς τὴν βᾶσιν τοῦ ἐγκε-
 φάλου κατὰ πρόνοιαν φύσεως ἐκείσε παιδαγωγούμενον κατ'
 ιδιότητά τινα φυσικὴν ὑπὸ τῆς τοῦ ἐγκεφάλου ψυχρότητος 30
 ἀποβαλὸν τὴν ἀμετρον ζέσιν, γίνεται πνεῦμα αἰθεροειδές,
 ὅπερ ὄργανόν ἐστι ψυχῆς πρὸς ἐνέργειαν· ὥσπερ ἄγχιος
 ἵππος ὑπὸ χαλινῷ σφραονιζόμενος, οὕτω δὲ τοῦτο χαλινα-
 γωγούμενον ὑπὸ τινος ἀρρήτου φυσικῆς δυνάμεως· ἔτι γε 35
 μὴν διὰ τῆς ἀναπνοῆς ὁ εἰσιὼν ἀήρ ἐν τῇ καρδίᾳ λεπτυ-
 νόμενος καὶ ἀνιὼν διὰ τῶν ἀρτηριῶν πρὸς ἐγκέφαλον, καὶ
 αὐτὸ τροφὴ καθίσταται τοῦ αἰθεροειδοῦς καὶ ψυχικοῦ πνεύ-

ματος· ὅπερ εἰ μὲν σῶμα τυγχάνει, προσωκείτω τῷ σώ-
 ματι, εἰ δὲ λεπτότατον καὶ καθαρότατον καὶ διανεγέστατον
 φιλοῦται, ψυχῇ λογικῇ σῶμα ἀσώματόν πως ὑπάρχον καὶ
 δεσμὸς ἕμμεσος τυγχάνει τῶν ἄκρων ἐναντίαν οὐσίαν ἐχόν-
 5 των· τοῦτο τὸ πνεῦμα καλῶς μὲν εὐσταθοῦν διάγει ψυχῇ
 πάντα κατὰ λόγον ἐνεργεῖν· ἀμέτρως δὲ ψυχόμενον καὶ
 πιλούμενον καὶ παχυνόμενον καὶ ἀνεπιτήθειον γινόμενον
 πρὸς ἐνέργειαν σύντονον ψυχῆς ποιεῖ τὰς πράξεις ἀργότε-
 ρας καὶ νωθροτέρας· ἀμετρότατα δὲ ψυχθὲν καὶ παχυνθὲν
 10 καὶ σῶμα γινόμενον παρασκευάζει ταύτην ἀφίστασθαι διὰ
 τὸ ἀνεπιτήθειον τῆς οὐσίας, ὡς ἐπὶ ληθάργων καὶ κάρων
 καὶ πόσεως ψυχρῶν δηλητηρίων· πάλιν δὲ θερμανθὲν ἀμέ-
 τρως καὶ πλέον τοῦ δέοντος κινούμενον, παρασκευάζει ψυ-
 χὴν ἀμετρώτερον ἐνεργεῖν κατὰ τὰς ἐκστάσεις τῆς ψυχῆς
 15 ταῖς φρενίτισι· ἔτι δὲ πλέον τοῦτο παθὸν καὶ ἐκδαπανη-
 θὲν ποιήσει πάλιν ψυχὴν ἀφίστασθαι τῷ μὴ εὐπορεῖν τοῦ
 δεσμοῦντος ἀμφοτέρω. θεώρει δέ μοι ἕτερον ἔργον θεοῦ·
 ἐπειδὴ γὰρ ταύτην ἔμελλεν ἀπὸ σώματος οὐρανοῦ καὶ
 40 θεοῦ κατακλείειν σώματι γῆινω, σοφίζεται τὴν κάθοδον
 20 σχήματι, κατασκευῇ, χρώματι. αὐτὴν μὲν γὰρ τὴν κεφα-
 λὴν σφαιροειδῆ διετύπωσε, καθάπερ μικρὸν οὐρανόν· τὸν
 δὲ ἐγκέφαλον λαμπρὸν καὶ ἀπείριστον ἔταξε δεδωκῶς αὐτῷ
 πόρους ἐπὶ τῶν κινουμένων ἀστέρων τὸν ἀριθμὸν δια-
 τυπώσας. ὑπερέχειν δὲ τοῦ παντὸς σώματος· καὶ γὰρ ὁ
 25 οὐρανὸς ὑπερέχει πάντα τὰ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ.

68. Διὰ τί τῶν ζώων τὰ μὲν πλείονα τίκτει, τὰ δὲ
 ἐλάττονα; φημὶ ὅσα μὲν ἡ φύσις ὀλιγοχρόνια τέταξε, ταῦτα
 πεποίηκε πολύτοκα· διὰ τοῦ πλήθους τῶν τικτομένων τὸ
 ὀλιγοχρόνιον τῶν τικτόντων ἀναπληρώσασα, ὡς χοίρους, κύ-
 30 νας, ὄρνεις, ἰχθύς· ὅσα δὲ πολυχρόνια, ταῦτα ὀλιγοτόκα·
 ἤρκει γὰρ ὁ χρόνος ἀναπληρῶσαι τὴν σπάνιν τῶν τικτομέ-
 νων. ὡς ἐλέφας, ὄφεις, κορώνη· τὰ δὲ μέσα πρὸς χρόνον,
 μέσα καὶ τῷ τοκετῷ γέγονε. καθ' ὁμοιότητα δὲ τῶν ζώων
 καὶ τὰ ἀπὸ γῆς τικτόμενα· ὁ γὰρ δημητριακὸς καρπὸς
 35 ὀλιγοχρόνιος ὢν πολύπορος ἐστὶ· τὰ δὲ φυτόα πολυχρό-
 νια, ὀλιγόκαρπα. πρὸς δὲ τὰ τικτόμενα καὶ τὸ πλήθος τῶν
 μιστῶν διετύπωσεν ἡ φύσις· τοῖς μὲν οὖν τειρώποσιν,

ἄτε καὶ μείζουσιν οὐσι τῷ σώματι καὶ κατὰ γῆν τὴν πο-
ρειάν ποιουμένοις καὶ μὴ πᾶν κάμνουσιν, ἐντὸς τὰ τῆς
κνοφορίας, τοῖς δὲ πτενοῖς καὶ διὰ τὸ βραχὺ τοῦ σώμα-
τος καὶ δι' αἵρος ποιεῖσθαι τὴν τροφήν ἰπταμένοις διὰ τὸ
κάμνειν, ἔξω τὰ τῆς κνοτοκίας καὶ γονοποιίας. 5

69. Διὰ τί τῶν τύπων ἐντακτος ἢ κίνησις τῶν παρο-
ξυσμῶν; ὅτι τοσοῦτον σῆπει φύσις τοῦ νοσοποιοῦ χυμοῦ,
ὅσον δύναται καὶ πέψαι· ἐπειδὴ τοίνυν ὤρισται τὸ πετιό-
μενον καὶ ἡ δύναμις ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ χρόνος. ἕκαστος δὲ 10
χυμὸς ἔχει ἰδίαν ἀναθυμίασιν. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ αἵματος 10
ἀτμὸς γεννᾶται ὑγρὸς ὢν καὶ θερμὸς, ὡσπερ καὶ ἐπὶ λεβή-
των θερμὸν ὕδωρ ἔχόντων ἐν τῷ πόματι εὐρίσκεται ἀτμὸς,
καὶ ἐν βαλανείοις ἐν τῇ ὀροφῇ, καὶ νέφος ἐν αἵρει παχύ,
ὅπερ πηγνύμενον ὕδωρ πάλιν γίνεται. ἀπὸ δὲ τῆς ξανθῆς β
χολῆς λιγνύς, θερμῆς οὐσῆς καὶ ξηρᾶς, καθάπερ καὶ ἐπὶ 15
λίχων καιομένων λιγνύς· ἀπὸ δὲ τῆς μελαίνης χολῆς, αἰ-
θάλη, καθάπερ καὶ ἐπὶ ξύλων καέντων ἢ τέφρα ξηρὰ μάλ-
λον οὔσα· ἀπὸ δὲ φλέγματος καπνός, καθάπερ ἐπὶ ξύλων
χλωρῶν καιομένων, ὑγρότητος καὶ παχύτητος καὶ δακνώ-
δους οὐσίας μετέχων. ἔχει δὲ καθόλου ἐπὶ παντὸς ὑγροῦ 20
τὴν αὐτὴν οὐσίαν τοῦ γεννήσαντος, τὸ γεννώμενον.

70. Διὰ τί τὸ μέλι παλαιούμενον ἢ ὑπερεψόμενον
πικροῦται; ὅτι ἀπόλλυσιν αὐτοῦ τὴν ὑγρότητα, ἣτις κατε-
κρίνατο τὸ ἄγαν θερμὸν τοῦ μέλιτος· τοῦτο δὲ πάσχει 25
καὶ πᾶν ὑγρὸν γλυκείας μετέχον ποιότητος, ὡς οἶνος καὶ 25
σίραιον. ὅθεν τῷ χρόνῳ καὶ παχύνονται καὶ μειοῦνται·
ὡσπερ δὲ οἶνός ἐστι τετραμερῆς, ἔχων ἄνθος τὸ ἐπιπολάζον,
κουφότατον ὄν, καὶ τροῦγα ὑφίζάνουσαν παχεῖαν οὔσαν,
καὶ τὴν ὑγρότητα τὴν τῷ χρόνῳ δαπανωμένην, καὶ αὐτὸ 30
τὸ οἰνώδες καὶ τροφίμον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ μέλι· 30
τοῦτο δὲ ἐν αὐτῷ ὑγρὸν περιττωμα μετέχει τινὸς ὑπτι-
κῆς δυνάμεως· ὅθεν ὠμὸν μὲν ὑπτειν, ἐψόμενον δὲ
τρέφειν μόνον τῷ ἀναλίσκεσθαι ὑπὸ τοῦ πυρὸς τὸ περι-
τὸν τὸ ἐν αὐτῷ. τὰ μέντοι ἐλαιώδη παλαιούμενα, τάγγην 35
ὑπομένει, ὡς βούτυρον, ὕσωπος, ἔλαιον, λίπος· ἕκαστη 35
δὲ ποιότης ἐκ κράσεως καὶ ποιότητός ἐστιν ἰδίας. ἡ γὰρ
γλυκύτης ἐκ θερμότητος πλείονος καὶ ξηρότητος. ἡ δὲ

δοιμύτης ἐκ θερμότητος πλείονος καὶ ξηρότητος· ἢ δὲ ἀλμυρότης ἐκ ξηρότητος πλείονος καὶ ψυχρότητος ὀλίγης, ἢ δὲ ὀξύθης ἐκ ψυχρότητος πλείονος καὶ ὑγρότητος. ἢ δὲ στρυφνότης ἐκ ξηρότητος ὀλίγης καὶ πλείονος ψυχρότητος. ἢ δὲ αὐστηρότης ἐξ ἐπιεταμένης πλείονος ξηρότητος καὶ ψυχρότητος· ἢ δὲ πικρότης ἐκ ξηρότητος πλείονος καὶ θερμότητος· τὸ δὲ λιπῶδες ἐξ ὑγρότητος πλείονος καὶ βραχείας θερμότητος.

41 71. Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἄγαν στρεφόμενοι πάντα
 10 ὀρῶσιν; ὅτι ἐκ τοῦ πολλοῦ οἴνου πλείων αὐτοῖς ἀναθυμιάσις γέγονεν ἀτμώδους πνεύματος πρὸς ἐγκέφαλον. τοῦτο δὲ μὴ δυνάμενον διαφορηθῆναι πρὸ πέψεως, ἀπὸ τοῦ χρόνου φυγεῖν μὴ ἔχον, τὸν ἐγκέφαλον περιδινεῖται πάντα καὶ οὕτως τεταραχμένος ἐξίησι διὰ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου καὶ τῆς
 15 κόρης ἐπὶ τὰ ὄρατά, καὶ τοιαῦτα αὐτοῖς φαίνεσθαι ποιεῖ πάντα. τὸ γὰρ ἔνδον πάθος ἔξω φαντάζονται, ὅθεν καὶ ἰλιγγῶσι σκοτοδινωῖντος ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ἰλιγγος τῶν ὑδάτων καὶ τῆς περιστροφῆς δεξάμενον τὸ ὄμμα. ὅπερ δὲ ἐξ οἴνου γίνεται, τοῦτο καὶ ἀπὸ χυμῶν, ἀτμὸν πολὺν γεννῶν
 20 τῶν καὶ πληρῶντων τὸ ἐγκέφαλον καὶ ποιούντων τὸ σκοτοματικὸν λεγόμενον πάθος.

72. Διὰ τί εἰ τὰ νεῦρα παρ' ἐγκεφάλου καὶ κωτίου μυελοῦ πέμπεται τοῖς μορίοις, οὐχ ἢ αὐτῆ ἐνέργεια ἀλλὰ
 25 διάφορος; ὅτι οὐ μόνον παρὰ συνουσίαν τοῦ μορίου ἐξ-αλάττεται ἢ ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν τοιάνδε κατασκευὴν αὐτοῦ· ἄλλη γὰρ κατασκευὴ καὶ διάπλασις τοῦ νεύρου τοῦ ὀπτικοῦ καὶ ἄλλη τοῦ ἀκουστικοῦ, ἕτερα δὲ τοῦ γευστικοῦ καὶ ἄλλη τοῦ στόματος τῆς κοιλίας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. τὸ μὲν γὰρ ὀπτικὸν τέτρηται νεῦρον· τὸ
 30 δὲ ἀκουστικὸν ἐξήπλωτο μᾶλλον· πλεόν δὲ ἐστὶ τὸ γευστικόν. τὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς κοιλίας περιελεῖται μᾶλλον, τὸ δὲ τῆς κοιλίας ἐξήπλωται σφαιροειδῶς. οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ κιδάρας. ἢ μὲν παχυτέρα νευρά, μᾶλλον φθόγγον ἀποτελεῖ, ἢ δὲ ἰσχυροτέρα ἕτερον. καὶ ἢ τεταμένη μᾶλλον ἕτερον, καὶ ἢ ἀνειμένη ποσῶς, ἄλλον· καὶ ἐπὶ τῶν
 35 λοιπῶν δὲ ὀργάνων τὸ αὐτὸ θεωρήσεις, ἥπατος καὶ σπληνός. ἢ στοιβοειδῆς σὰρξ, ἢ καὶ παρήγγυμα λεγομένη, ἐπὶ

δὲ νεφρῶν καὶ καρδίας σαρκὸς τις ιδιότης. ἐπὶ δὲ στομά-
χου αἱ μὲν ὄρθαι ἴνες ἔλκουσιν, αἱ δὲ πλαγαὶ ὠθοῦσιν·
ἐπὶ δὲ ἄλλων μορίων αἱ λοφαὶ κατέχουσιν ὡς ἐπὶ μήτρας.
καὶ αἱ μὲν φλέβες, καὶ ἀρτηρίαι καὶ οἱ ὑμένες ἐπὶ ἐκάστου
μορίου χρείας λόγον ἐπέχουσι κοινὰ ὄντα καὶ ἐπὶ πάντων ἢ
εὐρισκόμενα· τὸ δὲ ἴδιον καὶ ἀκοινώνητόν ἐστιν, ὃ καὶ ποιεῖ
κυρίως τὴν ἐνέργειαν.

73. Διὰ τί αἱ κροφοροῦσαι περὶ δεύτερον καὶ τρίτον
μήνα κιντῶσιν; ὅτι ἡ φύσις διὰ τὴν τοῦ ἐμβρύου διάπλα-
σιν τὸ καταμήνιον συνάγει πᾶν ἐν τῇ μήτρᾳ. τοῦτο δὲ 10
ἂν εὐρεθῇ πύσως κακόχυμον κατὰ ἀνάδοσιν τῶν ἀγγείων,
πληροῖ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, τοῦτο δὲ κινούμενον ὑπὸ
μοχθηρᾶς ποιότητος, ἐπεγείρεται πρὸς ὄρεξιν ἀλλοκότων
τροφῶν· ἐπιθυμοῦσι δὲ πρὸς τὸν ὑποκείμενον χυμόν. εἰ
μὲν γὰρ εἴη μελαγχολικός, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ὀρέγονται 15
ἀσβόλης ἢ ὀστράκων· εἰ δὲ φλέγμα ὀξύ, τῶν ὀξωδῶν· εἰ
δὲ λεκινθώδης χολῆ τῶν κισσωδῶν· εἰ δὲ μίξις τις εἴη ποι-
κίλη, ἀλλοκότων ὀρέξεων. ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθὲς ὑπάρχει,
θῆλον ἐκ τοῦ μὴ πάσαις τοῦτο γίνεσθαι, αἷς τὸ συναγόμε-
νον αἷμα χρηστόν ἐστι καὶ ἀπέριτον· μετὰ δὲ τρίμη- 20
νον παύεται ἢ κίττα, τῷ λοιπὸν πλασθὲν καταναλίσκειν
τὸ πλεονάζον τοῦ αἵματος καὶ μηκέτι ἀναπέμπεσθαι πρὸς
τὸν στόμαχον. τοῦτο πάσχουσι καὶ τινες βουλιμιῶντες καὶ
κολικευόμενοι τῷ πάλιν πληροῦσθαι τὸ στόμα τῆς γαστρὸς
ἀλλοκότων χυμῶν· ὅθεν τὸ καθαρτήριο αὐτοὺς μεγάλους 25
ὠφελεῖ. εἴρηται δὲ κίττα ἀπὸ τοῦ ὄρνέου τοῦ ἀεὶ βώλους
κατεσθίουτος· ἢ ὅτι ποικίλον ἐστὶ τῷ χρώματι καὶ ἀλλο-
κτον ὥσπερ ἡ τούτων ἐπιθυμία.

74. Διὰ τί τὸ φθινόπωρον ἀνώμαλον κατὰ τὴν κρο-
σιν ἔχον κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ θάλπος καὶ κρύος; 30
τινὲς φασὶ φύσιν ἔχειν τοιαύτην αὐτὸ ἀρρητον μοχθηρᾶν·
τινὲς δὲ τῶν φυσικῶν, ὅτι ὁ ἥλιος ταύτην τὴν ζώνην κί-
νοῦμενος τοῦ ζωδιακοῦ καὶ τὴν γῆν οὕτω τρέπει· ἄλλοι
δὲ ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἄνεμοι τοιοῦτοι πνέουσιν 35
ἀνώμαλοι καὶ διάφοροι. οἱ δὲ ὅτι ἡ γῆ ὑπερκαίσεια ὑπὸ τῆς
ἀμέτρου θερμότητος τοῦ θέρους εἰς ψυχρότητα μετέβα-
λεν καὶ τοιαύτην αὔραν ἀναπέμπει τοῦ αἵρος ἔτι θερμο- 42

τέρου ὄντος. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι μέσον ὄν θέρους καὶ χει-
μῶνος καὶ τῆς τῶν ἐναντίων μετέχει κράσεως, ψεύδονται·
οὐδὲν γὰρ ἦναι καὶ τὸ ἕαρ· γίνωσκε δὲ ὅτι τὸ νυχθημέ-
ρον μιμεῖται τῶν τεσσάρων ὥρων τὴν κράσιν. τὸ μὲν γὰρ
5 ὑπὸ τὴν ἕω μέρος αὐτῆς εἴκει τῷ ἕαρι, ἢ δὲ μεσημβρία
θέρει, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἄχρως ἐσπέρας φθινοπώρῳ, ἢ δὲ
νύξ χειμῶνι, ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ οὖσα τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἡλίου.

75. Διὰ τί ὁ κόπος ποιεῖ ὕπνον, εἶγε ὁ κόπος ξηραί-
νει τὸ σῶμα, ἢ δὲ ξηρότης ἀγρυπνίαν ποιεῖ; φημί ὅτι οὐ
10 κυρίως ὁ κόπος ὕπνον ποιεῖ, ἀλλὰ διὰ μέσου τινός. λέγω
δὲ τῆς ψυχρότητος καὶ τῆς ἀπωλείας τῆς ὑγρότητος· ὁ
γὰρ κόπος κυρίως ξηρότητα ποιεῖ, ἢ δὲ τῆς ὑγρότητος
ἀπώλεια καθαίρει τὴν θερμότητα ἀπωλεία τροφῆς· κα-
θαίρεισι δὲ θερμότητος, αὐξήσει ψυχρότητος· ἢ οὖν φύ-
15 σις τῇ καταδαπάνῃ τῆς ὑγρᾶς τροφῆς καὶ τοῦ ζωτικῆ
πνεύματος ἀναπαύεται πρὸς τὸ πάλιν συνάξει τὴν ἀπολ-
λυμένην ὑγρότητα.

76. Διὰ τί κίων ἢ ἕτερόν τι βάρος κατὰ μὲν ὕδατος
ῥιπόμενον βυθίζεται, ἐν δὲ σανίσι βαλλόμενον, οὐκέτι ὡς
20 ἐν πλοίῳ; φημί ὅτι μεγίστην δύναμιν ἔχων ὁ ἀήρ κατὰ
κουφότητος διεισδύνων εἰς τοὺς πόρους τῶν σανίδων ἐπι-
νήχεται ποιεῖ ταύτας, εἰ καὶ βάρη ἔχουσιν ἐπιειμένα·
ὁ μὲντοι κίων ἢ ὁ σίδηρος πυκνοπόρος ὢν καὶ διὰ τοῦτο
βαρὺς οὐκ ἐπινήχεται τῷ μὴ ἐπιδέχεται πνεῦμα· οὕτω
25 γὰρ καὶ οἱ ἐν ὕδασι ἀπολλύμενοι παρὰ αὐτὰ μὲν βυθί-
ζονται. μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς ἀναπλέουσιν· ἐν γὰρ τῷ
σῆπασθαι τὸ σῶμα πνεῦμα γεννᾶται. τοῦτο δὲ πληροῦν τοὺς
πόρους καὶ τὰ τοῦ πνεύμονος βρόγχια, κοῦφον ἀποτελεῖ
τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἀναπλεῖν· ὁθεν καὶ ἰστοροῦσι τινα κατὰ
30 θάλασσαν κακοῦργον ἀντὶ τοῦτο γινώσκοντα μετὰ τὸν φό-
νον ἀνατέμνοντα, λέγεται αὐτῶν τὸν πνεύμονα, καὶ οὕτω
ῥίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ πρὸς τὸ μὴ ἀναπλεῖν καὶ λανθάνειν
διὰ τοῦτο. καὶ τὰ μὲν ἀπαθῆ τῶν φῶν εἰς ὕδωρ βαλ-
λόμενα βυθίζεται, τὰ δὲ ἀφανασθέντα καὶ ἔξουρίσαντα
35 ἐπινήχεται τῷ τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρὰ ἐξυδαρωθῆναι καὶ ἐμ-
πνευματωθῆναι.

II.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ

ιατροῦ

περὶ πυρετῶν.

Edit.
Cantabr.
p. 362
Edit.
Passow.

I. Ἦιτησας ἡμᾶς, Ἀσκληπιαδῶν ἀριστε, Ἀπολλώνιε, p. 1
 περὶ πυρετῶν σοι τοσαῦτα διὰ γραφῆς παραδοῦναι, ὅσα
 σχεδὸν παρ' ἡμῖν φοιτῶντι διὰ γλώττης παρεδηλώσαμεν, ἵν'
 ὡσπερ ὑπόμνημα τῆς ἡμῶν εἴη σοι διδασκαλίας, βουλο-
 μένω περὶ πυρετῶν θεωρεῖν, καὶ μάλιστα νυνί, ὅτε καὶ ε
 ἀποδημῶν ἡμεῖς ἐβουλευσάμεθα, καὶ μακρὰν ἀφ' ὑμῶν
 γενέσθαι, σὺ δὲ οὐκέτ' ἴσως ἔξεις τὸν οὕτω σοι προθύμως
 τὰ τῆς ἰατρικῆς διασαφήσοντα ὄργια. 2. Ἐγὼ μὲν οὖν
 ἐπεσθαι σοι ῥάδιος, ἐφ' ᾧ κελεύεις αὐτός. καὶ μὴ ὅτι περὶ
 πυρετῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς ἄλλου θεωρήματος ἰατρι-
 κοῦ ἔτοιμος ἂν ἦν, σοῦ χάριν καὶ γλώττη καὶ γράμμασι
 διδασκαλίαν ποιήσασθαι, εἶγε μὴ νῦν, ὅτε πρὸς ἄλλ' ἄττα,
 τῆς ἐξόδου βιαζομένης, ἡμεῖς ἐπειγόμεθα, μὴ συγχωροῦντα
 τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδὴν, ἀλλὰ πρὸ καιροῦ, ὅτε δη-
 λονότι οἶόν τε ἦν καὶ χρόνον ἡμῖν ἐγγενέσθαι μετὰ τὴν 15
 αἴτησιν πρὸς τὴν τοῦ θεωρήματος ξυγγραφὴν, τὸ περὶ τού- 2
 των ὄφθης αἰτούμενος. 3. Πολυσχιδῆς γάρ, ὡς οἶδας,
 καὶ δυσθεωρήτος ἡ περὶ πυρετῶν θεωρία καὶ πολλοῦ δεο-
 μένη χρόνου πρὸς κατάληψιν τε καὶ ξυγγραφὴν· δεῖν δὲ
 καὶ αὐτὸς ἂν ξυμφαίης σου τοῦ τε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀξίον 20
 εἶναι τὸ σπουδαζόμενον, εἰ μὴ μάτην αὐτὸς μὲν γράφειν,
 σὺ δὲ ἀναγινώσκειν αἰρούμεθα. 4. Καὶ εἴασα ἂν τελέως
 τοῦ γχείρημα διὰ ταῦτα, εἰ μὴ τις λόγος παλαιῶν ἀνδρῶν
 καὶ καλῶς ἔχων ἐπήλθε πείθων με, ὡς ἀνάγκη φιλίας εἶκειν,
 καὶ δέη συγκατιέναι τὴν τέχνην, μηδ' αὐτοῦ δὴ τούτου γε 25
 I.

φείδεσθαι. 5. Ἀμέλει καὶ ἔδοξέ μοι, ὡσπερ ἐν εἰσαγωγῆς
 τρόπῳ, τὸ παρὸν συντάξασθαι σύγγραμμα, καὶ ἄλλο ἐπαγ-
 γελλόμενον περὶ τῆς ὅλης τῶν πυρετῶν θεωρίας, ἐν ἀρ-
 363 μόζοντι δὴθεν ἐσόμενον χρόνῳ, νυνὶ τουτί σοι ὡς ἐν ὑπο-
 5 θήκης ἐκδοῦναι λόγῳ, ἀκριβοῦς φιλίας ὑπόμνημα. 6. Καὶ
 δὴ λέγωμέν σοι πειθόμενοι, ἃ ἂν ὁ καιρὸς διδῶ, μὴ τῷ
 τῆς τέχνης πλάτει, καὶ τῇ ἡμετέρῳ περὶ τὸ λέγειν, εἴ τίς
 ἔστιν, εὐπορία, τοῦ χρόνου δὲ μᾶλλον χρησάμενοι τῇ βρα-
 χύτητι. ἀμφοτέροις δὲ παρ' ἀμφοτέρων ἔσται συγγνώμη,
 3 σοὶ μὲν πάλαι αἰτήσαντι, ὅτε μὲν εἰσαγωγὴν, ἀλλὰ βίβλον
 μακρὰν πυρετῶν εἰληφέναι ἑάδειον ἦν, ἐμοὶ δὲ φίλοις ἐφ'
 ὁποῖωδηποτοῦν οὐκ ἀντιβαίνειν ἐθέλοντι.

II. Πυρετὸν τοίνυν, ἵν' ἐντεῦθεν τοῦ λόγου ἀρξωμαι,
 ἄλλοι μὲν ἄλλως ὥρισαντο, Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Ζήνων καὶ
 15 τῶν Ἱπποκρατείων οἱ πλείους θερμοσίαν παρὰ φύσιν, ἀπὸ
 καρδίας μὲν ἀρχομένην, προϊούσαν δὲ ἐκ ταύτης δι' ἀρτη-
 ριῶν καὶ φλεβῶν ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα, καὶ τὰς φυσικὰς αἰ-
 σθητικῶς βλάπτουσιν ἐνεργείας, ἔφασαν εἶναι· καὶ εἰκότως.
 2. Δεῖ γὰρ παρὰ φύσιν εἶναι τὴν ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις
 20 ἀντιπράττουσαν θέρμην, καὶ ἀπὸ καρδίας ἀρχεσθαι, ὅθεν
 δῆπου τὸ φυσικὸν ἀναβλύζει θερμόν, καὶ δι' αὐτῶν ἐκεί-
 νων ἐφ' ἅπαν προτέναι τὸ σῶμα, δι' ὧν ἐκεῖνο πρόεισι, τὰς
 φυσικὰς ἐνεργείας ἀποτελοῦν· εἰ γὰρ μὴ δι' ἐκείνων, αἷς
 τὸ φυσικὸν προϊὼν ἐνεργεῖ, πόθεν ἂν ἔξῃ τὰς διόδους ὡστ'
 25 ἐφ' ἅπαν ἐξαπλωθῆναι τὸ σῶμα; καλῶς οὖν ἀπειρήναντο
 οἱ οὕτω τὸν πυρετὸν ὀρισάμενοι. Ἴνα δ' ὁ λόγος ἡμῶν
 31 καὶ σαφέστερος ἦ, δίκαιον ἂν εἶη καὶ τὸν ὄρον αὐτόν, ὡς
 ἔχοι, κατὰ μέρος ἐπιστῆσαι, καὶ εἴ τι ἐπιλύσασθαι οἱ ἀπο-
 ρίας ἐχόμενον ἐνεστι. 3. Παρὰ φύσιν μὲν οὖν θερμοσία
 4 γένος ἔστι τοῦ πυρετοῦ, δι' ἣν ὁ πυρετὸς νόσος, οὐκ ἐν
 διαπλάσει, ἀλλ' ἐν κράσει δυσκρασία θερμῆ τις οὔσα, μεθ'
 31 ἧς ξυνέρχεται καὶ ξηρά. ἡ γὰρ οὐσία τῶν πυρετῶν ἐν τῷ
 γένει τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος, τὰ δ' ἄλλα πάντα δια-
 φοραί, αἷς συνίσταται τε καὶ τῶν ἄλλων θερμοσιῶν διενή-
 364 νοχεν· οὐ γὰρ εἴ τι παρὰ φύσιν θερμοσία, τοῦτ' ἔστι πυ-
 ρετός· πυρετός γε μὴν ἅπας παρὰ φύσιν γε θερμοσία.
 4. Αὐτίκα ἢ ἐν πνεύμασιν ἐξ ἡλιοκαΐας ἢ πυρός ἢ ἄλλου

τουτων προκαταρκτικων αιτιων γινομενη παρα φύσιν θερ-
 μότης, οὐπω δ' εἰς τὴν καρδίαν ἰούσα, ἤτοι τὸ σῶμα αὐ-
 τῆς, ἢ τοὺς περιεχομένους ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτοὺς χυμοὺς,
 ἢ τὴν αἰρωδὴ οὐσίαν κατεληφνυῖα τε καὶ ἀνάψασα, πυρε-
 τὸς οὐτ' ἐστίν, οὐτε λέγεται· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. 5. Αἰεὶ 5
 γὰρ ἐκ καρδίας ἀρχεσθαι, καὶ διὰ πνευμάτων καὶ αἵματος
 ἀπὸ ταύτης ἐφ' ἅπαν ἵναί τὸ σῶμα τὸν πυρετόν· ὅπερ
 οὐκ ἐνῆν τῇ προρορηθείσῃ θερμότητι· ταῦτά τοι πρόσκει-
 ται ἐν τῷ ὄρω τό, ἀπὸ καρδίας μὲν ἀρχομένη. 6. Κἂν
 γὰρ ὁ πυρετὸς τοῦ ὅλου σώματος ἢ νόσος, ἀλλ' οὐκ προ- 10
 ηγουμένως μὲν ἐστὶ τῆς καρδίας, ἐπομένως δέ γε τοῦ ὅλου
 σώματος; πῶς γὰρ ἂν ἡ παρα φύσιν θερμότης εἰς ὅλον
 ἵναί τὸ σῶμα δυνήσαιοτο, μὴ πρότερον τὴν καρδίαν ἀν-
 ἄψασα; ἢ τί τῶν ἄλλων μορίων θερμαινόμενον παρα φύ- 15
 σιν οἷόν τε ἐστὶ τὸ ὅλον σῶμα θερμᾶναι, καὶ τὴν ἦν ἔχει 15
 διάθεσιν τῷ παντὶ μεταδοῦναι, καθάπερ ἡ καρδία μόνη
 τῶν ἄλλων δύναται, μὴ διὰ μέσης τῆς καρδίας τοῦτο ποιῆ-
 σαν, πρῶτον μὲν ἐκείνην, ἐπειθ' ὅλον τὸ σῶμα διὰ ταύ-
 τῆς ἀνάψαν; οὐ πάντως αἴτιον τὸ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐκεί-
 νην χορηγεῖν τε καὶ διοικεῖν ὅλον τὸ σῶμα ταῖς ἰδίαις 20
 ἐπιρροαῖς· ὥστε δῆλον ἐντεῦθεν, ὡς ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ παρα
 φύσιν ἀναφθεῖσα πρῶτως θερμότης ἀληθῆς ἀρχὴ πυρετοῦ.
 7. Ἀρχὴν δὲ λέγω τὴν οἷα μεγέθους, οὐδὲ ταύτης τὴν
 ἀμερῆ, ἀλλὰ τὴν δυναμένην τῷ ὄλω μεγέθει συνδιαρρεῖ-
 σθαι· ἀληθῆς γὰρ τῷ ὄντι πυρετὸς ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ παρα 25
 φύσιν ἀναφθεῖσα θερμότης, κἂν μήπω τῷ ὄλω μεταδοθῆ,
 τῷ ποσῷ μόνον τῆς ἐν τῷ παντὶ διαφέρουσα, ἐπεὶ καὶ τὸ 300
 ὅλον ἢ καρδία μόνη δύναται, οὐκ ἄλλο τῶν μορίων οὐθέν.

III. Ἄλλ' ἀπορῆσαι ἄξιον, διὰ τί καὶ τὸ παρα φύσιν
 γένος ἐστὶ τοῦ πυρετοῦ; δοκεῖ γὰρ πως διαφορὰν αὐτὸ 30
 εἶναι, ἢ διαφέρει θερμοῦ τοῦ κατὰ φύσιν ὁ πυρετὸς, μόνη
 δ' ἢ θερμοσία γένος· ὁ μὲν οὐκ περὶ τοῦ τῶν ὁμωνύμων 365
 λόγος, ἐκεῖνα χρὴ διορίσασθαι πρῶτον, περὶ οὗ αὐτῷ πρό- 6
 κεται λέγειν, ἵνα σαφῆς γένηται, ὡς περὶ κυνὸς τῷ ἀστράφῳ
 καὶ τῷ χερσαίῳ διοριζόμεθα λέγοντες. 2. Ἐπειδὴ οὐκ καὶ 35
 ἢ θερμοσία πῶν πολλαχῶς ἐστὶ λεγομένων, ἢ μὲν γὰρ ἐστὶ
 συστατικὴ τοῦ ζῴου, ἢ τις καὶ κατὰ φύσιν λέγεται, ἢ δὲ

φθαρτική, ἥπερ καὶ παρὰ φύσιν λέγεται, καὶ ἀμφοτέρων τὸ εἶναι ἐν τῷ παρὰ φύσιν ἢ τῷ κατὰ φύσιν ἐστίν· ἀνάγκη τὸν περὶ ταύτης λόγον διασημᾶναι πρῶτον περὶ ποίας οἱ ὁ σκοπός. 3. Σημαίνεται δὲ τὰ ὁμώνυμα τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας αὐτῶν, ὁ δὲ λόγος τῆς οὐσίας γενικὸς ἐκάστου, γένος αὐτοῦ ἐστίν· εἰκότως ἄρα καὶ τὸ παρὰ φύσιν γένος ἐστὶ τοῦ πυρετοῦ, ὡς λόγος ὑπάρχων γενικὸς τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ᾧ σημαίνεται, καὶ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ οὐχ ἡ θερμοσία μόνη.

10 IV. Καλῶς δὲ τῷ ὄρῳ πρόκειται καὶ τί, προϊούσα δ' ἐκ ταύτης δι' ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα. Δύναται μὲν γὰρ τὰ παρὰ φύσιν θερμανθέντα μόρια τῆ ἀφῆ τὰ πλησιέστερα τῶν μορίων θερμᾶναι, καὶ ταῦτα ἄλλα, 20 κακίονα ἕτερα. 2. Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ ἐκ τῆς καρδίας θερμὸν εἰς ὅλον τὸ σῶμα παραπεμπόμενον διὰ μέσων ἵεται τοῦ 7 πνεύματος καὶ τοῦ αἵματος, ἅ παντὶ πρόσσεσι μορίῳ τοῦ σώματος, ἐκ τῆς αὐτῆς ἰόντα καρδίας, εἰκότως τὴν παρὰ φύσιν θέρμην, ἐκ τῆς καρδίας ἀρχομένην, δι' ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν εἰς ἅπαν ἵεναι τὸ σῶμά φαμεν. Τοῖς γὰρ αὐτοῖς, 20 οἷς τὸ φυσικὸν θερμὸν παντὶ μορίῳ τοῦ σώματος μεταδίδωσιν ἢ καρδία, καὶ τὸ παρὰ φύσιν θερμὸν παραπέμψει, καὶ μάλιστα ὅτε καὶ ὁ πυρετὸς δοκεῖ τὸ φυσικὸν θερμὸν εἶναι εἰς τὸ πυρῶδες μεταβληθέν.

V. Τό γε μὴν, καὶ τὰς φυσικὰς αἰσθητῶς βλέπτουσα 25 ἐνεργείας, ὅπερ ἐστὶ τὸ τελευταῖον τοῦ ὄρου, χωρίζει τὸν πυρετὸν ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ὁμοίων· ὁ γὰρ θυμὸς οὐ 366 βλέπτει τὰς ἐνεργείας αἰσθητῆ τινι βλάβῃ, ἐφ' ἣ πυρετὸς γένοιτο. 2. Βουλόμεθα δὲ τὸν πυρετὸν διὰ τοῦτο οὐ πᾶσαν εἶναι τὴν παρὰ φύσιν θερμοσίαν, ἅν δι' ἀρτηριῶν 30 καὶ φλεβῶν ἐκ καρδίας τῷ ὅλῳ μεταδοθῆ σώματι, ἀλλ' ἐκείνην μόνην, ἣ ἐστὶ νόσος· νόσος γὰρ ἢ παρὰ φύσιν 368 διάθεσις τὰς ἐνεργείας βλέπτουσα.

VI. Ἐνεργείας δὲ φαμεν φυσικὰς τὰς τῆς φυσικῆς ψυχῆς δυνάμεως ἐνεργείας, αἱ μάλιστα τῆ παρὰ φύσιν 35 βλέπτονται θερμοσίᾳ διὰ τὸ γίνεσθαι τε καὶ τελείσθαι τῶν ἄλλων μᾶλλον ὡσπερ δι' ὄργανου τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ· τὸ γὰρ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὄργανον ἢ τῶν μο-

ρίων ἐστὶ κρᾶσις, ὡς περ ἀπὸ πάλιν τῶν ζωτικῶν ἢ τῶν ἀν- 8
 τῶν τοιούτων ἰδία διάπλασις. 2. Τὸ δὲ φυσικὸν θερμὸν μὴ
 τῶν ἀπλῶν, ἀλλὰ τῶν κεκραμένων εἶναι τίς ὅλως ἀμφ-
 αγνοεῖ; εἰ καὶ φυσικὰς ἐνεργείας ἐστὶν εἰπεῖν ἀπάσας τὰς
 τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τῷ τε φύσει ταύτας τελειοῦν τε καὶ 5
 γίνεσθαι, καὶ τῷ μῆτε τὸ αἰσθάνεσθαι, μῆτε τὸ κινεῖσθαι,
 μῆτε μὲν τὸ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι καὶ γεννᾶν ἄνευ τοῦ
 φυσικοῦ καὶ ἐμφύτου θερμοῦ μὴ δύνασθαι γίνεσθαι· ἢ
 γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν κρᾶσις τῆς διαπλάσεως βᾶσις ἐστὶ
 καὶ θεμέλιος. 10

VII. Ταῦτά τοι τῇ παρὰ φύσιν θερμότητι πάσας
 ὀρώμεν βλέπτεσθαι τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας, καὶ μᾶλλον
 ἐκείνας, ἃς φυσικὰς ἰατρῶν παῖδες καλοῦσιν· ἐξ οὗ δῆλον,
 ἀπάντων τῶν ἄλλων νοσημάτων τὸν πυρετὸν δεινότερον
 καὶ ἐπαχθέστερον εἶναι, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχοει- 15
 δεστάτης ἀρχῆς, τῆς καρδίας, εἰς ὅλον δὲ προϊόντα τὸ σῶμα
 καὶ πάσας τὰς ἐν ἐκείνῳ βλέπτοντα ἐνεργείας. 2. Οὕτω
 μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα πυρετός ἐστι παρὰ φύσιν θερμο-
 σία, ἀπὸ καρδίας μὲν ἀρχομένη, προϊούσα δ' ἐκ ταύτης δι'
 ἀρτηρίων καὶ φλεβῶν ἐφ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὰς φυσικὰς 20
 αἰσθητῶς βλέπτουσα ἐνεργείας, καθάπερ εἴρηται. 3. Ἐπεὶ
 δὲ παρὰ φύσιν αὐτὸν λέγομεν θερμοσίαν, δίκαιον ἂν εἴη 9
 φάναι, τίς τε φυσικὴ πρῶτον, τίς τε παρὰ φύσιν θερμο-
 σία· τοῦ γὰρ γένους ἐκδήλου γεγονότος, τάχα καὶ τὸ οὗ 367
 ἐστὶ γένος οὐκ ἀγνοηθήσεται. 25

VIII. Φυσικὴ τοίνυν ἐστὶ θερμότης, τὴν αὐτὴν δὲ
 φημι καὶ ἐμφυτον δῆπου θερμὸν, ἢ ἢ ἀρχὴ τοῦ ζῆου ἢ
 φύσις· συμφύεται γὰρ τῷ ζῷῳ, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται φυ-
 σική, ὄργανον οὖσα καθόλου τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων·
 οὐδὲ γὰρ οἶόν τε τὴν ψυχὴν ἄνευ τοῦ τοιούτου θερμοῦ 30
 παράξει τινὰ τὴν τυχοῦσαν ἐνέργειαν. 2. Ἄπαν γε μὴν
 ὄργανον ἀνάλογόν τε ἐκείνῳ δεῖ εἶναι, οὗ ἐστὶν ὄργανον,
 καὶ τὸν προσήκοντα λόγον πρὸς τὸ ἔργον καὶ τὸ ἀποτε-
 λεσμα σώζειν. ἄλλως γὰρ τό,τε ὄργανον τό,τε οὗ ἐστὶν
 ὄργανον, καὶ τὸ δι' ὃ τὸ ὄργανον, μάτην ἂν εἴη, καὶ οὐ- 35
 τως ἐν τοῖς οὖσι καθ' αὐτὸ δῆπου τι μάτην συνεισαχθεῖη.
 3. Δεῖ ἄρα καὶ τὴν ἐμφυτον θερμοσίαν, ὄργανον οὖσαν

- ψυχῆς, ὡςπερ εἶρηται, μὴ ἀπολελυμένην τε καὶ ἀπλήν
 ἔχειν τὴν κρᾶσιν, ἀλλ' ἀναφερομένην πρὸς τε τὰς τῆς ψυχῆς
 δυνάμεις, πρὸς τε τὰ ἔργα τούτων, ἀκείνοις ἀνάλογον
 εἶναι, καὶ διὰ ταῦτα ξυγκεκραμένην ψυχρῷ τε καὶ ὑγρῷ
 10 καὶ ξηρῷ, καὶ εὐκρατόν τε καὶ σύμμετρον. καὶ καλοῖτ' ἂν
 διὰ ταῦτα δικαίως φυσικὴ τε καὶ ἔμφυτος κρᾶσις, μᾶλλον
 δὲ ἀπὸ ταύτης ἢ φυσικῆ καὶ ἔμφυτος κρᾶσις θερμὴ λέγοιτ'
 ἂν, τοῦτο μὲν, διὰ τὸ ἐν τῇ τῶν λόγων κρᾶσει τὸ θερ-
 μὸν τὰς ἄλλας νικᾶν καὶ ὑπερβάλλειν ποιότητος· τὰ γὰρ
 10 ζῶα θερμὰ δῆπου διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ὑπερβάλλουσαν θερ-
 μὴν καὶ τὰς λοιπὰς νικῶσαν ποιότητος· τοῦτο δέ, διὰ τὸ
 τὸ θερμὸν δραστικώτατον εἶναι τῶν ἄλλων ἀπασῶν ποιο-
 τήτων· οὐδεμία γάρ τε γεινῶσα αὐτῇ μεταβάλλει ποιότης,
 ὡς τὸ θερμὸν. 4. Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ φυσικὴ καὶ ἔμφυ-
 15 τος θερμοσία· ἡ δὲ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἢ ἔκ τινος ἐξωτε-
 ρικῆς αἰτίας, ἣτις ποτ' ἂν εἴη, μήτε οἰκείας τῇ φύσει,
 μήτε μὴν ἀπὸ ταύτης τὴν ἀρχὴν εὐληφείας, ἐπερχομένη
 τῷ σώματι, οὐκ ἀνάλογον ὄργανον οὔσα τῶν φυσικῶν δυνά-
 μων, οὐδὲ τὸν ἀρμόζοντα πρὸς τὰ ἔργα σώζουσα λόγον,
 368 τοῦτο μὲν τῷ ἐπίσταντον καὶ ἀλλοτρίαν εἶναι, τοῦτο δ' αὖ
 πάλιν τῇ ἑαυτῆς δυσκρασίᾳ μὴ σώζουσα τὴν πρὸς τὰς δυ-
 νάμεις καὶ τὰ ἔργα ἀναλογίαν· λέγοιτο δ' ἂν ἡ τοιαύτη καὶ
 παρὰ φύσιν κρᾶσις, πρὸς τὸ θερμότερον ἀποκλίνουσα κατὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον τῆς ἐμφύτου θερμοτήτος.
- 11 IX. Ἰστέον δέ, ὅτι, ὡςπερ ἔμφυτον, οὕτω καὶ ἐπίσταντον
 θερμὸν λέγομεν, οὐ μὴν δέ, ὡςπερ ἐπίσταντον, οὕτω καὶ
 ἔμφυτον ψυχρὸν λέγομεν· οὐ πάντως αἴτιον τὸ μὴ ἀπλῶς
 τε καὶ καθ' αὐτὸ τὸ ψυχρὸν τὸ τῆς φύσεως ἔργον εἰσ-
 30 δύνεσθαι, καθάπερ καὶ τὸ θερμὸν· ἀλλότριον γὰρ καὶ φθαρ-
 τικὸν τῆς τῶν ἐμψύχων, καὶ μάλιστα τῆς τῶν ζῴων φύ-
 σεως τὸ ψυχρὸν, καὶ ἀκινήσιας μᾶλλον ἢ κινήσεως αἴτιον.
 Εἰ γὰρ που καὶ γίνεται τῇ φύσει γε συμπαρομαρτοῦν, οὐ
 καθ' αὐτὸ γε μὴν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.
- X. Φανερόν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἡ φυσικὴ καὶ
 35 ἔμφυτος θερμοτής παρὰ φύσιν θερμοτήτος διενήνοχε πρῶ-
 τον μὲν τοῖς αἰτίοις, ἔπειτα τῷ εὐκράτῳ τε καὶ δυσκράτῳ,
 καὶ ὅλως ὡςπερ τὸ ἄκρον τοῦ μέσου· ὡς γὰρ ἀρετὴ πρὸς

καίαν, οὕτως εὐκράσια πρὸς δυσκράσιαν· κἀντεῦθεν ἐπο-
 μένως τῷ τε εἶδει καὶ τῇ μορφῇ, καθάπερ τὸ ὕμεινόν τοῦ
 νοσώδους διενήνοχε σώματος περὶ γε μὴν τὸ αὐτὸ ὑπο-
 κείμενον ἄμφω, ὡς πρὸς τρόπον τοῖς ἐναντίοις, εἰώθασι
 γίγνεσθαι, εἴτε πνεῦμα, εἴτε χυμὸς, εἴτε μόριον τοῦ τ' ἄν 5
 εἶη, ἐν ᾧ πρὸς ἀλλήλας καὶ ποιούσι καὶ πάσχουσι. 2. Τὸ
 γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ἢ εὐκράτον τῷ παρὰ φύσιν θερμῷ,
 καθάπερ ἄκρῳ μέσον, ἀντίκειται, καὶ ἐναντία ἢ ἔμφυτος
 θέρμη τῇ παρὰ φύσιν θερμότητι, καθάπερ ἀρετῇ κακία, 12
 ὡς μικρῷ πρόσθεν ἐλέγομεν. Τοιαύτη μὲν οὖν ἢ τε κατὰ 10
 φύσιν ἢ τε παρὰ φύσιν θερμότης, καὶ τοιαύταις ἀλλήλων
 διαφοραῖς, ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα λέγειν, διενηνόχασι.

XI. Ἐπεὶ δ' ὁ πυρετὸς δοκεῖ τε καὶ λέγεται τὸ φυ- 11
 σικὸν θερμὸν εἶναι πρὸς τὸ πυρῶδες μεταβάλλον, φέρε 369
 θεωρήσωμεν, εἰ καλῶς δοκεῖ τε καὶ λέγεται· ἔχει γὰρ πως 15
 φυσικωτέραν θεωρίαν ἢ σκέψις.

XII. Φημὶ δὴ, δυοῖν ἐναντίων πρὸς ἀλλήλα δρώντων
 τε καὶ πασχόντων ἐν τῇ αὐτῇ ὕλῃ, θάτερον μὲν ἐκβάλ-
 λεσθαι τε καὶ φθείρεσθαι, θάτερον δὲ ἀντεισάγεσθαι. οὐδὲ
 γὰρ καὶ ἄμφω δυνατόν ἐντελεχεῖα ἐν τῷ αὐτῷ παρεῖναι 20
 ὑποκειμένῳ, οὐδ' αὖ τοῦ αὐτοῦ ἀπεῖναι ὑποκειμένου, ἀλλὰ
 θατέρῳ μὲν ἐπερχομένῳ θάτερον ἀνάγκη τῆς ὕλης παρα-
 χωρησθαι, θατέρου δὲ παραχωροῦντος, θάτερον αὐθις εἰσι-
 εῖναι καὶ τὴν ὕλην εἰδοποιεῖν. 2. Οὐδέποτε γάρ, οὐδ' ἐν
 αὐτῷ τῷ νῦν τοῦ χρόνου τῷ ἀμερεῖ, τὴν δεκτικὴν τῶν 25
 ἐναντίων ὕλην τε καὶ οὐσίαν ὑπὸ μηδετέραν οἶόν τε, φύ-
 σει τῶν ἐναντίων, εἶναι μορφὴν, οὐδ' αὖ τὰ πλεῖστον ἀλ-
 λήλων διεστηκότα, κἂν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἢ, τὴν ἐν τῷ
 αὐτῷ φέροι δίαιταν, ἄλλως ὑπ' ἄλλῳ τεταγμένῳ τε καὶ δια- 30
 κειμένῳ· οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸν λόγον, καὶ εἰ τὰ μὲν ἔμμεσα, 13
 τὰ δ' ἄμεσα εἶη τῶν ἐναντίων. 3. Καὶ περὶ ἀμφοτέρων
 γὰρ ὁ αὐτὸς ἀρμόζει λόγος, ὅσα γε πρὸς τὴν ὕλην τε καὶ
 μεταβολὴν· καὶ ἄλλως δέ, τὰ μέσα τοῖς ἄκροις πῶς τὰ 31
 αὐτά; 4. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα φυσικὴ δρᾶσις ἢ πείσις, ἢ ἐν τῷ 35
 γίγνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσα κίνησις, κίνησις δὲ ἐν χρόνῳ,
 τοῦ δὲ χρόνου τὸ μὲν ἀρχή, τὸ δὲ μέσον, τὸ δ' ἄκρον καὶ
 ἔσχατον, ἔτι δὲ καὶ τὰναντία, ἐν οἷς ἢ κίνησις, ἔμμεσα,

πολλῶν ὄντων μεταξὺ τοῖν δυοῖν εἰδῶν τε καὶ ὑποστά-
 σεων, ἀνάγκη μὴτ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς κινήσεως θάτερον μὲν
 τῶν ἐναντίων φθαρῆναι, θάτερον δὲ ἀντεισαχθῆναι, μὴτε
 μὴν ἐν τῷ μέσῳ· μάτην γὰρ ἂν ἦν ἢ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄχρι
 5 τοῦ μέσου καὶ τελευταίου, καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου πάλιν ἐπὶ
 τὸ ἔσχατον κινήσει. 5. Λαίπεται τοίνυν μόνον ἐν τῷ τῆς
 κινήσεως ἄκρῳ τε καὶ ἐσχάτῳ τὸ μὲν τῶν ἐναντίων πάντη
 φθαρῆναι καὶ μηκέτι εἶναι, τὸ δὲ ἀντεισαχθῆναι κατὰ τὸ
 10 αὐτὸ νῦν τοῦ χρόνου, ὃ καὶ ὄρος ἐστὶ τῆς κινήσεως ὃ εἰς
 ὃ· καὶ μεταξὺ δὲ τοῖν δυοῖν ὄροιν, τοῦ τ' ἐξ οὗ, τοῦ τ' εἰς ὃ,
 370 πολλὰ τῶν μέσων εἰδῶν ἀνάγκη γίνεσθαι δήπου, τοῦ μὲν
 προηγούμενα, τοῦ εἰς ὃ, τῷ δ' ἐπόμενα, τῷ ἐξ οὗ, ἃ οὐ-
 14 δέτερον τῶν ἄκρων οὐτ' ἐστίν, οὔτε λέγεται, οἷον φαῖον,
 15 ὠχρόν, ἐρυθρόν καὶ τᾶλλα τῶν μέσων, εἰς ἃ πρῶτον μετα-
 βάλλει τὸ ἐκ τοῦ μέλανος εἰς λευκὰ μεταβάλλον, ὃ οὐτ'
 ἐστίν, οὔτε λέγεται λευκὸν ἢ μέλαν ἀπλῶς, εἰ μήπου τοῖν
 δυοῖν ἄκροιν παραβαλλόμενον, πρὸς ἐκεῖνο μὲν μέλαν,
 πρὸς δὲ τοῦτο λευκὸν λέγοιτ' ἂν, ἀπλῶς δὲ οὐκ ἐστίν, εἰ
 20 μὴ τις τὰ εἶδη συγγέειν βούλοιο. 6. Τὰ αὐτὰ δ' ἂν φαῖη
 τις καὶ περὶ τῶν ἀποστάσεων τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄκρων
 πλὴν ὅτι τῶν ἄκρων μὲν ἐκεῖνα τῷ εἶδει, αἱ δ' ἀποστάσεις
 τῶν αὐτῶν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον καὶ τῇ εὐτομότητι
 διαφέρουσι. Τὰ αὐτὰ δὲ πάντα καὶ τῷ πυρετῷ νοῶν,
 οὐκ ἂν ἀμάρτοις. 7. Τοῦ γὰρ ἐπεισάκτου καὶ ἀλλοτρίου
 25 θερμοῦ τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα, ἢ χυμὸν, ἢ μόριον, ἅπερ εὐ-
 κρατά ἐστι τῇ τοῦ θερμοῦ, ἦν ἐλέγομεν, εὐκρασία, θερ-
 μαινοντός τε καὶ ἀλλοιούντος, ἀνάγκη θερμότερον ἑαυτοῦ
 γίνεσθαι ἕκαστον, ὡσπερὲ ἐκ ψυχροῦ ἢ χλιαροῦ μετέβα-
 λεν εἰς θερμόν· ἐπεὶ δὲ τὸ θερμαινόμενον οὕτω τεθέρ-
 30 μασται, τὸ δὲ τεθερμάσθαι ὃ εἰς ὃ τῆς θερμάνσεως ὄρος,
 δεῖ πάντως τὸ ἐξ εὐκράτου θερμαινόμενον ἄχρι τοῦ τεθερ-
 μάσθαι διὰ μέσων ὅτι πλείστων εἰδῶν τε καὶ ἀποστάσεων
 15 ἵεναι τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος, ὧν οὐδεμία τῷ ἄκρῳ
 35 τοιοῦτον μέσον, τὸ δὲ τῷ σώματι ἀλλοιώσεων, εἴτε θέρ-
 μανσις εἴτε ψύχρανσις εἴη, εἴτε καὶ ἄλλη τις τῶν ἐκ τῶν
 πρώτων ποιότητων παρωνύμως γε λεγομένων, παρ' ἰατροῖς

δυσκρασία λέγεται διὰ τὴν τῶν ἐναντίων ἐν αὐτῇ μά-
 χην ἐνεστάναι· δυσκρασία μὲν τῷ μὴ ἀνάλογος εἶναι ταῖς
 φυσικαῖς ἐνεργείαις, διάφορος δὲ τῇ πρὸς τὴν φυσικὴν αὐ-
 τῆς σχέσει. 9. Ἐν τῷ τοιοῦτῳ τοίνυν μέσῳ καὶ τὰ τοῦ
 σώματος μέρη φαμεν εἶναι, ὅτε τὸ σῶμα πυρέττει τὸν 5
 ἐπὶ πνεύμασιν ἢ χυμοῖς σηπομένοις ἀναπτόμενον πυρε- 371
 τὸν, ὡς ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ῥηθέντων ἐστὶν ἰδεῖν. 10. Τῆς
 δ' ἀλλοιώσεως ἤδη πρὸς τὸ τέλος ἡκούσης, καὶ τῆς τῶν
 ἐναντίων πρὸς ἀλλήλα μάχης γε παυσαμένης, ἢ τ' ἐπιγι-
 νομένη κρᾶσις ἴση λέγεται, θατέρου τῶν ἐναντίων ὄλου 10
 φθαρέντος, καὶ τὰ μέρη ὑπὸ τὴν τοιαύτην κρᾶσιν εἶναι
 καὶ ὑπὸ τὸ τεθερμαῖσθαι φαμέν. 11. Παυσαμένης δὲ τῆς
 ἀλλοιώσεως καὶ τῆς ἴσης ἐκείνης καλουμένης κρᾶσεως ἐπι-
 γενομένης, ἐπεὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἀλλοιώσει τινὶ τῶν αἰ-
 σθήσεων γίνεται, οὐκ ἔσται τῆς ἴσης ἐκείνης, ὥσπερ οὐδὲ 15
 τῆς φυσικῆς οὐδεμία κρᾶσεως αἰσθησις, οὐδὲ ὀδύνη λυπούσα 16
 τὴν αἰσθησιν. 12. Γέγονε γὰρ ὥσπερ εἰ φυσικὴ τις τῶν
 μορίων διάθεσις τε καὶ κρᾶσις, ἧς οὐδεμία παρὰ τοῦ ἔχον-
 τος αἰσθησις, τοῦ μηδεμίαν αὐτοῦ τινος εἰς ἑαυτὸν γί-
 γνεσθαι δράσιν, καὶ ὥσπερ ἕξις τις τοῖς μορίοις ἐμπεφυ- 20
 κῆα, ὅθεν καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχεν, ἐκτικὸς πυρετὸς κα-
 λουμένη παρ' ἰατροῖς. 13. Τούτων τοίνυν οὕτω διωρισμέ-
 νων, ἐντεῦθεν ἐστὶν ἰδεῖν, ὅτι ὥσπερ οὐκ ἔστι κυρίως
 εἰπεῖν τὸ μέλαν, ὅτε λευκαίνεται, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν, ὅτε
 ὑπὸ τὴν κίνησιν ἔτι καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἐστὶ τῆς κινήσεως, 25
 ὅτι μετέβαλεν εἰς λευκόν, τῷ τὸ λευκαινόμενον ἔτι μὴ λε-
 κῶσθαι, καθάπερ οὐδὲ λευκανθὲν καὶ ἐν τῷ εἰς ὃ τῆς
 κινήσεως ὄν λέγοιτ' ἂν ἀμηνόγη μέλαν, τῆς μελανίας πάντη
 φθαρσίσης, οὕτως οὐδὲ τὸν ἐπὶ πνεύμασι καὶ χυμοῖς ση-
 πομένοις ἀναπτόμενον πυρετὸν λέγειν δίκατον παρὰ φύσιν 30
 θερμασίαν εἰς πυρῶδη μεταβάλλουσαν. 14. Τὸ γὰρ μετα-
 βάλλον οὐ μεταβέβληκεν, εἰ μὴ τις λέγειν ἐθέλει πᾶν τὸ
 μεταξύ εἶδος καὶ πᾶσαν ἀπόστασιν πυρῶδη καὶ θερμοτήτα
 καὶ δυνάμει μόνον οὔσαν, ἐντελεχεία δὲ οὐ· τὸ γὰρ κινού-
 μενον δυνάμει τοῦ πρὸς ὃ κινεῖται, οὐκ ἐντελεχεία· οὐ γὰρ 35
 ἂν ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἡρέμει, τοιοῦτον ἐντελεχεία ὄν, οἷον τὸ
 πρὸς ὃ κινεῖται· ἄλλως γὰρ κινούμενον τὸ αὐτό, καὶ μὴ

- 17 κινούμενον κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ γ' εἴη ἄν, ὅπερ ἀντίφασις· ὃ γε μὴν ἐκτικὸς πυρετὸς ἔστι μὲν ὡς τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν εἰς τὸ πυρῶδες μεταβάλλον, ἔστι δὲ ὡς οὐ.
- 372 15. Εἰ μὲν γὰρ τὸ θερμὸν ἀντὶ τῆς ποιότητος νοηθεῖη τε
5 καὶ ληφθεῖη, οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ πυρῶδες ἐκείνο θερμὸν οὐ-
178 δαμῶς ἔστι τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν· εἰ δ' ἀντὶ τοῦ ὑπο-
κειμένου, καὶ μάλα· τὸ γὰρ ἐν τῷ ἐκτικῷ μεταβάλλον πυ-
ρετῷ, ποιόν, ἀλλ' οὐ ποιότης ἔστι, καὶ τὸ τοιοῦτον οὐ
θέρμη, θερμὸν δὲ λέγεται, οὐδ' αὖ πυρετός, ἀλλὰ μᾶλλον
10 πυρέσσον· χρῶνται δ' ὁμοίως οἱ ἰατροὶ ταῖς τοιαύταις τῶν
λέξεων ἔστιν ὅτε, καὶ οὐκ ἄνευ ἴσως αἰτίας καὶ λόγου.
16. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς τοιαύτης ἀλλοιώσεως
ἄπειρα δῆπου τὰ εἶδη, καθάπερ ἐν τοῖς φυσικοῖς δίδεικται,
μὴ τυχόντα ὀνόματος, ἔδει τὸν ἰατρὸν, περὶ ἐκείνων λό-
15 γον ποιούμενον, τῷ τοῦ ἄκρου, πρὸς ὅπερ ἡ κίνησις, ὀνό-
01 ματι ταῦτα καλεῖν, περὶ παντὸς ἀπλῶς λέγοντα πυρετοῦ,
ὅτι τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν ἔστι πρὸς τὸ πυρῶδες μετα-
βάλλον. Ἀληθεύει δὲ μᾶλλον, εἴτις ἐθέλοι λέγειν τὸ τοιοῦ-
τον περὶ τοῦ ἐκτικῷ, καθάπερ εἴρηται, πυρετοῦ.
- 20 XIII. Ἐπιστάσεως δὲ ἄξιον, ὅτι ὁ πυρετὸς οὐκ ἔστιν
18 οὐδενὸς ἢ μόνων τῶν σώματος, ἀ καὶ κυρίως ἔστι τε καὶ
λέγεται ἔμψυχα· οὔτε γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα κυρίως, οὐδ'
οἱ χυμοί, μόνον δὲ πυρέττει τὰ τοῦ σώματος μέρη, ἅπερ
καὶ ὄργανα τῶν παρ' ἡμῖν εἰσιν ἐνεργειῶν, εἰκότως. 2. Ὡς
25 γὰρ ἡ ὑγεία, διάθεσις φυσική τις οὖσα τοῦ ἀνθρωπίνου
σώματος, δι' ἧς τελείως ὁ ἄνθρωπος τὰς ἑαυτοῦ προσηκού-
σας ἐνεργείας ἀποτελεῖ, ἐν τοῖς μορίοις ἔστι τοῦ σώματος,
ὧν αἱ ἐνεργεῖαι· χυμοὶ δὲ καὶ πνεύματα ποιητικὰ ταύτης
αἷτια, τὰ μὲν ὡς ὄργανον καθόλου καὶ γενικὸν τῆς ψυχῆς,
30 οἱ δὲ ὡς ὕλη τῶν μορίων, ἐξ ὧν αὐξεται τε καὶ τρέφεται·
οὕτω καὶ ἡ νόσος, ἧς εἶδος ὁ πυρετός, διάθεσις παρὰ
φύσιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὑφ' ἧς ἐν ταῖς ἐνεργείαις
καθ' αὐτὸ καὶ πρῶτος αἰσθητῆ γίγνεται βλάβη, ἐν τοῖς
αὐτοῖς ἔσται μορίοις τοῦ σώματος, ὧν αἱ ἐνεργεῖαι· τὰ γὰρ
35 ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ πέφυκε γίνεσθαι. 3. Πνεῦμα δὲ καὶ
χυμοὶ ποιητικὰ μᾶλλον, ἀλλ' οὐχ ὑλικά νόσον καὶ πυρετῶν
373 αἷτια· ἄλλως τε νόσον καὶ ὑγείαν, πάθη τῶν τοῦ ἐμψύχου,

ἢ ἔμψυχα, ὄντα, δεῖ ὡς ἐν ὑποκειμένοις εἶναι τοῖς ἐμψύ-
 χοις· μόνα δὲ τῶν ἐν ἡμῖν ὄντων τὰ μόρια ἔμψυχα· πνεύ-
 ματα γὰρ καὶ χυμοὶ ἄψυχα, μήτε τρεφόμενα, μήτ' ἄλλην
 τινὰ φυσικὴν ἐνεργεῖαν ἔχοντα· ὥστε πᾶς πυρετός, εἴτ' 19
 ἐφ' ἡμέρας, εἴτ' ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενος σηπομένοις, εἴτε 5
 καὶ ἐπικτός ἐν τοῖς μορίοις ἐστὶ τοῦ σώματος, κἂν οἱ μὲν
 γίνωνται ἔτι καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσιν, ὁ δ'
 ἐπικτός, γεγονώς ἤδη, οὐκέτι γίνεσθαι, οὐδ' ἐν τῷ γίνεσθαι
 τὸ εἶναι ἔχει. 4. Ταῦτ' ἄρα καὶ πυρέττειν μὲν φαμεν τὰ 12
 μόρια, καὶ θερμαίνεσθαι τε καὶ τεθερμαίνεσθαι· τὸ γὰρ 10
 πυρέττειν ἅπαν ἢ θερμαίνεται, ἢ τεθερμαίνεται· οὐχ ἅπαν
 δὲ τὸ θερμαινόμενον ἢ καὶ τεθερμασμένον πυρέσσει τοῦτο
 τὸ μόριον, ὅτῳ χυμὸς ἢ πνεῦμα πυρετῶν αἰτία, αἰτία γε
 μὴν ὡς ποιητικά.

XIV. Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι τῶν πυρετῶν οἱ 15
 μὲν εἰσι γιγνόμενοι, οἱ δὲ γεγονότες, ὥσπερ καὶ τῶν νό-
 σων αἱ μὲν εἰσι γενοῦσαι, αἱ δὲ γιγνόμεναι, ὧν τὸ μὲν
 γέγονε, τὸ δὲ γενήσεται· καὶ οὕτω λέγω, ὅτι καὶ οὕτω
 ὄντες τινές εἰσιν, ἐσόμενοι δέ, ἐκ τῆς κατὰ τὸ σῶμα δια-
 θέσεως. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις, ῥηθήσεται δ' ἴσως 20
 σὴν χάριν καὶ μετρίως ἐν τοῖς ἐξῆς. 2. Οὕτω μὲν οὖν καὶ
 περὶ τούτου διώριστα. Καιρὸς δ' ἂν εἴη λοιπὸν ἐπὶ τὰ
 ἐξῆς τρέψαι τὸν λόγον. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν ἐν ἡμῖν
 ῥητέον· ὑγρὰ δὲ ταῦτα καὶ πνεύματα καὶ στερεά· ἐπειδὴ 20
 περ ἀνωτέρω τούτων ἐμνήσθημεν· ἔπειτα καὶ περὶ αἰτίων 25
 ἐν γένει, καθ' εἰρμόν τινα τοῦ λόγου προβαίνοντος.

XV. Τριῶν τοίνυν ἐν ἡμῖν ὄντων, στερεῶν, ὑγρῶν
 καὶ τῆς ἀερώδους οὐσίας, καὶ τῶν μὲν μορίων τοῦ ἡμέ- 22
 τέρου σώματος ὄντων τῶν στερεῶν, τῶν δὲ χυμῶν τῶν 23
 ὑγρῶν, τοῦ δὲ φυσικοῦ πνεύματος τῆς ἀερώδους οὐσίας, 30
 συμβαίνει τὴν παρὰ φύσιν θερμότητα ἄλλοτε μὲν ἐξ ἄλλου
 τῶν εἰρημένων ἄρχεσθαι, ἐπινέμεσθαι δὲ καὶ συνδιατιθέ-
 ναι τῷ πεπονθότι τὰ λοιπὰ δύο γένη, εἰ μὴ φθάσειε λυ-
 θῆναι πρότερον καὶ διαφορηθῆναι· κἀντεῦθεν τρεῖς ἡμῖν
 καὶ παρὰ τὴν ὕλην διαφοραὶ τῶν πυρετῶν ἀναφαίνονται. 374
 2. Μία μὲν, καθ' ἣν ἡ ἀερώδης μὲν οὐσία μόνη τεθερ-
 μαίνεται ἰκανῶς, τὰ δὲ ὑγρὰ καὶ τὰ στερεὰ θερμαίνεται

μὲν καὶ αὐτὰ ἔτι, τεθέρμασται δὲ οὐδέπω· διαφέρει γὰρ οἱ
 μικρῶς τὸ θερμαίνεσθαι τοῦ τεθερμάσθαι· τὸ μὲν γὰρ
 γίγνεται, δυνάμει τε ἔστι ξυμπεφυρμένον αἰεὶ καὶ οὕτω ἐν-
 5 τελεχεία τὸ εἶναι ἔχει, τὸ δὲ γέγονε μὲν ἤδη, καὶ οὔτε
 δυνάμει ξυμπέφυρται, καὶ ἐνεργεία ἐστίν· ἄλλη δέ, καθ'
 ἣν τῶν ὑγρῶν μὲν ἡ οὐσία τεθέρμασται, τεθέρμασται δὲ
 οὐπω οὐδ' ἡ ἀερώδης οὐσία, οὔτε τὰ στερεά· θερμαίνεται
 γε μὴν ἔτι καὶ οὐπω τεθέρμασται· τρίτη δὲ καὶ ἐσχάτη,
 21 καθ' ἣν τεθέρμασται μὲν ἤδη τὰ στερεά, τὰ δ' ἄλλα θερ-
 10 μαίνεται μὲν, οὐ τεθέρμασται δέ. 3. Ἡ προτέρα μὲν οὖν
 τῶν διαφορῶν τοὺς ἐφημέρους, ἡ δὲ δευτέρα τοὺς ἐπὶ χυ-
 μοῖς σηπομένοις ἐναπτομένους, ἡ δὲ τρίτη τοὺς ἐκτικοὺς
 ἀνέδειξε πυρετούς.

XVI. Γένοιο δ' ἂν τὰ ῥηθέντα σοι δῆλα, ἐπεξιόντι
 15 μὲν καὶ ἄπερ ἡμεῖς εἰς τὴν τούτων σαφήνειαν θήσομεν
 παραδείγματα, ἐν ᾧ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν λέγομεν, οὐχ
 ἥττον δὲ καὶ τὸ παρὸν ἀναλεγόμενον παράδειγμα, Ἴππο-
 κράτει καὶ Ἀρκεταίῳ προσευρεθέν, τοῖς ἄρτι ῥηθείσιν ὡς
 οἰκειότατον. 2. Προκείσθω γὰρ ἡμῖν εἰς θεωρίαν τὸ βα-
 20 λανεῖον, καὶ θεωρῶμεν ὅσας ἔχει διαφερούσας ἀλλήλων
 φύσεις, ἐξ ὧν συνίσταται, καὶ ὅπως ἔχει ἡ δύναμις ἔχειν
 πρὸς θέρμανσιν. 3. Οὐκοῦν τρεῖς οὐσίαι διάφοροι τοῦ
 βάλανειου συστατικοί· τοῖχοι, ὕδωρ, καὶ ὁ ἐντὸς ἐγκλει-
 25 σμένος καὶ ἐμπεριεχόμενος ὑπὸ τῶν τοίχων ἀήρ· ἀκολου-
 θοῦσι δὲ τοῖχοι μὲν τοῖς ἐν ἡμῖν στερεοῖς, χυμοῖς δὲ ὕδωρ,
 ἀήρ δὲ πνεύμασι· καὶ θερμαίνεσθω ὁ ἐμπεριεχόμενος ὑπὸ
 τοῦ βάλανειου ἀήρ, μηδενὸς ἄλλου τουτῶν ῥηθέντων ἐκείνου
 συνθερμαινομένου· δυνατόν δὲ τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον τῆ
 22 ἐπινοία, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τῷ πράγματι· τεθερ-
 375 μασμένου δὲ τοῦ αἵρος, θερμαίνεται πρῶτον μὲν δὴ τὸ
 ἐν τῷ βάλανειῳ ὕδωρ· τοῦτο γὰρ λεπτομερεστέρας οὐσίας
 καὶ εὐπαθεστέρας, ἢ περὶ ὁ τοῖχος· ἐπειδ' ὁ τοῖχος. 4. Καὶ
 τοῦτο τῆς προτέρας ἂν εἴη τῶν πυρετῶν διαφορᾶς τὸ
 35 παράδειγμα, καθ' ἣν ἐλέγομεν τοὺς ἐφημέρους ἀναφαίνε-
 σθαι πυρετούς, ἀναπτομένης μὲν καὶ τεθερμασμένης ἤδη
 τῆ παρα φύσιν θερμότητι τῆς ἀερώδους οὐσίας, ταῦτόν δὲ
 εἰπεῖν τοῦ πνεύματος, τῶν δὲ χυμῶν καὶ τῶν μορίων ἔτι

θερμαινομένων. 5. Πάλιν τεθερμάσθω πρῶτον τὸ ἐν τῷ
βαλανείῳ ὕδωρ· οὐκοῦν θερμανθέντος ἐκείνου, θερμαίνε-
ται μὲν αὐτίκα καὶ ὁ αἷρ, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ ἐμπεριέχων ἐκεῖ-
νον τοῖχος· μήπω δὲ τεθερμάσθω, ἀλλ' ἔτι θερμαίνεσθω·
καὶ τὸ παράδειγμα τῆς δευτέρας ἂν εἴη τῶν πυρετῶν δια- 5
φορᾶς, καθ' ἣν ἐλέγομεν τοὺς ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις
ἀναπτέσθαι πυρετούς, τεθερμασμένων μὲν τῶν ὑγρῶν,
τῶν δ' ἄλλων ἔτι θερμαινομένων. 6. Ἐτι, τεθερμάσθω
πρῶτον ὁ τοῖχος τοῦ βαλανείου, καὶ μετὰ τοῦθ' ὁ αἷρ καὶ
τὸ ὕδωρ ἐκείνῳ ξυνθερμαίνεσθω· κἀντεῦθεν ἢ τρίτη καὶ 10
τελευταία τῶν πυρετῶν ἐξεικονισθήσεται σου διαφορὰν, καθ'
ἣν οἱ ἐκτικοὶ πυρετοὶ, τεθερμασμένων μὲν ἤδη τῶν στε-
ρεῶν, τῶν δ' ἄλλων ἔτι θερμαινομένων, συνίστανται.

XVII. Φανερόν μὲν οὖν διὰ τούτων καὶ ὡς τρία μόνα 23
τὰ ἐν ἡμῖν, ἐν οἷς ἢ παρὰ φύσιν θερμότης, μόρια, χυμοί, 15
πνεύματα· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ παρ' Ἱπποκράτει ἰσχοντα, ἰσχύ-
μενα καὶ ἐνορμῶντα καλεῖται, ἰσχοντα μὲν τὰ μόρια, ἃ καὶ
στερεὰ προσαγορεύεται, ἰσχύμενα δὲ οἱ χυμοί, ἐνορμῶντα
δὲ γε τὰ πνεύματα, ἕκαστον ἐκ τῆς ἰδίας δυνάμεως τὴν 20
προσηγορίαν ἀρμόζουσαν εἰληφός. 2. Ἴσχει μὲν γὰρ καὶ 20
κατέχει τὰ στερεὰ, ἐνίσχεται δὲ καὶ ἐμπεριέχεται ὑπὸ τού-
των τὰ ὑγρά τε καὶ διαρρέοντα, ταύτων δὲ εἰπεῖν οἱ χυμοί,
ὄρμᾶ δὲ τὰ ἐν ἡμῖν πνεύματα, λεπτομερεστάτης οὐσίας
ὄντα καὶ θερμότητος, καὶ ῥᾶστα διὰ πάντων χωροῦντα
τῶν μορίων τοῦ σώματος. 25

XVIII. Φανερόν δὲ καὶ ὡς τρία μόνα τὰ γένη τῶν
πυρετῶν, καὶ οὔτε πλείω, οὔτε ἐλάττω· ἐφήμεροι δηλαδὴ
καὶ οἱ ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενοι σηπομένοις, ἔτι δὲ καὶ οἱ 278
ἐκτικοὶ καλούμενοι πυρετοὶ. δεχόμενά γε μὴν καὶ ταῦτα
πλείους διαφορὰς, τὴν τε παρὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον 376
τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος, ἣν δὴ καὶ οὐσιώδη πυρετῶν
λέξομεν εἶναι διαφορὰν, καθ' ἣν μεγάλους τε καὶ μικροὺς
ὀνομάζομεν πυρετούς, καὶ τὴν παρὰ τὸν τῆς κινήσεως τρό-
πον, καθ' ἣν βραδεῖς τε καὶ ταχεῖς λέγονται πυρετοὶ, καὶ 24
διαλείποντες καὶ μὴ, ἔτι δὲ καὶ τὴν παρὰ τὰ ξυμπτώματα 35
τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος, ἐξ ὧν, ὡς ἐκ σημείων, ἢ
διάγνωσις, ὁποῖός ποτ' ἂν ὁ πυρετὸς εἴη, τοῖς ἰατροῖς εἴωθε

γίγνεσθαι, καθ' ἣν εἰώθαμεν λέγειν τῶν πυρετῶν τοὺς μὲν ἐξερούθρους, τοὺς δὲ ἐξώχρους, ἄλλους πελλίους, καὶ ἄλλους ἄλλως. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἐν τῷ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν εἰρήσεται καὶ σαφέστερον· εἰρήσθω δὲ καὶ νῦν ὀλίγ' ἅτα σὴν χάριν, εἰ καὶ παρεκβατικώτερον τὸν λόγον ποιούμεθα.

XIX. Φανερόν τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ῥᾶστα μὲν πάντων ἀνάπτεται τε τὸ πνεῦμα καὶ τάχιστα διαλύεται, ἥττον δὲ οἱ χυμοί, ἔτι δὲ ἥττον τὰ μόρια. Ταῦτα 10 τοι καὶ ἀπὸ τυχούσης σχεδὸν αἰτίας φαύλης καὶ ἀμυδρᾶς ὁ ἐφήμερος γίνοitur ἄν, καὶ ἀπογίνεται δὲ ῥαδίως, τοῦ ἀναφθέντος ῥᾶστα διαφορηθέντος πνεύματος. 2. Οἱ δ' ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενοι σηπομένοις οὐκ ἀπὸ φαύλης τινὸς 15 αἰτίας γίνονται πυρετοί· στερεωτέρα γὰρ ἢ τῶν χυμῶν φύσις καὶ ἀντιπράττουσα μᾶλλον, ἥπερ τὰ πνεύματα, καὶ ἄλλος ἄλλου στερεωτέραν μᾶλλον καὶ ἀντιπράττουσαν ἔχει φύσιν, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς εὖ ἄγαν εἰσόμεθα, δυσκόλως τε ἀπογίνονται τοῖς αὐτοῖς πάλιν λόγοις, καὶ μᾶλλον ὅσοιπερ 25 ἐπὶ στερεώτερον χυμοῦ ἀκαπτονται. 3. Οἱ γε μὴν ἐκτικοὶ καὶ δυσκολώτατα γίνονται καὶ δυσκολώτατα ἀπογίνονται· οὐ γὰρ ῥαδίως ἀνάπτεται τὰ μόρια, στερεωτέρας τυχόντα φύσεως, οὐτ' αὖ πάλιν θερμανθέντα, ῥαδίως ἀποβάλλει τὴν θερμασίαν· τὸ γὰρ στερεὸν δυστύπωτόν τε ἅμα καὶ τῆς ἐντυπωθείσης αὐτῷ καὶ μορφῆς καὶ ποιότητος ἄγαν 25 φυλακτικόν, εἰ μὴ πού πρὸς τὴν ἐναντίαν μᾶλλον ῥέπει ποιότητα. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἐκτικοὶ κέκληνται πυρετοί, ὡς ἔξεις ὄντες καὶ δυσἀπόβλητοι.

377 10 XX. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι τριῶν ὄντων ἐν γένει τῶν πυρετῶν, ὡσπερ εἶπομεν, ὁ μὲν ἐφήμερος ὑποδιαίρειται 30 πάλιν κατὰ τὴν τῶν αἰτίων διαφορὰν, ἅπερ ἐν τῷ πνεύματι τοιαύτην παρὰ φύσιν θερμασίαν πρῶτον ποιεῖ, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἐν τῷ πνεύματι κατ' οὐσίαν διαφορὰν· τὸ γὰρ πνεῦμα ὁμοιομερές ἐστι πάντη, καὶ οὐ τῆς αὐτῆς 15 ἐστὶν ἑτερότητας, ἥσπερ καὶ ὁ χυμός. 2. Ὁ δ' ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενος πυρετὸς οὐ κατὰ τὴν τῶν αἰτίων διαίρεται· ἐν γὰρ ἐστὶν αἴτιον, τὸ συνεξευγμένον δηλαδὴ, τὸ τὸν τοιοῦτον ἀποτελοῦν πυρετόν, ἢ ἐν τοῖς χυμοῖς μετα-

βολή τε καὶ σήψις· ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν χυμῶν ἑτερότητα
καὶ διαφορὰν ἢ διάφορος ὕλη τῆς σήψεως γίγνεται. 3. Ὁ δ'
ἐκτικὸς πυρετὸς κατὰ μὲν τὰ αἷτια οὐδεμίαν ἐπιδέχεται 26
τὴν διαφορὰν. ὁ γὰρ αὐτὸς διὰ παντός ἐστι πυρετός,
κἂν ἐκ διαφορῶν γένηται· κατὰ γε μὴν τὴν τῶν μορίων
ἡρότητα, φθειρομένην τε καὶ δαπανωμένην καὶ μαραι-
νομένην ὑπὸ τῆς τούτου διαμονῆς, διαφορὰς πολλὰς
ἐπιδέχεται, καθάπερ ἐν τῷ περὶ τούτου λέξομεν λόγῳ. 82
4. Οὗτω μὲν οὖν τρεῖς αἱ κυριώταται τῶν πυρετῶν, αἷς
ἐκ τῆς ἐξ ἡμῶν πρώτον ὕλης ἢ παρὰ φύσιν ἀνάπτεται θερ- 10
μασία, διαφοραί, καὶ οὔτε πλείους, οὔτε ἑλάττους· νυνὶ δὲ
περὶ ἑκάστον τούτων λέξομεν ἀκριβέστερον. Ἀλλὰ πρώ-
τον περὶ αἰτίων ῥητέον ἐν γένει, ἔπειτα περὶ αὐτῶν κατὰ
τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου προβαίνοντος.

XXI. Αἷτιον τοίνυν παρ' ἰατροῖς τὸ πρῶτον ὄν, ἀφ' 15
οὗ γίνεται τις ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ σώματι διάθεσις ἢ διά-
μονή διαθέσεως. 2. Πρῶτον μὲν οὖν ὄν εἴρηται διὰ τὸ
ἀρχαιότερον εἶναι τὸ αἷτιον τοῦ ἰδίου αἰτιατοῦ, καὶ χρόνον 878
μὲν ἔστιν ὅτε, φύσει δὲ αἰεὶ πρότερον ὑπάρχον ἐκείνου·
ἀφ' οὗ δὲ γίνεται τις ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ σώματι διάθεσις, 20
πρόκειται πρὸς δὲ καὶ τὸ ἢ διαμονή διαθέσεως, τὸ μὲν
ποιητικόν, τὸ δὲ φυλακτικόν σημαῖνον ἢ νόσον, ἢ τῆς
οὐδετέρας διαθέσεως αἷτιον. 3. Δύο γὰρ τὰ αἷτια παρ'
ἰατροῖς, τὸ ποιητικόν καὶ τὸ φυλακτικόν· οὐχ ἑνὸς δηλαδὴ 27
σώματος, ἀλλὰ πλειόνων, ὑγιεινῶν, νοσερῶν τε καὶ οὐδε- 378
τέρων, καὶ τούτων πάλιν, τῶν ἀπλῶς τε καὶ ἐν τῷ νῦν,
ὡσπερ καὶ τῶν ἀπλῶς, τῶν αἰεὶ τε καὶ ἐπὶ τὸ πολὺ· τὸ γὰρ
αἷτιον ἐν τῷ πρὸς τι.

XXII. Ἀλλὰ πῶς τὸ φυλακτικόν αἷτιον τὸ ὄν πρῶ-
τόν ἐστι; προτέρα γὰρ ἢ φυλακτὴ ὑγεία τοῦ φυλακτικοῦ 30
ταύτης αἰτίου· δεῖ γὰρ εἶναι τὴν ὑγείαν, εἴτα φυλάττεσθαι·
πρὸς δὲ, ταῦτα πρὸς ἄλληλα λέγεται· τὸ γὰρ φυλακτικόν
ὑγείας, φυλακτῆς ὑγείας φυλακτικόν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· τὰ
τοιαδὶ δ' ἅμα τῇ φύσει· οὐκ ἄρα τὸ φυλακτικόν αἷτιον τὸ 35
ὄν πρῶτόν ἐστιν. 2. Ὑγεία μὲν, ἢ τοιαύτη, προτέρα τοῦ
φυλάττοντος ταύτην αἰτίου· ὑγεία δὲ, ἢ φυλακτῆ, ὑστέρη
τοῦ αὐτοῦ φύσει, καὶ οὐ προτέρα. Καὶ τὰ πρὸς ἄλληλα δὲ

οὐ πάντα ἅμα τῇ φύσει, ἅμα γε μὴν ἅπαντα φύσει τῇ
γε νοήσει· ἄνευ γὰρ θατέρου θάτερον οὐ νενόηται.

32 **XXIII.** Ἄλλα πάλιν πῶς αἴτιον τὸ φυλακτικὸν ὑγείας
ἢ νόσου; οὔτε γὰρ ὑλικόν· ἢ γὰρ ὕλη τοῦ ὅλου ἐστὶ μό-
3 ριον· καὶ φυλάσσει δὲ οὐχ ἢ ὕλη, ἀλλὰ τὸ εἶδος μᾶλλον
ἐκείνου, οὗ ἐστὶν εἶδος. 2. Πρὸς δέ, τὸ συμβεβηκὸς πῶς
28 ἔξει τὸ ὑλικόν αἴτιον, τὸ ἐξ οὗ; τὸ γὰρ, ἐν ᾧ μόριόν ἐστι,
καὶ οὐ φυλακτικόν αἴτιον, οὔτε ποιητικόν, ἐπεὶπερ ἀντι-
διήρηται τὸ ποιητικὸν τῷ φυλακτικῷ, οὔτε μὴν εἰδικόν·
10 τὸ γὰρ φυλακτικὸν αἴτιον, περὶ οὗ ὁ λόγος τοῖς ἰατροῖς,
ἀλλότριόν τε καὶ ἔξω τοῦ οὗ ἐστὶ, πάντως φυλακτικόν· τὸ
δὲ εἶδος ἰδίον τε καὶ τοῦ οὗ ἐστὶν εἶδος οὐσιωδές γε μό-
ριον· προσέτι καὶ τοῦ εἶδους εἶδος οὐκ ἐστὶν· οὕτω γὰρ
ἂν εἰς ἄπειρον ἐκπεσοῦμεθα· ἀλλ' οὐδὲ τελικόν, ὅτι οὐδὲ
15 τὸ τέλος τῆς ὑγείας ἢ νόσου τὸ φυλακτικὸν αἴτιον, μᾶλ-
λον μὲν οὖν ταῦτα τέλος ἐκείνου καὶ διὰ ταῦτα κἀκείνο.

XXIV. Τὸ φυλακτικὸν εἰς τὸ ποιητικὸν ἀνάγεται δῆ-
379 που, καὶ πῶς τῆς τοῦ εἰδικοῦ κεκοινώνηκε φύσεως. Τὸ
γὰρ ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν δύναται εἶναι, τῆς ἐπιρροίας
20 ἐκείνου συνεχοῦς οὔσης τῷ ἐπιδεικτικῷ· τὸ γὰρ φῶς ποιῶ
μὲν δυνάμει τὰ χρώματα ἐνεργείᾳ χρώματα, γενόμενα δὲ
φυλάττει· καὶ ὁ χυμὸς δέ, μορίῳ τινὶ ἐπιρρέων, θερμαίνει
μὲν ἐκεῖνο ἢ ψύχει τῇ ἰδίᾳ ποιότητι, θερμανθέν δὲ γε ἢ
12 ψυχθὲν τοιοῦτον ἔτι φυλάττει, εἰ μὴ ἐκείνου γε χωρισθεῖ·
25 καὶ πάλιν, ἐπιρρέων τινὲ μορίῳ, ἐμφράττει μὲν τοὺς πό-
ρους ἐκείνου καὶ τὰς ὁδοὺς, εἴτ' ἐμφραχθείσας φυλάττει,
τῷ χωρίῳ ἐμφιλοχωρῶν καὶ μὴ μεταβάς, ἢ καὶ διαφορη-
θεῖς ἢ αὐτομάτως ἢ καὶ ἐπικουρίᾳ τινί. 2. Ἐς τοῦτο δὲ
φέρει καὶ ὁ τοῖς ἰατροῖς ἔθος λέγειν, ὅτι τὰ νοσερὰ αἴτια
30 νόσον ἐμποιοῦσι τῷ σώματι καὶ τὴν αὐτὴν ἔτι διαφυλάτ-
τουσιν. 3. Ἀληθὲς μὲν οὖν καὶ πάνυ περὶ τοῦ ποιητικοῦ
τῆς νόσου αἰτίου, ὡς, εἰ μὴ χωρισθεῖ τοῦ πάσχοντος,
γένοιτ' ἂν ἐκ ποιητικοῦ καὶ φυλακτικόν· οὐ πάντως αἴτιον
ἢ τῆς ἐνεργείας τούτου συνέχεια καὶ ἢ ἀντικειμένου μάχη·
35 ὅθεν καὶ ἀμνηστέη τῆς τοῦ εἰδικοῦ κεκοινώνηκε φύσεως,
διαφυλάττον τὴν νόσον, ὡς τὸ εἶδος ἐκείνο, οὗ ἐστὶν εἶδος.
4. Οὐ πάνυ δὲ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ λέγειν περὶ τοῦ ποιητικοῦ

τῆς ὑγείας αἰτίου, ὡς τὴν ὑγίαν ἐμποιῆσαν τῷ σώματι, εἰς τὸ φυλακτικὸν ἔπειτα μεταβάλλοι γ' ἂν. Εἰ γὰρ τῆς ἐνεργείας τούτου συνέχεια γένοιτο, τὸ ὑγιασθὲν ἤδη σῶμα εἰς τὴν ἀντικειμένην διάθεσιν ἔξω θήσεται τῇ ἐξ ἧς ἐπληρώθητο καταστάσει· αἴτιον δὲ τὸ ποιητικὸν αἴτιον τῆς ὑγείας 5 μᾶλλον ἀνήκειν τῇ νόσῳ ἢ τῇ ὑγείᾳ, τοσοῦτόν τε ἀπὸ θατέρου μέρους τῆς ὑγείας ἀφίστασθαι, ὅσον ἀπὸ θατέρου τῆς αὐτῆς αὐθις ἢ νόσος, ὧν οὐδέτερον ἂν τις εἴποι περὶ τοῦ φυλακτικοῦ τῆς ὑγείας αἰτίου. 5. Τὸ τοίνυν ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν τῆς νόσου γένοιτ' ἂν αἴτιον, ὡς ἐλέγομεν, 30 καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἐκείνῳ γε ἀναχθήσεται· τὸ γε μὴν φυλακτικὸν τῆς ὑγείας, κἂν μὴ ποιητικὸν αἴτιον ἢ τῆς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸ ποιητικὸν ὁμῶς ἀνάγεται· ἐπανορθωτικὰ γὰρ τετύχηκεν ὄντα τῷ γένει τὰ φυλακτικὰ 380 τῶν αἰτίων, ὡς καὶ Ἀρεταῖος ἐν τῷ περὶ φυλακτικῶν 15 ἀπεφῆνατο.

XXV. Ἀπορίας δὲ ἄξιον καὶ πῶς τὸ παρ' ἰατροῖς ἄξιον, τὸ ποιητικὸν ἔστι μόνον καὶ τὸ φυλακτικὸν ὑγείας καὶ νόσου, τὰ μὲν ὑλικά, τὰ δὲ εἰδικά, τὰ δὲ ποιητικά, τὰ δὲ τελικά, ἐξ ὧν ἡμῖν ἐγγίγνεσθαι τὴν εἶδησιν τῆς ὑγείας 20 τε καὶ τῆς νόσου. 2. Κυρίως μὲν ταῦτα τὸ ὑλικὸν οὐκ ἔχουσι αἴτιον τὸ ἐξ οὗ, συμβεβηκότα γε ὄντα, οἷς οὐκ ἔστι τὸ ἐκ τῆς ὕλης γίγνεσθαι. ὕλη γὰρ ἔστι τὸ ἐξ οὗ γίνεταί τι ἐνυπάρχοντος, καὶ μόριόν ἐστιν οὐσιῶδες τοῦ ἐξ αὐτῆς γενομένου· ταῦτά τοι καὶ ἡ κυρίως ὕλη μόνῃς 25 ἔστι τῆς συγκεκριμένης καὶ συνθέτου οὐσίας, οὐ τῶν συμβεβηκότων τινός· ἔχει δ' ὁμῶς τὸ ὑλικὸν αἴτιον τὸ ἐν ᾧ, τοῦτ' ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ἐν ᾧ ὑγεία καὶ νόσος, πλησιέστερόν τε ὄν καὶ πορρωτέρω· προσεχέστερον μὲν τὸ μόριον, πορρωτέρω δὲ ὁ χυμός, ἔτι δὲ πορρωτάτω γε τὸ στοι- 30 χεῖον. 3. Διὸ κακῶς λέγουσι τῶν ἰατρῶν οἱ νόσον τινά φασιν ἐξ ὕλης γε γίγνεσθαι, καθάπερ τὸν ἐπὶ χυμοῖς ση- 31 πομένοις πυρετὸν ἐκ χυμοῦ· οἷον τριταῖον μὲν ἐκ ξανθῆς, τεταρταῖον δ' ἐκ μελαίνης χολῆς, ὡσπερ ἐξ ὕλης, κυρίως γίγνεσθαι· οὐ γὰρ ὑλικὸν ὁ χυμὸς τῶν τοιούτων, ἀλλὰ 35 ποιητικὸν μᾶλλον αἴτιον, ἐξ αὐτοῦ τε γίνεταί τὰ τοιαῦτα, οὐχ ὡς ἐνυπάρχοντος, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν κινήσεως ἔχοντος.

4. Τὸ ποιητικὸν δὲ μηδὲ τῷ εἶδει ξυμπίπτειν τῷ ὑλικῷ αἰτίῳ πρὸς τῶν φυσικῶν μεμαθήκαμεν· ὥστε ποιητικὰ μόνον, ἀλλ' οὐχ ὑλικά τὰ τοιαῦτα τῶν τοιούτων γένοιτ' ἂν ποτε αἴτια. 5. Εἰ δὲ που παρ' ἰατροῖς νόσον ἐξ ὕλης γίνεσθαι λέγοιτο, καταχρηστικῶς λέγεται· καὶ ἀντιδιαίρουσαι δέ, τοῦτο λέγοντες, τὸ ἐκ χυμοῦ νόσημα τοῖς μηδὲν ἔχουσιν αἴτιον, ἢ τοῖς ἔχουσι μὲν, δυσκρασίαν δέ, ἢ φαύλην 381 διάπλασιν· ὣν οὐδέτερον ὕλη λέγεται, οὐχ ὅτι χυμὸς ὕλη, ἐξ ἧς ἐνυπαρχούσης ὁ πυρετός γίγνεται, ἀλλ' ὅτι ὑλικόν τι 10 πρᾶγμα καὶ ὑποκείμενον διαστάσει. 6. Παρὰ δὲ ταῦτα καὶ ἄλογον τὸ τὴν ὑγίαν τε καὶ τὴν νόσον ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῷ χυμῷ οἶεσθαι εἶναι, ἔν' ὁ χυμὸς, ἔτι μένων χυμὸς καὶ μήπω μεταβαλὼν εἰς μόριον, ὑποκείμενον εἴη νόσου τε καὶ ὑγείας κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ὑπαρξιν, ὥσπερ τὸ 32 μόριον· οὐ γὰρ οὐδεμία γένοιτ' ἂν ἐνέργεια τελεία ἢ ἀτελής, τούτου τίς γένοιτ' ἂν ὑγία καὶ νόσος; 7. Χυμὸν δὲ μηδεμιᾶς μετέχειν ψυχικῆς ἐνεργείας οὐκ ἔστιν, ὅς ἀμφιβάλλει. Δυνάμει γε μέντοι ὁ χυμὸς ὑποκείμενος ὑγείας καὶ νόσου, ὥσπερ ἔστι καὶ δυνάμει τὰ μόρια, εἰς ἃ μετα- 20 βάλλει, τροφή γινόμενα ἐκείνοις δι' ἀλλοιώσεως, ἢ ὡς ἐξ οὐ τὰ μόρια γέγονεν, ὡς ἐκ δευτέρου στοιχείου. 8. Λέγοιτο δ' ἂν ἔτι νόσος ἐν χυμῷ καὶ ὑγία, ὡς ἐν ποιητικῷ τούτων αἰτίῳ, καὶ οὐχ ὡς ἐπιδεκτικῷ, καθ' ὃ τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ ποιοῦντι, καὶ ὁ ἀνδριάς ἐν τῷ ἀνδριαντοποιῷ. 9. Καὶ 25 αἱ κρίσεις δὲ καὶ αἱ διαπλάσεις καὶ αἱ δυνάμεις, ἃς τῶν ἰατρῶν ἔνιοι ὑγείας καὶ νόσου φασὶν εἰδικὰ αἴτια εἶναι, καταχρηστικῶς ἐκείνων εἰδικὰ αἴτια λέγεται· εἶδος γὰρ εἶδους οὐκ ἔστιν, ὡς μικρῷ πρόσθεν ἐλέγομεν· κράσεις μέντοι καὶ διαπλάσεις εἶδη ὑλικά πως ὑγείας καὶ νόσου αἴτια· 30 οὐ γὰρ ἔστιν ἡ κράσις ἢ ἡ διάπλασις ὑγία καὶ νόσος, ἀλλ' ἢ ἐν ἐκείναις εὐκρασία ἢ δυσκρασία καὶ ξυμμετρία ἢ 16 δυσκρασία καὶ ξυμμετρία ἢ ἀμετρία, ὥστε ὑγία καὶ νόσος εἶδη εἶδεσι προστιθέμεναι. 10. Καὶ αἱ τῆς ψυχῆς δὲ δυνάμεις μετὰ τὴν ὑγίαν τε καὶ τὴν νόσον ἐν τῷ σώματι 35 χρηστῶς ἢ φαύλως ἐργαζόμεναι, δοκοῦσί πως ἐκείνων εἰδικὰ αἴτια· τὸ γὰρ ἐπιγιγνόμενόν τῳ δοκεῖ καὶ εἶδος 33 ἐκείνου, ᾧ ἐπιγίγνεται. 11. Πρῶτερα μὲν οὖν κράσεις καὶ

διαπλάσεις, μετὰ δὲ ὑγεία καὶ νόσος, καὶ τρίτα γε αἱ δυ-
νάμεις, ἅπαντα εἶδη ὑγεία γε μὴν καὶ νόσος, τὰ μεταξὺ
τοῖν δυοῖν, τῶν μὲν προτέρων εἰδικά, τῶν δὲ τελευταίων
ὕλικά πως εἰσὶν, ὡς εἴρηται, αἴτια. 12. Καὶ μὲν δὴ τὰς
ἐνεργείας οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀμφιγνοεῖ ὑγείας καὶ νόσου τελικὰ
εἶναι αἴτια· διὰ γὰρ τὴν ἀτελεῆ ἢ νόσος ἐνεργείαν, ὥσπερ
καὶ διὰ τὴν τελείαν καὶ εὖ ἔχουσαν ἢ ὑγεία. 13. Ἐναπο-
λαμβάνοντες οὖν τὴν ἀπορίαν φαμέν, ὅτι κἂν ἢ τὰ τοιαῦτα
καὶ ὕλικά καὶ εἰδικά καὶ τελικά ὑγείας καὶ νόσου αἴτια,
λόγος γε μὴν περὶ τούτων εἰδήσεως τε καὶ ἀποδείξεως οὐκ
ἔστι τῷ ἱατρῷ, οὐδ' ἢ ἱατρὸς λόγον ποιεῖται· λαμβάνει γὰρ
ταῦτα ἀνυποδείκτως παρὰ τοῦ φυσικοῦ φιλοσόφου, καὶ
ὥσπερ ἀρχὰς ἀνυποδείκτους τῆς οἰκείας ὑποτίθησι τέχνης.
14. Περὶ δὲ τῶν ποιητικῶν καὶ φυλακτικῶν αἰτιῶν ὑγείας
καὶ νόσου λόγον ὅτι πλείστον ποιεῖται, καὶ δι' ἀποδείξεως
ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν ἀνιχνεύει τε καὶ συλλογίζεται περὶ
τούτων, καὶ εὕρισκει ὅποια αἴτια καὶ ὅσα ἐστὶ. Ταῦτά τοι
τὸ παρ' ἱατροῖς αἴτιον, τὸ ποιητικὸν ἐστὶ μόνον καὶ φυ-
λακτικὸν ὑγείας καὶ νόσου καὶ τῆς οὐδετέρας διαθέσεως
αἴτιον.

XXVI. Ἰστέον δέ, ὅτι τὸ παρ' ἱατροῖς αἴτιον τριχῶς
διαίρεται, εἰς τε τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ φυλακτικὸν καὶ τὸ
προφυλακτικόν. Καὶ τὸ ποιητικὸν μὲν ταῖς τρισὶν ἀρμό-
ζει διαθέσεσιν, ἢ τοι ὑγεία καὶ νόσος καὶ τῆς οὐδετέρας δια-
θέσει· τὸ δὲ φυλακτικὸν ταῖς δυοῖν, ὑγεία καὶ νόσος· τὸ
δὲ προφυλακτικὸν μόνῃ τῆς οὐδετέρας. 2. Διαφέρει δὲ τῷ
τὰ μὲν κατὰ βραχὺ τὰς ἐπανορθώσεις ποιεῖσθαι, πρὶν
ἀθρόον ἀπαντῆσαι τὸ βλάβος, τὸ δὲ καὶ τοῦ βλάβους,
πλὴν ἀναισθητῶς πως, ἀναντήσαντος. Τὰ γὰρ φυλακτικά
οὐ προφυλακτικά τοῦ μέλλοντος ἐσεσθαι κακοῦ καὶ τῆς
νόσου, τὸ εἶναι ἐχούσης ἐν τῷ ἰδίῳ αἰτίῳ, ὃ δὴ τὸ σῶμά πως
διατίθησιν. ἀλλὰ φυλακτικά τῆς παρούσης ὑγείας καὶ τοῦ
ὑμεινοῦ σώματος, ἐν ᾧ οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὐδ' ἀπλῶς, οὔτε
περὶ τῆς νόσου οὐδέν. 3. Ταῦτ' ἄρα, τὰ μὲν φυλακτικά
τῆς ὑγείας καὶ τῆς παρούσης κατασκευῆς, τὰ δὲ προ-
φυλακτικά τοῦ μέλλοντος ἐσεσθαι κακοῦ καὶ τῆς νόσου
πρὸς τῶν ἱατρῶν ὀνομάζεται. 4. Ἐκ δὲ τούτων ἀπάντων

φανερὸν γέγονεν, ὡς τὸ παρ' ἰατροῖς αἴτιον τὸ πρῶτον ὄν
 35 ἔστιν, ἀφ' οὗ γίγνεται τις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι διά-
 θεσις ἢ διαμονὴ διαθέσεως· ἐξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν ὅποσα
 καὶ οἷα παρ' αὐτοῖς πάλιν τὰ αἴτια.

383 **XXVII.** Τῶν οὖν αἰτίων εἶδ' ὑγιεινά, εἴτε νοσώδη,
 εἴτε οὐδέτερα, εἴτ' αὖ πάλιν ποιητικά, εἴτε φυλακτικά, εἴτε
 προφυλακτικά, τὰ μὲν προκατάρχοντά τε καὶ προκαταρκτικά,
 228 τὰ δὲ προηγούμενα, τὰ δὲ συνεξευγμένα πρὸς ἰατρῶν
 κέκληται. 2. Καὶ προκαταρκτικά μὲν ἔστι τὰ παρὰ τὴν
 3 οὐσίαν ὄντα τοῦ σώματος, ἐξωθέν τε προσπίπτοντα καὶ
 ἀλλοιοῦντα τὸ σῶμα μεγάλως καὶ μεταβάλλοντα, ὧν τὰ
 μὲν ἐξ ἀνάγκης ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα καὶ μεταβάλλει, οἷς ἀδύνα-
 τον αὐτῷ μὴ πλησιάζειν, τὰ δὲ οὐκ ἐξ ἀνάγκης· ἐξ ἀνάγκης
 μὲν πάντα, ἐξ ὄντα τῷ γένει· ἐν μὲν ἀήρ καὶ ἄπαν τὸ
 ἀπορροῦν περιέχον, ἕτερον δὲ ἡρεμία καὶ κίνησις ὄλου τε
 καὶ σώματος καὶ κατὰ μόρια, τρίτον ὕπνος καὶ ἐργήγοροις,
 τέτατον τροφαὶ καὶ πόσις καὶ ὄλως τὰ προσφερόμενα,
 πέμπτον τὰ ἐκκρινόμενα καὶ ἐπερχόμενα καὶ ἀπλῶς πληρομὴ
 20 τε καὶ κενώσεις, ἕκτον τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, οἷον θυμὸς,
 20 καρά, λύπη καὶ ὅσα τοιαῦτα. 3. Καὶ ταῦτα γὰρ παρὰ τὴν
 οὐσίαν τοῦ σώματος, ὅτι καὶ ἕτερόν τι ψυχῆ τοῦ σώματος.
 Τὰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης, ὅσα τε ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομάτου,
 36 καὶ ὅσα κατὰ προαίρεσιν, οἷον ξίφος ἢ θηρίον ἢ λίθος ἢ
 κώνειον ἢ κρημνὸς καὶ τᾶλλα τῶν τοιούτων, οἷς ἐξ ἀνάγκης
 25 ἐντυχεῖν οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τύχη τε καὶ τῷ αὐτομάτῳ καὶ
 αἷ προαίρεσει πολλάκις ἐπέρχεται τε καὶ οὐκ ἐπέρχεται.
 4. Ἀφυκτά γε μὴν καὶ τὰ ἐξ ἀνάγκης, καὶ αἰεὶ τούτοις ἐν-
 τυγχάνειν ἀνάγκη, εἴ γε ζῆν μέλλει τὸ σῶμα. Δεῖ γὰρ τὸν
 ἀνθρώπον, εἴ γε ζῆν μέλλει, καὶ ἐν ἀέρι τὰς διατριβὰς ὅσαι
 30 ὥραι ποιεῖσθαι, καὶ κινεῖσθαι παρὰ μέρος, καὶ ἡρεμεῖν ἢ
 καθ' ὅλον ἢ κατὰ μόρια, καὶ καθένδειν ὁμοίως, καὶ ἐργη-
 γορέναι, καὶ ἐσθίειν, καὶ πίνειν, καὶ πληροῦσθαι, καὶ
 κενοῦσθαι, καὶ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι, καὶ ὀργίζεσθαι ἢ φο-
 βεῖσθαι, καὶ τᾶλλα πάσχειν, ὅσα παθήματα τῆς ψυχῆς.
 35 5. Προκαταρκτικά μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν αἰτίων, ἐξ
 ἀνάγκης τε ἐπερχόμενα καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ὡς εἴρηται·
 προηγούμενα δὲ καὶ συνεξευγμένα τὰ κατὰ τὸ αὐτὸ σῶμα,

οἶον ἐμφράξεις, χυμοὶ καὶ κράσεις καὶ διαπλάσεις. 6. Διαφέ-
 ρουσι δὲ ἀλλήλων τῷ τὰ μὲν ἀμέσως ἀποτελεῖν τὴν διά- 384
 θεσιν, ὡς ἡ σήψις τὸν πυρετὸν, τὰ συζευγμένα· τὰ δὲ
 ἐμμέσως, ὡς ἡ στέγνωσις ἢ καὶ ἡ ἐμφραξις τὸν πυρετὸν
 διὰ μέσης τῆς σηπεδόνης, τὰ προηγούμενα. 7. Τὰ γε μὴν 5
 προκατάρχοντα τῶν αἰτίων ἐνίοτε μὲν ἀμέσως ἀποτελεῖ τὴν
 ἦν ἀποτελοῦσι διάθεσιν, κἄν τούτῳ τοῖς συνεζευγμένοις 37
 αἰτίοις ξυνέρχεται, ὡς περ ἡ τοῦ περιέχοντος θερμῆς ἢ καὶ
 ὑπερβάλλουσά τις κίνησις. ἔστιν ὅτε μηδενὸς μεσολαβοῦν-
 τος τοῦ δι' οὗ, πυρετὸν ἀφ' ἑαυτῶν ἀνήψαν καὶ ἀπετέλε- 10
 σαν, ὡς ἐπὶ τινῶν ἐστὶν ἰδεῖν σπανιώτατα γινόμενον πυρε-
 τῶν· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐμμέσως ἢ μόνου μεσολαβοῦντος τοῦ 12
 συνεζευγμένου αἰτίου, ἐν ᾧ καὶ προηγούμενου τόπον
 ἐπέχει, ὡς ἐπὶ τῶν πλείστων ἐφημέρων ἐστὶν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ
 ὀλίγων τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν, ἢ καὶ ἀμφοτέρων τοῦ τε 15
 προηγούμενου καὶ τοῦ συνεζευγμένου μεσολαβοῦντων, ὡς
 ἐπὶ τινῶν ἐφημέρων καὶ ἐφ' ὅτι πλείστων τῶν ἐπὶ χυμοῖς
 γίνεται πυρετῶν. 8. Παράδειγμα τοῦ προτέρου ἐπὶ μὲν
 τῶν ἐφημέρων, ὅθ' ἡ τοῦ ἡλίου θερμότης ἢ κίνησις ἢ
 ἄλλο τι τῶν τοιούτων τὸ ἐν ἡμῖν ἀμέσως πνεῦμα συνάψει, 20
 τούτου δὲ μεσολαβοῦντος, τὴν ἐφήμερον ἀποτελέσει διά-
 θεσιν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν, ὅθ' ἡ τοῦ ἡλίου
 θερμότης ἢ σφόδρα κίνησις ἢ τροφὴ φαύλη καὶ τὰ τοιαῦτα
 τὸν χυμὸν μὲν ἀλλοιώσει καὶ διαφθείρει, καὶ ἀπλῶς ἢ τὴν
 κρᾶσιν ἢ τὴν διάπλασιν, ἐνὸς δὲ τούτων μεσολαβοῦντος, 25
 ἐπεὶ τὸν ἐπὶ χυμοῖς ἀνήψε καὶ ἀπετέλεσε. 9. Παράδειγμα
 τοῦ δευτέρου ἐπὶ μὲν τῶν ἐφημέρων, ὅθ' ἡ τοῦ περιέχον- 38
 τος οὐτινοσοῦν ψύξις πυκνώσει μὲν τὸ δέσμα, διὰ δὲ τῆς
 τούτου πυκνώσεως τὸ πνεῦμα ἀνάψει, καὶ διὰ τῆς τούτου
 πάλιν ἀνάψεως τὴν ἐφήμερον διατελέσει διάθεσιν· ἐπὶ δὲ 30
 τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν, οἰκτεῖον μὲν καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐφημέ-
 ρου ῥηθὲν προσεχῶς, εἰ διὰ τῆς τοῦ δέρματος πυκνώσεως
 καὶ τῆς τοῦ χυμοῦ ἀνάψεως ἢ τοῦ περιέχοντος ψύξις τῶν 32
 τοιούτων τινὰ πυρετῶν ἀποτελέσει, οἰκτεῖα δὲ καὶ ἐν οἷς οὐχ 385
 ἐν μόνον, ἀλλὰ καὶ πλείω τῶν προηγούμενων λάβοις ἂν
 αἰτίων. Ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις τῶν πυρετῶν ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ πολλὰ τῶν τοιούτων ἐμπίπτει προηγούμενα αἴτια.

10. Εἰσὶ δὲ οἱ τῶν ἰατρῶν προκατάρχουσαν μὲν καὶ προ-
 καταρκτικὴν αἰτίαν φασὶ τοῦ νοσήματος τὴν διὰ μέσων
 ἄλλων προηγουμένων αἰτίων ἀποτελέσασαν τὸ νόσημα, τὴν
 δὲ διὰ μέσης τῆς συνεξευγμένης μόνης, καὶ ἐσωτερικῆς τις
 5 ἢ, καὶ ἐξωθεν πρὸς τῷ πίπτει σώματι, προηγουμένην,
 ἀλλ' οὐ προκαταρκτικὴν αἰτίαν εἶναι φασιν, ὥσπερ καὶ τὴν
 ἀμέσως ἠντιναοῦν ἀποτελοῦσαν τὸ νόσημα συνεξευγμένην
 αἰεὶ, διαφέρουσαν δ' ὅμως τῆς κυρίως προηγουμένης τε καὶ
 συνεξευγμένης τῷ τὰς μὲν ἐν τῷ σώματι εἶναι, τὴν δ'
 10 ἐξωθεν προσπίπτειν τῷ σώματι. 11. Καλῶς δ' ἂν καὶ
 ἀμφοτέροι γέγονεν, εἴπερ οἱ μὲν τὴν τῶν αἰτίων φύσιν
 39 πρὸς ἄλληλα, οἱ δὲ τὴν τῶν αὐτῶν πρὸς τὸ νόσημα σχέσιν
 τε καὶ ἀπόστασιν θεωροῦντες, διήρουν τὰ αἴτια. 12. Το-
 σαῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα τὰ αἴτια, προκαταρκτικά τε ὄντα
 15 καὶ προηγούμενα καὶ συνεξευγμένα, καθάπερ εἶπομεν. Σὺ
 δέ μοι νόει, καὶ ὅτι τούτων πάλιν τὰ μὲν καθ' αὐτό, τὰ
 δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐστιν αἴτια τῶν ὧν ἐστιν αἴτια· καθ'
 αὐτό μὲν, ὅσα τὴν ποιητικὴν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα δύναμιν,
 ἢ δυνάμει, ἢ ἐνεργείᾳ, κατ' ἐκείνην αἰεὶ καθ' αὐτό τὴν
 20 αὐτὴν ἀποτελεῖ διάθεσιν ἐν τῷ σώματι· οἶον, εἰ βούλει,
 τὸ πέπερι καὶ τὸ ὄπιον, τὸ μὲν αἰεὶ θερμαῖνον καθ' ἣν
 ἔχει δυνάμει θερμότητα, τὸ δὲ ψυχραῖνον τῇ ἣν καὶ δυνάμει
 καὶ ἐνεργείᾳ κέκμηται ψύξει· κατὰ συμβεβηκός δέ, ὅσα μὴ
 καθ' ἣν ἔχει δύναμιν, ὅπως ἂν ἔχοι, ἀλλὰ κατ' ἄλλο τι
 25 τῶν ἐπισυμβαινόντων ταῖς ἐνεργείαις, τὰς διαθέσεις ἐργά-
 ζονται· ὥσπερ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ θερμαίνει μὲν τὸ σῶμα,
 ἀλλ' οὐ καθ' αὐτό· οὐδὲ γὰρ ψυχρότης καθ' αὐτό τὸ
 θερμαίνειν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· κατὰ συμβεβηκός δέ,
 ὅτι τοὺς πόρους καὶ τὰς ὁδοὺς καταπυκνώσαν τοῦ σώμα-
 386 τος, ὡς πρὸς τρόπον ψυχρῷ, δι' ὧν διαπνεῖται τὸ σῶμα,
 καὶ διαφορεῖται τὸ ἐν ἡμῖν ἐμφωλεῦον θερμόν, ἐκόλυσε
 τὴν τοῦ θερμοῦ πρὸς τὰ ἔξω πτησίον τε καὶ φοράν, κἀντεῦθεν
 40 τὸ σῶμα θερμότερον ἀπετέλεσεν ἑαυτοῦ. 13. Ὅμοίως δὲ
 387 καὶ τὸ θερμόν ὕδωρ ψύχει μὲν, ἀλλ' οὐ καθ' αὐτό· ἐπεὶ
 35 καὶ οὐ θερμότητος καθ' αὐτό τὸ ψυχραίνειν, ἀλλὰ κατὰ
 συμβεβηκός δέ, ὅτι τοὺς πόρους καὶ τὰς ὁδοὺς ἀραιῶσαν
 τοῦ σώματος, ὡς πρὸς τρόπον θερμῷ, δι' ὧν τὸ ἐν ἡμῖν

ἐμφύτων διαφορεῖται καὶ διαπνεῖται θερμόν, ῥαδίαν τὴν
ἐκείνου πρὸς τὰ ἔξω φορὰν εἰργάσατο, κἀντεῦθεν τὸ σῶμα
τῆ τοῦ θερμοῦ διαφορῆσει ψυχρότερον ἑαυτοῦ ἀπετέλεσεν.

XXVIII. Ἐπισηῖσαι δὲ ἄξιον, ὅτι οὐ μόνον ταῦτα
τὰ ῥηθέντα αἷτια τῶν νοσημάτων γίνεται αἷτια, ἀλλὰ καὶ 5
αὐτὰ τὰ νοσήματα νοσημάτων ἐτέρων ἐστὶν ὅτε γένοιτ' ἂν
αἷτια. Ἐκ γὰρ τοῦ ἐφημέρου, ὡσπερ τινὸς αἰτίου, πυρε-
τός ἐστιν ὅτε γίγνεται καὶ σηπεδονώδης ἀμέσως καὶ ἐκτι-
κός, καὶ ἐκ σηπεδονώδους αὖ πάλιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὁ
ἐκτικός. Εἰ δ' ἐξ ἐκτικῆς κατὰ τὸ ἀνάπαλιν δυνατὸν γενέσθαι 10
ποτὲ σηπεδονώδη τε καὶ ἐφήμερον, καὶ ἐκ σηπεδονώδους
πάλιν ἐφήμερον, ἴσως ἐν τοῖς ἐξῆς θεωρήσομεν. 2. Τοσαῦτα
μὲν οὖν ἐν τῷ παρόντι περὶ τῶν αἰτίων ἐν γένει τε καὶ
καθόλου. Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αἰτίων εἰπεῖν ἀνάγκη, δι' ὧν 41
οἱ πυρετοὶ γίγνονται· ἀγνοουμένων γὰρ τῶν αἰτίων, ἐξ 15
ὧν οἱ πυρετοὶ γένοιτ' ἂν, οὐτ' ἀκριβῶς ἂν εἰδείη τις, τίς
πότ' ἐστὶν ὁ πρὸ ὀφθαλμῶν πυρετός, οὔτε τὰ συνοίσοντα
φάρμακα· ποιητικὰ δὲ ταῦτα ὑγείας, καὶ φθαρτικὰ πυρε-
τοῦ καὶ τῶν αἰτίων ἐκείνου· οὐθ' εὐρεῖν οὐτ' εἰσηγήσασθαι
τέχνη τινὴ καὶ μεθόδῳ δυνήσασθαι ἂν, ὅς δὴ τῆς θεραπευ- 20
τικῆς μεθόδου σκοπός ἐστιν ἐξοχώτατός τε καὶ τιμιώτατος.

XXIX. Λέγωμεν τοίνυν, ὅτι τῶν πυρετῶν ἅπαντες,
καὶ οἱ ἐφήμεροι, καὶ οἱ ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενοι σηπομέ-
νοις, προέτι δὲ καὶ οἱ ἐπτικοί, τοῖς προκαταρκτικοῖς αἰτίοις
ἀποτελοῦνται καὶ γίγνονται, κἂν οἱ μὲν ἀμέσως, οἱ δ' ἐμ- 25
μέσως, καὶ μᾶλλον τε καὶ ἥττον, ὡς δειχθήσεται, γίγνονται 387
2. Ἐφήμεροι μὲν γὰρ ἀμέσως μᾶλλον ὑπὸ τῶν προκαταρ-
χόντων γίγνονται, ὡς ἐπὶ πολὺ μὲν οἶον προηγουμένου
μόνου ἐπεχόντων τόπον, ὅθ' ὑπὸ ἡλιοκαΐας ἢ κινήσεως ἢ
θυμοῦ ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων, πρῶτως τὸ ἐν ἡμῖν 30
ἀναφθὲν πνεῦμα διὰ μέσης καρδίας κατὰ τὸ συνεχὲς παντὶ
μορίῳ τοῦ σώματος τὴν παρὰ φύσιν ἐκείνην διαδώσει θερ-
μην. 3. Ἔστι γὰρ πρῶτον ἢ ἡλιοκαΐα ἢ κίνησις προηγου- 42
μένου τόπον ἐπέχουσα, εἶτα τὸ ἀναφθὲν πνεῦμα τὸ συν-
εξευγμένον αἷτιον τοῦ ἐφημέρου, καὶ τρίτον αὐτὸς ὁ ἐφή- 35
μερος πυρετός τὸ ἀποτελεσμα τῶν αἰτίων· ἐστὶ δὲ ὅτε,
μεταξὺ τῶν προκαταρχόντων αἰτίων καὶ τοῦ συνευγμένου,

προηγουμένου παρεμπύπτοντος αἰτίου, ὅταν τὸ μὲν περι-
 ἔχον ψυχρὸν τὸ δέριμα πυκνώσῃ, ἢ δὲ τοῦ δέρματος πύκνω-
 σις τὸ πνεῦμα ἀνάψῃ, μὴ ἐλκομένης εἰς τῆς ἐμψυχούσης
 τε καὶ ῥιπιζούσης τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν ἀερώδους οὐσίας·
 5 διαπνεῖται γὰρ ὅσαι ὥραι τὰ τῶν ζώων σώματα, τῶν μὲν
 ἀτμωδῶν καὶ λιγνυδῶν περιπτωμάτων εἰς τὰ ἐκτὸς ἀπο-
 χεομένων, ἀντισερχομένης δὲ τῆς ἀερώδους οὐσίας καὶ τὸ
 ἐμφυτον ῥιπιζούσης θερμὸν. Πυκνωθέντος δὲ τῆ τοῦ
 περιέχοντος ψύξει καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα πυκνοῦν εἴωθε, τοῦ
 10 δέρματος, ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ἀνάπτεσθαι κατὰ τὸν λόγον,
 ὃν εἶπομεν, κἀντεῦθεν τὸν ἐφήμερον γίνεσθαι πυρετὸν.
 4. Ἔσται γὰρ οὕτω πρῶτον μὲν αἴτιον ἢ τοῦ ὕδατος ἢ
 τοῦ αἵρος ψυχρότης προκαταρκτικὸν οὐσα αἴτιον, εἴθ' ἢ
 τοῦ δέρματος πύκνωσις προηγουμένον αἴτιον, τρίτον δὲ τὸ
 15 ἀναφθέντα πνεῦμα τῆς ἐφημέρου διαθέσεως αἴτιον, καὶ
 τέταρτον αὐτὸς ὁ ἐφήμερος πυρετὸς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ
 43 αἰτίων. 5. Διαφέρει δὲ οὐθέν, εἴτε, τῆς στεγνώσεως καὶ
 πυκνώσεως φαύλης οὐσης καὶ ῥᾶστα διαλυθείσης, ὁ ἐφή-
 μερος γένοιτο μόνος καὶ ἀπογέναιτο πυρετός, μηδεμιᾶς
 20 ἐτέρας ἐπιγενομένης ἐν τῷ σώματι διαθέσεως· εἴτε, καὶ μὴ
 388 διαλυθείσης, ἢ πρῶτως ἢ καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα οἱ ἐν ἡμῖν
 ἀναφθῶσι χυμοὶ ἢ καὶ τὰ μόρια, καὶ τοὺς σηπεδονώδεις
 ἢ καὶ ἐκτικοὺς ἀποτελέσωσι πυρετούς· οὐδὲν γὰρ τοῦτο
 25 ὅτε διὰ μέσης τῆς τοῦ δέρματος στεγνώσεως ἢ πυκνώσεως
 λέγει γίνεσθαι. 6. Οἱ δ' ἐπὶ χυμοῖς ἀναπτόμενοι σηπο-
 μένοις γίνονται μὲν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν προκαταρκτικῶν
 αἰτίων αἰεὶ, οὐ μὲν ὡς προηγουμένων αἰτίων τῶν προ-
 καταρχόντων ποτέ, καθάπερ ἐπὶ τινων ἐφημέρων, ἀλλὰ
 30 διὰ τινος ἢ τινων τῶν αἰτίων τῶν προηγουμένων τε καὶ
 συνεζευγμένων· γίνονται γὰρ ὑπὸ προσεχῶν καὶ συνεζευγμέ-
 νων αἰτίων αἰεὶ, τῶν χυμῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σήψεων,
 οὐδέποτε δὲ ὡς ὑπὸ προηγουμένων τῶν προκαταρκτικῶν.
 7. Καὶ τούτῳ διαφέρουσιν οἱ ἐφήμεροι τῶν ἐπὶ χυμοῖς
 35 πυρετῶν, ὅσον ἐν τοῖς αἰτίοις, τῷ τοὺς μὲν καὶ ὑπὸ τῶν
 προκαταρχόντων αἰτίων, ὡς προηγουμένων, γίνεσθαι τοὺς
 ἐφημέρους· τοὺς δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν μὲν αἰεὶ, οὐδέποτε δὲ

ὡς προηγουμένων, ἀλλὰ διὰ μέσων τινὸς ἢ τινῶν τῶν προηγουμένων αἰτίων, τοὺς ἐπὶ χυμοῖς πυρετούς. 44

XXX. Παραιτούμαι δὲ ἐνταῦθα τὸν Ἀρσεταιὸν καὶ εἰρήους, ἰδίαν εἰπόντας διάγνωσιν τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν καὶ οὐκ ἀχώριστον τὸ μὴδὲν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων ἠγγήσασθαι τῶν τοιούτων πυρετῶν, ὅτι καὶ οὐδετέρῳ τῶν ἄλλων γενῶν τοῦθ' ὑπάρχει, διὰ τὸ τοὺς μὲν ἐφημέρους ἅπαντας ἐπὶ ταῖς προκαταρκτικαῖς αἰτίαις συνίστασθαι, τοὺς δὲ ἐκτικούς, ὅταν ἄνευ τούτων γεννῶνται, μὴδὲ ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν, καίτοι μὴδένος οἴου τ' ὄντος, οὐ πυρετοῦ μόνον, ἀλλ' οὐδὲ νοσήματος οὐτινοσοῦν, ἄνευ τινὸς τῶν προκαταρχόντων ἄρχεσθαι. 2. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀκριβέστερον ἴσως κἂν τοῖς ἐξῆς θεωρήσομεν. Νῦν δ' ἐπειδὴ οὐχὶ περὶ ἑνὸς εἶδους, ἀλλὰ περὶ πόλλων τε καὶ διαφερόντων λέγομεν πυρετῶν, δίκαιον ἂν εἶη φάναι πρῶτον περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, εἰδ' οὕτω καὶ περὶ τῶν ἄλλων, καθ' εἰρμόν τινα προβαίνουσης τῆς ὑποθέσεως.

XXXI. Διαφορὰ τοίνυν πυρετῶν ἢ μὲν οὐσιώδης, ἢ δ' ἐπουσιώδης· καὶ οὐσιώδης μὲν ἢ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς τῶν πυρετῶν γινομένη, ἐπουσιώδης δὲ ἢ ἐκ τῶν ἐπισυμβαίνοντων τῇ οὐσίᾳ τῶν αὐτῶν, προσεχῶς τε καὶ πόρρω λαμβανόμενη. 2. Οὐσία μὲν γὰρ πυρετῶν ἢ παρὰ φύσιν θερμότης, καθάπερ εἴρηται· ἢ γὰρ οὐσία τούτων τὸ μᾶλλον ἐπιδέχεται καὶ τὸ ἥττον· ἔστι δὲ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ συμβεβηκός τι οὐσα, καὶ μὴ δυναμένη καθ' αὐτὴν εἶναι ἢ καὶ ἐν τῷ ποιητικῷ ταύτης αἰτίῳ. 3. Πρὸς δὲ καὶ τρόπον ἔχει κινήσεως τῆ τοῦ, ἐν ᾧ ἔστι, φύσει τε καὶ ποιότητι, εἰδ' ὑποκείμενον, εἴτε αἰτίον εἶη. Ἔτι δὲ καὶ συμπτώματά τινα ἀπεργάζεται. 4. Εἰκότως αἱ μὲν τῶν διαφορῶν οὐσιώδεις εἰσὶ τε καὶ λέγονται, οὐ παρὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος λαμβανόμεναι, καθ' ἃς μικροὺς τε καὶ μεγάλους ὀνομάζομεν πυρετούς, οὐ κυρίως μὲν ἐπὶ πολλοῦ πράγματος ὄνομα ποιότητος ἐπιφέροντες, ὅμως δ' οὖν εἰθισμένοι τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐπὶ πυρετῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων μορίων, ἐν ποιότητι μὲν ἐχόντων τὴν ὑπαρξιν, ὀνομαζομένων δὲ μεγάλων καὶ μικρῶν· αἱ δὲ ἐπουσιώδεις αἱ λοιπαὶ πᾶσαι διαφοραὶ, αἱ τε παρὰ

τὴν ὕλην καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἐν ᾧ ἡ παρὰ φύσιν θερ-
 μότης καὶ αἱ παρὰ τὸν τῆς κινήσεως τρόπον, ἔτι δὲ καὶ
 παρὰ τὰ ξυμπτώματα τῆς παρὰ φύσιν θερμότητος· ταῦτα
 γὰρ, ἢ τε ὕλη, ὅ, τε τῆς κινήσεως τρόπος, καὶ τὰ ξυμπτώ-
 ματα ἐπισυμβέβηκε τῇ παρὰ φύσιν θερμότητι, καὶ οὐ κατ'
 οὐσίαν ὑπάρχει ταύτη. 5. Διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἐκ τούτων
 46 λαμβανομένας τῶν πυρετῶν διαφορὰς ἐποουσιώδεις εἶναι
 φάμεν καὶ οὐ κατ' οὐσίαν, κατ' οὐσίαν οὕσης τῆς πρώτης
 διαφορᾶς ἢ διὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ τὸ ἥττον τῆς παρὰ φύσιν
 10 θερμότητος λαμβάνεται τε καὶ λέγεται, καθ' ἣν μεγάλους
 καὶ μικροὺς φάμεν πυρετούς, ὥσπερ εἴρηται· πάσας δὲ
 ταύτας τῶν πυρετῶν τὰς διαφορὰς τῶν πρὸ ἡμῶν τις ἀκρι-
 βῶς τε ἅμα καὶ σαφῶς ἐδήλωσε λέγων.

III.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ

ΠΕΡΙ

Π Τ Ρ Ε Τ Ω Ν

ΣΤΥΤΟΜΟΣ ΣΤΥΝΟΨΙΣ.

Προοίμιον.

Edit.
Bern.
p. 2

Σκόπον ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι περὶ τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς σύντομον ἐκθέσθαι παράδοσιν, καὶ πρῶτον εἰπεῖν τὴν οὐσίαν τῶν πυρετῶν, καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν, τὰς τε οὐσιώδεις καὶ ἐπουσιώδεις, τὰς τε γενι- 5 κωτέρας καὶ εἰδικωτέρας· εἶτα τὰς αἰτίας αὐτῶν καὶ τὰς σημειώσεις. ἀλλὰ γε πρὸ γε τούτων εἰπωμεν, τί ἐστι πυρετός.

α. Τί ἐστι πυρετός. 4

Πυρετός τοίνυν ἐστὶ θερμοσία παρὰ φύσιν ἀπὸ καρ- 10 δίας ἀρχομένη καὶ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα ἠπλωμένη, αἰσθητῶς βλάπτουσα τὴν ἐνέργειαν.

β. Τίς ἡ οὐσία πυρετοῦ. 6

Ἡ δὲ οὐσία τοῦ πυρετοῦ ἐστὶν ἡ παρὰ φύσιν θερμό- 15 της. ἡ δὲ θερμοῦτης ποιότης τίς ἐστι· πᾶσα δὲ ποιότης ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον τοῦ εἶδους ἐξαλλαγὴν οὐ ποιεῖ.

γ. Περὶ τῶν διαφορῶν τῶν πυρετῶν.

1. Γράφει δὲ ὁ Γαληνὸς ἐπὶ λέξεως οὕτως· Αἱ διαφοραὶ 20 τῶν πυρετῶν, αἱ μὲν οἰκειόταται τε καὶ κυριώταται κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰσιν, αἱ δ' ἄλλαι κατὰ τι τῶν συμβε-

βηκότων. 2. Καὶ λέγομεν, ὅτι τῶν πυρετῶν αἱ διαφοραὶ
 8 διτταί· αἱ μὲν οὐσιώδεις, αἱ δὲ ἐπουσιώδεις. καὶ οἰκειοτάτας
 καὶ κυριωτάτας καὶ πρώτας διαφορὰς καλεῖ ὁ Γαληνὸς τὰς
 ἀπὸ τοῦ εἶδους τὰς παρὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον τῆς
 5 παρὰ φύσιν θερμότητος. 3. Καὶ αὗται μὲν αἱ πρώται
 διαφοραὶ εἰσάγουσιν ἡμᾶς πρὸς σημείωσιν τοῦ ὑποκειμέ-
 νου σώματος, δι' ὧν ὑπαγορεύεται ἡμῖν ἡ ποιότης τῆς
 ὑποκειμένης καὶ πλεοναζούσης ὕλης δι' ἀφῆς τοῦ τῆς ἀρ-
 τηρίας σώματος· ἡ γὰρ θερμότερα ἐστίν, ἡ δακνώδης καὶ
 10 δριμνυτέρα καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐν οἷς αἱ οὐσιώδεις καὶ πρώ-
 ται διαφοραί. 4. Ἐπουσιώδεις δὲ διαφορὰς πυρετῶν καλεῖ
 τὰς ὑπὲρ τῆς ὕλης, λέγω δὴ τὰς συμβεβηκυίας ἐπὶ τῇ
 οὐσίᾳ, τοῦτ' ἐστὶν ἐπὶ χυμοῖς τοῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ποιότης
 τῶν πυρετῶν ἐν ὑποκειμένῳ θεωρεῖται, εἰκότως δὴ καὶ δευ-
 10 τέραν διαφορὰν τίθεικε τὴν ἀπὸ τῆς ὕλης. 5. Καὶ ἐπειδὴ
 διάφορός ἐστιν ἡ ὕλη ἡ ποιοῦσα καὶ κινούσα τοὺς πυρε-
 τοὺς, διάφορον γενήσεται καὶ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως αὐ-
 τῶν. ἡ γὰρ θερμότερα ἐστὶ καὶ λεπτή καὶ εὐέξαπτος, ὡς
 ἐπὶ τῆς πίσεως καὶ ἐλαίου καὶ ξηρῶν καὶ λεπτῶν ξύλων, ἡ
 20 ψυχροτέρα καὶ παχέα καὶ δυσέξαπτος, ὡς ἐπὶ τῶν ὑγροτέ-
 ρων ξύλων καὶ τῆς λοιπῆς ὕλης ἀπάσης ὑποκειμένης τῷ
 πυρί. 6. Πρὸς γὰρ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τῆς ὑπο-
 κειμένης καὶ πλεοναζούσης ὕλης γενήσονται καὶ οἱ πυρετοί,
 οἱ μὲν σφοδροί, οἱ δὲ ἀμυδροί, οἱ δὲ ὀξειί, οἱ δὲ χρόνιοι,
 25 ἐν οἷς αἱ οὐσιώδεις καὶ αἱ ἐπουσιώδεις διαφοραὶ τῶν πυρε-
 τῶν. 7. Εἰπόντες τοίνυν τὰς οὐσιώδεις καὶ ἐπουσιώδεις
 διαφορὰς τῶν πυρετῶν, εἴπωμεν καὶ τὰ γένη τούτων.

12 δ. Πόσα γένη τῶν πυρετῶν.

1. Ἰστίον ὅτι τῶν πυρετῶν τρία εἰσὶ τὰ γένη· τὰ μὲν
 30 γὰρ αὐτῶν ἐπὶ ὑγροῖς γίνονται καὶ ἐξάπτονται, τὰ δὲ ἐπὶ
 στερεοῖς, τὰ δὲ ἐπὶ πνεύμασι, περὶ ὧν ὁ Ἱπποκράτης λέγει
 ἴσχυοντα, ἰσχύμενα καὶ ἐνορμῶντα, ἴσχυοντα μὲν καλῶν τὰ
 στερεά, ἰσχύμενα δὲ τὰ ὑγρά, ἐνορμῶντα δὲ τὰ πνεύματα.
 2. Ὁ δὲ Γαληνὸς ἀναφέρει ὅτι ἀναμείκται ἐν τε ταῖς ἀρ-
 35 τηρίαις ἀπάσαις διὰ πολλῶν ὀπῶν ἅμα πνεύσαις ἢ ἀερῶ-
 δης οὐσία τῷ αἵματι καὶ κατὰ τὴν καρδίαν οὐδὲν ἥττον,

ὡς ἂν σύρρους ὑπάρχουσα πάσαις αὐταῖς. 3. Ἀρχεται μὲν 14
οὖν ἢ παρὰ φύσιν αὐτῆ θερμότης, ἢ ἡπερ καὶ πυρετὸν
ὀνομάζομεν, ἄλλοτε ἐξ ἄλλου τῶν εἰρημένον, καὶ εἰ μὲν
οὐ φθάνη λυθῆναι, τῷ χρόνῳ ἐπινέμεται καὶ συνδιατίθησι
τῷ πεπονθότι τὰ λοιπὰ δύο γένη. 4. Συνεκθερμαίνεται 5
γὰρ αἰ τῷ πεπονθότι θερμοανθέντι τὸ συνεχές, ἄχρις ἂν
ἐπὶ τὴν καρδίαν ἢ διάθεσις ἀφίκηται καὶ λυμαίνῃ αὐτῆς
τὸ ἐμφυτον θερμόν· καὶ ῥάστη μὲν ἢ ἐκ τῶν ὑγρῶν εἰς
τὸ πνεῦμα μετάληψις τῆς θερμότητος, ἦτον δ' ἐτοιμῶς
τῷ πνεύματι συνεκπυροῦνται τὰ ὑγρά, καὶ μὲν γε καὶ τὸ 10
στερεὸν σῶμα τοῖς ὑγροῖς τε καὶ ἀερόδεσιν ἐτοιμότερον
μεταδίδωσι τῆς θερμασίας, ἢ αὐτὸ παρ' ἐκείνων λαμβάνει. 12
5. Πᾶσα μὲν γὰρ ἢ λεπτομερῆς οὐσία ῥᾶν ἀναλλοιοῦται
τῆς παχυμεροῦς, καὶ λεπτομερεστάτη μὲν ἢ τοῦ ἀέρος οὐ-
σία, παχυμερεστάτη δὲ ἢ τῶν στερεῶν σωμάτων, μεταξὺ 16
δ' ἀμφοῖν ἢ τῶν ὑγρῶν· καὶ πρῶτον μὲν τὰ πνεύματα
ἐτοιμότερον μεταλαμβάνουσι τῆς θερμότητος, δεύτερον δὲ
τὰ ὑγρά, καὶ εἰς ὕστερον τὰ στερεά. 6. Συνεκθερμαίνεται
τὰ ὑγρά ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τῷ τῆς ἀρτηρίας ἀέρι τὸ αἷμα,
καὶ τῷ αἵματι ὁ ἀήρ, καὶ οὕτω πυροῦμενα πάσχουσι καὶ 20
ποιοῦσι πρὸς ἄλληλα [κατὰ] τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ποιούν-
τος καὶ τοῦ πάσχοντος. 7. Οὐδὲν γὰρ τῶν αἰτίων ἄνευ
τῆς τοῦ πάσχοντος ἐπιτηδειότητος ἐνεργεῖν πέφυκε.

ε'. Ὅποια συμβαίνει πλεονάζοντος τοῦ 18
αἵματος. 25

1. Σκεπτέον οὖν ἐπὶ πάντων τούτων τὴν ὑποκειμένην
καὶ πλεονεκτοῦσαν ὕλην, εἰ θερμὴ ἐστὶ καὶ λεπτή, ἢ ψυχρὰ
καὶ παχέα, καὶ εἰ σεσημμένη ἢ ἀσαπῆς, καὶ εἰ ἐκτὸς τῶν 20
ἀγγείων ἐστὶν ἢ ἐντὸς, καὶ εἰ ἐν ἐνὶ μορίῳ πλεονάζει ἢ ἐν
ὅλῳ τῷ σώματι. 2. Καὶ εἰ μὲν ἐστὶ θερμὴ καὶ λεπτή καὶ 30
σεσηπυία, ποιεῖ τὰς ὀξείας πυρετούς· εἰ δὲ ψυχρὰ καὶ πα-
χέα, ποιεῖ τοὺς χρονίους· εἰ δὲ πάντῃ ἐστὶν ἀσαπῆς ἢ ὕλη,
πυρετὸν μὲν οὐδόλως ἐξάψει, ἕτερον δὲ εἶδος ποιήσει νοσή-
ματος. 3. Καὶ γυμνάσωμεν τὸν λόγον ἐπὶ τῶν χυμῶν,
καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τοῦ αἵματος· ὀπηνίκα γὰρ πλεονάζῃ 35
καὶ παρασπαίρη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἢ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καὶ

21 ἔστιν ἀσαπής, ποιεῖ πληθώραν· εἰ [δέ γε σαπῆ, ποιήσει]
 22 σύνογον τὸν ἐπὶ σήψει· εἰ δὲ καὶ ἐνὶ μορίῳ πλεονάζῃ καὶ
 ἔστιν ἀσαπής, ποιήσει τὰ ἐρυθρήματα μετὰ ὄγκου· εἰ δὲ
 γε σαπῆ, ποιήσει τὸ ἀπόστημα.

5 ζ'. Ὅποια συμβαίνει πλεοναζούσης χολῆς.

Ὅμοιως καὶ ἐπὶ τῆς χολῆς· εἰ μὲν πλεονάζῃ ἐν τοῖς
 ἀγγείοις καὶ ἀναχυθῆ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καὶ ἔστιν ἀσαπής,
 ποιήσει ἴκτερον· εἰ δὲ γε σαπῆ, εἰ μὲν ἐν τοῖς ἀγγείοις,
 ποιήσει καῦσον πυρετόν· εἰ δὲ ἔξω τῶν ἀγγείων, ποιήσει
 10 τὸν διαλείποντα τριταῖον· εἰ δὲ ἐν ἐνὶ μορίῳ πλεονάζῃ καὶ
 24 ἔστιν ἀσαπής, ποιήσει τὸν λεγόμενον ἔρπητα· εἰ δὲ πάλιν
 σαπῆ, ποιήσει ἔρπητα μετ' ἀναβρώσεως.

81 η'. Ὅποια συμβαίνει πλεονάζοντος τοῦ
 μελαγχολικοῦ χυμοῦ.

15 Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ ζητη-
 τέον. εἰ μὲν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι πλεονάζῃ καὶ ἔστιν ἀσα-
 πής, ποιήσει τὸν μέλανα ἴκτερον· εἰ δὲ πλεονάσας σαπῆ
 καὶ ἔστιν ἔξω τῶν ἀγγείων, ποιήσει τὸν τεταρταῖον. εἰ δὲ
 ἐν ἐνὶ μορίῳ πλεονάζῃ καὶ ἔστιν ἀσαπής, ποιήσει σκίρρους·
 26 εἰ δὲ γε σαπῆ, ποιήσει καρκινώματα ἢ φραγεδαινώματα ἢ
 γαγγραινώματα. καὶ ταῦτα μὲν ὑπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ
 χυμοῦ.

81 θ'. Ὅσαι διαφοραὶ τοῦ φλέγματος, καὶ τούτου
 πλεονάζοντος, τί συμβαίνει.

25 1. Ἐπὶ οὖν τοῦ φλέγματος τεσσαρές εἰσι διαφοραί·
 09 ἔστι γὰρ τὸ ὑαλῶδες, τὸ ὀξῶδες, τὸ ἀλυκόν, καὶ τὸ γλυκόν.
 2. Καὶ τὸ μὲν ὑαλῶδες καὶ ὀξῶδες ποιεῖ τὰ ἀνεκθέρμαντα
 28 ῥίγη καὶ τὰς ἠπιάλους πυρετούς· τὸ δ' ἀλυκόν, ὅταν μὲν
 σαπῆ, ποιεῖ τὸν ἀμφημερινόν· τὸ δὲ γλυκὸν φλέγμα, ὡς
 30 κατὰ φύσιν ὑπάρχον, οὐδὲν τούτων ποιήσει. Ἰστέον δ' ὅτι
 ἅπαντες οἱ προειρημένοι χυμοί, εἰ μὴ σαπῶσιν, εἶδος πυ-
 ρετοῦ οὐ ποιοῦσι.

θ. Διὰ πόσας αἰτίας ἀνάπτονται οἱ πυρετοί.

1. Ἀνάπτονται δὲ οἱ πυρετοὶ διὰ πέντε αἰτίας· ἢ διὰ πρόσθεσιν ἐπιτηδείας ὕλης, ἢ διὰ κίνησιν, ἢ διὰ στέγνωσιν, ἢ διὰ σήψιν, ἢ διὰ προσομιλίαν ἑτέρου θερμοῦ. 2. Καὶ διὰ μὲν πρόσθεσιν ἐπιτηδείας ὕλης, ὡς ὅταν [θερμὸν τι] προσενεχθῇ ἀνθρώπῳ θερμὴν ἔχοντι τὴν κρᾶσιν. οἷον πέπερι, νᾶπυ, σκόροδον, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια καὶ ἀναδιδομένη ἢ τούτων ποιότης ἐς τὴν καρδίαν ἐκπυρώσει τὸ ἐν αὐτῇ ἑνεὸν ἔμφυτον θερμὸν καὶ ἐξάψει πυρετόν. 3. Διὰ δὲ κίνησιν διχῶς· ἢ γὰρ ψυχικὴν ἢ σωματικὴν· καὶ ψυχικὴν μὲν, ὡς ἐπὶ θυμῷ καὶ φροντίδι· σωματικὴν δέ, ὡς ἐπὶ ἀμέτρῳ κόπῳ. 4. Διὰ στέγνωσιν διχῶς· ἢ διὰ γλιοχρότητα καὶ παχύτητα τῶν χυμῶν, ἢ διὰ ψύξιν τοῦ περιέχοντος καὶ ξηρότητα, ὡς ὅταν ἐμφραχθῶσι καὶ πυκνωθῶσιν οἱ ἄθλοιο πόροι τοῦ σώματος, καὶ γίνεται ἀδιαπνευστία τοῦ βᾶθους καὶ ἐξαφθῇ ὁ πυρετός. 5. Διὰ σήψιν δέ, ὡς ὅταν ἢ ὑποκειμένη καὶ πλεονεκτούσα ὕλη σαπῇ ἐν τῷ βᾶθει καὶ διαδοθῇ τῇ καρδίᾳ καὶ ἀνάψῃ πυρετόν. 6. Διὰ δὲ προσομιλίαν ἑτέρου θερμοῦ, ὡς ὅταν ἐν ἡλίῳ θερμανθῇ ἢ κεφαλῇ ὑπὲρ πολλὰ, καὶ τὸ δικτυοειδὲς πλέγμα, καὶ διὰ τῶν ἀρτηριῶν μεταδοθῇ τῇ καρδίᾳ καὶ ἐξάψῃ τὸν πυρετόν.

ι. Περὶ σημείων εἰσβολῆς πυρετοῦ.

1. Σημεῖα δὲ εἰσβολῆς πυρετοῦ ταῦτα· ἢ ἐκ τοῦ βᾶθους ἀναδιδομένη θερμασία, χάσμη, σκορδινισμός, ναυτία, ἔμετος, καταφορὰ πρὸς ὕπνον, βήχιον μικρόν, ὑπότραχυν, ἄκρων κατάψυξις· καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐξωθεν γνωρίσματα. 2. Ἀπὸ δὲ τῆς τῶν σφυγμῶν κινήσεως διαγινώσκειται ἢ εἰσβολὴ τοῦ πυρετοῦ ἐκ τῆς σμικρότητος καὶ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τοῦ διαλείπειν. 3. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς εἰσβολῆς τοῦ παροξισμοῦ κατεπεῖγει μᾶλλον ἢ συστολὴ τοῦ σφυγμοῦ μετὰ τινος ἀνωμαλίας καὶ σμικρότητος· ἐν δὲ τῇ ἀναβάσει μοχθηροὶ πως γίνονται, ἐπανξασμένης τῆς διαστολῆς μέχρι τελείας ἀκμῆς. 4. Ἐπιτεινομένης δὲ τῆς θερμασίας, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐξεται, εἶτα προσλαμβάνεται δὲ καὶ τὸ τάχος. Ὅταν γὰρ ἰκανῶς ἐκ-

πυρωθῆ ὁ πυρετός, μεγάλους ἅμα τε καὶ ταχεῖς ἐργάζεται
τοὺς σφνγμούς· εἰ δὲ πλεον, τοὺς πυκνοὺς.

α'. Πῶς γίνονται ἰδρωῶτες ἐπὶ τῶν πυρετῶν.

Ἐπονται δὲ τοῖς πυρετοῖς ἰδρωῶτες τῷ τρόπῳ τοιοῦτον·
ὅποταν οἱ ἀτμοὶ ἤγουν ὁ ἀήρ κρατηθῆ ἔνδον τοῦ σώματος,
καὶ διάπυρος γενόμενος ὑπὸ τῆς θερμότητος διαχέει τὰ
περιεχόμενα ὑγρὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, καὶ προσπίπτων πρὸς
τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἐξωθεῖ τὰ περιεχόμενα περι-
τόματα καὶ ποιεῖ τοὺς ἰδρωῶτας· οὕτω γὰρ οἱ ἀτμοὶ συν-
ιστάμενοι ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἀγαλύονται, ὡς ἐπὶ τῶν ἐψομένων
ὑδάτων ἔστιν ἰδεῖν.

β'. Ποιῶ τρόπῳ γίνονται αἱ χάσμαι πρὸ τῶν
πυρετῶν.

1. Χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν οἱ νοσοῦντες καὶ
διατονοῦνται, τῶν ἀτμῶν ἤγουν πνευμάτων ἀθρόως ἐκ
τῶν ἐνδοθεν κινουμένων, καὶ ἐπὶ τοὺς σιαγονίτας μῦς
ἀναφερομένων, καὶ βίᾳ διατεινόντων αὐτούς. 2. Ὡσπερ
γὰρ ἐκ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἐφευρόμενος
τοῦ ἐν αὐτοῖς ὕδατος, οὕτω καὶ ἐκ τῶν ἐνδοθεν τοῦ σώ-
ματος ἀνέρχεται ἀτμὸς διατεινῶν καὶ διίστων καὶ συστρέ-
φον τοὺς μῦς τοῦ στόματος· εἰώθασι γὰρ τὰ νεῦρα
γλαινώμενα καὶ θερμαινόμενα διίστασθαι. Καὶ οὕτω μὲν
ἡ χάσμη ἀποτελεῖται.

γ'. Πῶς γίνονται πόνοι τῆς κεφαλῆς.

Γίνονται δὲ καὶ οἱ πόνοι τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τῶν πυρετόν-
των, ὅταν αἱ φλέβες πλησθεῖσαι καὶ ταθεισάι ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων τοὺς πόρους ἐπιφέρουσι τῇ κεφαλῇ τῇ βίᾳ καὶ τάσει
τῶν ἀναπνεομένων καὶ συνεχομένων ἐνδον πνευμάτων.

δ'. Περὶ ἐφημέρων πυρετῶν τε καὶ τῆς
αὐτῶν διαγνώσεως.

1. Εἰρηκότες οὖν τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη τῶν πυρετῶν,
εἶπω μὲν καὶ περὶ τῶν ἐφημέρων, συνόχων, καύσων, ἐπι-
κῶν καὶ μαρασμῶν. 2. Καὶ λέγομεν ὅτι μὲν ἐφημέροι

πυρετοὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ μόνου ὑπάρχουσι παθήματα ἐπὶ προκαταρτικῇ τινι αἰτίᾳ γινόμενοι, οἷον κόπῳ, μέθῃ, φροντίδι, καὶ ἀγρυπνίᾳ καὶ ἀπὸ προσκόμματος τοῦ βουβῶνος. 3. Διαγινώσκονται δὲ οὗτοι πρῶτον μὲν ἀπὸ [τῶν] 46 σφυγμῶν, δεύτερον δὲ ἀπὸ τῶν οὔρων. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν 5 σφυγμῶν, ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἀτρωδεστέρα φαίνεται καὶ ἔνυδρος ἢ ἀφή τοῦ σώματος [τῆς] ἀρτηρίας, καὶ οἱ σφυγμοὶ εἰς τάχος ἐπιδίδονται, τὴν κατὰ φύσιν σώζοντες ὁμαλότητά τε καὶ τάξιν. 4. Ἀπὸ δὲ τῶν οὔρων, τὰ μὲν ἐναιωρήματα, τὰ δὲ ὑπόστασιν ἔχοντα· εὐχροὰ δὲ πάντα, καὶ πάντων 10 αὐτῶν ἄπεισι τὰ κακοήθη συμπτώματα. 5. Ἴδιον δὲ τῶν 11 ἐφημέρων πυρετῶν καὶ τὸ μετὰ νοτίδος τινὸς ἢ ἰδρώτων 48 ἀποπαύεσθαι τὴν παρακμὴν τῆς τούτων θερμοσίας· καὶ ταῦτα μὲν χωρὶς τῶν ἀπτομένων πυρετῶν ἐπὶ χυμοῖς τισι ζήουσιν ἢ σαπεισιν, ἢ μορίου φλεγμονῆς καὶ στεγνώσεως. 15

ιέ. Περὶ τῆς τῶν συνόχων πυρετῶν
διαγνώσεως.

1. Τῶν δὲ συνόχων πυρετῶν γένος διττὸν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν γίνονται ἐπὶ ζέσει τοῦ αἵματος ἐν τῇ κοίλῃ φλεβί· οἱ δὲ ἐπὶ σήψει. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ζέσει τοῦ αἵματος ὀλιγοχρο- 20 νιώτεροι εἰσι καὶ ἀκινδυνώτεροι, οἱ δὲ ἐπὶ σήψει πολυχρω- 25 νιώτεροι τούναντίον καὶ ἐπικινδυνώτεροι. 2. Τούτων δὲ αὐτῶν συνόχων ὁ σύμπας χρόνος εἰς ἔστι παροξυσμός, ἤτοι διὰ παντός ὁμότονος ἢ μειούμενος ἢ ἀυξανόμενος ἄχρι κρίσεως, ἄνευ περιόδων τινῶν, καὶ οὐδεὶς ἔστιν ἐπ' αὐτῶν 25 ὁ πεπονητὸς τόπος ἐξαιρέτος. 3. Ἄλλ' οἱ κατὰ τὰς μεγίστας τε καὶ θερμοτάτας ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας ἀπάσας χυμοὶ καὶ μάλιστα ὅσοι διὰ σηπεδόνα ὠμῶν χυμῶν τινῶν ἢ διὰ ζέσειν ἀνάπτουσι πυρετὸν ἕνα σύνοχον ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους 52 ἀδιάλεπτον, ἕως τοσοῦτου παραθερμαίνοντά τε καὶ δια- 50 κίοντα τὸν ἄνθρωπον, ἄχριτερ ἂν οἱ γεννώντες αὐτὸν χυμοὶ δαπανηθῶσιν ἢ πεφθῶσιν ἢ πάθωσι τὸ συναμφότερον. 4. Διαγινώσκονται καὶ οὗτοι ἐκ τῶν σφυγμῶν καὶ τῶν οὔρων. Ἀπὸ μὲν τῶν σφυγμῶν, καθ' ὃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐπὶ ζέσει μεγάλοι τέ εἰσιν οἱ σφυγμοὶ καὶ ταχεῖς, καὶ 35 κατεπειγεί μᾶλλον ἢ διαστολὴ εἰς τὸ εἰσαγαγεῖν τὴν καρδίαν 1.

καθαρόν αέρα καὶ ἐνκρατῶσαι αὐτῆς τὸ ἐμφυτον θερμόν.
 5. Τὸ δὲ οὔρον ἐπὶ τούτων διαπυρρόν τε ἔστι καὶ καταβε-
 βαμμένον. 6. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπὶ σῆψει τοῦναντίον κατεπείγει
 61 μᾶλλον ἢ συστολῇ τοῦ σφυγμοῦ διὰ τὸ ἐξωθῆσαι τὴν ὑπο-
 6 κειμένην σῆψιν ἐν τῷ βᾶθει, καὶ δακνῶδες τι τῇ ἀφῇ τῶν
 54 δακτύλων ὑποπίπτει [ἐπὶ] τῷ σώματι τῆς ἀσθηρίας. 7. Τὸ
 δ' οὔρον ἐπὶ τούτοις λευκότερόν τε καὶ σεσηπὸς φαίνεται·
 καὶ ταῦτα μὲν τῶν συνόχων πυρετῶν γνωρίσματα· διέλθω-
 μεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ καύσου, καὶ ἐκτικοῦ, καὶ μαρασμοῦ.

10 15. Περὶ καύσου πυρετοῦ.

84 1. Ὁμοίως δὲ καὶ καῦσός ἐστι πυρετός διακαῆς, ἀνε-
 δότως διακαίων, καὶ καταναλίσκων τὰ ἐν τῷ σώματι ὑγρὰ·
 τὸ δὲ σύμπαν σῶμα τῶν καμνόντων θερμόν τε καὶ ἐκ-
 21 πυρούμενον ἐντεῦθεν γίνεται, καὶ διακαίεσθαι τὴν κεφαλὴν
 15 δοκοῦσιν οἱ κάμνοντες, χαίρουσι καὶ ἡδονταὶ τοῖς ψυχοῖς,
 καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτῶν ἐρυθρότεροι μετὰ ξηρότητός
 56 τινος, καὶ ἡ γλῶσσα τραχεῖα καὶ μέλαινα. 2. Γίνονται δὲ
 οἱ καῦσοι διὰ ἐρυσσιτελατώδη φλεγμονὴν πνεύμονος, καὶ
 διὰ σηπεδόνα χολωδῶν χυμῶν εἰς ἄμετρον ζέσιν ἀφικνου-
 20 μένων. λύεσθαι δὲ φιλοῦσι δι' αἰμορραγίας, ὡς φησι Γα-
 00 ληνός· οὐκ ἄδηλόν δέ σοι τὰς ἐν τοῖς καῦσοις αἰμορραγίας
 γίνεσθαι διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ξανθὴν χολήν, ἣτις με-
 μιγμένη τῷ αἵματι διακαίουσα τοῦτο καὶ σὺν αὐτῷ ἀναφερο-
 μένη πρὸς τὴν κεφαλὴν, ῥήσσει τὰς ἐν ῥινὶ φλέβας. 3. Οἱ
 25 δὲ σφυγμοὶ θερμοὶ καὶ ταχεῖς γίνονται ὑπερξεύσεως τῆς
 χολῆς· τὰ δὲ οὔρα ἐπὶ τούτων θερμότερά ἐστι καὶ κατα-
 βαμμένα ἐκ τῆς χολῆς· ὁ δὲ Ἱπποκράτης λέγει, ὅτι οἱ
 πλείστοι τῶν πυρετῶν ἀπὸ χολῆς γίνονται.

58 15. Περὶ ἐκτικοῦ πυρετοῦ.

30 1. Ὁ δὲ ἐκτικὸς πυρετός ἐστιν ἀχώριστος, ἐκτικῶν καὶ
 δαπανῶν τὴν ἐν ἐκάστῳ μορίῳ παρεσπαρμένην ὑγρότητα
 σύμφυτον· ἔπεται ὡς τὰ πολλὰ τοῖς ὀξέσι καὶ καυσώδεσι
 πυρετοῖς μηχανθῆϊσι· γίνεται δὲ ποτε καὶ κατὰ προσπάθειαν
 25 τινος μορίου κυρίου. ἐπὶ τούτου ἐπίτασις ἔστι θερμότητος
 35 καὶ ψυχρότητος, καὶ σῶμα κατὰξηρον ἐκτετηγὸς καὶ αὐχμῶ-

δες· οἱ δὲ σφυγμοὶ πυκνοί, διακαίοντες καὶ διαβιβρώσκον-
τες τὴν ἀφῆν. 2. Ἴδιον δὲ ἐκτικῶν πυρετοῦ τὸ μετὰ τὴν 30
τροφήν ἐπαύξασθαι τὴν θερμασίαν, ὡς ἐπὶ τῆς τιτάνου·
ἐπιβλισκομένου γὰρ ἐπ' αὐτῆς τοῦ ὕδατος, ἐπαύξεται μάλ- 60
λον καὶ ἀναζέει ἢ ἐν αὐτῇ ὑποκειμένη θερμότης. 5

ιγ'. Περὶ μαρασμοῦ πυρετοῦ. 07

1. Ὁ δὲ μαρασμὸς ἐστὶ πυρετὸς ἀδιάλειπτος, βληχρὸς,
ἐκδαπανῶν καὶ καταμαραίνων τὰ στερεὰ τοῦ σώματος μό-
ρια. ἔπιται δὲ ὡς ἐπίπαν τῷ προειρημένῳ πυρετῷ· μη-
κυνθεὶς γὰρ οὗτος καὶ καταναλώσας τὴν ἐν τοῖς μορίοις 10
ὑγρότητα, ἀφικνεῖται ἐπ' αὐτὴν τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ἐν 62
αὐτῇ ὄν σύμφυτον θερμὸν καταδαπανῶν, ποιεῖ τὸν μα-
ρασμὸν. 2. Ἐπὶ τούτων γὰρ κατάβλησις τῶν φυσικῶν
δυνάμεων γίνεται, καὶ κατὰπτωσις τοῦ παντὸς σώματος·
τῆς γὰρ ἐμφύτου θερμότητος κατασβεβηνυμένης, ξηραίνεται 15
καὶ μαραίνεται τὸ σύμπαν σῶμα μὴ τρεφόμενον, δίκην
δένδρου στερηθέντος τῆς ἰκμάδος, μαρανθέντος τε καὶ
ξηρανθέντος ἐσχάτως· ἐπὶ τούτων οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν καμνόν-
των κοῖλοι γίνονται, λήμας ἔχοντες, βλέφαρα παραπλη-
σίως τῶν νυσταζόντων, δέρμα λεῖον, ξηρὸν καὶ τεταμένον, 64
σφυγμοὶ ἀμυδροὶ καὶ σκληροὶ, τῶν ὅλων δυνάμεων ἐσχά-
τως καταβληθειῶν.

ιδ'. Περὶ ἀμφημερινῶν πυρετῶν.

1. Μετὰ δὲ τὰ γένη τῶν συνόχων πυρετῶν τῶν ἐντὸς
τῶν ἀγγείων ἐχόντων τὴν ὑπαρξιν, εἶπωμεν λοιπὸν περὶ 25
τῶν ἐκτὸς τῶν ἀγγείων ἐχόντων τὴν ὑποκειμένην καὶ πλεο-
νεκτοῦσαν ὕλην, λέγω δὴ ἀμφημερινῶν, τριταίων, τεταρ- 66
ταίων. 2. Καὶ οἱ μὲν ἀμφημερινοὶ πυρετοὶ φλεγματι-
κωτέροις καὶ ψυχροτέροις ἐπινοῦνται χυμοῖς, καὶ ψυχροτέροις
καὶ ὑγροτέροις φύσεσι τε καὶ κράσεσιν, οἷον γέροισι τε καὶ 30
παισὶ, καὶ βίοις ἀργοῖς, καὶ ὥραις καὶ διαιτήμασι καὶ τοῖς
ψυχροῖς καὶ ὑγροῖς χωρίοις. 3. Ὅδοι δὲ γίνονται καὶ παρ-
οξύνονται ἐπὶ φλέγματι σηπομένῳ· τὸ γὰρ σαπὲν φλέγμα
ὑπὸ φύσεως ὠθούμενον, καὶ διὰ τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων
ἔξω σώματος φερόμενον, ἄρχεται ἀπὸ καταψύξεως τῶν 35

ἄκρων, καὶ φρίκη πᾶσα δυσεκθέριμαντόν τε ἔχει, καὶ πολλο-
 68 χρόνιον τὴν ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ἀνάβασιν, διὰ τε τὴν ψυχρό-
 τητα καὶ γλισχρότητα τοῦ ὑποκειμένου χυμοῦ· διὰ ταῦτα
 69 βραδύτερός τε ἐστὶν ἐν ταῖς εἰσβολαῖς καὶ ἐν ταῖς ἀνα-
 5 βάσει τῶν παροξυσμῶν. 4. Παντοχόθεν δὲ κατὰ τοὺς
 πόρους ἰσχύμενος θλίβει τε καὶ βαρύνει τὴν δύναμιν· ὑπο-
 70 τύφεται γὰρ καὶ ὑποκρύπτεται καὶ δυσέξαπτον καὶ καπνώ-
 δες γίνεται, ὡς ἐπὶ τῶν ὑγροτέρων ξύλων τὸ πῦρ ἐστὶν
 ἰθεῖν. 5. Οἱ δὲ σφυγμοὶ τούτων μικροί, ἀμυδροί, ἀραιοί
 10 τε καὶ ἀνώμαλοι γίνονται, καὶ τὸ διάλειμμα φανλότερον
 11 τῶν ἄλλων ἐστίν. 6. Οὖρα δὲ λευκὰ καὶ λεπτά, ἢ παχέα
 60 καὶ θολερά, ἢ ἐρυθρά, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Καὶ ταῦτα μὲν
 τοῦ ἀμφημερινοῦ τὰ γνωρίσματα.

κ'. Περὶ ἀκριβοῦς τριταίου.

72 1. Ὁ δὲ ἀκριβῆς τριταῖος γίνεται καὶ παροξύνεται ἐπὶ
 πλήθει καὶ σίψει τῆς ξανθῆς χολῆς· αὐτὴ δὲ πλημμυροῦσα
 καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως ὠθουμένη ἔξω τῶν ἀγγείων, ἄτε δὴ
 καυσώδης οὖσα καὶ διὰ τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων ἔξω φε-
 ρομένη, καταδάκνει τε καὶ σφοδρὸν τὸ ὄϊγος καὶ τὸν πυρε-
 20 τὸν ποιεῖ. 2. Τὸ δὲ μέγιστον μῆκος τοῦ παροξυσμοῦ ἐστὶν
 ὡρῶν δέκα καὶ δύο, [καὶ] ἐκλύεται καὶ λήγει εἰς καθαρὸν
 διάλειμμα. 3. Ἐπιταί δὲ θερμότεραις καὶ χολωδεστέραις
 φύσει τε καὶ κρᾶσει, καὶ βίῳ ἐπιπόνῳ, καὶ ὄρα καὶ χῶρα
 καὶ ἡλικίᾳ καὶ διαίτη θερμῇ καὶ ξηρᾷ. 4. Οὖρα δὲ θερμά
 25 καὶ ἐκχολούμενα· γίνεται δὲ ἐπὶ τούτων καὶ χολῆς ἔμετος
 74 καὶ διαχωρήματα παρόμοια· καὶ νύττεται ὑπὸ τοῦ χρωτός·
 ὀλιγοχρονιώτερος δὲ ἐστὶ τοῦ προειρημένου. 5. Οἱ δὲ σφυγμοὶ
 60 ἐπὶ τούτων μεγάλοι τε καὶ πυκνοὶ καὶ ταχεῖς γίνονται.

κα'. Περὶ ἡμιτριταίου ἀκριβοῦς.

30 Ὁ δὲ ἀκριβῆς ἡμιτριταῖος καλούμενος, σύνθετός ἐστιν
 ἐκ τριταίου διαλείποντος, καὶ συνεχοῦς ἀμφημερινοῦ, ἐπὶ
 χολῇ καὶ φλέγματι σηπομένοις συνιστάμενος, φυλάττων ἐν
 τοῖς παροξυσμοῖς ἀμφοτέρων τῶν χυμῶν τὰ ἰδιώματα τῆς
 κινήσεως· καὶ τοῦ μὲν ἀμφημερινοῦ καθ' ἑκάστην παρ-
 76 οξύνοντός τε καὶ κειμένου· τοῦ δὲ τριταίου μίαν παρὰ μίαν.

κβ. Περὶ ἀκριβοῦς τεταρταίου.

1. Τὸ δὲ τρίτον γένος τῶν διαλειπόντων πυρετῶν ὁ ἀκριβής ἐστι τεταρταίος, πολυχρονιώτερος καὶ ἐπὶ μόνῳ γινόμενος τῷ μελαγχολικῷ χυμῷ, ψυχρῷ καὶ ξηρῷ τὴν κράσιν ὑπάρχοντι. 2. Ἡ εἰσβολὴ δὲ τούτου ὀστοκοπῶδες ὄργανον ἐπιτεταμένον καὶ κρουρόν· καὶ κατὰ βραχὺ ὑποστύφεται, καθάπερ τις λίθος ἢ ὄστρακον· ἐπειδὴν δ' ἐξαφθῆ τις ἐξ αὐτοῦ φλόξ, οὐδὲν ὑπολείπει, εἰ μὴ τι καπνώδες ἐν τῷ παροξυσμῷ· ἐκκενοῦται γὰρ καὶ διαφορεῖται τὸ ἐξαφθὲν τοῦ κινήθεντος χυμοῦ μελαγχολικοῦ, καὶ οὕτω γίνεται διάλειμμα καθαρόν. 3. Ἐπιτεταμένον δὲ ξηροτέραις καὶ ψυχροτέραις φύσεσι τε καὶ κράσεσι καὶ ὥραις καὶ χώραις καὶ ἡλικίαις καὶ διαίταις, ταῖς τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γεννώσαις. 4. Οἱ δὲ σφυγμοὶ ἐπὶ τούτων μικροὶ καὶ μοχθηροί, βραδεῖς καὶ σκληροί· οὖρα δὲ ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ λεπτά, προϊόντος δὲ τοῦ νοσήματος καὶ παρακμάσαντος, παχύτερα γίνεται.

κγ. Πῶς γίνονται οἱ διαλείποντες πυρετοί.

1. Οἱ δὲ διαλείποντες πυρετοὶ γίνονται αἰτία τοιαύτη, ὡς ἤνικα ἢ ὕλη ὑπὸ τῆς φύσεως ὠθημένη κινήθῃ πρὸς τὴν ἐκκρίσιν· ταύτης δὲ κινουμένης μέρος φέρεται πρὸς τὴν καρδίαν καὶ νοθρεύει ταύτης τὸ ἔμφυτον θερμόν· τούτου δὲ ἀναθολουμένου καὶ νοθρευομένου ἐξάπτεται ὁ πυρετός. 2. Τούτο δὲ γίνεται τῆς φύσεως προνοουμένης καὶ ἐπινοουμένης τὸν πυρετὸν πρὸς τὸ ἀναλῶσαι καὶ καταδαπανῆσαι τὰ πρόσω ῥηθέντα καὶ λυποῦντα αἰτία· καὶ εἰ μὲν κατισχύη διὰ τοῦ ἐνὸς παροξυσμῷ καταναλῶσαι πᾶσαν τὴν πλεονεκτούσαν ὕλην, καὶ ἐπιδαπανῆσαι μέρος αὐτῆς, τὸ διάλειμμα ποιεῖ, καὶ ἄνεσιν προσλαμβάνουσα κινεῖ ἕτερον παροξυσμόν, ἢ καὶ ἕτερον σκόπον ἔχουσα διὰ τὸ κατὰ μέρος δαπανῆσαι καὶ ἐξατμίσαι, ἢ ἀποτεφρῶσαι πάντα τὰ ὑπολειφθέντα καὶ θλίβοντα αὐτὴν αἰτία.

κδ. Πῶς γίνονται αἱ φρίκαι.

1. Πῶς δὲ προηγούνται αἱ φρίκαι καὶ οἱ τρόμοι ἐπὶ τῶν παροξυσμῶν καὶ πῶς ἄρχονται οἱ πυρετοί, διεξερχόμεθα.

2. Γίνονται δὲ αἱ φρίκαι διχῶς, ἢ γὰρ διὰ τὸ ποσὸν τῆς ὑποκειμένης καὶ πλεοναζούσης ὕλης, ἢ διὰ τὸ ποιόν· τῶν γὰρ φυσῶν ἤγουν τῶν πνευμάτων ἀθρόως ἐκ τῶν ἐνδοθεν κινουμένων, καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμα διαδραμόντων, καὶ οἷονε
84 ψυξάντων τὸ αἷμα, διὰ παντός τοῦ σώματος αἱ φρίκαι γίνονται. 3. Τῆς γὰρ ὕλης ὑπὸ φύσεως κινουμένης καὶ οἷονε ἀθουμένης, οἱ μύες καὶ τὰ νεῦρα ψυχόμενα καὶ δακνόμενα φρίττουσι, καὶ ποιοῦσι τὴν φρίκην· εἰώθασι γὰρ καὶ δακνώ-
87 δεις χυμοὶ καὶ ἀτμοὶ διὰ τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων δια-
10 φερόμενοι τὰς φρίκας καὶ τὰ ῥίγη ἐκγεννῶν.

κδ. Πῶς γίνονται οἱ τρόμοι.

Γίνονται δὲ καὶ οἱ τρόμοι τρόπῳ τοιῷδε· τὸ αἷμα, φοβούμενον τὴν παρούσαν φρίκην, συννεύει πρὸς ἑαυτὸ καὶ ἀποφεύγει πρὸς τὰ θερμότερα μέρη τοῦ σώματος·
15 τούτου δὲ ἀναθολομένου καὶ καθισταμένου ἐκ τῶν ἀκρω-
86 τηρίων ἐπὶ τὸ βάθος, τὰ σπλάγγνια καὶ τὰ στερεὰ τρέμουσι καὶ συγκλονεῖται βίᾳ τὰ πέρατα τοῦ σώματος.

κε. Πῶς ἐπονται ταῖς φρίκαις οἱ πυρετοὶ.

1. Ἐπονται δὲ ταῖς φρίκαις οἱ πυρετοὶ προνοία τῆς
20 φύσεως· ἢ γὰρ προνοητικὴ φύσις ἔνδον οὔσα, ὥσπερ ἰατρός ἀγαθός, προνοουμένη τοῦ σώματος ἐπινοεῖ τὸν πυρετὸν,
88 πρὸς τὸ ἐξῆσαι καὶ καταδαπανῆσαι τὰ ἐπικείμενα καὶ λυ-
ποῦντα αὐτὴν αἰτία. 2. Ἐπειδὴν γὰρ ἀθροισθῆ τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος εἰς τὸ βάθος, διαπλασιάζεται τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ
25 ἐνεὸν ἔμφυτον θερμὸν καὶ διάπυρον γενόμενον ἐξάπτει τε καὶ ἐξαπλοῖ τὸν πυρετὸν διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἐπὶ τὸ ὅλον σῶμα.

κε. Τίς ἐστὶν ὁ ἠπίαιλος πυρετός.

1. Ὁ δὲ ἠπίαιλος πυρετός ἐστὶν, ὅταν ἅμα καὶ ῥιγῶσι καὶ πυρέττωσιν οἱ κάμνοντες, καὶ ἀμφοτέρων αἰσθάνονται
90 κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν παντὶ μορίῳ τοῦ σώματος. 2. Τοῦτο δὲ γίνεται διὰ τὴν τοῦ χυμοῦ γένεσιν· τὸ γὰρ ὑαλῶδες καὶ ὀξῶδες φλέγμα τὸ ὑποκειμενόν ἐστι· ὅταν μὲν ἐπικρατῆ τὰ τῆς σήψεως, πυρέττουσι μᾶλλον· ὅταν δὲ τὰ

τὰ τῆς ὀμότητος, ἰσχυροῦσι, καὶ διὰ τὸ ὑπάρχειν αὐτὰ ἠπισ-
σασθῆ ἀμφότερα ποιεῖν εἰώθασι.

κθ'. Ἐκ τοῖς διαλείμμασι τῶν πυρετῶν ποῦ
ἔστι τὰ αἷτια.

Ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες ἐν τοῖς διαλείμμασι τῶν
πυρετῶν ποῦ ἔστι τὰ αἷτια; πρὸς δὲ τούτους φημὲν, ὅτι
ἐν τοῖς μυσίν εἰσι κεκρυμμένα, καὶ ἐν τῷ καιρῷ δὲ τοῦ 92
παροξυσμοῦ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐλέγχονται.

κθ'. Τῶν πυρετῶν τὸ θεραπευτικόν.

1. Ἐπὶ τούτων δὲ ἀπάντων τῶν νοσημάτων χρῆ ἀκρι-
βῶς ἐπίστασθαι τὸν ἐπιστήμονα ἰατρὸν καὶ γινώσκειν τὴν
τε φύσιν καὶ τὴν κρᾶσιν τῶν καμνόντων, καὶ τὴν ἰδέαν τῶν
πυρετῶν, καὶ τὴν ἐκάστου νοσήματος γένεσιν καὶ κίνησιν καὶ
ἀρχὴν καὶ ἀνάβασιν καὶ ἀκμὴν καὶ τὰς ἀναλογίας αὐτῶν
τῶν παροξυσμῶν καὶ τὰς τῶν περιόδων ἀνταποδόσεις. 15

2. Καὶ πρῶτος μὲν καὶ κοινὸς σκοπὸς ἔστιν ἐπὶ πάντων 94
τῶν νοσημάτων, ὡς ἀπέριπτον καὶ εὐπνοῦν εἶναι τὸ σῶμα·
δεύτερος δὲ ἐφεξῆς τὸ πρὸς τὴν δυναστεύουσαν αἰτίαν
ἀπομάχεσθαι· πᾶν γὰρ ἔργον ἰατροῦ ἐπανορθωτικόν ἔστι
τῶν περὶ τὸ σῶμα σφαλμάτων. [ἐν τούτοις γὰρ αἱ δια- 20
φοραὶ τῶν πυρετῶν.]

λ'. Ἀνακεφαλαίωσις.

96

1. Γράφει δὲ ὁ Ἱπποκράτης ἐπὶ λέξεως οὕτως· πυρετοὶ
οἱ μὲν δακνώδεες εἰσι τῇ χειρὶ, οἱ δὲ οὐ δακνώδεες μὲν,
ἐπαναδιδόντες δέ, οἱ δὲ πρηέες, οἱ δὲ ὀξείες μὲν, ἡσώμε- 25
νοι δὲ τῇ χειρὶ· οἱ δὲ περικαίees, οἱ δὲ διὰ παντὸς βληχροί,
ξηροί, ἀμυδροί· οἱ δὲ πεμφιγώδεες ἰδεῖν δεινοί· οἱ δὲ πρὸς
τὴν χεῖρα νοτιώδεες. 2. Καὶ δακνώδεας τῇ χειρὶ καλεῖ ὁ
Ἱπποκράτης τοὺς ἐπὶ σήψει τῶν χυμῶν γινομένους πυρε- 98
τούς. 3. Οὐ δακνώδεας μὲν, ἐπιδίδοντας δέ, τοὺς ἐπὶ 30
στεγνώσει τῶν ἀδήλων πόρων τοῦ δέρματος· ἐπὶ τούτων
κατ' ἀρχὰς ἐπιβάλλοντός τινος τοὺς δακτύλους ἐπὶ τὸν
σφυγγμόν, οὐχ εὐρίσκει αὐτὸν δακνώδη, εἰς ὕστερον δὲ
ἀναδίδεται τῇ ἀφῆ ἢ ποιότης τῆς ὑποκειμένης καὶ πλεο-

120 PALLADII DE FEBRIBUS SYNOPSIS.

νεκτούσης ὕλης. 4. Πρηέας δὲ λέγει τοὺς ἐπὶ πνεύμασι
 γινομένους, λέγω δὴ τοὺς ἐφημέρους. 5. Καὶ ὀξείας μὲν,
 ἥσσωμένους δὲ τῇ χειρὶ, τοὺς ἐπὶ κόποις, οἱ κατ' ἀρχὰς
 μὲν ὀξείας φαινόνται, χρονιζούσης δὲ τῆς χειρὸς πραεὶς γί-
 100 νονται. 6. Περικαέας δὲ εὐθείως, τοὺς ἐπὶ γολῆ καυσώδεις
 πυρετοὺς λέγει. 7. Βληχρούς, ξηρούς καὶ ἀμυδροὺς δὲ καλεῖ
 τοὺς ἐκτικούς. 8. Πεμφιγωδέας δὲ ἰδεῖν δεινούς, οἱ μὲν
 20 τοὺς ἀπὸ τῆς ἡλικίας λέγουσιν εἶναι, οἱ δὲ τοὺς ἀπὸ
 φλυκταινῶν τινῶν γινομένους· ἄλλοι δὲ τοὺς ἐπὶ τῶν
 10 φρενιτικῶν. 9. Πρὸς τὴν χεῖρα νοτιώδεις δὲ λέγει τοὺς
 ἐπὶ ζέσει τοῦ αἵματος γινομένους πυρετοὺς. Ἐν οἷς αἱ
 30 διαφοραὶ τῶν πυρετῶν.

80
 90
 100
 110
 120
 130
 140
 150
 160
 170
 180
 190
 200
 210
 220
 230
 240
 250
 260
 270
 280
 290
 300
 310
 320
 330
 340
 350
 360
 370
 380
 390
 400
 410
 420
 430
 440
 450
 460
 470
 480
 490
 500

IV.

ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΝΥΔΡΩΝ ΤΡΟΦΗΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

α'. Πεποιήται μὲν ἡ νηχάλεα φύσις σιτίων ἄθυρμα I
ταῖς εὐτραπέζοις ἀπολαύσει· μέγα δ' ὄφελος κὰν ταῖς καθ'
ὑγιάν διαίταις.

β'. Ἐξαλλάσσονται δὲ παρὰ συγκρίσεις ἰχθύες· ἐπεὶ 5
οἱ μὲν εἰσι σκληρόσαρκοι, οἱ δὲ ἀπαλόσαρκοι. Καὶ σκλη-
ρόσαρκοι μὲν, φάγροι, συνόδοντες, βούγλωσσοι· καὶ οἱ πλα-
τεῖς, ὡς ψῆτται, ῥόμβοι. Ἀπαλόσαρκοι δὲ, κίχλαι, κόσ-
συφοι, φρυκίδες, καὶ οἱ ὅμοιοι, εὐδιαφόρητοι καθεστῶτες.
Μέσοι δὲ, ὀνίσκοι, βάνχοι, σκιαδεῖς. 10

γ'. Ἐτι οἱ μὲν πετραῖοι, οἱ δὲ πελάγιοι· τροφιμώτε- II
ροι δὲ οἱ πελάγιοι. Οἱ δὲ παρ' αἰγιαλῶν ὀχθαῖς ἢ ὑδρο-
χῶν ἐκροαῖς κακόχυμοι καὶ ἄστομοι. Καὶ τὰ πελάγη δὲ
διαφέρει· μέτριοι μὲν γὰρ οἱ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, οἱ δὲ κατὰ
τὸ Τυρρηρικὸν ἡδύτατοι. 15

δ'. Καὶ ἕαρος μὲν οἱ πλείστοι διὰ τὸ φθοκεῖν ἀμεί- III
νους, ὡς τρίγλαι· θέρους δὲ φάγροι καὶ συνόδοντες. Φθι-
νοπύρον δὲ ἥπατοι παραιτητέοι, κακόχυμοι ὄντες· κεστρεῖς
δὲ καὶ λάβρακες τρυφερώτεροι.

ε'. Παρὰ δὲ ἡλικίας οἱ μὲν βραχεῖς καὶ νέοι, εὐφθαρτοί· IV.
οἱ δὲ κητώδεις, δύσχυμοι καὶ σκληροὶ καὶ κακοστόμαχοι· οἱ
δὲ μέσοι, μέσως εὐδιοίκητοι.

ς'. Παρὰ δὲ τὰ μέρη διαλλάττουσιν. Ἐπὶ τοῖς οὐ- V.
ραίοις, οἷς κινοῦνται, γεγυμνασμένοι, εὐτροφοί, τρυφεροί·
κατὰ δὲ τὴν νηδύν, ἄτε λιπώδεις, ἐπιπολαστικοί, καὶ πρὸς 25

VI. ἐκκρίσεις εὐθετοί· κατὰ δὲ τὰ νῶτα σκληρόσαρκοι· κεφαλαὶ δὲ πάντως, διὰ τὸ ἀλμυρὸν καὶ λιπῶδες, ἄτροφοι καὶ δυσδιοίκητοι. Πάνυ δ' εὐέκκριτοι μυραίνης τε καὶ φάγρου, καὶ μάλιστα τριγλῶν.

5 ζ. Παρὰ δὲ σκευασίας, ὅπτοι μὲν, τροφιμώτεροι, δυσδιαχώρητοι δέ· ἐφθοὶ δέ, ὀλιγότροφοι, ῥᾶστα διαχωροῦντες.

η'. Καὶ θαλάσσιοι μὲν εὐστομοί, εὐκάρδιοι, πρὸς ἀναδόσεις ῥᾶστοι, πλαδαρᾶς καὶ μαλθακῆς σαρκὸς ποιητικοί· [ποιοῦσι γὰρ] εὐχρόου αἵματος γόνιμοι, λαπακτικὸ γαστρός.

θ'. Ποτάμιοι δὲ καὶ λιμναῖοι κακοστόμαχοι, παχυμεροῦς ὕλης δραστικοί, δυσδιάκριτοι· ὧν τινες οὐκ ἀποδέουσι τῆς θαλαττίας ὕλης, καθάπερ ὁ Νειλαῖος κορακίνος καὶ 15 ἐν Ῥήνῳ πέριχ καὶ ἐν Τιβέρι λάβραξ, ὅς ἐστιν ἐπιστιγμένος, καὶ οἱ ἐν Ἀνίῳνι λίμνῃ τε τῇ κατὰ Φαλερνοῦς ὁμοφύεις ἰχθύες. εὐχυλον γὰρ καὶ εὐπρόσφορον ἢ ἐκεῖ δίδωσι διαίτα. Πάντων δὲ προκριτέον ἰχθύων τοὺς τε ἀβρόμους καὶ μὴ περιμέλους, εὐχύλους τε καὶ συμμετρούς.

VII. ι'. Τῶν δὲ ἰχθύων ἃ μὲν ἐστὶ νηγαλέα, ἃ δὲ σελάχη, τὰ δὲ μαλάκια, τὰ δὲ ὀστράκια· ὧν αὐταὶ ποιότητες

ια'. Ἀφύα βραχύτατον ἐστὶ, συναγελαστικόν, λοιπὰ σκευαζόμενον.

ιβ'. Ἀλώπεκες, ἵππουροι, θρίσσαι, λέρως. Οἱ δὲ ἐν 25 πελάγους φεύγουσιν εἰς ποταμόν, δύσχυλοι, οὐκ εὐστόμαχοι, δύσπεπτοι, ὀλιγότροφοι.

ιγ'. Ἀχάρονης, σκληροφυής, δύσφθαρτος, οὐτ' εὐστόμαχος, οὐτ' εὐχυλος.

ιδ'. Βελόναι, ῥάμφος κερατώδεις, οὐκ εὐστόμαχοι, 30 κακόχυλοι, ἄτροφοι, δύσφθαργοι.

ιε'. Βῶκες, ἰουλίδες, τράχουροι, οἱ πρὸς ἐνίων σαῦροι καλούμενοι, χάνναι, καὶ πᾶν τὸ τηγάνῳ ἄρμοζον, εὐστομον, οὐκ εὐστόμαχον, οὐκ εὐφθαρτον, ἐπιπλαστικὸν κοιλίας, ἄτροφον.

VIII. ις'. Ἐρυθρίνος εὐστομος, στατικὸς κοιλίας, σκληροπαγής, τρόφιμος· ἐντατικὸς πρὸς συνουσίαν, εἴ τις αὐτὸν 35 ἐν οἴνῳ πνίξας πίοι.

ιζ'. Θράνις ἢ ξιφίας κητώδη ἐστὶ καὶ τεμαχίζεται. ἄστομος δ' ἐστὶ, ψαφαρός, δυσκατέργαστος, πολύτροφος, βρομώδης. Αἶ' ὁ μετὰ σινάπιος ἐσθίεται καὶ λοιπῶσι κρεῖττον δὲ τὸ ὑπογάστριον.

ιη'. Θύννος καὶ θυννίς, κολίας, ὄρνυκος, πηλαμύς, σκόμβρος, οὐκ εὐστόμαχοι, κακόχυμοι, φυσώδεις, ψαφαροί, δυσέκκριτοι, τρώφιμοι· ὧν τρυφερώτερα ἢ πηλαμύς, ἄστομος δὲ καὶ ἀχολος ὁ κολίας, ἢ δὲ θυννίς ὑποτέτακται, δύσπεπτος δὲ ὁ θύννος.

ιδ'. Σύες, βάτραχοι, κέφαλοι, ἡλακατῆνες, γελιδόνες, οὐρανοσκοποί, γαλεοί, κύνες, καὶ οἱ ὅμοιοι, κακόχυμοι, βρομώδεις, ἀργῆς καὶ ὀλκίμου ὕλης γόνιμοι.

ιε'. Εὐτράπεζοι δὲ σαργοί, μελάνουροι, κύνθαροι, εὐστόμαχοι, εὐχυλοὶ, εὐδιοίκητοι, τροφώδεις τε, καὶ πρὸς τὰς ἐκκρίσεις εὖ ἔχουσι.

κα'. Σάλπαι αἰ πελάγαι, δριμεῖαι, εὐστομοὶ, δύσφθαρτοι, εὐχυλοὶ, δυσδιαφόρητοι, τροφώδεις, εὐέκκριτοι. Αἶ δ' ἀπ' αἰγιαλῶν σκληρόσαρκοι, κακόχυμοι, ἄστομοι.

κβ'. Βούγλωσσοι, ψῆττοι, σκληρόσαρκοι, δύσφθαρτοι, εὐχυλοὶ, εὐέκκριτοι.

κγ'. Γλαῦκος μετὰ λάβρακος (ἔοικε γὰρ πάντα αὐτῶ), ἦττον· προσφέρει δὲ σάραρον.

κδ'. Ἐλλοψ, εὐστόμαχος, γλυκύχυλος, τρώφιος, εὐέκκριτος.

κε'. Ἡπατος ἢ μαζίας, τρυφερὸς μέσως, εὐθρυπτος, λειυμένος, εὐστομος, δύσπεπτος δὲ καὶ τρώφιος καὶ εὐέκκριτος.

κς'. Κεστρεὺς πελάγιος, ἄριστος, εὐστομος, δριμύς, οὐκ ἀπολείπων λάβρακος, εὐδιαχώρητος καὶ οὗτος πρὸς τῶν τροφίμων ποταμοῖς δὲ διανγέσει καὶ καθαροῖς νηξάμενος, ἀναχαλῆ τὴν θαλάττιον σκληρότητα ἀπὸ τῆς τοῦ γλυκίος ἐπιπράσεως. Ὁ δ' ἐν θολεραῖς καὶ στάσιμον ἐχούσας ὕδωρ λίμναις, βρομώδεστερος, δυσδιοικητότατος· πρὸς γὰρ τῆς ἰλῆος παικόμενος πᾶν ἀργὴν ἔχει τὴν σάρκα· μεγεθούμενος δὲ σκληροῦται. Καλοῦσι δὲ τινες καὶ πλωτὰ τὸν κεστρέα.

- XI. κζ. Κίθαρος καὶ ῥόμβος πλατεῖς εἰσιν. Ὁ ῥόμβος στερεός, δύσφθαρτος· χρηὴ δὲ τὸν μέγαν προεωλίσαντα ἡμέραν ἐψεῖν, δυσκατέργαστον ὄντα καὶ εὐτροφον. Ὁ δὲ κίθαρος κακόχυμος καὶ οὐκ εὐστόμαχος, δύσφθαρτος, εὐ-
5 ἐκκριτος.
- κη. Κίχλαι, κόττυφοι, φνκίδες, ἀπαλόσαρκοι, εὐχυλοὶ, εὐδιαφόρητοι, ἄτροφοι, πρὸς διαχώρησιν ἐπιτήδειοι.
- XII. κθ. Κόρακος σκληρόσακος (καὶ μᾶλλον ἀξάνομιος) βρομώδης, δυσδιοίκητος, εὐστομίας ἀποδῶν, φαύλης γό-
10 μιμος ὕλης· ὧν ὁ μείων ἡδύτερος.
- λ. Λάβραξ ἐξαλλάσσεται, ὅσον αὐξεται σκληρότερος γινόμενος· ἄριστος ὁ μείων, ἡδύς, εὐστόμαχος, εὐχυλος, τρυφερόσαρκος, γλυκύχυλος, τρόφιμος, εὐδιοίκητος, εὐέκρι-
15 τος. Ταῦτε μὲν περὶ πελαγίου· ὁ δ' ἐν δοξαμεναῖς, ἐναντίον τούτοις, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἰχθύων συμβαίνει· ἄστομοι γὰρ οἱ σύγκλειστοι. Ὁ δὲ ποταμίσι καὶ ψυχροῖς ὕδασι ὑποδύων ἐκ τῆς θαλάττης, εὐστομος, τρυφερός· ὁ δ' εἰς λίμνας μεθιστάμενος ἰλυώδεις καὶ τεναγουμένας, πλαινώμενος, ἄστομος.
- XIV. λα'. Ὀνίσκος, [οὐ] δριμύς, εὐχυλος, δυσδιοίκητος, εὐ-
διαχώρητος, τρόφιμος.
- λβ'. Σκόρπαινοι, σκληρόσαρκοι· διὸ χαίρουσι σκευαῖς· εὐστομοὶ, εὐθετοὶ πρὸς ἐκκρίσεις.
- λγ'. Σκιαδεύς, εὐστομος, εὐχυλος, εὐδιοίκητος, οὐκ
25 ἄγαν τρόφιμος εὐέκριτος.
- λδ'. Σκάρος, εὐστομος, δυσδιαφόρητος, εὐφθαρτος διαχωρητικός· ὁ δὲ ἀρτιάλωτος καὶ μὴ ζωορῆσις ἐγκεκλεισμέ-
νος, πολλοῖς ἐγκάτοις εὐστομος, ἐπιπολαστικός, εὐφθαρτος.
- XV. λε'. Συνόδους, σκληρόσαρκος μὲν, οὐκ ἀτρυφερός δέ,
30 εὐχυμος, εὐδιοίκητος, τροφώδης μέσως, καὶ εὐέκριτος.
- λς'. Τρίγλα, ἐπιφανεστάτη ὄψων, εὐστόμαχος, εὐχυ-
λος, εὐστομος, πλακώδης σάρξ, δύσφθαρτος, μετρία πρὸς ἐκκρίσεις. Διαφέρει δὲ ἡ πελάγιος τῆς πετραίας, διάπυρρος οὖσα κινναβάρει καὶ χρυσῷ· πωγωνοφόρος δ' ἐστὶ· λείπον-
35 ται δὲ τούτων οἱ παραιγίαιοι.
- λς'. Φάγρος, σκληρόσαρκος, δύσφθαρτος, οὐκ εὐέ-
κριτος.

λη'. Χρύσοφρος, λευκόσαρκος, στερεός, σύγκριτος, εὐ-
χυλος, εὐδίοικητος, τρώφimos, οὐ δυσέικριτος.

λθ'. Γόγγρος, οὐκ εὐστομος, οὐδὲ κακόχυμος, μετρίως
δ' εὐπεπτος, τροφώδης, πρὸς ἐκκρίσεις δὲ ἄμεμπτος.

[ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΗΤΩΩΝ ΖΩΩΝ.

5

μ'. Φῶκαι, φάλαινα, δελφίνες τε καὶ ζύγαινα, καὶ τῶν θύντων οἱ
μγάλοι, καὶ πρὸς τούτοις οἱ κύνες, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα τῶν κητωδῶν εἶσι,
σκληρὰν τε καὶ κακόχυμον καὶ περιτωματικὴν τὴν σάρκα ἔχουσι. Διὰ
τοῦτο προταρχεῖοντες αὐτὰ εἰς χρῆσιν ἄγουσιν.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

10

ΠΕΡΙ ΚΝΙΔΗΣ.

μα'. Κνίδαί ἢ ἀκαλήφαι, εὐστομοί, κακοστόμαχοι δὲ XVI.
οὐ μετρίως, ὅπται δὲ τῶν ἐφθῶν ἐπιτηδειότεραι. Αὐτικάι
κοιλίας, οὐρητικάι· οὐρητικώτεραι δὲ αἱ μετὰ τὴν κάθαρσιν,
αἱ φύουσαι πρὸς ταῖς ψήφοις· πηληθεῖσαι καὶ συστραφεῖ- 15
σαι πάνυ ὀλίγοις ἀλοῖ, πασθεῖσαι τε ὀπῶ ὀλίγω, μετρίως
εἰσὶ σιτηραί. τῇ δὲ ὀπτῆσει παρῆσαι δι' ὀβελῶν ἢ καρφῶν,
ἐπὶ ἀνθρώπων μαλακῶν κλημάτων, ὥστε ἐναργῶς ἄρασθαι.
Μετὰ γλυκέος δὲ ἢ οἰνομέλιτος, ἀναπειθουσαι γεῦσιν, εὐ-
πεπτοὶ καὶ εὐέικριτοι. Αἱ δ' ἐν γλυκεῖ καὶ ἐλαίῳ ἐψόμε- 20
ναι μετὰ τῆς ἄλλης ἀρτύσεως, τὸ μὲν γλίσχρον καὶ ὀλι-
μον φυλάττουσι, πλήσμοι δὲ οὔσαι καὶ δύσπεπτοι, τὴν
κοιλίαν ἀναγαλῶσι μᾶλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΠΕΡΙ ΟΣΤΡΑΚΙΩΝ.

25

μβ'. Βαλάνων μὲν ἄρισται αἱ θέρους λαμβανόμεναι, XVII.
ἐπιτηδεῖοι πρὸς βρώσιν αἱ γίνονται ὅπου ἐπιμίγνυται γλυκὴ
ὑδωρ· τρώφimoι δ' εἰσὶ καὶ γλυκεῖαι, πλέον δ' εἰσὶν αἱ ἐν-
τρεφόμεναι πέτραις· ἤδιστα γὰρ καὶ τροφώδεις, εὐλέαντοι,
πολύχυλοι πρὸς κοιλίας μάλαξιν ἐπιτηδεῖοι, στομάχῳ προσ- 30
ηγεῖς, εὐστομοί, ἀπαλαί, κινητικάι οὖρων. Τὸν χυλὸν αὐ-
τῶν ἀπλοῦν ἀμεταποίητον. Τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῶν ἐστὶ δια-
χωρητικόν. Αἱ δὲ μὴ ἐν πέτραις, δοιμείαι καὶ φαρμακώδεις,
δραστικάι κοιλίας πλέον, ἐλαττον δὲ τῶν οὖρων.

- XVIII. *μγ*. Γλυκυμαρίδες προφέρουσι τῶν μὴ τραχειῶν γημῶν, μειονεκτοῦσι δὲ τῶν πελωρίδων. εἰσὶ δὲ εὐέκκριτοι, εὐστόμαχοι. Σκληρόν δ' ἐστὶν αὐτῶν τὸ σαρκῶδες, οὐ μὴν ἄτροφον. Οὐρητικώτεροι δ' εἰσὶ μᾶλλον τῶν πελωρίδων.
- 5 Ὠμαὶ δὲ καὶ ὄνται σκληροποιῶνται· ἐψηθεῖσαι δὲ καὶ ἀρτυθεῖσαι, εὐστομοὶ εἰσι. Γίγνεται δὲ καὶ γένη πελωρίδων τε καὶ γημῶν διάφορα· διάφοροι δ' αἱ ποικίλαι καὶ στρογγύλαι, ὡς αἱ ἐν Δικαιορχίᾳ ἐν τῷ Λουκρίῳ λάκκῳ, καὶ αἱ ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λιμένι· γλυκείαι γὰρ καὶ εὐχυλοὶ.
- 10 Αἱ δ' ὑπὲρ Φέρον καὶ τὸν Διολκον, τὴν τε γέφυραν καὶ τὴν νῆσον, ἐπιμήκει, τραχεῖαι, βαλάνοις ἐοικυῖαι δρυίναις, ἐμφερῶς φηγοῖς τὸν ἔχινον φερόμεναι· λευκαὶ δ' εἰσὶ καὶ σκληραὶ καὶ θριμείαι.
- XIX. *μδ*. Κτένες κράτιστοι οἱ εὐμεγέθεις, κοῖλοι, τὴν χροῖαν 15 μελάντεροι. Ἀμμάζουσι δ' ἦρος καὶ θέρους· τότε γὰρ αὖξονται μάλιστα πρὸς σελήνην. Διάφοροι δ' οἱ ἐν Μιτυλήνῃ πάντων μεγέθει, φύσει, εὐχυλίᾳ. Φέρει δ' ὁμοίους τούτοις ὁ Ἴονιος κόλπος κατ' Ἠλλυρίδα καὶ Σαλώνας καὶ Λάτιον. Φέρει δὲ καὶ Χίος, καὶ συγκαὶ τῶν νήσων, καὶ Ἀλεξάνδρεια. Ὁ δὲ Πόντος φέρει μὲν πολλούς, βραχεῖς δὲ καὶ 20 δυσανξείας. Γλυκείαι δ' εἰσὶ καὶ εὐπεπτότεροι τῶν ὀστρέων. Διαχωρητικοὶ δ' εἰσὶ μετ' ὄξους καὶ ὀποῦ, διὰ τὸ ποσῆς γλυκύντητος μετέχειν, ἣν ἀποβάλλουσιν ὀπτόμενοι.
- XX. *μέ*. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λευκοὶ λύουσι κοιλίαν, καὶ ἄν 25 παλαιοὶ ὄσιν, ἢ νεαροὶ· ὀλίγον δ' εἰσὶ κινητικοὶ τῶν οὐραν. Οὐκ εὐφθαροὶ δ' οἱ πυξίζοντες, καθάπερ τὰ ὄστρεα. Κρείτους δὲ οἱ ἐφθοὶ τῶν ὀπτῶν πρὸς τὸ ὑπακτικόν τῆς γαστρῆς· οἱ δ' ὀπτόμενοι ἀχυμότεροι δυσέκκριτοί τε. Ἐποληπτιέον δ' ἔλαττον ἔχειν τὸ ἄτοπον τοὺς ἐν τοῖς ἑαυτῶν 30 ὀστράκοις ὀπτομένους, εὐτροφωτέρους τε καὶ ταρακτικούς ἤττον. Εὐστομώτεροι δὲ οἱ ὀπτοὶ καταρρανθέντες ἀκράτῳ, εὐστόμαχοι, εὐπεπτοὶ, προκρίτεοι τῶν ὀστρακίων. Καὶ οἱ ταριχευόμενοι δὲ κοιλίαν οὐ ταρασσουσι· τηροῦσι δὲ τὴν φυσικὴν γλυκύντητα ἐν ἄλμῃ μένοντες· οὐρητικοὶ δ' εἰσὶν.
- 35 Εἰσὶ δὲ οἱ λευκοὶ καὶ πλατεῖς γλυκύτεροι· σκληροὶ δὲ οἱ [λευκοὶ· οἱ δὲ] πυρροὶ, βρομώδεις καὶ οὐρητικοί, οἱ δὲ ποικίλοι, μέσοι. Καὶ ποσὰ δὲ αὐτῶν ἐμφέρει φυσικίσι· ἰδίᾳ δὲ

δοθέντα, δύσπεπτα μὲν, οὖρων δὲ κινητικά. Ἐσθιόμενοι δὲ οἱ κίτνες ἐπαρκῶσι τοῖς ὄνυπαρὰ καὶ ἐσχαρωμένα περικρίσιν ἔχουσιν ἔλκη, ἀποκαθαίροντες.

μζ. Κήρυκες σκληρότεροι μὲν εἰσι πορφύρας, παρὰ XXI. μεγέθη δὲ καὶ τόπους διαφέρουσι. Τρισσὰς δ' ἔχουσι δύ- 5 γάμεις, τοῦ τε ὀστράκου καὶ τραχήλου καὶ μήκωνος. Ἡ μὲν γὰρ ψαφιστά ἐστίν, ἰχθυώδης, στατική κοιλίας, καὶ πλέον, εἰ ὀπτηθείη· ταρακτινωτέρα δ' ἢ ἐφθῆ. Οἱ δὲ τραχήλοι αὐτῶν λύνουσι κοιλίαν· δύσπεπτοι δ' εἰσὶ. Χρῆ δὲ διὰ γά- 10 ππος, ἢ ὄξους, ἢ ὀποῦ, ἢ πεπέρους, ἐπανορθοῦσθαι αὐτοὺς ἐσθιόμενους. Τὸ δὲ ἀπ' αὐτῶν ὕδωρ διαχωρητικὸν κοιλίας, θερμὸν πινόμενον. σὺν δὲ τῇ μήκωνι ἐψόμενον, κηρότε- 15 ρον καὶ ἰλυώδες. Ὅλοι δὲ καθεψηθέντες, στατικώτεροι καὶ διψώδεις γίνονται. Ἐνιοὶ δὲ ἐψήσαντες αὐτοὺς, λεαίνου- σιν ἐμπερῶς ἀκαλήφαις ἀρίοντες γίνονται τε εὐστομοὶ. 15 Ἀνατολικῆς δὲ σελήνης, πλήρεις· λεπτοὶ δὲ θέρους εἰσὶ.

μζ. Πορφύραι δὲ αἱ μείζους σκληρότεραι· καὶ τοὺς XXII. ἐαυτῶν δὲ μέρεσιν οὐ μετρίαν διαφορὰν ἔχουσι. Τράχηλοι 20 μὲν γὰρ δυσκατέργαστοι, δυσδιαχώρητοί τε καὶ δύσφθαρτοι, εὐστόμαχοι, ὀλιγόχυμοι, μόλις διαλυόμενοι τῇ μασησει. Οἱ δὲ πυθμένες, ἢ μήκωνες, μαλακοί, ἰχθυωδέστεροι, εὐ- 25 κατέργαστοι, διαχωρητικοί, διουρητικοί, ἰδρωτικοί, σιελοποιοί· πλεονάσαντες δὲ, χολερώδεις, ναυτιώδεις, μελάνων ἐπιπο- λαστικοί.

μη. Τὰ δὲ κολούλια, ἢ κορύφια, τῶν ὁμογενῶν, ὅποσα 25 στρομβοειδῆ, πάντων ἐστὶν ἐπιτηθειοτάτη ἢ προσφορὰ αὐ- τῶν, ὠμῶν τε καὶ σκευαστῶν, ἐψήσει καὶ ὀπτήσει. χυμὸν ἀνήσιν εὐστομον, εὐστόμαχον, κοιλίας ὑπαγωγόν, γλυ- κύν, κινητικὸν οὖρων. Μικρόσαρκα δὲ ἀνὰ λόγον κοιλίας. Ἀπεργάζεται δὲ καὶ στόματος εὐωδίαν, πρὸς οἰνοποισίαν 30 τε εὐθετα. ζεσθέντα τρόφιμα, ὀπτὰ δὲ σκληρά. Ἡ δὲ μήκων αὐτῶν στατικώτερα, τρόπον κηρύκων.

μθ. Κοιλίαι, σκληροί, δυσκατέργαστοι. Τὰ δὲ τοῦ-XXIII. των εἶδη, τὸ μὲν ἐπίμηκες, ὅτω καὶ σάλπιγγος δίκην ἐμ- 35 ψύσῳ· τὸ δὲ στρόγγυλον, ὡς τοῦλαιον ἀναχέουσι. Τοῦ- των δ' οἱ μὲν ὑπερμεγέθεις ἄβρωτοι, διὰ τὸ βρομῶδες καὶ σκληρὸν καὶ χολερικόν, πολύσαρκόν τε καὶ κητώδες. Τῶν

- δὲ βραχέων ἐνίους προσφορά πείθει μετ' ὄξυμέλιτος, ἢ
 χλωροῦ πηγάνου καὶ ὄξους καὶ πεπέρεος. Οἱ δὲ πεντα-
 δάκτυλοι, ὄξυπύθμενοι, καὶ ὑπ' ἄλλων κληζόμενοι Ἐλικες,
 ἢ Ἀκτινοφόροι, ἀσαρκώτεροι μὲν εἰσι παρὰ τοὺς ἄλλους
 5 κοιλίας, πλήσμιοι δὲ καὶ ἐπιπολαστικοί. Προβρεχόμενοι δὲ
 ὀπῶ καὶ ὄξει, πρὸς βρωσίῳ ἐπιτηδειότεροι, ἐκταράξαι κοι-
 λίαν εὐθετοί. Κοιλίαί πάντες θαλάττιοι τοὺς τραχήλους
 γλυκυτέρους ἔχουσιν· εἰσὶ δὲ ψαφαροί, εὐχυλοί, εὐφθαροί,
 κοῦφοι παρὰ τοὺς χερσαίους· ἰχθυωδέστεροι γὰρ καὶ μαλα-
 10 κώτεροι πρὸς ἐκκρίσιν, εὐωδέστεροι, εὐστόμαχοι κατὰ τοὺς
 πνυθμένας. Κοιλίαί δύσπεπτοι, παραφρακτικοί, ὄξει καὶ
 ὀπῶ ἢ νάπνι ἐσθιόμενοι, ἔτι δὲ εὐζώμω.
- XXIV. ν'. Λεπάδες βραχεῖαι εἰσιν· ἐν τισὶ δὲ μείζους, ὡς
 ὄστρεων δοκεῖν μὴ ἐναλλάττειν· μέγισται δὲ ἐν Ἰνδικῇ, ὡς
 15 καὶ τὰ ἄλλα πάντα. Σκληραὶ δ' ἄλλως καὶ ὀλιγόχυμοι,
 δυσκατέργαστοι τε καὶ δυσέκκριτοι· ἐφθαλ δὲ συναρτυόμε-
 ναι, εὐστομοί.
- XXV. νά'. Μύακες, ἄλμυροί, βρωμώδεις· βοηθοῦνται δὲ
 ὀπῶ Κυρηναϊκῶ πηγάνῳ τε καὶ ὄξει. Ταρακτικοί δὲ κοι-
 20 λίας καὶ διουρητικοί, οὐκ εὐστομοί, δύσπεπτοι, ἐμφρακτι-
 κοί, παχέος αἵματος φλέγματός τε γόνιμοι, καὶ μᾶλλον οἱ
 πρόσφατοι. Διὸ κατεργαστίον αὐτοὺς τοῖς δριμέσι, νάπνι,
 εὐζώμω, καρδάμω. Ὅπτοι δυσδιαχώρητοι, πολύδιψοι, βα-
 25 ῥεῖς· οἱ δὲ ἐψηθέντες καὶ τριβέντες καὶ ἀρτυθέντες, ἦπτον
 ὄντες βρωμώδεις, τὰ ἴσα ποιοῦσι τοῖς στρομβώδεσι.
- νβ'. Μύσσαι στρογγυλώτεραι μὲν εἰσι μνάκων, μι-
 κρότεραι δὲ καὶ δασεῖαι, ὄστρακά τε λεπτὰ φέρουσαι, τὰς
 σάρκας τε ἀπαλώτεραι καὶ γλυκότεραι, τοὺς χυμοὺς διαφο-
 ρώτεραι. Οἱ αὐτοὶ δ' ἀτροφώτεροι, δηκτικοὶ στόματος καὶ
 30 φάρυγγος, ἀναδάκνοντες τὴν κατάποσιν, καὶ τὴν φωνὴν
 διασύνοντες, ἢ ἀποκόπτοντες τῶν πολλοῦς φαρόντων, ξηρὰς
 τε κινητικοὶ βηγὸς καὶ βράγης. Οὐκ ἀγαθοὶ δὲ οἱ ἀμ-
 35 μώδεις, ἢ ἐν ὄστράκοις κεραμῶν, οἳ τε ἀπὸ τῶν πετρῶν ἢ
 φυκίων· δριμείς γὰρ οἶδε.
- XXVI. νγ'. Ὅστρεα τὰ πελάγια, σπάνια καὶ ἀρχεῖα, διὰ τὸ
 μὴ θεωρεῖσθαι ὑπὸ ἡλίου· γίνεται δὲ καὶ μικρομεγέθη,
 πικρά τε εἰσι καὶ οὐκ ἐδώδιμα, διὰ τὸ δηκτικὸν τῆς κοιλίας.

Χαίρει γὰρ επικριναμένη γλυκέσι θαλάσση, γλυκνχύλους προσσάζοντα σάρκας. Διὸ κάλλιστα τὰ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐφέσῳ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Καῦσοῦρου, ἃ εἰς καταβόλους τίθεται ὡς σπέρματα, καὶ αὔξεται· ἔαρι δὲ ἐμπίπλονται παχυνόμενα λευκῶ χυμῶ γαλακτώδει. Κατὰ τε πόλιν Βρεντέσιον, Ταρακῶνα Ναρβῶνα, Δικαιαρχίαν ἐν Λουκρίῳ λάκκῳ, Χελιδονίας, Λευκάδα, Ἄκτιον, καὶ κόλπον Λιβυκόν, τοῦτον τὸν τρόπον γίνεται.

νδ'. Πελωρίδες, ἢ μελαινίδες, κάλλισται αἱ ἐμφερεῖς 10 ὄστρεοις, ἐν τέλμασιν, ἰλύϊ τε βορβορώδει, ὅπου μίγνυται ὕδωρ γλυκν. Αἱ δὲ ἐν βυθῶ, σπάγναι καὶ ἀηδέστεραι. Ταύταις χρωῖνται ἐξωμοποιημέναις πρὸς λύσιν κοιλίας χρησίμως. Πεπτικά δ' εἰσὶ καὶ διαχωρητικά μετρίως.

νε'. Αἱ δὲ πίνναι, τόπων μὲν ἕνεκεν ἐπιτήδειοι, ἀπα- XXVII. λαί, εὐτροφοί, αἱ ἐκ τῶν τετραγῶδων λαμβανόμεναι, καὶ ἐκ τῶν επικριναμένων γλυκεῖ ὕδατι καὶ ἀκνμονι. Τῶ τε γὰρ μὴ βλέπτεσθαι πρὸς τῶν κνμάτων ἀπαλαί μένουσιν· οἳ τε πιννοφύλακες, κοινωνοῦντες τῆς τροφῆς, ἐν τοῖς γαληνίζομένοις εὐαγροῦσι τῆ πίννῃ, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῖς πετρώ- 20 δεσι καὶ πηλώδεσιν ὑφέστηκασι. Μεγέθους δ' ἕνεκα, αἱ μικραὶ τῶν μειζόνων ἀπαλωτέραι. Ὡρας δὲ ἑαρινῆς καὶ θέρους ληφθεῖσαι, τῶν κατὰ τὰς ἄλλας παρὰ μέγα διαφέρουσι· πρὸς γὰρ τῆ εὐτροφίᾳ καὶ γλυκεῖαι τηρικαῦτα γίνονται. [Μεγέθους δὲ ἕνεκεν, αἱ μὴ μεγάλαι κρείττους.] 25

Αἱ δὲ μέσαι, μαλακῆν, λευκῆν, γλυκεῖαν ἔχουσι σάρκα. Τραχῆλοι μὲν γὰρ αὐτῶν, σκληροί, δύσπεπτοι, δυσδιαίρητοι, δύσφθαρτοι· τὸ δὲ σῶμα τῶν τραχῆλων εὐφθαρτότερον ἔχουσιν. Ἐψῶνται δὲ γλυκεῖ, ἐλαίῳ, μέλιτι, καὶ οἴνῳ ὁμοίως. Καὶ τῶν ἐξ ὕδατος ἀνεξοσμένων μετὰ νάπυος 30 ἔξω τῶν κογχυλιωδῶν φύσεως ἢ χρήσις. Ὅπται δὲ σκληρότεροι τῶν ἐφθῶν, καὶ μᾶλλον αἱ τῶ οἴνῳ ἐρραμένοι· ἀμεινον δὲ δι' ὀποῦ καὶ ὄξους, ἢ νάπυος. Τῶν δὲ ἐν οἴνῳ καὶ ὄξει βραχειῶν ἀπαλωτέρα ἢ σὰρξ, φυσώδης δέ.

νε'. Στρόμβοι δὲ, σκληροί, δυσκατέργαστοι, μᾶλλον XXVIII. δ' οἱ τῶν ὀτίων μείζους. Μετὰ νάπυος δὲ καὶ ὀποῦ πρόσφοροι, λειοτριβηθέντες ἐν ὄξει.

- νζ'. Σωλήνες ἢ αὐλοὶ, ἢ δόνακες ἄρρενές εἰσι καὶ θήλειαι, αἱ καλοῦνται ὄννης· διαφορὰν δ' ἔχουσι. Καθαρτικαὶ γὰρ εἰσιν αἱ θήλειαι, οὖρον κινητικαί, ὑγραίνουσι. Σκευάζονται δὲ ἀνοιγόμενοι. Οἱ δὲ πρόσφατοι καὶ μεγά-
5 λοὶ, μέλανες, ῥαβδωτοὶ κατ' ἑτερόχροιαν, ἄρρενες ταρακτι-
κοὶ οὖρων. Ἀλυπότατοι δὲ μετὰ αἰῶν καὶ ὄξους· μοχθη-
ροὶ δὲ καὶ ἐπιπολαστικοὶ μετ' ἐλαίου καὶ αἰῶν ληφθέντες·
ἐμμερῶς τευθίσιν πρόσφατοι μόνον παρασκευάζονται. Κρά-
τιστοι δ' οἱ μείζους καὶ παχύτεροι, ὅποιοι· οἱ δ' ἐλάχιστοι,
10 γλυκεῖς· γλυκύτεραι δ' αἱ θήλειαι εἰσι, μονόχροοι. Ἀκμά-
ζουσι δὲ θέρους. Ταριχηροὶ δὲ ἀηδεῖς.
- XXIX. νη'. Τήθηα γίνονται ἐν βορβόρῳ καὶ φνικιοφόροις
ἀκταῖς· εὐρίσκειται τ' ἐν βρόις καὶ πράσις καὶ φνικίος.
Ἔοικε δὲ φνιτῶ θαλαττίῳ μύκητι· δυσέκρυπτον δὲ ταῖς
15 χερσὶν ἐναπολείπει ποιότητα. Μάλιστα δ' αὐτῶν τὰ δερ-
ματώδη ἀκατέργαστά ἐστιν. Ἐπαρκεῖ δὲ τοῖς νεφροῦς ἢ
στόμαχον κακουργουμένοις, καὶ τεινεσμώδεσι, καὶ ἰσχυαδι-
κοῖς, τῇ τε ἄνω κοιλίᾳ, μετὰ πηγάνου διδόμενα. Τέμνεται
δὲ καὶ πλύνεται ὅπῃ τε Κυρηναϊκῶ καὶ πηγάνῳ, ἄλμῃ τε
20 καὶ ὄξει συναρτύεται, ἢ μετ' ὄξους, ἢ προτροπίου, σὺν
ἡδυόσμῳ γλωρῶ. Κάλλιστα δὲ τὰ ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας.
Αἴγυπτος δὲ οὐδόλως φέρει.
- XXX. νθ'. Τελλίνας, ἢ ξιφύθρια, διαχωρητικὰ κοιλίας. Γί-
νονται δὲ ἐν ἀμμώδεσι χωρίοις καὶ κυμαίνουσιν αἰγιαλοῖς.
25 Αἱ δὲ ποτάμια μείζους καὶ πολυχυμότεραι, ὡς αἱ ἐν Αἴ-
γύπτῳ. Αἱ δὲ ἐψηθεῖσαι, γλυκεῖαι· ὧν ὁ ζωμὸς λύει κοι-
λίαν. Μεμυκνῖαι δὲ ἀλλ' πάσσονται, καὶ διὰ τῶν ὀστρά-
κων ἔλκουσιν ἰκμάδα. Πλύνονται ψυχρῶ, καὶ μετ' ὄξει αἰῶν
καὶ ἡδυόσμου, ἢ καὶ πηγάνου ἐσθίονται. Τοῖς δὲ βουλο-
30 μένοις λύειν κοιλίαν μετὰ λαχάνων λιτῇ ἀρτύσει σκευάζον-
ται. Ἀκμαῖαι δὲ βρωθεῖσαι ἕαρος κάλλιστοι.
- XXXI. ξ'. Τῶν δὲ γημῶν τὰς τραχείας γλυκυμαρίδας ἔνιοι
καλοῦσιν, οἱ δὲ κόγχας· αἱ καὶ μῆκος ἔχουσιν, ἕλαττον δὲ
τῶν κατ' Αἴγυπτον γινομένων. Καὶ κατὰ μὲν τὴν τμή-
35 σιν τραχύτητας ἔχουσι προσοικνίας τῶν θρυγῶν βαλάνων
πυέλοισ· κατὰ μῆκος δ' εἰσὶ ῥαβδωταί, ἐπαναστάσεις δια-
φόρους τῶν ἄλλων ἔχουσαι. Αἱ θαλαττίζουσαι δὲ τὴν γέν-

άν, σκληρόσαρκοι καθεστῶσαι, δίδονται τοῖς ἀσθενέσι· τὸ δ' ἀπ' αὐτῶν ὕδωρ ἐπιτήδειον στομάχῳ, κοιλίας τε ὑποβίβασμῳ, καὶ πρὸς οὖρα. Αἱ δὲ ταριχευθεῖσαι ἐφελκῦσαι δύνανται στόμα κατὰ τὴν βρωσίν, καὶ μᾶλλον μετὰ νάπνος, ἢ ὄξους καὶ πηγάνου. Αἱ δὲ λείπει γῆμαι παρὰ μέγα διαφέρουσι τῶν τραχειῶν. Αὐταὶ δ' εἰσὶν αἱ πλατὺ τὸ ὄστρακον ἔχουσαι καὶ διαφυγῆς· εὐπεπτοί, εὐτροφοί, εὐγυμοί, γλυκαίαι, οὐκ ἀπηγεῖς στομάχῳ. Ὅπῳ δὲ καὶ νάπνι ἐσθίουται, καὶ λιπάδι καὶ ὀπταί. ἐφθῶν δὲ ὁ ζωμὸς λύει κοιλίαν.

ξά'. Αἱ δὲ γλυκυμαρίδες χαριέστεραι τῶν λειοστράκων κογχῶν, ἤτιους δὲ πελωρίδων. Διαλλάττουσι δὲ κατὰ τόπους τοῖς εἶδεσιν, ὡς πελωρίδες, καὶ χυμῶ καὶ ποικιλία καὶ σηματοισμῶ. Αἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λιμένι αἰστανται· αἱ δὲ περὶ τὸν Διολκον καὶ Φαρον καὶ γέφυραν, ἐπιμήκεις καὶ τραχεῖαι.

ξβ'. Τὰ δὲ καλούμενα ὠτία γίνονται πρὸς πέτραις. Σκληρὰ δ' ἐστὶ, δύσπεπτα, ἄστομα, κακοστόμαχα, διαγορητικά. Ἀπὸ τηγάνου δὲ προσφέρονται· οὐ γὰρ ἄλλως ἠδύνονται. Γίνονται δὲ μεγάλα ἐν Ἰλλυρίᾳ κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον. ἐσθίουται δὲ ὀπῳ, ὄξει, πηγάνῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

ΠΕΡΙ ΙΧΘΥΩΝ ΤΑΡΙΧΗΡΩΝ ΚΗΤΩΔΩΝ.

ξγ'. Οἱ δὲ τάριχοι, κοινῶς μὲν εἰσὶν εὐστομοί, κακόχυλοι δὲ, κακοστόμαχοι, λεπτυντικοί, καὶ ταρακτικοὶ κοιλίας. Ταριχῶν δὲ οἱ μὲν σκληρόσαρκοι, οἱ δὲ φύσει ὑγροπαγεῖς καὶ ἀπαλοί, οἱ δὲ μέσως· καὶ οἱ μὲν σαρκώδεις, οἱ δὲ ἐμπίμελοι· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, οἱ δὲ μέσοι, οἱ δὲ πρόσφατοι. Ὡς οἱ μὲν παλαιοὶ ἐπιτεταμένοι, οἱ δὲ νεαλοὶ ὑποβεβηκότες, οἱ δὲ μεσοχρόνιοι σύμμετροι. Καὶ οἱ μὲν ἄγαπίνονες ἐπιπολαστικοί, οἱ δ' ἤττον, ἐκείνων θρεπτικώτεροι. Τῶν δ' ἄλλων οἱ σκληρόσαρκοι, δύσφθαργοι· οἱ ἀπαλώτεροι φθείρονται ῥαδίως.

ξδ'. Κοιλία, εὐστομοί, κινητικοὶ κοιλίας· κράτιστοι δὲ οἱ Ἰβηρικοί.

ξε'. Πηλαμὺς μικρὰ γίνεται ἐν Μαιώταις· εὐστομος, εὐφθαργτος, εὐέκκριτος.

ὄξ'. Κύβιον, πηλαμύς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ Πόντου ἐπὶ Μαιωτῶν λίμνην ὑποστρέφουσα, εὐστομος, εὐχυλος.

ξξ'. Τὸ δὲ ὠραῖον καλούμενον ἠδύ, εὐτροφον, ἄδιφον.

ξη'. Τριτυμον, δύσφθαρτον, στερεώτερον τοῦ κυβίου, τᾶλλα δὲ ἐμφερές.

ξθ'. Ὁρκυνος πηλαμύς ἐστι μεγάλη, μὴ ὑποστρέφουσα ἐπὶ τὴν λίμνην· ἐμφερής δὲ τῷ τριτόμῳ, πλὴν δυσφθαρτότερος· διὸ ὑπομένει παλαιώσιν.

ο'. Ἀπόλεκτον ψαφαρώτερον ἐστὶ τοῦ τριτόμου, εὐστομία λειπόμενον, εὐδιοίκητον, πεπτικόν.

οα'. Σάρδα, πηλαμύς ἐστὶν ἐπιμήκης ὠκεάνιος, εὐστομος, δριμύτητι κυβίου προφέρουσα, κινητικὴ ὀρέξεως, πρὸς ἐκκρίσεις εὐόλισθος.

οβ'. Σκόμβρος εὐστομος, δύσφθατος, δίψους ποιητικός· κράτιστος δὲ ἐν Παρίῳ.

XXXV. ογ'. Τὰ δὲ ἐκ θύννων γινόμενα ταρίχη συγχὴν πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἐνδείκνυται. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶ εὐδιοίκητα, ἃ δὲ δυσσοικονόμητα. Αὐγὴν μὲν γὰρ αὐτῶν γίνετα

20 νεται ὠμοτάριχος· ἐστὶ δὲ εὐστομος, δύσφθατος, διὰ τὸ ἀπίμελον· κράτιστος δὲ ὁ Κυμαῖος. Κοιλία δὲ τοῦ θύννου πρόσφατος μὲν, ἐδώδιμος (οὐχ ὑπομένει γὰρ πρὸς παλαιώσιν), εὐστόμαχος ὡς ἐν ταρίχει, εὐχυλος, εὐδιάφθορος,

25 IIIXXZ μέρη, μελάνθρυα καλούμενα διὰ τὴν ἐμφέρειαν πρὸς τὰς μελαινούσας τῆς δρυὸς ῥίζας, παρορητικά ὀρέξεως νάπνος παραπλοκῆ, τοῦ δ' ὑπογαστρίου δύσφθατότερα, τῷ πιμελῆς ἀπηλλάχθαι.

οδ'. Τὰδε μὲν κυρίως καὶ συνήθως κλήζεται ταρίχη, 30 καὶ τοὶ συγχῶν καὶ πολυτελῶν ἄλλων ἰχθύων κατὰ τοὺς νήσους ἀλιζομένων· τρίγλαι γὰρ καὶ φάγροι σκληροί. Οἱ δ' ἐκ τῆς Ἰνδικῆς κομιζόμενοι εἰσὶ μὲν κητώδεις, οὐκ ἐνάριθμοι δὲ τοῖς καθαριωτέροις θαλαττίοις.

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

IIIXXX

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΙΩΝ ΚΑΙ ΛΙΜΝΑΙΩΝ ΤΑΡΙΧΩΝ.

οέ'. Τῶν δὲ ποταμίων καὶ λιμναίων ταρίχων φέρει XXXVI. μὲν ὁ Νεῖλος κητώδεις σίμους τε καὶ φάγρους. οἱ δὲ τὸ κατάπιμελέστατον ζεσθέντες ἐσθίονται διὰ νάπυος· πλείο- 5 νες δὲ ληφθέντες ἐπιπολάζουσι.

ος'. Τῆς δὲ μέσης ὕλης ἐκ μὲν τοῦ κροτρώος ταριχεύον- ται, οἱ μὲν κατὰ ῥάχιν ἀνατιμηθέντες, καλούμενοι Μεν- δήσιοι· οἱ δὲ ὕμεις, Ἀλυκάτοι. Οἱ δὲ ἐν κεράμοις ταριχεύο- 10 μνοι βωρεῖς, οἱ καὶ ὠμοὶ ἐσθίονται, ἀποδαρέντος τοῦ δέρ- ματος καὶ ἀποτιλθέντος. Εἰσὶ δὲ τῶν κροτρώων καὶ οἱ ἀκρόπαστοι καλούμενοι, ἠδεῖς· καὶ ὅπτοι ἐσθίονται, καθά- 15 περ καὶ οἱ Ἀλυκάτοι τε καὶ οἱ Μενδήσιοι.

οζ'. Καὶ τῶν κορακίνων δὲ οἱ ταριχεύόμενοι καλοῦν- ται ἡμίνηροι, καὶ αὐτοὶ ὅπτανοὶ ἐσθιόμενοι· ὁπώρας τέ 15 τινος δίκην φέρουσιν, οὐκ αἰεὶ ὄντες, ἀλλὰ πρὸς τὸν χει- μῶνα γινόμενοι.

οή'. Καὶ ἄλλα δὲ τινα ἐλάχιστα γίνεται ταρίχια, ὠμό- φαγα, οὐ σπουδαῖα μὲν, ἠδεῖαν δὲ τινα κνίσαν ἐξάγοντα, ἅπερ μετὰ λαχάνων δοριμένον ἐσθίονται· ὦν πρὸς τὸ ἐντε- 20 λές τῆς πραγματείας χορὴ μνησθῆναι. Καλεῖται δὲ ἄ μὲν κορακινίδια, ἄ δὲ βωρίδια, ἄ δὲ κολίδια, ἄ δὲ τυφλίδια, ἄ δὲ ἀβραμίδια· ἅπερ πάντα κακοστόμαχά τ' εἰσὶ καὶ δύσφθαρτα καὶ κοιλίας ὑπαγωγά.

V.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ ΤΟΥ ΣΙΛΙΤΟΥ
ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΙΧΘΥΩΝ.

Εὐ δὲ καὶ εἰναλίῳν ἐδάην φύσιν ἰήτειραν,
 ἡμασι παντοίοισιν ἐμόν νόον ξερεεῖων.
 ὡς αὐτός τ' ἐνόησα καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουσα·
 ὦν τε ἐγὼ πληθὺν ἢ δ' οὖνομα πάντ' ἀγορεύω.
 5 Βένθεα κητώεντα πολυσκοπέλοιο θαλάσσης
 ἰχθύες ἀμφινέμονται ἀπείριτοι, ἀργινόντες,
 παμμέλανες, περκνοί, καὶ αἰολον εἶδος ἔχοντες.
 Φάγροι τε, γλαῦκοι τε, πρέποντες, βούφθαλμοὶ τε,
 καὶ κέφαλοι, θύννοι τε, καὶ ἀργύφει λάβρακες.
 10 Θούροι τε, σκιαδεῖς τε, καὶ ἥπατοι ἀγκυλόδοτες
 καὶ σαργοί, γλαῖνες τε, καὶ ἀργινόντες ὄνισκοι,
 χρύσαφοι, ἠδὲ λόφες, καὶ πηλαμύδες, καὶ ἀχάρναι,
 καὶ κεστρεῖς, ἐρυθροὶ τε, καὶ ἀκταῖοι μελάνουροι,
 γόγγροι, ἐγγέλεις τε, καὶ αἰνομόροι σμύραιναι,
 15 βῶκες, καὶ περόναι, καὶ πετροήεντες ἴουλοι,
 καὶ πέρκαι, τρίγλαι τε, πολύστιπτοι τε χελῶναι,
 μορμύρος αἰγιαλεύς τε, καὶ ὠκνπέτεια χελιδῶν,
 κυκλοτερεῖς ῥόμβοι τε, καὶ ἐκτάδιον βούγλωσσον,
 καὶ σκάραι ἀνθεμοέντες, ξευθήεσσα τε φυκίς,
 20 καὶ βατίδες, κίχλαι τε, καὶ ἀργιόδους καρακῆνος,
 ἵπποι τε, βάτραχος τε, καὶ ὀξύκομοι κόκκυγες,
 καὶ τρυγῶν, ἄρπη τε, καὶ ἠϊόεις κόλλουρος,
 σκόρπιοι, ἠδὲ λύκοι, καὶ σηπῆαι, ἠδὲ τραγίσκος,
 καὶ σπάρως ὀξυόδους, καὶ κωβιὸς ἠυκάρηνος,
 25 τυφλίνοι, ναρκή τε, καὶ ἠθεῖη ἀκαλήφη,
 καὶ φθειρές, σμάριδές τε, καὶ ἀνθήεις βασιλίσκος,

MARCELLI SIDETAE CARMEN DE PISCIBUS. 135

τρηγαλή ῥίνη τε, καὶ ἀργινόεις ἀλιπνεύμων,
 καὶ τυτθαὶ μαινίδες, ἀτὰρ κύνες, ἠδὲ λαγωοί,
 καὶ κρείοι συνόδοντες, ἰδὲ ξιφίαι, θρανίαι τε,
 30 καὶ μύες εὐθώρηκες σάλπη τ' ἀνθήεσσα,
 ἠδὲ λέων, τευθίς τε, καὶ ἀσιακοὶ ἠΰκέρωτες,
 καὶ ξανθαὶ καρίδες, ἐρευθήεις τε πάγουρος,
 καὶ σαῦροι, χάννοι τε καὶ ὄρφείες, ἠδὲ γαρίσκοι,
 κάραβος ὄκρυόεις, καὶ εὐόνυγες κήρυκες,
 35 καὶ λεπιάδες, γῆμαί τε, καὶ ὀξυέθειρες ἐχίνοι,
 πολυπόδες τε πολυπλόκαμοι, κόγλοι τε φαεινοί,
 ὄστρεά τε, γλαφυραὶ τε πελωρίδες, ἠδὲ γαρίνοι,
 τελλίνοι, βάλανοί τε, πετρογενεές τε μυΐσκοι,
 καὶ γαῦροι δελφίνες, αἰὲ νάυτησιν ἐταῖροι,
 40 φῶκαί τε, κριοὶ τε, καὶ αἴολα κήτεια πόντου.
 τῶν ὀπόσων ἰήματ' ἔχει φύσις, οὐδέ τι νόσων
 ῥιγετανῶν ἀλέγουσι βροτοὶ χραισμήτ' ἔχοντες
 ἐξ ἀλός, ἐκ γαίης τε, καὶ ἥερος εὐρυπόροιο.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΛΗΣ ΕΠ' ΑΝΘΡΑΚΟΣ.

Τρίγλα μὲν ἀνθεμόεσσα πυρὸς ῥιπῆσι καίεσα
 45 σὺν μέλιτι ξανθῷ, κυαναυγίας ἀνθρακας ἔλκει
 ῥιζόθεν, οἱ πνεῖουσι φόβον κρυεροῦ θανάτοιο.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΟΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙ ΠΛΗΓΗΣ
ΘΑΛΛΑΣΣΙΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ.

Τύμματα δ' εἰναλέοιο πελιδνήεντα δράκοντος,
 τρυγόνος ὀξειῆς τε, καὶ ἀμφιβίου σμυραίνης,
 ἰᾶται πυρσωπὸν ἀνεκτόμενον χρὸς ἥπαρ·
 50 τεύχει δ' ἐν γλαφυρῷ μέθυσος πλήθοντι πνιγεῖσα,
 κείνο ποτὸν βαρύνθοντα τόκον σβέννυσι γυναικῶν.
 Ζωμὸς ἀποσσεύει δὲ μαιφόντα φάρμακα φώτων
 δαισαμένων, βρώμη δὲ πέλει χαριστάτη ἄλλων
 εἰναλίων μερόπεσσι μετὰ σκάρων ἰχθυμέδοντα,
 55 τοῦ δοιμεία χολή μέλιτος μετὰ φάεα θέλγει,
 ὄξυ σέλας φορέουσα λιπαυγέσιν ὀφθαλμοῖσιν·

σπληνὶ δ' ἐπὶ ὀκρυόεντι πλατυνόμενον βούγλωσσον
 σφιγκτῷ σὺν τελαμῶνι, νοσηφόρον αἶνυται ἄχθος.
 Δευσόμενον δὲ κάρηνον ἐγγλήνου κεφάλαιο
 60 ἄλμυροῦ ἐν χύτρη κεραμηίδι καὶ λιβάδεσσι
 κιννάμενον μέλιτος λυκαβηττίου εὐκυκλον ἔδραν
 ἀλθαίνει συκῆσι περιδρομον ὄφρουέσσαις.
 Πηλαμύδος χαροπῆς τε κάρη καὶν ἵελα τεύχει·
 πέτρης δ' αὖ περὶ σαρκὶ κυλινδόμενον μελάνωπον
 65 σπηπέδονα κρατέει, πυρὸς ἀσθματι ἰσοφαρίζον.
 Σὺν χλοεροῖς λαχάνοις δὲ καθευαμένου γλαύκοιο
 ζωμὸς ἄγει γάλα λευκὸν ἐελδομένησι τιθήναις
 πινόμενος, τῆθαι δὲ φίλαι τότε νηπιάχοισι
 ἔλκουσιν πόμα λαρὸν ἐγγλαγέων ἀπὸ μαστῶν.
 70 Ἦπαρ δ' αὖ τε χολῆ τε φιλοσκοπέλου θύνηοιο
 οὐκ ἔα ὄρνυσθαι θαμινὰς τρίχας ἐν βλεφάροισιν,
 νυσοῦσας εὐτ' ἂν κε τριχηλάβῳ ἐξερούσειας.
 Εἰναλίου δ' ἵπποιο χολῆ ἀτάλαντος ὑαίνης.
 Ζωοῦ δ' ἐπομένου μεγάλου ἐνὶ τεύχεϊ γόγγρου
 75 παλλαδίου πλήθοντι πυρὸς καθύπερθεν ἐλαίου,
 κείνο λίπος τρητοῦ διανεύμενον ἠθρητῆρος
 ἦν τις ἐλὼν στάξειεν ἐλευσινίου μετὰ κηροῦ,
 ἐν δὲ πλάσας ὀθόνη μαλακῆ περὶ γαστέρα θείη
 ἀρτιόκοιο γυναικός, ἀναιδέες οὐ νύ τι ῥωχμαὶ
 80 σάρκα διαρραίουσιν, αἰεὶ δ' ἀγανῶπιν, ἄτρωτον,
 οἷά τε παρθενικὰν ἀπαλόχροον αἰνήσουσι.
 Καιομένη ῥίνης δὲ δορῆ τρηχεῖα φαινοῖς
 ὕδασι λειωθεῖσα φέρει φυμότεσσιν ἀρωγῆν.
 Τύμμα δ' ἀκανθήεντος ἀκέσσει ὄκα δράκοντος,
 85 αὐτὸν ἀνατμηθέντα βαλὼν ἐπὶ τραύματι θερμῷ.
 Φθειρὸς κυανέου δὲ χολῆ μογερῆσιν ἀκουαῖς
 τειρομέναις ἴαμα φέρει προφερέστατον ἄλλων.
 Τρυγόνοσ αὖ κέντρῳ πεφρικότος ἄλγος ὀδόντος
 ἐξελάσει, ῥίζην ὀδνηφόρον ἀμφιχαράσων.
 90 Μαζοὶ δ' ἀλγεινοῖο μεμνκότες ἐκ γε τόκοιο
 χριόμενοι σαύροιο χολῆ γάλα κυμαίνουσι.
 Σκορπίου εἰναλίου δὲ πολυσχοίνων ἀπὸ κύρτων
 αὐτὶκ' ἐνὶ κρητῆραι βεβριθόσιν ἠδέος οἴνου

πνιγομένου, πόμα κείνο πιών βρότος, οὐ μέλαν ἤπαρ
⁹⁵ ἢ σπλήν ἀλγύνει πολυώδυνον, ἄτρεμας ἴσχει
πᾶν δέμας, ἀχθήεντος ἀναπνεύσας καμάτοιο.
Σμάριδες αὐ λείαι μυρμηγκώεντα κάρηνα
ρήϊδίως θαμινάς τ' ἀκροχορδόνας ἐξακέουσι
οὐν ῥαδινῇ χαίτη δὲ καθειρόμεναι μαράθοιο,
¹⁰⁰ γλαγοφόρους τεύχουσι φίλην μετὰ δαῖτα τιθήνας.
Μαινίδων ἄλμη δὲ καλὸν χραισμῆιον ἄφθαις.

Λίπει τᾶλλα.

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, likely bleed-through.]

VI.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΟΥ
ΘΗΡΙΑΚΗ Δ' ΕΧΙΔΝΩΝ
Η ΚΑΛΟΤΜΕΝΗ ΓΑΛΗΝΗ.

Ed. Chart. p. [875]. Ed. Bas. II. p. (428). Ed. Kühn. XIV. p. 32.

- Κλυθι πολυθρονίου βριαρόν σθένος αντιδότιο,
 Καίσαρ, ἀδειμάντου δώτορ ἐλευθερίας.
 Κλυθι, Νέρων, Ἰλαρήν μιν ἐπικλείουσι, Γαλήνην,
 Εὐδιον, ἢ κωνῶν οὐκ ὄθεται λιμένων.
 33 5 Οὐδ' εἴ τις μήκωνος ἀπεχθέα δράγματα θλίψας,
 Χανθὸν ὑπὲρ στυγνῆς χεῖλος ἔχοι κύλικος.
 Οὐδ' εἰ κωνείου πλήσοι γένυν, οὐκ ἀκονίτου,
 Μέμψατο δ' οὐ ψυχροῦ χυλὸν ὑοσκυάμου.
 Οὐ δερμὴν θάψον τε καὶ ἀκύμορον πόμα Μήδης,
 10 Οὐδὲ μὲν αἰμηρῶν ἔλκεα κανθαρίδων
 Οὐ ζοφερῆς ἐχίος τε καὶ ἀλγεινοῖο κεράστου
 Τύμματα, καὶ ξηρῆς διαβάδος οὐκ ἀλέγοι.
 Σκορπίος οὐκ ἐπὶ τήνδε κορύσσεται, οὐδὲ μὲν αὐτὴ
 Ἄσπις, ἀδηρίτων ἰὸν ἔχουσα γόων.
 15 Οὐ μὲν ἀπεχθόμενος καὶ δρύας ἀντιάσεις,
 Καὶ κατὰ φωλειὸν θερμὸς ἐνερθε μένοι.
 Οὐκ ἀλέγοι δρυῖνα ἂν ἀναίμακτον δ' ἔχει ἰὸν
 Αἰμόρρους, τοιῶ δαμναμένη πόματι.
 Οὐ μὲν ἀπεχθήεντα φαλάγγια οἶνεται οὕτως
 20 Ἄνερα, φρικαλέον δ' ἄχθος ἔθηκε πόνων,
 Οὐχ ὕδρος, οὐκ ἐπὶ χέρσον, ὅθ' ὕδατα καρκίνος αἰθεῖ
 Βοσκόμενος, θερμῆς ἤρξατο πρῶτον ἄλης,

- Χέρουδρος, θανάτω πεπαλαγμένα χεῖλαι σύρων, 34 (914)
 Ἄντόμενος, γλυκεροῦ τέρμα φέροι βιότου.
 25 Τῆ πίννος λειμῶσι θέρους ἐπιτέρπεο, Καίσαρ,
 Καὶ Λιβυκὴν στειγῶν οὐκ ἀλέγοις ψάμαθον,
 Οὐδὲ μὲν ἀμφίσβαινα φέροι μόρον, οὐδέ τις ἤδη
 Φρύνος ἐνὶ ξηροῖς βοσκόμενος πεδίσις.
 ῥεῖα δὲ καὶ στομάχοιο φέροις ἄκος οἰδήναντος,
 30 Καὶ θοὸν ἰήσαις ἄσθμα κυλινδόμενον.
 Ἡ ὀπόταν περὶ γαστρὶ κυκώμενον ἔνδοδι πνεῦμα
 Κυμαίνῃ, κωφὸν κῆμα βιαζόμενον.
 Ἡ ὅτ' ἐνὶ στροφάλιγγι ἀπήνεϊ κυμήνειεν
 Ἐντερον, ἢ ταναοῦ σφυγμὸν ἔχωσι κάλου,
 35 Ἡ ὀπόταν χολόεντες ὅλον δέμας, ἔξοχα δ' ὄσσε,
 Καὶ μερόπων χροίην πάμπαν ἀνηνάμενοι,
 Ἴκτερον ἰλάσκωνται ἀπηνεῖα, μηδ' ἐπὶ θοίνας,
 Εἰ καὶ σφιν μακρὸν Ζεὺς πετάσειε πέρας
 Νεύοιεν, μῦνον δὲ κατηφέα θυμὸν ἔχοντες,
 40 Φεύγωσι σφετέρων ἤθεα κηδομένων.
 Εἰ δὲ που ἢ κακόεργον ἴδοις ἐπὶ σώμασιν ὤχρον,
 ῥύσαις ὑδρηλὴν νοῦσον ἐπεσσυμένην,
 Καὶ φαέων ἀμβλεῖαν ἄφαρ λάμπειεν ὀπωπὴν
 Τῷ, καὶ ἀρχομένης οὐκ ἀλέγοις φθίσιος.
 45 Οἷη καὶ τετάνοιο καὶ ἀρχομένοιο τενόντων
 Σπάσματος ἤρε βυθοῦ ἄχθος ὀπισθοτόνου,
 Ἡτ' ἄρα καὶ θώρακος, ὄσσην ὠτρύνατο χόρην,
 Λοξὸς ἀναθλίβων πνεύμονα κοῦφον ὑμῆν.
 Ἡ ὅτε φρικαλέην τις ἔχοι περὶ κύστιν ἀνίην
 50 Ἐλκεος, ἢ καὶ που δαμναμένοιο πόρου
 Οὔρον ἐπιφράσσοιτο, ὅτ' ἔσχετο πολλάκι καυλὸς
 Ὀρμῆν, ἢ κενεὴν σεύμενος ἐς Κυθήρην. [876]
 Νεφρῶν δ' ἠνίκα φῶτα κατ' ἰξύος ἄλγος ἐπιείγοι,
 Θαρρῶν τοιαύτην ἐξελάσεις ὀδύνην,
 55 Καὶ μογερῶν στέρων ἀπολύσεται ἔμπυον ἰλύν,
 Πινομένη πολλοὺς μέχρις ἐπ' ἡλίους.
 Ἄλθαινει, καὶ λοιμὸν ἀηδέα, πᾶσαν ἐπ' ἠὲ
 Λύσπρουν, ἐκ τοίης παρθέμενος πόσιος,

- (429)36 Καὶ κυνὸς ὑδροφόβην γενύων λυσσῶσαν ἐρινὴν
 60 Φεύζεται εὐδόμῳ γαῦρος ἐπ' ἀντιδότῳ.
 Τῆς δὴ τοι κνάμοιο, τὸν ἔτρεφεν εὐσκιον ὕδωρ,
 Τέλμασι καὶ πολλοῖς κρυπτόμενον πετάλοισι
 Νειλώου κνάμοιο, διὰ βάρους ἄμμιγὰ χεύσας,
 Θερμὸν ὕδωρ τρισσῶν κινάμενος κνάθων.
 65 Πίνουεν δ' ὅτε κοῖτον ἄγοι κνέφας, ἄλλοτε δ' ἠοῦς,
 " Ἀλλοτε καὶ διπλὴν ἐς πόσιν ὀρνύμενοι.
 " Ἡοῦς μὲν κεράσαιο παρηγορέον κακοῦ ὄρμην,
 " Ὅσσοις ἀλγεινὸς λάμπεται ἥλιος.
 Νυκτὶ δ' ὅμως ὅσσοις περ ἐπώδυνος ἔσπεται ὄρφνη,
 70 Εὐνάστειραν ἔχοις τειρομένων πρόποσιν.
 " Ἰοβόλων δ' εἰ καὶ τις ὑπὸ γναμπτήρι δαμείη,
 " Ἡ μογερόν κυανοῦ πῶμα λάβοι θανάτου,
 " Ἴσῃ δ' ἐντύναιο κατ' ὄρφναιήν τε καὶ ἠώ,
 Δαμναμένοις ἰλαρὴν παρθέμενος κύλικα.
 75 Καὶ κεν αἰεὶ πνεύοντασ ἄγοις ἐπὶ κοῖτον ἐτοίμως
 Γηθαλέουσ ταύτη Καῖσαρ ἀνωδυνή.
 Πρῶτα μὲν ἀγρεύσαιτο κακήθεας ἐμπέραμος φῶς,
 Τολμηρῇ μάρπτων χειρὶ θοοὺς ὄφιασ.
 Τοὺς ἤδη κρυεροῦ ἀπὸ χείματος, οὐκέτι γαίης
 80 Κρύπτουσι στεινοὶ πάμπαν ἐνερθε μυχοί,
 Εἰαρινὴν ἐφ' ἄλωα, χυτὸν βόσκονται ἀν' ἄλσος
 Διζόμενοι χλωροῦ σπέρμα λαβεῖν μαράθρον.
 " Ὄξυτέρην τὸ τίθησιν ἐφ' ἐρπυστήρσιν ὀπωπήν,
 Πιαῖνον δειλοῖσ ἀλγεα βουπελάταισ.
 85 Τῶν δ' αὐτῶν οὐράσ τε καὶ ἰοβόλουσ ἀπὸ κόρσασ
 Τύμνοισ, καὶ κενεάσ γαστέρασ ἐξερύοισ.
 Οὐλα γὰρ ἀμφοτέρω φερέει ἐπὶ τύμμασι ἄχθη,
 1872] Ἀνγρόν ἐπ' οὐραίνην ἰὸν ἔχων φολίδα.
 Τοῦνεκά οἱ τμήσαιο κατ' ἀνέγα, ἠδὲ κατ' ἄκρα,
 90 " Ὅσσον πυγμαίης χειρὸσ ἐνερθε βάρδοσ.
 Λοίγια δὲ σταλάουσι σὺν αἵματι, τῶν ἀπὸ πίξαν
 " Ἐκτὸσ ἔχων, ἰλαρὴν δέρεξεται ἀντολίην.
 " Ὅπποτε δὴ τὰ γένοιτο, τὸτ' ἐν κεραιμηίδι χύτρον
 Κατθέμενοσ πυροσού σάρκασ ἐπιφλεγείω,

95 Ἰδατι ἐγγεύσας ὅσον ἄρκιον καὶ ἀνήθου
 Κλωνας ἐχιδναίῃ σαρκὶ συννεψομένας.
 Ἡνίκα δὲ σκολιαὶ γε ἀπορροίωσιν ἀκάνθαι,
 Καὶ κακὸν οἰδήνη νῶτον ὑπερθεῖν ἔχῃς
 Ἐκτὸς ἔλοι, ζείοντα καταψύχων κυκεῶνα,
 100 Ὄφρ' ἐκὰς ἐντύλαις σάρκας ἀπεχθομένας
 Ἐρπυσίων τ' ἰόντας ἀπορροίψειν ἀκάνθας
 Πάμπαν ὑπ' εὐδίφρου χειρὸς ἐλεγχόμενας.
 Ἀυαλέου δ' ἐπὶ ταῖσι βάλαις εὐεργέος ἄρτου,
 Ὅσσον τερσύναι σάρκα, δύναται τροχούς
 105 Πλάσασθαι δ' ὅτε μίγδα κῦτει περιαιγέος ὄλμου
 Θλασθείη, σκιεροῦ κἀτθεῖς ὑπὲρ δαπέδου.
 Ἀντίκα δὲ σκίλλην τριχῶδεσιν ἄμμια φλοισίς,
 Στατὶ περιπλάσας, θάλπει κατὰ φλογίης
 Ὄφρα κεν ὀπταλέην τε καὶ οὐ σκληρὴν περὶ κόραην
 110 Ἐντείναις σποδιῆς ἡρέμα δαιτομένης,
 Καὶ ὅ' ὅτε θαλπομένη ῥήξαι σέλας ἐκτοθι πυρσοῦθι.
 Κἀτθεο, καὶ τρισσὴν σαρκὸς ἔχεις μερίδα,
 Ὀλμοις, καὶ στρυφνοῖο βάλαις δυοῖν ὀρόβοιο, 39 1A
 Ἐν δ' ὑπέρω μίξας συνδονέων μυχόθεν
 115 Αἰνυσο, καὶ δινήεντας ἀνάπλασσε τροχίσκους,
 Τοὺς δ' ἐκὰς ἡελίου ψύχειο τερσομένους.
 Τῶν δ' ἦτοι δραχμὰς μὲν ὑπὸ πλάστιγγος ἀφέλκοις
 Δοιάς, τὴν πέμπτην παρθέμενος δεκάδα,
 Ἡμιοῦ θηρείοιο βαλὼν τροχοειδέος ἄρτου,
 120 Καὶ δολιχὸν σταθμῶ τόσσον ἔχει πέπερι.
 Ἴσα δ' ὀποῦ μήκωνος ἔχει, καὶ μάγματος αὐτῶς, [877]
 Μάγματος ἡδυκρόου τόσσον ἐφελκομένου.
 Δώδεκα δὲ ξηροῖο ῥόδου δραχμαῖσιν ἰσάζοις
 Φύλλα, καὶ Ἰλλυρίην ἰριδα παρθέμενος,
 125 Κνανέης μίξαιο μελιπτόρθου γλυκυρίζης
 Τόσσον, καὶ γλυκερῆς σπέρματα βουνιάδος.
 Σκόρδιον καὶ κείνον ὀπὸν μίσγοιο θυάδη,
 Βαλσάμου Ἀσσυρίης ἐνδοθεν αἰνύμενος
 Τοῖς δ' ἐπὶ κιννάμωμον ἰσάζεο, μηδέ σε λήθη
 130 Ἀγαρικὸν τούτοις ἰσοβαρὲς θέμεναι,

- 40 Ἡ ἔτι καὶ σμύρνης καὶ εὐόδμου κόστιο.
 Καὶ κρόκου, ὃν ἄντρον θρέψατο Κωρύκιον,
 Καὶ κασίην, Ἰνδὴν τε βάλοις εὐώδεια νάρδον,
 Καὶ σχοῖνον νομάδων θαῦμα φέροις Ἀράβων,
 135 Καὶ λίβανον μίσγοιο, καὶ ἀγλαῖην σήσαιο
 Ἄμμυγα κνανέω κατθέμενος πεπέρει,
 Δικτάμνου τε κλώνας, ἰδὲ γλοεροῦ πρασίοιο
 Καὶ ῥῆον· στοιχὰς δ' οὐκ ἀπάνευθε μένοι,
 Οὐδέ νυ πετροσέλινον, ἰδ' εὐώδης καλαμίνθη,
 140 Δριμύ τε τερμίνθου δάκρυ Λιβυστιάδος,
 Ζυγγίβερι θερμόν, κ' εὐκλωνον πενταπέτηλον,
 Τὰς δοιὰς δραχμῶν πάντα φέροι τριάδας
 Αὐτίκα, καὶ πολίου πιούρας ὀλκὰς βαρυέσσας.
 Ἦδὲ χαμαιζήλου πτόρθον ἄγοις πίπτος,
 145 Καὶ ἀτύρακος, μήου καὶ βοτρυνόεντος ἀμώμου,
 Καὶ νάρδου, Γαλάτης ἦν ἐκόμισσεν ἀνήρ,
 Αἰμνιάδος μίλτιοι, καὶ ἐκ Πόντιοιο βάλοιο
 Φοῦ, καὶ Κρηταίης σπέρμα χαμαιδρανάδος,
 41 Μαλαβάθρου καλὰ φύλλα καὶ ὀπταλέην χαλκίτιν,
 150 Μίσγεσθαι ῥίζης οὐ δίχα γεντιάδος
 Ἄνισον, χυλόν θ' ὑπομιστίδος, ἠδέ νυ καρπὸν
 Βαλσάμου, λιπαρὸν κύμμι διηνάμενος,
 Καὶ μαράθρου σπέρμα, καὶ Ἰδαῖον καρδάμωμον
 Καὶ ψαφαρὸν σήσεις παρθέμενος σέσελι,
 155 Δάκρονον εὖ μίσγοιο βαλὼν κνανωπὸν ἀκάνθης,
 Θλάσπι σὺν τούτοις ἰσοβαρὲς τελέθοι.
 [178] Τόσον δ' ὑπερικοῦ, τόσον δ' ἐπιμίσγεται ἄμμυ,
 Καὶ σαγαπητὸν ἄγοις τετράδα τοσσατήν,
 Δοιὰς δ' εἰσάξεις τὰ περ Ἰστριος ἐββαλε κάστω
 160 Μήδεα, καὶ λεπτήν ῥίζαν ἀριστολόγου,
 Δάνκου τε σπέρμα, καὶ ἀυαλέην ἄσφαλτον
 Ἰοβόλων κοίταις ἀντία δαιομένην.
 Ἴσα δ' ὀποῦ πάνακος συμμίσγεο κενταυρείω,
 Χαλβανίδος λιπαρῆς ἰσόμορον θέμενος.
 165 Καὶ τὰ μὲν ἐν θυίῃ πολλῶ μαλθάσσο οἶνω,
 Ὅσσα περ ὑγροτέροις δάκρυσιν ἐμφέρεται.

Κύψαι δ' εὖ λεπτιῶς, τὰ δὲ κεν ξυλοειδέα πάντα 42
 Ἀκταίω μίσοις συγκεράσας μέλιτι.
 Πλήκοις ὃς τήνδε μάκαρ τεκτῆναο Παιῖον,
 170 Εἶτε σε Τρικκαῖοι δαίμον ἔχουσι λόφοι,
 Ἡ Ῥόδος, ἢ Βουρίννα καὶ ἀγγιᾶλη Ἐπίδανρος.
 Πλήκοις, ἰλαρὴν δ' αἰὲν ἀνακτι δίδου
 Παῖδα τετὴν Πανάκειαν. ὃ δ' εὐαγέεσσι θυηλαῖς
 Πάσεται τὴν σὴν αἰὲν ἀνωδυνήν.

LIBRARIUS HORTI A. I. PROBYNIATAE
 1831
 16 p
 1831
 222

VII.

Κ Α Σ Σ Ι Ο Υ

ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΑΠΟΡΙΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΦΤΣΙΚΑ.

Ed.
Gesner.

p. 31

Ed.
Sylb.

p. 331

1. Διὰ τί τὰ στρογγύλα ἔλκη δυσασθετέρα καθέστηκε
 τῶν ἄλλων; οἱ μὲν οὖν Ἡροφίλειοι τὴν αἰτίαν ἀποδίδουσι,
 γεωμετρικῇ χροόμενοι ἀποδείξει· φασὶ γάρ, ὅτι τὰ κυκλικὰ
 σχήματα τῶν ἔλκων μικρὰ μὲν φαίνεται τῇ περιοχῇ, οὐ
 5 τοιαῦτα δ' ἐστίν, ἀλλ' ἔχει τῇ δυνάμει μείζονα τὰ ἐμβραδία,
 ἢ περ φαίνεται. τὸ μείζον δὲ πλείονος χρόνου δεῖται πρὸς
 τὴν ἐπούλωσιν· ὥστε εἰκότως τὰ τοιαῦτα ἔλκη φαίνεται
 δυσασθῆ, εἴ γε καὶ μικρὰ φαίνεται· κατὰ δὲ τὸ ἀληθές οὐχ
 οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἐστὶ μείζονα. τοῦτο δὲ περικειμένως
 10 διεκρούσατο Ἀσκληπιάδης· εἴτις στρογγύλου ἔλκουσ ὑπο-
 κειμένου, ἐπιδιέλη τὰ παρακείμενα σώματα, ὥστε ἐκ τῆς
 ἐπιδιαιρέσεως γενέσθαι ἐπιμηκέστερον τὸ σχῆμα τοῦ ἔλκουσ,
 θάττον ἂν γένοιτο ἢ ἐπούλωσις. τοῦτο δ' ἐναντίον τῷ τοῦ
 Ἡροφίλου ἀρέσκοντι. εἰ γὰρ τὸ μέγεθος τοῦ ἔλκουσ, ὡς
 15 αὐτοὶ φασιν, αἴτιον γίνεται τῆς δυσθεραπείας, ἐχρήν τοῦ
 αὐτοῦ ὑποκειμένου μεγέθους καὶ ἐτέρου προσγινομένου ἐκ
 τῆς ἐπιδιαιρέσεως, μᾶλλον γίνεσθαι δυσιατότερα ταῦτα τὰ
 ἔλκη. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀσκληπιάδης τοιαύτην ἀποδίδουσι αἰ-
 20 τίαν· φησὶ γάρ, ὅτι ἐπὶ παντὸς πράγματος, ὃ σύμφυτον
 ἐστὶ τὸ κινεῖσθαι, ἢ σφοδρότερα κίνησις γίνεται ἐκ τῶν
 κατ' αὐτὰ ἀρχῶν. ἀρχὰς δὲ λέγει τὰ μέσα τῶν κινουμέ-
 332 νων. ὑποδείγμασι δὲ χρῆται πρὸς σαφήνειαν τῇ τε τῶν
 ποταμῶν κινήσει καὶ τῇ τοῦ πυρός. ὡς γὰρ ἐπὶ τούτων
 μάλιστα κινεῖται καὶ σφοδρότερον τὰ μέσα, οὕτω συμβαί-
 25 νει καὶ ἐπὶ τῶν ἔλκων· οἷον τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον, ἐπεὶ

τῶν ποταμῶν ἐπὶ τοῦ πλεονάζοντος μέρους σφοδρότερα
 γίνεται ἢ κίνησις. πλεονάζει δὲ δηλονότι τὸ μέσον ἐν αὐ-
 τοῖς· ἐκεῖ γὰρ μάλιστα συντρέχει τὸ πλεόν. ὁ δ' ὁμοιος
 λόγος καὶ περὶ τῆς φλογὸς τοῦ πυρός. κατὰ γὰρ τὸν μέ-
 σον μάλιστα τόπον σφοδρότερον κινεῖται αὕτη οὕτως, ὡς
 καὶ πολλάκις προαναπηδᾶν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὴν φλόγα.
 ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ στρογγύλα ἔλκη, καθότι αὐτὰ ὡσπερ
 συνῆκται, καὶ οἷον εἰς μέσα ἐστὶ κατὰ πᾶν μέρος, διὰ τοῦτο
 συμβαίνει σφοδρότεραν τὴν κίνησιν ἐπὶ αὐτῶν γίνεσθαι.
 κίνησις δὲ γίνεται δηλονότι ὄγκων τινῶν φυσικῶς φερομέ- 32
 νων ἐπὶ τὰ ἔξω διὰ τῶν πόρων, καὶ τῇ σφοδρᾷ τούτων
 παρόδῳ συμβαίνει ἀνακρούεσθαι τὴν ἐπούλωσιν. ῥητέον δὲ
 πρὸς τοῦτο, ὅτι εἰ τῶν ὄγκων ἢ σφοδρὰ κίνησις ἐπὶ τὸ ἔξω
 αἰτία γίνεται τοῦ εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔλκη δυσαλθῆ, ἐχρῆν
 μάλιστα τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἀμαζόντων· καὶ ἐκ 15
 τούτων ἂν συμβαίη ἔλκη ἐπὶ αὐτῶν τὰ τοιαῦτα· ἐπὶ γὰρ
 τούτων μάλιστα εἰσιν ὀξυκίνητοι οἱ ὄγκοι καὶ πολλοὶ τῶ
 πληθεῖ, ἐπὶ δὲ τῶν γεγηρακότων ὀλίγοι τέ εἰσι καὶ νωχελεῖ
 τῇ κινήσει χρωῖνται· καὶ ἐπίπαν ἐπὶ τούτων διαλθέστερα
 τὰ τοιαῦτα τῶν ἑλκῶν γίνεται. ῥητέον οὖν, ὅτι ἐπὶ μὲν 20
 τῶν κατὰ οἶονεῖ ἐγγώνιον σχῆμα συνισταμένων ἑλκῶν συμ-
 βαίνει τὴν ἐπούλωσιν θᾶτον γίνεσθαι, διὰ τὸ τὰ ὑγιεινὰ
 σώματα μᾶλλον εἶναι ἀλλήλων πλησίον, καθὸ μάλιστα οἶονεῖ
 γωνία γίνεται τοῦ ἑλκους. τὰ δὲ ὑγιῆ οὐχ ὡς ἔτυχε συμ-
 βάλλεται τῇ ἐπουλώσει. καὶ δῆλον τοῦτο ἐκ τοῦ μᾶλλον 25
 εἶναι εὐιατότερα, ἔχοντα παρακείμενα σώματα, τὰ δοκοῦντα
 μὲν ὑγιῆ, πεπονθότα δέ. ἐπὶ δὲ τῶν στρογγύλων τὰ ὑγιῆ
 σώματα πανταχόθεν ἐπίσης ἀφέστηκε τῶν ἑλκῶν, καὶ πλεόν
 ἤπερ κατὰ σχῆμα τὸ ἐγγώνιον γινόμενον· ὡσπερ ἐπὶ κύκλου 333
 εἰ λάβοιμεν ἐκ βραχέος διαστήματος σημεία τινα καὶ ἐπι-
 ζεύξοιμεν εὐθείαν κατὰ τὰ σημεία, καὶ ὁμοίως ἐφ' ἐτέρου
 τριγώνου, ἂν οὕτω τύχη, καὶ ἐπιζεύξοιμεν βραχὺ ἀπὸ τῆς
 γωνίας διαστήσαντες, εὐρίσκειται μείζων ἢ ἐν τῷ κύκλῳ
 ἐπιζευχθεῖσα εὐθεῖα· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν στρογγύλων ἑλκῶν
 καὶ τῶν μὴ τοιούτων ἔχει, ὡς ἔφαμεν. διὰ τοῦτο συμβαί- 35
 νει ῥαδίαν τὴν ἐπούλωσιν γίνεσθαι ἐπὶ τῶν κατὰ γωνιώ-
 δες σχῆμα γινόμενων, διὰ τὸ τὰ ὑγιεινὰ σώματα μᾶλλον
 1.

εἶναι πλησίον ἀλλήλων, καὶ συμβάλλεσθαι ταῦτα τῇ ἐπουλώσει· ὅθεν καὶ ὡς ἐπίπαν ἀπὸ τῶν ἄκρων ἄρχεται ἡ ἐπουλώσις· καθὸ μάλιστα συνεργεῖ ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὑγιεινῶν σωμάτων. ἐπὶ δὲ τῶν στρογγύλων διὰ τὸ παραχρόθεν ἐπίσης ἀφροστᾶναι τὰ ὑγιεινὰ ἀλλήλων καὶ μὴ δύνασθαι συναρῆσθαι τῇ ἐπουλώσει, μὴ ῥάδιον γίνεσθαι ταύτην.

2. Διὰ τί ἐπιτήδεια τὰ ἄκρα μέρη τοῦ σώματος πρὸς νομήν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κοῖλα; ἢ ἐπειδὴ ἡ νομὴ νέκρωσις τίς ἐστὶ καὶ σῆψις, εὐπερίψυκτα δὲ τὰ ἄκρα δι' ἐνδειαν ὕλης, ὡς διὰ τοῦτο τὴν νέκρωσιν ὑπομένειν· τὰ δὲ κοῖλα, διὰ τὸ πλεονάζειν ἐν αὐτοῖς ὕλην ὑγρὰν καὶ διὰ τοῦτο τὴν σῆψιν ὑπομένειν.

3. Διὰ τί ὑγιαζομένων τῶν ἐλκῶν καὶ λεπτυνομένων τῶν φλεγμονῶν, κνησμοὶ γίνονται; ῥητέον, ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ τότε τὸ οἰκτεῖον. ἐπικρατοῦν δὲ τοῦτο τὸ ἀνοικτεῖον ἀπελάττει ἐκ τοῦ βάρους. ἡ φύσις δὲ ἤδεται χωριζομένου τοῦ ἀνοικτείου.

4. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν δίψα γίνεται, καίτοι πολλοῦ τοῦ ὑγροῦ ὑποκειμένου; ῥητέον, ὅτι ἡ ὄρεξις αὐτῇ γίνεται κατ' ἐπιζήτησιν τοῦ κατὰ φύσιν ὑγροῦ, οὐ τοῦ παρὰ φύσιν. τὸ δὲ παρακείμενον ἐπὶ τούτων παρὰ φύσιν ἐστὶ. γίνεται δὲ ἡ ἀνάπαυλα τῆς ὄρεξεως, παρατιθεμένου τοῦ κατὰ φύσιν ὑγροῦ. ἢ ὅτι οὐκ εἰς δεομένους πόρους τὸ κατὰ φύσιν ὑγρὸν μερίζεται, ἀλλ' ἔξω διωθεται. διψῶσιν οὖν ὡς μὴ πίνοντες.

5. Διὰ τί μὴ ὄντες ἐν δίψει, εἰ περιβάλλοιμεν πρὸς λουτρόν, προσγίνεται τὸ διψῆν, καὶ ἀνάπαλιν, εἰ ἐν δίψει ὄντες, παύεται τὸ δίψος; ὅτι τὸ δίψος γίνεται κατὰ ξηρότητα. εἰ οὖν διψῶντες περιβάλλοιμεν τὸ λουτρόν, τὸ σῶμα, διὰ τὸ μετέχειν ζωτικῆς δυνάμεως αὐτό, οἷον ἐπισπάται διὰ τῶν τῆς ἐπιφανείας πόρων τὸ ὑγρὸν, καὶ οὕτω συμβαίνει ὑγραίνεσθαι τὸ βάθος, ἐξ οὗ μάλιστα γίνεται τὸ δίψος. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ διψῶντων καὶ περιβαλλόντων τὸ λουτρόν, ὑπόκειται ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καὶ προῖεται ταῦτο διὰ τῶν ἰδρωτῶν, διὰ τὸ μὴ ἀντιποιεῖσθαι ὑγρασίας.

6. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἥπαρ ἢ σπλήνα ἢ πνεύμονα πασχόντων, ἐπὶ τὸ πεπονθὸς ῥάων ἢ κατάκλισις; καὶ μὴν

ἐχρῆν ἐπιθλιβομένων τῶν μερῶν σφοδρύνεσθαι τὰ ἀλγήματα. ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ἐπὶ τὸ ἐναντίον εἰ γένοιτο ἢ κατάκλισις, ὡς ἐκκρεμασμός τις γίνεται. ἐκκρεμαμένων δὲ τῶν πεπονηθῶτων, μείζων ἢ κατάκλισις γίνεται.

7. Διὰ τί ὡς εἰπὴν ἐν τοῖς παροξυσμοῖς τὰ ἄκρα περιψύχεται; ὅτι ἐφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως γίνεται, ἐπ' ἐκεῖνα συντρέχουσιν αἱ ὕλαι. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐν τῷ βᾶθει τῶν μέσων. εἰκὸς οὖν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος συντρέχουσιν τῆς ὕλης ἐκ παντὸς μέρους τοῦ σώματος ἀποσυλᾶσθαι καὶ τὰ ἄκρα τῆς περιεχομένης ἐν αὐτοῖς ὕλης καὶ φέρεσθαι ἐπὶ τὸ μέσον. ἀποσυληθέντα γὰρ ἐκεῖνα καὶ ἐν ἐνδείᾳ τῆς ὕλης γενόμενα, τὴν περίψυξιν ὑπομένει. 34

8. Ἡ ἡδονὴ ὡς περὶ διάχυσις καὶ ἄνεσις τοῦ σώματος ἐστὶ, καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ αὐτὴ ἢ αἰσθησις παρεγγυᾶ. δῆλον δέ, ὅτι καὶ ἡ ἡδονὴ γίνεται ὕπνου γενομένου. καὶ τοῦτο ἡ πείρα μαρτυρεῖ, καὶ ὁ ποιητής, ἐν πολλοῖς νήδυμον αὐτὸν ὀνομάζων, ὡς ἂν ἡδονῆς παρεκτικόν. Εἰ τοίνυν ἡ ἡδονὴ διάχυσις ἐστὶ τοῦ σώματος, ταύτην δὲ ἀπεργάζεται ὁ ὕπνος, τί οὐ χαλαστικὸν μᾶλλον φαμεν τὸν ὕπνον, ἢ περὶ πυκνωτικόν, ὡς οἶονται οἱ μεθοδικοί; ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τὴν σκιάρας αἰώρα χαλαστικὴ ἐστὶ, καὶ τῷ παραλαμβάνεσθαι ταύτην ὑπνώδεις πως γίνονται, καταφερόμενοι μεθ' ἡδονῆς κινος, ὥστε καὶ ἐκ τούτων ἐστὶ συμβαλεῖν, ὅτι ἄρα μᾶλλον ἐστὶ χαλαστικὸς ὁ ὕπνος, ἢ περὶ ἐφεκτικός. Ἡ πρὸς τοῦτο ῥητέον, ὅτι οὐ πάνυ συμβεβηκός ἐστὶ τοῦ ὕπνου ἡδονή, ἀλλὰ συμβαίνει τούτου γενομένου, τὴν ἡδονὴν γίνεσθαι διὰ τὸ τὰ σώματα εἰς τὸ οἰκτεῖον ἀποκαθίστασθαι κατάστημα, οἷον εἰ ὑφιεμένου τοῦ κόπου ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐν τῇ ἐργηγόρσει. ὅτι δὲ οὐ πάντως ἡ ἡδονὴ γίνεται διὰ τὴν διάχυσιν τῶν σωμάτων, ἐντεῦθεν ἐστὶν εὐρεῖν ἢ διψα κατὰ ξηρότητα γίνεται. ἡ δὲ ξηρότης πύκνωσιν ἀπεργάζεται. διψῶντες οὖν ἔσθ' ὅτε εἰ προσεγγεγοίμεθα ὕδωρ ψυχρόν, ἢ δόμεθα σφόδρα, καίτοι τῆς προὔποκειμένης πυκνότητος ἐπιτεινομένης ἐκ τῆς μίξεως τοῦ ψυχροῦ. καὶ ὡς περὶ τὸ ψυχρόν οὐ λέγομεν χαλαστικόν διὰ τὸ ἡδονὴν ἐμπαιεῖν τοῖς σώμασιν, οὕτω οὐδὲ τὸν ὕπνον ἂν εἴποιμεν χαλαστικόν, ἐπειδὴ ἡδονῆς γίνεσθαι παρεκτικός.

γίνεται γάρ, ὡς ἔφαμεν, ἡ ἡδονὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ἡ δὲ διὰ τῆς σκάρης αἰώρα διαφορητικὴ μὲν εἶναι δύναται τῶν παχυμερῶν σωμάτων, τοῦ δὲ αἰσθητικοῦ πνεύματος πυκνωτικὴ, ἐπιθολοῦσα αὐτὸ καὶ συστελλοῦσα διὰ τὴν ἀκίνησιαν τῶν λοιπῶν ὑλῶν. συστελλομένου γὰρ τοῦτου, ὕπνον ἐπιγίνεσθαι συμβαίνει. καὶ οὐ δεῖ θαυμάζειν, εἰ ἡ αὐτὴ αἰώρα διαφορεῖ μὲν τὸ σῶμα, πυκνοὶ δὲ (ὡς ἔφαμεν) τὸ αἰσθητικὸν πνεῦμα. ὥσπερ γὰρ τὸ θερμὸν ὕδωρ ἀνίησι μὲν τὰ ἡμέτερα σώματα, εἰ δὲ ἐπιχυθεὶς πυρὶ, σβέννυσι τοῦτο, οὕτω καὶ ἡ αἰώρα τῶν ἐναντίων ἐστὶ ποιητικὴ. καὶ πολλὰ ἂν τις εὖροι τὰ ἐναντία ἀποτελεῖν δυναμένα.

9. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τραυμάτων, διαίρεσως γινομένης ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ μὴνιγγα τραθῆναι, καὶ περιγεγονότων τῶν πεπονθότων καὶ λοιπὸν εἰς ἀπούλωσιν ἐλθόντων τῶν τραυμάτων σπασμὸς ἔσθ' ὅτε γίνεται, ὥστε καὶ ἀπόλλυσθαι τοὺς τοῦτο παθόντας; ῥητέον οὖν ὅτι φυσικῶς πάλλοντος τοῦ ἐγκεφάλου, συμβαίνει τὴν μὴνιγγα προστριβεσθαι τοῖς ὀστέοις τοῖς περικειμένοις, ἀφ' ὧν ἐκομίσθη τὰ ἀφαιρεθέντα, καὶ προστριβομένην ἀνελευσθαι· ἀνελευσέως δὲ γινομένης, καὶ ὀνηρωθείσης, καὶ μὴ δυναμένης τῆς ὕλης ἐκείνης τῆς συλλεχθείσης ἐκ τῆς ἐλκώσεως διαπνευσθῆναι (διὰ τὸ ἤδη σαροκορυῆσαι τὰ ἐπικείμενα σώματα, ἅμα καὶ διὰ τὸ εἶναι πυκνοτέραν τὴν γινομένην οὐλήν) χωρεῖν ταύτην (λέγω δὲ τὴν συλλεχθεῖσαν ἐκ τῆς ἐλκώσεως ὕλην) ἐπὶ τὰ κύρια μέρη τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ θλίψιν ἀπεργάζεσθαι, ὥστε καὶ τὸν σπασμὸν ἐπακολουθεῖν, μὴ δυναθείσων τῶν ὑλῶν διαπνεῖσθαι, τῇ τὴν οὐλήν, σάρκωσιν παρὰ φύσιν οὕσαν, σκληρὰν γίνεσθαι.

10. Πάντη τοῦτο παρατετήρηται, ὅτι τραυμάτων περὶ κεφαλὴν γινομένων τοσοῦτων, ὡς καὶ ὀστέων διαίρεσιν γίνεσθαι, ἐπικινδυνώτερα μὲν τὰ περὶ τὴν κορυφὴν καὶ βρέγμα, ἐλθόντα δὲ εἰς ἐπούλωσιν, εὐϊατοτέρα τυγχάνει τῶν περὶ τὸ ἰνίον συστάντων τραυμάτων. Ῥητέον, ὅτι κυριώτερα τὰ περὶ τὸ βρέγμα μέρη ὄντα, λεπτήν ἔχει τὴν ἐπικειμένην μὴνιγγα, καὶ εἰκὸς διὰ τοῦτο ἐπικίνδυνον εἶναι τὸ μέρος· πρὸς δὲ ἐπούλωσιν ἐλθόντα εὐϊατοτέρα ἐστὶν ἐκ

τῆς τῶν κυριωτέρων μερῶν συνεργείας σφοδροτέρας γινομένης· τὰ δὲ περὶ τὸ ἰνίον ἀκινδυνώτερά ἐστι, διὰ τὸ τὴν ἐπικειμένην τοῖς τόποις μήνιγγα σαρκώδη εἶναι, δυοιατότερα δέ, τῷ μήτε συνεργείας τοιαύτης τινὸς τυχάνειν, ἀλλὰ μὴν καὶ σύνοδον γινομένην ἀναξηραίνειν τὰ μέρη. 5

11. Ἐπι δὲ τοῦτο παρατετήρηται, ὅτι ἐφ' ὧν τοιαῦτα τραύματα περὶ τὴν κεφαλὴν ἐστίν, εἰ συμβαίνει αὐτομάτως λυθῆναι τὴν κοιλίαν, θάνατος ἐπιγίνεται· εἰ δὲ λόγῳ τῆς διαίτης, τὴν τῆς σωτηρίας πρόνοιαν ὑποφαίνει. Ὅτι εἰ μὲν αὐτομάτως ἢ γαστήρ ὑπεξέλθοι, ἐκ τῆς κεφαλῆς 10 τὴν ὑπόστασιν ἔχουσα διὰ τὸ πάθος, κίνδυνον ἀπειλεῖ, τοῦ πάθους περιγιγνομένου τῆς φύσεως· εἰ δὲ λόγῳ τῆς διαίτης εἴη αὐτὴ ἐξυγρυνθεῖσα, λεπτοποιουμένης τῆς ὕλης καὶ ἐπὶ τὰ κάτω μέρη συνδιδομένης, μένει τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν μέρη ἀνενόχλητα, καὶ οὕτω μηδενὸς βάρους συνε- 36 δρεύοντος, εὐίατα γίνεται.

12. Διὰ τί ἢ ἐκ τῆς ἀνθρακίης θέρμη ὡς ἐπίπαν κεφαλαλγίας ἐστὶ ποιητικὴ, ἢ δὲ τῶν ξύλων οὐ τοιαύτη; Ὅτι ἢ μὲν ἀπὸ τῶν ἀνθράκων ὑπερβάλλουσα θέρμη πυκνοὶ 337 κατὰ τινα ξηρότητα· ἢ δὲ ἐκ τῶν ξύλων ἔχει καὶ ἱκμάδα 20 τινά, ἣτις δηλοῦται καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καπνοῦ. ὁ γὰρ καπνὸς τῆς ἐν τοῖς ξύλοις ὑγρασίας ἐστὶ δηλωτικός· δεῖ δὲ τοὺς ἀνθρακας σβεννύειν ἐν οἴνῳ ὀλίγῳ, ἵνα ἐκ τούτου μὴ παρακολουθῇ αὐτοῖς ἢ γινομένη ἐξ αὐτῶν βλάβη.

13. Διὰ τί ἐπὶ τῶν θαλαττοργῶν μάλιστα ἐπιπολάζει 25 τὰ πτερυγία; γίνεται μὲν γὰρ καὶ ἐν ἄλλοις, ἐπιπολάζει δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν θάλατταν ἐργαζομένων. Ῥητέον οὖν, ὅτι διαφορὰ πτερυγίων εἰσὶ δύο· ἢ γὰρ γίνεται, ὅτε μὲν τῆς ὑποκειμένης τῷ κανθῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ κατὰ φύσιν σαρκὸς ἐπικτεινομένης, ἢ ἐξ συναυξήσεως, ὅτε δὲ τοῦ 30 λεπτοῦ καὶ περιεταμένου ὕμενος περιτυλονμένου καὶ ἐξοιδάινοντος. ἐστὶ δὲ οὗτος ἐπὶ μὲν ἀνθρώπων δυσόρατος δι' ὑπερβάλλουσαν λεπτιότητα, ἐπὶ δὲ ζώων καὶ μάλιστα ἀρνειῶν ἐκδηλώτατος, παχύτερος ὑπάρχων· οὐ μὴν ἐπὶ ἀνθρώπου. οὗτος τοίνυν ἐκ τῶν θαλαττίων ἀτμῶν δριμνυτέρων ὄντων 6 ἐστὶ βιβρωσκόμενος, καὶ τύλωσιν μετὰ φλεγμονῆς ἀναδέχεται, ὡς ἐκ τούτου παχυνθέντος τὸ τοῦ πτερυγίου πά-

θος ὑφίστασθαι. ἴσμεν δέ, ὅτι δύο διαφοραὶ εἰσι πτερυγίων· καὶ τὰ μὲν ἐστὶ προσηρημένα, τὰ δὲ ὡσπερ συμπεφυκότα.

14. Διὰ τί αἱ μονοπάθειαι τῶν ὀφθαλμῶν στραγγότεραι εἰσιν; ἢ ὅτι τοῦ ἐτέρου κατὰ φύσιν διακειμένου καὶ κινουμένου φυσικὴν τινα κίνησιν, συγκινεῖται καὶ ὁ πεπονθώς, τῷ ἐκ μιᾶς βάσεως αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο τῇ συγκινήσει παροξύνει τὸν πεπονθότα; χρεῖα γὰρ ἡρεμίας ἐστὶ τῷ κάμνοντι. ἀμφοτέρων δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ πασχόντων, μετριώτερον γίνεται πάθος. ἅμα γὰρ ἐκότερος ἡρεμεῖ καὶ οὐ παροξύνεται· καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἡρεμίας ὁμῆταχῆα γίνεται.

15. Διὰ τί ἐπ' ἐνίων ὀφθαλμιασάντων πυρετὸς εἰ ἐπιγίγνεται, λύει ταύτην, ἐπ' ἐνίων δὲ οὐ μόνον οὐ λύει, ἀλλὰ καὶ πῆρωσιν ἀπεργάζεται τελείαν; τίς οὖν ἡ αἰτία τοῦ ἐπὶ μὲν ἐνίων ὑγιάζειν, ἐπὶ δ' ἐνίων ἀφανίζεσθαι; "Οὐ ὁ πυρετὸς ἐπιγίγνεται λόγῳ τινὶ μετασυγκρίσεως· καὶ εἰ μὲν εἴη οὗτος μέτριος, τῷ καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένην μετασύγκρισιν μετρίαν εἶναι, ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει. εἰ δὲ σφοδρὸς εἴη εἰσβαλὼν οὗτος, τῷ καὶ τὴν κίνησιν σφοδροτέραν γίνεσθαι, ἢ ἐσχάτη βλάβη παρακολουθεῖ. Ἐπιποιοὶ δ' ἂν τις, ὅτι καὶ ὁ πυρετὸς ἀναξηραντικός· καὶ ὅτι μὲν ἀναξηραντικός, ἴδοι ἂν τις ἐκ τοῦ παρακολουθοῦντος δίψους τοῖς πυρέττουσιν· ὅτι δὲ καὶ ἐναποσκηπτικός, δηλοῖ ἐκ τοῦ, ἐπιγινόμενου τούτου, περισσοπαθεῖν τινα τῶν μεσῶν. καὶ ἡ μὲν ὠφέλεια γίνεται, ἀναξηραντικοῦ συμπεσόντος, διὰ τὸ ἐπερχόμενον ἕνυμα ἀναξηραίνεσθαι. ὅτε δὲ βλάπτει, ἐναποσκηπτικός οὗτος ὑπάρχει, καὶ τῷ τὰ παθόντα μέρη μᾶλλον ἐμπαθέστερα ὄντα, ἐπιδέχεσθαι πλείονα, καὶ τῷ ἐπιστηρίζειν ἐναποσκηπτικὸν τυγχάνοντα. καὶ οὕτως ἢ πῆρωσις γίνεται ἐκ τῆς πολλῆς σκίψεως.

16. Διὰ τί ἐν τῷ θέρει μᾶλλον αἱ ὀφθαλμιαὶ γίνονται, ἢ περὶ ταῖς ἄλλαις ὥραις, καίτοι ξηροῦ τούτου ὑπάρχοντος καὶ ἀλεινοῦ; ἔδει γὰρ διὰ μὲν τὸ παρακολουθεῖν τῷ καιρῷ ξηρόν, ἕνυμα μὴ γίνεσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ στέγνωσιν συμβαίνειν ὠφελὲν διὰ τὴν προσοῦσαν ἀλίαν. Ῥητέον, ὅτι εἰ καὶ ταῦτα παρακολουθεῖ, ἀλλ' ὅμως τὸ φαιδρὸν πολὺ ὄν, μᾶλλον βλάπτει τὰς ὄψεις, διὰ τὸ πᾶν

τὸ ὑπὲρ τὸ μέσον λευκόν, ταρακτικόν καὶ συγχυτικόν εἶναι. οὕτω γὰρ καὶ ἡρεμίαν προστάσσοντες κειλύμεν ἐν σκοτεινῷ τόπῳ μίρει ταύτην παραλαμβάνεσθαι, ὡς πᾶσαν τὴν συγκρατικὴν αἰτίαν φεύγειν. ἐν τῷ οὖν θέρει τὸ αἴτιον τῆς ὀφθαλμίας, καθὼς δέδεικται, ὑπάρχει τὸ φαιδρὸν τοῦ ἡλίου.

17. Διὰ τί, ὁμοιότητος ὑπαρχούσης ἐπὶ τε τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτων, ὀφθαλμὸς ὀφθαλμῷ συμπίσχει, [οὗς δὲ ὡτὶ οὐκ ἔτι]; Ὅτι οὐ μόνον ὁμοιότης ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ πολλὴ ἐγγύτης· ἐπὶ δὲ τῶν ὠτων, 10 πολὺ ἔστι τὸ μεταξὺ διάστημα. καὶ ὅτι τὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν συγκλητικὰ ἐκ τῶν ἐνδοθεν τὴν ἀρχὴν λαμβάνει, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκοῶν, ἔξωθεν προσπίπτει.

18. Διὰ τί τινες τῶν ὀφθαλμιασάντων ὀξύτερον ὀρώσιν; ἢ δῆλον, ὅτι ᾧ λόγῳ τὰ ἀποδακρυτικὰ κολλύρια ὀξύ- 339 δορικὰ λέγεται, τῷ ἐκ τῆς ἀποδακρύσεως καὶ ὡς εἰπεῖν καθάρσεως ὀξύτερον ὄραν τοὺς χρωμένους· οὕτω καὶ ἐπὶ 38 τῶν ἐκ τῆς ὀφθαλμίας ἀποδακρυσάντων, ἐκ παχυτέρας καὶ ἐπιχειμένης τινὸς ὕλης συμβαίνει τὸ ἄμεινον ὄραν, καθάρσεως γενομένης;

19. Διὰ τί ἐπὶ τῶν μελλόντων ὑποχεῖσθαι, συμβαίνει ὀραῖσθαι κωνοποειδῆ καὶ μυιοειδῆ καὶ μυρμηκοειδῆ, καὶ ὅσα παρακολουθεῖν πέφυκεν; ἢ δῆλον, ὅτι ὁποῖαν τὴν πῆξιν λάβοι τὸ ὑγρὸν, τοιαῦτα καὶ ὑποπίπτειν ἀνάγκη ἅμα τῷ ἄρξασθαι πηγνυσθαι τὸ ὑγρὸν. καὶ ἔτι, κατὰ τὴν αὐτὴν 25 ἐπιβολὴν ἐνεργεῖ τὸ ὄρατικόν διὰ παντὸς τοῦ ὄρατικῷ· ἀλλὰ γὰρ ἐμποδίζεται καὶ ἐκεῖνα τὰ μέρη, καθ' ἃ μάλιστα ἢ πῆξις γίνεται. οἷον οὖν ἂν συμβῆ τὸ πρωτοπαγῆς τοῦ ὑγροῦ σχῆμα, τοιαῦτα καὶ αἱ ἀντιλήψεις γίνονται τῶν 30 ἐπὶ ὑποκειμένων.

20. Διὰ τί οἱ χασκόμενοι ἐπ' ἔλαττον ἀκούουσιν; ὅτι ἐν τῷ διασταθῆαι τὰς γένυς, συμπίσεται ἡ ἀκοή, ἅμα καὶ πνεύματος κατεχομένου, ὅθεν καὶ ἤχοι γίνονται. τοῦ οὖν ἔξωθεν ἀέρος μὴ ἔχοντος παρείσδυσίν, οὐ γίνεται ἀν- 35 τίληψις.

21. Διὰ τί σκαλεόντων ἡμῶν τὰς ἀκοὰς οἷα μηλωτίαι ἢ τισὶν ἄλλοις, συμβαίνει βῆχα κινεῖσθαι, ὥσπερ b

ἐρεθιζομένης τῆς ἀρτηρίας; ἢ ὅτι πολλή συγγένεια οὐ τῆ φωνῆ μόνῃ πρὸς τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μέρεσι πρὸς τὰ μέρη οὕτως, ὡς καὶ τὸ φωνητικὸν ὄργανον συμπαθεῖν. γίνεται δὲ τὸ βηχίον ἐν τῷ φωνητικῷ.

22. Τίνος ἕνεκα τῶν κεφαλαλγούντων οἱ μὲν ὀξείως αἰσθάνονται τῶν φωνῶν, οἱ δὲ οὐδὲως αἰσθάνονται; ἢ δῆλον τό, ἐὰν γένωνται σφοδραὶ αἱ κεφαλαλγίαι, ὡς σφηνωσιν πλείονα γενέσθαι προσηγησαμένης καὶ σκοτώσεως, συμβαίνει τὸν νοῦν κατὰ φύσιν μὴ διακεισθαι· νοῦς δὲ ὁ ῥᾶ, ὡς φησὶ τις τῶν ἀρχαίων· ὥστε καὶ τούτου κακωθέντος, καὶ τῆς φωνήσεως ὑποκειμένης, εἰκότως οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν φωνῶν.

23. Διὰ τί κώφωσιν ἔχοντες διὰ τῶν μυκτήρων φθίγγονται; δῆλον, ὅτι ἐκ πρώτου τοῦ πάθους συναισθησεις γίνονται αὐτοῖς, οἷον εἰς δύναμιν ἀνευρύνουσι τὰς ἀκοὰς· ὧν ἀνευρυνόμενων καὶ οἱ πόροι ἀνευρύνονται τῶν μυκτήρων ἐκ τῆς διαστάσεως μυσάντων. οὕτω δὲ τοῦ πνεύματος ἐκ τῆς διαστάσεως φερομένου, εὐμαρῶς ὥσπερ φθογγή τις ἀποτελεῖται.

24. Διὰ τί ἡ πολυπνία καὶ ἡ ἀγρυπνία ἢ ἐπιπολὴ γενομένη βάρος ἐμποιοῦσι τῇ κεφαλῇ; καὶ οὐκ ἔστι λέγειν ὅτι ὡς ὑπερβολαὶ κακοῦσι τὸ σῶμα· οὐ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον, ὅτι διὰ τί κακοῦται ἡ κεφαλὴ ὑπὸ τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ὅτι διὰ τί τὸ αὐτὸ πρὸς ἀκρίβειαν ἐπιγίνεται σύμπτωμα ἐκ τε τῆς ἀγρυπνίας καὶ πολυπνίας, ἐναντίων ὄντων; Ρητέον οὖν, ὅτι ἐκ μὲν τῆς πολυπνίας τοῦτο συμβαίνει, τῆς ἀναπεμπομένης εἰς τὴν κεφαλὴν ὕλης μὴ δυναμένης διαπνεῖσθαι διὰ τὴν πυκνότητα τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀγρυπνίας τὸ αὐτὸ ἀποτελεῖται διὰ τῆςδε τὴν αἰτίαν· λεπτοποιουμένων γὰρ τῶν ὑλῶν ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐρηγόρσει ἐνεργειῶν, ἀναδίδονται τινες ἀτμοὶ εἰς τὰ μετεωρότερα (οὕτω γὰρ καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν) καὶ συμβαίνει ἐπὶ πλείον λεπτοποιουμένης τῆς ὕλης ἐκ τῆς συντόνου ἀγρυπνίας ἐπὶ πλείον καὶ τὴν ἀνάδοσιν γίνεσθαι. συμβαίνει δὲ ἐκ τῆς ἀγρυπνίας μὴ τὰς τροφὰς κατὰ λόγον διοικεῖσθαι, ἀλλὰ τρέπεσθαι ἐπὶ τὸ ἐφθαρμένον· ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀναδιδόμενους εἰς τὴν κεφαλὴν ἀτμοὺς μὴ

μόνον διὰ τὸ πλῆθος ταύτην βαρύνει, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τε-
τραφθαί ἐπὶ τὸ χεῖρον τὴν τροφήν.

25. Διὰ τί οἱ μὲν ἐρηγορότεροι ἐν τῷ φωτὶ τῆς σελή-
νης, κἂν ἐπὶ πολὺ τύχωσιν ἐν τούτῳ διατρίβοντες, οὐδὲν
ὄλως βλέπονται ὑπὸ τούτου, οἱ δὲ καθεύδοντες ἐπὶ τούτῳ
σφηνοῦνται τὰς κεφαλὰς; ἢ δῆλον, ὅτι θερμοῦ τε ἅμα ὄν-
τος καὶ ὑγροῦ τοῦ ταύτης φωτός, βαρύνονται τὰς κεφαλὰς
οἱ ἐν τούτῳ καθεύδοντες; ἢ τοῦτο συμβαίνει τρόπον πλη-
γοιδῆ ἐπὶ τῶν καθευδόντων προσπίπτοντος τοῦ φωτός,
διὰ τὸ συμπεπλέχθαι βαρύτερι τῇ ἐκ τῆς ὑγρότητος, ὡσπερ
ἐπὶ τῶν μετὰ ἀράξεως κρουνιζομένων; ἐπὶ γὰρ τούτων,
διὰ τὴν ἀραξίν, πληγοειδεῖς γίνονται αἱ ἐπίρροιαι, ὡς σφή- 341
νωσιν μᾶλλον ἢ ἀραίωσιν γίνεσθαι. οὕτως οὖν συμβαίνει
καὶ τοῦ φωτός τῆς σελήνης μετὰ βαρύτερος προσπίπτον-
τος διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, σφήνωσιν ἢ βαρύτερα γί-
νεσθαι, συνεροῦσης καὶ τῆς ἐκ τοῦ ὕπνου πικνώσεως.

26. Διὰ τί ἡρέμα μὲν τῇ κινήσει χρώμενοι, κἂν ἔχωσι
βαρύτερας τὰς κεφαλὰς πρὸ τῆς κινήσεως, κούφίζονται ταύ-
τας μετὰ τὴν κίνησιν, οἱ δὲ μετὰ δρόμου κινούμενοι καὶ
μὴ πρότερον ἀντιλαμβανόμενοι βαρύτερος, μετὰ τὴν κί- 40
νησιν βαρύνονται τὰς κεφαλὰς; Ῥητέον, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν
ἡρέμα τῇ κινήσει χρωμένων συμβαίνει ἡρέμα τὰς ὕλας
ἀποουλάσθαι ἐπὶ τὰ κάτω μέρη· ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιτεταμένην
χρωμένων τῇ κινήσει, καὶ ἀνταποπάσεις γίνονται, ὅθεν
αἱ φερόμεναι ἐπὶ τὰ κάτω μέρη ὕλαι πάλιν ἀναπέμπονται 25
ἀνταποπάσεως γενομένης· ὡσπερ ἔχει ἐπὶ ῥιπτομένων ἐπὶ
τὸ ἔδαφος στρογγύλων τινῶν. ἐνταῦθα γὰρ, εἰ μὲν ἡρέμα
τις ἀγῆ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους, μένει καὶ οὐκ ἀντιπάλλεται. εἰ
δὲ τις μετὰ σφοδρότητος ῥίψει ταῦτα, πάλιν φέρεται ἐπὶ
τὸ ἄνω, ὡς ἐστὶν ἐπὶ τῶν σφαιρῶν ἰδεῖν· τὸ αὐτὸ δὲ συμ- 30
βαίνει καὶ ἐπὶ τῶν τρεχόντων, πάλιν οὕτω τῆς ὕλης ἐπὶ
τὰ ἄνω φερομένης μετὰ ἀντιτυπίας. καὶ ὅτι συμβαίνει καὶ
ἐν τῇ βίαιᾳ κινήσει καὶ τὸ πνεῦμα ἐπέχεσθαι καὶ ἐντεί-
νεσθαι, ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὴν σωτηρίαν μὴ γίνεσθαι.

27. Διὰ τί αἱ ἐπ' εὐθείας κινήσεις οὐ ποιοῦσιν ἰλίγ- 35
ρους, αἱ δὲ κυκλικαὶ τοῦτο ποιοῦσι, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε
οἰεσθαι καὶ πάντα συμπερικινεῖσθαι τὰ ἐκτός; Ὅτι, ῥητέον,

δ αἱ μὲν ἐπὶ εὐθείας γινόμεναι κινήσεις οὐ κωλύουσι γίνεσθαι
 τὴν διαπνοὴν τῆς ὕλης· αἱ δὲ κυκλικαὶ οὐκ ἔωσι γίνεσθαι
 τὴν διαπνοὴν, σφοδρότερον προσπίπτοντος τοῦ ἀέρος καὶ
 κωλύοντος γίνεσθαι ταύτην. ὁμοίως δὲ τῇ γενομένῃ κινή-
 5 σει συμβαίνει καὶ τὰς ἐν ἡμῖν ὕλας κινεῖσθαι κυκλικῶς·
 συμφερόμεναι γὰρ τῷ σώματι καὶ μὴ δυνάμεναι διαπνεῖ-
 σθαι διὰ τὴν εἰρημένῃν αἰτίαν, καὶ παυσσαμένον τοῦ τῆς
 342 κινήσεως αἰτίου, αἱ ὕλαι κινεῶνται κυκλικῶς. καὶ ἐστὶν αὐ-
 ταῖς ἢ τοιαύτη κίνησις παρὰ φύσιν ἀντίληψις· οἷον οἱ ἰκτε-
 10 ριῶντες τῶν ἐκτὸς ἀντιλαμβάνονται χρωμάτων, κατὰ τὸ
 πάθος, τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς· ὁμοίως οἱ ὑποσφάγματα
 14 ἔχοντες ὑπέρουθρα πάντα νομίζουσιν· οὕτως ἔχει ἐν τῇ
 κυκλικῇ κινήσει, οἰομένων πάντα περιδινεῖσθαι· τῶν γὰρ
 περὶ τὰς ὄψεις ὑλῶν ἔτι κυκλικῶς δινουμένων, συμβαίνει
 15 κατὰ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὴν ἀντίληψιν γίνεσθαι. τοῦτο
 κατάδηλον, ὅτι ὀφθαλμὸς ὑγρὰ περιέχει· τὸ τε ὕδατιδες,
 ἀφ' οὗ τὸ δάκρυον, καὶ τὸ κρυσταλλοειδὲς καὶ τὸ ὑελοειδὲς·
 πάντα δὲ ταῦτα ὑγρά, διαυγῆ καὶ λευκανθίζοντα ὑπάρχει.
 πρὸς τούτοις δηλονότι ὁ πρῶτος χιτῶν λευκός ἐστι· διὸ
 41 λεπτοποιεῖται κατὰ μέσον τὸν ὀφθαλμόν, καθὸ φαίνεται
 μέλαν· οὐ τοιοῦτος δὲ τῇ χροῇ, ὡς φαμεν, ὑπάρχει· ἀλλὰ
 πᾶς διαυγῆς καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. γνωρίζον δὲ καὶ
 τοῦτο, ὅτι ὁ δεύτερος μέλας ὢν χιτῶν τῇ φύσει, ἐπέστρω-
 25 ται τῷ κερατοειδεὶ οὐ κατὰ πᾶν μέρος, ἀλλ' ἔχει τινὰ τρή-
 σιν περιφανῆ, καθὸ δὴ φαίνεται ἡ κόρη. ἐν τούτων οὖν
 ἀπάντων ἀναφαίνεται ἡ ζήτησις.
 28. Διὰ τί τοῖς ὑποθλίψασι τοῦ ὀφθαλμοῦ ἦτοι τὸ
 ἄνω ἢ τὸ κάτω βλέφαρον συμβαίνει διπλᾶ φαίνεσθαι τὰ
 ὑποκείμενα; τοῦτο δὲ καὶ τοῖς μέθης κοινωνήσασι μάλιστα
 30 συμβαίνει. Διότι μὲν οὐ μερίζεσθαι συμβαίνει τὸ ὄρατι-
 κὸν πνεῦμα, καὶ τοῦτο μὴ συμβαίνει διχα τοῦ ὑποθλίψαι,
 ἐν τῷ ὄραν κοινῶς τὸ ἐξ ἀμφοτέρων πνεῦμα, ἂν ἐπιβάλλῃ
 τῷ ἐκτὸς ὑποκειμένῳ· ἐν δὲ τῷ ὑποθλίβειν τὸν ἕτερον
 ὀφθαλμὸν οὐκ ἔτι κοινῇ ἐπιβάλλουσι τῷ ὑποκειμένῳ, ἀλλὰ
 35 μεμερισμένως ἕκαστος ὀφθαλμὸς ἰδίᾳ. καὶ τοῦτό ἐστι κατα-
 λαβεῖν, εἰ βούλοιο τις, οὕτω παρακειμένου γὰρ ἔτι τοῦ
 ὑποθλίβοντος δακτύλου τὸν ὀφθαλμόν, εἴ τις τὸν ἕτερον

τούτων, τοῦτ' ἐστὶ τὸν μὴ θλιβόμενον ἐπιμύσει, προσ-
 ενέγκας τὴν χεῖρα, οὐκ ἔτι φαίνεται διπλαῖ, καίτοι τῆς β
 παραθλίψεως ἐπιγινομένης· οὕτως ἄρα αἷτιος ὁ μερισμὸς
 τοῦ πνεύματος τοῖς τοιούτοις, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν μεθυ-
 σθέντων πολλαπλασίονα θεωρεῖται τὰ ὑποκείμενα. 343

29. Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς ὕδασιν ὄντες οὐκ ἀντιλαμβα-
 νόμεθα τῆς φωνῆς, ὥσπερ διὰ τῶν τοίχων καίτοι στερεω-
 τέρων ὄντων τῶν διεργόντων; Ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὕδασιν,
 ὥσπερ μύσις τις ἀκριβῆς γίνεται, ὡς μὴ ἐνδέχεσθαι τὸν
 ἄερα παρεισδύνειν. ἤνικα δὲ διὰ τῶν τοίχων φθεγγόμεθα, 10
 τῷ μὴ ἐγκείσθαι τῇ ἀκοῇ τὸ διεργόν, εἰκότως τοῦ εἰς τὸ
 ἐναντίον ἀέρος πληττομένου καὶ διαδιδόμενου διὰ τοῦ ἐμ-
 περιχομένου ἐν τῷ τοίχῳ, συμβαίνει πληττεσθαι τὸν ἄερα,
 ὡς ἐκ τούτου γίνεσθαι τὴν ἀντίληψιν τοῦ ῥήματος.

30. Διὰ τί ἐν ταῖς παραμμαῖς τῶν χαλεπῶν νοσημά- 15
 των ὡς ἐπίπαια παρωτίδες γίνονται, ἄς καὶ Διοσκούρους
 τινὲς καλοῦσιν, ὡς ἐπὶ λύσει γινόμενας τῶν κακῶν; Ἴσμεν
 ὅτι ἐν τοῖς χαλεποῖς νοσήμασι ἀνορεξίαί γίνονται· ἤδη δὲ
 ῥωσθέντες, μᾶλλον ὀρεκτικοὶ γίνονται. καὶ τῆς τροφῆς
 προσγενομένης πλείονος, κίνησις γίνεσθαι τῶν γενύων. ἐκ 42
 δὲ τῆς διαιρέσεως τῆς κατὰ τὴν μάσσησιν γίνεσθαι φλεγμονή.
 ἐναποσηκπιούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς, ἀποτελοῦνται πα-
 ρωτίδες.

31. [Διὰ τί] λοβοὶ ἀνεστραμμένοι τῶν ὄτων ἐν τοῖς
 νοσήμασι θάνατον σημαίνουσι; ἢ αἰτία αὕτη· τοῦ αἵμα- 25
 τος ἐναποσβεννυμένου, εἰκὸς περὶ ταῦτα πλείονα ξηρότητα
 συμβαίνειν, διὰ τὸ τῇ φύσει ξηρὰ καὶ ὀλιγόαιμα εἶναι τὰ
 μέρη. τοῦτο δὲ γίνεται παραπλησίως τῷ ἐπὶ τῶν ἱμάντων·
 ὃν γὰρ τρόπον ἐπὶ τούτων ἡ ἔκλειψις τοῦ ὑγροῦ αἰτία τῆς
 οἰονεὶ κυρτώσεως γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον συμβαίνει 30
 καὶ ἐπὶ τῶν λοβῶν.

32. Διὰ τί αἱ κυψέλαι φύουσαι πικραί, γλυκεῖαι γίνον-
 ται ἐπὶ τῶν ἀπολλυμένων; Ὅτι δεικνύουσι πολλὴν τὴν ἐπὶ
 τὸ ἐναντίον ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν μεταβολήν, μάλιστα κρι- 35
 τήριον τοῦ γλυκέως καὶ τοῦ πικροῦ ἀκριβοῦς ὑπάρχοντος.

33. Διὰ τί ἴονθοι γίνονται περὶ τὸ πρόσωπον κατὰ
 τὸν καιρὸν τῆς ἀκμῆς, ὅθεν καὶ ἀκμὰς αὐτοῦς τινες τῶν

ιδιωτῶν προσαγορεύουσιν; οὗτοι οὖν, ὡς ἔφραμεν, γίνονται
 344 περὶ ὅλον μὲν πρόσωπον, μάλιστα δὲ περὶ τὴν ῥίνα πλεονά-
 β ζουσιν. εὐδήλον οὖν, ὅτι ἐκ τῆς ἀξήσεως τοῦτο συμβαίνει·
 κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν καιρὸν πρόσφυσις καὶ πρόσνευσις γί-
 νεται ἐκ τῆς τροφῆς. ἐκάστου δὲ τῶν μερῶν μεταβάλλον-
 τος κατὰ τὴν οἰκίαν δύναμιν τὴν προσχωροῦσαν τροφήν,
 τὰ περὶ τὸ πρόσωπον μέρη, μάλιστα δὲ τὰ περὶ τὴν ῥίνα,
 οὐ δύναται πᾶσαν τὴν χορηγομένην μεταβάλλειν εἰς
 σάρκα· καὶ οὕτω συμβαίνει τὸ πλεονάζον τῆς εἰς αὐτὸ
 10 τροφῆς ἐπὶ τὸ ἀλλότριον μεταβάλλεσθαι. ὅτι δ' αἴτιον τῆς
 τούτου γενέσεως, τὸ ὀλιγόσαρκα εἶναι τὰ μέρη, δῆλον ἀπὸ
 τοῦ ἐν τοῖς χεῖλεσι μὴ γίνεσθαι τοὺς ἰόνθους, διὰ τὸ
 εἶναι σαρκώδη ταῦτα τὰ μέρη.

34. Ζητητέον, δι' ἣν αἰτίαν, ὕδατος ψυχροῦ προσ-
 15 ἐνεχθέντος τῷ μυκτῆρι ἐπὶ αἰμορραγίας μυκτῆρος, αἵματος
 ῥύσις πλείων γίνεται, καίτοι πυκνοτέρου τῆ φύσει ὄντος
 τοῦ ψυχροῦ; Ῥητέον οὖν, ὅτι εὐθρυπτα καθέστηκε τὰ
 πρὸς τὴν ῥίνα σώματα καὶ ἀγγεῖα. συμβαίνει οὖν πυκνώ-
 σεως γενομένης, τινὰ μὲν πυκνοῦσθαι καὶ συστρέφεσθαι,
 20 τινὰ δὲ διατείνεσθαι. ὅσω γὰρ συστρέφεται πρὸς ἑαυτὰ
 πυκνούμενα τὰ μέρη, τοσούτω τὰ παρακείμενα διατείνεται,
 ὡς ἐκ τῆς διατάσεως γίνεσθαι ῥῆξιν τῶν παρακειμένων
 43 αἰτίων· ἢ καὶ ὑποκειμένης ἐπιτηδειότητος πρὸς τὴν ῥύσιν,
 προσενεχθέν τὸ ὕδωρ συνδιατίθησι τὸ σῶμα, ὑπομιμνήσκον
 25 ἐκ τούτου γίνεσθαι, καὶ οὕτως ἐπακολουθεῖ τὴν αἰτίαν
 αἵματος ῥύσιν.

35. Διὰ τί ἐπὶ τῶν θυμωμένων ἀρωμάτων, μᾶλλον
 ἀντιλαμβάνονται οἱ πόρρω ὄντες τῆς πυρᾶς, ὅθεν ἐπι-
 βέβληται τὰ ἀρώματα, ἢ περὶ οἱ πλησίον; εὐδήλον ὅτι εὐωδία
 30 γίνεται δυναμικωτέρα κατακινησμένη τῷ περιέχοντι αἴρι
 οὕτω γὰρ καὶ ὁ ποιητὴς ἔφη·

Κνίσση δ' οὐρανὸν ἵκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῷ.
 καὶ εἰκότως ἀντιληπικωτέρα γίνεται ἢ εὐωδία τοῖς πόρρωθεν·
 λεπτυνομένη γὰρ μᾶλλον αἴσθησιν κινεῖ.

35 36. Διὰ τί δυσχεραίνοντες πολλάκις περὶ τὸν πταρ-
 μόν, εἰ προσέχοιμεν τῆ ἀγῆ τοῦ ἡλίου, συμβαίνει εὐ-
 οδοῦσθαι τὸν πταρμόν; τίς οὖν ἡ αἰτία; Ὅτι ἡ ἀκίς τοῦ

ἡλίον προσπίπτουσα τοῖς ἐνδον μέρει τῆς ῥινός, καρφίου 345
 δίκην ἀνακινεῖ τὸν πταρμόν, διερεθίζουσα τοὺς πόρους.
 ἢ ὅτι πταρμὸς γίνεται, πνεύματος ὑποτρέχοντος καὶ ἐρε-
 θίζοντος τὰ μέρη; ἢ δὲ ἀπὸς θερμαίνουσα τὰ ἐν τῇ ῥινί,
 πλέον ἐξατμίζει ταῦτα καὶ συνεργεῖ τῷ πνεύματι. ὅπερ εἰ β
 ἐπικρατίστερον γένοιτο, θάπττον ἀποτελεῖ τὸν πταρμόν,
 ἐρεθίσαν τὰ σώματα.

37. Διὰ τί πταρμὸς σπανιάκις γίνεται εἰς καὶ σπα-
 νιάκις πολλοί, ἀλλὰ πταρμοὶ πλεονάκις γίνονται κατὰ δύο;
 Πρόχειρος οὖν ἡ αἰτία· δύο γάρ εἰσι καὶ οἱ πόροι τῆς ῥινός· 10
 καὶ ἐπειδὴ ὁ πταρμὸς γίνεται κατ' ἐκτιναγμὸν πνεύματος,
 τοῦ ἑνὸς καθ' ἓνα πόρον γενομένου τοῦ πταρμοῦ, συν-
 διατίθεται καὶ ὁ ἕτερος.

38. Ζητήσκειν ἂν τις, δι' ἣν αἰτίαν ἐπὶ μὲν τῶν κώ-
 λων κατάγματος μετ' ἐγκυρωσέως γενομένου, ἔσωθεν φύε- 15
 ται σὰρξ τοῦ ἀποπροσθέντος ὀστέου οὕτως, ὥστε ἀναπλη-
 ρῶσαι τὴν μεταξὺ τῶν ὀστέων στερέωσιν καὶ ἰσοδυναμεῖν
 τῇ τῶν ὀστέων φύσει. ἐπὶ δὲ τῶν αἰγιλώπων εἰ γένοιτο
 σύντριψις τοῦ ὀστέου, μένει τὰ μέρη μὴ σαρκοφυοῦντα;
 ἢ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν κώλων πλείονά ἐστι τὰ περικείμενα σώ- 20
 ματα, καὶ ἄλλως συνέχειαν ἔχει πρὸς ἄλληλα, καὶ οὐκ ἀφέ-
 στηκεν ἀλλήλων· ἐπὶ δὲ τῆς ῥινός καὶ ὀλιγόσαρκα τὰ μέρη
 καὶ συνέχειαν οὐκ ἔχει, καὶ τὴν μεταξὺ κενὴν χώραν.

39. Διὰ τί κρυώδους τοῦ ἀέρος γινομένου, λεπτόν τὸ 44
 ὑγρὸν πᾶν καὶ πολὺ φαίνεται διὰ τῶν μυξωτήρων, καί- 25
 περ παχύτερον ὀφείλοντος φέρεσθαι διὰ τὴν ἐκ τοῦ κρύους
 πῆξιν; Ἐπειδὴ πύκνωσις γίνεται περὶ τὸ πρόσωπον ὑπερ-
 βάλλουσα καὶ ὡσπερ κατὰ διήθησιν τινα φέρεται τὸ ὑγρὸν
 ἀπὸ τῶν παρακειμένων τῇ ῥινί, καὶ συμβαίνει λεπτόν
 αὐτὸ εἶναι. 30

40. Διὰ τί προσπταίσματος γινομένου, τὰ μὲν σύνεγ-
 γυς οὐ συμπάσχει, τὰ δὲ πολὺ ἀφροστώτα συνδιατίθεται,
 οἷον βουβῶνες τοῖς ἐν ποσὶ προσπταίσμασιν; Ὁ οὖν
 Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ περὶ ἐλκῶν φησιν ὅτι πρὸς τὰ
 πληττόμενα κατ' ἀρχὰς ἡ ὕλη φέρεται, καὶ φερομένης αὐτῆς, 35
 ὅσον μὲν δύναται ὑποδέξασθαι τὰ πεπονθότα μέρη, αὕτη 346
 χωρεῖ εἰς αὐτὰ· πληρωθέντων δὲ τούτων, καὶ μὴ δυνα-

μένων επιδέξασθαι ἕτερον πλῆθος, ἢ φερομένη ὕλη ἐκρίουσα
 καὶ μὴ ὑποδεχθεῖσα ὑπὸ τῶν μερῶν, ἐφ' ἃ ἠνέχθη, εἶτα
 φερομένη, ἐὰν ἐπιτύχη κοίλων τόπων, μένει εἰς αὐτούς,
 ὡςπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἔχει. ταῦτα γὰρ ἕως μὲν ἐπὶ
 5 ἰσοπέδῳ φέρεται, ὁμαλῇ τῇ κινήσει χρῆται· τυχόντα δὲ
 b κοίλων τόπων, μένει εἰς αὐτούς. ταῦτόν οὖν συμβαίνει καὶ
 ἐπὶ τῆς φερομένης ὕλης ἐπὶ τὰ πληγέντα. ὅσην γὰρ ὑπο-
 δεξασθαι δύναται, αὕτη χωρεῖ εἰς αὐτά· ἢ δὲ λοιπὴ εἰς
 κοίλα, καὶ μᾶλλον εἰς ἀραιοπόρους ἐμπίπτει τοὺς βουβῶ-
 10 νας, καὶ διογκοῖ τούτους. Ἔστι μὲν οὖν καὶ αὕτη πιδανὴ
 ἢ ἀπολογία· αἰτιώσασαιτο δὲ ἂν τις καὶ τὸ πάνυ εὐπαθὲς τοῦ
 νευρώδους· τοῦτο γὰρ δι' ὑπερβάλλουσαν εὐπάθειαν, θῦπ-
 τον τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, συμπαθεῖ τοῖς πε-
 πονθόσι μέρεσι. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ κατὰ τοὺς ἀδένους
 15 χοιράδες συνίστανται περὶ τράχηλον, ἐλκῶν ὄντων περὶ
 τὴν κεφαλὴν. καὶ βουβῶνες ἐν μασχάλῃ, ἐλκῶν περὶ χεῖρα
 ὄντων.

41. Διὰ τί ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν με-
 ρῶν τῆς μήνιγγος τρωθείσης, τὰ ἀριστερὰ παραλύεται· εἰ
 20 δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν τοῦτο συμβαίῃ, τὰ δεξιὰ τὴν παρά-
 λυσιν ὑπομένει; Ῥητέον οὖν, ὅτι αἰτία ἢ θέσις τῶν νευ-
 ρων. ταῦτα γὰρ τὴν ἐκφρῶσιν ἔχει ἐκ τῆς βάσεως τοῦ ἐγ-
 κεφάλου. κεῖται γὰρ ἐναλλάξ ἀλλήλων· τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ
 25 τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς βάσεως ἐκφυόμενα, φέρεται ἐπὶ τὰ
 ἀριστερὰ μέρη τῆς κεφαλῆς· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν με-
 ρῶν ἐκφυόμενα ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέρεται μέρη· ὡς τὴν ἀν-
 45 θεσιν αὐτῶν γίνεσθαι ἐναλλάξ· εἰκότως οὖν τρωθέντος
 τινὸς ἐκ τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς μήνιγγος, τὰ ἀριστερὰ
 παραλύεται· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου τὸ ἐναντίον.

30 42. Διὰ τί ἐν τοῖς πολέμοις ἐπὶ τὴν τρώσιν ἢ πτώσιν
 γίνεται; τοῦτο γὰρ τετῆρηται, ὅτι ἐπὶ τὸ τὴν τρώσιν ὑπο-
 μένον μέρος γίνεται ἢ πτώσις· οἷον εἰ τύχοι τῆς τρώσεως
 κατὰ τὰ ἐμπρόσθια μέρη γενομένης, οὐκ ἐπὶ τὰ νῶτα γί-
 νεται ἢ πτώσις, ἀλλ' ἐπὶ [τὰ] ἐμπρόσθια. Ῥητέον, ὅτι ἐφ'
 347 ὁ σκάζει ἢ φύσις, ἐπ' ἐκεῖνο γίνεται ἢ φορὰ· οἷον, εἰ ἡ φύσις
 348 τοῦ σώματος ἐν ἰσορροπίᾳ τινὶ ἐστί καὶ βούλεται ἐπιείσθαι
 ἐστᾶναι, εἰ οὖν συμβαίνει τι προσπεσεῖν καὶ κινήσαι τοῦτο

ὥστε σκάσαι, ἐφ' ὃ σκάζει, φέρεται ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν κεκλιμένων τοίχων. ἐπὶ γὰρ τούτων, εἰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων τις ἀντιθεῖναι τι θελήσει, ὥστε ἀντιβῆναι τῇ κλίσει, ὁμως ἐπ' ἐκεῖνο φέρονται, ἐφ' ὃ ἡ κλίσις γίγνεται καὶ μάλιστα, εἰ βιαιοτέρα χρήσαιο πληγῇ ἐν τῷ ἀντερείδειν.

43. Διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν ζώντων καιομένων, φλύκταιναι ἐπανίστανται, ἐπὶ δὲ τῶν νεκρῶν οὐδαμῶς; Ῥητέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ζώντων σωμάτων καὶ πνεύματά πως ὑπέσπαρται ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἐπὶ δὲ τῶν νεκρῶν οὐδαμῶς ἢ ὅτι τῶν μὲν νεκρῶν τὰ σώματα ἄθροπτα καθέστηκε, τῶν δὲ ζώντων τοιαῦτά ἐστιν, ὥστε καὶ περιτένειαν ὑπομένειν καὶ δύνασθαι περιτείνεσθαι. προσενεχθέντος οὖν τοῦ πυρός, γίνεται τις ὀλκή ὕλης περὶ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἀποτελεῖ τὰς φλυκταίνας. ἐπὶ οὖν τῶν νεκρῶν σωμάτων αὗται οὐ γίνονται, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς τὸ οὐσιοποιὸν τῆς φλυκταίνης.

44. Διὰ τί μόνος ὁ πταρμός ἡμῖν τῆς νυκτός γίνεται κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ἢ σπανίως τὰ δ' ἄλλα, ὡς εἰπεῖν, ἅπαντα καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός; ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμός γίνεται ὑπὸ θερμοῦ τινος κινήσαντος τὸν τόπον τοῦτον, ἀφ' οὗ γίνεται. διὸ καὶ ἀνακύντομεν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅταν βουλώμεθα πταρνῦναι· καθευδόντων δ' ἡμῶν ἀντιπερισπᾶται τὸ θερμόν. διὸ καὶ γίνεται τὰ κάτω θερμά τῶν καθευδόντων κατὰ πολὺ. εἰκότως οὖν οὐ πτάρνυμεν ἀπαλλαγέντος τοῦ θερμοῦ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὃ κινεῖν πέφυκε τὸ ἐνταῦθα ὑγρόν, οὗ ἐξωθουμένου γίνεται ὁ πταρμός. [καὶ τὸ συμβαῖνον πάθος εἰκὸς μὴ γίνεσθαι.]

45. Διὰ τί τρίψαντες τὸν ὀφθαλμόν, παυόμεθα τῶν πταρμῶν; ἢ διότι ἡ ἀναπνοὴ γίνεται αὕτη τῷ ὑγρῷ; δακρυεῖ γὰρ ὁ ὀφθαλμός μετὰ τὴν τρίψιν. [ὁ δὲ πταρμός διὰ πλῆθος ὑγρῶν. ἢ ὅτι ἔλαττον θερμόν φθείρεται ὑπὸ τοῦ πλείονος.] ὁ δὲ ὀφθαλμός τριφθεὶς πλείω λαμβάνει θερμότητα τῆς ἐν τῇ ῥινί. διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐάν τις αὐτὴν τὴν ῥίνα τρίψῃ, παύεται ὁ πταρμός.

46. Διὰ τί οἱ γέροντες [οὐχ οἱ παῖδες] τὴν αἰτίαν φέρουσιν; ὅτι δυσκίνητον τὸ γῆρας, ὡς κατεψυγμένον. τὰ

δὲ βρέφη πολύθερμα καὶ πολυκίνητα. διαφορεῖ δὲ καὶ ἡ κίνησις. οἱ δὲ διαφορούμενοι τροφῆς δεόνται.

47. Διὰ τί μετὰ τὸν θάνατον, πάντων τῶν μελῶν χαλωμένων, οἱ δίδυμοι μόνοι ἄνω σπῶνται; ὅτι ἐν τῷ 5 τελευτῶν σπερμαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι· ἐκκρίνεται δὲ τὸ σπέρμα συνήθως τῶν διδύμων ἀνατρεχόντων, ὅθεν ἄνω κρατηθέντες μένουσι.

48. Διὰ τί οἱ μέθυσοι φαῦλον οἶνον ἠδέως πίνουσιν; Ὅτι οἱ πολυπότοι ἀδροπόροι εἰσὶ. διὰ μεγάλων οὖν πόρων 10 ὁ λεπτός κάλλιστος οἶνος χωρὶς ἀντιλήψεως ἀνατρέχει. ὁ δὲ φαῦλος παχὺς ὧν ἴσταται καὶ μένει, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἠδονὴν τότε δοκεῖ παρέχειν.

49. Διὰ τί οἱ μὲν ὀργιζόμενοι ἐρυθαίνονται τὸ πρόσωπον, ὠχρῶσι δὲ οἱ φοβούμενοι; ἡ μὲν ὀργὴ ἀθροῖα τοῦ 15 πνεύματός ἐστιν ἐκδρομή, ὁ δὲ φόβος, ὑποστολή· ὅθεν ὅπου μὲν περισσεύει, πυροῖ· ἐνθα δὲ ὑστερεῖ, ψύχει.

50. Διὰ τί τινες τῶν προβεβηκότων φαλακροῦνται, τινὲς δὲ οὐ; ὅτι τινὲς τινῶν μᾶλλον πολύθερμοι. οἱ γὰρ 20 κατεψυγμένοι οὐ τριχοποιοῦσι.

51. Διὰ τί οἱ τερατόμορφοι καὶ ἄφρονες; ὅτι τοῖς σωματικοῖς τὰ ψυχικὰ συμπάσχει, ὥσπερ τοῖς ψυχικοῖς τὰ σωματικά.

52. Διὰ τί τὰ μεγάλα ἔλκη ἐν τῇ θεραπείᾳ ὅτε ἀνακαθαίρονται θανάσιμα ἐστίν; ὅτι διὰ πολλῶν πόρων κατὰ 25 τὸ λεληθὸς τὸ ψυχικὸν πνεῦμα διαπνεῖ.

53. Διὰ τί ἐν τοῖς καύμασιν οἱ περιοδικῶς νοσοῦντες φρικιώσιν; ὅτι ἀραιωθέντων τῶν πόρων, ἔξω τὸ θερμὸν 30 διαπνεῖ· πυκνωθέντων δέ, ἔσω ἀποκλείεται· χωρήσαντος οὖν ἔξω τοῦ ἐν ἡμῖν θερμοῦ, κατάψυξις γίνεται. φρίκαι δὲ συστέλλομένων διὰ ψύξιν τῶν σωμάτων, συνίστανται.

54. Διὰ τί στερεὰν τροφὴν καταπιόντες πνιγόμεθα; 47 ὅτι ἔμπροσθεν τοῦ στομάχου ἐστὶν ὁ βρόγχος κατὰ μήκος 349 αὐτῷ παρακείμενος. πληρωθεὶς οὖν οὗτος, θλίβει τὴν ἀσπληνῆν καὶ τὸ πνεῦμα ἐπέχει.

55. Διὰ τί ἡ λευκὴ γῆ ἄφορος κατὰ τὸ πλεῖστον; ὅτι 35 κατάψυχρός ἐστιν, ἡ μέλαινα δὲ πολύθερμος· καὶ ἡ μὲν ἐρπετῶν ἐστὶ γεννητικὴ (ψυχρὰ δὲ ταῦτα), ἡ δὲ καρπῶν

(θερμοὶ δὲ οὗτοι). καὶ γὰρ τῶν γυναικῶν αἱ μέλαιναί ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον διὰ τὸ ἐν αὐταῖς πλέον θερμόν, πολυτόκαι.

56. Διὰ τί τὰ βρέφη σφοδρότερον πυρέσσει; ὅτι πολυθερμὰ ἔστιν· ἐπίτασις δὲ τῆς ἐμφύτου θερμοσίας ὁ πυρετὸς γίνεται.

57. Διὰ τί σημεῖον πωρωθέντων ὀστέων τὸ τὰς ἐπιδερμίδας ἐφαιμάσσεσθαι, καίπερ τοῦ κατάγματος ἄνευ τραύματος ουσιάντος; ὅτι ἡνίκα συρρεῖ ὁ πῶρος, τὰς ἐσπαρμένας τοῖς ἀραιώμασι τῶν ὀστέων θανάδας τοῦ αἵματος θλίβει.

58. Πῶς πῶρος συνίσταται; τὸν τρόπον τούτον· ἐκ τῆς τροφῆς οὐσία μεταβληθεῖσα καὶ εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ἐνεχθεῖσα, τοιάδε ἀποτελεῖ, καὶ γίνεται ὁ καλούμενος πῶρος. ὃν γὰρ τρόπον καὶ ἐν τοῖς μυξωτῆρσι φθάσασα αὕτη ἢ μεταβολὴ γίνεται μύξα, ἐν δὲ μαστοῖς γάλα, οὕτως β καὶ ἐν ὀστοῖς πῶρος διὰ τοιαύτην κατασκευὴν καὶ φύσιν 15 τοῦ μέρους. πρὸς ὃ γὰρ πέφυκε τὰ μέρη, τῇ ἑαυτῶν φύσει συνεξομοιοῖ τὴν τροφήν, ὡς ἐπὶ κήπου τοῦ πολυφύτου. ἐνός γὰρ ὄντος τοῦ ὕδατος ἀρθεύοντος τὰ φυτά, πρὸς ὃ ἔχει ἕκαστον φύσιν, οὕτως ἀναδέχεται τὸ ὕδωρ· οἷον τὸ μὲν ἀψίνθιον τῇ μὲν ἑαυτοῦ φύσει ἐξοικεῖοι τὸ ἐνεχθὲν 20 εἰς αὐτὸ ὕδωρ, καὶ τὸ ὄκιμον ὡσαύτως, καὶ τὰ ἑξῆς. ὡς δὲ Ἀνδρέας ὁ Καρύστιός φησι, προσχεόμενος ὁ μυελὸς ταῖς κοιλότησι τῶν ὀστέων καὶ περιπηγνύμενος τοῖς χεῖλεσι τῆς τοῦ ὀστέου διαίρεσεως, καὶ σκληρυνθεὶς γίνεται πῶρος.

59. Διὰ τί οἱ χολέρα ἀλισκόμενοι, ἐπιταθέντες τῷ 25 πάθει τὰς γαστροκνημίας συνέλκονται; ὀητέον ὅτι ἡ χολέρα πείσις ἐστὶ τοῦ στομάχου. νευρώδης δὲ οὗτος· ἀξιολόγως οὖν ἐπιταθεὶς συνδιατίθησι τοὺς ἐν ἡμῖν μύας· νευρώδεις 168 γὰρ οἱ μύες εἰσίν.

60. Διὰ τί ὑπαλειφθέντες κολλύριον στυπτικόν, με- 30 μυκότες μὲν τοὺς ὀφθαλμούς, ἤττον τῆς στύψεως ἀντιλαμβάνονται· ἀνοίξαντες δὲ τούτους, σφοδρότερον τῆς 48 στύψεως ἀντιλαμβάνονται; διότι μεμυκότες τὰ βλέφαρα τὸν κερρατοειδῆ ὕμηνον ἡρεμεῖν ποιοῦσιν· ἐπηρεμοῦντος οὖν τοῦ βολβοῦ, τὸ ὑπαλειφθὲν παρεμφράσσει τοὺς πόρους, τῆς 35 ἰδίας στύψεως ἀντίληψιν ἤττονα παρέχει· ἀνοίξαντες δὲ τὰ βλέφαρα, εἰκότως μᾶλλον τῆς στύψεως ἴσχομεν τὴν ἀν-

τίληψιν. τῇ γὰρ συνεχεῖ κινήσει τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὁ βολβὸς πρὸς τὰ βλέφαρα παρατριβόμενος, θερμοσίας αἴτιος γίνεται· ταύτης δὲ ἀποτελεσθείσης, οἱ λόγῳ θεωρητοὶ πόροι χαυνοῦνται καὶ ἀνευρύνονται· ἀνευρυνθέντων δὲ τούτων, ἀνάγκη δέχεσθαι, ὡς εἰπεῖν, τοὺς λόγῳ θεωρητοὺς ὄγκους τοῦ κολλυρίου· ὅθεν στυπτικωτέραν παρέχει τὴν στύψιν. Ἡ ὅτι ἐν τῷ διάγειν τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τὴν ὑπάλειψιν συμπεριδοούμενον τῷ βολβῷ τὸ κολλύριον, λεπτύνεται· αἰεὶ γὰρ τὰ κινούμενα εὐφρῆ πρὸς λεπτυσμόν· ὅσω τοίνυν
10 λεπτύνεται, τοσούτω τὴν ἀντίληψιν παρέχει τῆς στύψεως.

61. Διὰ τί οἱ φρενιτικοὶ καὶ οἱ μεμηγότες ἐν τοῖς παροξυσμοῖς ἰσχυρότεροί τε εἰσι καὶ τὴν δύναμιν ἐπιτε-
b ταμένην ἔχουσι; ῥητέον, ὅτι θρασύνονται μὲν ὑπὸ τῆς παρακοπῆς· δύσκαμπτον δὲ αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς
15 ἄγαν σφίξεως. διὰ τοῦτο δὲ εἰς ἄνεσιν ἐλθόντες ἀτονού-
σιν, οὐ γινόμενοι ἀπὸ τοῦ κρείττονος χείρονες, ἀλλὰ τῆς σφίξεως ἀνεθείσης.

62. Διὰ τί σιναπισθέντες ὕδατι μὲν τοῦ σιγήπεως λειωθέντος καὶ καταχρισθέντος, φοινίσσονται πλέον· ἐπὶν
20 δ' ὄξει λειωθῆ, οὐκ ἔτι τοῦτο παρέχει τοῖς πεπονθήσοι; ῥη-
τέον, ὅτι οἱ τῷ ὄξει ἐπιχρισθέντες εἰκότως ἤτιονα τὴν ἄμυξιν ὑπομένουσι καὶ τὸν φοινιγμόν· στύφονται γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ὡς εἰπεῖν περιγανοὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀποτε-
λουμένην πύκνωσιν τῶν πόρων [τὸ ὄξος]· ὅθεν οὐ συγχωρεῖ
25 εἰς παρείδυσιν χώραν ἔχειν τὸ νάπυ πρὸς τὸ καθάψασθαι τῶν πόρων. Ἡ ὅτι ἡ δριμύτης τοῦ νάπυος, τῇ ἐπιμίξει τοῦ ὄξους ἀμβλύνεται; αὐταὶ γὰρ αἱ ποιότητες ἀλλήλαις
351 συμπλακείσαι τὴν οἰκείαν ἄκραν τῆς ποιότητος διέφθειραν, τῷ ἕκαστον τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἀποβεβληκέναι. ὃν τρόπον καὶ
30 ἐπὶ τοῦ εὐκράτου λεγομένου ἐστὶ συνορᾶν· καὶ γὰρ τοῦτο ἐκ θερμοῦ ἄγαν ὕδατος καὶ ψυχροῦ συστάει, τῇ ποιᾷ περι-
49 πλοκῇ ἀπέβαλε τὰς ἄκρας ποιότητας, καὶ παρ' ἐκείνας ἕτερας ποιότης ἀπετελέσθη. Οἱ δὲ σιναπισθέντες, τοῦ νάπυος ὕδατι λειωθέντες, μᾶλλον φοινίσσονται [τοὺς τόπους] δι'
35 αἰτίαν τοιάνδε· τὸ γὰρ ὕδωρ τῷ λείον εἶναι καὶ τῷ διῦγραίνειν, ἀνευρύνει τοὺς πόρους τοὺς λόγῳ θεωρητοὺς, παρ-
εισδύνει συγχωρεῖ τῷ νάπυι. ἐστὶ δὲ ὡς προείρηται θερμόν

καὶ συνεργεῖ μᾶλλον τῇ τῶν πόρων ἀναπετεία. Εἰκότως οὖν οἱ μὲν ὄξει σιναπισθέντες, ἔλαττον φοινίσσονται· οἱ δ' ὕδατι, μᾶλλον.

63. Διὰ τί τὸ ὄμβριον ὕδωρ γλυκύ, καίπερ ἀπὸ θαλάσσης ἀνιμώμενον; ῥητέον, ὅτι τὸ θαλάττιον ὕδωρ καθ' ἑαυτὸ ἄλμυρόν ἐστι· ἐστὶ δὲ τοῦτο βαρὺ. ἔχει δὲ ποταμούς ἐπιρρέοντας εἰς αὐτήν. τὸ γοῦν πνεῦμα ἀνιμώμενον ἐκ τῆς θαλάττης τὸ ὕδωρ, οὐ τὸ παχὺ ἐφέλκεται, ἀλλὰ τὸ ἐν αὐτῇ λεπτόν, ὃ ἐστὶ τὸ γλυκύ. εἰκότως οὖν τὸ ὄμβριον γλυκύ, κἂν ἀπὸ θαλάττης ἀνιμῶται. ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα τῇ βίᾳ τῇ σφοδρᾷ, κἂν [αὐτὸ] τὸ θαλάσσιον ἀνιμῶσθαι, κινεῖ τοῦτο, κινηθὲν δὲ αὐτὸ λεπτότερον γίνεται; αἰεὶ γὰρ τὰ κινούμενα εὐφυῆ πρὸς λεπτυσμόν. τὸ δὲ λεπτόν, καὶ γλυκύ, ὡς [μὴ] ἐκ μεγάλων συνεστῶς ὄγκων. διὸ γλυκύ τὸ ὄμβριον ὕδωρ.

64. Διὰ τί τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἄλμυρόν τυγχάνον, ἐψηθὲν ἐπὶ πολὺ, γλυκύτερον γίνεται; ἔψεται δὲ ἕως ἀποξηρωθῆ. Ῥητέον, ὅτι τὸ θαλάττιον ὕδωρ ἐκ μεγάλων ὄγκων συνεστῶς λεπτύνεται καταδιαιρούμενον ὑπὸ τοῦ πυρός. μεταβολὴν τοίνυν ἐσχηκός, διὰ τὸ ἀπὸ παχέως εἰς λεπτόν καταστῆναι, τῷ ἀποβεβληκέναι τὴν προτέραν ποιότητα, γέγονεν ἀντὶ ἄλμυροῦ γλυκύ.

65. Διὰ τί οἱ πάνυ φλεγμαίνοντες ὀφθαλμοὶ τραχύτης τινος συναίσθησιν παρέχουσι τοῖς κάμνουσιν; ἢ λήμης ἐπιγενομένης καὶ τῷ ἄνω βλέφαρῳ ὑπείσειλθούσης, ὁ τραχυσμός ἀποτελεῖται; ἢ διὰ τὸ τὰ ἔνδον ἀνωμάλως καταπλέκοντα τὸ βλέφαρον ἀγγεῖα κρυπτοῦσθαι, καὶ οὕτω τὴν τραχύτητα ἐπάγειν;

66. Διὰ τί γίνεται ἐν ὀφθαλμῷ λήμη; ἢ ὅτι τῶν ὑμένων τοῦ ὀφθαλμοῦ ὥσπερ ἐξ ἐπικαύσεως ἄγαν πυρωθέντων, διὰ τὴν πλεόνασιν καὶ δυσδιαφορησίαν τῶν πόρων ἐπεχομένου τοῦ ὀφείλοντος θερμοῦ ἐκ τοῦ βάθους διαφορηθῆναι ἀποτελεῖται; ἢ ὅτι τὰ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ κατὰ φύσιν ὑγρά, ἀναξηρανθέντα καὶ οἰονεὶ φρυγέντα ὑπὸ τῆς τοπικῆς πυρώσεως, τῆς λήμης γένεσιν ἀποτελεῖ;

67. Διὰ τί ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων οἱ σφυγμοὶ ἀλλοιοῦνται; ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐν ἡμῖν κατὰ φύσιν ὄν καὶ σύμ-

μετρον, πλεονάζον, λεπυνθὲν κατὰ διαίρεσιν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ βιάθει γενομένης [πλείονος] θερμασίας, καὶ γενόμενον ὀξυκίνητον διὰ τὴν κορυφότητα, οὐ μόνον τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀναπνοήν.

5 68. Διὰ τί τὴν ἐπιφάνειαν ἐλκώδη ἴσχουσιν οἱ πυρέτωντες; ὅτι παρατριβομένης τῆς σαρκὸς τοῖς παρακρατούμενοις ὄγκοις εὐτριψίας οὐσης, προσαγανακτεῖ· ὡς καὶ ἐπὶ τῶν φλεγμαινόντων τι μέρος τοῦ σώματος εἶωθε γίνεσθαι.

69. Διὰ τί ὠχρωῶσιν οἱ πυρέτιοντες; ἦτοι διὰ τὴν τροφήν τῶν ἐν ἡμῖν ὑγρῶν, ἣ διὰ τὴν τῶν λόγῳ θεωρητῶν πόρων μετασκευὴν τοῦτο συμβαίνει· ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τὰς ἐκκρίσεις τῆς κοιλίας καὶ τῶν οὖρων ἡγήτεον γίνεσθαι.

70. Διὰ τί ἐπὶ τῶν ῥοσθῶς πυρεσσόντων, διαφορήσεως οὐσης καὶ ἀποικονομήσεως τῶν ἐν ἡμῖν, θερμασία τις ἐπι-
b φαίνεται τούτοις, καὶ ὁ σφυγμὸς μέγας; ὅτι τῆς παρακειμένης ὕλης λεπυνομένης ἐπὶ πολὺ, ἡ διαφορήσις γίνεται· τῇ δὲ ποιά παρόδῳ τῶν ὄγκων καὶ παρατρίψει, ἡ ποιά θερμασία ἀποτελεῖται. καὶ οὐ φάμεν ὁμοίως τοῖς στεγνοπα-
20 θοῦσι τὴν θερμασίαν ἔχειν τοὺς ῥοσθῶς πυρεσσοντας· ἀλλ' οὐδὲ μὴν τὸν σφυγμὸν· κατὰ δὲ σύγκρισιν τῶν ὑγαινό-
των. ἔσται δὲ σοι τοῦτο πρόδηλον καὶ τῶν λουσαμένων ἢ
γυμνασίᾳ χρωμένων, ἐφ' ὧν χαλῶνται μὲν οἱ πόροι, λεπύ-
353 νεσθαι δὲ συμβαίνει τὰ παρακείμενα καὶ διαπνεῖσθαι προ-
25 δήλως τὴν θερμασίαν· γίνεσθαι τε καὶ εἶναι πλείονα ἢ
κατὰ φύσιν, καὶ τὸν σφυγμὸν σφοδρότερον, καὶ μέγεθος ἴσχειν· τὴν γὰρ δυσκινησίαν καὶ τὸ βάρος ὑπὸ τῆς μειω-
θείσης δυνάμεως ἀποτελεῖσθαι.

71. Διὰ τί πρὸς τὴν τροφήν οἱ πυρέξαντες ἀνορέκτως
30 ἔχουσιν; ἢ ὅτι ἡ ὄρεξις ἐν συμμετρίᾳ τινὶ ἔστι τῶν ἐν στομάχῳ καὶ κοιλίᾳ πόρων; ἢν συμμετρίαν εὐλογον οὐχ ὑγιῆ μένειν, ἦτοι διαστάντων ἐπὶ πλεῖον τῶν πόρων, ἢ μόνων.

72. Διὰ τί ἐν ταῖς χολέραις τὰ ἄκρα συνέλκεται καὶ
51 σπᾶται καὶ καταψύχεται, καὶ ἀμαυρὸν τὸν σφυγμὸν ἔχουσιν; ὅτι λεληθότως διαφορεῖται τὸ ἐξ αὐτῶν πνεῦμα πρὸς τὴν ἐν κοιλίᾳ λεπτομέρειαν· ἐνθερμος γὰρ τούτοις ἢ κοι-

λία· ἐνθεν καὶ νερκῶσι. νερκῶ δὲ τὰ στερούμενα τῆς τοῦ πνεύματος παραθέσεως· τὰ δὲ ἄκρα ψύχεται καὶ συνέλκεται, τῷ καὶ τὸ ἐν τούτοις θερμὸν πρὸς τὴν κοιλίαν φέρεσθαι διὰ τὴν λεπτομέρειαν.

73. Διὰ τί οἱ ὑδροφοβικοὶ τὸ ὕδωρ φοβοῦνται, καὶ τὸ αἰδοῖον ἅμα τοῖς ὑποχονδρίοις ἐντείνονται, καὶ τρέμουσι καὶ σπῶνται καὶ παρακόπτουσι εἰς τοσοῦτον, ὥστε καὶ ὑλακῆσαι κυοῖν ὁμοίως; σπῶνται μὲν οὖν καὶ τρέμουσι, τοῦ στομάχου συντιθεμένου τῷ νευρώδει. διὰ ταῦτο δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον ἐντείνονται. ἢ γὰρ τοῦ ὑδροφόβου κατασκευῆ καὶ ἡ πείσις, ἐνστάσις ἐστὶ περὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν κοιλίαν. παρακόπτουσι δὲ διὰ τὸ ἀναδίδοσθαι ἐπὶ κοιλίαν καὶ στόμαχον ὕλην ἐφθαρμένην, καὶ ταύτης μέρος τι εἰς τὰς μήνιγγας ἀναθυμιάσθαι. ἐνιστάμενον δὲ περὶ ταύτας, ἀπεργάζεται τὰς ἐκνοίας· ὀγλοῦνται δὲ πίνοντες, ὅτι ἢ μὲν σύστασις ἀπετελέσθη περὶ μικροὺς πόρους. ὅταν οὖν πίνωσι, παραδύεται τὸ ὕδωρ, ἅτε λεπτομερὲς ὄν, τοῖς μικροῖς πόροις καὶ αὔξει τὰς ἐνστάσεις. ὑπὸ δὲ τῆς στερεμνίου τροφῆς οὐκ ὀγλοῦνται. τοὺς γὰρ ὄγκους αὐτῶν μεγάλους ὄντας, οἱ πεπονθότες οὐ παραδέχονται ποτε. καὶ μὴ πίνοντες δὲ τὸ ὕδωρ, δεδοίκασι τοῦτο διὰ τὴν αἰσθητηρίων φαντασίαν. πίνων γὰρ τις ὄρα ἅμα καὶ πίνει· ἢ δὲ ὄρασις ὑπὸ τοῦ ὕδατος κινηθεῖσα, συγκινεῖ τὸ ἐν τῷ στόματι πνεῦμα. τοῦτο δὲ κινηθὲν ὑπὸ τοῦ πινομένου συγκινεῖ τὴν ὄρασιν οὕτως, ὡς ὑπὸ τοῦ ὕδατος πρὶν ἐκνεῖτο· ἐκ δὲ τῆς συγκινήσεως γίνεται συγγυμνασία τοιαύτη, ὥστε καὶ μὴ πίνῃται τὸ ὕδωρ, βέβληται ἐν τῷ στομάχῳ πνεῦμα συγκινοῦν, ὡς ὑπὸ τοῦ πινομένου τάχιον ὀγληρῶς ἐκνεῖτο. συγκαλυψάμενοι οὖν πίνουσι διὰ τὸ ἀποχωρεῖν τῶν κινημάτων τὸ ἕτερον. ὑπὲρ δὲ τοῦτο ἰόν, τοῖς πόροις τοῦ στομάχου ἐνίστασθαι βέλτιον ἔχει.

74. Διὰ τί οἱ ἀπεπτήσαντες ἐφθαρμένην ἀπερεύγουσι τροφήν; ὅτι διὰ τὸ πλῆθος τῆς προσαχθείσης, θερμασία πλείων γίνεται εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας· καὶ αὕτη ἐμπλεομένη, φθείρει τὴν τροφήν καὶ κνισσοῖ, οὐκ ἐκ τοῖς ἀραιώμασιν, ἀλλ' ἐν τῷ κύτει.

75. Διὰ τί οἱ κεφαλάλγειαν ἔχοντες ἀμβλυωποῦσι καὶ

δακρύουσι συνεχῶς; ὅτι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναδιδομένης ὕλης (ἀεὶ γὰρ ἐπὶ τὰ πεπονθότα αἱ ὕλαι φέρονται) πολὺ μέρος φέρεται ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τοῦτ' εἰκότως, διὰ τὸ ἀνεῶχθαι διὰ τὸ πλῆθος τῆς λεπτομερείας, ὃ γίνεται διὰ τὴν συνεχῆ κίνησιν αὐτῶν. [ἦ] καὶ πῆ μὲν δακρύουσι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐπιφορτιζούσης τὰ μέρη ὕλης· πῆ δὲ ἀμβλωποῦσι διὰ τὸ ἐπιθολοῦσθαι τὸ κατὰ φύσιν πνεῦμα, τὸ διοδεῦον διὰ τῶν ὀρατικῶν πόρων τῇ ἐπιμιξίᾳ τῆς ἀναδοθείσης ὕλης.

10 76. Διὰ τί ἤχοι ἀποτελοῦνται κεφαλαλγίας οὔσης; ὅτι τὸ ἀκουστικὸν πνεῦμα κραδαίνεται ὑπὸ τῆς ἐνοστάσεως τῆς περὶ τὰ μέρη συστάσεως· ἐνοστασις δὲ ἐστὶν ὄγκος ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασι διὰ σφήνωσιν.

15 77. Διὰ τί οἱ κεφαλάλγειαν ἔχοντες ἐξανιστάμενοι μάλ-
λον ἀλγοῦσιν; Ὅτι κινουμένης τῆς κεφαλῆς, πλείων ἐπ' αὐτὴν ἢ τῆς ὕλης φορὰ γίνεται καὶ τὰς ἐνοστάσεις αὖξει.

18 78. Διὰ τί ἀσφυξία γίνεται; Ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρτηριῶν
δ πνεῦμα πονηρευομένου τοῦ πάθους πρὸς τὴν ἐν τοῖς πε-
πονθόσι λεπτομέρειαν ἔλκεται.

20 79. Διὰ τί οἱ μαινόμενοι παρακόπτουσιν; ὅτι δυσοδία
355 τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀποτελεῖται, διὰ τὴν ἐνοστασιν καὶ
τὴν μύσιν τῶν ἐν τοῖς μεταβάλλουσιν αὐτὸ σώμασι πό-
ρων· συνίσταται γὰρ περὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς ἐκείσε
168 μήνιγγας τὸ πάθος, καὶ τὰς ἐντεῦθεν διὰ τὸ παρὰ φύσιν
25 διακείσθαι τὰς ἀποφύσεις, καὶ φαντασίας τινὰς ὄρωνται
φантаζόμενοι καὶ τὰ μὴ ἐστῶτα ὡς ἐστῶτα ὄραν, καὶ
τὰ μὴ ὑπάρχοντα ὡς ὑπάρχοντα, ὁμοίον τι τοῖς λιτε-
ρικοῖς πάσχοντες, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι διὰ τὴν ποροποιίαν τῶν
ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀποτελεσθέντων πόρων, τοιάνδε τῶν
30 ὀρατῶν φαντασίαν ἔχουσι· πάντα γὰρ αὐτοῖς γλωρὰ φαίνε-
ται εἶναι.

80. Διὰ τί οἱ μελαγχολικοί, ὀργίλοι καὶ δύσθυμοι;
ἐπειδὴ τὸ πάθος περὶ τε κοιλίαν ὑφίσταται καὶ τοῦ στο-
μάχου τὸ πέρας, ὃ συνάπτει τῇ στόματι τῆς κοιλίας. ἐκείσε
35 οὖν ὑγρῶν διεφθορότων, συναθροισμὸς ἀποτελεῖται, καὶ
αἰτία γίνεται τῶν λεχθέντων· πρόδηλον δὲ τοῦτο καὶ τῶν
28 ὑγαινότων μὲν, ἀρχῇ δὲ τροφῆς χρησαμένων, δυσεντεν-

ξίαι γὰρ συμβαίνουσι. καὶ οἱ ὑδροφοβικοὶ, ἐπιβουλεύεσθαι 53
δοκοῦντες, ἀτροφοῦσι σχεδόν.

81. Διὰ τί τῶν παραλυθέντων μερῶν τὰ μὲν ἐπεκτείνε-
νεται, τὰ δὲ συστέλλεται καὶ συνέλεκεται; ὅτι τὸ πάθος
κατὰ τῶν λόγῳ θεωρητῶν ἀραιωμάτων ἀποτελεῖται. ὅταν 5
οὖν ἡ μῦσις εἰς μῆκος συμπέσῃ, ἐπεκτείνεται τὸ παρεθὲν
μέρος· συνέρχεται δέ, ἐπὶ ἐπιταρσίῳ οἱ πόροι μύσῳσι.

82. Διὰ τί οἱ δυσπνοοῦντες ἤχον συριγματώδη ἤχου-
σιν; ὅτι μῦσις τίς ἐστὶ καὶ σύμπτωσις πόρων τῶν ἐν τῷ
πνεύμονι πάθος. διὰ στενοῦ τοίνυν τόπου πνεύματος φε- 10
ρομένου, ἤχος τοιοῦτος ἀποτελεῖται. συναντῶσι δὲ καὶ βῆχες
τούτοις, διὰ τὴν ἐκ τῆς παραπίψεως θερμασίαν, πλειόνων
συνδιδομένων ὄγκων εἰς τὰς τῶν βρόγχων κοιλότητας,
κἀκείνων ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἅμα κοπτομένων.

83. Διὰ τί οἱ δυσπνοοῦντες, ὀρθοὶ ὄντες, ἔλαττον 15
δυσπνοοῦσιν, ἢ περ κατακείμενοι; ὅτι τοῦ βρόγχου συμπα-
θεύοντος κατὰ τὸ πνεῦμα συμβάλλει καὶ τὸν θώρακα συν-
διεγείρειν αὐτῷ.

84. Διὰ τί ἐν τοῖς ῥήγμασιν ἐπὶ τῶν ἐκ πληγῆς ῥη-δ 356
γνυμένων, τὸ μὲν ὑπογάστριον οὐ ῥήγνυται ἐκτὸς ὄν, τὸ 20
δὲ περιτόναιον ἐνδον ὄν, ῥήγνυται; τούτου ἡ αἰτία αὐτῇ
τῶν σωμάτων ἡ φύσις· τὸ μὲν ὑπογάστριον σαρκῶδες ἐστὶ,
τὸ δὲ περιτόναιον τεταμένον· ἀντιπάσχον οὖν τῷ προσ-
πίπτοντι, ῥήγνυται. τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἀνευ 31
τραυμάτων καταγμάτων.

VIII.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΣΙΜΟΚΑΤΟΥ
ΔΙΑΔΟΓΟΣ

περὶ διαφορᾶς φρονικῶν ἀπορημάτων καὶ ἐπιλύσεων αὐτῶν.

Ἡ διάλεξις τοῦ διαλόγου.

Τὰς χελιδόνας ὑπὸ τῶν μητέρων ἀκήκοα τὴν παρ' αὐταῖς ᾠδὴν διδάσκεισθαι μουσικῶς· οὐδὲ γὰρ ἀπαιδεύειτο γεννήματος χελιδῶν ἀκούειν μήτηρ ἀνέχεται. διδάσκουσι τοίνυν ἐκεῖναι τὰ ἔργονα πόλεσι εἰσοικίζεσθαι καὶ προσάδειν ἀνθρώποις καὶ περιλαλεῖν θαλάμοις ᾠδὴν ἑναρμόνιον. ἄγε δὴ [οὖν ἄγε] μουσικώτατε οὐλλογε εὐγλωττίαν δίδου παιδί, καὶ προσάδειν θεάτρῳ με δίδασκε καὶ περιλαλεῖν ᾠδὴν ἀττικὴν ἄρτι μαθόντα μουσικῶν ἐπιβαίνειν θαλάμων. εἰ δέ τι καὶ τῶν ᾠδικῶν ἐξω γενοίμην ἠυθμῶν, ὑπηγεῖτε φιλοτίμως μοι τὰ λειπόμενα, ὥσπερ ὁ παρὰ τῷ Λοκρῷ τῷ Εὐνόμῳ τῆς μελωδίας τέττιξ συνέριθός ἔδοξε καὶ Τεύκρῳ στρατεύεσθαι καὶ τροπαίων ἱερῶν καὶ πολεμικῆς ὀρέγεσθαι παρατάξεως. οὐκοῦν τῇ προβολῇ τῆς ἀσπίδος Αἴας ἐτείχιζε· καὶ τοξότης ὁ Τεύκρος ἦν εὐστοχώτατος. Αἴας γὰρ ἦν τῆς ἀριστείας ὑπόθεσις. Ἀνάσχετε οὖν ἄνδρες διδάσκαλοι ὥσπερ ἀσπίδα τὴν ὑμετέρων εὐμνείαν, καὶ κρότος ὄπλα μοι εἴη τὸ τήμερον· καὶ νικηφόρος οἶδα γενήσομαι, εἰ καὶ μὴ βαρβάρου γῆς ἐπιβέβηκα. Εἰ δὲ καὶ μητέρα τέγγην οὐπω κεκλήρωμαι, ἀλλ' ἔστι μοι γένος ὅθεν ὑμῖν· καὶ λόγους ἔχω πατρίδα, καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος ἡμέτερα.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ἀντισθένης. Πολυκράτης.

α. Πόση λόγῳ ἄκανστος ὁ ἀδάμας καὶ φύσεως πυρός ἐστιν ἀμίτοχος.

1. Ἄντ. Ἀρισταγόραν τὸν Τιμοκλέους πολλοῦ γε Πολύκρατες [περὶ τὸ Λύκειον] οὐχ ἑώρακα χρόνου. ἄρά γε 5
 ποῦ; ἄρα μὴ πον ἐπὶ τὴν Σικελίαν ἀπῆρες τοὺς πυρπιπνόους
 κρατήρας ὀψόμενος, ἢ τὸν Ἰνδικὸν περινήχεται κόλπον,
 ἵνα τινὰ φιλοσοφίας ἐπιστήμην πορίσοιτο;

2. Πολ. Ὅντι πον Ἀντισθενες, ἐπεὶπερ Ἀθήγηθεν
 Ἀπολλογένης ὁ Κορίνθιος χθές πον γενόμενος ὡς ἡμᾶς 10
 περὶ τὴν Ποικίλην στοὰν Ἀρισταγόραν ἔφη θεάσασθαι.
 Ἀρίστωνα δὲ τὸν φυσικὸν καὶ Σωσίπατρον τὸν Ἐρμογιέ-
 νους περὶ τὸ λεωκόριον ἑωρακέναι αὐθήμερον ἀφικομένους
 ἀπήγγειλεν.

3. Ἄντ. Πόθεν δῆτα, Πολύκρατες; 15

Πολ. Περὶ τὸν Εὐξεινον ἐνθαλαττεύσαντες κόλπον
 καὶ πολλοῖς ἄγαν καὶ μεγίστοις ἐνδιατρίψαντες πόνοις ὡσπερ
 τι χούσειον κῶας ἡμῖν τὰς ἐπικόμψους θεωρίας φόρτον
 ἠγάγοντο. ἔρως γάρ τις αὐτοὺς ἐπιστήμης λαβῶν, ἐνοίστησέ
 πως ἄμφω καὶ πρὸς ἱστορίας κατάληψιν ἐνεβάκχευσε. ἐγλι- 20
 χέτην γάρ, ἐγλιχέτην τὴν Μαιώτιν ὅπως λίμνην θεάσαιντο, εἰ
 στρογγύλη μὲν τὴν θέσιν· ἐννέα γάρ αὐτὴν σταδίων χιλιάδες
 περιγράφουσιν ὄροι, καθάπερ γεωγράφοι κηρύττουσιν, ἀξιο-
 πιστον ἡμῖν προβαλλόμενοι τὴν ἀπόδειξιν. καὶ τινες δια-
 πορῆσαι φυσιολογίας Περικλῆα φασὶ τὸν Κορίνθιον περὶ 25
 τὸν Βόσπορον αὐτοῖς ξυναντήσαντα. 4. Ἐντεῦθεν λόγοι
 καὶ θεωρίαι [περὶ] τὸ ἄστυ κυμαίνουσι, καὶ πᾶς φιλοσο-
 φεῖ, ὅπως τι λέξοι τορόν, καὶ κομψότητι δόγματος ἄλλος
 ἄλλου κρατήσειεν. Ὁ Περίπατος πρὸς τὴν Στοὰν ἔχει τὴν
 ἄμιλλαν· ἢ Στοὰ Πυθαγορείοις συμπλέκεται [καὶ] Ἀκαδη- 30
 μαϊκοῖς λόγος Ἐπικουρείων οὐ σπένδεται· καὶ πόλεμός τις
 αἰσθητός ἀνά τὴν Ἑλλάδα κεινίηται.

5. Ἄντ. Ἄγε δῆτα, ὦ βέλτιστε, περὶ τούτου φράσον
 ἡμῖν. ὡς ὄρας γάρ ἐπὶ θεωρίαν τὸν νοῦν ἀνεπιτέρωμαι καὶ
 φλέβας ἐπιστήμης ἀνιχνεύω θεάσασθαι, καθάπερ μεταλ- 35
 λουργοὶ τινες ὀπηγίκα τιμαλφειστάτου τινὸς ὕλης πόρους
 θεάσονται.

6. Πολ. Οὐ περὶ μικροῦ τινος γλῶτται καὶ λόγοι καὶ θεωρίαι βάλλουσι τε καὶ βάλλονται. ἀδαμάντινος γὰρ τις ἐξωπλίσατο πόλεμος καὶ τὰ τῆς φύσεως ἀνελίττουσιν ὄργανα. φασὶ γὰρ τὸν Περικλέα εἰπεῖν, τί δῆτα τὸν ἀδάμαντα ἢ φύσις δεδημιούργηκεν ἄκαυστον καὶ τοῦ παμφάγου πυρὸς ὑψηλότερον. τοῦτ' [ὦ] φίλος τὸν [τῶν] φιλοσόφων διαταράττει χορὸν καὶ πρὸς ἔρευναν τῶν ἀπορρήτων ἐνθουσιᾶν παρεσκευάσε. τοιούτοις γὰρ ὁ Κορινθίος ἐνείλων τοῖς δεσμοῖς ὥσπερ ἐν Σκυθικῷ λαβυρίνθῳ τινὶ τῷ δυσεκράτῳ τῆς θεωρίας ἀποκλείσας ὥχετο.

7. Ἀντ. Ἐρῶ σοὶ τι φύσεως ἔργον, Πολύκρατες, ἐπεὶ σε φιλότιμον καὶ λόγων μουσικῶν ἔραστην ὑπαισθάνομαι· φίλῳ γὰρ μηδὲν ἄγνωστον ἔχοιμι καλόν, τῷ Κρηναίῳ παιθόμενος.

Πολ. Οὐκοῦν ἄγε δὴ ἄγε, Ἀντίσθενες, λόγος ἡγήσθω ὅτι κοινωνεῖν ἀλλήλοις εἰώθαμεν τοῦ βουλήματος.

8. Ἀντ. Λεπτότατοί τινες πόροι διὰ τὸ λίαν στερέμνιον πεφύκασι τῷ ἀδάμαντι· διὸ καὶ ὁ σίδηρος ἀδενῆς πρὸς ἀδάμαντα· ἀνεπίδεκτος γὰρ καὶ γλυφῆς καὶ τομῆς διὰ τὸ λίαν πυκνότατον. ἐντεῦθεν φλογὸς οὐκ αἰσθάνεται, ὥσπερ ἀπειρογόντων τῶν πόρων, καὶ ἀπαξαπλῶς ἀντιπραπτόντων φύσιν πυρὸς τὸν λίθον εἰσδέχεσθαι. τὰ τοῖνον ἄμικτα καὶ διέστηκε· τῶν δὲ διεστώτων σχέσις οὐκ ἔνεστιν. ἀσυνδύαστος οὖν ἀδάμας πυρὶ. οὐκοῦν ἄκαυστος καὶ φύσεως πυρὸς διὰ πυκνότητα ἡλλοτριῶται. 9. Σίδηρος γοῦν καὶ χρυσὸς πυρὸς φύσιν εἰσδέχονται, ὅθεν τὰ τοιαῦτα τήκεται ἢ μαλάττεται. ναὶ μὴν καὶ διὰ τὸ μᾶλλον ἄνικμον ἄκαυστος πέφυκεν ὁ ἀδάμας. πᾶν γὰρ [το] τηκτὸν πλείστης ἀνάγκη μετέχειν ὑγρότητος.

10. Πολ. Εὖ γε τοῦ λόγον ἀδαμαντίνους τιὸν ῥήμασι τὰς περὶ ἀδάμαντος θεωρίας ἐποιήκισας· ναὶ μὰ τὸν ἀδάμαντα καὶ εἰ τι ἀδάμαντος ἀσφαλέστερον. ἰσχυρότερον γὰρ ἡμῖν ἀδάμαντος ἢ ἀλήθεια· ἀλλὰ φέρε δὴ καὶ τὸ πολυθρόλλητον ἐκεῖνο καὶ ἐπίσημον τοῦ Κορινθίου ἐνοπιρσιᾶ-

35 μεθεὰ πρόβλημα. Ἀντ. Ὅ,τι βούλει, πύθου.

β. Πολὺ λόγῳ τὰ περὶ τῶν αἰτῶν ἐπιτιθέμενα τοῖς τῶν ἄλλων ζῶων περὶ τοὺς φθορὰν αὐτῶν ἀπεργάζεται.

1. Πολ. Φθείρειν ἔφρασκε τῶν αἰτῶν τὰ περὶ ἐπιτιθέμενά πως καὶ συμπλεκόμενα τοῖς τῶν ἄλλων ζῶων περὶ τοὺς, ὡσπερ κἀνταῦθα τύραννος ὁ αἰτὸς εἶναι βουλό-⁵ μενος, καὶ τῆς κόμης γυμνούμενος οὐδὲν ἤττον βασιλικῆς ἐπιβαίνειν δυναστείας πειρώμενος. τίς ὁ λόγος, Ἀντίσθε-
νες; ἔργα μοι φύσεως διηγοῦ.

2. Ἀντ. Ὡ τοῦ Κορινθίου, ὡς μυστικῆς τινος ἐπι-
στήμης ὁ σοφιστὴς ἀξιόχρεως. αὐτὰρ γοῦν λέξω τί σοι, ¹⁰
Πολύκρατες· οὐδέ μοι ἡρεμαῖον ἐπίθεε τὸ οὖς καὶ Σει-
ρηναίας ἀκούσεις φωνῆς, οἷά τις Ἰθακήσιος ἐπ' αὐτίας που
τὰς ὑπερχυμνεῖους μελωδίας γενόμενος.

Πολ. Λέξον δῆτα, ὦ βέλτιστε.

3. Ἀντ. Δυσωδέστατον πτηνὸν αἰτὸς. ἐντεῦθεν τοι ¹⁵
καὶ τὰ λείψανα τῆς ἑαυτοῦ θήρας οὐκ ἂν αὐθις ἐπέλθοι
τίς ποτε, οὐδὲ χθιζῆς ὢ φίλος θήρας τυχήσειεν· ἄβρωτα
δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐστίν· αὐθήμερον γὰρ ἠφάνισται,
οἷα Φίνεός τις καὶ Ἀρπυίας λείψανα δείπνου γινόμενα.
διὸ καὶ φθαρτικά πως τῶν αἰτῶν τὰ περὶ. σπηεδονώδους ²⁰
γὰρ τινος μετέχουσι φύσεως. καὶ οὐδ' ἂν σωθεῖη ἕτερόν τι
κόμης αἰτῶν περὶ πλησιάζοντα· θάπτον γὰρ ἀπολώλασιν.

γ. Πολὺ λόγῳ οἱ ἑλέφαντες οὐ πρότερον πίνουσι πρὶν ἢ ἐπιθολώσωσι
τὸ ὕδωρ.

1. Πολ. Λίαν νουνεχόντως, ὦ φίλος. ἀλλ' ὄρα μοι ²⁵
τοῦ Ἀπελλοῦ, Ἀντίσθενης, πίνακας. τεθαύμακα τῆς γρα-
φῆς ἄτερόν τὸ κόσμιον. θεῖα μοι τὸ Ἰνδικόν τουτὶ ζῶον
ὅπως ὁ δημιουργὸς τῆς γραφῆς διεποίκιλεν ἄριστα. λόγος
τίς ἐστίν ἑλέφαντα μὴ πρότερον πίνειν, πρὶν ἢ ὑποθο-
λώσῃ τῇ προνομαίᾳ τὰ νέματα. ³⁰

2. Ἀντ. Οὐκ ἐπίπλαστον τὸ λεγόμενον. μορμολύτ-
ται σκιὰν τῆν αὐτοῦ ἐν ὕδατι ἑλέφας θεώμενος· διὸ καὶ
τοὺς Ἰνδοὺς ἐπιτηρεῖν ἀσέληνον νύκτα φασὶν ὀπηνίκα δια-
πορθεύωσι τουτὶ δι' ὑδάτων τὸ ζῶον· τὸν μυθικὸν Νάρ-
κισσον παιδεύεται ἑλέφας τῆν ἑαυτοῦ σκιὰν ἀποστρέφουσαι ³⁵
καὶ τῶν ξένων τῆς φύσεως ἐρώτων ἀπέχεσθαι.

δ. Πῶς λόγῳ ἢ νάρκη διὰ μέσου τῶν κάλων τοῦ ἐπωνύμου μεταδίδωσι πάθους καὶ τῶν θηρευτῶν νερκῶσιν αἱ χεῖρες.

1. Πολ. Ἀγαμαι τῆς θεωρίας τὴν δύναμιν, ὡς δεινὸς οὐ κομιδῇ φύσεως λόγους μετέρχεσθαι· ἀλλ' ἄγε δὴ τοὺς περὶ νάρκης φιλοσόφει μοι λόγους· καὶ ἡ σοβαρὰ τοῦ Κορινθίου γλῶττα νερκήσειε τὰ περὶ νάρκης μεγαλαυχουμένη προβλήματα. τοὺς θαλαττογούς ἐφασκεν, εἶποτε νάρκη τῷ κύρτῳ ἀλῶ, τὸ χεῖρε πάσχειν εἰ μὴ εὐθύς τοῖς κάλοις ἀφελκόμενοι τὸν κύρτον. πῶς δῆτα, ὦ τᾶν, διὰ τῶν
10 κάλων τὰς θηραπείας τὸ ζῶον ἀμύνεται;

2. Ἀντ. Ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν θαυμάτων ὡς Περικλῆς τὴν γλῶτταν κενίηκας. εἶσω τῶν ὄρων γνώσεως τὴν σὴν διάνοιαν ἐπέχε Ἀτλαντικὸν ὡσπερ πέλαγος θεωρίας ἰστοθῆσαι γλιγόμενος. ἐγὼ δέ σου, Πολύκρατες, μι-
15 κροῖς τισι ῥήμασι ψυχαγωγῆσω τὸν ἔρωτα.

3. Πολ. Λέγοις ἄν, ὦ γενναῖος. ἀστείοι γάρ μοι δοκοῦσι καὶ δημοφελεῖς οἱ λόγοι προτίθεσθαι. οὐ μὴ σου ἀπολειφθῆναι τὸ τήμερον, οὐ μὰ τὸν ἐμὸν βέλτιστον ἔρωτα.

4. Ἀντ. Ἐυπαθεστάτην ὁ ἀῆρ τὴν φύσιν κληρωτικῶς
20 ἀπενείματο· διηχῆς γάρ καὶ διαφανῆς ἐφάνη καὶ δίσσμος. οὕτω γὰρ αὐτὸν θείαι φροντίδες τινὲς δεδημιουργήκασιν ἄριστα, ἵνα πῶς συμπάθειά τε καὶ ἐνέργεια δι' ἐκείνου ἀπὸ τὸ περιγέιον τουτὶ χωρίον συμβαίη. πολλῶν τοίνυν παθῶν καὶ ἐνεργειῶν αἴτιος οὗτος. 5. Πῶς γὰρ οἱ τὰς ὄψεις νο-
25 σῶντες τοὺς ὀρῶντας σφᾶς πολλάκις τοῦ πάθους κοινωνοὺς ἐποίησαντο· ναὶ μὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος μεταίχιμιον δίκην ῥώσεως ἐνότος ἡμῖν καὶ φανλότητος. οὐκοῦν διὰ τοῦ ἐνότος ἀέρος καὶ νάρκη ποιεῖν τι πάθος ἐπίσταται τοῖς αὐτῷ πλησιάζουσιν, εἰ μὴ ταύτης ἐφάψοιντο. 6. Ἐρῶ δέ
30 σοι καὶ τοῦδε τεκμήριον. ἡ μαγνήτις, ἣν καὶ Ἡράκλειαν λίθον φασί, τοῦ σιδήρου διέσθηκε, καὶ ὁμως διὰ μέσου τοῦ ἀέρος ὀρῶμεν τὴν ἐνέργειαν προβαλλομένην τὴν λίθον. ἡ δὲ καὶ περὶ τὸν φοίνικα τὸ φυτὸν γινομένη συμπάθεια ποίαν διάνοιαν οὐκ ἐξίστησι; ποίαν ἀκοὴν οὐκ ἐνεφόρησε
35 θαύματος; ἄλλως τὸ τοῦ θήλεος διακέρχεται γένος· εἴτε πλησίον ὄντων ἀλλήλων τοῦ τε ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος, ἴδοις ἄν τὴν θήλειαν καθιῖσαν τοὺς κλάδους οἷα κόμη

ἔρωτικὴν τῷ ἄρρηνι καὶ συμπλοκῆς ἀφιεμένην καὶ ὀργῶσαν.
 7. Ἐπειὰν δ' οὐκ ἐξικνούνται ἔστιν ὅτι οἱ ταύτης πρὸς τὸν
 ἄρρην κλάδοι, σοφὸν τι παλαμῶνται ταύτη οἱ φυτουργοί
 πρὸς τὸν ἔρωτα. κάλοις γὰρ αὐτὴν περιδεσμοῦσι τῷ ἄρ-
 ρηνι, καὶ οὕτως ἐν αἰσθήσει τῆς ἀπολαύσεως ἢ θήλεια γί-
 νεται καὶ ἐξανίσταται τῆς κυρτώσεως καὶ πρὸς τὸ οἰκτεῖον
 τοὺς κλάδους ἐπανήγαγε σχῆμα, ὥσπερ διὰ τῶν κάλων τὴν
 τοῦ ἄρρηνος σχοῦσα συνάφειαν. 8. Ἀποπον τοίνυν οὐδὲν
 ποιεῖν τι καὶ νάρκην τοῖς θηρεύουσι πάθος διὰ μέσον τῶν
 κάλων. 10

εἰ. Πόῳ λόγῳ αἱ ἔλαφοι ἀποβάλλουσι τὰ κέρατα τοὺς συνήθεις
 ἀποφεύγονσι τόπους.

1. Πολ. Βαβαὶ τοῦ λόγου. ἀδελφὸς εὖ μάλα μοι φύ-
 σεως, Ἀντίοθενες, εἶναι δοκεῖς. ἀλλ' ἐκ τῆς θαλάττης ἐπὶ
 τὴν χέρσον μεταλθεῖν ὁ λόγος ἔρα, καὶ μετοχετεύειν ἐπὶ 15
 τὴν ἡπειρον τὴν θεωρίαν ἐπιέγεται. Τὰς ἐλάφους ὁ Κο-
 ρίνθιος ἐκομψεύετο τὸ κέρας ἀποβαλλούσας τῶν συνήθων
 ἀποφεύγειν χωρίων, ὥσπερ αἰσχνομένης τὴν τέως αὐταῖς
 ἀκοσμίαν προσοῦσαν.

2. Ἀντ. Δόξεις μὲν τις παίξειν ἴσως τὸν Περικλέα, 20
 Πολύκρατες, ἢ κορυβαντιῶν πως καὶ μεμηνέναι, φλήναρον
 τοῦτ' ἐκ διαπόρημα προβαλλόμενον. ἐγὼ δὲ τὸν ἄνδρα
 τεθαύμακα καὶ τὸ φιλόκαλον γεραίρω τῆς γνώσεως. Ἀλλ'
 εἰ σοι δοκεῖ περὶ τούτην τὴν πλάτανον καθῆσθαι μικρόν
 ἀμφιλαφῆς γὰρ ἡ πλάτανος τοῦ τε ἄννου τὸ ὕψος καὶ τὸ 25
 σύσκιον πάγκαλον.

3. Πολ. Πρόαγε δὴ.

Ἀντ. Ἀράγε, ὦ παῖ Σωσίου, οἶε δ' ἄρα, οἶε τὸ
 κέρας ἀποβάλλειν τὴν ἔλαφον;

Πολ. Φημὶ δὴ· ἀπειράκις τοῦτο τεθέαμαι, ὅποτε 30
 παῖς μὲν ἦν τὴν ἡλικίαν, ἀγροικότερον δὲ τὸν νοῦν, ἡνίκα
 τὰ κνηγέτου μοι ἐφαίνετο περισπούδαστα· ὅτε αὐλῶνας
 καὶ γηλόφους ἐθαύμαζον καὶ τῶν ὀρῶν τὰ ὑψηλόκομα ἦν
 ἐναυλισματα.

4. Ἀντ. Ἀτὰρ γοῦν λέξω καὶ γώ, τί δήτα τὰς συνήθεις 35
 διατριβὰς θεραπεύουσιν ἔλαφοι τὸ κέρας ὥσπερ ἀποκει-

ράμενοι. ἔστιν αἰσθησις καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις, Πολύκρα-
τες, καθ' ἣν τῆς οἰκείας σωτηρίας ἀπειλήφασιν τὴν διάγω-
σιν. οἶδεν ἢ σῆπια τῆς οἰκείας ἀγλῦος τὸ σόφισμα καὶ που
θηραταῖς ἀορασίαν ἄγρας ἐνέθηκεν. οἶδε τὰ γαμψώνυχια
5 τὴν διὰ τῶν ὀνύχων ἀλκὴν· οἶδεν ὁ λαγῶς διὰ τοῦ δρό-
μου καὶ τῆς τῶν ποδῶν ὀξύτητος κυνηγέτου ἐπιβουλὰς ἀπο-
πέμπεσθαι· οἶδεν ἢ ἔλαφος ἀποκειραμένη τὰ κέρατα ἀσθε-
νεστέρην τὴν φύσιν ἀμύνασθαι τοὺς λυπήσαντας. 5. Οὐκ
οὖν ἀποκρίπτεται οἷα στρατιώτης τις ἄοπλος δεδιῶς παρα-
10 τάττεσθαι καὶ πόρρω που ἀπόμαχος εἶναι βουλόμενος πρὸς
ἐπὶ τούτοις ἀλγεῖ τὸ ζῶον τὴν κἀρα δεινότατα· ταῦτα φύ-
σις ἐπίσταται καὶ φιλοσοφία μεμύηται.

Κεφ. ε. Πόλις λόγῳ πῆγανον ὄφειν ἐστὶ πολέμιον.

1. Πολ. Ὡς ἀγαθὸς κυνηγέτης, ὃ φίλος, μεγίστην
15 θηράσας τινὰ τῷ περιπάτῳ κατάληψιν, νῦν ἡμᾶς μουσι-
καὶ περιπνεύουσιν αὐθαί καλῆ ὑπὸ πλατανίστῳ, ὃθεν
ἀγλαὸν ἐστὶν ἀρρῦσασθαι λόγιον. δεῦρο δὲ ἐπὶ τὰ τῆς
Λιβύης ξεναγῶγει με θαύματα· ἐκεῖ γάρ τι παράδοξον
ὁ Κορίνθιος ἔφη θεάσασθαι, ἀποφεύγειν τοὺς ὄφεις τὸ
20 πῆγανον, ὥσπερ τινὸς αὐτοὺς ἀποσοβούσης δυνάμεως· τίς
ὁ νοῦς ἀπόκριται τῷ σῶ Πολυκράτει, ὥσπερ ἔκ τινος τρί-
ποδος τὰς ἀποκρίσεις ποιούμενος.

2. Αντ. Φίλοπευθῆς ἄγαν τις ἦν ὁ Πολυκράτης. ἐμὲ
δέ, νῆ τὴν φρόνησιν, διελάνθανεν. ἀλλ' ἐπεὶ σοὶ καὶ τούτο
25 πρὸς θεωρίαν ἀπέραστον, οὐκ ἀπεριμερίμους καὶ πρὸς
τουτοῖ τὸν λόγον ἔξεις ἡμᾶς. ψυχρὰν ἔτι γε μὴν καὶ ξηρὰν
καὶ νευρώδη τὴν φύσιν ὄφεις ἀπείληφεν. ἔστω δ' ἂν τούτο
σοὶ τῆς ἀληθείας τεκμήριον· ὥρα χειμῶνος ὥσπερ ἄντρων
τινῶν τῶν φωλεῶν ὄφεις ἐρεῖ καὶ πρὸς τὰ βιάθη τῆς γῆς
30 ἐναυλιζέται, ἅτε δὴ θερμοτέρων ὥρα χειμῶνος καὶ πρὸς
ἀλίαν ἐχόντων ἐπιτήδειον ἐνδιαίτημα. 3. Αὐθις δ' αὖ θέ-
ρους ὄφεις ἐπιπολάζει τῇ γῇ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀσπάζεται
τὴν περιγίειον. καὶ οἶδεν ὄφεις ὄρων τροπὰς οὐκ ἀστρονο-
μίαν μνηθεῖς ἢ τὰ Χαλδαίων σοφίσματα. πῆγανον τοῖ-
35 νυν [τὸ] Λιβυκὸν ξηρότατόν ἐστι καὶ λειποψυχεῖν εὐθύς
τοὺς ὄφεις ἐποίησεν, ὥσπερ κραιπάλην τινὰ καὶ σκοτο-

δυσίαν ταῖς ὑπερβολαῖς τῆς ξηρότητος τοῖς ὄφεισι παρεχόμενον.

Κεφ. ζ. Πόῳ λόγῳ τὸ ἔλαιον ἐπιχέμενον τῇ θαλάττῃ γαλήνην ποιεῖ.

1. Πολ. Ἄρτιός μοι λίαν ὁ λόγος [ἀληθείας] ἰνδάλματα προσφερόμενος. ἐμοὶ δὲ πάλιν ἔρως ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐκδημεῖν. ὅτε γάρ μοι ὁ νοῦς ἀπείδοι πρὸς τὰ τῆς χέρσου θαύματα, ἐπὶ τὴν θάλατταν δραπέτεύειν ἐθέλει ὀπηνία πρὸς τὴν τῆς θαλάττης δημιουργίαν ναυτίλλῃ, ἐκ τῶν βυθῶν ἐρεῖ τῶν θαυμάτων ἀνεῖναι καὶ τὰς κατ' ἡπειρον θεωρίας ἐκδέχεται.

2. [Ἀντ. Εἴπερ οὖν αὐθις τῶν λόγων δεῖ, φράσον δὴ μοι φράσον, ποῦ δῆτά σοι τὰ τῆς θεωρίας ναυτίλλεται;

3. Πολ.] Τοὺς πλωτῆρας ἀκήκοα γαλήνην σοφίζεσθαι τῇ θαλάττῃ ἐνιέντας τὸ ἔλαιον, ὥσπερ ἕλεων ἔσεσθαι ἐντεῦθεν αὐτὴν ἐπικυμαίνουσαν μηχανώμενοι. οὕτω τοι καὶ θαλαττοῦργοι περὶ τὰς τῶν ἰχθύων ἄγρας πράττειν εἰώθασιν. ἐπὶ ταυτηνί με τὴν θεωρίαν τῷ λόγῳ, οἷα λέμβῳ τινί, Ἀντίσθενες, διαπόρθμευε.

4. Ἀντ. [Λεπτότατον ἔφην τὸ πνεῦμα, Πολύκρατες· τὸ δὲ] ἔλαιον γλίσχρον καὶ λειὸν καθέστηκεν. ὀλισθαίνον γοῦν τὸ πνεῦμα διὰ τὴν λειότητά ἀδυνατεῖ προσεπαγεῖρειν τοῖς ὕδασι κλύδωνα. ἐντεῦθεν ἐπιγελαῖ γαλήνην ἢ θάλαττα, ἅτε φιλανθρώπων τινὶ ἐλαίῳ τὸν θυμὸν ἠμερώσασα.

Κεφ. η'. Πόῳ λόγῳ τριετῶν ἐγκυμονοῦσιν οἱ γύπες.

1. Πολ. Ἔτι σου καθέξομαι νοῦκ ἂν ἀφείην, Ἀντίσθενες· ὑπὸ γὰρ φιληδονίας τὸν κόρον ἀφῆρημαι. τοὺς γύπας ἐγκυμονεῖν τριετῆ χρόνον ὁ Κορίνθιος τερατεύεται, καὶ ξέρον μοι τῶν τῆς φύσεως νόμων εἶναι δοκεῖ. οὐ γάρ ποῦ τοιοῦτόν τι ἀκήκοα δραματοῦργημα.

2. Ἀντ. Πολλὰ γένη τῶν ὀρνίθων, Πολύκρατες, οὐδεῖται τῆς τῶν ἀφρέων συμπλοκῆς πρὸς τὴν κύησιν· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τὰ ὑπὲρνεμα καθέστηκεν ἄγωνα, τοὺς δὲ γύπας ἀσυνδυάστως τίκτειν παρακελεύονται φύσεως νόμοι. γύπα τοίνυν οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἄρρενα, ἀλλ' ἅπαν

τὸ γένος αὐτοῖς ἢ τοῦ θήλεος ἀπηνέγκατο φύσις· ὅπερ
 ἐπιστάμενοι γύπες, τὴν ἐρημίαν δεδιότες τῶν τέκνων εἰς
 ἐπιγονὴν ἅπαν τὸ γένος στρατεύεται, οἷα Ἀημιιάδες γυ-
 ναῖκες ἡρώων ἀναγόμενον στόλον θεώμεναι. 3. Εἶτα δρωῶσι
 5 τι σόφισμα ποικίλον οἱ γύπες· ἀντίπρωροι τῷ νότῳ πέτον-
 ται. εἰ δὲ μὴ νότος εἴη, τῷ συγγενεῖ εὐρω ἀπλοῦσι τὰς
 πτέρυγας· εἶτα κεχήρασι καὶ τοῦ πνεύματος ἐμφοροῦνται
 [εἰσρέοντος], καὶ τίκτουσι ζῶα, οὐκ ἰσὺς ὑπηνέμια. διὸ
 πλείστον χρόνον δεῖται ἢ φύσις πρὸς ζῴου τελεσιουργίαν.
 10 [χαλεπὸν γὰρ καὶ λίαν ἐργῶδες τῇ φύσει οὐσιώσασθαι, καὶ
 πρὸς ζῴου τελεσιουργίαν πλαστοουργεῖν τὸ λεπτότατον.]

Κεφ. 6. Ποῖο λόγῳ ὁ πολύπους τὴν Ποντικὴν ἀναστρέφεται
 θάλασσαν.

1. Πολ. Ἐγὼ μὲν ὄμην τερατολογεῖν, Ἀντίσθενες,
 15 τὸν Κορίνθιον. ἐάλωμεν καὶ τῷ τῆς ἀληθείας ἐκόντες ἐφαλ-
 λόμεθα κέρτῳ. ἄρα μέχρι τούτου τὸ τῆς σοφίας εἴη μοι
 φροντιστήριον; οὐ δῆτα οὐ δῆτα. οὐ γὰρ ἡμίεργον ἀπειμι
 τὴν ἐπιστήμην κησάμενος. Περὶ τὸν Πόντον τοὺς ἰχθύας
 ἅπαντάς φασιν ἐνδημεῖν; πολύποδα δὲ περὶ τὸν βόρειον
 20 κόλπον μὴ γίνεσθαι.

2. Ἀντ. Καὶ μάλα εἰκότως, Πολύκρατες. ἐστὶ γὰρ
 χῆρος ὁ Πόντος πολύποδος. τὰ μὲν γὰρ τῶν ἰχθύων ψύ-
 ξεως δεῖται ὅσα πον καὶ τὰ πότιμα ἐπιδιώκουσι νάματα,
 τὰ δὲ θερμότητος ἐρεῖ καὶ πρὸς τὴν θάλατταν ἀναστρέφε-
 25 ται. θερμότερα γὰρ αὕτη τῶν ἄλλων ὑδάτων καθέστηκε.
 πολύπους δὲ τῇ Ποντικῇ θαλάττῃ ἀπεχθάνεται· ψυχρό-
 τερον γὰρ τὸ βόρειον πέφυκε πέλαγος, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς
 θαλάσσης γλυκύτερον· ὑπὸ πολλῶν γὰρ καὶ μεγάλων πο-
 ταμῶν ἐπιρρεῖται. 3. Ἐναντία δὲ τῷ πολύποδι τότε ψυχρὸν
 30 καὶ [τὸ] γλυκὺ. ἱκανὸν δ' ἐρεῖ σοὶ τι πρὸς ἀπόδειξιν. πέ-
 τρα συμπλακεῖς ὁ πολύπους δυσασπαστάτως ἔχεται. διὸ
 γλυκὺ ἐπιχέουσι ὕδωρ τῇ πέτρῃ οἱ πρὸς ἄγραν [δεινοί].
 καὶ οἱ μὲν ἔχουσι τὸ ζητούμενον θήραμα, ὁ δὲ τῆς ἐαν-
 τοῦ ἄκων ἐξανίσταται βάσεως.

Ἡ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ.

1. Τὸν Σεμέλης Διόνυσον, μᾶλλον δὲ τοῦ Διὸς (διπλῆ γὰρ ἦν ἐκ Διὸς τῷ Διονύσῳ ἢ γένεσις), τοῦ Διὸς τοίνυν Διόνυσον, ὅτε [που] ἡμίεργον ἐξήμβλου ἢ μήτηρ, καὶ παῖς ἡμιτέλειτος ὁ μυθικὸς ὑπῆρχε θεός, ὑπὸ τὸν γηρόν ὁ πατήρ ἐτελειοῦργει τὸ γέννημα· καὶ ὁ Σεμέλης αὐθις ἐγκυμονοῖτο Διόνυσος. τοὺς ἡμιτέκτους τελειοῦργεῖτέ μοι [λόγους] ἄνδρες διδάσκαλοι, παρ' οἷς ἐστὶν ἐντέλεια. οὐδὲ γὰρ ἀτελεσφορήτων λογικῶν ὠδίνων ἀνέχεσθε. 2. Ἔρωσ ἦν τῷ Πανί. ἦρα δὲ ὁ Πάν ἑαυτοῦ καὶ φωνῆς ὑπῆρχεν ἢ ποθουμένη ἀπήγησις, εἰ καὶ τὸν Πᾶνα τὸ σόφισμα διελάνθανεν. ἐφθέγγετο καὶ τῆς ἐρωμένης ἤσθάνετο, ἐνεπαύετο τῆς ὠδῆς καὶ ἦν ἀφανὲς τὸ ποθούμενον. ἄσομαι τοίνυν κἀγὼ· ἀντηγήσει γὰρ οἶδα ὁ σύλλογος καὶ τῶν ἐρωμένων κριτῶν αἰσθήσομαι εἰ καὶ παρ' ἀξίαν τῶν λεγομένων ὁ ἔπαινος.

Κε φ. ε'. Ποῖω λόγῳ τὸ τραγίον αἶμα ὑπομαλάττει τὸν ἀδάμαντα.

1. Πολ. Ταῖς φιλοπεύθει ψυχαῖς κόρος οὐκ ἐστὶ γνώσεως. οὐκοῦν ἐπὶ τὴν νύσσαν ὁ λόγος, Ἀντίσθενες. ὧτα γὰρ μοι ὀφθαλμῶν ἀπλησιότερα. Τῷ τραγίῳ ὑπομαλάττεισθαι αἵματι ὁ Κορίνθιος ἔφησε τὸν ἀδάμαντα. καὶ θεῖον τοῦτ' ἐχρήμα καὶ ἀπόρητον εἶναι δοκεῖ. φέρε δὴ ἀρχὴ καὶ πέρασ τῆσδε τῆς συνουσίας οἱ περὶ ἀδάμαντος ἐστῶσαν λόγοι.

2. Ἀντ. Ἦδη που σοί, Πολύκρατες, ψυχρὰν τινα καὶ ἐξράν καὶ ἀνικμον τὴν ἀδάμαντος ὑπεθέμεθα φύσιν· ὅθεν τοῖς ἐναντίοις εἰκότως ὁ ἀδάμας ὑπὴκος γίνεται. αἵματος δὲ φύσις θερμὴ τίς ἐστὶ καὶ ὑγρὰ. διὸ τῷ μὲν ὑγρῷ τὸ ξηρόν τε καὶ ἀνικμον ὑποτάττεται· τὸ δὲ ψυχρὸν ὑπομαλάττεται τῇ θερμότητι.

3. Πολ. Καὶ τί δῆτα ὁ ἀδάμας μὴ παντὶ ὑπομαλάττεται αἵματι;

Ἀντ. Θερμότερον τὸ τραγίον καθέστηκεν αἶμα· ἐντεῦθεν πως κρατεῖ καὶ ἀδάμαντος. ἤδη δὲ τινες καὶ λεοντείῳ αἵματι ὑπομαλάττουσι τὸν ἀδάμαντα ταῖς ὑπερβολαῖς τῆς θερμότητος ὑπερνικῶντες αὐτοῦ τὸ ἀμείλικτον.

Πολ. Ἐνεστι γοῦν τις διαφορὰ καὶ τοῖς αἵμασι.

Ἄντ. Πάνυ μὲν οὖν ἔχει γὰρ τινα αἷμα εἰσφέρειον
ιδιότητα ἔχει δὲ καὶ ταύρειον ἐνέργειαν ἰδιάζουσαν.

Κεφ. ια'. Πότῳ λόγῳ τοῖς λαγωῖς λακύναις γίνεται;

1. Πολ. Ἀληθείας ἐπαγωγὸς ὁ λόγος, Ἀντίσθενες.
Ἄλλὰ τὸν Ἀρίστωνος θεὰ μοι παῖδα, ὡς συντόμως ὁ νεα-
νίας ἰππάζεται. καὶ δὴ καὶ ξυνωρίδα κυνηγετῶν ἐπιούρε-
ται ὡς ὄρας. ὑψαύχην ὁ ἵππος αὐτῷ χρυσοῖς τισιν ὄρμοις
τὴν χαίτην κοσμούμενος [ἐπιγαυριᾷ πως καὶ φρονιότητι τῷ
10 βαδίσματι, ὥσπερ ἐμβλακευόμενος] τῷ φρονήματι. ὁ δὲ
παῖς ἐξοχος τῆς ἡνίας τῇ δεξιᾷ ἐπιλημμένος χειρὶ, ἀνα-
σοβεῖ τοῖν ποδοῖν τὸν ἵππον καὶ πρὸς [τὸ] ἄστου τὸν δρό-
μον πεποιήται. καὶ γέγηθέ πως ὁ νεανίας· οὐ γὰρ ἀθηρία
15 τις αὐτῷ περιετέτυχε. θεὰ μοι ἡλίκος αὐτῷ λαγῶς ἀπήρη-
ται. καὶ τις ἐντεῦθέν μοι εἰσπεπήδηκε θεωρία. ἀνδρὸς
ἠκουσά του λέγοντος, παρ' ᾧ κόμπος μυθικῶν πλασμά-
των οὐκ ἔνεστι, τοὺς λαγῶς τὰ μὲν τῶν ἐγόνων ὠδίειν,
τὰ δὲ τετοκίαι, ἔνια δ' ἡμιτελῆ ἔτι φέρεσθαι τῇ γαστρὶ.

2. Ἄντ. Γονιμωτάτη τις ἐστὶν ἡ τῶν λαγῶν φύσις,
20 Πολύκρατες. ἱκανὸν δὲ [τῷδε] τεκμηριῶσαι κομιδῇ τὸ λε-
γόμενον· λαγῶα πητύα ἄπαιδι ἐντιθεμένη γυναικὶ ἐγκύ-
μονα θᾶπτον ἐποίησε καὶ παῖδα ὑποτίθειον στείρα χαρίζε-
ται ἢ τοίνυν σύλληψις οὐχὶ ὀρίζεται τοῖς λαγῶς, ἀλλ' ἐν
τελεσφοροῦμένων τῶν ἐγόνων ἐπισύλληψις ὥσπερ αὐτοῖς
25 ἐπιγίνεται. οὐκοῦν ἂ μὲν τέτοκεν ὁ λαγῶς, ἂ δὲ ὠδίει, ἂ
δὲ ἡμιτελῆ ἔτι περιφέρει τῇ γαστρὶ. Αἴγυπτον καὶ Λαυδοῦν
πολυτεκνοτάτους ἄδουσι ποιηταί, ἀλλ' ἐκείνων ὑπέρτερος ὁ
λαγῶς, καθάπου ἐφησεν ὁ Ἀβδηρίτης. τὸ δὲ πιστεύειν
ἀζήμιον.

30 Κεφ. ιβ'. Πότῳ λόγῳ οἱ κόρακες ὄρα θέρους οὐ πίνουσι.

1. Πολ. Φυσικαῖς ἡμᾶς ἀνάγκαις, Ἀντίσθενες, πέ-
πεικας ἐδραϊόν τι μοι περὶ λαγῶν διηγούμενος. ἀλλ' ἐπὶ τὰ
τῶν κοράκων γένη οὐκ οἶδ' ὅπως διάττει ὁ λόγος καὶ με-
τάρσιος γεγονέναι δοκεῖ, τῶν κοράκων ὥσπερ ἀπειρογόμενων
35 θέρους ὑδρεύεσθαι.

2. *Ἀντ.* Πεπόνθασί τι πάθος ὄρα θέρους οἱ κόρα-
 κες. τὸ δὲ πάθος ὅσις ἐστὶ γαστρός, ὃ Πολύκρατες. ἐν-
 τεύθεν ποταμοὶ καὶ πηγαὶ καὶ λίμναι οὐδέν τι χρῆμα
 θέρους τοῖς κόραξι, ἵνα μὴ που τῷ ὑγρῷ ἢ τῆς γαστρός
 σχοίῃ ὅσις ἐπίτασιν. ἴσασι τοίνυν διαίτης τέχνην οἱ κό-
 ρακες, οὐχ Ἰπποκράτην μαθόντες οὔτε Μαχάωνος παιδευ-
 θέντες, ἢ τὰ Χείρωνος φάρμακος. Ὁρῶσί γε τὴν Ἀρέ-
 θουσαν ὄρα θέρους οἱ κόρακες, ὄρῶσι δὲ καὶ τοῦ Ἰστροῦ
 τὰ ῥεῖθρα, καὶ μὴν καὶ τὸν Νεῖλον τὴν Αἴγυπτον πελαγί-
 ζοντα. ἀλλ' ὅμως πίνειν ἐκείνοις οὐκ ἔνεστιν. ἀλλ' οἷα Τάν-
 τάλιοι κολαζόμενοι δριμυτάτην δίηνη ταύτην εἰσπράττουσιν.

Κεφ. ιγ'. Ποῖω λόγῳ θήλεια τέτιξ ὠδῆς πέφυκεν ἄμιρος.

1. *Πολ.* Εὖ σοι τῆς ἐπιστήμης εἶγε τῶν πλατάνων,
 ὡς ἡδύ μοι τερετίζουσι ἐν τοῖς νεοβλάστοις τῶν κλάδων οἱ
 τέτιγες ὑπηγούμενοι. καὶ τις ἐντεῦθέν μοι περὶ τεττίγων
 λόγος εἰσέδω. ἐξευρεῖν ἔπεστί μοι τὰ τῆς φύσεως ἔργα.
 θήλεια καθάπερ τέτιξ ἄφρωνος πέφυκεν, ὥσπερ αἰσχυνο-
 μένη σωφροσύνη τὸ λάλον. οὐχ ὄρας κοσμίως τήνδε τὴν
 τέτιγα ἐφιζάνουσαν τῷ κλάδῳ ἄγαν σιγηλῶς, ὥσπερ τὰ
 Πυθαγόρου διδαχθεῖσαν διδάγματα;

2. *Ἀντ.* Ψυχροὶ τινες τὴν φύσιν οἱ τέτιγες. διὸ
 μετὰ θερινὰς τροπὰς ἀπέρχονται τῆς ὠδῆς, καὶ ἡλίου ἐπερ-
 χομένου τὴν ἡδυμελῆ μεθίασι κέλαδον, ὄρα τε μεσημβρίας
 εἶναι ὠδικώτεροι. τέτιξ οὖν θήλεια κατὰ πολὺ ψυχροτέρα
 τοῦ ἄρρενος καὶ φύσις αὐτῆ τὴν σιωπὴν ἐγκελεύεται ἐπί-
 τασιν ἐντιθεῖσα ψυχρότητος· διὸ κωτίλος τέτιξ οὐκ ἐστὶ
 θήλεια, ἀλλ' οἷα τις Θεανὸ σιωπῶσα τὰ ἄρρητα ὥσπερ
 Ὁμήρῳ δοκεῖ πειθαρχεῖν, ὃ μῦθος ἄνδρες οἱ μελήσει
 διδάσκοντι.

Κεφ. ιδ'. Ποῖω λόγῳ τὰ τῶν ἴβων φά ἐνχιρόστατα τίκτουσι
 βασιλικούς ὄφεις.

1. *Πολ.* Ἦισθην τῷ λόγῳ· ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι ὁ
 λόγος ἐρεῖ· ἀρτίως γάρ μοι ἡ θεωρία ἀφίκετο ἀπ' Αἰγύπτου
 μοι ἐνεγκάμενη λόγον οὐκ ἄμουσον. φασὶ τοὺς Αἰγυπτίους
 τοῖς τῶν ἴβων ὠοῖς [ἐπιβουλεύειν, ἵνα] μὴ που κακὸν τι

τὰ τούτων τελεσφορήσῃ γεννήματα. ζῶν γάρ τι δεινὸν ἐντεῦθεν πως ἔχειν τὴν γένεσιν περιθρυλλοῦσι Αἰγύπτιοι. ἄρα [μὴ] λῆρός τις, ἢ μυθολόγημα τὸ λεγόμενον;

2. Ἄντ. Οὐ μοι δοκεῖ. σοφὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ Αἰγύπτιον τὸ ἐφεύρεμα· εἰ δέ που καὶ τοῦ λόγου ἀκούειν ἔρως, ἔχω τί σοι λέξαι, φιλότης. ἤδεται τουτὶ τὸ ὄρνεόν τινα δυσώδη σιτούμενον· χαίρει δὲ μάλιστα καὶ ταῖς τῶν λοβόλων ἄγραις πολυβορώτατον ὄν. 3. Ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄφρσιν ἴβις, καθάπερ ὁ βασιλικός, πολέμιον. διὸ καὶ περὰ ἴβων 10 πολέμια ὄφρσιν. ἐμφορεῖται δὲ σαρκῶν ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ γέγηθεν ἐπὶ ταύτῃ τῇ θήρᾳ οὐκοῦν ἔκ τινος ὡπερ σηπεδονώδους γεννήματος δεινὸν τι κακὸν ὁ βασιλικός ἐβλάστησε. διὸ φθείρουσιν Αἰγύπτιοι ὅτε που ὡὰ θεάσοιντο ἴβων, ὡπερ λύμην ἐσόμενα αὐτῆς προαποκείρου- 15 τες. εἶπερ οὖν Αἰγυπτίους ἐξήλωσε Πρίαμος, ἢ τὸν Οἰδίπουν ἀπέκτεινε Λαίος, οὐκ ἂν ἦλω Τροία, οὐ μητρόγαμος συμπλοκὴ ἀνὰ τὰς Θήβας ἐγένετο.

Κε φ. ι'. Ποῶ λόφῳ τοὺς ἰκτεριῶντας ὁ χαραδριὸς ἀποστρέφεται.

1. Πολ. Πολλὴν ἔχοιμι τῷ Περικλεῖ χάριν, Ἀντίσθε- 20 νες. μεγίστης γὰρ ἡμῖν γνώσεως κατέστηκεν αἴτιος. ἐπεὶ δὲ τὸν Αἰγύπτιον Πρωτῆα ὁ λόγος ἡμῖν ὑποκρίνεται, πρὸ μικροῦ μὲν τὰς περὶ κοράκων ὑποδύς θεωρίας, ἄλλοτε τὰς ἀδάμαντος, εἶτα πρὸς τὰς τῶν ἴβων μετελθὼν, νῦν ἐπὶ τὰς τῶν χαραδριῶν ἐμφωλεύει νομάς. ἄγε δῆτα τὴν συν- 25 ουσίαν μετὰμειβε. Τοὺς ἰκτεριῶντάς φασι τοῦ πάθους εὐθὺς ἀπαλλαττεσθαι, εἰ χαραδριὸς αὐτοῖς ἀντιβλέψῃεν. ὁ τοίνυν βάσκανος χαραδριὸς μῦει τῶν ὀμμάτων τὰς κόρας, ὡπερ πρὸς ὑγείας μετὰδοσιν ἐπίφθογον ἔχων τὸ φρόνημα.

2. Ἄντ. Ἄπαγε τῆς ἀτοπίας, Πολύκρατες, ἄπαγε. 30 οὐ γὰρ τοῖς ἀλόγοις βασκανίας τι μέτεστιν· οὐδὲ Προμηθεὺς παρ' ἐκείνοις κολάζεται ἀγαθοῦ τινος τοῦ πυρὸς μεταδούς τοῖς ἀνθρώποις. ὀφθαλμῶ δὲ μῦει χαραδριὸς, ἐπεὶ τὸ πάθος ἀμείβεται καὶ τὸν ὄρνιν εὐθὺς ἢ νόσος μετέρχεται.

Πολ. Μέγιστον [ἐπ' ἐλαχίστῳ] ἐν ἀνθρώπου φύσει 35 ἔνεστι φρόνησις.

Κεφ. ις'. Ποίῳ λόγῳ ἡ ἀμυγδαλὴ εὐτεθρίαν καὶ τῶν λοιπῶν καρπῶν εὐφορίαν σημαίνει.

1. Πολ. Λεῦρο δὴ περὶ ταύτην τὴν ἀμυγδαλὴν [ὀλίγον] ἐνδιατρίψωμεν, [ὦ] φίλος, ὡς ἡδὺ τί μοι ψιθυρίζει, καὶ μέτρια αὐτὴν περιπνέουσιν αὔραι.

Ἄντ. Ὅρα τὴν ἀμυγδαλὴν τῷ καρπῷ βροισομένην καὶ μικροῦ δεῖν τῇ φορᾷ τοῦ κηήματος περὶ τὴν γῆν κυρτουμένην καὶ μένουσαν. τοιγαροῦν εὐτεθρίας, Πολύκρατες, τεκμήριον μέγιστον.

2. Πολ. Πόθεν δῆτα, ὦ βέλτιστε;

Ἄντ. Εὐκράσιαν ἀέρων ἀσπάζεται τοῦτι τὸ φυτόν· καὶ τέθλε πρὸς εὐκαρπίαν, ὅτε πον εἰρηναίαν ἄγει ὥραν τὸ περιγίειον τοῦτι ἐνδιαίτημα. διὰ τοῦτο ἄγγελος εὐτεθρίας ἀμυγδαλὴ γίνεται, οὐ χειμῶνος ἔφοδον οὐκ ὄμβρων ἐπίρροιαν ἀπαγγέλλουσα.

Κεφ. ιζ'. Ποίῳ λόγῳ τὰ μὲν ἐψόμενα ὕδατα πυρὶ μονιμώτερα τῶν ἄλλων ἐστί, τὰ δὲ ἐξ ὄμβρων ἀφανίζεται θάττον.

1. Πολ. Ἄλλ' εἴ σοι δοκεῖ ἐπὶ ταυτηνὴ τὴν στοᾶν θάττον ἀπίωμεν. ὡς ὄρεῶς γὰρ ψεκάζειν ἀπάρχεται καὶ ὄμβρον ἀπειλεῖν ἐνδημίαν τῶν πνευμάτων ὑπαιοθάνομαι τὰ κινήματα. γέγονε δὲ καὶ τί μοι πρὸς ἀνάμνησιν μετεωρολογίας, ὦ φίλος.

Ἄντ. Ἡλίον ἂν εἶη τὸ ἐγγείρημα;

2. Πολ. Τὰ ἐψόμενα πυρὶ νάματα ἀσηπτότερα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥσπερ τῆς γηώδους αὐτοῖς ἐπαλαωθείσης οὐσίας. ἔδει γοῦν καὶ τὰ ἐξ ὄμβρων ἡμῖν ἐπιγινόμενα ὕδατα ἀσηπτότερά πως εἶναι τῶν ἄλλων ὑδάτων, διηθοῦντος τοῦ ἡλίου τὸ λεπτότατον καὶ ἀνάγοντος. πᾶν δὲ τούναντιον ἐστίν ὄραν. σήπεται γὰρ θάττον τὰ ἐξ ὄμβρων γινόμενα ὕδατα.

3. Ἄντ. Παμμικεστάτη τῶν ὑετῶν ἡ φύσις, ὦ οὐτος· ἐκ πάντων γὰρ τῶν ὑγρῶν ἀνάγει ὁ ἥλιος. ἢ τοίνυν ἀνωμαλία εὐκίνητος καὶ πρὸς τινα φθορὰν μᾶλλον ὄρεῶ. τοῖς γὰρ ἀσυμφώνοις τὸ διακρίνεσθαι προσφιλέστατον. εἰ γε μὴν τὸ βαρύτερον τοῦ ἀναχθέντος αὐθις κατὰγεται, ἐπεὶ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ κάταντες τὴν ῥοπὴν ἐκληρώσεται.

τὸ γὰρ λεπτότατον τῆς ἀναθυμιάσεως πνευμάτων φύσις ἐγένετο.

Κεφ. ιη'. Πόῳ λόγῳ οἱ ἐν Σερῖφῳ βάρβαροι ἄφωνοι καθίστησται.

1. Πολ. Ἄριστα δῆτα· ἀλλὰ με τοῦ τῆς ἀπορίας ἐλευθερώσεις ἐγκλήματος τοὺς περὶ φύσεως τελειουργήσας μοι λόγους, Ἀντίσθενες, τοὺς ἐν Σερῖφῳ βατράχους Λυσιμάχος ὁ Φαλάριδος ἀφώνους ἔφη θεάσασθαι.

2. Ἀντ. Ἡ τῶν ὑδάτων φύσις αἴτιον αὐτοῖς τῆς ἀφωνίας, Πολύκρατες, διὰ τὴν ἄγαν ψυχρότητα. ὅθεν εἴτις ἐφ' ἕτερα μετὰ τοῦ ζῶον, λάλον εὐθύς ἐνεποίησε. καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν μετεβίβασε φύσιν, ὥσπερ τῶν τῆς Κίρκης δεσμῶν ἀφιέμενον. Κυρηναῖον δὲ βάρβαρον τὸ τῶν ὑδάτων πικρὸν ἄλαλον ἀπεργάζεται.

Κεφ. ιθ'. Πόῳ λόγῳ μέλιτι Ἀττικῷ οὐκ ἐπικάθηται μύια.

15 1. Πολ. Λίαν ἐπιστημόνως, ὃ φιλότης. τί τοῦτο πεπόνθαμεν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν πον [ἀθρόον] ἑστάναι δοκῶ καὶ τὸ Θεαγένους ἀναπολεῖν πως συμπόσιον· (εἰστία γὰρ Θεαγένους ὁ Σαλαμίνιος ἐμὲ τε καὶ τὸν Κλεινίου Δοσιθεον· εἶχε δὲ ἡμῖν τὰ ὄψα καὶ μελιτοῦσαν. ἐγὼ τοίνυν χαίρειν 20 φράσας τῷ πότῳ, ἐπὶ τινὰς λόγους ἐκυλινοῦμένην φιλοτίμως ὡς ἔοικε) καὶ δὴ πρὸς με τὸν Θεαγένην εἰπεῖν· οὐχ ὄρα, ὃ Πολύκρατες, ὡς οὐχ οἶόν τε μύιας Ἀττικῆς μελίτης κεραιῶσθαι πόνους; καὶ τεθαύμακα τὸ λεχθέν· λίαν γὰρ 25 ἡμῖν δυσέμβατος ἦν ἢ κατάληψις.

2. Ἀντ. Θύμοις, Πολύκρατες, τὴν Ἀττικὴν κομῶσαν ἔστι θεάσασθαι, οἷς ἐφιζάνουσιν Ἀττικαὶ πυκνότερον μέλιται. ἐντεῦθεν τοι καὶ δριμντέραν τὸ μέλι τὴν ὄσφρησιν. διὸ καθάπερ ἰξῶ τινι μέλιτι Ἀττικῷ οὐχ ἐπικάθηται μύια· περιβομβοῦσαι δ' ὅμως ἀπείργονται Ἀττικῆς μελίτης πόνους λήξασθαι. ποῦ ἔστι Λαρεῖος ὁ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὀπλισάμενος; τὴν Ξέρξου παιδευέτω συβαρότητα μύια, ὡς οὐκ ἂν τῆς Ἀτθίδος ἐπιβαίνειν θέμις καθέστηκε.

3. Πολ. Φιλοτίμως με λίαν εἰστιάσω, Ἀντίσθενες, ἐπιδείκνιόν τι μοι τῆ θεωρίας μελιτοουργίας Ἀττικὴν διηγουμένους. ἄρα γε αὐτόματός σοι ἢ τούτων κατάληψις ἐνεστίν;

4. *Ἄντ.* Οὐ δῆτα, Πολύκρατες· ἤδη που καὶ τοῖς πάλαι πολλοὶ τίνες καὶ αἰοίδιμοι καταβέβληνται πόνοι, οἷς τῷ νῦν ἐφιζάνοντες οἰᾶ τινες μέλειται συνελέξαμεν πρὸς μίαν περιεκτικωτάτην ὑπόθεσιν, ἐπὶ ἔξεργαστικώτερον ὡς οἶόν τε [ἦν] ἐπεξελεθόντες τῷ λόγῳ· οὐ γὰρ τοὺς Δημοκρίτου σφετερίζομαι πόνους, οὐδὲ τὴν Ἀριστοτέλους εὐκλειαν ἐμαντῷ περιάψομαι, οὐδέ τι λωποδυτήσω τῶν [τοῦ] Πλάτωνος· οὐ[δέ] τὸν Ἰάμβλιχον καταστεφάνωτον καταλίπομι, οὐ Πρόκλον, οὐ Γαληρόν, τοὺς ἐν ἐπιστήμῃ κομψούς· οὐ Πλωτίον, οὐ Σωτίωνα, οὐκ Ἀλέξανδρον· οὐ 10 Θεόφραστον τὴν τῆς γνώσεως θάλατταν· [οὐ Βῶλον], οὐκ Ἀλιανόν, οὐ τὸν τῆς ἐπιστήμης πλοῦτον τὸν Πλούταρχον, [οὐκ Ἀμβρωνά, οὐκ Ἰμβράσιον ἢ Δαμάσιον, ἢ τὸν Τιμαγέονος Ἰεροκλέα]. 5. Καὶ τί δῆτά σοι τὸν τῶν λοιπῶν ἐπιθείην κατάλογον, ἀφ' ὧν λήμματά τινα καὶ ἀρχαῖς ἐπιλέξαντες, [σύννοψιν] ὥσπερ τινὰ σοι φιλοπευθοῦντι ὡς οἶόν τε ἦν ἐκδιδώκαμεν· οὐ γὰρ ἄλλοτρίῳ θέμις, Πολύκρατες, κόσμῳ σεμνύνεσθαι καθάπερ τις μυθικός κολοῖός· οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὃ μὴ τοῖς πάλαι κατώρθωται. τὸ δὲ περι- 15 τυγχάνειν προχειρότατα οὐ πᾶν τοι ῥᾶδιον.

6. *Πολ.* Ἐγὼ σου τῆς ἐπιστήμης ὀναίμην, Ἀντίσθενες, καὶ ἄπειμι χαίρων. Ἐρμαιον γὰρ τί μοι εὐάντητον τῶν δυσπορίστων λόγων τὴν ἐπιστήμην ἀπέιληφα.

IX.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΩΤΙΩΝΟΣ

τῶν σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογούμενων.

Ed.
Sylb.

p.123 α'. Κρήνη ἐν Ποτνιαῖς περὶ Θήβας, ἐξ ἧς οἱ ἵπποι πί-
νοντες μαινόνται, ὡς ἱστορεῖ Ἰσίδωρος ἐν δευτέρῳ ἀπίστων.
β'. Κρήνη ἐν Κλαζομεναῖς, ἀφ' ἧς τὰ θρέμματα πί-
νοντα τὴν ἐρέαν χρωματίνην ποιεῖ, ὡς ἱστορεῖ ὁ προειρη-
σ μένος Ἰσίδωρος.

γ'. Κρήνη ἐν Ἰνδοῖς, ἣ τοὺς κολυμβῶντας ἐπὶ τὴν
γῆν ἐκβάλλει ὡς ἀπ' ὀργάνου, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

p.139 δ'. Ἐν Κρήτῃ ὀρετὸς ὕδατος ἔστιν, ὃν οἱ διαβαίνον-
124 τες, ὕοντος τοῦ Διός, ἄβροχοι διαβαίνουσιν ἐφ' ὅσον ἐν
10 τῷ ὀρετῷ εἰσιν.

ε'. Ἐν Πέρσαις φασὶν Ἀλεξάνδρῳ φανῆναι κρήνην
ἐλαίου πληρουμένην αὐτομάτως.

ς'. Περὶ Σικελίαν φασὶν ὕδατος εἶναι τι συστρεμμα-
τιον, ἐν ᾧ τὰ πεπνιγμένα τῶν ὀρνέων καὶ τῶν λοιπῶν ζώων
15 ἐμβραχέντα ἀναζῆν.

ζ'. Ἐν τῇ ἐπὶ Συρακουσῶν ὁδῷ κρήνη οὐ μεγάλη ἐστίν,
οὐδὲ ὕδωρ πολὺ ἔχουσα· ὄχλου δὲ ἐπελθόντος εἰς τὸν τό-
πον καὶ ψόφου γινομένου, παρέχει ὕδωρ ἄφθονον, ὡς
φησὶν Ἀριστοτέλης.

20 η'. Κρήνη ἐν Παλικοῖς, ἣτις εἰς ὕψος ἀναρροπιεῖ τὸ
ὕδωρ πηγῶν ἕξ, ἐμφασὶν ποιουσά μέλλειν κατακλύζειν τοὺς
ὑποκειμένους τόπους· καθόλου δὲ οὐχ ὑπερεκχεῖται οὐδέν.
ἐπὶ ταύτης οἱ ἐπιχώριοι τοὺς ὑπὲρ τῶν μεγίστων ὄρκους
ποιοῦνται, ὡς Ἰσίδωρος ἐν δευτέρῳ ἀπίστων.

25 θ'. Περὶ Σκοτούσσαν τῆς Θεσσαλίας κρηνίδιον ἔστι
μικρόν, ὃ τὰ ἔλλη πάντα θεραπεύει καὶ τῶν ἀλόγων ζώων.

εις ὃ εἴαν τις ξύλον μὴ λίαν συντριψας ἀλλὰ σχίσας ἐμβάλῃ, ἀποκαθίσταται (οὕτως κολῳῶδες ἔχει τὸ ὕδωρ), ὡς φησιν Ἰσίδος.

ι'. Ἐν Λουσοῖς τῆς Ἀρκαδίας φησὶν Ἀριστοτέλης κρήνην τινὰ εἶναι, ἐν ἧ μῦς χειρσαίους γίνεσθαι καὶ τούτους κολυμβᾶν ἐν ἐκείνῃ τῇ διαίταν ποιουμένους.

ια'. Φησὶν Ἰσίδος ἐν Ἀθαμάσι κρήνην εἶναι, ἧς τὸ μὲν ὕδωρ ψυχρὸν ὑπάρχει, τὸ δὲ ὑπὲρ αὐτὸ οὕτω θερμὸν ὑπάρχειν, ὥστε ἂν τις ὑπερθῆ φρύγανα παραχρημα ἐξάπτεσθαι.

ιβ'. Παρὰ Κλειτορίοις ὁ αὐτὸς φησὶν εἶναι κρήνην, ἧς ὅταν τις τοῦ ὕδατος πῖνῃ, τοῦ οἴνου τὴν ὁσμὴν οὐ φέρει.

ιγ'. Ὁ αὐτὸς φησὶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐν τῷ Ῥεατίνῳ ἀγρῷ κρήνην εἶναι Μέντην ὀνομαζομένην, ὁμοίαν τῇ προειρημένῃ.

ιδ'. Ὁμοίως ἐγγὺς Κόσης ἐστὶ κρήνη, εἰς ἣν εἴαν θῆς κεράμιον οἴνου γέμον, ὥστε ὑπερχειν τὸ στόμα, παντὸς ὄξους εἶναι δριμύτερον παραχρημα, ὡς ἰστορεῖ ὁ αὐτὸς.

ιε'. Θεόπομπος ἰστορεῖ κρήνην ἐν Χρωφί τῆς Θράκης, ἐξ ἧς τοὺς λουσαμένους παραχρημα μεταλλάσσειν.

ισ'. Ἑλλάνικὸς φησὶ περὶ Μαγνησίαν τὴν ἐπὶ Σιπύλου πηγὴν εἶναι, ἀφ' ἧς τοὺς πίνοντας κοιλίαν ἀπολιθοῦσθαι.

ιζ'. Κτησίας δὲ ἐν Αἰθιοπία κρήνην ἰστορεῖ τῷ χρώματι κινναβάρη παραπλησίαν· τοὺς δὲ πίνοντας ἀπ' αὐτῆς παραλλάττει τὴν διάνοιαν ὥστε καὶ τὰ κρυφίως πεπραγμένα ὁμολογεῖν.

ιη'. Ἐν Ἀραβίᾳ ἐστὶν Ἰσίδος κρήνη, ἧτις κοτύλης οἴνου ἐμβληθείσης κιννάται καὶ πρὸς τὴν πόσιν εὐκράτος γίνεται, ὡς φησὶν Ἀμώμητος.

ιβ'. Ἀριστοτέλης Ἀμμωνος κρήνην εἶναι φησὶν, ἧς τὸ ὕδωρ μεσημβρίας καὶ μεσονυκτίου γίνεσθαι θερμὸν, φύσει ψυχρότατον.

κ'. Θεόπομπος ἐν Λυγκησταῖς φησὶ πηγὴν εἶναι τῇ μὲν γεύσει ὀξίζουσαν, τοὺς δὲ πίνοντας μεθύσκεσθαι, ὡς ἀπὸ οἴνου.

κα'. Ἐν Συκαμίναις πόλει λίμνη ἐστὶν, ἧς τῷ ὕδατι

οὐ λουσαμένοι, ἢ πίνοντες ἀπ' αὐτοῦ μαδῶσι τὰς τρίχας·
τῶν δὲ ἀλόγων ζῶων αἱ ὄπλαι ἀποπίπτουσιν, ὡς ἱστορεῖ
Ἰσίδωρος.

ιβ'. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός λιμνην ἐν Σαυρομάταις
5 φησὶν εἶναι, περὶ ἣν τὰ πετασθέντα τῶν ὄρνείων εἰς αὐ-
τὴν πίπτει.

ιγ'. Ἡρόδοτος ἐν μακροβίοις Αἰθίοψι κρήνην ἱστο-
ρεῖ, ἀφ' ἧς τοὺς λουσαμένους λυπαίνεσθαι.

ιδ'. Ἐν Κλειτορίοις δὲ τῆς Ἀρκαδίας κρήνην φασὶν
10 εἶναι, ἀφ' ἧς τοὺς πίνοντας μισεῖν τὸν οἶνον· ἐπιγεχα-
ράχθαι δὲ ἐπ' αὐτῆς ἐπίγραμμα τοιόνδε·

Ἀγρότα σὺν ποιμναῖς, τὸ μεσημβρινὸν ἦν σε βαρύνῃ
δίψος, ἀν' ἐσχατίας Κλείτορος ἐρχόμενον,

τῆς μὲν ἀπὸ κρήνης ἄρυσαι πόμα καὶ παρὰ Νύμφαις

15 Ἰθρῖάσι στήσον πᾶν τὸ σὸν αἰπόλιον·

Ἄλλὰ σὺ μῆτι' ἐπὶ λουτρὰ βάλῃς χροῖ, μὴ σε καὶ αὐτῇ
Γημήνῃ τερπνῆς ἐντὸς ἐόντα μέθης.

Φεῦγε δ' ἐμὴν πηγὴν μισάμπελον, ἐνθα Μελάμπους

126 Λουσαμένος λύσσης Προϊτίδας ἀργαλέης,

Πάντα καθαρόν ἐκοψεν ἀπόκρυφον· εὐτ' ἂν ἀπ' Ἀργούς

141 οὔρεα τρηχέης ἤλυθεν Ἀρκαδίας.

κε'. Ἀρίστων δὲ ὁ περιπατητικὸς φιλόσοφος ἐν τῇ
Χίῳ πηγὴν φησὶν ὕδατος εἶναι, ἀφ' ἧς τοὺς πίνοντας ἀναι-
σθήτους γίνεσθαι ταῖς ψυχαῖς. εἶναι δὲ καὶ ἐπὶ ταύτης
25 ἐπίγραμμα τοιόνδε·

Ἦδεῖα ψυχροῖο ποτοῦ λιβάς, ἦν ἀναβάλλει

πηγῇ· ἀλλὰ νόῳ πέτρος, ὁ τῆσδε πίων.

κς'. Ἐν δὲ Σούσοις τῆς Περιοῖδος ὕδωρ εἶναι λέγου-
σιν, ὃ τῶν πίνοντων ἐκπίπτειν ποιεῖ παραχοῆμα τοὺς ἐμ-
30 προσθίους ὀδόντας. κηχάρακται δὲ καὶ ἐπὶ ταύτης τὸ ἐπί-
γραμμα τόδε·

Ἦδατα ταῦτα βλέπεις φοβερά, ξέγε, τῶν ἀπο χερσὶ

λουτρὰ μὲν ἀνθρώποις ἀβλαβῆ ἔστιν ἔχειν.

Ἦν δὲ βάλῃς κοίλης ποτὶ νηδύος ἀγλαὸν ὕδωρ,

35 ἄκρα μόνον δολιχοῦ χεῖλεος ἀψάμενος,

Ἀυτῆμαρ περιστῆρες ἐπὶ χθόνι δακτὸς ὀδόντες

πίπτουσιν, γενύων ὄρφανα θέντες ἔδη.

κζ. Ἐν δὲ Ἀλιφάνῳ τῆς Ἰταλίας φρεσάτιόν ἐστι βαθύ, οὐ τὸ μὲν ὕδωρ, ἠλίκιον δὲ ἂν τις χαλάσῃ σχοινίον οὐκ ἐφάπτεται τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὑπὸ τινος θείου καλύπτεται, ὡς φησὶν Ἰσίδωρος.

κη. Ἀνερὸς ἐστὶ λίμνη ἐν Ἰταλίᾳ περὶ Κούμας, εἰς 5 ἣν τὰ ἐκ τῆς περικειμένης ὕλης ἐμπύπτοντα φύλλα ἢ κάρφη ἀφανῆ γίνεται, βυθιζόμενα παραχρῆμα.

κθ. Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ κατὰ Καρχηδόνα κρήνην εἶναι ἐλαίου προσηνεστέραν· ἂν δὲ μὴ τις ἀγνὸς προσίῃ, ἐκλείπειν αὐτήν.

λ. Περὶ Γέλαν τῆς Σικελίας ἐστὶ λίμνη ἢ Σίλλα καλουμένη, ἐλαχίστη τὸ μέγεθος, ἥτις τοὺς ἐν αὐτῇ λουομένους εἰς τὸ ξηρὸν ἐκρίπτει ὡς ἀπ' ὀργάνου τινός, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης.

λα. Περὶ τὸν Ἡριδανὸν ποταμὸν ἐστὶ λίμνη κατὰ 15 τὰς Ἡλεκτριδᾶς νήσους ὕδωρ ἔχουσα θερμόν, ὁσμὴν δὲ βαρεῖαν, ἀφ' ἧς οὐδὲν ζῶον γέυεται.

לב. Τὴν κατὰ Ἀβδηρα λίμνην Κύστειρον καλουμένην 20 φασὶ τὸ Ξέρξου στρατεύμα πῖνον ἀναξηρᾶναι.

λγ. Ἰερώνυμος ἰστορήσεν ἐν τῇ Ναβαταίων γῶρᾳ τῶν 25 Ἀράβων εἶναι λίμνην πικράν, ἐν ἣ ὅτε ἰχθύς οὔτε ἄλλο τι τῶν ἐνύδρων ζῶων γίνεσθαι, ἀσφάλτου δὲ πλίνθους αἰεεσθαι ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

λδ. Πύθερμός φησὶ, ἐάν τις σκύφον εἰς τὰς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ δίνας ἐμβάλλῃ, τοῦτον εὐρήσειν ἐν τῇ 25 περὶ Ἀπολλωνίαν λίμνην.

λε. Φαέθων φησὶ τὸν ἐν Βοσπόρῳ ποταμὸν οὕτως εἶναι ψυχρόν, ὥστε μηδὲν τῶν ζῶων ὑπομένειν αὐτοῦ τὴν ψυχρότητα.

λς. Περὶ δὲ Ταρρακίαν τῆς Ἰταλίας φησὶν Ἰσίδωρος 30 λίμνην εἶναι Μυκλαίαν καλουμένην καὶ παρ' αὐτῇ πόλιν ἔρημον, ἧς τοὺς ἐνοικοῦντας στερηθῆναι τῆς πόλεως διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὕδρων.

λζ. Ἐπὶ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ λίμνης καλουμένης Βηνάκου, οὔσης δὲ τὸ περίμετρον σταδίων φ', νῆσός ἐστιν οὐ- 35

κουμένη κατάφυτος δένδροισιν ἡμέροις, ἐπινηχομένη καὶ μεταβαίνουσα πρὸς τὰς τῶν πνευμάτων φορὰς. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν ἑτέρᾳ λίμνῃ τῆς Ἰταλίας Κουτυλία καλουμένη γίνεται.

5 λή'. Ἐστὶ δὲ καὶ Λάκος Οὐαδιμῶνιος καλουμένη λίμνη οὐ μεγάλη ἐν Ἰταλίᾳ, ὁμοίως ἔχουσα νησία πλείονα πάσῃ πνοῇ μετακινούμενα.

10 λθ'. Ἡ κατὰ Σάρδεις λίμνη, καλουμένη δὲ Κολοή, πλήθος μὲν ὄψου πάμπλου τρέφει, ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ νήσους οἰκουμένας πρὸς ἀπάτην. ἐπινήχονται γάρ, καὶ τῆ τῶν ἀνέμων πνοῇ συμμετοικοῦσι. πτηνῶν δὲ καὶ ἐνύδρων τοσοῦτο τρέφει πλήθος, ὥστε καὶ ταριχεύεσθαι.

15 μ'. Τὸ δὲ κατὰ τὴν Σουσιανὴν ὕδωρ φασὶν εἶναι Μηδείας καὶ πεφαρμάχθαι καυστικοῖς φαρμάκοις· ὃ ῥεῖ μὲν ἐκ πηγῆς τινας, φυλάσσεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων. ἔχει δὲ δύναμιν τοιαύτην· τὰ γὰρ χρισθέντα ἢ βραχέστα ἐξ αὐτοῦ ζῶα ἢ σκεύη, δειχθέντος μακρόθεν πυρός, πρὸς
128 αὐτὰ ἐπισπᾶται καὶ παραχρήμα καίεται. καλεῖται δὲ νάφθα.
143 ἔξενεχθὲν μέντοι τῆς χώρας ἀπόλλυσι τὴν δύναμιν, ὡς
20 ἱστορεῖ Ἰοίγονος.

μη'. Ἐν Ἰταλίᾳ λίμνη Σάκατος καλουμένη· ἧς ὅταν τὸ ὕδωρ διαυγὲς γένηται, καταφαίνονται ἐν τῷ βυθῷ θεμίλιοι πολλοὶ καὶ ναοὶ καὶ πλήθος ἀνδριάντων. φασὶ δὲ ἐπιχώριοι, πόλιν ποτὲ οὕσαν καταποθῆναι.

25 μβ'. Τὸ δ' αὐτὸ λέγεται καὶ περὶ τοῦ Κιμίνου λάκκου ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς πόλεως πρότερον οὕσης καὶ αἰφνιδίως καταποθείσης.

30 μγ'. Ἡ ἐν Μακεδονίᾳ λίμνη καλεῖται μὲν Λύχνις, διαπλέουσι δὲ αὐτὴν ἱστορίας ἕνεκεν. ἐγνύπτοντες γὰρ εἰς τὸν βυθὸν ὄρῳσι τρικλίνους πολυτελεῖς καὶ ἀργυρωμάτων ἄφθονον πλήθος τῷ μεγέθει θαυμασίων καὶ χρυσέων πινάκων τε καὶ ἐκπωμάτων καὶ πάντων τῶν ἐν βασιλευσὶ πλούτῳ πρὸς τρυφήν κατασκευασμάτων.

35 μδ'. Ἐν Λυδίᾳ ἐστὶ λίμνη, Τάλα μὲν καλουμένη, ἱερὰ δὲ οὕσα Νυμφῶν· ἧ φέρει καλάμων πλήθος καὶ μέσον αὐτῶν ἓνα, ὃν βασιλέα προσαγορεύουσιν οἱ ἐπι-

χώριοι. Θυσίας δὲ καὶ εορτὰς ἐπιτελοῦντες ἐνιαυσίους
 ἐξιλάσκονται. τούτων δὲ ἐπιτελουμένων, ἐπειδὴν ἐπὶ τῆς
 ἡϊόνος κτύπος συμφωνίας γένηται, πάντες οἱ κάλαμοι χο-
 ρεύουσι. καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν αὐτοῖς χορεύων παραγίνεται
 ἐπὶ τὸν ἡϊόνα. οἱ δὲ ἐπιχώριοι ταινίαις αὐτὸν καταστέ-
 ψαντες ἀποπέμπουσιν εὐχόμενοι καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν αὐτόν
 τε καὶ ἑαυτοὺς παραγενέσθαι, ὡς εὐετηρίας ὄντι σημεῖω,
 ὡς ἱστορεῖ Ἰοίγονος ἐν δευτέρῳ ἀπίστων.

X.

ΑΝΟΝΥΜΟΥ

(ὡς ἐνόησεν δοκεῖ, Ἀθηναίου)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ.

Ed.
Dind.
p. 164

1. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, φησὶ διὰ
 τοὺς ἐτησίας γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου. πνεῖν
 γὰρ αὐτοὺς ἐναντίους τῷ ποταμῷ καὶ τὰ στόματα κείσθαι
 κατὰ τὴν πνοὴν αὐτῶν· τὸν μὲν οὖν ἄνεμον ἐξ ἐναντίας
 5 πνέοντα κωλύειν τὴν ἐπιρροήν αὐτῶν, τὸ δὲ κύμα προσ-
 πίπτον ἀντίον τοῖς στόμασι καὶ οὖριον ὃν ἀνακόπτειν τὸν
 ποταμὸν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν οὕτω γίνεσθαι τοῦ Νείλου.
 2. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικός φησὶ ἀπὸ χιόνος τηκομέ-
 νης τὴν ἀναπλήρωσιν γίνεσθαι τοῦ Νείλου· ὡσαύτως δὲ
 10 καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροί τινες τῶν τραγωδιοποιῶν. καὶ
 Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὴν τὴν γένεσιν λέγει τῆς ἀναπληρώ-
 σεως, Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων οὕτως
 165 ἐν δράματι Ἀρχελάω·

Δαναός, ὁ πενήτημοντα θυγατέρων πατήρ,
 15 Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ γαίας ὕδωρ,
 ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται θέρει
 Αἰθιοπίδος γῆς, ἥνικ' ἂν τακῆ χιών,
 τέθριππ' ἀνέντος ἡλίου κατὰ χθόνα.

καὶ ἐν Ἑλένη ὁμοιον τούτου

20 Νείλου μεν αἶδε καλλιπάρθενοι ῥοαί,
 ὃς ἀντὶ διας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον
 λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει γύας.

καὶ Δισχύλος·

Γένος μὲν αἰνεῖν ἐκμαθῶν ἐπίσταμαι
 Αἰθιοπίδος γῆς, Νεῖλος ἐνθ' ἐπτάροος
 γαῖαν κυλινθεῖ πνευμάτων ἐπομβρία,
 ἥλιος ἐν ἧ πυρωπὸς ἐκλάμψας χθονὶ
 τῆκει πετραίαν χιόνα· πᾶσα δ' εὐθαλής
 Αἴγυπτος, ἀγνοῦ νάματος πληρουμένη,
 φερέσβιον Δήμητρος ἀντέλλει σταγύν.

3. Καλλισθένης δ' ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῶν
 πρότερον εἰρημένα ὑπ' Ἀναξαγόρου τε καὶ Εὐριπίδου ἀντ- 10
 εἶπεν· αὐτὸς δὲ τὴν αὐτοῦ γνώμην φησὶν, ὕδατων πολ-
 λῶν καὶ λαμπρῶν γινομένων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν κατὰ
 τὰς τοῦ κυνὸς ἀνατολὰς ἕως τῆς ἐπιτολῆς ἄρκτουρου,
 καθ' οὓς χρόνους καὶ οἱ ἐτησῖαι πνέουσιν ἄνεμοι· τού-
 τους γὰρ φησι τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη φέρειν 15
 πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν· ὧν καὶ προσπιπτόντων πρὸς τὰ ὄρη 166
 καταρρήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος, ἀφ' οὗ τὸν Νεῖλον
 ἀναβαίνειν. 4. Δημόκριτος δὲ λέγει περὶ τὰς χειμερινὰς
 τροπὰς τοὺς περὶ τὰς ἄρκτους τόπους χιονίζεσθαι· περὶ
 τροπὰς δὲ θερινὰς μεταναστάντος τοῦ ἡλίου τηκομένης 20
 τῆς χιόνος καὶ ἀνατμιζομένης ὑπὸ τῆς τήξεως νέφη γί-
 νεσθαι, διὰ τὸ τοὺς ἐτησῖας ὑπολαμβάνοντας φέρειν πρὸς
 μεσημβρίαν. συνωθουμένων δὲ τῶν νεφῶν ἐπὶ τὴν Αἰ-
 θιοπίαν καὶ τὴν Λιβύην ὄμβρον γίνεσθαι πολύν, ὃν καταρ-
 ρέοντα πληροῦν τὸν Νεῖλον. τὴν οὖν αἰτίαν τῆς ἀνα- 25
 πληρώσεως ταύτην φησὶ Δημόκριτος. 5. Εὐθυμένης δ' ὁ
 Μασσαλιώτης φησὶν αὐτὸς πεπλευκῶς τὴν ἔξω θάλασσαν
 ἐπιρρεῖν ὡς ἐπὶ τὴν Λιβύην, ἐστραμμένην δὲ εἶναι πρὸς
 βορέαν τε καὶ ἄρκτους· καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κενὴν
 εἶναι τὴν θάλατταν, τοῖς δ' ἐτησῖαις ἀνωθουμένην ὑπὸ 30
 πνευμάτων πληροῦσθαι καὶ ῥεῖν ταῖς ἡμέραις ταύταις,
 παυσάμενων δὲ τῶν ἐτησίων ἀναχωρεῖν. εἶναι δὲ αὐτὴν
 καὶ γλυκεῖαν καὶ κήτη παραπλήσια τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ κρο-
 κοδείλοις καὶ τοῖς ἵπποποτάμοις ἔχειν. 6. Οἰνοπίδης δ' ὁ
 Χίος λέγει τοῦ μὲν χειμῶνος τοῦ ποταμοῦ ἀναξηραίνεσθαι 35
 τὰς πηγὰς, ἐν δὲ τῷ θερεὶ θερμαινομένας ῥεῖν. τοῦ μὲν

οὐν ἀναπληροῦσθαι τὴν γινομένην ξηρασίαν τὸ αἶτιον τῶν
οὐρανίων ὑδάτων ἐπιγινομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνειν·
167 τὸν δὲ Νεῖλον οὐχ ὑόμενον τότε, ἐνδεῆ γινόμενον μὴ
συναναφέρειν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χειμῶνος ἤσσονα αὐτὸν
5 γίνεσθαι, τοῦ δὲ θερούς πλήρη. 7. Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν
λοιποῖς ὑπεναντίως λέγει, παραπλησίως δὲ Οἰνοπίδη. τὴν
μὲν γὰρ ὕσιν τοῦ Νεῖλου φασὶ κοιανύτην, ὥστε αἰεὶ πλη-
ροῦν τὸν ποταμόν, τὸν δὲ ἥλιον τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν
Λιβύην ποιούμενον τὴν πορείαν, ἀναξηραίνειν τὸν Νεῖλον·
10 περὶ τροπᾶς δὲ θερινᾶς μεθιστάμενον πρὸς τὴν ἄρκτον
ἔγγραειν.

οὐκ ἀναπληροῦσθαι τὴν γινομένην ξηρασίαν τὸ αἶτιον τῶν
οὐρανίων ὑδάτων ἐπιγινομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνειν·
τὸν δὲ Νεῖλον οὐχ ὑόμενον τότε, ἐνδεῆ γινόμενον μὴ
συναναφέρειν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χειμῶνος ἤσσονα αὐτὸν
γίνεσθαι, τοῦ δὲ θερούς πλήρη. 7. Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν
λοιποῖς ὑπεναντίως λέγει, παραπλησίως δὲ Οἰνοπίδη. τὴν
μὲν γὰρ ὕσιν τοῦ Νεῖλου φασὶ κοιανύτην, ὥστε αἰεὶ πλη-
ροῦν τὸν ποταμόν, τὸν δὲ ἥλιον τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν
Λιβύην ποιούμενον τὴν πορείαν, ἀναξηραίνειν τὸν Νεῖλον·
περὶ τροπᾶς δὲ θερινᾶς μεθιστάμενον πρὸς τὴν ἄρκτον
ἔγγραειν.

XI.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ

ΤΟΥ ΔΙΣΚΟΛΟΥ

Ἀλεξανδρέως Γραμματικοῦ

κατεπευσμένη ἱστορία ἢ ἱστορίαι θαυμάσιαι.

α'. Βώλου Ἐπιμενίδης ὁ Κρής λέγεται, ὑπὸ τοῦ πα-
 τρός καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ πατρὸς ἀποσταλὴς εἰς ἀγρόν
 πρόβατον ἀγαγεῖν εἰς τὴν πόλιν, καταλαβούσης αὐτὸν
 νυκτός, παραλλάξει τῆς τρίβου καὶ κατακοιμηθῆναι ἔτη
 ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα· καθάπερ ἄλλοι τε πολλοὶ εἰρήκασιν,
 ἔτι καὶ Θεόπομπος ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἐπιτρέχων τὰ κατὰ
 τόπους θαυμάσια. Ἔπειτα συμβῆναι ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ
 τοὺς μὲν οἰκίους τοῦ Ἐπιμενίδου ἀποθανεῖν, αὐτὸν δὲ
 ἐγερόντα ἐκ τοῦ ὕπνου ζητεῖν ἐφ' ὃ ἀπεστάλη πρόβατον,
 μὴ εὐρόντα δὲ πορεύεσθαι εἰς τὸν ἀγρόν· ὑπελάμβανε δὲ
 ἐρηγέροθαι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἤπερ ἔδοξε κεκοιμηθῆναι· καὶ
 καταλαβὼν τὸν ἀγρόν πεπραμένον, καὶ τὴν σκευὴν ἡλ-
 λαγμένην, ἀπαίρειν εἰς τὴν πόλιν· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν
 οἰκίαν, ἐκεῖθεν πάντα ἔγνω, ἐν οἷς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρό-
 νου, καθ' ὃν ἀφανὴς ἐγένετο. λέγουσι δὲ οἱ Κρήτες, ὡς
 φησὶν ὁ Θεόπομπος, ἔτη βιώσαντα αὐτὸν ἑκατὸν πεντή-
 κοντα ἀποθανεῖν· λέγεται δὲ περὶ τοῦ ἀνδρός τούτου καὶ
 ἄλλα οὐκ ὀλίγα παράδοξα.

β'. Ἀριστίαν δὲ ἱστορεῖται τὸν Προκοονήσιον, ἐν τινὶ 2
 γναφείῳ τῆς Προκοονήσου τελευτήσαντα, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 20
 καὶ ὥρα ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ πολλῶν θεωρηθῆναι, γράμματα
 διδάσκοντα. ὅθεν πολλάκις αὐτῷ τοῦ τοιούτου συμβαί-
 νοντος, καὶ περιφανοῦς γιγγομένου διὰ πολλῶν ἐτῶν καὶ

πυκνότερον ἐν τῇ Σικελίᾳ φανταζομένου, οἱ Σικελοὶ ἱερὸν τε καθιδρύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔθυσαν ὡς ἤρωϊ.

3 γ'. Περὶ δὲ Ἐρμούτιμου τοῦ Κλαζομενίου τοιαῦτά τινα μυθολογεῖται· φασι γὰρ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἀπὸ τοῦ
 5 σώματος πλαζομένην, ἀποδημεῖν εἰς πολλὰ ἔτη, καὶ κατὰ
 τόπους γινομένην, προλέγειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι,
 οἷον ὄμβρους μεγάλους καὶ ἀνομβρίας, ἔτι δὲ σεισμούς τε
 καὶ λοιμούς καὶ παραπλήσια, τοῦ σωματίου κειμένου, τὴν
 δὲ ψυχὴν καθάπερ εἰς ἑλκτρον διὰ χρόνων τινῶν εἰσερ-
 10 χομένην διεγείρειν τὸ σῶμα. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ πολλάκις
 ποιούντος, καὶ τῆς γυναικὸς ἐντολὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐχούσης,
 ὅτε μέλλοι χωρίζεσθαι, μηδένα θίγειν τοῦ σωματίου, μηδέ
 τινα τῶν πολιτῶν, μηδ' ἄλλων ἀνθρώπων, εἰσελθόντες
 τινὲς εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐκλιπαρήσαντες τὸ γύναιον, ἐθεώ-
 15 ρησαν χαμαὶ κείμενον γυμνὸν τὸν Ἐρμούτιμον ἀκίνητον.
 οἱ δὲ πῦρ λαβόντες κατέκαυσαν αὐτόν, οἰόμενοι τῆς ψυχῆς
 παραγενομένης καὶ μηκέτι ἐχούσης ὅπου εἰσθύσεται, παν-
 τελῶς στερηθεῖσθαι τοῦ ζῆν· ὅπερ καὶ συνέπεσεν. Τὸν
 μὲν οὖν Ἐρμούτιμον Κλαζομενιοὶ τιμῶσι μέχρι τοῦ νῦν,
 20 καὶ ἱερὸν αὐτοῦ καθίδρυσται, εἰς ὃ γυνὴ οὐκ εἰσέρχεται διὰ
 τὴν προειρημένην αἰτίαν.

4 δ'. Ἀβαρις δὲ ἐξ Ἐπερβορέων ἦν μὲν καὶ αὐτὸς τῶν
 Θεολόγων· ἔγραφε δὲ καὶ χρησμούς, τὰς χώρας περιερχό-
 25 μενος, οἳ εἰσι μέχρι τοῦ νῦν ὑπάρχοντες. προέλεγε δὲ καὶ
 οὗτος σεισμούς καὶ λοιμούς καὶ τὰ παραπλήσια, καὶ τὰ
 γιγνόμενα κατ' οὐρανόν. λέγεται δὲ τοῦτον εἰς Λακεδαι-
 μονα παραγεγόμενον, εἰρηκέναι τοῖς Λάκωσι, κωλυτήρια
 θῦσαι τοῖς θεοῖς, καὶ ἐκ τούτου ὕστερον ἐν Λακεδαιμονίᾳ
 λοιμὸς οὐκ ἐγένετο.

5 ε'. Τὰ δὲ περὶ Φερεκύδην τοσαῦτά τινα ἱστορεῖται.
 Ἐν Σκύρῳ ποτὲ τῇ νήσῳ διψῶντα ὑδάτιον αἰτῆσαι παρὰ
 τινος τῶν γνωρίμων· τὸν δὲ πiónτα εἰπεῖν, σεισμόν ἐσο-
 10 μενον ἐν τῇ νήσῳ μετὰ τρίτην ἡμέραν· τούτου δὲ συμ-
 βάντος, μεγάλην δόξαν αὐτὸν ἀπενέγκασθαι· πάλιν δὲ εἰς
 35 Σάμον πορευόμενος εἰς τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν, ἰδεῖν πλοῖον
 εἰς τὸν λιμένα καταγόμενον καὶ εἰπεῖν τοῖς συνεστῶσι,
 ὡς οὐκ εἰσελεύσεται ἐντός τῆς λιμένος· ἔτι δὲ λέγον-

τος αὐτοῦ καταρραγῆναι γνόφον, καὶ τέλος ἀφανισθῆναι τὴν ναῦν.

ε'. Τούτοις δὲ ἐπιγεγόμενος Πυθαγόρας Μνησάρχου 6 εἰός τὸ μὲν πρῶτον ἐπονεῖτο περὶ τὰ μαθήματα καὶ τοὺς ἀριθμούς, ὕστερον δὲ ποτε καὶ τῆς Φερεκύδου τερατοποιίας 5 οὐκ ἀπίστη. καὶ γὰρ τῷ Μεταπόντιον πλοίῳ εἰσερχομένη φορτίον ἔχοντι, καὶ τῶν παρατυχόντων εὐχομένων σωστόν εἶναι καὶ ἔλθεῖν διὰ τὸν φόβον, ἐστῶτα τοῦτον εἰπεῖν· νεκρὸν τοίνυν φανήσεται ὑμῖν σῶμα ἄγον τὸ πλοῖον τοῦτο. 10 πάλιν δὲ ἐν Καυλωνία, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης γράφων περὶ αὐτοῦ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λέγει καὶ τὸν ἐν Τυρρηνία φησὶ δάκνοντα θανάσιμον ὄφιν, αὐτὸς δάκνων, ἀπέκτεινεν. Καὶ τὴν γινομένην δὲ στάσιν τοῖς Πυθαγορείοις προσιπεῖν· διὸ καὶ εἰς Μεταπόντιον ἀπῆρεν ὑπὸ μηδενὸς θεωρηθεῖς, καὶ 15 ὑπὸ τοῦ κατὰ Σάμον ποταμοῦ διαβαίνων, ἤκουσε φωνὴν μεγάλην ὑπὲρ ἀνθρώπων· Πυθαγόρα χαιρε. τοὺς δὲ παρόντας περιδεεῖς γενέσθαι· ἐφάνη δὲ ποτε καὶ ἐν Κρότωνι, καὶ ἐν Μεταποντίῳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ· ἐν θεάτρῳ δὲ καθημένους ποτε ἐξανίσταται, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ τὸν ἴδιον μηρὸν παρέφαινε τοῖς καθημένοις εἰς χρο- 20 σοῦν. λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλα τινὰ παράδοξα. Ἡμεῖς δὲ μὴ βουλόμενοι καταγραφῶν ἔργον ποιεῖν, αὐτοῦ τὸν λόγον καταπαύσομεν.

ζ'. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασι τοὺς 7 περὶ τὴν φυτεῖαν τῆς κριθῆς γενομένους χλωρότερα ἴσχειν 25 καὶ τὰ σώματα, μᾶλλον ἢ περὶ τὸν πυρὸν κατασχολουμένους.

η'. Ἄνδρων δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν πρὸς Φίλιππον 8 θυσιῶν· κορώνη ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς τὴν ἀκρόπολιν οὐδεμία ἐώραται εἰσερχομένη, καθάπερ οὐδὲ ἐν Πάφῳ περὶ τὰ θυ- 30 ρώματα τὰ τῆς Ἀφροδίτης μυῖα ἐφισταμένη.

θ'. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασι φη- 9 σιν· οἱ μονοσιτούντες πικρότερα τὰ ἥθη ἔχουσιν, μᾶλλον ἢ οἱ δις τροφαῖς χρώμενοι.

ι'. Θεόπομπος δὲ ἐν τοῖς Θαυμασίοις, ἐν τῷ ἀγῶνι 10 τῶν Ὀλυμπίων πολλῶν ἐπιπολαζόντων ἰκτινῶν ἐν τῇ πανη- 35 γύρει καὶ διασυριζόντων, τὰ διαφερόμενα κρέα τῶν ἱεροθύτων ἀδιγῆ μένειν.

- 11 *ια'.* Ἀριστοτέλης δὲ ἐν Νομίμοις Βαρβαρικοῖς· (ἐν Λάτμῳ) τῆς Καρίας σκορπίοι γίνονται, οἱ τοὺς μὲν ξένους πατάξαντες οὐ λίσαν ἀδικοῦσι, τοὺς δὲ ἐπιχωρίους παρ' αὐτὰ ἀποκτείνουσιν.
- 12 *ιβ'.* Περὶ Βαβυλῶνα δὲ διαβάντι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ὄφidia γίνονται, καὶ τοὺς μὲν ξένους τύπτει, τοὺς δ' ἐντοπίους οὐκ ἀδικεῖ.
- 13 *ιγ'.* Ἐν τῷ κατὰ τόπους Μυθικῷ, ἐν Ἀλικαρνασσῶ θυσίας τινὸς τῷ Διὶ τῷ Ἀσκραίῳ συντελουμένης, ἀγέλην αἰγῶν ἀγεσθαι πρὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἴστασθαι, τῶν δὲ κατευχῶν συντελεσθεισῶν, προβαίνειν μίαν αἶγα ὑπὸ μηδενὸς ἀγομένην καὶ προσέρχεσθαι τῷ βωμῷ, τὸν δὲ ἱερεῖα λαβόμενον αὐτῆς καλλιερεῖν.
- 14 *ιδ'.* Φύλαρχος ἐν τῇ ἢ τῶν Ἱστοριῶν καὶ κατὰ τὸν Ἀράβιον φησι κόλπον πηγῆν εἶναι ὕδατος, ἐξ οὗ εἴ τις τοὺς πόδας χρίσειεν, συμβαίνειν εὐθέως ἐντεινεσθαι ἐπὶ πόλῳ τὸ αἰδοῖον, καὶ τινῶν μὲν μηδόλως συστέλλεσθαι, τινῶν δὲ μετὰ μεγάλης κακοπαθείας καὶ θεραπείας ἀποκαθίστασθαι.
- 15 *ιε'.* Σκύμνος δὲ ὁ Χίος τὴν Βρετανικὴν νῆσον λέγει σταδίον εἶναι τετραμισχιλίων τετρακοσίων τὸ περίμετρον, γίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ γεννήματα ἀπύρρνα, οἷον τὰς ἐλαίας πυρῆνας μὴ ἔχειν, μηδὲ βότρυς γίγαρτον, μηδὲ τὰ ἐμπερῆ τούτοις.
- 16 *ισ'.* Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ τῶν φυτῶν πραγματεία τὴν θαψίαν ῥίζαν, ἣ οἱ ἰατροὶ χρῶνται, εἰάν τις σὺν κρέασιν ἐψησῇ, τὰ πολλὰ ἐν γίνεσθαι, ὥστε ἐκ τοῦ ἀγρίου μηκέτι δύνασθαι ἐξαιρεθῆναι.
- 17 *ιζ'.* Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γενέσθαι φησίν, ὃ ³⁰ καλεῖται πάρηβον· τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἔλκει πᾶν τὸ προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσόν, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκόν, καὶ τᾶλλα μεταλλικὰ πάντα· ἔλκει δὲ καὶ τὰ σὺνεγγυς ἰστάμενα στρουθία, εἰάν δὲ μείζον ἢ τὸ ξύλον, καὶ αἶγας καὶ πρόβατα καὶ τὰ ὀμήλικα ζῷα.
- 18 *ιη'.* Φύλαρχος ἐκ τῶν Ἱστοριῶν, ἐκ τῆς Ἰνδικῆς φησὶν ἐνεχθῆναι λευκὴν ῥίζαν, ἣν κόπτοντες μεθ' ὕδατος καταπλάττειν τοὺς πόδας, τοὺς δὲ καταπλασθέντας ἀνδρας

τῆς συνουσίας λήθην ἴσχειν, καὶ γίνεσθαι ὁμοίους εὐ-
νούχοις· διὸ καὶ ἐτι ἀνήβων ὄντων καταχρῶνται, καὶ μέχρι
θανάτου οὐκ ἐπαίρουσιν.

ιβ'. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Κρητικός, ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν 19
τῇ Ἑλλάδι πόλεων, κατὰ τὸ Πήλιον ὄρος φέρεσθαι φησὶν ὅ-
τι ἀπανθὰ καρποφόρον, ἧς τὸν καρπὸν ἴαν τις τρίψας μετ'
ἐλαίου καὶ ὕδατος χρίσῃ τὸ αὐτοῦ ἢ ἄλλου σῶμα, χραιμῶ-
νος ὄντος, οὐκ ἐπηρεάζεται τοῦ ψύχους.

κ'. Κτησίας δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν καμήλους τινὰς 20
ἐν χώρᾳ γίνεσθαι, ὡς ἔχειν τρίγας πρὸς Μιλήσια ἔρια τῇ
μαλακότητι· ἐκ δὲ τούτων τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους δυ-
νάστας τὰς ἐσθῆτας φέρειν.

κα'. Τῶν παρατετηρημένων δ' ἐστὶ, τὸ τὰ δίχηλα μόνα 21
τῶν ζῴων εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας ἀστραγάλους ἔχειν·
ἀποδέδωκεν τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προ- 15
βλήμασι, διὰ τί ἐν τοῖς ὀπισθίοις καὶ οὐκ ἐμπροσθίοις·
οὐδὲν γὰρ μάτην ἢ φύσις ἐποίησεν.

κβ'. Συνῶπται δὲ ἐν τῷ βίῳ καὶ τὸ μηδὲν τῶν κε- 22
ρασφόρων ζῴων ἀποφορεῖν· ἀποδέδωκεν δὲ καὶ τούτων τὴν
αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς προβλήμασι.

κγ'. Θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἐπικαίειν ἡμᾶς, τὸ 23
δὲ πῦρ μηδὲν· καὶ τὸ τὸν ἀδάμαντα μὴ θερμαίνεσθαι
πυρούμενον, καὶ μάγνητα λίθον, ἡμέρας μὲν οὔσης, ἔλ-
κειν, νυκτὸς δὲ ἤτιον ἢ οὐδὲν ἔλκειν.

κδ'. Εὐδόξος ὁ Ρόδιος περὶ τὴν Κελτικὴν εἶναι τι 24
ἔθνος φησὶν, ὃ τὴν ἡμέραν οὐ βλέπειν, τὴν δὲ νύκτα ὄραν.

κε'. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ μέθης, Ἄνδρων, φησὶν, 25
Ἀργεῖος ἐσθίων πολλὰ καὶ ἀλμυρὰ καὶ ξηρὰ δι' ὅλου τοῦ
βίου ἀδιψος καὶ ἀποτος διετέλεσεν· ἐτι δις πορευθεὶς εἰς
Ἄμμωνα διὰ τῆς ἀνύδρου ὁδοῦ, ἄλφιτα ξηρὰ σιτούμενος, 30
οὐ προσηνέγκατο ὑγρὸν· τοῦτο δὲ ἐποίησε δι' ὅλου τοῦ βίου.

κς'. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ τῆς ζῆς καὶ θανά- 26
του φησὶ, τὴν χελώνην στερισκομένην τῆς καρδίας, ζῆν·
οὐκέτι δὲ διώρισεν ποίαν αὐτῶν, ἢ τὴν χερσαίαν, ἢ τὴν
ἐνυδρον.

κς'. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Ζῳϊκοῖς (δύο γὰρ εἰσιν 27
αὐτοῦ πραγματεῖαι, ἢ μὲν περὶ ζῴων, ἢ δὲ περὶ τῶν ζῳϊ-

- κῶν,) οἱ φθειρές φησιν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν ταῖς μακραῖς οὐ φθίνουσι νόσοις, μελλόντων τελευτᾶν τῶν πασχόντων, ἀλλ' ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια εὐρίσκονται, προλελοιπότες τὴν κεφαλήν.
- 28 κη'. Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ζωϊκοῖς, ὁ ῥυπὸς φησιν ἐν τοῖς ὠταρίοις γιγνόμενος πικρὸς ὢν, ὅταν τελευτᾶν μέλωσιν ἐν ταῖς μακραῖς νόσοις, γλυκὺς γίνεται· τοῦτο δὲ (φησιν) παρατετῆρηται ἐπὶ πολλῶν γιγνόμενον· ἀποδέδωκε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν.
- 29 κθ'. Θεόφραστος ἐν τῇ περὶ Φυτῶν πραγματείᾳ, ἐὰν αἱ μήτραί φησι προσπέσωσιν, ἀριστολογίαν ἐν ὕδατι βρεγμένην καταπλείσθωσαν πλείονας ἡμέρας.
- 30 λ'. Ἀριστόξενος δὲ ὁ μουσικὸς τεταρταῖζοντας τὴν ἐλξίνην φησὶν βοτάνην μετὰ ἐλαίου τριβομένην καὶ συγχρομένην πρὸ τῆς λήψεως, ἀπολύειν τοῦ πάθους.
- 31 λα'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν τὰ πρόβατά φησιν τὰ ἐν Πόντῳ τὸ ἀψίνδιον νερόμενα, οὐκ ἔχει χολήν.
- 32 λβ'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν, ἐν Ἰνδοῖς μὴ γίνεσθαι μήτε ἐρέβινθον, μήτε φανόν, μήτε κύαμον.
- 33 λγ'. Ἐν Θεόφραστο ἐν τῷ ἢ περὶ Φυτῶν τῆς Βακτριανῆς ὁδοῦ ἐν τισὶ κόμαις πυρὸν γίνεσθαι οὕτως εὐγενῆ, ὥστε πυρῆνος ἐλαίας τὸ μέγεθος ἴσχειν.
- 34 λδ'. Ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἐν τῇ Ὀλυμπία καὶ Ζακύνθῳ γῆ μινυμένη φησὶ τῷ αἴτῳ εὐγενέστερον ποιεῖ φαίνεσθαι τοῦτον.
- 35 λε'. Τῶν παρατετηρημένων ἰστί δὲ καὶ τοῦτο, τὰς ἐγκύους τῶν γυναικῶν συνεχῶς πλησιαζούσας τοῖς ἀνδράσιν, εὐκόπως καὶ ἀκακοπαθῆτως τίθειν· εἶρηκεν δὲ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ ζ' τῶν Ἱστοριῶν.
- 36 λς'. Σώτακος ἐν τῷ περὶ λίθων, ὁ Καρύστιός φησι λεγόμενος λίθος ἐπιφύσεις ἔχει ἐριώδεις καὶ χρωώδεις, ἔξ οὗ νήθεται καὶ ὑφαίνεται χειρεμαγεία· στρέφουσι δὲ ἔξ αὐτοῦ καὶ ἐλλύγνια, καὶ ἐστὶ καιόμενα λαμπρά καὶ ἀκατάκαυστα. τῶν δὲ ἐμαγείων τῶν ῥυπαινομένων ἢ πλύσις γίγνεται οὐ δι' ὕδατος, ἀλλὰ κληματὶς κάεται καὶ τότε τὸ ἐμαγείον ὑποτίθεται καὶ ὁ μὲν ῥυπὸς ἀπορρεῖ, αὐτὸ δὲ

λευκόν και καθαρόν γίνεται ὑπὸ τοῦ πυρός· και πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς ἐγγράζει χρεῖας· τὰ δ' ἐλλύγνια μένει τὸν ἅπαντα χρόνον ἀκατάκαυστα καιόμενα μετ' ἐλαίου· δοκιμάζει δὲ και τοὺς πτωματιζομένους ἢ ὁσμὴ τοῦ ἐλλυγνίου καιόμενου. γίνεταί δὲ ὁ λίθος οὗτος και ἐν Καρυσίῳ μὲν, ἀφ' οὗ και τοῦνομα ἔλαβεν· πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ, καταβαινόντων ἀπὸ τοῦ Γεράνθρου ὡς ἐπὶ Σόλους πορευομένοις, ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Ἐλμαίου ὑπὸ κάτω πετρῶν· και κατὰ τὸ παρασέληνον αὖξεται, και πάλιν φθίνοντος τοῦ σεληνίου μειοῦται και ὁ λίθος.

λζ'. Ἀριστοτέλης ἐν Φυσικοῖς Προβλήμασι, τῶν κυρ- 37 τῶν βαρεῖα ἢ ἀναπνοὴ διὰ τοῦ στόματος ἐξέρχεται· ἀποδίδωκεν δὲ και τοῦ γιγνομένου τὴν αἰτίαν.

λη'. Εὐδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῷ ζ' Γῆς Περιόδου, 38 φησὶν ἐπὶ πᾶσι τῶν ἐν Λιβύῃ τι ἔθνος εἶναι, οἱ ὑπεράνω 15 Σύρτων δὲ και Καρχηδόνας πρὸς ἀνατολὰς κείμενοι, καλοῦνται Γύζαντες, οἱ τινες τέχνης ἐπιτηδεύουσιν, τὰ ἀνθη συλλέγοντες, τὰ ἐν τοῖς τόποις, μέλι ποιεῖν τοσοῦτον και τοιοῦτον, ὥστε γίνεσθαι οἶον τὸ ὑπὸ τῶν μελισσῶν γιγνόμενον.

λθ'. Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τῶν Ἀνατομῶν 39 φησὶν· ὄφις ὄφθη ἐν Παφῷ πόδας ἔχων δύο ὁμοίους χερσαῖα κροκοδείλω.

μ'. Ἀριστοξένος ὁ Μουσικὸς ἐν τῷ Τελέστου βίῳ 40 φησὶν, ὥπερ ἐν Ἰταλίᾳ συνεκλήρησεν, ὑπὸ τὸν αὐτὸν και- 25 ρὸν γίνεσθαι πάθη, ὧν ἓν εἶναι και τὸ περὶ τὰς γυναῖκας γερόμενον ἄτοπον· ἐκστάσεις γὰρ γίνεσθαι τοιαύτας, ὥστε ἐνίοτε καθημένας και δειπνούσας, ὡς καλοῦντός τινος ὑπακούειν, εἶτα ἐκπηδᾶν ἀκατασχέτους γιγνομένας, και τρίχειν ἐκτὸς τῆς πόλεως· μαντευομένοις δὲ τοῖς Λοκροῖς και 30 Ῥηγίνοις περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ πάθους εἰπεῖν τὸν θεόν, παιᾶνας ἄδειν ἑαρινοὺς δωδεκάτης ἡμέρας ἕ, ὅθεν πολλοὺς γενέσθαι παιανογράφους ἐν τῇ Ἰταλίᾳ.

μα'. Θεόφραστος ἐν τῷ θ' τῶν Φυτῶν, τὸ σκορπίον 41 βοτάνιον (οἱ δὲ θηλυφόρον καλοῦσιν), ἐπιαιθόμενον τοῖς 35 σκορπίοις ξηραίνειν αὐτοὺς εὐθίως.

μβ'. Τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ, τὸ δυσκατούλωτα 42

ἐλκε γίνεσθαι, ταῖς τε κνύσαις καὶ σπληνικοῖς καὶ τοῖς κίρσοις ἔχουσι καὶ ταῖς γυναίξιν, ὅσαις ἴξια περὶ τοὺς μηρούς ἔνεισιν.

- 43 μγ'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν, περὶ Σόλουσ τῆς Κιλικίας παρὰ τὸν ποταμὸν λεγόμενον Πίναρον, οὗ ἢ μάχη Ἀλεξάνδρου πρὸς Δαρεῖον ἐγένετο, αἱ ῥόαι ἀπύρηναι γίνονται· δι' ὅλον δὲ τοῦ βίου κόκκοι τὸ οἰνίζον ἔχουσι.
- 44 μδ'. Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζώων, ἢ μέλισσά, φησιν, ἀποβάλλουσα τὸ κεντρῖον ἀποθνήσκει· αἱ δὲ βαστάζουσι ἔξω τοῦ σμηγιῶνος.
- 45 με'. Τῶν παρατετηρημένων ἐστὶ, τὸ καὶ τοῖς λευκοῖσι ἀνθεσιν ἢ στεφάνοις διὰ κνυτὸς λύχνους παρακαίεσθαι, ἵνα εἰς τὴν πρωΐαν ταῦτα παραμένη ἀμάραντα. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἱ στεφανηπλόοι.
- 46 μς'. Θεόφραστος ἐν τῇ ε' τῶν Φυτικῶν Αἰτιῶν φησὶν τὰ κελύφη τῶν κνύμων περὶ τὰς ῥίζας τῶν δένδρων περιτιθέμενα, ξηραίνειν τὰ φυτόμενα· καὶ αἱ κατοικίδια δὲ ὄρνιθες συνεχῶς ταῦτα ἐσθίουσαι, ἄτοκοι γίνονται· ὅθεν καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, τάχα δὲ καὶ δι' ἄλλας οἱ Πυθαγόρειοι ἀπηγορεύασιν τῷ κνύμῳ χρῆσθαι· καὶ γὰρ πνευματοποιῶν καὶ δύσπεπτον, καὶ τοὺς ὄνειρους τεταραγμένους ἡμῖν ἐμποιεῖ.
- 47 μς'. Τὰ ὕδνα, βροντῶν συνεχῶν γιγνομένων σκληρότερα γίνονται, καθάπερ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν εἴρηκεν.
- 48 μη'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν φησὶν, ἢ λιβανοτὶς βοτάνη συντιθεμένη μετὰ ἱματίων κωλύει σήτας ἐγγίγεσθαι· ἄξια δ' ἐστὶν ἐπιστάσεως τὰ εἰρημένα.
- 49 μθ'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Ἐνθουσιασμῶν ἐξείπεν· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν μουσικὴν πολλὰ τῶν ἐπὶ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα γιγνομένων παθῶν ἰατρεῦειν, καθάπερ λιποθυμίαν, φόβους καὶ τὰς ἐπὶ μακρὸν γιγνομένας τῆς διανοίας ἐκστάσεις. Ἰᾶται γὰρ, φησὶν, ἢ καταύλησις καὶ ἰσχυάδι καὶ ἐπιληψίαν, καθάπερ πρὸς Ἀριστόξενον τὸν μουσικὸν ἐλθόντα (χρησάσθαι αὐτὸν τῷ μαντεῖῳ τῆς Παισιφῆς ἅμα τῷ ἐν Δελφοῖς λέγεται) τὸν μουσικὸν καταστήσαι τὸν ἐξιστάμενον ἐν Θήβαις ὑπὸ τὴν τῆς σάλπιγγος φωνήν. ἐπὶ

τοσοῦτον γὰρ ἐβόησεν ἀκούων, ὥστε ἀσχημονεῖν· εἰ δὲ ποτε καὶ πολεμικὸν σαλπύσειέ τις, πολὺ χεῖρον πάσχειν μαχόμενον· τοῦτον οὖν κατὰ μικρὸν τῷ αὐτῷ προσάγειν· καὶ ὡς ἂν τις εἴποι ἐκ προσαγωγῆς ἐποίησεν καὶ τὴν τῆς σάλπιγγος φωνὴν ὑπομένειν· θεραπεύει δὲ ἡ καταύλησις 5 καὶ ἐάν τι μέρος τοῦ σώματος ἐν ἀλγῆματι ὑπάρχῃ, καταυλούμενου τοῦ σώματος, καταύλησις γιγνέσθω ἡμέρας ἑ' ἕως ἐλάχιστα καὶ εὐθέως τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐλάττων ὁ πόνος γενήσεται, καὶ τῇ δευτέρᾳ· τὸ δὲ γιγνόμενον διὰ τῆς καταυλήσεως ἐπιχωριάζει καὶ ἀλλαγῇ, μάλιστα δὲ ἐν Θήβαις, 10 μέχρι τῶν νῦν χρόνων.

ν'. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν, ἐν τῇ ἐνάτῃ τῆς 50 πραγματείας, Εὐνομὸς, φησιν, ὁ Χίος ὁ φαρμακοπώλης, ἐλλεβόρου πίνων πλειόνας πόσεις, οὐκ ἐκαθαίρετο· καὶ ποτε, ἔφη, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, συνθέμενος τοῖς ὁμοτέγνοις, περὶ δύο 15 καὶ εἴκοσι πόσεις ἔλαβεν, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθήμενος, καὶ οὐκ ἐξανέστη ἀπὸ τῶν σκευῶν· τότε δ' ἀπῆλθεν λούσασθαι, καὶ δειπνήσαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ οὐκ ἐξήμεσεν· τοῦτο δὲ ἐπραξεν ἐν πολυχρονίῳ συνηθείᾳ γεγονῶς, ἀρξάμενος ἀπὸ ὀλίγων, ἕως τοσοῦτων ποσεων· πάντων δὲ τῶν φαρμάκων 20 αἱ δυνάμεις ἀσθενέστεραι τοῖς συνειθισμένοις, ἐνίοις δὲ καὶ ἀπρακτοὶ εἰσιν· ἄξιον δὲ ἐπιστῆσαι πρᾶγμα.

να'. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν 51 εἶρηκεν· τὸν ἀνθρωπὸν φησιν βεβρωκότα καὶ πεπωκότα τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἄγειν καὶ ὅτε νήστις ὑπῆρχεν· πει- 25 ρᾶται δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου ἀποδιδόναι.

XII.

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΩΝ

ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Εὐεξίας τραπέζαν, εἰ θέλεις, μάθε·
 τῆς ἡμέρας δεῖπνῆσον εἰσάπαξ μόνον.
 ἀπλοῦν τὸ δεῖπνον, οὐ πολὺ μὲν σοι φίλον.
 πρὸ τοῦ κόρου βρῶσιν τε καὶ πόσιν φύγε,
 5 καὶ συμμέτροις γύμναζε σαυτὸν τοῖς πόνοις.
 ἐπὶ τὰ δέξια δὲ τοῖς ὕπνοις κλίνου,
 καὶ τὰ ψυχρὰ πόματα χειμῶνος μίσει.
 τὴν κρανιακὴν τέμνε τῷ θερεῖ φλέβα,
 τὴν καθόλου δὲ τοῖς ψυχροῖς μᾶλλον χρόνοις.
 10 κἂν ἐν μὲν ἄκμῃ τῆς σελήνης ἐμφράσαι,
 ἂν δ' ὑπερακμος, τῆσδε τὸ πλήρες σκοπεῖ·
 καὶ γαστέρος κένωσιν ἐκ τῶν σκυβάλων,
 15 τὸ τ' ἀκριβῶς ἄπικρον ἄδιψον στόμα
 διουῶς ἀγευστον εἴ τε μὴν καὶ τοῦ πικροῦ.
 τὸ σῶμα θάλπε ταῖς γλάμυσιν ἐν ψύχει,
 καὶ τὴν κεφαλὴν στήθος τε σὸν καὶ τοὺς πόδας.
 πλὴν τὰς σισύρας φεῦγε ζεόντος ἡλίου,
 καὶ μᾶλλον, εἰ αἰγὸς σοι αἰ τρίχες πέλον.
 κατοικίας ἐκκλίνε δυσωδεστέρας
 20 αἰεὶ τε καὶ μάλιστα καύματος χρόνῳ.
 Μετὰ Θεοῦ τούτοιςδε ἐκφύγοις νόσους.

XIII.

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ
 ΚΑΙ ΠΕΡΤΙΜΟΥ
 ΠΟΝΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ ΔΙ' ΙΑΜΒΩΝ.

Ἰατρικῶν ἄκουε συντόμως ὄρων
 Νοσημάτων ὁμοῦ τε καὶ συμπτωμάτων.

"Αφθα διπλοῦν πέφυκεν ἔλκος παιδίοις·
 Ἡ μὲν γὰρ ἐστὶν εὐίατος, λευκόχρους,
 5 Ἡ δ' ὑπέρουθρος, παιδίων ἀναίρετις.

Γυμνάσιον, κίνησις εὐτονωτάτη,
 Ἀναπνοῆς ἀμειψίς, ἰσχύς σωμάτων.
 Ἡ μὲν τίς ἐστὶ τρίψις εὐτονωτάτη,
 Δεσμοῦσα σάρκας τὰς λελυμένας πλέον·
 10 Ἡ δ' εὐλκτος, λύουσα τὰς ἐσφιγμένας·
 Μέση τις ἄλλη τῶν ἐναντιωτάτων. *Περὶ κόπου.*

Τρίτος τίς ἐστὶν ὁ κόπος τῶν σωμάτων·
 Ὁ μὲν περιττῶν ἐκγονος καὶ δοιμέων,
 Ἄλλος δὲ νεύρων καὶ μυῶν σφοδρὰ τάσις·
 15 Καὶ φλεγμονώδης ὁ τρίτος κεκλημένος
 Ὡς φλέγμα καὶ πύρωσις ἡμῖν εἰσάγων.

Ἡ σωμάτων στένωσις ἢ θρυλλομένη *Περὶ σωμάτων.*
 Ἐμφραξις ἢ πύκνωσις ἐστὶ τῶν πόρων.

Ἄριστος ἀῆρ λεπτός, εὐπνοὺς τῆν φύσιν. *Περὶ αἵρος.*

20 Ἄνοσμον ὕδωρ, τοῦτ' ἄριστον τῆν φύσιν, *Περὶ ὕδατος.*
 Ἄποιον, εὐχρουν, συντόμως διαρρέον.

Λουτρῶν τὸ θερμὸν ἀσφαλέστατον φρόνει, *Περὶ λουτρῶν.*
 Λύον, μάλασσον, ὕπνον ἠδὺν εἰσάγον,
 Παραίτιον μάλιστα τῆς εὐσαρκίας,
 25 Τοὺς ἐγκρατῶς βιοῦντας ὠφελοῦν πλέον.

Οὗτος χαρακτήρ ἀκριβοῦς εὐκρασίας·
 Σύμμετρός ἐστιν εὐμέλεια σωματίων,
 Φύσις μέσως ἔχουσα τῶν ἐναντιῶν,
 Τῶν ποιότητῶν ἢ πιωτέρα κρᾶσις,
 30 Πρὸς τὰς ἐνεργείας τε τὰς τοῦ συνθέτου
 Ἐὖ πως ἔχουσα τὴν καλὴν συμμετρίαν.
 Ἐναντία τούτων δὲ δύσκρατος φύσις.

Μικρὰ κεφαλὴ δεσμὸς ἐστενωμένος *Περὶ κεφαλῆς.*
 Σφίγγων τὸν ἐγκέφαλον, εἰπεῖν δέ, πνίγων
 35 Ἡ δὲ πλέον πλασθεῖσα τῆς συμμετρίας,
 Εἰ μὲν πέλει γέννημα ῥώμης ἐμφύτου,
 Ἐπαινετὴ πέφυκεν εὖ πεπλασμένη·
 Εἰ δ' ἔστιν ὕλη τῆς περιττῆς οὐσίας,
 Δύσρηστον αὐτὴν ταῖς ἐνεργείαις νόει·
 40 Εἰ δ' αὖ μέσως ἔχουσα, χρηστὴ τὴν φύσιν.
 Εὐκратον ἐγκέφαλον ὠδε θηράσαις·
 Σύμμετρός ἐστι ταῖς ἐνεργείαις ὄλαις,
 Πλάττει τὸ σῶμα παγκάλως καὶ ποικίλως,
 Ἐν τῷ βρέφει δείκνυσιν ἄνθην τῆς κόμης *Περὶ χροῶν*
 45 Χροῖαν πυρρὰν ἔχουσαν ἠλατιωμένην, *κόμης.*
 Τοῖς παισὶν ὑπόξανθον, εἴτα τοῖς μέσοις
 Τὸ ξανθὸν ἐκφύουσιν ἠκριβωμένως.

Σημεῖα ταῦτα γαστρὸς ἐξηραμμένης, *Σημεῖα γαστρὸς.*
 Ταχεῖα δίψα, σύντομον πλήρωμά τε,
 50 Ἐδουμάτων ὄρεξις ἐξηραμμένων·
 Τῆς δ' αὖ διύγρον ταῦτα συντόμῳ λόγῳ·
 Τὸ μῆτε διψῆν, μῆτε τὴν πόσιν στέργειν·
 Θερμῆς δὲ ταῦτα· πέψις ἀκριβεστέρα,
 Ὅρεξις ἥτιων, δίψα τοῦ πότου πλέον·
 55 Ψυχρᾶς δὲ ταῦτα· πέψις ἀσθενεστέρα,
 Ὅρεξις εὐαίσθητος, ἠδονὴ ψύχους.

Τοῦ πνεύμονος δὲ ταῦτα σημεῖα φρόνει· *Περὶ πνεύ-*
μονος.
 Πνεύμων ἄριστος, εὐφρῶς ἀναπνέων,
 Τὴν ἕξιν ἀπίρσιτος, εὐ ὕλης ἔχων,
 60 Εἰλικρινούς μάλιστα φωνῆς ἐργάτης.

Τῆς καρδίας δὲ τὰς κράσεις οὕτω μάθοις. *Περὶ καρδίας.*
 Ἀναπνοῆς ὄγκωσις ἢ σφυγμοῦ τάχος,
 Εὐτόλμία τε, πρὸς τὰ δεινὰ θρασύτης,
 Δαούς τε θώραξ, στέρνα λάσια πλέον,
 65 Γνωριστικὰ πέφυκε θερμῆς καρδίας·
 Σφυγμοὶ δὲ μικροί, καὶ φόβοι καὶ δειλῖαι,
 Στέρνων ψίλωσις, τὴν ψυχὰν δηλοῦσί σοι·
 Ξηρὰν δὲ γνωρίσειεν ἢ σκληρὰ φύσις,
 Σφυγμὸς μὲν οὐχ ἔτοιμος, ἄριστος δὲ γέ·
 70 Ὑγρὰν δὲ γνωρίζουσιεν ἠθὸς ὀργίλον,
 Σφυγμοὶ μαλακοί, συμπαθεστέρα φύσις.

Θερμὸν μὲν ἦπαρ γνωριοῦσιν αἱ φλέβες *Περὶ ἥπατος.*
 Τὴν εὐρύτητα δαψιλῆ κεκτημέναι,
 Ξανθὴν χολὴν τὰ πρῶτα, τῆς δ' ἀκμῆς μέσης
 75 Μέλαινα, θερμότης τε πολλὴ σωμάτων.

Ψυχρὰν δὲ σοι δείκνυσι φλέγματος φύσιν, *Περὶ φλέγμα-*
τος.
 Φλεβῶν τε πολλὴ στεγνότης ἐν τῷ βάθει,
 Τριχῶν ψίλωσις, ψυχρὸν αἷμα τὸ πλέον·
 Ξηρὰς δὲ εἰσι σύμβολα ξηρὰ φλέβες,
 80 Ὑγρὰς δὲ, τούτων μαλακωτέρα φύσις.

Ὅρχεις δὲ θερμούς δείκνυσι προθυμία *Περὶ ὄρχεων.*
 Πυκνῆς ὀχείας, καὶ τριχῶν ἢ δασύτης·
 Μήτηρ δὲ ἐστὶν ἠδε πως τῶν ἀρρένων
 Ψυχρὰ δὲ κρᾶσις δεικνύει τάναντία.
 85 Καὶ τῆς μὲν ὑγρᾶς κρᾶσεως γνώρισμά τι,
 Τῶν σπερμάτων τὸ πλήθος ὑγρότης θ' ἅμα·
 Ξηρὰ δὲ κρᾶσις ἠττόνος τούτων ἔχει.

Ἀυτὴ πέφυκε λαχάνων ἢ ποιότης. Περὶ λαχάνων.
 Ἐγγράν ψυχράν τε τὴν θριδακίνην νόει,
 90 Γεννώσαν ἠδὲν ὕπνον, εὐτροφον φύσει,
 Αὔξουσαν αἶμα καὶ τρέφουσαν ἠδέως.
 Ἐχει δὲ ταύτας καὶ φύσις τῶν ἰντύβων
 Τὰς ποιότητας, ἀλλ' ὅμως τετρανομένας.
 Ἡ μαλάχη ψύχει μὲν, ἀλλ' ἐλαττόνως,
 95 Ἐγγράν δὲ ποιεῖ τὸ πλεόν τὴν γαστέρα,
 Ἐπακτικὴ τε τῆς περιττῆς γαστέρος.
 Ῥύπτει τὸ τεῦτλον, ἐκκενοῖ τὴν γαστέρα,
 Λάκει στόμαχον, ἥπαρ εὐρύνει πλεόν.
 Κράμβη δίσεφθος δεσμός ἐστι γαστέρος.
 100 Ἡ δ' αὖ μόνησθος, ἀλοῖν ἐμμεμιγμένη,
 Ἐπακτικὴ πέφυκε τῶν ἐγκειμένων.
 Ἡ δ' ἀτράφαξις, προστίθει καὶ τὸ βλίτον,
 Ἐγγρά μὲν ἄμφω καὶ λύοντα γαστέρα,
 Ἄλλ' εὐτροφον τὸ σῶμα δεικνύοντά πως.
 105 Ἀτρακτυλῖς, σκόλυμος, ἠκανθωμένα,
 Τρόφιμα καὶ σύμμετρα γαστρὸς τῆ κρῆσει.
 Ἡ κινάρα δὲ δυσστόμαχος τυγχάνει.
 Οὐρητικὰ σέλινα, σμύρνον, σίον.
 Κάρδαμον ἠδ' ὠκιμον, ἀλλὰ καὶ νάπυ,
 110 Ἀπαντα θερμὰ τυγχάνει καὶ δριμύα,
 Ἀνόπεπτα, δυσστόμαχα, πλειστοτόχυμά τε.
 Ἡ δ' ἀκαλήφη, καὶ κνίδη καλουμένη,
 Ἀσπὴ τίς ἐστιν, ἐκκενοῖ τὴν γαστέρα.
 Τὸ δ' αὖ γε γιγγίδιον ἐμφύτως στύφον,
 115 Ἀριστον, εὐστόμαχον εἰς ἀποτρόφους,
 Εὐόσιον, εὐόρεκτον, οὐ σάρκα τρέφον.
 Ἐκφρακτικὴ κάππαρις, ἠδίστη πλεόν,
 Ὄξει μίγξις φλεγμάτων ἀναιρέτις.
 Ὅρα δὲ καινὴν φύσεως ποικιλίαν.
 120 Βλίτοι, μαλάχαι, τεῦτλα καὶ θριδακίνας,
 Ἐγγρά μὲν εἰσι τοῦ φυτοῦ τὴν οὐσίαν,
 Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀσπάραγος τυγχάνει.
 Ἡ δ' αὖ ῥαφανίς, γογγύλη τε καὶ νάπυ,
 Τὸ κάρδαμον, πύρεθρον, ἢ κράμβη πλεόν,

- 125 Τὸ μὲν φυτὸν φέρουσι ἐξηραμμένον,
 Ἐχουσι δ' ἀσπάραγον ὑγρὸν τὴν φύσιν.
 Ἡ γογγύλη δέ, βουνιαὶς κεκλημένη,
 Τρόφιμος, εἰ δίσεφθος· εἰ δὲ πολλάκις
 Γεύσαιο ταύτης, δυσστόμαχος πλέον.
- 130 Ὁρεκτικὴ πέφυκεν ἢ βολβοῦ φύσις
 Τὴν γαστέρα ῥύπτουσα καὶ τονοῦσά πως,
 Τρόφιμος, εἰς ἔρωτας εὐφρεστέρα,
 Γεννητικὴ τε πνευμάτων καὶ σπερμάτων.
 Πράσα τε καὶ σκόροδα, τὰ κρόμμια τε,
 135 Πάντα δριμύνται καὶ τέμνει καὶ λεπτύνει.
 Ἄποιον ὕδρον καὶ καταψύχον πλέον.
 Οἱ δ' αὖ μύκητες φλεγματώδεις τὴν φύσιν·
 Οἱ δ' ἀμανῖται τοῦτό πως ἐλαττόνως.

- Τῶν δ' ὄσπριων δ' αὖ τὴν φακὴν ἀποτρέπου· *Περὶ*
 140 Μελάγχολος πέφυκε, δεσμὸς γαστέρος. *ὄσπριων.*
 Κοῦφοι κύαμοι καὶ φουσώδεις τὴν φύσιν.
 Ὁ δ' ἐρέβινθος ῥηπτικός τε τυγχάνει,
 Καὶ σπέρμα γεννᾷ, καὶ λίθους διαθρύπτει.
 Τὰ θέρμια δύσπεπτα. Τῆλις ἢ πόα
 145 Θερμὴ πέφυκε, προτρέπει τὴν γαστέρα.
 Ὁ δ' αὖ φάσουλος καὶ τρόφιμος τυγχάνει
 Κενωτικὸς τε τῶν περιτιῶν ἐκτόπως.

- Ἡ κολόκυνθα καὶ λύει τὴν γαστέρα, *Περὶ κολοκύν-*
 Ψύξιν τε γεννᾷ καὶ καθυγραίνει πλέον *θης, πεπόνων*
 150 Πέπων κακοστόμαχος ἥττόνως τρέφων. *καὶ ὠρείων καὶ*
 Ὁ σίκκος δύσπεπτος, ὑγρὸς τὴν φύσιν. *παντοίων ὀπω-*
 Σῖκον, σταφυλαί, καὶ τρέφουσι ἡρέμα, *ρῶν.*
 Ἡττόν τε δυσστόμαχος, πλειστόχυμά τε·
 Τῆς δὲ σταφυλῆς εὐχυμώτερον σῖκον,
 Νεφροῦς καθαίρει καὶ κενοὶ τὴν γαστέρα·
 155 Αἱ δ' ἰσχάδες σύμπαντα πρὸς τὸναντίον,
 Ὠμοῦς χυμοῦς τίκτουσι, πληροῦσιν φύσης·
 Τῶν δὲ σταφυλῶν ἢ ἀσταφίς βελτίων.
 Τὰ συνάμνα ψυχροποῖα μετρίως·

- 160 Τίκτουσι δ' ὑγρότητα πολλήν ἐν βάθει.
 Ἡ δ' αὖ γε δειλὴ τῆς κεράσου ποιότητος
 Διπλοῦς ὁμοίως τοὺς χυμοὺς παρσιάζει·
 Ἡ γὰρ γλυκεία τῆς ὀπώρας ποιότητος
 Βλάπτει στόμαχον, ἐκκενοὶ δὲ γαστέρα,
 165 Ἡ δὲ στύφουσα, τῷ στύφειν τὴν γαστέρα,
 Φθείρει στόμαχον· οὐχ ὑπείσιν οὐδόλως.
 Ὁ κωνικὸς στροβίλος εὐχυμος φύσει.
 Μῆλον γλυκάζον καὶ τροφίμον τυγχάνει,
 Καὶ θερμόν ἐστι μᾶλλον ἐξωπτημένον.
 170 Κυδώνιον δὲ ῥωστικὸν μὲν τυγχάνει,
 Ἐφεκτικὸν δ' ἐστι τῆς γαστέρος πλέον.
 Ῥοιὰ φύγει. Μίσπιλα τὸ πλέον στύφει.
 Φοῖνιξ τοιοῦτόν ἐστι στόμαχον ἐστεγνωμένον·
 Ἐφεκτικὸς δὲ ἐστι γαστρός ἐκτόπως.
 175 Τῶν δ' αὖ γ' ἐλαιῶν τάσδε τὰς γνώσεις ἔχε·
 Ἡ δρυπειῆς ἄπεπτος, ἄλγος γαστέρος·
 Ἀμάς, κολυμβάς, εὐόρεκτοι τὴν φύσιν.
 Τῶν δ' αὖ καρῶν τὰς διαιρέσεις μάθε·
 Τὰ λεπτὰ πλείω τὴν τροφήν δίδωσί σοι,
 180 Μείζω δ' ἔλαττον, τοῖς μικροῖς ἀντιστρόφως.
 Ἀμύγδαλον δὲ τμητικώτατον πάνυ.
 Τὸ πιστάκιον ἤπαρ ἐκτρέφει φύσει.
 Τὰ σηριακὰ δύσπεπτα, δυσστόμαχά τε.
 Δαμασκηναὶ κινουσι γαστέρος φύσιν.
 185 Δύσπεπτός ἐστι τῶν κεράσων ἡ φύσις.
 Τὸ κίτρον μὲν δύσπεπτον, ἡ σὰρξ δὲ τρέφει.
 Τρόφιμος ὁ βάλανος εὐσάρκῃ φύσει·
 Λεῖται δὲ δεινῶς γαστέρος πυρρινόου.
 Τὸ κάστανόν δ' ὅμοιον, ἀλλ' ἐλαττόνως.
 190 Πτηνῶν δὲ σαρκίς καὶ τετραπόδων ὄρα. Περὶ πτηνῶν.
 Πτηνῶν ὁ πέρδιξ εὐστόμαχος τυγχάνει,
 Εὐπεπτος, ἠδύς καὶ τροφίμος ἐκτόπως.
 Οἱ δ' ἀτταγῆνες καὶ περιστερὰί νεαί,
 Εὐπεπτα πάντα καὶ πλέον σαροτροφά.
 195 Κίχλα δὲ καὶ κόττυφος, ἠδὲ πυργίτης,

Τὰ πάνθ' ὅμοια τοῖς προηριθμημένοις,
 Σκληρὰν δ' ἔχει τὴν σάρκα τῶν ἄλλων πλέον.
 Νήπιος τε, φάτις ἢ φύσις καὶ τραγόνος
 Σκληρὰ τε καὶ δύσπεπτος, ἰνώδης πλέον.
 200 Ὁ γῆν, ὁ ταῶς, τῶν γεράνων ἢ φύσις,
 Δύσπεπτα· πλὴν τροφίμια δείκνυνται φύσει.
 Ἄπαν τροφίμων ἔστιν ἕσιον κρέας,
 Γλισχρον δὲ καὶ δύσπεπτον, ἠδὲ δ' ἐκτόπως.
 Κακώστομαχον τὸ πρόβατον τυγχάνει.
 205 Μᾶλλον δὲ δυσστόμαχον αἰγίον κρέας·
 Τὸ δὲ τράγειον θερμοκοιλίους δίδου.
 Μεγάγχολον βοῦς καὶ λαγῶς καὶ δορκάδες.
 Ἄπας τυρὸς δύσπεπτος, ἐκτρέφων λίθους.
 Ὁ πρόσφατος δέ, συμμέτρως ἁλῶν ἔχων,
 210 Μαλακός, ἠδὲ καὶ τροφίμος τυγχάνει.
 Ἰχθὺς ἅπας πέφυκεν ὑγρὸς καὶ ψύχων.
 Ὁ δ' αὖ πετραῖος εὐχυνώτερος φύσει.
 Πέτραι πελαγῶν κρείττονες πρὸς ἰχθύας,
 Καὶ τῶν πελαγῶν οἱ ποταμοὶ χειρόνως.
 215 Τοὺς ἰχθύας τρέφουσι τοὺς ποταμίους.
 Ἰχθὺς δὲ λίμναις ἐμμόνως τετραμμένους.
 Ἄπεπτος, ὑγρὸς, δυσστόμαχος τὴν φύσιν.
 Ὀστρακόδερμα πάντα συμπεπεμμένα
 Γεννώσι πικρὸν χυμὸν ἐν τοῖς ἐντέροις.
 220 Βλάπτει δ' ἔλαττον ἢ φύσις τῶν ὀστρέων.
 Κίχλαι δὲ καὶ σωλήνες, ἠδὲ πορφύραι,
 Κήρυξ δὲ καὶ σπόνδυλος, ἠδὲ κοχλῖαι,
 Καὶ δηκτικὸς πάγουρος, ἀστακὸς πλέον,
 Καρίδες ἢ κάραβος ἢ καὶ καρκῖνοι,
 225 Δύσπεπτα πάντα, δυσστόμαχα τὴν φύσιν.
 Ἀνόστως δὲ τευθῖς ἠδὲ σπηρία.
 Ἄλυκὸν ἐκτρέφουσι χυμὸν ἐν βάθει.
 Ὅμοια τούτοις καὶ λίβας καὶ βάτος.
 Ἡ δὲ τραγῶν εὐπεπτον ἔχει τὴν φύσιν.
 230 Φώκη δὲ καὶ φάλασσα καὶ θύννη πλέον.

Δελφίς τε καὶ ζύγαινα γαστέρα θλίβει,
Ἄσυνμέτρως ἔχοντα σαρκικοῦ πάχους.

Οἴνων δὲ τήνδε τὴν διαίρεσιν νόει. *Περὶ οἴνων.*

Ἐρυθρὸς οἶνος γνυμὸν οὐ καλὸν τρέφει.

235 Ὁ δὲ γλυκὺς πρόφιμος, ἀλλ' ὅμως βλάβη

Τῆς γαστρὸς ἐστίν, ἐκλύων ταύτην φύσει.

Δυσανάδοτος, εὐτόμαχος ὁ στύφων.

Οἶνος δ' ἄριστος κερρὸς ἐστὶ τὴν χροῶν.

Ἰγνου τὸ χοῦμα χοῦμα τῆ φύσει μέγα. *Περὶ ἰγνου.*

240 Πίπτει τὰ οἶτα, ζωπυροὶ τὴν γαστέρα,

Κόπους, ὀδύνας καὶ πόνους ἀμυλθύνει,

Ὅρθοι λογισμὸν πολλάκις τετραμένον.

BIBLAION ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΡΟΓΝΟΣΤΙΚΟΝ.

Νοσημάτων σημεῖα ταῦτ' ὀλεθρίων

Ὅψις νεκρώδης, ὄμμα κοῖλον δακρύον,

245 Σφυγμῶν μικρὰ κίνησις ἀντωθυμένη,

Κλίσις καταρρέουσα τῆς κλίνης κάτω,

Ὅξεια ῥίσι, ἀνισος ὄψις ὀμμάτων,

Φεύγειν τὰ λαμπρά, ψηλαφᾶν τοῖς δακτύλοις.

Εὐσφυξία δὲ καὶ φρενῶν ἐτοιμότης,

250 Τάναντία τε τῶν δηγορευμένων,

Σωτηρίας σημεῖα τῆς τοῦ κειμένου.

Νοσήματός σοι γνωριοῦσι τὸν χρόνον

255 Καὶ τὴν λύσιν μάλιστα τούτων καὶ κρίσιν.

Τῶν ἡμερῶν πέφυκεν ἐν νόσῳ κρίσις.

Ἄλλ' αἱ μὲν εἰσάγουσιν ἀκριβῆ λύσιν,

Αἱ δὲ πλέον φέρουσιν εἰς τάναντία.

Ἡ τρισκαιδεκάτη δὲ τούτων ἐν μέσῳ.

260 Πρώτη δ' ἄριστη τῶν ἀπασῶν ἑβδομή,

Καὶ δὴ μετ' αὐτὴν αὐθις ἢ διαβδόμη.

Τίθει μετ' αὐτὴν ἐγνάτην καὶ δεκάτην.

Καὶ δισδεκάτην, καὶ μετ' αὐτὰς πλησίον
 Πέμπτην· ἀριθμῶ δ' ἐβδόμην πρὸς δεκάτην,
 265 Ἀΐθις τετάρτην καὶ τρίτην κατωτέρω,
 Ὀκτωκαιδεκάτην τε τούτων πλησίον,
 Ἐκτὴν τ' ἐν ἀρχαῖς, ὀγδόην καὶ δεκάτην·
 Δωδεκάτην τε καὶ πρὸς ἕξ τὴν δεκάτην,
 Καὶ τὴν δεκάτην ἡμέραν πρὸς ἑννέα,
 270 Κακὰς γίνωσκε, παντελῶς ὀλεθρίας.
 Τῆς κρίσεως πρόγνωσις αὕτη τυγχάνει·
 Τῆς εἰσβολῆς πρόληψις ἢ πρὸ τῆς τρίτης,
 Διὰ τρίτης κινήσις ἀκριβεστάτη,
 Ἡ τῶν περιττῶν πέψις, οὖρων, πτυσμάτων·
 275 Τούτων μὲν οὖν μέλλουσαν εὐρήσεις κρίσιν·
 Ἀΐθις δὲ τούτοις τὴν γε νῦν τελουμένην,
 Εἰ δυσφρονούντα τὸν νοσοῦντα προσβλέποις,
 Ἀλγούντα τὸν τράχηλον ἢ τετραμμένον,
 Λιμορροούντα καὶ στροφούμενον κάτω.
 280 Καὶ ὅς δ' ἐρυθρὰ καὶ κένωσις σακρούων,
 Καὶ μαρμαρυγῆς ἀθρόα φαντασία,
 Σημεῖα πάντα κρίσεως τελουμένης.

Σφυγμῶν γένη γίνωσκε τῶν πρώτων δέκα·
 Ταχύν, βραδύν, σύμμετρον ὡς πρὸς τὸν χρόνον.
 285 Οὗτος ἀριθμὸς ἐστὶ τῶν κινουμένων.
 Ταχύς μὲν οὖν πέφυκεν, ὅς βραχεὶ χρόνῳ
 Διάστασιν δίοισι πλείω τοῦ χρόνου·
 Βραδὺς δέ, ὅς, μακροῦ χρόνῳ . . . . . τρέχων,
 Ἐλάττονας δίοισι πᾶς διαστάσεις·
 290 Ὁ σύμμετρος δ' ἔστηκεν εἰς ἄμφω μέσος.
 Τὸ δεύτερον δὲ τῶν σφυγμῶν γένος τόδε.
 Τρεῖς εἰσι πᾶσαι τῷ λόγῳ διαστάσεις·
 Μῆκος, πλάτος, βάθος τε, σωμάτων λόγοι.
 Ὡς κοῖλον οὖν τι σῶμα τὴν ἀρτηρίαν
 295 Αἱ τρεῖς ἔχουσι τοῦ λόγου διαστάσεις·
 Σκόπει γὰρ αὐτὸς ἐμφρόνως τοῖς δακτύλοις
 Τὸ μῆκος αὐτὸ καὶ βάθος καὶ τὸ πλάτος·
 Εἰ δὲ πλείον τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦ μέτρου,

Μακρὸν κάλει κίνημα τοῦ σφυγμοῦ τόδε·
 300 Εἰ δ' αὖ γε πλείον φωράσειας τὸ πλάτος,
 Πλατὺν διδάσκου σφυγμὸν ἀκριβεῖ λόγῳ·
 Εἰ δὲ πρὸς ὕψος ἄλλεται σφύζον πλείον,
 Ὑψηλὸν εἰπὲ τὸν κινούμενον φύσει.
 Τάναντία δὲ τῶν περάτων τυγχάνει
 305 Τάναντία πέρατα τῶν ἐναντίων,
 Μικρός, στενός, ταπεινός, ὡς πρὸς τὰ τρία.
 Τρίτον γένος πέφυκε τῶν σφυγμῶν πάλιν,
 Ὅπερ πέφυκε τοῦ πόνου ζυγοστάτης.
 Κλήσις δὲ τούτου, σφοδρότης, ἀμυδροότης,
 310 Καί τις μεταξὺ τῶν τόνων συμμετρία.
 Σφοδρός μὲν οὖν πέφυκεν ὁ πλήττων βία
 Τοὺς τῶν ἰατρῶν δακτύλους συνημμένους·
 Ὁ δ' αὖ γε πλήττων τὴν ἀφὴν παρεμίνους
 Ἀμυδρός ἐστι προσφυῶς κεκλημένος·
 315 Σύμμετρος, ὃς πέφυκε τοῖν δυοῖν μέσος.
 Τὸ δεικνύον δὲ σύστασιν τῆς οὐσίας
 Τοῦ σώματος κάλλιστα τῆς ἀρτηρίας,
 Ἡ μαλθακὸν πέφυκεν, ἢ τούτων μέσον·
 Εἰ σκληρόν ἐστι, σκληρὸς ὁ σφυγμὸς πέλει,
 320 Εἰ μαλακόν, μαλακὸς ὠνομασμένος,
 Εἰ σύμμετρον, σύμμετρος· οὐκ ἄλλως δ' ἔχει.
 Γένος δὲ πέμπτον τῇ παρεκχύσει νόει
 Τοῦ σώματος, βέλτιστε, τῆς ἀρτηρίας·
 Ἡ κοιλότης γὰρ ἢ μένει πληροσιάτη,
 325 Ἦν ἔγχυλον λέγουσι καὶ σεσαγμένην,
 Ἡ τῶν ἰατρῶν τοὺς κρίνοντας δακτύλους
 Κενεμβατοῦντας ταῖς ἀφαῖς δεικνύσι πως·
 Ἄλλ' εἰ μὲν ἐσιν ἔγχυλος, πλήρη κάλει,
 Εἰ δ' ἐστὶν ὡσπερ πομφόλυξ, κένην λέγε,
 330 Τὸν δ' ἐν μέσῳ σύμμετρον, οὕτω γὰρ δέον,
 Τὸν δ' αὖ γε δεικνύοντα τὴν τῆς καρδίας
 Ἐνθερμὸν οὐσίωσιν ἔκτον μοι κάλει·
 Ἡ γὰρ ψυχρὸς πέφυκεν, ἢ θερμὸς πλείον,
 Ἡ ποιότητων συμμέτρως δυοῖν ἔχων.
 335 Ὁ πυκνὸς ἢ δ' ἀραιὸς ἑβδομον γένος·

Κινουμένης γὰρ ὡδὲ τῆς ἀρτηρίας
 Διπλὴν κίνησιν ἐξ ἐναντιωτάτων,
 Λιτὰς ἀνάγκη τὰς τάσεις πεφυκέναι·
 Διασταλείσα καὶ γὰρ ἴσχει πως στάσιν,
 340 Καὶ συσταλείσα δευτέραν ἡσυχίαν·
 Ἄλλ', εἰ μὲν ἐμμείνειεν ἐν βραχεῖ χρόνῳ,
 Σφυγμὸν κατειργάσατο πυκνὸν ἐκτόπως·
 Εἰ δ' ἤρεμήσει τὸ πλεόν τοῦ συμμέτρου,
 Ἄραιός ἐστιν ὁ σφυγμὸς κεκλημένος.
 345 Τὴν πυκνότητα τὴν ἀραιότητα τε
 Μέσος διῆσται συμμέτρως κεκλημένος·
 Ὁ ῥυθμὸς αὖθις ἄλλο δέικνυσιν γένος·
 Ἔστι δὲ ῥυθμὸς πρὸς χρόνον χρόνου κρίσις·
 Χρόνος δὲ διττός ἐστι τῶν κινουμένων.
 350 Τῶν ἡσυχαζόντων δὲ τούτων τὴν κρίσιν
 Ῥυθμὸν κατανόμασαν εὐρυθμοὶ λόγοι·
 Ὁ συγκρίνων δὲ τὰς στάσεις ἀρτηρίας
 Πρὸς τὰς κινήσεις, ἢ στάσεις πρὸς τὰς στάσεις,
 ἢ τὰς κινήσεις πρὸς κινήσεις ἐμέτρως,
 355 Γένος πέφυκε ῥυθμικὸν κεκλημένον.
 Τοῦ δ' αὖ γε ῥυθμοῦ τὴν διαίρεσιν λάβε.
 Τέμνουσι καὶ γὰρ τοῦτον ἀκριβεῖς λόγοι
 Πρὸς μὲν τὸ κρείττον εἶδος εἰς εὐρυθμίαν,
 Πρὸς δ' αὖ τὸ χεῖρον αὖθις εἰς ἀρυθμίαν.
 360 Εὐρυθμον οὖν ἀρυθμόν τ', ὄρθοον γένος·
 Ἐννατον ἄλλο δυσκολώτερον γένος,
 Εἰς τοὺς ὀμαλοὺς, εἰς τε τοὺς ἀνωμάλους
 Σφυγμοὺς πεπονθὸς τὴν τομὴν ἐκ τῆς τέχνης·
 Ἀμφω δ' ἀνεύροισ ἀκριβῶσας τὴν τέχνην
 365 Μιᾶ κινήσει καὶ πολλαῖς ἀρτηρίαις·
 Ὀμαλὸς οὖν πέφυκεν ἐν πολλοῖς τόνοις,
 Ὅς τὰς κινήσεις τοῦ τόνου καὶ τοῦ τάχους,
 Ἀπλῶς τε πάντων τῶν γενῶν ἐν τῷ μέρει,
 Ἴσας φυλάττει μηδαμοῦ τετραμμένας·
 370 Ἀνώμαλος δὲ ἐστὶν ἐξ ἐναντίου,
 Ὁ μὴ φυλάττων τάξιν ἐν κινουμένοις·
 Οὐπερ γένους πέφυκεν ἐκλελεγμένος

Εἶτ' αὐθις ἄλλος, ὃν παρεπιπίπτοντά πως
 Οἱ τῆς τέχνης λέγουσι προσφνεῖ λόγῳ.
 375 Ὁ μὲν γὰρ ἐστὶ προσδοκωμένου τόνου
 Ἐλλειψις ἀπρόοπτος ὡς πρὸς τὴν φύσιν·
 Ὁ δ' ἄλλος ἐστίν, εἰ παρεμπέσοι μέσος,
 Ἀπροσδόκητος καὶ πρὸ τῆς ἡσυχίας·
 Αἰ δὲ κινήσεις ὥσπερ ἐκ τῶν κλιμάκων
 380 Πᾶσαι καταρρέουσιν εἰς τὸναντίον·
 Τοῦτον μουριζόντα τὸν σφυγμὸν κάλει.
 Αὕτη μὲν ἐστὶ τῶν ἀνωμάτων φύσις,
 Σφυγμῶν πολλῶν σύστημα τυγχάνουσά πως·
 Ἄλλη δὲ τις πέφυκε ποικιλωτέρα,
 385 Σφυγμὸν τὸν αὐτὸν δεικνύουσα ποικίλως·
 Τέμνει γὰρ οὕτως τὴν διάστασιν λόγος.
 Θοῦ σφυγμὸν ὀρμήσαντα συντομωτέρως,
 Ἐπειθ' ὑφέντα τοῦ τόνου καὶ τοῦ τάχους,
 Καὶ συσταλέντα πρὸς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου,
 390 Ἡ καὶ διαλλάξαντα πρὸς τὸναντίον,
 Αὐθις δὲ μοι ποίικιλε ταῦτα τῷ λόγῳ.
 Ἡ γὰρ κίνησις ἢ παρεξηλλαγμένη
 Ἄτμητος ἐστίν, ἢ πάλιν τετμημένη,
 Καὶ τὴν τετμημένην δὲ τῷ λόγῳ τέμνει·
 395 Ἡ γὰρ πάλιν πρόεισιν, ἢ τετραμμένη
 Παλινδρομεῖ πως ὥσπερ ἀντιθουμένη·
 Ἄλλ', εἰ μὲν ὡς ἄτμητος ἴσχει τὸν δρόμον
 Τῆς ὠκύτητος καὶ βραδυτήτος μέσως,
 Ἄνισοταχῆς ἐστὶν ὀνομασμένη·
 400 Εἰ δ' ἤρεμοίη καὶ πάλιν διατρέχοι
 Ἐκ βραδυτήτος εἰς ταχύτητα πλέον,
 Ἡ κλήσις αὐτῷ δορακαλίζων τυγχάνει·
 Παλινδρομῶν δὲ δίκοτος πέφυκε πως.
 Σφυγμῶν δὲ κλήσις ἐστὶ ποικιλωτέρα·
 405 Ἡ κυματώδης, ἢ κατὰ σιὼλικά τε,
 Μύρμηκος ἄλλην κλήσιν ἡμφιεσμένη,
 Παλμῶδες ἄλλο μυριόκλονον γένος,
 Ὁ δὲ κλονώδης, αὐθις ἄλλος ἐμπρίων,
 Ὡν δύσκολός τις ἢ φύσις καὶ ποικίλη,

- 410 Καὶ πρὸς τὰ μέτρα δυσκολωτέρα πλέον.
 Δέκατον ἄλλο καὶ τελευταῖον γένος,
 Ἄνωμάλου γέννημα τοῦ λελεγμένου,
 Οὐ τὸν μὲν εἴποις τὸν σφυγμὸν τεταγμένον,
 Τὸν ἄλλον αὖ ἄτακτον ἀκριβεῖ λόγῳ.
 415 Ὁ μὲν γὰρ ἴσος πανταχοῦ, τεταγμένος,
 Ὁ παντελῶς δ' ἄνισος ἠριθμημένος.
 Ἄτακτός ἐστι προσφυῶς κεκλημένος,
 Ἄνωμάλω δ' ἄτακτος οὐ ταῦτόν πέλει.
 Ὁ γὰρ φυλάκτων τάξιν εἰς ἄνωμάλους
 420 Τεταγμένος πέφυκεν ἀντεστραμμένος.
 Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὀνομασμένων ἄνω
 Μέσος τις ἐστὶ σύμμετρος κεκλημένος.
 Τῶν ὀμαλῶν δὲ τῶν τε μὲν ἄνωμάλων,
 Καὶ τῶν ἀτάκτων τῶν τε μὲν τεταγμένων,
 425 Σφυγμός τις οὐ πέφυκεν οὐδόλως μέσος.

- Ὅτιτεύεται τις πρὸς τὸ μέλλον τῆς νόσου. *Περὶ διαχω-*
 Ὁ σφυγμικοῖς κρούμασιν, ἀλλὰ καὶ κόπροις, *ρημάτων.*
 Καὶ ποιότησι πτυσμάτων πολυχρόοις.
 Οὔρων τε σημείωσις ἀρκεῖ πολλάκις.
 430 Δείξει τὸ μέλλον, ὡς ὁ Πύθιος τρίπους.
 Ἡ μὲν γὰρ ὑπόπυρρος ἐν χροῇ κόπρος
 Τὴν σύστασιν δείκνυται μαλακωτάτην.
 Καὶ μὴ λίαν δύσεσμος καὶ σεσημμένη
 Σημεῖόν ἐστιν ἀσθενούσης γαστέρος.
 435 Τῆς κρείττονος δ' αὖ ἔξωθεν γνώρισμά τι.
 Πυρρὰν δὲ δεινῶς ἐκκενωθεῖσαν κόπρον
 Νόσου χολώδους σύμβολον σαφῶς ἔχει.
 Χλωρὰ δὲ κόπρος τὴν ἰώδη δεικνύει,
 Ἡ δ' αὖ μέλαινα τὴν μέλαιναν εἰκότως,
 440 Ψύξιν πελιδνὴ καὶ νέκρωσιν τοῦ βάρους.
 Ἡ λιπαρὰ σύντηξιν, ἢ γλίσχρος πλέον.

- Ἐντεῦθεν οὔρων ἀρξομαι γνωρισμάτων. *Περὶ οὔρων.*
 Ἄριστον οὔρον σύμμετρον τῆ συστάσει,
 Λευκὴν ὀμαλὴν τὴν ὑπόστασιν φέρον,

- 445 *Συνημμένην μάλιστα, μὴ κεκομμένην,*
Τὸ χρῶμα πυρρόν, ὑπόπυρρον ἐξ ἴσου,
Ξανθοῦ τε λάμπον ἀκριβῶς στίλβηθόνι.
Τῶν χρωμάτων δὲ τυγγανόντων ποικίλων,
Πρῶτον τὸ λευκὸν εἶθ' ὑπόχρον τυγγάνει·
- 450 *Μέσον δὲ τούτων, χρωμάτων πολὺ πλάτος·*
Τὸ πρῶτον ὃ γράφουσι εἰκότως γάλα,
Μορφήν ἔχον γάλακτος ἠκριβωμένως·
Τὸ δεύτερον δὲ γλαυκὸν ἐστὶ τὴν φύσιν·
Τὸ χαροπὸν δ' ἔπειτα τοῦ γλαυκοῦ κάτω
- 455 *Μαλοῖς καμήλων προσφρυῶς εἰκασμένον,*
"Ἡ προσφρυῖς πως τοῖς ὀνυχίταις λίθοις·
"Ἐπειθ' ὑπόχρον ὡς . . . . δεδειγμένον,
Τὴν ὁμόβραστον εἰκονίζον χυμένην.
Βαφέν τε μᾶλλον ὠχρόν ἐστὶ τὴν χροάν.
- 460 *Τὸ δ' ὑπόπυρρον Κελτικοῖς χουσοῖς ἴσον,*
Τὸ δ' αὖ γε πυρρόν ἀκριβῶς βεβαμμένον
Ἐῤροτον ὄντως εἰκονίζον χουσίον·
Κνίκῳ μὲν ὑπόξανθον ἐμφερές πέλει,
Τὸ ξανθὸν αὖθις εἰκονισμένον κρόκῳ·
- 465 *Τὸ δ' ὑπέρυθρον φοινικοῦν πέφυκέ πως*
Ἐξ ἰχωρῶδους αἵματος βεβαμμένον·
Τὸ δ' αὖ ἐρυθρὸν αἵματος φαίνει χροάν·
Τὸ δ' οἰνόχρον τε πορφυρίζον αἵματι·
Τὸ κυανοῦν δ' ἔοικε τῷ σεσημμένῳ·
- 470 *Μίξις τὸ φαιὸν χρωμάτων ἐναντίων·*
Τὸ χλωρόν ὡσπερ ἡ ποάξουσα χλόη·
Τὸ δ' αὖ πελιδνὸν ὡς μόλυβδος τυγγάνει·
Ἐφ' οἷσπερ ἐστὶ τοῦ μέλανος ἡ χροά.
Τοῦ σώματος δὲ τριπλεκοῦς πεφυκότος
- 475 *Ἐκ πνευμάτων, ὑγρῶν τε καὶ στερεμνίων,*
Πάλιν τριφυῆς τῶν στεγανῶν οὐσία
Ἐκ πιμελῶν, σαρκῶν τε καὶ τῶν ὀστέων,
Ἀφ' ὧν ἐκάστων ἡ σμύχουσα θερμοότης
Οὔθρον καθιστᾷ σύντομον καὶ ποικίλον·
- 480 *Ἐκ πιμελῆς γὰρ ἐν βάθει τετηγμένης*
"Ὅμοιον ὡς ἔλαιον οὔθρον ἐκτρέχει.

Αἰ ποικίλαι δὲ ουστάσεις τε καὶ χροαὶ
 Καὶ ποικίλας ἔχουσι κλήσεις εἰκότως.
 Τὸ πρῶτόν ἐστι προσφυῶς ἐλαιόχρουν,
 485 Ἐλαιοφανὲς δεύτερον κεκλημένον,
 Τὸ τρίτον εἰς ἔλαιον ἠκριβωμένον.
 Εἰ χρῶμα δ' εἰσδέξεται συγκεκαυμένον,
 Σπασμὸν προδηλοῖ καὶ τελευτὴν αὐτίκα.
 Εἰ δ' ἐκ νεφρῶν πρόεισιν, ἀθρόον τρέχει.
 490 Τὸ δ' αὖ πέταλον καὶ πίτυρον καὶ κρίμμον
 Ἵποστάσεις λέγουσι τῶν στερεμνίων.
 Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ὡς λεπτῆς δεδειγμένον,
 Πίτυρον ἐστὶν οὐσίας παχύτερας.
 Τὸ δ' αὖ γε κρίμμον ὡς τὸ σῶμα τοῦ σίτου
 495 Ἐν τῷ μύλωνι συντριβέντος τῇ μύλῃ.
 Σύντηξις ἐστὶ τοῦτο τῶν στερεμνίων.
 Σκόπει δ' ὅμως τὸ χρῶμα τοῦδε τοῦ κρίμμου.
 Λευκὸν γὰρ ὃν πέφυκεν ἐκ τῶν ὀστέων.
 Εἰ δ' αὖ ἐρυθρόν, αἵματος διερρῆ.
 500 Οὕρων δὲ τὴν κάκοσμον ὄσφρησιν νόει.
 Οὕρον κάκοσμον καὶ δακνωδες ἐν νόσοις
 Σεσημμένην δείκνυσιν . . . . .
 Αὐθις δὲ λευκὸν ἐρυθρὸν τετραμμένοις,
 Ἐλυσε τούτοις τὴν σκοτισθείσαν φρένα.
 505 Ἐν πυρετοῖς δὲ προδραμὸν τοῖς ὀξέσι
 Μέλαν, δυσῶδες, θάνατον προμηνύει,
 Εἰ μὴ προῆλθε κύστεως κακουμένης.
 Αἰ δ' ὀροβώδεις χυμάτων ὑποστάσεις
 Ἐκ σαρκικῆς ῥέουσι πάντως οὐσίας.
 510 Οὕρον δὲ τριττῆς τυγχανούσης οὐσίας
 (Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ χρῶμα, δεύτερον χύμα,
 Ἵπόστασις δὲ καὶ τελευταῖον τρίτου,
 Ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ παρεγκεκραμένου,
 Τριττὴ πέφυκε κλήσις ἀρμόττουσά πως
 515 Πρὸς τὴν θέσιν κάλλιστα καὶ τὸ χωρίον.
 Ἵπόστασις γὰρ ἢ κάτω τεθειμένη.
 Τὸ δ' αὖ μεταξὺ χύματος περιπέλον
 Καλοῦσιν αἰώρημα προσφυεῖ λόγῳ.

Τὸ τὴν ἄνω χώραν δὲ προσφυῶς ἔχον
 520 Νέφος καλοῦσιν, οἱ δὲ πολλοὶ νεφέλην),
 Οὐρου δὲ τριττῆς τυγχανούσης οὐσίας,
 Οὐ πάντα πασι μίγνεται φύσιν ἅμα.
 Λεπτὸν γὰρ οὐρον τὴν φύσιν καὶ λευκόχρουν
 * Απεπτον οὐ δέξαιτο μίξιν εἰκότως
 525 Τοῦ νεφροειδούς σώματος τῆς οὐσίας.
 Πῶς γὰρ συνέλθοι πέψις εἰς ἀπειρίαν;
 Κἂν πυρρόν ἐστι, κἂν ὠχρόν, κἂν ξανθόχρουν,
 Μένει δὲ λεπτόν, οὐ κραθεῖη τῷ νέφει.

Κεῖσθω δὲ ταῦτα μέχρι μοι τοῦ μετρίου.
 530 Πολλὴ γὰρ ἐστὶ μίξεων ποικιλία,
 * Ἐμοὶ δὲ γνώμη καὶ σκοπὸς τῶν ἐμμέτρων,
 Μὴ πάντα πάντως συλλαβεῖν τὰ τῆς τέχνης,
 Μικρὰν τεκεῖν ὄρεξιν ἀνδράσιν φίλοις
 Γραμματικοῖς, ῥήτορσι καὶ φιλοσόφοις
 535 Τῆς τῶν ἰατρῶν ἀκριβεστάτης τέχνης,
 * Ὅπως, ποθοῦντες τὰς χάριτας τοῦ μέτρου,
 Σὺν τῷ μέτρῳ λάβωσι καὶ τὰ τῆς τέχνης.
 * Ἀρκοῦντες οὖν δὴ ταῦτα τῶν οὐρῶν ὄροι.

Τῶν πυρετῶν δὲ γνώσιν ἐντεῦθεν λάβε. Περὶ πυρετῶν.
 540 * Ὅρος πέφυκε πυρετοῦ τῆς οὐσίας,
 Παρατραπείσα θερμότης τῶν σωμάτων
 * Ἐκ καρδίας ῥέουσα ταῖς ἀρτηρίαις,
 Καὶ πρὸς τὸ πᾶν γυθείσα σώματος πέρας,
 Καὶ τὰς ἐνέργους δυνάμεις τε καὶ φύσεις
 545 Σαφῶς καταβλάπτουσα τῇ δεινῇ ζέσει.
 * Ἡ θερμότης δὲ ποιότης δεδειγμένη
 Τὸ μᾶλλον εἰσδέξαιτο καὶ τούναντίον.
 * Ὡς οὐσίας δὲ τοῦ πυρετοῦ [κειμένης],
 Διαιρέσεις διδοῦμεν ἀκριβῶς δύο·
 550 Διαφορὰς μάλιστα ταύτας ῥητέον.
 * Ἄλλη μὲν ἐστὶν οὐσιώδης τῷ λόγῳ,
 * Ἐπουσιώδης ἀκριβῶς ἡ δευτέρα.
 Τοῦ σώματος δὲ τριπλοῦς πεφυκότος

Ἐκ πνευμάτων, ὑγρῶν τε καὶ στερεμνίων,
 555 Ὁ μὲν τις ἐστὶ πυρετός τῶν πνευμάτων,
 Ἐργῶν τις ἄλλος, ἄλλος αὖ στερεμνίων.
 Πρῶτον δὲ πάντων σκεπτέον τῷ τεχνίτῃ
 Τὴν τῆς ὕλης ὑπαρξίν, ἣτις τυγχάνει.
 Ψυχρά τις ἐστὶ, καὶ παχία τὴν φύσιν,
 560 Ἡ ποιότητος τὰς ἐναντίας ἔχει;
 Ἐπειτα τοῦτο δευτέρως τηρητέον.
 Ἄσηπτός ἐστιν, ἢ πάλιν σεσημμένη;
 Εἴτ' αὐθις ἄλλο μᾶλλον ἠκριβωτέον.
 Ἐκτὸς πέφυκε τῶν φλεβῶν ἢ θερμότης,
 565 Ἡ φλεψὶ χρῆτο μᾶλλον οἰκητηρίοις;
 Οὐ πάντα καὶ γὰρ πάντα δρῶσι τῇ φύσει.
 Ἐχει δ' ἕκτον τε τὸν κατάλληλον λόγον.
 Τὸ προσφιλές γὰρ αἷμα καὶ τηροῦν φύσιν,
 Ἄσηπτον ὄν, πλεῖστον δέ, καὶ φλεβῶν ἔσω,
 570 Πληθωρικὴν δράσειε σώματος φύσιν.
 Εἰ πυρετῶν ἄτμητον ἐν ζέσει γένος,
 Ἐντυγχάνει δὲ τῇ φύσει σεσημμένον,
 Τῆς σαπίσης πυρετούς σοι δεικνύει.
 Εἰ δ' εἰς ἐν ἐκρεύσειε σώματος μέρος,
 575 Σαπὲν μὲν, ἐργάσαιτο τὰς ἀποστάσεις
 Ἄς φασὶν ἀπόστημα τεχνικοὶ λόγοι.
 Εἰ δ' οὐ σαπῆ, βλάστημα φοινικῶν φύσει.
 Τὸν αὐτὸν ἔξει καὶ χολὴ τούτοις τρόπον.
 Εἰ μὲν γὰρ εἰς ἅπασαν οὐσίαν δράμοι
 580 Εἰλικρινής, ἄσηπτος, ἴκτερον δράσει.
 Σαπίσα δ' ἐργάσαιτο καύσων' ἐν βάθει.
 Ἐκτὸς δὲ τυγχάνουσα τῶν φλεβῶν πάλιν
 Τριταῖον ἐργάσαιτο τὸν κεκομμένον.
 Εἰ δ' ἐγγυθείη σώματος πρὸς ἐν μέρος,
 585 Ἐρπητα μὲν πλάσειεν, οὐ σεσημμένη,
 Σεσημμένη δ', ἔρπητα βιβρώσκοιτά πως.
 Χυμὸς δ' ὁ δεινὸς καὶ μελάγχρους τὴν φύσιν,
 Εἰ πᾶν συνέξει, σῆψιν οὐ δεδεγμένος,
 Μέλανα ποιήσειεν ἴκτερον φύσει,
 590 Σεσημμένος δὲ τὴν τεταρταίαν ζέσει

Ἄμμητον ἐντός, εἰ δὲ μὴ, τειμημένην.
 Εἰ δ' αὖ ἐπεισφρήσειεν εἰς ἓν χωρίον,
 Σιόρον μὲν ἐργάσαιτο μὴ σεσημμένος·
 Σεσημμένον δὲ πόλλ' ἐτέχθη θηρία,
 595 Γάγγραινα, φαγέδαινα, πολλοὶ καρκίνοι.
 Τοῦ φλέγματος δὲ πολλαπλοῦ πεφυκότος
 (Τὸ μὲν γὰρ ὡς ὕαλος αὐτὸς τυγχάνει,
 Τὸ δ' ἄλυκόν πέφυκεν, ὀξῶδες τρίτον,
 Τὸ δὲ γλυκείας ποιότητός ἐστί πως),
 600 Ὅπερ πέφυκεν ὡς ὕαλος τὴν φύσιν· .....
 Τὸ δ' αὐτὸ σοι δράσειεν ὀξῶδες γένος,
 Τὸ δ' ἄλυκόν τι πυρετούς καθ' ἡμέραν,
 Ἄμφημερυνούς προσφυῶς κεκλημένους·
 Τὸ δὲ γλυκὺ προσηγές ἐστι τῆ φύσει.
 605 Γνωρισμάτων δὲ πυρετῶν ἐφημέρων
 Ἡ γνώσις αὐτῆ· πέψις οὖρον αὐτίκα,
 Τὸ θερμὸν ἠδύ, τοῦ νοσοῦντος ἢ φύσις
 Οὐ δυσφόρος φέρουσα τὴν ἀρρωστίαν,
 Ἀρτηρίαν κίνησις οὐ τονουμένη·
 610 Θυμοὶ δὲ τούτων αἴτιοι καὶ φροντίδες,
 Ἀργυνία τε καὶ κόπος καὶ ξηρότης,
 Ἐγκαυσις, ἢ σύντασις, ἢ δ' ἀσιτία.
 Τῆς σήψεως δὲ πυρετούς τοὺς ἐκτόνους
 Ἐξικονίζει ξηρότης καὶ θερμότης,
 615 Δεινή, δριμεῖα, καὶ καπνώδης ἐσχάτως,
 Μικροῦ κατεσθίουσα καὶ τοὺς δακτύλους,
 Οὖρον ἔπειτα συμφυῆς ἀπειρία.
 Τῶν δὲ τριταίων κήρυκός σοι μυρία·
 Ρίγος κλονῶδες, δίψος ἀκριβῶς φλέγον,
 620 Ζέσις πυρίπνου, εἰτά πως ἠττωμένη,
 Ἰδρῶς ἔτοιμος, εἰ ποτῶ χρήσαί μοι,
 Γαστρός τάραξις καὶ χολῆς ἀποβλύσεις,
 Ὡρῶν δυοκαίδεκα τῆ ζέσει χρόνος.
 Σημεῖα δ' ἄλλα τοῦ τεταρταίου τρόμου·
 625 Ψύξις πρὸ πρῶτον, ἀσθενής τε θερμότης,
 Οὖρόν τε λεπτόν, ἀδατώδες, λευκόχρουν,
 Σφύγμοί τ' ἀραιοὶ καὶ μέγιστοι πολλάκις.

Ὁ δ' αὖ βαρύνων τὴν φύσιν καθ' ἡμέραν
 Ἀμφημερινός ἐστιν ἠκριβωμένος,
 630 Οὐ πρότον ἐστὶν ἀκριβὲς γνώρισμά τι,
 Ψύξις δυσεκθέρμαντος, οὐ πολλὴ ζέσις,
 Αὔθις κένωσις φλέγματος παχυτάτου,
 Χροία τις ὠχρόλευκος, οὖρων λεπτότης,
 Ἐρυθρότης τε πολλάκις καὶ παχύτης.
 635 Ὁ δ' ἠπιάλος συνθέτως κεκλημένος
 Ἀμφημερινῶ σύγγονός πως τυγχάνει,
 Ἐξ ὑαλώδους πνεύματος τεταγμένος,
 Οὐ μὴ σαπέντος, ἐνοπαρέντος δ' εἰς ἅπαν,
 Ρίγους ἀνεκθέρμαντον ἀνθήσει φύσιν.
 640 Ἐξ ἡμίσειας δ' εἰ σαπῆ τῆ διπλόη,
 Καὶ διπλόην ἐφυγεν ἀρρωσθημάτων.
 Ὡς μὲν γὰρ οὐ σέσηπεν ἐμβαλεῖ ὄϊγος,
 Ὡς δ' ἐτράπη δράσει θερμοτήτά πως.
 Οἱ μὴ τετμημένοι δὲ τοῖς τετμημένοις
 645 Ὀμοιοτήτων τυγχάνουσι πλείονων,
 Μία γὰρ αὐτοῖς φύσεως ἀνισότης,
 Τὸ μὴ τελευτᾶν εἰς ἀθέρμαντον τέλος.
 Καύσον δὲ συμπτώματα ταῦτα τυγχάνει
 Δίξις στομάχου, δίψα συντεταμένη,
 650 Μέλαινα γλῶσσα, προσφνὴς ἀγρυπνία,
 Παρεκτροπή τε τοῦ φρονούντος πολλάκις,
 Τῶν ἐκτικῶν δὲ τοὺς φθάσαντας ἐν τέλει
 Εἰς τὸν μαρασμὸν ὠδε θηράσαιό μοι.
 Πολλὰ γὰρ αὐτοὺς δεικνύουσιν εἰκόνες
 655 Τὰ πρῶτα . . . . .
 Ξηραὶ . . . . .
 Ξηρὸν μέτωπον καὶ μύσις τῶν βλεφάρων,
 Σφυγμοὶ τε πυκνοί, δέρματός τε ξηρότης,
 Καὶ ζωτικῆς στέρησις ἄνθους σωμάτων.
 660 Ἀμφημερινός δ' εἰ τριταῖος συνδράμοι,
 Ἄτμητος, ὡς ἔοικε τῷ τετμημένῳ,
 Ἡμιτριταίου συμπλάσειεν οὐσίαν.
 Οὗτος δὲ διπλοῦς ἐστίν, ἢ κατὰ κρᾶσιν,
 Ἡ τοῖς πέρασι τῶν δυοῖν μεμιγμένος.

- 665 Ἄλλ' εἰ μὲν ἴσοι συνδράμωσιν οἱ δύο,
 Φρίκην ἀπειργάσαντο τὴν καλουμένην,
 Μέσως ἔχουσαν ψύξεώς τε καὶ κλόνου·
 Τοῦ δραστικωτέρου δὲ τῶν συγκειμένων,
 Ἴδοις ἐναργεῖς καὶ πλεον τὰς δυνάμεις.
- 670 Πάθη δὲ λοιμοῦ δεινὰ πως καὶ ποικίλα.
 Παρεκτροπαὶ νοῦ καὶ χολῆς ἀποβλύσεις,
 Τῶν ὑποχοηδρίων τάσεις τε καὶ πόνοι,
 Ψύξις, ἰδρωῖτες, καὶ διάρροια πλεον,
 Οὔρον χολῶδες, θώρακος σφοδρὰ ζέσις,
- 675 Δίψα δριμυῖα, γλῶσσα συμπεφρυγμένη.
 Τῆς συγκοπῆς δ' αὖ αἷτια ταῦτα φρόνει.
 Ἀγρυπνίαν, κένωσιν, ἀλγῆμα τρύχον.
 Σύντηξις ἔστι τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας
 Φθορὰ πρόδηλος γαστροῦθεν κενουμένη,
- 680 Ὁρέξεως ἔκπτωσις ἐκ διττοῦ πάθους,
 Χυμῶν πονηρῶν, κράσεώς τε δυσκράτου.
 Ὁ βούλιμος δὲ παντελῆς αἰτία·
 Ἡ δ' αὖ κυνώδης τῆς ὀρέξεως τάσις
 Ἐκ φλέγματος μὲν ἔστιν ὀξώδους φύσει·
 685 Τοῦ δ' ἔσθιειν πέφυκε πῦρ ἀπληστίας.
 Ἡ ναυτία πέφυκε γαστέρος κλύδων,
 Χυμῶν πονηρῶν ὡδε συμπεπλεγμένων.
 Τὸν λυγμὸν ἢ κένωσις αὔξει γαστέρος,
 Ἡ μᾶλλον ἢ πλήρωσις ἀντεστραμμένως.
- 690 Τοῦ λεπιοθυμῆν καὶ κένωσις αἷτια,
 Καὶ πῦρ φλογίζον ἐμφύλως τὴν καρδίαν.
 Ἄλγος κεφαλῆς, φλεγμονὴ τῶν ἐγκάτων,
 Παρατροπή τε τῶν φρενῶν τεταμένη.

- Ἐκ ξηρότητος τὴν φαλάκρωσιν φρόνει.
- 695 Τὰ τοῦ γένους τίθει δὲ πλὴν τῶν σχημάτων,
Ἀλωπεκίτας, ὄφρωνίμους τύπους.
- Ἡ πιτυρώδης τῆς κεφαλῆς οὐσία
Χολῆς δριμείας, αἵματος μελαγχόλου,
Καὶ φλεγμάτων αὐτῶν γέννημά τι.
- 700 Ἀγὼρ κεφαλῆς δέρματος γλίσχρον πάθος,
Τιτῶν τὸ δέσμα, τοῖς μελιτιῶν κηρίοις
Ἐοικὸς εἰς τύπωσιν ἀκριβεστάτην
Γεννᾶ δὲ τοῦτο φλέγμα νιτρῶδες μόνον.
- Ἵδης βλάστημα πυρρὸν, στρογγύλον,
705 Ἐλικῶδες, ὑπόσκληρον, ἀλύνον φύσει,
Σύκον τὸ βλαστὸν ὡς φερώνυμον κάλει.
- Ἄλγος κεφαλῆς, δύσφορον σύμπτωμά τι.
Γεννᾶ δὲ τοῦτο δύσκρατος τις ποιότης
Χυμῶν τε πλήθος, καὶ δυοῖν συζυγία,
- 710 Ἐγκαυσίς αὐθις, ψύξις, ἀλλὰ καὶ μέθη,
Ἡ θερμότης, μᾶλλον δὲ πληγὴ καιρία
Ἡ ξηρότης δ' ἔλαττον ἀλύνει κάρην.
Ἄνωδνον δὲ τὴν ὑγρὰν γίνωσκε μοι.
Τῶν αἰμάτων δὲ τὰς ἀδήλους οὐσίας
- 715 Καὶ δέσμα δηλοῖ καὶ βολὴ τῶν ὀμμάτων.
Πάθος κεφαλῆς τὴν κεφαλαίαν νόει,
Τὴν ἡμικρανίαν τε τοιοῦτον φρόνει
Παραίτιοι γὰρ ἐμμόνων ἀλγημάτων,
Ἡ μὲν τὸ πᾶν πλήττουσα δεινῶς κρανίον,
- 720 Ἡ δ' ἐκ μέρους τύπτουσα πληγαῖς καιρίαις.
Ἀὔξει δὲ τούτων τῶν παθῶν τὴν οὐσίαν
Οἶνος πολὺς, κραυγὴ τε καὶ σφοδρὸς ψόφος,
Καὶ λαμπρότητες φωτοειδεῖς πολλάκις.
Ἄλλοις μὲν ἔνδον τῆς κεφαλῆς ἡ πάθη.
- 725 Ἄλοῦσι τούτοις αἱ βάσεις τῶν δηγμάτων
Οἷς δ' ἐκτός ἐστι τοῦ πάθους ἡ σφοδρότης,
Τούτοις δυσάλθεις γίνεται τὸ κρανίον.

Ἡ δὲ φρενίτις φλεγμονή κεκρυμμένη ποικίλῃσιν εἴδῃ
 Μήνιγγας ἐκκαίουσα τοὺς πεφλεγμένους
 730 Ἡ καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀρόγητῳ πάθει·
 Γεννᾷ δὲ ταύτην αἷμα πλείστον πολλαῖς,
 Χολή τε δίχρους, ἢ μέλαινα τὸ πλεόν,
 Μετατραπείσης ὡς τῆς ξανθοχροῦ·
 Καὶ τῶν φρενῶν δὲ τῷ πάθει βεβλημένων,
 735 Πέπονθεν ἐγκέφαλος ὡσαύτως ἄνω·
 Ἐκ τῶν ἄνω γὰρ τῆς κάρας ἀκροστεγῶν
 Νεῦρων κάτεισιν εἰς φρένας συζυγία,
 Δι' ὧν κεκοινώνηκε τοῦ σφοδροῦ πάθους·
 Ἡ τῆς κεφαλῆς συμπαθῆς πως οὐσία.
 740 Ἀηλοὶ δὲ ταύτην συμφυῆς ἀγρυπνία
 Λήθη τε πάντων, ὄμμα πλήθον αἱμάτων,
 Γλῶσσα τραχεία, καὶ βοή πεφυρμένη,
 Καὶ ψηλάφῃσι δακτύλων ἄνευ λόγου,
 Ἀναπνοῆς κινήσις ἡραιωμένη,
 745 Σφυγμοὶ τ' ἀμυδροὶ καὶ μικροί, σκληροὶ πλεόν.

 Τὴν ἐρυσσιπέλατον ἔμφυτον φλόγα
 Οὐδ' ἐγκέφαλος ἐκιδάσκει πολλαῖς·
 Καὶ γνωρίσῃσι ἄθηλον οἷς ὄρας πάθος,
 Ἄλγει κεφαλῆς, λαμπροτήτων ἐμφάσει,
 750 Ὑγρῷ προσώπῳ καὶ ψυχρῷ δεδειγμένον.

 Λογιστικοῦ πάθημα λήθαργον φρόνει,
 Ἐκ φλέγματος γέννησιν οὐσίαν τ' ἔχον.
 Ἀθηραγικὰ δὲ ταῦτα σημεῖα φρόνει,
 Ἔπνον πολὺν, χάσμην τε, πνεύματος τάσιν,
 755 Τὴν τῶν περιττῶν ἐκκένωσιν ποικίλην,
 Σφυγμοὺς κλονώδεις, καὶ τρώμους τῶν σωμάτων.

 Ἡ κατοχὴ πάθος τι δεινὸν τῇ φύσει,
 Πλήρωσις οὐσα τῶν φρενῶν τοῦ χωρίου,
 Νέκρωσις αὐτόχρημα τοῦ πεπονηθότος·
 760 Κεῖται γὰρ οὗτος ὑπίσιος τεταμένος,
 Ἐχων τε τὸ βλέφαρον ἠνεωγμένον,

- Μὴ σκαρδαμύττον ὥσπερ ἐπιεπληγμένον,
 Σφύζον ἀμυδρῶς, ἀσθενῶς, παρειμένως.
 Ἔστι δὲ τοῖς πάσχουσι διπλοῦς τις λόγος.
 765 Ἡ φλέγματος γὰρ ἰσχύσαντος τὸ πλεόν,
 Ἡ τῆς χολῆς, πέπονθε τούτοις ἡ φύσις.
 Διαιρέσεις δ' ἰσχουσα πρὸς τὴν φρενίτιν
 Καὶ τὸν βαρὺν λήθαργον· εἰ γὰρ καὶ μέσως
 Ἔχουσιν ἄμφω, πλὴν διαιροῦνται πάλιν.
 770 Ἄλλοι δὲ φασὶ μὴ διπλοῦν τὴν οὐσίαν,
 Ἀπλῆν δ' ὑπάρχειν τοῦ λειεγμένου πάθους.
 Ξηρὰ γὰρ ἔλη τὰς ὀπισθίους πύλας,
 Ἄς κοιλίας λέγουσι τεχνικοὶ λόγοι,
 Φράττουσα πυκνῶς τῆς ὑπερθύρου κάρας,
 775 Τὴν κατοχὴν ἤνεγκεν οὐ ψευδωνύμως.
 Ὁ γὰρ πεπονθὼς καὶ κατασχεθεὶς ἀφνω,
 Ὡς ἦν κρατηθεὶς σχήματός τε καὶ τύπου,
 Μένει κατ' αὐτό, μὴ λυθέντος τοῦ πάθους.
- Τάφος δὲ μνήμης δύσκρατός τις ὑγρότης.
 781 Μωρώσεως δὲ καὶ κάρου καὶ ψυχρότης,
 Τῶν ἐγκεφάλου κοιλῶν πεφραγμένων.
 Ἡ δὲ σκότωσις καὶ δίνη καλουμένη
 Στροφή τις ἐστὶ τῆς κεφαλῆς πνευμάτων
 Καὶ κοιλῶν σύντριμμα τῶν ἐμπροσθίων.
- 785 Τὴν ἐπιληψίαν δὲ τοιαύτην μάθε.
 Τοῦ σώματος πέφυκεν ἀθρόον κλόνος.
 Σπασμός, πάθους σύμπτωμα δεινὸν ἐκτόπως,
 Τὰς κρείττονας βλάπτουσα πάσας δυνάμεις.
 Αἰττὴν δὲ τούτου τοῦ πάθους τὴν οὐσίαν
 790 Ἱατρικοὶ λέγουσιν ἐντεχνοὶ λόγοι,
 Ἡ φλέγμα δεινόν, ἢ χολὴν μελαντέραν.
 Τὸν ἐγκέφαλον, τὰς ἐν αὐτῷ κοιλίας,
 Πιλοῦσαν ἢ φράττουσαν ἐμφύτῳ βάρει.
 Θώραξ τε πάσχων, πολλάκις καὶ κοιλία,
 795 Καὶ χεῖρ κακῶς ἔχουσα, καὶ μήτρα πλεόν,
 Κύντος τε γαστρός, χεῖρες αὐτίς καὶ πόδες,
 1.

Καὶ δάκτυλός τις, ἢ μέρος τῶν δακτύλων,
 Τὸ δεινὸν εἰργάσαντο τοῦ κακοῦ πάθους,
 Ψυχρὰς ἀναβλύσαντος αὔρας ἐκ βάθους
 800 Καὶ τὴν κάραν πλήξαντος ἰώδει βέλει.
 Γνώσῃ δὲ τοῦτο καὶ προγνώσῃ πανσόφως,
 Δυσθυμίαν ἄγνωστον εἰς τινα βλέπων
 Ψυχῆς τε δεινὴν ἀπροαιρέτως τάσιν,
 Ὡχρὸν πρόσωπον, γλῶτταν ἡνίας ἄνευ,
 805 Ὕπνον ταράκην, συμφορὰς ὄνειράτων.
 Κἄν μὴ πρὸς αὐτὰ φαρμάκοις χρήσαιό μοι,
 Ἴδοις ἂν αὐτὴν τὴν σκοτώσιν αὐτίκα.

Μεγάγγολον δὲ καὶ μανιῶδες πάθος
 Παρατροπὴ πέφνικε πυρετοῦ δίχα,
 810 Ἡ τῆς κεφαλῆς συμπαθῶς κλονουμένης,
 Ἡ συμπαθούσης τοῖς πεπονθόσιν τόποις.
 Ἡ τοῦ στομάχου τῷ πάθει βεβλημένου,
 Τῶν ὑποχονδρίων τε συμπεπονθότων,
 Ἀνερρῶν κάτωθεν αὔρα πικρίας
 815 Τὸν ἐγκέφαλον συνθολοῦσα ποικίλως.
 Σημεῖα τούτω, δειλία, δυσθυμία,
 Γέλως ἄτακτος, εἶτα πένθος ἀθρόον,
 Ἀπεψία, κίνησις ὄξυρεγμίας,
 Προγνώσεως οἴησις, ἔμφοβος τρόμος,
 820 Πάθη πολυστένακτα, μισανθρωπία,
 Ἐνθουσιασμός, συμφορῶν ἀνατλάσεις.

Δεινὸν πάθος πέφνικεν ὁ πνιγαλίων,
 Ὅν ἐφιάτην ὠνόμασαν οἱ πάλαι.
 Ἐφάλλεται γὰρ ἐξ ἀπίπτου γαστέρος
 825 Εἰς τὴν κεφαλὴν οἷα καπνώδης φύσις.
 Νυκτὸς δὲ μᾶλλον γίνεται πως ἢ πάθη.
 Καὶ συμπεσόντος ἑξαπίνης τοῦ πάθους
 Ναρκῶν ὁ πάσγων δείκνυται νάρκην ξένην.
 Νοῶν γὰρ ὡς πέπονθεν, οὐ σθένει λέγειν,
 830 Ἄλλ' οἶται μὲν καὶ κινεῖσθαι καὶ λέγειν,
 Μένει δὲ ναρκῶν τῇ κλίνῃ βεβλημένος.

Δοκεῖ δὲ καὶ βάσταγμα δύσφορον φέρειν,
 Φαντάζεται δὲ τοῦτο πολλάκις βλέπειν,
 Ὅρᾳ δὲ μηδὲν ὦν δοκεῖ σάφ' εἰδέναι.
 835 Καὶ μὴ τις ἰάσαιο τοῦτον φαρμάκω,
 Δεινῇ πεσεῖται συμφορᾷ νοσήματος.

Μελάγχολόν τι πρᾶγμα λυκανθρωπία.
 Ἔστι γὰρ αὐτόχρημα μισανθρωπία.
 Καὶ γνωρίζεις ἄνθρωπον εἰσπεπτωκότα,
 840 Ὅρῶν περιτρέχοντα νυκτὸς τοὺς τάφους,
 Ὡχρόν, κατηφῆ, ξηρόν, ἡμελημένον.

Τὴν ἀποπληξίαν δὲ χεῖρονα φρόνει
 Παθῶν ἀπάντων, ὡς νεκροῦσαν αὐτίκα.
 Ἐμφραξις αὕτη καὶ πύλησις ἀθρόα
 845 Τῶν ἐγκεφάλου κοιλιῶν τῶν μειζόνων,
 Ὡν ἐμφραγείσων πᾶσα σώματος φύσις
 Διοθήσεως ἄμοιρός ἐστιν αὐτίκα.
 Μέρους δ' ἐν αὐτῇ τὴν πάθην δεδεγμένον,
 Ἐξ ἡμισείας τοῖς παθοῦσιν ἢ βλάβη.
 850 Τοῦ δ' αὖ γε νώτου τὸ βλάβος πεπονθότος,
 Τὰ τοῦ προσώπου συμβλαβήσεται κάτω.
 Ὁ δ' ἐγκέφαλος τὴν κάκωσιν εἰ πάθοι,
 Μυῶν ῥαχιδῶν συντεθέντων ἀθρόον
 Τετανικὸν πάθημα τὴν τάσιν λέγει.
 855 Ψυχροῦ χυμοῦ γέννημα δ' ἐστὶν ἢ πάθη.
 Ἄλλ' εἰ μὲν εἰς τοῦπροσθέν ἐστιν ἢ τάσις,
 Ἐμπρόσθιον λέγουσι τὴν βλάβην τόνον,
 Ὅπισθιον δ' αὖ, ἔπειρ ἦν ὀπισθία.
 Ἰσόρροπος γὰρ εἶπερ ἐστὶν ἢ βλάβη,
 860 Ἀσύνθετος τέτανος ἐστὶν ἢ νόσος.

Τρόμον κατεργάσαιο καὶ ψυχρὰ πόσις,
 Καὶ γῆρας αὐτό, καὶ ψυχρὰ δυσκρασία,
 Χυμὸς τε γλίσχρος, καὶ φόβος, καὶ ψυχρότης.

Ἡ μὲν τάραις ὑγρότης τῶν ὀμμάτων
 865 Καὶ θερμότης σύμμικτος ἐκ τινος πάθους
 Ἐξωθεν εἰσρέοντος εἰς τὴν οὐσίαν·
 Ὄφθαλμία γὰρ ἡ τάραις τυγχάνει.
 Χήμων δὲ ἐστὶ τῶν βλεφάρων ἡ τάσις,
 Ὡς μὴ καλύπτειν τοὺς κύκλους τῶν ὀμμάτων.
 870 Τὸ τῶν φλεβῶν δὲ ῥῆμα τοῦ προσκειμένου
 Πέφυκεν ὑπόσφαγμα, πληγῶν ὄν τόκος.
 Τὸ δ' ἐμφύσημα τῶν βλεφάρων οὐσίας
 Ὀγκώσις ἐστίν· ἡ δὲ ψοροφθαλμία
 Κνησμός τις ἤδὺς ἐκ νιτρῶν καὶ φλεγμάτων·
 875 Ἡ σκληροφθαλμία δὲ δυσκινησία,
 Ἐγγρασία ἀνευθεν αὐτῶν ὀφθαλμῶν.
 Ἡ ξηροφθαλμία δὲ κνησμώδης πόνος.
 Τὸ δ' ἐκτρόπιον ὄγκος ἐστὶ σαρκίου,
 Ἐπηρεάζον τοῦ βλεφάρου τὴν φύσιν·
 880 Τὸ δὲ τράχωμα τοῦ βλεφάρου τραχύτης·
 Σύνκωσις, ἡ σύντασις αὐτοῦ τοῦ πάθους·
 Τύφλωσις, ἡ μάλιστα τοῦ κακοῦ τάσις.
 Χαλάζιον δὲ ἐστὶν ὑγροῦ τις τάσις
 Ἐν τῷ βλεφάρῳ συμπαγέντος ἀθρόον·
 885 Ἡ δὲ κριθή, πρόμηκες ἐν ταρσῷ πάθος.
 Τὸ τῶν τριχῶν ψίλωμα τῶν βλεφαρίδων
 Μίλφωσιν ὠνόμασαν ἔντεχνοι λόγοι·
 Ἐγκανθίς ἐστὶ κανθός ἐξωγκωμένος·
 Ῥυάς δὲ γ' ἡ μείωσις αὐτῶν τυγχάνει.
 890 Πρόπτωσις, ἐξόγκωσις ἐκ τινος πάθους
 Τοῦ ἰαγοειδοῦς ὑμένος κεκλημένου·
 Πλὴν τὴν μικρὰν μὲν μυοκέφαλον λέγε,
 Τὴν δ' αὖ γε μείζω σταφύλωμά μοι κάλει,
 Ἐπειτα μῆλον· ἡλός ἐστιν ἐσχάτη.
 895 Ἡλον δὲ καὶ λεύκωμα ταυτόν μοι φρόνει.
 Ἡ δὲ πτέρυξ πέφυκε νευρῶδες πάθος,
 Ὀγκώσις αὐτοῦ τοῦ γε προσπεφυκότος·
 Τὸ καρκίνωμα τοῦ κέρως δεινὴ νόσος.
 Ἡ δ' ἀνθράκωσις τῆς βλεφαρίδος πάθος.
 900 Ἡ μυδρίασις ὑγρότητος ἐκγόνη,

Ἀντὴς κορῆς πάθημα πεπλατυσμένης,
 Ὡσπερ πέφυκεν ἢ φθίσις στενουμένης.
 Ὁ νυκτάλωψ, σκότωμα, δύντος ἡλίου.
 Γλαύκωμα δεινὸν ἢ δ' ἀνίατον πάθος,
 905 Ἐγγὺς τις ἀλλοίωσις ἐν τῷ κρυστάλλῳ,
 Μετάστασις τε πρὸς τὸ γλαυκὸν τῆς χροῆς.
 Τὸ δ' ὑπόχυμα, τοῦ κέρως καὶ κρυστάλλου
 Ἐγγὰ μεταξὺ σύστασις κεχυμένη.
 Μικρὰν ζόφωσιν τὴν ἀμαύρωσιν φρόνει,
 910 Τὴν ἀμβλυοπίαν δὲ σύγγχυσιν θείας.
 Ὁ δὲ στραβισμὸς τῶν κινούντων σωματίων
 Σπασμὸς τίς ἐστι καὶ μυῶν λοξὴ τάσις.
 Εἰ σπέρματος πέφυκεν ἔμφυτον πάθος,
 Εἰ δ' ἐκ χολώδους οὐσίας ἀναερόπου
 915 Τὰς συστάσεις εἴληφεν, ἰσασίῳ πως.

Παρωτίς ἐστι τῶν παρ' ὠσὶν ἀδένων
 Ὀγκωσις, ἢ σύρροια χυμῶν πλειόνων,
 Ἐκ τῆς ῥυείσης ἐκ κεφαλῆς ἀθρόας.

Μόγκωσις ἐστὶν ἐμφραγέντων ἀθρόον
 920 Τῶν ἰσθμοειδῶν ὁστέων ἐκ φλεγμάτων.
 Φάρυγξ πεπονθὼς τοὺς ἐσωτέρους μύας
 Ποιεῖ συνάγχην, εἰ δὲ τὰς ἔξω γνάθους,
 Παρασυνάγχην προσφυῶς κεκλημένην.
 Λάρυγξ τε πάσχων τοὺς ἐσωτέρους μύας
 925 Ποιεῖ κυνάγχην προσφυῶς κεκλημένην,
 Παρακυνάγχην ὡσπερ ἡλαττωμένην.

Βῆξ καὶ κόρυζα καὶ κατάρρους τὰ τρία
 Ἐκ τῆς μιᾶς γέννημα δυσφορωτάτης.
 Γεννᾷ γὰρ αὐτὰ τῆς κεφαλῆς ὑγρότης.
 930 Ἀλλ' εἰ μὲν εἰς μυκτιῆρας ἢ ῥύσις φθάσει,
 Κόρυζαν ἐργάσασαί τοῦ μέρους πάθος.
 Εἰ δ' ἄχρη τοῦ φάρυγγος αὐτὴ προσδράμοι,
 Ποιεῖ κατάρρουν· εἰ δὲ συρρεύσει κάτω,
 Τὴν βῆχα γεννᾷ τὴν κακὴν, τὴν βυθίαν.

935 Τίπτει δὲ ταύτην καὶ ψυχρὰ δυσκρασία,
Θερμὴ τις αὐθις, πυρετοῦ πεφυκτός,
Πνεύμων τε πάσχον καὶ φθίσις καὶ πλευρίτις.

Ἀσθματικός τις, εἰ πυκνῶς ἀναπνέει·
Εἰ δ' ὀρθὸς ἰστώς, ὀρθόπνοος ἐκ τοῦ πάθους.

940 Ἴλη δὲ τούτων τῶν δυοῖν παθημάτων
Ἴλη παχεῖα, γλίσχρος, ἰξώδης φύσει,
Τοῦ πνεύματος φράττουσα δεινῶς τοὺς πόρους.
Πάθος τι δεινὸν ἢ περιπνευμονία,
Τῆς σπογγοειδοῦς φλεγμονῆ τις οὐσίας,

945 Ἡ τῶν κατάρρων ἔγγορος δεδειγμένη,
Ἡ πρῶτον ἐμφανέισα συμφύτω πάθει.
Δύσπνοιά σοι κάκοπτρον ἔσται τοῦ πάθους,
Στήθους τε ῥεγμός, καὶ γνάθων ἐρυθρότης,
Τῶν ὀμμάτων ὀγκωσις, ἔμπυρος ζέσις,

950 Ἡ τῶν χιτώνων λιπαρὰ θεωρία.
Φλεβὸς ῥαγεῖσθαι, αἵματος βλύζει φύσις,
Καὶ συσσωπίσθαι ἦντον αἶμα συρρέει,
Βεβρωμένης δ' ἔλαττον, ἀλλ' οὐδ' ἀθρόον,
Πλείστον δὲ πλῆθος τῆς ἀναστομωμένης,

955 Ἡ μηδὲν ἀγλύνοῦσα λύσει τὸ πλεόν·
Αἰμορροΐδες καὶ στάσεις καθαρῶν,
Ἄλλ' οὐδὲ ῥῆξις συμφορῶν παραιτία·
Μόνην δὲ δεινὴν τὴν ἀνάβασιν νόει.

Ἄλλ' εἰ μὲν ἐκ φάρυγγος αἶμ' ἀπορρέοι
960 Τῶν τοῦ στομάχου χωρίων ἀναρρέει·
Σὺν βηλὶ δ' ἐκβλάσειεν ὧν τις ἐκπνέει.
Ἄλλ' εἰ μὲν ἀφρῶ προσφερέης πως τυγχάνει
Νόθου τε λευκοῦ χρωματίζει τὸ χρῶμα
Ἀνωδύνως τ' ἀνεῖσι θλίψεως ἄνευ,

965 Ἐκ πνεύμονος ῥεῖ, καὶ κτενεῖ πεπονθότας·
Εἰ δ' ὡς ἐποχρέμποιτό τις τὴν οὐσίαν,
Ἐκ τῆς τραχείας ἔστ' ὁ ῥοῦς ἀρτηρίας.
Εἰ δ' αὖ μελάγχρους αἰμόπτυστος ἢ χύσις,
Ἐκ θώρακος πρόεισι θρομβωδεστέρα.

970 Ἡ δ' ἐμπύσις θωράκων ἠλκωμένων

Ἐξ αἵματος πέφυκε, πλὴν ἀναρρόπου.
 Τὸ σπογγοειδὲς δ' εἰ βλύσειε πνευμόνων,
 Φθίσις τὸ συμβάν, μὴ μύοντος τοῦ πάθους.
 Ἡ πλευρίτις δὲ φλεγμονή τε καὶ ζέσις
 975 Τῆς ζωννουόσης ὑμενώδους οὐσίας
 Πλευρᾶς ἀπάσας ζέματος λεπτοῦ τάσει,
 Ἡ συμβέβηκε βήξ τε καὶ σύμπνοιά πως,
 Καὶ κλειδὸς ἄχρι συντεταμένος πόνος.
 Διακρινεῖς δὲ τὴν ἀληθῆ πλευρίτιν
 980 Τῆς ἥπατώδους φλεγμονῆς διττῷ πάθει.
 Ἡ μὲν γὰρ ἴσχει νυγματώδη τὸν πόνον,
 Καὶ βήχα διττὴν, πῆ μὲν ἄπτυστον, μόνως
 Δεικνύσαν ὡς ἄπτυστός ἐστιν ἡ νόσος,
 Πῆ δὲ πτύελον μετρίως πεπεμμένον,
 985 Καὶ σφυγμὸν ἴσχει σκληρὸν ἐμπρίοντά τε.
 Ἡ δὲ δριμεία φλεγμονή τῶν ἥπατων
 Οὐ νυγματώδη τὸν πόνον σοι δεικνύει,
 Οὐ σφυγμὸν ἐμπρίοντα τῆς ἀρτηρίας,
 Ξηρὰν δὲ βήχα καὶ πρόσωπον λευκόχρουν.
 990 Εἰ δ' ἐκτὸς οἰδήσειαν οἱ μύες μόνοι,
 Κἂν πλευρίτις πέφυκεν, ἀλλ' ὁμωνύμως,
 Ὡς μήτε βήττειν, μήτε μὴν πτύειν ὄλωσ.
 Τῇ χειρὶ δ' εἰ ψάύσαιο τοῦ πεποσθότος,
 Κάμνοντες ἀλύνοισιν ἀντίκα πλέον.
 995 Εἰ καρδία δὲ πρωτοτύπως σοι πάθει,
 Ἡ φλεγμονὴν ἔσωθεν ἢ δυσκρασίαν,
 Ἡ καὶ ῥαγεῖη τὴν ἐπίπνου κοιλίαν,
 Θάνατον ὀξὺν τῷ παθόντι προσφέρει.
 Εἰ δ' αὖ γε συμπάθειαν ἔξει δευτέρως,
 1000 Εἰ τε πρὸς ἥπαρ, εἰ τε γαστέρος στόμα,
 Εἰ τε πρὸς ἐγκέφαλον, ἢ πρὸς κοιλίαν,
 Συγκοπτικὸν δράσεις τὰνθρώπων πάθος,
 Καὶ λειποθυμήσουσιν οἱ πεπονθότες,
 Δεινῶς τ' ἐφιδρώσουσι συγκεκομμένως,
 1005 Παλμοὶ τε τούτοις συμπεσοῦνται καρδίας.

Ἡ τοῦ στομάχου πολλάκις δυσκρασία,
 Πολλή ῥυεῖσα, τὴν ὄρεξιν ἐκλύει.
 Ἄλλ' εἰ μὲν ἐστὶ δύσκρατός τις θερμότης,
 Διψῆν ἀνάγκη, βορβορῦνται πολλάκις,
 1010 Τὰ ψυχρὰ πέττειν, καὶ στερέμνια πλεόν·
 Ψυχρὰν δὲ τεκμήραιο τοῖς ἐναντίοις.
 Ἡ δ' ἐκ χυμῶν ὄρεξις ἐκβεβλημένη
 Δηλοὶ τὸν ὠθήσαντα χυμὸν αὐτίκα,
 Εἰ λεπτός ἐστι καὶ δαινώδης τὴν φύσιν,
 1015 Εἰ γλίσχρος ἐστὶν οἷα κολλώδης φύσει·
 Ἄλλ' εἰ μὲν ἔξει τοὺς χυμοὺς ἢ κοιλία,
 Ἐμοῦσι τούτους οἱ νοσοῦντες αὐτίκα·
 Εἰ δ' ἐν χιτῶσιν εἰσιν ἐμπεπλασμένοι,
 Ἡ καὶ πεθόντες ταῖς ἐκείνων οὐσίαις,
 1020 Κὰν ναυτιῶσιν, οὐκ ἐμοῦσι τὸ πλεόν.

 Ἐμπνευμάτωσίς ἐστι γαστρός μὲν πάθος,
 Ἄτμος δὲ χυμῶν, εἴτ' ἀπέπτων σιτίων.
 Γεννᾶ δὲ τούτους θερμότητος χαννότης.

 Ἡ χολέρα δ' αὖ ἐκτάραξις γαστέρος
 1025 Ἄνω κάτω κενούσα τὴν φθορὰν μόλις,
 Ἐκ τῶν ἀπέπτων σιτίων τελουμένη·
 Γεννᾶ δὲ ταύτην καὶ χυμῶν μοχθηρία.

 Τὴν λειεντερίαν δὲ διπλὴν μοι νόει·
 Ἡ γίνεται γὰρ ἐντέρων ἠλκωμένον
 1030 Ἐλκωσιν ἀπλὴν, μὴ λίαν βαθυτάτην·
 Ἡ καὶ λυθείσης τῆς καθεκτικῆς δύρας,
 Λειεντερικὴ συμβέβηκέ πως νόσος·
 Καὶ γὰρ πέφυκεν ἐκκένωσις βρωμάτων
 Ἄπειτος ὑγρὰ, μηδαμῶς πεπεμμένη.
 1035 Τὸ δεύτερον δὲ τούτου τοῦ πάθους πάθος
 Καὶ κοιλιακὸν ὠνόμασαν οἱ πάλαι.
 Ἄμφοιν δὲ πως πέφυκε λεπτή τις κρίσις·
 Ἄπειψία γάρ, εἴ γε συντεταμένη,
 Τῶν ἐντέρων πάθη τις, οὐ τῆς κοιλίας.

1040 Τενεσμός ἐστι τοῦ κενού̄ν προθυμία,
 Βραχίαν ἐξάγουσα γυμῶν οὐσίαν.
 Οἰδημα καὶ γὰρ γλεγμονῶδες ἐν τέλει
 Κενεῖ πρὸς ἐκκένωσιν, ἀπατᾶ δὲ γε.

Δυσεντερία δ' ἔλκος ἐστὶν ἐντέρων
 1045 Ἐκ συμπαθείας, ἢ πάθους πρωτοσπόρου.
 Ἀποκρίσεις δὲ δεικνύουσι τὴν βλάβην,
 Πρῶτον χολώδεις, εἶτα καὶ ποιικιλίαι
 Ἰχωροειδεῖς, αἱματώδεις τὴν φύσιν,
 Τῆς ἐτέρας χολῆς τε τῆς μελαγχροῦ.
 1050 Ἄλλ' εἰ μὲν ἐκκρίνοιτο κοπρία μόνον,
 Πάθος πέφυκεν ἐντέρων τῶν παχέων·
 Εἰ δ' ἢ κόπρος πέφυκεν ἐξηλωμένη
 Τῶν ἐντέρων δείκνυσι τῶν λεπτῶν βλάβην.

Νόσος κολικὴ δυσφορώτατον πάθος.
 1055 Κόλον δὲ ἐστὶν ἐντερον κοῖλον μέγα,
 Τῆς δεξιᾶς μὲν ἐκφυέν πως λαγόνος,
 Τὴν δ' αὖ γε λαιὰν συμπεριπλέκον κύκλω,
 Πλείστον ὀδυνῶν αἴτιον πεπονθόσιν.

Ἐχει δὲ πολλὰς τοῦ πάθους τὰς αἰτίας·
 1060 Χυμὸς γὰρ ἴσως δυοδιαίρετος φύσει,
 Ἐν τοῖς χιτῶσι τοῦ κόλου ῥεύσας μέσον,
 Στροφῶσι ἐνοχλεῖ καὶ πόνοις καὶ ναυτίαις,
 Φράττει τε πάσας τῆς κόπρου τὰς ἐξόδους.
 Ποιεῖ δὲ τοῦτο συμφυῆς ἀπεψία

1065 Ἐκ ποιικίλων μάλιστα τῶν ἐδεσμάτων.
 Καὶ πνεύματος δὲ πολλάκις πολλὴ ῥύσις
 Τὴν τοῦ πάθους ἐπλασαν οὐσίας μόνην·
 Ζέσις τε πολλὴ φλεγμονῆς ἐγγωρίου
 Δεινῶς θορυβεῖ τοῦ κόλου τὴν οὐσίαν·
 1070 Οὗς ἢ κένωσις τῶν περιτιῶν πολλάκις
 Ἐβλαψεν, ὠδύνησεν ἐμπύρω βέλει.

Ὁ δ' ἰλεὸς σύμπωμα δεινὸν τῇ φύσει
 Ὁ γὰρ κρατηθεὶς τῷ βροτοκτόνῳ πάθει

Ἐκ τοῦ φάρυγγος τὴν κόπρον παραπιύει.
 1075 Τούτω δὲ πολλαὶ προσβολαὶ τῶν αἰτίων.
 Καὶ φλεγμονὴ γὰρ, βρωμάτων τ' ἀπεψία,
 . . . . . λιτὶς τῶν ἐντέρων,
 Τὸ δεινὸν εἰργάσαντο τῆς νόσου πάθος.

Νεφρῶν πάθη κάκιστα, κύστεως πλέον,
 1080 Ἄ κοινά πως πέφυκεν ἄλγη τοῦ κόλου,
 Ἀπεψία, σιρόφοι τέ, κλεῖθρα γαστέρος,
 Καὶ τρυπανώδεις τοῦ πεπονθότος πόνοι.
 Διαίσεις δὲ τῆσδε τῆς κοινωνίας
 Αὕτη πέφυκεν ἐμφρόνως νοουμένη·
 1085 Τοῖς γὰρ κακῶς ἔχουσιν ἐν πάθει κόλον
 Ἡ δεξιὰ πέπονθε λαγόνος φύσις,
 Ἡ πικρία δὲ τῆς ὀδύνης τοῦ πάθους
 Ἄνω κάτωθεν μέγρις ἥπατος τρέχει,
 Καὶ κλείεται κάτωθε πᾶς κόπρον πόρος,
 1090 Τὸ δ' αὔρον αὐτοῖς φλεγματοῦδες εἰς ἄκρον·
 Τοῖς δ' αὖ γε κύστιν καὶ νεφρὸν πεπονθόσι,
 Τούτοις παρεμπέπηγεν ὁ σφοδρὸς πόνος,
 Ναρκᾶ τε μῆρος τοῦ κατ' εὐθείαν πόρου·
 Λίθος τε τούτοις πλάττεται ποικιλόχρους.
 1095 Καὶ παιδίσι μὲν κύστις ἐξάγει λίθους,
 Πλάντους δ' αὐτοῖς οἱ νεφροὶ τοῖς ἀνδράσι.
 Νεφρτικῶν δὲ ταῦτα σημεῖα φρόνει·
 Ἄνεπιον οὔρον, ἀλλὰ μὲν καὶ λευκόχρουν,
 Τρίψεις ἔχον κάτωθε πολλῶν ψαρμίων,
 1100 Ἐπειξιν εἰς οὔρησιν, αἰδοίων τάσεις·
 Ἦλη δὲ ἐστὶ τοῖς πεπλασμένοις λίθοις
 Χυμὸς γεώδης ἐκ παχείας οὐσίας
 Τῇ θερμότητι τῶν νεφρῶν πεφυρμένης·
 Τὴν φλεγμονὴν δὲ τῶν πεπονθότων πόρων
 1105 Πύρωσιν, ἄλγος, ἀκριβάσεις καὶ τάσεις,
 Παρατροπὴν νοῦ, πῦρ καταφλέγον φύσιν,
 Χολῆς κένωσιν, οὔρον οὐκ ἐπιρρέον.
 Τὸ δ' ἦπαρ ἦλη ποικίλων νοσημάτων·
 Ἄλισκεται γὰρ φλεγμοναῖς, σκίρροις πλέον,

- 1110 Ἐμφράξει μάλιστα τοῖς βροτοκτόνοις·
Ἐξασθενοῦν τε πρὸς τὸ πέπειν οἰτία
Ἐργάζεται πάνδεινα τῇ φύσει πάθη.
Τὰς τέσσαρας γὰρ δυνάμεις κεκτημένον,
Εἰ μὲν κενοὶ δίνυρον οὐσίαν κάτω,
1115 Τὴν ἐλκτικὴν πέπονθε δύναμιν μόνην·
Εἰ δ' ὡς κρεῶδεις ἐξάγει τὰς οὐσίας
Πρὸς τὴν μεταπλάττουσαν ἡσθιένηκέ πως.
Ἐπειτα φλεγμῆναντος ἥπατος φύσει,
Τῷ δεξιῷ πέπηγεν ἐν βάθει πόνος,
1120 Λεινὸν τε καῦμα τὴν φύσιν καταφλέγει,
Καὶ δίψα, καὶ βήξις, ἀλλὰ καὶ δύσπνοιά τις
Λεινῶς σπαράττει τὴν πεπονθυῖαν φύσιν·
Ἄλλ' εἰ μὲν εἴη τοῖς σιμοῖς τετρομένον,
Καὶ λεπτοθυμήσουσιν οἱ πεπονθότες
1125 Ἐξουσι δ' αὐθις ὑδρικός παρεγγύσει.
Εἰ δ' αὐτὰ κρυτὰ φλεγμονῆς ἔχει τάσις,
Τοῖς δακτύλοις γνοιῆ τις ὄγκον αὐτίαια.
- Ἰδρωπικῶν δ' αὐτὴν εἰσβολὴν παθημάτων
Καχεξίαν λέγουσι τεχνικοὶ λόγοι.
1130 Ὁ δ' ὑδερὸς τίς ψύξις ἐστὶν ἠπάτων,
Σκίρρωσιν οἷα καὶ ζέσιν πεπονθότων·
Ἡ συμπαθοῦντων τοῖς πεπονθόσιν τόποις,
Ἰδρωψ παρεβλάστησε δυσχερῆς νόσος,
Τὰς αἱματώδεις οὐκ ἔχουσα συστάσεις.
1135 Ἀθροίζεται δ' ἐντεῦθεν ὑγρὸν πνεῦμά τε,
Μεσὸν πεφυκὸς ὑμέρος τεταμένου
Καὶ τῶν ἐλκτικῶν χορδοειδῶν ἐντέρων.
Κὰν μὲν τὸ πνεῦμα τῶν ὑγρῶν εἴη πλέον,
Ἰδρωψ ἐπλάσθη τῷ ψοφεῖν τυμπανίας·
1140 Εἰ δ' ἔστι πλείων ὑγρότης οὐσία,
Ἰδρωψ ἐτένχθη προσφυῶς πως ἀσπίτης·
Εἰ δ' ἐκχυθείη πρὸς τὸ πᾶν τῆς οὐσίας
Ῥοῦς αἱματώδης, φλεγματώδης τὴν χροῖαν,
Ἰδρωψ ὁ λευκόφλεγμός ἐστι τῇ φύσει.

- 1145 Χυμούς δ' ὑφέλικων τοῖς πόροις μελανιότους
 Ἐξ ἥπατος σπλήν, τῆ καταλλήλῳ φύσει
 Ἐξασθενήσας, ἢ φραγείς τὰς εἰσόδους,
 Τοὺς ἰκτέρους δράσειε τοὺς μελαγχρόους.
 Ἄλλ' εἰ μὲν οὐ πέφυκε τῷ σπλάγγῳ βάρος,
 1150 Τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν πέπονθεν μόνην·
 Εἰ δ' ἄλγος ἴσχει, τυγχάνει πεφραγμένος,
 Ἐν ᾧ πέφυκε φλεγμονή τε καὶ ζέσις,
 Οὔρον δυσῶδες, καὶ κάκοσμον τὸ στόμα,
 Καὶ τῶν σκελῶν ἔλκωσις οὐκ ἰωμένη·
 1155 Εἰ δ' ἰκτερος γένηται παύων τὴν νόσον
 Μετάστασιν δείκνυσιν ἔξω τῆς ὕλης.
 Τὸ δ' αὖ περιτόναιον εἰ ἄρα γῆ βία
 Ὀλισθον εἰργάσατο δεινὸν ἐντέροις.
 Ἀκούσιος κένωσις ἢ τῶν σπερμάτων
 1160 Ἡ τῆς γονῆς πέφυκεν ἔκλυτος ῥύσις,
 Πάθος μυσαρὸν, γονόρροια τοῦ πίκλην,
 Τὸν καυλὸν οὐ τείνουσα τὸν φυτόσπορον,
 Ἐξασθενούντος τοῦ καθεντικῆς τόνου
 Τὸ σπέρμα τηρεῖν, ὅστε μὴ καταρρέειν.
 1165 Ἡ δ' αὖ σατυρίασις, αἰδοίου πάθη
 Καὶ παλμὸς ὀξύς, καὶ φλογίζουσα ζέσις,
 Δεινῶς ζεσάντων τῶν σποροτρόφων πόρων.
 Τὸν πριαπισμὸν Πριάπου φερωνύμως
 Ἀὔξησιν εἰς μέγιστον αἰδοίου νόει,
 1170 Ὀρμὴν ἀναφρόδιτον, ἔντασιν μόνον.
 Γενῶ δὲ τοῦτον φλέγμα μετρίως ζέσαν,
 Καὶ πνεῦμα τῆξαν καὶ κινήσαν τὴν φύσιν.
 Γυναίξί τις πέφυκεν ἔμμητος ῥύσις,
 Ἦς αἴτιον πρότιστον ἄμβλωσις τόκου,
 1175 Ἡ σώματος δύσκρατος ἴσως οὐσία,
 Πάθημα μήτρας, ὑστέρας καλουμένης,
 Ἡ ψύξις, ἢ κάκωσις, ἢ πληγῆς βάρος.

Ἡ δ' αὖ ὑπερκάθαρσις ἀθροῖα φύσις.
 Ροῦς δ' αὖ γυναικῶν πνευματισμὸς ὑστέρας.
 1180 Τὴν δ' ἐμπαθῆ δὲ φλεγμονὴν τῆς ὑστέρας
 Καὶ πνεῦμα τίκτει, καὶ κατάψυξις πάλιν,
 Καὶ μᾶλλον ἐξάμβλωσις ἢ πληγῆς βάρους.
 Σημεῖα τούτου πυρετὸς τεταμένος,
 Ἄλγος τραχήλου, καὶ τένοντος τὸ πλεόν,
 1185 Σφυγμοὶ τε μικροί, καὶ μύσις τῆς ὑστέρας.
 Συνίσταται δ' ἔλκωσις ἐν μήτρᾳ πάλιν,
 Ἡ δυστοκούσης, ἢ δι' ἐμβρυουλκίαν.
 Ἄλλ' εἰ μὲν ἢ πρόχειρος ἔλκωσις τάχα,
 Διοπτρον αὐτὴν εἰκονίσει σοι μόνον.
 1190 Εἰ δ' ἐν βάθει πέφυκεν ἔλκος ἢ φύσις
 Γνοίης τὸ ποιὸν ἐκ γε τῶν κενουμένων.
 Καὶ καρκίνου πέφυκεν ἐν μήτρᾳ πάθος.
 Ὁ μὲν μεθ' ἔλκος καὶ δριμείας οὐσίας,
 Ὁ δὲ στεγνός τις, οὐδαμῶς ἠλκωμένος.
 1195 Τὸν χωρὶς ἔλκος ἱστορήσει σοι τάδε.
 Σκληρός τις ὄγκος τῆς παθούσης ὑστέρας,
 Χροιά τραγώδης καὶ πελιδνὴ πολλάκις,
 Βουβῶνος ἄλγος, ὀσφύος καὶ γαστέρος.
 Τὸν δ' αὖ μεθ' ἔλκος δεικνύει καὶ σκληρότης,
 1200 Ἡ σκληρότης δὲ τῆς πονούσης ὑστέρας
 Ἡ πολλάκις σύμπαντος αὐτοῦ τοῦ κύτους.
 Ἐφεκτικὸν πέφυκεν ἐμμήνων τόδε,
 Μαστοῦς τε πως δεικνυσὶν ἐξωγκωμένους,
 Πρὸς ὕδερὸν τε τοῦτο λήγει πολλάκις.
 1205 Ἐκ ψύξεως δὲ μυσάτης τῆς ὑστέρας
 Ἐμπνευμάτωσις εὐθέως περιρρέει,
 Ἡ πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ λελεγμένου κύτους,
 Ἡ πρὸς τὸ σῶμα τῆς παθούσης ὑστέρας.
 Πνίξ δ' ὑστέρας ὕψωσις ἐστὶν ὑστέρας,
 1210 Τὰ καίρια θλίβουσα σώματος μέρη,
 Μήνιγγας αὐτάς, καρδίαν, παρωτίδας.
 Τούτου κάτοπτρον ὠχρότης καὶ νωθρότης,
 Σκελῶν συνολκὴ, καὶ γνάθων ἐρυθρότης,
 Λεσμοὶ τε γλώττης, καὶ σκέλη παρειμένα,

1215 *Δισθήσεως νέκρωσις, ἄστατοι φρένες.*
Ἐναντίον πρόπτωσις ἐστὶν ὑστέρας·
Τῶν φυσικῶν γὰρ χωρίων ὑπορρέει·
Ἡ γὰρ ῥαγέντων τῶν κρατούντων ὑμένων,
Ἡ συμπεσοῦσης τῆς γυναικὸς ὑψόθεν,
 1220 *Ἡ καὶ λυθέντος πρὸς τὸ γῆρας τοῦ τόνου,*
Ταῖς ὑστέραις πρόπτωσις ἐμπέπτωκέ πως.

Ἡ δ' ἰσχίᾶς πέφυκεν ἰσχίων πάθος·
Χυμοῦ γὰρ αὐτῶν τῆ διαρθρώσει μέσον
Ψυχροῦ παγέντος καὶ θλίβοντος τὴν φύσιν,
 1225 *Πάθος συνέστη κλήσεως ἰσχιᾶδος.*

Τὴν δ' αὖ ποδάγραν καὶ νόσον τὴν ἀρθρίτιν
Ἡ θρεπτικὴ δύναμις ἀτονουμένη
Ἐκ τῆς ἀπλήστου πλησμονῆς τῶν σπύων,
Παχύν τε σωρεύουσα χυμὸν ἐν βάθει,
 1230 *Γενῶ, προφαίνει, τοῖς ἰατροῖς δεικνύει·*
Ὁ συλλεγείς γὰρ χυμὸς ἐξ εὐσιτίας
Πολὺς πρὸς αὐτὰς τὰς διαρθρώσεις ῥέων
Τείνει τὰ νεῦρα, τῆ τάσει δ' ἀλγηδόνας
Πολλὰς δίδωσι τοῖς πεπονθόσιν τόποις.
 1235 *Ἄλλ' εἰ μὲν εἰσρεύσει τοῖς ποσὶν μόνοις,*
Ποδαγρικὴ πέφυκε πάντως ἡ νόσος·
Εἰ δ' αὖ τὸ σύμπαν σῶμα συγκατακλύσει,
Πρόδηλός ἐστὶν τοῦτο πᾶσιν ἀρθρίτις.
Πῶρους δὲ ποιεῖ τῆ διαρθρώσει ῥεῦσις
 1240 *Χυμοῦ γεώδους φαρμάκων τε ξηρότης.*

Χεῖμετλα δ' εἰσὶ τὰς πρὸς ὄραν τοῦ ψύχους
Ἐλκη διαρρέοντα δακτύλων μέσον.

Ὁ δὲ πτέρυξ ὄνυξιν ἐμπέφυκέ πως·
Τὴν πλαγίαν γὰρ σάρκα μειρίως τρέφει.

1245 *Ἡ κλήσις τοῦλέφαντος εἰκὼν τυγχάνει*
Τῆς θηριώδους τοῦ νοσήματος θείας.

Γενᾶ δὲ ταύτην καὶ χολὴν κεκαυμένην,
 Ἰλὺς τε καὶ τοῦξ αἵματος οσεηπότος.
 Ἄλλ' ἢ μὲν ἔστιν οὐδ' ἐπιχειρητέα,
 1250 Ἡ δ' ἔστιν ἥτιων, ἐνδιδοῦσα φαρμάκοις.

Ψώρα δὲ καὶ λέπρωσις ἐκγοναὶ δύο
 Ἰλὺς μελάγχρου, καὶ διαλλάττουσί πως.
 Ἡ μὲν λέπρα τάχιστα τὴν δορᾶν ξέει,
 Λύνει τε μέχρι τοῦ βάθους τῶν σωμάτων,
 1255 Καὶ σχηματίζει κυκλικῶς τὸ χωρίον,
 Ἀφ' οὗ λεπίδες ἐκρέουσιν αὐτίκα.
 Ψώρα δ' ἐπεξέσαντο τὴν δορᾶν μόνον
 Ἐν σχηματισμοῖς ποικίλοις τῶν τραυμάτων.

Ἰγὼρ δὲ λεπτός σὺν χυμοῖς παχυτέροις
 1260 Λειχῆνα γεννᾶ· ῥίζα δ' οὗτος τῆς λέπρας.

Λευκὴ δὲ ἐστὶ δέρματος πεπονθότος
 Μετάστασις τις πρὸς τὸ λευκὸν τῆς χροῆς.
 Γενᾶ δὲ ταύτην φλέγματος γλίσχρου φύσις.
 Λευκὴ δὲ πρωτόροϊζος ἀλφὸς τυγγάνει,
 1265 Τρέπων τὸ σῶμα μέχρι τῶν ὀρωμένων.

Πρόδηλός ἐστι κλῆσις ἐξανθημάτων.
 Χυμῶν γὰρ ἄνθη τυγγάνουσι ποικίλων.
 Ἡ νυκτός ἔλκος, νυκτός ἀγύνον πλέον,
 Φλυκταινοειδές, ὑπέρουθρον τὴν χροῶν.

1270 Δορᾶς φρόνει βλάστημα τὴν μυρμηκίαν,
 Μικρὸν, τυλῶδες, οἷα μύρμηξ ἐσθίον,
 Βάσιν πλατεῖαν τῇ φύσει κεκτημένην,
 Τὴν δὲ στενὴν ἔχουσαν ἀπροχορδόνην.

Τὸ γάγγλιον δὲ συστροφῇ νεύρου πέλει.

1275 Ἡ φλεγμονὴ δ' ὄγκωσις ἐμπύρω ζέσει
 Φλέγουσα κοινῶς τοὺς πεπονθότας τόπους,

Καὶ πᾶς μὲν ὄγκος φλεγμονὴ πεφλεγμένος·

Ἡ κυρίως δὲ φλεγμονὴ κεκλημένη

Ἐξ αἵματος πέφυκεν εἰς τινὰς τόπους

1280 Χρηστοῦ ὀνέντος, τῷ πάχει τε συμμέτρον.

Γάγγραινα δ' ἔστι φλεγμονὴ τις πυρφόρος,

Νεκροῦσα δεινῶς τοὺς πεπονθότας τόπους.

Ὁ δὲ σφάκελος φλεγμονὴ μὲν τυγχάνει·

Καύσας δὲ πᾶσαν τοῦ τόπου τὴν οὐσίαν,

1285 Αἰσθήσεως ἀφῆκεν ἐστηρημένον.

Σφάκελος αὐθις ὀστέων σεσημμένων.

Ἐρπηγὸς χολῆς βλάστημα τῆς ξανθοχοροῦ.

Ἐρυσίπελας ἐκ χολῆς ξανθοπλόκου,

Ἐξ αἵματός τε συμμιγέντος, βλαστάνει,

1290 Μεταστρέφων τὴν κλήσιν ὡς πρὸς τὴν ὕλην.

Βουβῶν δὲ καὶ φύγεθλον, ἀλλὰ καὶ φῦμα,

Πάθῃ πέφυκεν ἀδένων καλουμένων.

Πλὴν ἀλλὰ βουβῶν φλεγμονὴ τῶν ἀδένων,

Φῦμα πρὸς ἐκπύησιν ἠρεθισμένον,

1295 Φύγεθλον ἢ ζέσσασα φλεγμονὴ πλέον,

Τεκοῦσά τ' ὄγκον ἐρυσιπελατόχρουν.

Ὁγκος δοθιὴν ἐκ χυμῶν παχυτέρων

Ἐν σαρκὶ τὴν σύμπηξιν εὐθέως ἔχων.

Φλυκταινοειδὲς ἢ τερέβινθος φῦμα.

1300 Ἀνθραξ διφυοῦς αἵματος γέννημά τι,

Εἰς τὴν μέλαιναν ἐκτραπέντος οὐσίαν,

Ἐχοντος ἔλκος ἐσχαρῶδες τὴν φύσιν.

Ὁ θηριώδης καρκίνος τῶν σωμάτων

Ἀπανταχῇ πέφυκε ῥιζοῦσθαι φύσει,

1305 Μᾶλλον δὲ τιτθοῖς τῶν γυναικῶν βλαστάνει.

Χολῆ δὲ τοῦτον ἢ μελαντίρα τρέφει,

Πληροὶ δὲ κύκλω τὰς προκειμένας φλέβας.
 Ἄς ἂν τις εἰκάσειε θηρίου πόδας.

Τὸ δ' ἐμφύσημα πνεῦμα λεπτὸν τυγχάνει,
 1310 Ἡ πρὸς τὸ σῶμα τῆς δορᾶς ἠθροισμένον,
 Ἡ πρὸς τὰ κοῖλα τῆς κάτωθι κοιλίας.

Ὁ σκίρρος ἐστὶν ὄγκος ἐσκληρωμένος
 Αἰσθήσεως ἄμοιρος, οἷά τις τύλος.
 Οὐκ ἀκριβῆ δὲ τὸν θυσαιόθητον λέγε
 1315 Χυμῶν δὲ τοῦτον ἢ περιγλισχρος φάσις
 Αὐξεί πρὸς ὄγκον καὶ τυλώσασα τρέφει.

Χοιρὰς δ' ἀδὴν πέφυκεν ἐσκιρωμένη.

Τὸ κηρίον δ' ὄγκωσις ἐντετραμένη,
 Ὡς οἷα σίμβλον βλύζον ἔγχυμον μέλι,
 1320 Κατὰ τράχηλον τὸ πλέον καὶ μασχάλας.

Ὁ κόλπος ἔλκος οὐδαμῶς συνημμένος.
 Κόλπος τυλώδης, ἢ καλουμένη σύριγξ.

Τοὺς δ' αὖ διὰ σφὴνῶσιν ἀρθρώδους πόρους
 Οἱ τεχνικοὶ λέγουσιν ἀγκύλας λόγοι.

1325 Τρία γένη πέφυκεν ἐλμίνθων μόνα.
 Ἡ μὲν γὰρ ἐστὶ στρογγύλη κεκλημένη.
 Ἡ δ' ἀσκαρὶς πέφυκε τὸ τρίτον γένος.
 Ἡ δὲ πασῶν φλεγματοῦδος οὐσία.

Τοὺς λυσοδύκτους ὧδε φεράσειέ τις.
 1330 Φεύγουσιν ὕδωρ, καὶ δάκνουσιν ὡς κύνες,
 Ὡς ὕλακῆν πέμπουσιν ἐξοστηκότες,
 Ἰθροῦσι δεινῶς, σπασμὸν ἰσχοῦσι ξέρον,
 Ἐρυθρὸς αὐτοῖς πᾶς ὁ χρῶς τῶν σωματῶν.

- Ἐποσπαθισμὸς εἶδος ἐστὶν ὄργάνου
 1335 Χειρουργικοῦ, τέμνοντος ὀσμᾶς ῥευμάτων.
 Ὁ δὲ σκυφισμὸς σχῆμα τῆς χειρουργίας.
 Τῶν ὑμένων σκλήρωσις ἐκ τινος τρόπου,
 Οἱ γλῶσσαν ἀμπέχουσι χιτῶνος δίκην,
 Δεινὸν πέφυκεν ἀγκυλόγλωσσον πάθος.
- 1340 Ἡ δ' ἀντιὰς τίς φλεγμονὴ παρισθμίων,
 Καὶ ξηρότης μάλιστα καὶ δυσχερῆστία.
 Ὁ γαργαρεῶν πληκτρον οἷα τυγχάνει
 Φωνῆς ἐνάσθρου ῥεῖμα δ' εἰσδεδεγμένον,
 Εἰ μὲν πρόμηκες σχῆμα τῆ τάσει λάβοι,
 1345 Κίον καλεῖται τεχνικωτέροις λόγοις.
 Εἰ στρογγύλος δὲ καὶ παχὺς γίνοιτό πως,
 Κλῆσιν σταφυλῆς καὶ θέαν προσλαμβάνει.
 Χειρουργία τις ἢ λαρυγγοτομία.
- Τὸ στεάτωμα σκληρόν ἐστὶ σαρκίον.
 1350 Τὸ δ' ἀθέρωμα λεπτόν οἱ ἄγνη σίτου.
 Ἡ μηλικηρὶς ὡς χλιάζον σῶμά τι.
 Ὀγκος δὲ χαῦνος ἀνεύρουμα τυγχάνει.
 Γεννᾷ δὲ τοῦτον αἱματόπνους οὐσία.
- Ἡ βρογχοκλήλη τοῦ τραχήλου τυγχάνει
 1355 Ὀγκοῖς, ὡς ἔπαρμα τοῦ βρόγχου τάχα.
 Ἐξὸμφαλόν τι ἐστὶν ὀμφαλοῦ πάθος
 Ἡ συρραγέντος τοῦ παθόντος ὑμένος,
 Ἡ συμπεσόντος εἰς τὸν ὀμφαλοῦ τόπον,
 Ἡ συνδραμούσης ὑγρότητος ἐνθάδε,
 1360 Ἡ συρρυσίσης αἱματώδους οὐσίας.
 Καὶ πλεῖστ' ἂν εἴποις αἷτια πρὸς τὸν λόγον.
- Πόσθη τὸ δέριμα τῆς βαλάνου τυγχάνει.

Ἐποσπιδισμὸς σχῆμά πως χειρουργίας.

Φίμωσις ἐστὶν ἢ μὲν ὡς βύουσά πως
 1365 Ἀνωθεν τὴν βάλανον εὐσάρκῳ σκέπη.
 Ἡ δ' ὡς ὑποτρέχουσα καὶ γυμνοῦσά πως.
 Ὁ θύμος εἶδος φύματος τῆς βάλανου.
 Λυμαίνεται δὲ ταῦτα καὶ πόσθην ἴσως.

Καθητερισμὸς κύστεως χειρουργία.

1370 Ἡ σαρκοκλήη ῥευματισμὸς διδύμου.

Ἡ κισσοκλήη κισσός ἐστι σωμαίων

Ἐκτεροφόντων τῶν διδύμων οὐσίαν.

Ἐρμαφροδίτων ἀγκίδυρος ἢ φύσις.

Ἐρμαφροδίτων ἀγκίδυρος ἢ φύσις. Ἡ κισσοκλήη κισσός ἐστι σωμαίων Ἐκτεροφόντων τῶν διδύμων οὐσίαν. Ἡ σαρκοκλήη ῥευματισμὸς διδύμου. Καθητερισμὸς κύστεως χειρουργία. Ἐποσπιδισμὸς σχῆμά πως χειρουργίας.

XIV.

Ψ Ε Λ Λ Ο Υ

ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ.

- 1 **Κεφ. α΄.** Αἰτιολογίσασθαι μὲν σοὶ τὰς ἐν τοῖς λίθοις
δυνάμεις οὐκ ἂν τολμήσαιμι, οὐδὲ μιμήσομαι κατὰ τοῦτο
τὸ μέρος τῶν δογματικῶν τὴν προπετείαν, δυνάμενος ἀφ'
ἐκάστου πολλὰ εὐρεσιλογεῖν. Ἐκάστης δὲ τῶν διεγνωσμέ-
5 νων ἡμῖν λίθων καὶ ἃς μάλιστα ἀγαπῶμεν οἱ ἄνθρωποι
τὰς ἐνούσας δυνάμεις ἀνακαλύψω σοὶ, ἵνα ἐν καιροῖς αὐ-
τοῖς χρῶο καὶ τινα ὠφέλειαν καρπίζωιο παρ' αὐτῶν, καὶ
ἵνα τὰς ἀγνώστους ἡμῖν λίθους ἐάσω τὸν Ὀνοκάρδιον
καὶ τὴν Ὀλκάδα, καὶ τὸν Σπογγίτην, τὸν τε Λει-
10 μωνιάτην, καὶ τὸν Λύγκουρον, τὸν τε Τριγλίτην,
καὶ τὸν Τριόφθαλμον, καὶ τὸν Σακόδιον καὶ Συ-
ριγγίτην, καὶ τὸν Σχιστόν, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι, ὧν τὰ
ὀνόματα μόνον ἴσμεν, οὐ μέντοι γε αὐτοῖς ἐντυγχάνομεν
ἀπὸ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν ἀπάρξομαι.
- 2 **β΄.** Ἀντίκα ὁ Ἀδάμας· χροιάν μὲν οὗτος ἔχει νελί-
ζουσαν καὶ σιλπινὴν, κραταῖός τε ἐστὶν καὶ δύσθραυστος.
ἡμιπριταίους πυρετούς σβέννυσιν ἐξαρθρώμενος.
- 3 **γ΄.** Ὁ Αἱματίτης· ὀνομάζεται δὲ οὕτως, ὅτι βρε-
χόμενος ὕδατι αἱματώδη χροιάν ἀφίησι· ὀφθαλμίας ἰαταί
20 μεθ' ὕδατος ἐγχρωώμενος.
- 4 **δ΄.** Ἀμέθυσος ὑακινθώδης μὲν ἐστὶ τὴν χροιάν,
ἰαταί δὲ καὶ κεφαλαλγίας, καὶ τοὺς πίνοντας οἶνον φυλάτ-
τει νήφοντας, ὅθεν αὐτῷ καὶ τὸ ὄνομα.
- 5 **ε΄.** Ὁ ἄνθραξ ἐν Ἰνδοῖς μὲν ἔχει τὴν γένεσιν· ἐστὶ
25 δὲ ἄνθραξιν ἐμφορῆς, καὶ ὁ μέντοι ἐστὶ τηλεφεγγής, ὁ δὲ

βραχύτητι μελάντερος. εὐρίσκεται δὲ ἐν ὄρεσιν ἀντιλάμπων
ταῖς ἀκτίσι ἡλιακαῖς καὶ ποικιλλόμενος μὲν. τοῦτον οἱ λι-
θογνώμονες ἴσασι, οὐ μὴν γε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ
μεμαθήκασιν, εἰ μὴ μόνον τὸν ἀνθρακίτην τὸν παρὰ
Θεσπρωτοῖς γενόμενον, ἔλαττον τὸ πυραυγὲς ἔχοντα, κε-
φαλαλγίας ἰᾶσθαι φασὶ παρὰ τῷ κάμνοντι θυμιώμενον.

ε'. Ὁ Ἀχάτης· ἔστι δὲ ποικίλος τὴν χροίαν καὶ 6
διηλαϊσμένος· καὶ ὁ μὲν πάρωχρος, ὁ δὲ φοινικόχρους ἢ
σαρκοειδής. Ὀφθαλμῶν ῥεύματα καὶ κεφαλαλγίας ἰᾶται,
ἐπέχει δὲ καὶ ῥοῦν γυναικῶν καὶ τῷ ὑγρῷ ὕδρωπι ἀντίθε- 10
τός ἐστι καὶ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς ξηραντικῆς δυ-
νάμεως, ὡς καὶ ὕδωρ ἀναπίνειν δύνασθαι καὶ κενὸν ἄγρος
ποιεῖν.

ζ'. Ὁ δὲ Βήρυλλος· τρεῖς δὲ τοῦτου τοῦ λίθου 7
μορφαί· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἐλαιοβαφής ἐστι τὴν χροίαν, ὁ 15
δὲ θαλάττη προσεικώς, ὁ δὲ λαμπρὸς τὰς ἀγὰς καὶ ὁμο-
φυῆς καὶ λάμπων πόρρωθεν. οὗτος οὖν ὁ λίθος ἐντάσεις
ἰᾶται καὶ σπασμούς καὶ ὀφθαλμῶν ὀδύνας καὶ ἴκτερον.

η'. Ὁ Γαλακτίτης ἀπορρήτω βρῦει γάλακτι, ἐνθεν 8
γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦνομα· κατασπᾶ δὲ γάλα ταῖς γυναιξί· 20
λήθην δὲ ἐργάζεται τῶν κακῶν καὶ μνήμην τῶν καλῶν.
ἀντίθετος δὲ ἐστὶ καὶ θηρίων πληγαῖς περιαιπτός γεγυμένος.

θ'. Τὸ ἤλεκτρον· ἔστι δὲ τὸ μὲν Ἰνδικόν, τὸ δὲ 9
Λιγυστικόν. οἰκειοῦνται δὲ παρὰ τὸν Ἡριδανὸν παταμόν.
ἐνιοὶ δὲ καὶ δάκρυον αὐτό φασὶ δένδρου τινός· κοῦφον 25
γὰρ ἐστὶ καὶ θυμιᾶται ὡς ὁ λιβανωτός καὶ ἡ μαστιχῆ.
ἰᾶται δὲ δυσουρίαν περιαιπτόμενον καὶ πυρετὸν ἀπαλλάτ-
ται καὶ στομάχου ῥεῦμα ἴσησι, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς δὲ
ἐγγριώμενον ὀξυδορκίαν χαρίζεται.

Κεφ. ι'. Ἡ Ἰάσπις φύσει κρυσταλλοειδής, ὀλίγου 10
ἐπιτεινομένη τὴν χροίαν. καὶ ἀρίστη μὲν ἢ πορφύρουσα, 21
δευτέρα δ' ἢ φλεγματικώτερα παράλευκος· ἔστι δὲ τις καὶ
ἀεροειδής· ἀναστέλλει δὲ ῥεύματα κεφαλῆς καὶ τοὺς ἐφιάλ-
τας ἀπωθεῖται, καὶ λοιμικοῖς ἀντιπᾶττεται πάθει καὶ ἐπι-
ληπτικοῖς. Ἔστι δὲ τις Ἰάσπις σμαραγδιζουσα· ἢ δὲ ἐμ- 35
φερῆς χίονι, καὶ ἄλλη ἐμφερῆς ἄρνου ἐγκεφάλῳ, ἧς οὐπω
οὐδεὶς ἐγνώκει τὴν δύναμιν.

- 11 *Κεφ. ια΄.* Ὁ Ἰδαῖος Δακτύλος ἐν Ἰδη τῆς Κρήτης γίνεται, καὶ ἐστὶ τὸ σχῆμα δακτύλω ἀνδρὸς ἐμφερῆς τῷ ἀντίχειρι, τὴν χροιάν σιδηρόχρους· οὗτος ὁ λίθος δικαιότατος πάντων τῶν λίθων ἐστὶ· τὰς μὲν γὰρ ἐκ τῶν
5 δικαίων μίξεων γενομένας σποράς τελειοῖ, φθείρει δὲ τὰς ἀθεμίστους καὶ παρανόμους.
- 12 *Κεφ. ιβ΄.* Ὁ κρύσταλλος ἔοικε μὲν ὕδατι καθαρῷ ἔγκαις δὲ ὑπὸ ἡλίου χροιάν ἀμεθύσου μεταλαμβάνει, ἐπὶ δὲ τὸ βαθύτερον τραπείς Ἰάσπιδι γίνεται ὁμοίος. οὗτος
10 τρόμους ἀπερύνει καὶ ἐκλύσεις νεύρων ἀνατριβόμενος.
- 13 *Κεφ. ιγ΄.* Ὁ λυχνίτης· ἐστὶ δὲ νυκτάλωπος ἀσθηθεὶς ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ῥεύματά τε ἐπέχει ὀφθαλμῶν ἐν λινῷ ῥάκει περιτιθεὶς τῷ μετώπῳ.
- 14 *Κεφ. ιδ΄.* Ὁ μαγνίτης λίθος ἐστὶ μέγας καὶ βα-
15 ρύς καὶ ἀνώμαλος, καὶ ὁ μὲν τις ἐπισπάται τὸν οἰδηρον, ὁ δὲ ἀναπτύει· ἀναλυόμενος δὲ γάλακτι ὄξυδορκίαν ποιεῖ καὶ μελαγχολίαν ἰάται.
- 15 *Κεφ. ιε΄.* Ὁ ὄνυξ εὐμεγεθής ἐστι, ὥστε τοὺς Ἰν-
20 δούς πόδας κλίνης ἐντεῦθεν τορσύνει· διαρθεὶς δὲ πρὸς αὐγὴν παντοίαν ἀναφέρει χροιάν, ἢ γὰρ ἀνθρακώδη, ἢ μέλαιναν, ἢ σαρκοειδῆ· ἀναλυθεὶς δὲ ἐπέχει φαντασίας νυκτερινάς, ὀδοῦσί τε ῥευματιζομένοις παρατριβόμενος ὠφελεῖ.
- 16 *Κεφ. ις΄.* Ὁ σάπφειρος ἴσθησι ῥεύματα ὀφθαλμῶν μετώπῳ περιεφθεῖς. ἐλκώσεις ἰάται ποθεὶς μετὰ γά-
25 λακτος· ξηραντικὸς γάρ ἐστιν καὶ στυπτικὸς καὶ πυρετοῖς ὀξέσιν ἀντίθετος.
- 17 *Κεφ. ιζ΄.* Σαρδόνυξ ἢ λίθος. αὕτη μέσην ἔχει γραμμὴν λευκὴν. ἐστὶ δὲ μονόχρους. ὀφθαλμῶν ἴσθησι ῥεύματα καὶ διεξωσμένη τοὺς τῶν ἐμβρύων ἐπέχει ὀλισθούς. ἢ δὲ
30 ποικίλη ὠφελεῖ μελαγχολικοῖς ἐξαρτωμένῃ.
- 18 *Κεφ. ιη΄.* Ὁ Σεληνίτης. καλεῖται δὲ οὕτως, ὅτι ὀφθαλμὸν οἷόν τινα ἔχων συναυξόμενον τοῦτον καὶ συμμειούμενον ταῖς τῆς σελήνης ἀυξήσεσι καὶ μειώσεσι δείκνυται.
- 19 *Κεφ. ιθ΄.* Ἡ Σμάραγδος πρασοειδής ἐστὶ καὶ ἡρέμα χρυσαίγουσα, καὶ τι καὶ τοῦ γλαυκοῦ παρεμφαίγουσα χρώματος. γεννᾷ δὲ ταύτην καὶ Αἰθιοπία καὶ Αἴγυπτος καὶ

Πέρσις καὶ τινα ὄρη τῆς Ἀττικῆς. αὕτη καταπλαττομένη μεθ' ὕδατος ἐλεφαντικοῖς βοηθεῖ, πινομένη δὲ μεθ' ὕδατος αἵματος ἐπέχει ροάς.

Κεφ. κ'. Γάκινθος. τοῦτον τίκει μὲν ἡ Ἰνδῶν. 20 ἔστι δὲ θαλαττόχρως· ἰάται δὲ πνευματώσεις καὶ ῥήγματα ἢ μελαγχολίαν τε παύει σὺν ὄξει ποθείς.

Κεφ. κα'. Χρυσόλιθος ἀντίθετον σχῆμα ποιεῖ πά- 21 θεισιν ὀφθαλμῶν.

Κεφ. κβ'. Χρυσήλεκτρος. οὗτος φορούμενος περὶ 22 τράχηλον σβέννυσι πυρετούς. 10

Κεφ. κγ'. Χρυσόπρασος. οὗτος περὶ τοὺς καρ- 23 ποὺς φορούμενος παρέχει ὀξυδορκίαν, στόμαχόν τε ἰάται καρδιαλγούντας καὶ λύει ἐμπνευματώσεις.

Κεφ. κδ'. Χαλαζίας. λευκός ἐστίν οὗτος καὶ στε- 24 ρεὸς καὶ κρυστάλλῳ μικρῷ ἰσοκῶς. περιαρτώμενος δι' ἰάται 15 σκορπίων πληγὰς.

Κεφ. κε'. Τοπάζιον λίθος ἐστὶ διαφανής, ἕλω 25 παρεμφερής. φύεται δὲ εἰς τὸν Ἀραβικὸν λεγόμενον κόλπον ἐν τινὶ πελαγίᾳ νήσῳ, καὶ ἡμέρας μὲν οὐχ ὁράται, κρύπτει γὰρ αὐτοῦ τὸ φέγγος ἥλιος, νυκτὸς δὲ διαλάμπει 20 πόρρωθεν. καὶ τραχὺς μὲν εὐρίσκεται καὶ ἀνώμαλος, τεχνικοῖς δὲ ὄργανοις λεινείται. οὗτος μαινομένους ἀποκαθίστησι τριβείς καὶ ποθείς. δρᾶ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ περιάπτως.

Κεφ. κς'. Τοῦτων δὲ τῶν παρὰ τοῖς λίθοις δυνά- 26 μων αἰτίας πολλοὶ ἐθάρρησαν ἀποδοῦναι, τῶν μὲν ἀρχαιοτέρων σοφῶν Ἀναξαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος, τῶν δὲ οὐ πολὺ πρὸ ἡμῶν ὁ ἐκ τῆς Ἀφροδισίας Ἀλέξανδρος ἄνθρωπος περὶ πάντων ἀπλῶς εἰπεῖν καὶ τῶν ἀπορρήτων τῆς φύσεως προχειρότατος. Σοὶ δὲ ἀποχρῶσα ἔστω ἡ ἐκάστου τῶν λίθων δύναμις καὶ ἐνέργεια· τοὺς δὲ 20 λόγους αὐτῶν καὶ τὰς αἰτίας παρὰ τοῖς ἄνω θησαυροῖς ἔασον.

XV.

ΣΩΡΑΝΟΤ ΕΦΕΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

ΚΑΙ

ΒΙΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

ΠΕΡΙ ΜΗΤΡΑΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΑΙΛΟΙΟΥ.

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

Ed.
Cocchii
p. 44

α'. Ἐπὶ κρανίου. Κάταγμα ἔστι διαίρεσις ὅσπου κατ' εἶδος δὲ ἐπὶ κρανίου, τὸ μὲν ὠνόμασται ῥωγμή, τὸ δὲ ἐγκοπή, τὸ δὲ καμάρωσις, τὸ δὲ ἐγγείωμα, τὸ δὲ ἐμπύημα, τὸ δὲ ἀποσκεπαρισμός, ὡς δὲ ἐνιοὶ λέγουσιν καὶ ἀπήχημα καὶ ἔλιγμα.

β'. Ῥωγμή μὲν οὖν ἔστιν ἀπλῆ ῥήξις ὁστέου παραπλησία ταῖς ὀρωμέναις ἐπὶ τῶν ὑέλων σκευαρίων, ἢ μὲν ἄγαν στενὴ καὶ τριχοειδής, ἢ δὲ ποσῶς πλατυτέρα, διαφέρουσα κατὰ μήκος, ἐπεὶ ποτε μὲν κατὰ τῶν πλείστον ἐπιδήκει μερῶν τοῦ κρανίου, ποτὲ δὲ ἐνδοτέρω ῥαφῆς ὀρίζονται, καὶ κατὰ βάθος, ἢ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς μόνης ῥήγνυσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ μέχρι διπλῆς, ἢ μέχρι μηνίγγων. Καταλαμβάνεται δὲ προσεταλμένων τῶν ὑποκειμένων τῆ ὄψει, στενοῦ δὲ ὄντος τοῦ τραύματος μηλώσει. Λεπτῆς γὰρ μηλωτίδος ἐντεθείσης τραχύτης ὑποπεσεῖται. Διακρίνεται δὲ τῆς ῥαφῆς τῷ εὐδυνεσοτέραν μὲν εἶναι τὴν ῥωγμὴν, νύττειν τε καὶ τραχύνειν ἐνιάκως τὰ ἐπικείμενα, σκολιωτέραν δὲ τὴν ῥαφὴν καὶ μηδέποτε τραχύνουσαν. Τὴν δὲ ἄρρι μηνίγγων καταληπτίον ἐκ τῶν παρεπομένων

μήνιγγι νυσομένη καὶ φλεγμαινούση καὶ διαπυϊσκούση· τὴν γὰρ μηδὲν τούτων ἐπιφέρουσαν οὐδὲ καταλαμβάνειν εὐχρηστον· τότε γὰρ δεῖται τῆς ἀνασκευῆς ὅταν ἐπιφέρῃ τι τῶν εἰρημένων.

γ'. Ἐγκοπὴ δὲ ἐστὶ ῥῆξις ὀστέου πλαγία γινομένη διὰ πρόπτωσιν ἐπάκμου σώματος· καὶ ταύτης δὲ παρὰ τὸ βάθος ἢ διαφορὰ παραπλησία τῇ ῥωγμῇ, καταληπτὴ δὲ τῇ ὀράσει, μέχρι οὐ ποτε καὶ τὴν τῆς μήνιγγος ὀρᾶσθαι παλμόν.

δ'. Καμάρωσις δὲ ἐστὶν δυοῖν ὀστέων ἀνάκλασις πρὸς ἀλλήλα τὴν συνέρεισιν ποιησαμένων, ὅταν ἐπακμόν τι σφηνωθὲν μετὰ βίας ἀνασπασθῇ, καταλαμβάνει δὲ τοῦτο ὄψις. Πρὸς δὲ τὴν σημείωσιν ὄγκος ὑποπεσείται μετὰ τραχύτητος. Ἐσθ' ὅποτε δὲ καὶ τῆς διπλῆς σωζομένης, καθ' ὃ συνήρεικεν ἀλλήλοις τὰ χεῖλη, δι' ἧς κενεμβατεῖ καθιέμενον τὸ ἄκρον τῆς μηλωτίδος.

ε'. Ἐγγείσωμα δὲ ἐστὶν ὀστέου ῥαγέντος ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον ὑποδρομή, θλίψιν ἐπιφέρουσα μὴνίγγων, ποτὲ μὲν κατὰ πᾶν ἀπολελυμένης τῆς κατὰ βάσιν συνεχείας, ποτὲ δὲ κατὰ τι μενούσης.

ς'. Ἐμπίεσμα δὲ ῥῆξις ὀστέου πολυμερῆς μετὰ τοῦ ὑφίξηκέναι τὸ καταγῆν, ὡς καὶ θλίψιν ἀποτελεῖν. Καταλαμβάνει δὲ ἐκάτερον ὄψις καὶ μήλωσις· κοιλὸν γὰρ ἐκότερον μετὰ τῆς ἐν κύκλῳ τραχύτητος ὑποπίπτει, καὶ συνεικὸν τὸ καταγῆν ὀστοῦν πάντως.

ζ'. Ἀποσκεπαρισμὸς δὲ ὀλοτελής ὀστοῦ ἀποκοπὴ παράλοξος, καθάπερ ἐπὶ τῶν σκεπάρνοις ἀποπελεκόμενων ξύλων· καὶ ἀποσύρματα λέγεται, συναφαιρουμένης καὶ τῆς ἐπικειμένης σαρκός.

η'. Ἀπήχημα δὲ ἐστὶν κατ' ἐπίουσις ἢ ἐκ τῶν ἀντικειμένων τοῖς περιληγῶσι μέρεσιν τοῦ κρανίου γενομένη ῥωγμῇ, δίχα τραύματος τῶν ἐπικειμένων.

θ'. Θλάσμα δὲ κατ' ἐπίουσις τὸ ἐπὶ τῶν παιδῶν τοῦ ὀστέου κοίλωμα, παραπλησίως τοῦ ἐπὶ τῶν δερματίνων ἢ μολυβίνων ληκύθων ἄνευ ῥήξεως. Ὁ μέντοι Δημήτριος τοῦτο ἐμπίεσμα καλεῖ.

ί'. Περὶ δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις κατάγματα γίνεται, τὰ μὲν σχιδακηδὸν ὡς ἀπ' εὐθείας σχίζεται, τὰ δὲ καυληδὸν

ἢ ῥαφανηδὸν ἢ σινηδὸν, τὰ δὲ εἰς ὄνυχα ἢ καλαμηδὸν
 ὑπολόξως κατὰ πέραις εἰς ἄλληλα, ὥστε περιφέρειαν ἔναγμον
 48 γίνεσθαι σήματι ὄνυχος παραπλησίαν, τὰ δὲ κατὰ ἀπό-
 θραυσιν ὡς πανταχόθεν ἀπολελυμένην ἔχειν τὴν συνέχειαν,
 5 τὰ δὲ ἀλφιτηδὸν καὶ καρυηδὸν, ὅσα εἰς ἄραγμα πολυμε-
 ρῶς εἰς λεπτὰ μέρη ῥήγνυται.

α'. Περὶ ῥινόσ. Ῥινόσ μὲν οὖν καταγείσης ση-
 μείωσις γίνεται ἢ σκαλίωσις, ἐνίοτε καὶ ἀποθραύεται τι
 μέρος αὐτῆς καὶ διὰ τῶν δακτύλων μετάγεται. Τὴν δὲ
 10 ἄνευ πάσης διαστροφῆς ῥῆξιν διὰ μηλωτίδος καταλαμβά-
 νομεν, ἢ καὶ δακτύλων, ἐπινυσομένων τῶν ἐπικειμένων.

ιβ'. Περὶ γένυος. Γένυος δὲ ῥαφανηδὸν μὲν πολ-
 λάκις, σχιδακηδὸν δὲ ὀλιγάκις κατάγνυται, ποτὲ δὲ καὶ κατὰ
 θραυσιν ἀδιάστροφος μένει, ἢ διαστρέφεται συννεύουσα ἢ
 15 παραλλάσσουσα ἄνω ἢ κάτω, ἔσω ἢ ἔξω περιτρεπομένη.
 Σημειωτέον δὲ τὸ ἐπὶ ταύτης κάταγμα τῆ ὑπεροχῆ καὶ τῆ
 κοιλότητι, καὶ τῆ διαστροφῆ τῆ πρὸς τι τῶν εἰρημένων
 μερῶν, ὥστε μὴ κείσθαι τοὺς ὀδόντας αὐτοῖς οὐ καταλλή-
 λως, καὶ τῷ πρὸς τὴν διὰ τῶν δακτύλων κίνησιν νόσον
 20 γίνεσθαι τὸν νυγμόν, ἐν δὲ τῆ συννεύσει τὴν ὑπεροχὴν
 ἐν τῆ εὐρυχωρίᾳ τοῦ στόματος εὐρίσκομεν. Γινομένης δὲ
 περιοχῆς ἢ κοιλότητος κἂν ταῖς ἐξαρθρήσει, διακριτέον τὸ
 πρὸς τοῖς κορωνοῖς ῥαφανηδὸν γινόμενον κάταγμα, διὰ τοῦ
 κινεῖσθαι κατὰ τὴν διὰ τῶν δακτύλων παραγωγὴν, τὸ
 25 ἐξάρθρημα δὲ ἀκίνητον εἶναι μέχρι τῆς διαστάσεως.

ιγ'. Περὶ κλειδός. Κλειδός δὲ καταγείσης σχιδα-
 κηδὸν μὲν πλατυτέραν αὐτῆς τὴν θέσιν ὀρῶμεν, πρὸς τε
 τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ἐντυποῦται τὸ δέγμα εἰς παρα-
 μήκη κοιλότητα, καὶ προσεπινύττεται. Ῥαφανηδὸν δὲ πρὸς
 30 τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων κινούμενον ὑποπίπτει τὸ ὄστον,
 καὶ πρὸς τὴν παραγωγὴν διὰ τῆς ψύσεως τρίζον· ὁ δὲ
 θώραξ φαίνεται στενότερος περιτροπῆς γενομένης, ὁρᾶται
 δὲ καὶ διαστροφῆ καὶ ὄγκος καὶ κοιλότης. Εἰς ὄνυχα δὲ τὸ
 ἄκρον τοῦ κατάγματος στεγνότερον ὑποπίπτει, καὶ ἀκόλοπι
 35 παραπλησίως νύσσει τὸ σύγκριμα. Ἀλφιτηδὸν δὲ πολλά-
 κισ, καὶ ἀνωμαλία τοῖς δακτύλοις ὑποπίπτει.

κόλλημα τὸ ἐπὶ τῆς ἀκροῦς τοῦ ὄνυχου ἐν τῇ ἐπέρεισιν

ιδ'. Περὶ ὀμοπλάτης. Τῆς ὀμοπλάτης τὸ μὲν τραπεζῶδες εἰ καὶ σπανίως ῥήγνυται καὶ ἐμπιέζεται.

ιε'. Περὶ ῥάχως. Ἡ δὲ ῥάχως θραύεται, καταλαμβάνεται δὲ τραύματος μὲν γενομένου διὰ τῆς ὄψεως, χωρὶς δὲ τραύματος ἢ μὲν ἀπλῆ ῥήξις διὰ τῆς πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπίπτει ἀνωμαλίας σὺν τῷ τοπικῷ πόνῳ. Τὸ δὲ ἐμπέσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ ἀλγῆματος νυγματώδους καὶ νάρκης τοῦ περικειμένου βραχίονος, καὶ εἴξεως καὶ ψόφου.

ισ'. Περὶ στέρνου. Στέρνου δὲ ἡ μεσότης μὲν διαορεῖται καὶ ἐμπιέζεται, τὸ δὲ ἄκρον ἀποθραύεται. Τὴν μὲν οὖν ῥῆξιν σημειωτέον, διὰ τὴν πρὸς τοὺς δακτύλους ἀνωμαλίαν καὶ τοῦ ψόφου. Ἐμπέσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ τῆς συνείξεως, ἐπομένης δυσπνοίας καὶ βηγῶς καὶ νύξεως, ποτὲ δὲ καὶ αἵματος ἀναγωγῆς.

ις'. Περὶ πλευρᾶς. Πλευρᾶς δὲ καταγείσης ἀνωμαλία πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπεσεῖται, καὶ ψόφος, καὶ διαστροφὴ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἔνδον ἀπόνευσις, ἀλγῆμά τε νυγματώδες μετὰ δυσπνοίας καὶ βηγῶς, ἐνίαισι δὲ ἀναγωγῆς αἵματος.

ιη'. Περὶ ἰσχίων. Τὰ δὲ τῶν ἰσχίων ὅσα κατὰ πέρασ θραύεται, καὶ κατὰ τὴν μεσότητα παρὰ μῆκος ῥήγνυται, καὶ ἐμπιέζεται, νυγματώδεις πόνους ἀποτελοῦντα, καὶ τοῦ περικειμένου σκέλους νάρκην. Μετακτεῖον οὖν τὴν ἐπὶ ὀμοπλάτης σημείωσιν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν τῆς ἤβης ὀστέων.

ιβ'. Περὶ βραχίονος καὶ μηροῦ. Βραχίονος δὲ καταγέντος ἢ μηροῦ, διαστροφὴ γίνεται πρὸς τοὺς τέσσαρας τόπους, πλεοναζόντως δὲ ἐπὶ μηροῦ γίνεται πρὸς τὸν ἔμπροσθεν, καὶ γὰρ εἰς τούτους φυσικῶς γεγυσσῶται. Πάρεπεται δὲ ὄγκος εἰς ὃ διαστρέφεται, κοιλότης δὲ ἐξ οὗ μεταγεται, κινήσεις δὲ πρὸς τὴν διὰ τῶν χειρῶν παραγωγὴν καὶ ψόφος, καὶ συνέρσεις τοῦ μήκους.

ιγ'. Περὶ πήχεος καὶ πνήμης. Τῶν δὲ τοῦ πήχεος ὀστέων καὶ τῶν τῆς κνήμης, ἐκατέρων μὲν καταγέντων, τὰ ὅμοια τοῖς ἐπὶ βραχίονος καὶ μηροῦ, τοῦ δὲ ἐτέρου τῶν ὀστέων ἢ διαστροφὴ μὲν ἦντον. Παραλλάττει δὲ εἰς δύο

τόπους, τὸν ἔμπροσθεν καὶ τὸν ὀπίσω· καὶ εἰ μὲν ὁ πῆχυς ἔπαθεν, τὸν ἔσω, εἰ δὲ κερκίς, τὸν ἔξω· καὶ εἰ μὲν ἡ κνήμη, καὶ τὸν ὀπίσω, εἰ δὲ ἡ περόνη, καὶ τὸν ἔμπροσθεν.

κ'. Περὶ ἐπιγονατίδος. Ἐπιγονατίδος δὲ κατα-
5 γείσης, κίνησις ὑποπίπτει τῆς κατ' αὐτῆς συνεχείας καὶ κοιλότητος καὶ ψόφου.

κβ'. Περὶ καρποῦ καὶ μετακαρπίου καὶ σκυ-
ταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων. Τὰ δὲ τοῦ
καρποῦ καὶ μετακαρπίου καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων ἀπάν-
10 των ὅσα καταγνύμενα, κινεῖται καὶ ψοφεῖ, παραπλησίως
δὲ καὶ τὸ κυβοειδές.

κγ'. Περὶ ἀστράγαλου. Ἀστράγαλος δὲ οὐ κα-
τάγνυται, διὰ τὸ περιέχεσθαι περόνη καὶ κυβοειδεῖ. Διὰ
δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ ὀτός οὔτε τοῦ τραχήλου ὁ
15 σπόνδυλος· κέκρυπται γὰρ τῇ κοιλότητι.

κδ'. Κοινῶς δὲ ἐπὶ πάντων σημειωτέον κίνδυνον,
ὅπου μετὰ τραύματος καὶ μετ' ἐκπορτίσεως, τῶν καταγνύ-
των ὀστέων γέγονεν ἡ πείσις, ἐπινύσσεται δὲ κύρια μέρη
καὶ συμπάθεια παρακολουθεῖ, καὶ μελασμοὶ καὶ ἀφανία
20 καὶ καταψύξεις. Καὶ εἰς τὰ παρὰ τοῖς ἄρθροις δὲ γινό-
μενα, τῶν κατὰ μέσα τὰ κῶλα χαλεπώτερα σημειωτέον· οὐ
γὰρ ἐξ ἴσου δέχεται τὴν ἐπίδοσιν. Καὶ περὶ καταγμάτων
ἀπόχρη τσαῦτα.

ΒΙΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΣ.

Ed. Fa-
bricij
p.675

Κεφ. α'. Ἰπποκράτης γένει μὲν ἦν Κῶος, υἱὸς Ἡρα-
κλείδου καὶ Φαιναρέτης, εἰς Ἡρακλέα καὶ Ἀσκληπιὸν τὸ
γένος ἀναφέρων, ἀφ' οὗ μὲν εἰκοστός, ἀφ' οὗ δὲ ἐννεακαι-
δέκατος. μνημονεύει δὲ τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ Ἐρατοσθέ-
νης, καὶ Φερεκύδης, καὶ Ἀπολλόδωρος, καὶ Ἄρειος ὁ Ταρ-
30 σεύς. 2. Μαθητῆς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρὸς,
εἶτα Ἡροδίκου· κατὰ δὲ τινὰς καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου
676 ῥήτορος, φιλοσόφου δὲ Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου. 3. Κατὰ
δὲ τοὺς Πελοποννησιακοὺς ἤκμασε χρόνους, γεννηθεὶς, ὡς
φησὶν Ἰστόμαχος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἰπποκράτους αἰ-

ρίσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῶος ἐρευνήσας τὰ ἐν Κῶ γραμμα-
τοφυλακείᾳ προστίθῃσι, μοναρχούντος Ἀβριάδα, μηνὸς 678
ἄργιανου ἕκτη καὶ εἰκοστῇ· παρ' ὃ καὶ ἐναγίζειν ἐν αὐτῇ
μέχρι νῦν Ἰπποκράτει φησὶ τοὺς Κῶους. 4. Συνασκηθεῖς 6
δὲ ἐν τῇ ἱατρικῇ καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, τῶν γονέων
αὐτοῦ τελευτησάντων, μετέστη τῆς ἰδίας πατριδος, ὡς μὲν
κακότητος Ἀνδρέας φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ἱατρικῆς γενεα-
λογίας, διὰ τὸ ἐμπρῆσαι τὸ ἐν Κνίδῳ γραματοφυλακείῳ.
5. Ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι προθέσει τοῦ τὰ κατὰ τόπους ἀπο- 10
τελούμενα θεάσασθαι, καὶ συγγυμνασθῆναι ποικιλώτερον·
ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῶος ἱστορεῖ, ὄνειρος αὐτῷ παρέστη κε-
λεύων τὴν Θεσσαλῶν γῆν κατοικεῖν.

Κεφ. β'. Τὴν δὲ σύμπασαν Ἑλλάδα θεραπεύων
ἐθανμάσθη, ὥστε καὶ ὑπὸ Περόδικα τοῦ Μακεδόνων βα- 15
σιλέως φθισικοῦ νομοθέντος παρακληθέντα δημοσίᾳ πρὸς
αὐτὸν ἔλθειν μετ' Ἐύρυφόντος, ὃς καθ' ἡλικίαν πρεσβύ-
τερος ἦν αὐτοῦ, καὶ σημειώσασθαι ψυχῆς εἶναι τὸ πάθος. 677
2. Ἦρα γὰρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον
Φίλας τῆς παλλακίδος αὐτοῦ, πρὸς ἣν δηλώσαντα τὸ γε- 20
γονός, ἐπειδὴ παρεφύλαξεν ταύτης βλεπομένης παντελῶς
ἐκείνον τρέπεσθαι, λύσαι μὲν τὴν νόσον, ἀνακτήσασθαι
δὲ τὸν βασιλέα. 3. Παρεκλήθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν
πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ Δημόκριτον μὲν ὡς ἐν μανίᾳ
θεραπεῦσαι, ῥύσασθαι δὲ λοιμοῦ τὴν πόλιν ὄλην. 4. Ἄλλὰ 25
καὶ εἰς τὴν Ἰλλυρίων καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν λοιμοῦ
κατασκήψαντος καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐ-
τοὺς ἔλθειν, παρὰ τῶν πρεσβέων, τίνα ἦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ
τῶν πνευμάτων μαθόν, ἐκείνους μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε.
5. Συλλογισάμενος δὲ τὴν νόσον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἦξειν, 30
προεπιπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν μα-
θητῶν ἐπεμελήθη, τοσοῦτον δὲ φιλέλλην ὑπῆρξεν, ὥστε
τῆς δόξης αὐτοῦ μέχρι Περωῶν διακρύπτου γενομένης, καὶ
διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ Ἰστανίδου τοῦ Ἑλλη-
σποντιῶν ὑπάρχου ἐπὶ μεγάλας δωρεαῖς δεομένου πρὸς 35
αὐτὸν ἔλθειν, διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ἀφιλάργυρον καὶ φιλοι-
κεῖον ἀρνήσασθαι, ὡς καὶ τοῦτο διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπι-

στολής δηλοῦται. 6. Ἐρρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα
 πολεμείσθαι μέλλουσαν ὑπὸ Ἀθηναίων, Θεσσαλῶν δεηθεὶς
 678 ἐπιβοηθῆσαι. διὸ καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν παρὰ Κόοις.
 7. Ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοῖς καὶ Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις, οἵ
 5 τινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς
 Ἐλευσινίοις ἐμύησαν, καὶ πόλιν ἐγραψαν, καὶ τὴν ἐν
 προτανεῖῳ σίτησιν ἔδωσαν εἰς ἐγκότους. 8. Ἀφθόνως δὲ
 τοὺς ἐπιτηδεῖους ἐδίδασκε τὴν τέχνην μετὰ τοῦ προσήκον-
 τος ὄρκου.

10 **Κεφ. γ.** Ἐτελεύτα δὲ παρὰ Λαρισσαίοις, ὅτε καὶ Δη-
 μόκριτος φέρεται τελευτήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐννενήκοντα ἐτῶν,
 οἱ δὲ πέ φασίν, ἄλλοι ρθ', τινὲς ρθ'. 2. Τέθειται δὲ με-
 ταξὺ Γυρῶνος καὶ Λαρίσσης, καὶ δέκνεται ἄχρι δεῦρο τὸ
 μνήμα, ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ σμήνος ἦν ἐργαζόμενον μέλι.
 15 ἀφ' οὗ τὰ ἀφθῶντα παιδάρια χρίουσα παρὰ τῷ τάφῳ ῥα-
 δίως ἀπήλλετον αἰ τίθει. 3. Ἐν δὲ ταῖς πολλαῖς εἰκό-
 σιν ἐσκευασμένος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται, ὡς μὲν
 20 τινες λέγουσι, ἐν πύλῳ παράσημον εὐγενείας, καθάπερ
 Ὀδυσσεύς. ἄλλοι δὲ τῷ ἱματίῳ. καὶ τούτων οἱ μὲν δι'
 εὐπρεπείην, ἐπεὶ φαλακρὸς ἦν, οἱ δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς
 κεφαλῆς, οἱ δὲ δὴ ἔμφασιν τοῦ δεῖν τὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ
 679 χωρίον φρουρεῖν· οἱ δὲ τοῦ φιλαποδήμου τεκμήριον· οἱ δὲ
 τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφείας· οἱ δὲ πρὸς παράστα-
 σιν τοῦ δεῖν καὶ τῷ ὑγιαίνειν φυλάσσεσθαι τὰ βλάπτοντα·
 25 τινὲς δέ, ὅτι χειρίζων πρὸς τὸ τῶν χειρῶν ἀπαραπόδιτον
 συμπεριλαμβάνων τὸ τοῦ ἱματίου περιεχυμένον ἐπετίθει
 τῇ κεφαλῇ.

30 **Κεφ. δ.** Περὶ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλή
 γέγονε διαφωνία, ἄλλων ἄλλα δοξασάντων, ὅθεν οὐκ εὐ-
 μαρὲς τὸ περὶ αὐτῶν ἀποφῆνασθαι, διὰ τὸ πολλὰς αἰτίας
 ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει· πρῶτον τὴν ἐπωνυμίαν· δεύτερον τὸ
 θύνασθαι τὸν χαρακτῆρα τῆς φράσεως τηρῆσαι· τρίτον διὰ
 τὸ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ποτὲ μὲν ῥωμαλεώτερον, ἄλλοτε
 35 ἀσθενέστερον διὰ τὴν ἡλικίαν συγγράφειν. καὶ ἄλλας δὲ
 μετὰ τούτων αἰτίας ἔστιν εἰπεῖν. 2. Ἀφιλάργυρος δὲ καὶ
 τρόποις σεμνὸς καὶ φιλέλλην ὑπῆρχεν, ὅτι καὶ τοὺς ὁμο-
 εθνεῖς ἐθεράπευε οὐμπάσῃ σπουδῇ, ὡς καὶ λοιμῶν ὅλας

ῥύσασθαι πόλεις, καθάπερ εἴρηται. ὄθεν καὶ λαμπρῶν
 ἔνυχε τιμῶν, οὐ παρὰ Κώοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀργείοις 680
 καὶ Ἀθηναίοις. 3. Παῖδας δὲ κατέλιπε θανῶν δύο, Θεο-
 σαλὸν καὶ Δράκοντα· καὶ μαθητὰς παμπληθεῖς, ἐπιφανε-
 στάτους δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, λέγεται καταλιπών. 5

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΜΗΤΡΑΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ
 ΑΙΔΙΟΙΟΥ.

Ed.
 Turnebi

1. Μήτηρ καὶ ὑστέρα λέγεται καὶ δελφύς· μήτρα μὲν 54
 οὖν, ὅτι μήτηρ ἐστὶ τῶν ἐξ αὐτῆς γενομένων ἐμβρύων, ἢ
 ὅτι τὰς ἐχούσας αὐτὴν μητέρας ποιεῖ. κατὰ δὲ τινες, ὅτι 10
 μέτρον ἐστὶ χρόνου πρὸς κάθαρσιν καὶ ἀπότρεξιν. 2. Ὑστέρα
 δὲ, διὰ τὸ ἐσχάτην κείσθαι τῶν σπλάγγων, εἰ μὴ πρὸς
 ἀκρίβειαν, ἀλλὰ κατὰ πλάτος· δελφύς δὲ, διὰ τὸ ἀδελφῶν
 αὐτὴν εἶναι γεννητικὴν. 3. Κεῖται δὲ ἐν τῇ τῶν ἰσχυῶν
 εὐρυχωρίᾳ μεταξὺ κύστεως καὶ ἀπευθυσμένου ἐντέρου, τούτῳ 15
 μὲν ἐπικειμένη, τῇ κύστει δὲ ὑποκειμένη, ποτὲ μὲν ὅλη,
 ποτὲ δὲ ἀπὸ μέρους, διὰ τὸ κατὰ μέγεθος ἐξαλλάττεσθαι.
 4. Ταῖς μὲν γὰρ νηπιάσις μικροτέρα τῆς κύστεως, διὸ καὶ
 ὅλην ταύτην ὑπελήλυθε· ταῖς δὲ ἐν ἀκμῇ παρθένοις ἴση
 τῇ κύστει κατὰ τὰ ὑπερκείμενα· ταῖς δὲ προσηλικεστόραις 20
 καὶ ἤδη διακεκορευμέναις καὶ μᾶλλον προκεκυνηκίαις μεί-
 ζων, ὥστε ταῖς πλείσταις ἐν λήξει τοῦ κόλου προσανα-
 πάνεσθαι. 5. Μᾶλλον δὲ ἐν τῷ κνοφορεῖν, ὡς καὶ τῇ
 ὄρασει καταλαμβάνειν ἐστίν, εἰς πολὺ διογκωμένου τοῦ
 περιτοναίου καὶ τοῦ ἐπιγαστρίου, καὶ ἐκ τοῦ τηλικούτου 25
 εἶναι τὸ ἀποτικτόμενον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ χιτώνων καὶ 55
 ἕργων· μετὰ δὲ τὴν ἀπότρεξιν συστέλλεται μὲν, ἄλλως δὲ
 μείζων ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ πρὸ τῆς ἀποτρέξεως τόπου, καὶ
 ἐστὶ μείζων τῆς κύστεως. 6. Οὐ κατ' ἴσον δὲ ὑπελήλυθεν
 αὐτὴν· κατὰ μὲν γὰρ τὰ ἐμπρόσθια μέρη προπαλίστερός 30
 ἐστὶν ὁ τῆς κύστεως τράχηλος, ὡς ἂν τὴν οὐρήθραν πέρασ
 ἔχων, καὶ ὅλον τῷ γυναικίῳ παρατεινόμενος κόλπῳ, προ-
 ανακχώρηκε δὲ ἀπὸ τῆς ὑστέρας· κατὰ δὲ τὸ ὀπισθεν
 ἀνωτέρῳ τοῦ κύστεως πυθμένος ὁ τῆς μήτρας ἐστὶ πυθμὴν

κείμενος ὑπὸ τὸν ὄμφαλον· ὥστε τῆς κύστεως τὴν μὲν
 080 εὐρυχωρίαν ἐπικεῖσθαι τῷ τραχήλῳ τῆς ὑστέρας, τὸν δὲ
 πυθμένα καὶ κύστει. 7. Συνέχεται δὲ λεπτοῖς ὑμέσιν ἢ
 μήτρα, πρὸς μὲν τὰ ὑποκείμενα τῇ κύστει· πρὸς δὲ τὰ
 5 ἐπικείμενα τῷ ἀπευθυμένῳ· πρὸς δὲ τὰ πλάγια καὶ τὰ
 ἐξόπισθεν τοῖς ἐμπεφυκόσιν ἀπὸ τῶν ἰσχίων καὶ τοῦ ἱεροῦ
 ὀστέου. 8. Τούτων γοῦν συνελκομένων μὲν διὰ φλεγμονῆς
 ἀνασπᾶται καὶ παρεγκλίνεται· παρεμμένων δὲ καὶ χαλωμέ-
 10 νων προπίπτει, ζῶον μὲν οὐκ οὔσα, καθὼς ἐνίοις ἔδοξε,
 τοῖς ἄλλοις δὲ παραπλησίως αἰσθηθῆσιν τοπικὴν ἔχουσα, καὶ
 15 διὰ τοῦτο συστελλομένη ὑπὸ τῶν ψυχόντων, χαλωμένη δὲ
 ὑπὸ τῶν ἀραιούντων. 9. Σχήμα δὲ μήτρας οὐχ ὡς ἐπὶ
 τῶν ἀλόγων ζῴων ἐλικοειδές· ἰατρικῇ δὲ σικία παραπλή-
 20 σιον. Ἀπὸ γὰρ περιφεροῦς καὶ πλατέος ἀρξαμένη τοῦ κατὰ
 15 πυθμένα πέρατος, πρὸς λόγον ἐπὶ στενὸν συνάγεται τὸ
 στόμιον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, τραχήλος· τὸ δὲ ἐπόμενον,
 αὐχὴν· ἢ συνδρομὴ δὲ τούτων, καυλός. 10. Τὰ δὲ ἐκα-
 25 τέρωθεν μετὰ τὴν στενότητα τοῦ τραχήλου πλατυνόμενα
 πρῶτα μέρη, τῶν ὑστερῶν ὅμοια· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, πλευρά·
 20 τὸ δὲ ὑποκείμενον, βᾶσις· τὸ δ' ὅλον χώρημα, κύτος καὶ
 γάστρα καὶ κόλπος. 11. Τὸ δὲ στόμιον κατὰ μέσον κεῖται
 τοῦ γυναικείου αἰδοίου. περισφιγγεται γὰρ ὁ τραχήλος ὑπὸ
 30 τῶν πτερυγωμάτων. τούτων δὲ ἀφέστηκε τὸ στόμιον, ταῖς
 μὲν μᾶλλον, ταῖς δὲ ἦττον παρὰ τὰς ἡλικίας· ὡς ἐπὶ τὸ
 56 πολὺ δὲ τῶν ἤδη τελείαις πέντε ἢ ἕξ δακτύλοις. προχειρό-
 τερον δὲ γίνεται κατὰ τὰς ἀποτέξεις, ἐκτεινομένου τοῦ τρα-
 χήλου. 12. Διάφορον δὲ ἔχει καὶ τὸ μέγεθος, πλὴν ἐπὶ γε
 25 τῶν πλείστων τῷ κατὰ φύσιν τηλικούτον ἔστιν, ἡλικίον τὸ
 30 ἐκτὸς πέρας τῆς ἀκουστικῆς εὐρυχωρίας. 13. Διίσταται δὲ
 κατὰ τοὺς καιροὺς, καθάπερ ἐν τῇ ὀρέξει τῆς συνουσίας
 πρὸς παραδοχὴν τοῦ σπέρματος, κὰν ταῖς καθάρσεσι πρὸς
 ἀπόκρισιν τοῦ αἵματος, κὰν ταῖς συλλήψεσι πρὸς λόγον
 τῆς τοῦ ἐμβρύου συναυξήσεως. ἐν δὲ τῇ ἀποτέξει καὶ πλεί-
 35 στον προσανευρύνεται, μέχρι τοῦ χεῖρα τελείαν παραδέχε-
 σθαι. 14. Κατὰ μέντοι τὴν φύσιν τρυφερόν ἐστι καὶ σαφ-
 κῶδες· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδιακορευτῶν συμφόρητι πνεύμονος ἢ
 τρυφερεία γλώττης ἰοικός· ἐπὶ δὲ τῶν ἀποκενηκνυῶν θα-

λοιιδέστερον γίνεται, κεφάλη πολυπόδος ἢ ἄκρω βρόγγου, καθὼς φησιν Ἡρόφιλος, ὅμοιον, τυλούμενον τῇ παρόδῳ τῶν ἀποκρινομένων καὶ ἀποτικτομένων. 15. Ἡ δ' ὅλη μήτρα κατὰ τὸ πλεῖστον δυνάμεων ἐστὶ νευρώδης. σύγκειται γὰρ οὐκ ἐκ νεύρων μόνον, ἀλλὰ καὶ φλεβῶν καὶ σαρκῶν καὶ ἀρτηριῶν, ἐξ ὧν τὰ νεῦρα μὲν ἀπὸ νωτιαίας μήνιγγος λαμβάνει τὴν καταρχήν· αἱ δὲ ἀρτηρίαὶ καὶ φλέβες ἀπὸ τῆς παρακειμένης τῇ ῥάχει κοίλης φλεβὸς καὶ παχείας ἀρτηρίας. 16. Δύο μὲν γὰρ ἀποσχίζονται φλέβες ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβός. δύο δὲ ἀρτηρίαὶ ἀπὸ τῆς παχείας ἀρτηρίας, 10 ὧν ἀνὰ μία φλέψ καὶ ἀρτηρία φέρονται πρὸς ἐκάτερον νεφρόν· ἔπειτα πρὶν εἰς αὐτοὺς ἐμφυῆναι δισχιδεῖς γιγνώμεναι, ταῖς μὲν δυσὶν ἐκφύσεσιν εἰς ἐκάτερον νεφρόν ἐμφύονται, ταῖς δὲ δυσὶν τὴν ὑστέρα ἀναπλέκουσιν, ὥστε γίγνεσθαι τεσσάρων εἰς αὐτὴν ἀγγείων ἐμφυσιν, δύο μὲν 15 ἀρτηριῶν, δύο δὲ φλεβῶν. ἐκ τούτων δὲ καὶ εἰς ἐκάτερον τῶν διδύμων ἀνὰ μία φλέψ, ἀνὰ μία ἐμπέφυκεν ἀρτηρία. 17. Προσπαραπεφύκασι δὲ ἔξωθεν οἱ δίδυμοι συνεγγὺς τοῦ αὐθένος πρὸς ἐκάτερον πλευρόν ἀνὰ εἰς, καὶ εἰσὶ μὲν ψαφαροὶ καὶ ἀδενώδεις ἰδίῳ σκεπόμενοι ὑμένει· κατὰ σχῆμα 20 δὲ οὐχ ὡς ἐπὶ τῶν ἀρρένων ὑπομήκεις ὑπάρχουσιν· ὑπόσιμοι δὲ καὶ στρογγύλοι ἐπ' ὀλίγον πλατυνόμενοι κατὰ 57 βάσιν. 18. Ὁ σπερματικὸς δὲ πόρος ἀπὸ ὑστέρας δι' ἐκάτερου φέρεται διδύμου, καὶ ταῖς παρασκευαῖς παρατεθεῖς μέχρι τῆς κύστεως εἰς τὸν ταύτης ἐμφύεται τράχηλον. ἐν 25 θεν δὲ δοκεῖ τὸ τῶν θήλων σπέρμα πρὸς ζωογονίαν [οὐ] συλλαμβάνεσθαι τῷ εἰς τὸ ἐκτὸς ἐκχεῖσθαι, περὶ οὗ περιελάβομεν ἐν τῷ περὶ σπέρματος λόγῳ. 19. Ἐνιοὶ δέ, καθὼς βούλεται καὶ [ὁ] Χίος, καὶ ἓνα κρεμαστήρᾳ φασὶν αὐτοῖς ἐμπεφυκέναι· καὶ ἡμεῖς δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀντοψίας ἱστορήκαμεν ἐπὶ τινος ἐντεροκκληκῆς γυναικός, ἐφ' ἣ ἔν τῇ χειρουργίᾳ προέπιπτεν ὁ δίδυμος, χαλασθέντων τῶν κατεχόντων αὐτὸν καὶ περιειληφόντων ἀγγείων, σὺν οἷς καὶ ὁ κρεμαστήρ ὑπερέπεσεν. 20. Ἡ δ' ὅλη μήτρα συνέστηκεν ἐκ 35 δυοῖν χιτώνων ἑαυτοῖς ἐσχηματισμένων ἐμφερῶν ταῖς τῶν χορτῶν ἰσίν. 21. Ὁ μὲν οὖν ἔξωθεν νευρωδέστερός ἐστι καὶ λειότερος, καὶ σκληρότερος, καὶ λευκότερός· ὁ δ' ἔσω-

θεν σαρκωδέστερος, καὶ δασύτερος, καὶ ἀπαλώτερος, καὶ ἐνερευθέστερος, δι' ὅλου μὲν καταπεπλεγμένος ἀγγείοις· πλείοσι δὲ καὶ ἀξιολόγοις κατὰ τὸν πυθμένα, καὶ τοῦ σπέρματος ἐκεῖ κολλωμένου, καὶ τῆς καθάρσεως ἐκείθεν σφερομένης. 22. Οἱ μέντοι δύο χιτῶνες αὐτῆς συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς καὶ νεύροις, ὥστε πολλάκις ἐπεκτεινομένων αὐτῶν προπίπτει τὴν ὑστέραν, τοῦ μὲν νευρώδους χιτῶνος κατὰ χώραν μένοντος, τοῦ δὲ ἔσωθεν κατ' ἐκτροπὴν προπίπτοντος. 23. Ἐπι κοινῶς ἐπὶ μὲν τῶν ἀτόκων ἢ μήτρα κατὰ τὸν πυθμένα στολίδας ἔχει δύο, κατὰ τὸ πλείστον πιλοειδῶς ἐνδεδιπλωμένας· ἐπὶ δὲ τῶν τετοκυῖων ἐκτείνεται ὅλη καὶ περιφερῆς γίνεται. 24. Διοκλῆς δὲ καὶ κοτυληδόνας ἢ πλεκτάνας καὶ καρδίας κεραίας λεγομένας εἶναι φησὶ ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ὑστέρας, αἱ τινες μαστοειδεῖς ἐκφύσεις ὑπάρχουσι, πλατεῖαι μὲν κατὰ βάσιν, μείουροι δὲ κατὰ τὸ ἄκρον, ἐκατέρωθεν κείμεναι τῶν πλεωρῶν, προνοητικῶς ὑπὸ τῆς φύσεως γεγεννημέναί χάριν τοῦ τὸ ἔμβρυον προμελετᾶν τὰς θηλάς τῶν μαστῶν ἐπισπᾶσθαι. 25. Καταψεύδονται δὲ τῆς ἀνατομῆς. Οὐκ εὐρίσκονται γὰρ αἱ κοτυληδόνας, καὶ ἀφύσιός ἐστιν ὁ περὶ αὐτῶν εἰσαγόμενος λόγος, ὡς ἐν τοῖς περὶ ζωογονίας ὑπομνήμασιν ἀποδεδεικται. 26. Τὴν μέντοι γε μήτραν οὐχ ὑποληπτίον κυριότητα πρὸς τὸ ζῆν ἔχειν. οὐ γὰρ προπίπτει μόνον, ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ ἀποκόπτεται δίχα τοῦ θάνατον αὐτὸν ἐπενεγκεῖν, ὡς ἰστόρηκε Θεμισίων. Ἐν Γαλατίᾳ δὲ τὰς οὖς εὐτροφωτέρας γίνεσθαι φασὶ μετὰ τὴν ἐκτομὴν τῆς μήτρας. 27. Πάσχουσα μέντοι πρὸς συμπάθειαν στόμαχον ἄγει καὶ μήνιγγας. ἔστι δὲ τις αὐτῇ καὶ πρὸς τοὺς μαστοὺς φυσικὴ συμπάθεια. μεγεθυνομένης γοῦν αὐτῆς ἐν ταῖς ἀκμαῖς, καὶ οἱ μαστοὶ συνδιογκοῦνται· καὶ αὐτῇ μὲν τὸ σπέρμα τελεσιουργεῖ, μαστοὶ δ' εἰς τροφήν τῶν κυησομένων γάλα παρασκευάζουσι. 28. Καὶ φερομένων μὲν τῶν καταμηνίων σβέννυται τὸ γάλα, φερομένου δὲ τοῦ γάλακτος οὐκέτι φαίνεται καθαροῖς· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν παρηλικεστέρων συστελλομένης τῆς ὑστέρας καὶ οἱ μαστοὶ τρόπῳ τινὶ μαραίνονται, καὶ πάσχοντος τοῦ ἐμβρυοῦ στενοῦται τὸ μέγεθος αὐτῶν. ἐπὶ γοῦν τῶν κυ-

φορονσῶν θεασάμενοι ῥηγγυμένους τοὺς μαστοὺς καὶ συναγομένους, γενησομένην προλίγομεν τὴν ἔκτροσιν. καὶ τοιαύτη μὲν ἡ φύσις τῆς μήτρας.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΑΙΔΟΙΟΥ.

1. Τὸ δὲ γυναικεῖον αἰδοῖον καὶ κόλπος ὠνόμασται. 5
ἐκείνος ὑμῆν δέ ἐστι νευρώδης καὶ ὑπὸ τι περιφερῆς ὥσπερ
ἐντέρον, εὐρυχωρέστερον μὲν κατὰ τὸ ἔνδον· στενότερον
δὲ κατὰ τὸ ἐκτός, ἐν ᾧ καὶ τοὺς πλησιασμοὺς συμβέβηκε
ῥήγνεσθαι. 2. Τὸ μὲν ἔνδον αὐτοῦ μέρος περιπέφυκεν τῷ
τραχήλῳ τῆς μήτρας ὡς ἐπὶ τῶν ἀρρένων· τὸ δὲ ἔξω τοῖς 10
περυγώμασι, τὸ δὲ κάτω τῇ ἔδρῳ, τὰ δὲ πλάγια τοῖς
σαρκώδεσι τῶν ἰσχίων, τὸ δ' ἄνω τῷ τραχήλῳ τῆς κύστεως.
3. Οὗτος γάρ, ὡς ἔφην, ὑπερπεσὼν τὸ στόμιον τῆς ὑστέ-
ρας καὶ παραταθείς ἄνωθεν τῷ αἰδοίῳ καὶ ἄκρον εἰς τὸν 59
οὐρητικὸν πόρον ἐμφύεται. φαίνεται τοίνυν, ὡς ὁ γυναι- 15
κεῖος κόλπος ὑπόκειται μὲν τῷ τραχήλῳ τῆς κύστεως, ἐπί-
κειται δὲ τῷ δακτυλίῳ καὶ τῷ σφιγκτήρι καὶ τῷ ἄκρῳ τοῦ
ἀπευθυμένου. 4. Κατὰ δὲ μῆκος ἐστίν, ὡς ἐμπροσθεν
ὑπεδείξαμεν, ἄνισος οὐ μόνον παρὰ τὰς ἡλικίας ἢ παρὰ 20
τὰς συνουσίας, ἐν αἷς ἐπεκτεινομένη ἢ ὑστέρα ὥσπερ καὶ
τὸ τῶν ἀρρένων αἰδοῖον, ἐπιλαμβάνει τι τοῦ κόλπου, ἀλλὰ
καὶ τῇ φύσει, τῷ τιναὶ μὲν προπετέστερον ἔχειν τὸν τρα-
χήλον, τινὰς δὲ ἄγαν κολοβόν· ταῖς δὲ πλείσταις τῶν τε-
λείων ἕξ ἐστι δακτύλων. 5. Συμπέπτωκε μέντοι, καὶ στε- 25
νότερός ἐστιν ἐπὶ παρθένων, στολίσι κερημένος ὑπ' ἀγγείων
ἀπὸ τῆς ὑστέρας τὴν ἀπόφυσιν εἰληφότων, ἅπερ καὶ κατὰ
τὰς διακορεύσεις ὀδύνην ἐπιφέρει ἀπλουμένων στολίδων.
ῥήγγνται γὰρ καὶ ἀποκρίνεται τὸ συνηθῶς ἐπιφερόμενον
αἷμα. 6. Τὸ γὰρ οἶεσθαι διαπεφυκέναι λεπτὸν ὑμένα δια- 30
φράσσοντα τὸν κόλπον, τοῦτον δὲ ῥήγνεσθαι κατὰ τὰς δια-
κορεύσεις καὶ ὀδύνην ἐπιφέρειν, καὶ θάπτον καθάρσεις κι-
νεῖν, τὸν δὲ σωματοποιηθέντα τὸ ἄτρητον λεγόμενον
πάθος ἀποτελεῖν, ψεῦδός ἐστι. 7. Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ
τῆς ἀνατομῆς οὐχ εὐρίσκεται· δεύτερον δὲ ἐπὶ τῶν παρ- 35
θένων ἔρχην ἀντικόπτειν τι τῇ μηλώσει· νυνὶ δὲ μέχρι
βάθους ἄπεισιν ἢ μῆλη. 8. Τρίτον δέ, εἰ κατὰ τὰς δια-

κορεύσεις ῥηγνύμενος ὃδ' ὑμῆν ὀδύνης γίνεται παραίτιος, ἔχρην ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τῶν παρθένων ἔμπροσθεν τῆς διακορεύσεως ἐπιφανείσης καθάρσεως περιοδυνίαν παρακολουθῆσαι, κατὰ δὲ τὴν διακόρευσιν μηκέτι· καὶ ἄλλως, εἰ σωματοποιηθεὶς ὁ ὑμῆν τὸ ἄτρητον ποιῆ πάθος, ἔδει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εὐρίσκεσθαι διηγεκῶς αὐτόν, ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἕκαστον ἐπὶ τοῦ ἰδίου τόπου πάντοτε θεωρούμενον· νυνὶ δὲ ἐπὶ τῶν ἀτρήτων ὁ διαφράττων ὑμῆν αὐτὸν τὸν πόρον, ποτὲ μὲν κατὰ πρόχειρα μέρη τῶν περὺγωνμάτων εὐρίσκεται, ποτὲ δὲ κατὰ μέσον τοῦ αἰδοίου, ἄλλοτε δὲ κατὰ μέσον τὸ στόμιον τῆς ὑστερας.

60 9. Τοιοῦτος μὲν οὖν ἐστὶ καὶ ὁ γυναικεῖος κόλπος· τὰ δὲ ἔξωθεν αὐτοῦ καὶ φερόμενα περὺγώματα καλεῖται τρόπων τινὶ χεῖλη τοῦ κόλπου καθεστῶτα· παχέα δὲ ἐστὶ καὶ σαρκώδη καὶ πρὸς μὲν τὰ κάτω ἐκάτερον εἰς μηρὸν ἀποτελευντῆ, καθάπερ ἀλλήλων ἀποσχισθέντα. 10. Πρὸς δὲ τὰ ὑπερθεν εἰς τὴν λεγομένην ἀπολήγει νύμφην· αὐτὴ δὲ τοῖν δυοῖν περὺγωνμάτων ἐστὶν ἀρχή· τῇ φύσει δὲ σαρκιδίον ἐστὶ ὡσανεὶ κνώδες. 11. Νύμφη δὲ εἴρηται διὰ τὸ νυμφετομίας ἐπὶ τῷ τραχήλῳ τῆς κύστεως. καλεῖται δὲ οὐρήθρα· ἢ δὲ ἐντὸς στολιδώδης, τραχειά τε καὶ κοίλη. 12. Διαφέρει δὲ τῆς ἐπ' ἀνδρῶν ἢ ἐπὶ θηλειῶν κύστις· ἐκείνη μὲν γὰρ μείζων ἐστὶ καὶ σκολιὸν ἔχει τὸν τραχήλον· αὕτη δὲ μικροτέρα καὶ εὐθύτραχλος.

XVI.

Θ Ε Ο Φ Ι Λ Ο Υ

Π Ε Ρ Ι Ο Υ Ρ Ω Ν Β Ι Β Λ Ι Ο Ν .

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν .

Ed.
Guid.

Τὴν περὶ τῶν οὖρων πραγματείαν πολλοὶ τῶν ἀρχαίων p. 64
 ἰατρῶν ἐπεχείρησαν γράψαι, ὧν πρῶτος ἀπάντων Ἴππο-
 κράτης ὁ Κῶος, οὗ τοῖς βιβλίοις ἐνετύχομεν. Μετὰ δὲ
 τοῦτον Γαληνὸς ὁ Θανμάσιος ἰατρὸς ἐπεχείρησέ τε καὶ
 ἔγραψεν· εἶτα μετ' αὐτὸν Μάγνος ἰατροσοφιστής. 2. Οὗ-
 τοι μὲν οὖν οἱ ἄνδρες ἐπαίνων εἰσὶν ἄξιοι, ὅτι πρῶτοι ταῖς
 ἐπιβολαῖς ἐχρήσαντο καὶ ἐσπούδασαν εὑρεῖν τι χρήσιμον
 ἐν τῷ βίῳ· οὐδεὶς μὲντοι γε τῶν ἀνδρῶν τελείαν καὶ ἀνελ-
 λητὴν τὴν διδασκαλίαν ἐποίησατο. 3. Ὁ μὲν γὰρ Ἴππο-
 κράτης περὶ οὖρων ἐξηγησόμενος ἄλλοτε ἄλλαχού ἐν ταῖς 10
 πραγματείαις αὐτοῦ κατασποράδην γένη τε καὶ εἶδη καὶ
 διαφορὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν διαγνώσεις τε καὶ προ-
 γνώσεις ἐν ταῖς ἐσομέναις τῶν μορίων διαθέσει παρὰ φύ-
 σιν, ἐν τε τοῖς ὑγαιίνουσι σώμασι, καὶ ἐν τοῖς ὀξέσι νο-
 σήμασιν, ἔλλιπὴ τὴν διδασκαλίαν κατέλιπεν. 4. Ὡσαύτως 15
 δὲ καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Γαληνὸς ἐν τῇ περὶ κρίσεων πραγματείᾳ 66
 αὐτοῦ συνθεῖς τε καὶ διδάξας περὶ οὖρων πολλὰ ἀδιόριστα
 καὶ ἀσαφῆ κατέλιπε κατὰ τε γένη καὶ εἶδη καὶ διαφορὰς. 05
 5. Ἀκολουθῶν δὲ τούτοις ἐπιγενόμενος ὁ Μάγνος, ἰατρὸς
 μὲν τῷ λόγῳ, ἀπειρος δὲ τῷ πράγματι, μεταχειρισάμενος 20
 καὶ αὐτὸς τὴν περὶ αὐτῶν τέχνην, καὶ κατὰ διαίρεσιν
 ἀρξάμενος τὰς τε διαφορὰς αὐτῶν καὶ τὰ εἶδη συνέγραψε,
 καὶ τὰ διαγνωστικὰ σήματα τὰ ἐξ αὐτῶν γινόμενα ἢ μέλ-
 λοντα γίνεσθαι πολλὰ παραλιπὼν ἀτελεῖ καὶ αὐτὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν κατέλιπε, ὡς πολλὰ ζητεῖσθαι παρὰ τῶν μετέ- 25

πειτα γινομένων ἰατρῶν καὶ μηδαμοῦ τὴν λύσιν δυναμέ-
 νων ἐνρεῖν, ἀναγκάζεσθαι ζητεῖν ἐτίραν διδασκαλίαν, καὶ
 μὴ μάτην ἐκ τῶν διδαχθέντων τηρεῖν καὶ στοχάζεσθαι τὰ
 ἐξ αὐτῶν τῶν φαινομένων ἀφανῆ πράγματά τε καὶ δια-
 5 νοήματα. 6. Ἡ γὰρ τῶν οὖρων ἐπιτήδειος θεωρία φανερὰ
 γενομένη τοὺς ἀφανεῖς πάσχοντας τόπους διαγνώσκει πῶς
 τε διάκεινται καὶ κατὰ ποίαν κρᾶσιν αὐτῶν ἕκαστος πάσχει,
 ἢ κατὰ φύσιν διάκειται, ἢ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξεστηκὸς παρὰ
 φύσιν διετέθη. 7. Τῆς γὰρ αἵματοποιητικῆς δυνάμεως
 10 κατὰ τὸ ἴδιον ἔργον ὀκλασάσης ἄγγελος ἀψευδῆς ἢ τῶν οὖ-
 68 ρων ἀκριβῆς θεωρία πέφυκεν. 8. Οὐκοῦν δεῖον ἡμῖν ἔστι
 περὶ οὖρων μέλλουσι διδάξαι, ἐπιπαλέεσθαι Χριστὸν τὸν
 ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν ἀρωγὸν καὶ βοηθὸν καὶ ὁδηγὸν γε-
 νέσθαι εἰς τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, ὅπως ἀξιοθείημεν
 15 ἀνελλιπῆ καὶ ἀνυστήρητον ταύτην ἀποτελέσαι. 9. Χρὴ οὖν
 ἡμᾶς πρότερον ὀρίσασθαι, τί ἐστὶν αὐτὸ τὸ οὖρον· ἐπειτα
 διασαφῆσαι τὸν τόπον, εἰς ὃν γεννᾶται, εἶτα τὸν τόπον,
 εἰς ὃν διακρίνεται· καὶ εἶθ' οὕτως ἀπάρξασθαι τῆς δι-
 δασκαλίας κατὰ τε γένη καὶ εἶδη καὶ διαφορὰς αὐτῶν.

20 α'. Τί ἐστὶ τὸ οὖρον.

Οὖρον τοίνυν ἐστὶ τὸ περιήθημα τοῦ αἵματος· τοῦτο
 δὲ ἄλλοι ὀρρῶδες περίττωμα ἐκάλεσαν, ἄλλοι δὲ ὕδατῶδες,
 ἄλλοι δὲ ἰχώρα αἵματος. Περὶ μὲν οὖν τῶν ὀνομάτων
 αὐτῶν οὐδεμία φιλονεικία.

25 β'. Περὶ τόπου εἰς ὃν γεννᾶται τὸ οὖρον, καὶ εἰς ὃν διακρίνεται.

30 1. Γεννᾶται τοίνυν τὸ οὖρον ἐν τῇ στελεχιαίᾳ φλεβί
 κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος κατεσπαρμένη, ἐν ἣ καὶ ἡ αἵ-
 70 ματοποιητικὴ δύναμις τὸ ἔργον αὐτῆς ἀποτελεῖ. 2. Ἐστὶ
 δὲ ἡ γένεσις αὐτοῦ τοιάδε· τοῦ αἵματος κατασκευασθέν-
 30 τος καὶ παραγῆς ἐν αὐτῷ γενομένης, ὅσον μὲν κοῦφον καὶ
 ἀνωφερὲς ὅπερ καὶ ξανθοχολικὸν περίττωμά τι πέφυκεν
 εἶναι, λαμβάνει αὐτὸ ἡ χοληδόχος κύστις διὰ τοῦ αὐτῆς
 πόρου, πλησίον κειμένη τοῦ ἥπατος· τὸ δὲ γεῶδες καὶ οἶον
 35 κρυγῶδες τοῦ αἵματος ἔλκει ὁ σπλῆν διὰ τοῦ αὐτοῦ πόρου·
 καταλείπεται γοῦν τὸ ὕδατῶδες περίττωμα σὺν τῷ αἵματι.

3. Τοῦτο λαμβάνοντες οἱ νεφροὶ διὰ μέσης τῆς κοίλης φλεβός, εἰδοποιούσιν αὐτὸ εἰς οὖρον κατασκευήν. 4. Φαίη δ' ἂν τις εἰκότως, διὰ τί τῆς χοληδόχου κύστεως καὶ τοῦ σπληνός ἐκ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος λαμβανόντων τὰ τοῦ αἵματος περιττώματα, μὴ καὶ οἱ νεφροὶ ἐγγὺς κείμενοι 5 ἐλάμβανον τὸ ὕδατῶδες περιττώμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ πόρου; καὶ λέγομεν μεγάλης ἔνεκα χρείας τοῦτο ἢ φύσις ἀπεκράτησεν. 5. Ἡ γὰρ στελεχιαία φλέψ, ἢ τὸ αἷμα κατεργαζομένη, ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος κειμένη, συμβάλλει κατὰ τὰ κλώνια αὐτῆς τῇ κοίλῃ φλεβί, τῇ κατὰ τὰ κυρτὰ τοῦ 10 ἥπατος κειμένη κατὰ τινὰς πόρους στενοὺς καὶ τροχοειδεῖς. 6. Τοῦ οὖν αἵματος κατὰ τὴν σύστασιν παχίος ὄντος καὶ μὴ δυναμένου τὰς στενάς ἀκωλύτως ὁδοὺς διαπεράσαι, ἐδείχθη συμπαρεῖναι αὐτῷ τὸ ὕδατῶδες περιττώμα, ἵνα τῇ λεπτότητι τοῦ ὀρρώδους περιττώματος εὐκόλως σὺν αὐτῷ 15 διοδεύσῃ καὶ τὸ αἷμα πρὸς τὴν κοίλην φλέβα. 7. Ἐπὰν δὲ ὠθισθῇ τὸ τοιοῦτον περιττώμα κατὰ τὸ πρέμνον τῆς κοίλης 72 φλεβός, ὅπερ ἐπίκειται τῇ ῥάχει ἄνωθεν ἕως κάτω, *** οἱ νεφροὶ τὸ τοιοῦτον περιττώμα δεξάμενοι, εἴθ' οὕτως εἰδοποιήσαντες αὐτὸ καὶ εἰς οὖρον σύστασιν μεταβαλόντες 20 διὰ τῶν οὐρητήρων ἀποπέμπουσι κατὰ τὴν οὐρηδόχον κύστιν. 8. Καὶ εἰ μὲν εἰλικρινές καὶ καθαρὸν τὸ αἷμα ἀποτελεσθῇ, δῆλον ὅτι καὶ τὸ αὐτοῦ περιττώμα τοιοῦτον ἂν γένοιτο· εἰ δὲ κατὰ τινὰ ἀποτυχίαν ἢ αἱματοποιητικὴ δύναμις ἐμποδισθῇ τὸ ἔργον αὐτῆς τελειῶσαι, τοιοῦτον ἂν γέ- 25 νοίτο καὶ τὸ ὕδατῶδες περιττώμα, ὅπερ καὶ οὖρον ἐκαλέσαμεν. 9. Διὰ τοῦτο ποτὲ μὲν λεπτὰ τὰ οὖρα καὶ λευκὰ φαίνεται, ποτὲ δὲ παχέα, ὁμοτέρου πού τοῦ αἵματος γεγονότος καὶ ἀτελοῖς τῆς αἱματοποιητικῆς δυνάμεως καὶ πέψεως γεγονυίας καὶ οἶον ὁμοτέρας· ἄλλοτε δὲ καὶ ὑπερ- 30 σπηθέντος καὶ οἶον ὑπερξέσαντος τοῦ αἵματος, τοιοῦτον καὶ τὸ αὐτοῦ περιττώμα γενήσεται, ὥστε διὰ τὰς τοιαύτας αἰτίας καὶ τὸ οὖρον κατ' εἶδος μεταβάλλεται.

γ'. Περὶ τοῦ κατὰ φύσιν οὖρου.

74

1. Εἴπωμεν οὖν περὶ τοῦ κατὰ φύσιν οὖρου, τοῦ ἐκ 35 τῆς ἀκριβοῦς κατασκευῆς τοῦ αἵματος γεγονότος, ὁποῖον

δεῖ εἶναι, καὶ ὀρισώμεθα τὸ ἄριστον οὔρου, ὅπερ καὶ κατὰ φύσιν ὠνόμασται, ἵνα τὸ ὑπερβάλλον τοῦδε ἢ ἐλλείπον, οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ παρὰ φύσιν λογιζώμεθα. 2. Ἔστιν οὖν ὁ κανὼν τοῦ κατὰ φύσιν οὔρου τοιόσδε· Ἄριστόν ἐστι, καθὼς φησιν Ἱπποκράτης τὸ λευκὴν καὶ λεῖον καὶ ὁμαλὴν ὑπόστασιν ἔχον· δηλονότι ἐπακολουθούσης συστάσεως συμμετροῦ, ἢ χρώματος τοῦ δέοντος ὡς εἶναι τὸν ὀρισμὸν τὸν ὀριζόμενον τέλειον. 3. Οὔρου ἄριστόν ἐστι τὸ συστάσει σύμμετρον· τῇ δὲ ὑποστάσει λευκὸν καὶ λεῖον καὶ ὁμαλόν. 10 τῷ χρώματι πυρρὸν τε καὶ ὑπόπυρρον καὶ ὀλίγον τι μέτοχον τοῦ ξανθοῦ διὰ τὴν στιλπνότητα καὶ τὸν χρόνον ὁμοίως ἐπακολουθοῦν. 4. Ὁ μὲν γὰρ Γαληνὸς τὸ ὑπόπυρρον καὶ ὑπόξανθον ἄριστον ἔφησεν εἶναι· ὁ δὲ Μάγνος τὸ πυρρὸν τε καὶ ὑπόπυρρον· ἡμεῖς δὲ ἐν συμμετρίας ἀμφοτέρων πεποιήκαμεν· ὅσα δὲ κατὰ τι τῶν τεσσάρων τούτων ἢ ἐλλείπει ἢ πλεονάζει, ταῦτα μὴ κατὰ φύσιν λέγομεν γίνεσθαι.

76

δ. Περὶ τῆς συστάσεως.

1. Περὶ μὲν οὖν τῶν χρωμάτων καὶ περὶ ὑποστάσεως, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ· προῖων γὰρ ὁ λόγος διδάξει. Κατὰ δὲ τὸ παρὸν εἴπωμεν περὶ συστάσεως, ἐπειδὴ πᾶν οὔρου κατ' οὐσίαν αὕτη ἢ σύστασις ἐστίν. 2. Ἡ γὰρ οὐσία τοῦ οὔρου ὑγρότης ἐστὶ· ταύτην δὲ τὴν ὑγρότητα πολλοὶ τῶν ἀρχαίων καὶ σοφωτάτων ἰατρῶν χύμα ἐκάλεσαν, ὅτι κερύσθαι ἐν αὐτῷ τι θεωρεῖται. 3. Ταύτης τῆς συστάσεως αἱ πρώται διαφοραὶ δύο εἰσὶ, λεπτότης καὶ παχύτης, καὶ ἢ ἐξ αὐτῶν μικτῆ, σύμμετρος. 4. Αὕτη ἢ σύμμετρος ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἐστίν, οὐ διαιρεῖται· ἢ δὲ λεπτὴ σύστασις ἢ οὐρεῖται λεπτὴ καὶ μένει λεπτὴ, ἢ οὐρεῖται 25 λεπτὴ καὶ ἀναθολοῦται καὶ γίνεται παχεῖα καὶ ἐστίν ἢ μὲν προτέρα ἀπεπτος ἐσχάτως, ἢ δὲ ἀναθολομένη καὶ εἰς πάχος μεταποιουμένη πέψεως ἀρχὴν δηλοῖ λαμβάνειν. 5. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἢ παχεῖα τέμνεται διχῇ· ἢ οὐρεῖται παχεῖα καὶ μένει οὕτως· ἢ οὐρεῖται μὲν παχεῖα, καθισταμένη δὲ 35 γίνεται λεπτὴ· καὶ δηλοῖ ἢ μὲν προτέρα τὴν ταραχὴν ἐν τῷ σώματι γιγνομένην τῶν χυμῶν ἰσχυράν, ἢ δὲ δευτέρα

τὴν μὲν ταραχὴν διακρίνεσθαι, τὴν δὲ αἵματοποιήσεως πέψιν ἤδη διεγείρεσθαι.

εἰ. Περὶ τῆς λεπτῆς οὐστάσεως μετὰ τοῦ λευκοῦ χρώματος.

78

1. Πλέξωμεν οὖν δὴ τῷ χρώματι τὴν οὐσασιν καὶ διορισώμεθα τὰ ἐξ αὐτῆς γενόμενα τῶν συμπλοκῶν σημεῖα 5 ἐν τε τοῖς ὑγαιίνουσιν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ὀπωσοῦν νοσοῦσι. 2. Καὶ ἐπειδὴ τὸ λευκὸν χρῶμα προηγείται τῶν ἄλλων χρωμάτων, καὶ ἡ λεπτὴ οὐσασιν τῶν ἐν τῇ οὐστάσει ποιότητων, συνθήσωμεν πρότερον λεπτὴν καὶ λευκὴν οὐσασιν. 3. Ἡ μὲν οὖν λεπτὴ καὶ λευκὴ οὐσασιν τοῦ οὐ- 10 ρου πολλὰ σημαίνει. Οὐρον γὰρ ἐλθὸν πᾶν λευκὸν καὶ λεπτὸν ἐν ὑγαιίνουσιν ἀνθρώποις πολυποσίαν σημαίνει μετὰ δαψιλοῦς τροφῆς, καὶ μάλιστα εἴ ἐστιν ὁ οἶνος ἐξίτηλος. „Οὐρον τοιοῦτον ἐν τοῖς παισὶν οὐρηθὲν κακόν· τὰ γὰρ ὑδατώδη οὔρα τοῖσι παιδίοισι κάκιστα.” 4. Οὐρον 15 τοιοῦτον ἐλθὸν σημαίνει ἀσθένειαν δυνάμεως ὡς ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν γήρως, καὶ ἀσθένειαν χρονίου νοσήματος τοῦ ὀνομαζομένου παρὰ τοῖς σοφοῖς τῶν ἰατρῶν ἐκ νόσου γήρας. 5. Οὐρον λεπτὸν καὶ λευκὸν καὶ πολὺ οὐρούμενον καὶ ἀθρόως, διαβήτην σημαίνει, ὃν οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν 20 εἰς ἀμίδα διάρροϊαν ἐκάλεσαν [καὶ τις τῶν σοφῶν αὐτῶν ἐξοχώτατος εἰς οὔρα διάρροϊαν], ἄλλοι δὲ διψακόν. 6. Οὐ κατὰ φύσιν ἔχοντος δηλονότι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ παρὰ 80 φύσιν διατεθέντος διὰ θερμὴν δυσκρασίαν τῶν νεφρῶν, τὸ τοιοῦτον οὐρον ἔρχεται. 7. Οὐρον λεπτὸν καὶ λευκὸν 25 οὐρηθὲν ἐν πυρέττουσιν ἀμφημερινὸν διαλείποντα σημαίνει διὰ τὸν τοιοῦτον χυμόν· καὶ ἐπὶ τῆς ψυχροτέρας κρᾶσεως τοῦ ἥπατος λεπτὰ καὶ λευκὰ ἐξουροῦνται· καὶ δι' ἔμφραξιν ἔρχονται ὅμοια, ὡς ἐπὶ τῶν νεφρτικῶν, καὶ ὡς ἐπὶ τῶν 30 τετραταίων ἐν ταῖς ἀρχαῖς. 8. Οὔρα λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ 30 ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν ἔρχονται διὰ τὸ πλεονάζον αἷτιον. 9. Οὔρα λεπτὰ καὶ λευκὰ τετραμμένοις τράχηλον καὶ κεφαλήν καὶ ὤμους βαρυνόμενοις σκότωσιν καὶ λεπτοθυμίαν σημαίνει. 10. Τῷ δὲ σημαίνει ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ καὶ ἐν τῷ παρωχηκότι χρόνῳ, ὡς φησιν· 35 „Ἰδρῶς πολὺς ἐξ ὕπνου ἀνευ φανεράς προφάσεως γινό-

μενος, σημαίνει τὸ σῶμα ὡς πλείονι τροφῇ χρέεται.”
 11. Οὐρον πολὺ ἐν πυρετοῖς λεπτὸν καὶ λευκὸν ἐλθὸν
 ἄνεσιν σημαίνει. 12. Οὐρον λευκὸν καὶ λεπτὸν δια τέλους
 ἐπὶ παροξυνομένων τῶν πυρετῶν ἀπόστασιν ἔσσεσθαι δηλοῖ
 5 εἰς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. 13. Οὐρον ὁμοίως ἐλθὸν
 ἐν καυσώδει πυρετῷ φρενίτιν σημαίνει· τοῦ γὰρ καύσου
 πυρετοῦ ὑπὸ πλήθους ξανθῆς χολῆς γινόμενου, τοῦ οὔρου
 μὴ χρωσσομένου, ἀνωφεροῦς τοῦ χολώδους περιπτώματος
 ὄντος, τὸν ὑψηλὸν τόπον τῆς κεφαλῆς κατέλαβε· καὶ εἰ
 82 μὲν τὸν ἐμπρόσθιον τοῦ ἐγκεφάλου τόπον φλεγμονὴν ἀπερ-
 γασόμενον ἐν ταῖς κατ’ αὐτὸν μήνιξι φρενίτιν ἐποίησεν.
 14. Καὶ εἰ μὲν ἡ φρενίτις παύσοιτο διὰ τινα αἰτίαν, ὡς
 ἐπὶ αἰμορραγίας διὰ ῥινῶν, ἢ δι’ ἰδρώτων πολλῶν ἐν τῇ
 κεφαλῇ γεγονότων, τοῦ οὔρου λεπτοῦ καὶ λευκοῦ ἐρχομέ-
 15 νου, ἄνεσιν σημαίνει· εἰ δὲ τοῦ οὔρου τοιοῦτου γενομένου
 πιάρεσι δὲ καὶ φρενίτις χρονίζουσα, οὕτω διατεθεῖς θνήσκει.

ς. Περὶ χρωμάτων τῶν οὔρων.

1. Καιρὸς οὖν ἐξηγήσασθαι περὶ τῆς τῶν χρωμάτων
 διαφορᾶς, καὶ εἰπεῖν πόσαι εἰσὶ καὶ ποῖαι, καὶ μετὰ ποτα-
 20 πῆς συστάσεως δύνανται συμπλακῆναι ἢ πᾶσαι ἢ τινες.
 2. Ἔστι μὲν οὖν τῶν χρωμάτων πρῶτον τὸ λευκόν, καὶ
 τούτου πλάτος ἐν ἑαυτῷ κεκτημένον· κρύσταλλος γὰρ καὶ
 03 χιών, καὶ τίτανος, καὶ ὕδωρ ἀκραιφνές, λευκὰ μὲν, οὐκ ἐν
 τῷ ἀκρῷ δὲ πάντα. 3. Ἐνδεέστερον δὲ τούτου τοῦ χρώ-
 25 ματος τὸ γαλακτώδες, κρούμενον πηλίκον ἐστὶν ἐκ τῆς
 προσωνμίας· εἶτα ἀπολιπόμενον τοῦδε τὸ γλαυκόν, ὡς
 κέρας διαυγές, ἢ ὡς οἱ κτηδόνες τοῦ κερατοειδοῦς χιτώνος
 τοῦ ὀφθαλμοῦ· εἶτα τούτου ἀπολιπόμενον τὸ χαροπόν.
 84 4. Ἔστι δὲ τὸ χαροπὸν οἷαπερ τὰ τῶν καμήλων ἔρια τὰ
 30 ὑπόλευκα, ἢ ὡς λίθος ὄνυχίνης. 5. Ταῦτα μὲν τὰ χρώ-
 ματα λευκὰ κατὰ ποιότητα, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιόν
 ἐστίν. 6. Εἰ δὲ βαφὴν δεξιοῦ τινος χολῆς τὸ λευκὸν ὕδωρ,
 κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ὑπωχρον γίνεται, ὡς ἀφέψημα
 χυμένης ὠμοβράστου· εἰ δὲ διαμείνη χρόνον τινὰ ἢ ἔψησῃς,
 35 καταβαφὴν πλείονα ποιῶσα, ὠχρὸν ἀποτελεῖ τὸ χρῶμα
 δηλοῦν περισσοτέραν χολὴν τοῦ προτέρου τὸ ὕδατῶδες ἐπι-

δέξασθαι. 7. Ἀπὸ δὲ τούτου τέτακται τὸ ὑπόπυρρον, εἰ-
 κὸς χρυσῶ τῷ ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐρχομένῳ· εἶτα τὸ πυρ- 83
 ρόν, ὃ ἔστι κατ' ἀλήθειαν ὄβρυζος χρυσός· εἶτα τὸ ὑπό-
 ξανθὸν εἰκὸς κνίκῳ· εἶτα τὸ ξανθόν, ὅπερ εἶκει τῷ ἀλη-
 θινῷ κρόκῳ. 8. Ἀϋθις δὲ τὸ ὑπέρυθρον ἀπὸ ἰχωροειδοῦς
 αἵματος, ὡς τὸ ἐκ λευκοῦ χρώματος λαμπροῦ προσελθόν-
 τος, ὅπερ καὶ οἱ βαφεῖς φλόγιον, οἱ δὲ περὶ τὸν Γαληνὸν
 φοινικοῦν ὀνομάζουσι. 9. Τὸ δὲ ὑποτάξει ἢ προτάξει τὴν
 ὑπὸ πρόθεσιν ἐν τοῖς χρώμασιν οὐ πάντες ὁμοίως εἰώθασιν
 ὑπολαμβάνειν· ἄλλοι μὲν γὰρ προτάττουσιν, ἄλλοι δὲ ὑπο- 10
 τάττουσιν. 10. Τὸ δὲ ἐρυθρόν, ὡς τὸ αἷμα τὸ καθαρόν
 καὶ ἀδόλωτον· τὸ γὰρ ὑπερβάλλον τοῦδε ἢ ἔλλειπον οὐχ
 ἴγιές, ἀλλὰ νόθον. 11. Τὸ δὲ οἰνωπόν, ἢ ὡς μελάντερος
 οἶνος, ἢ ὡς βαθύτερον καὶ πορφυρίζον αἷμα, καθὼς ἐστιν
 ἢ χροῖα τοῦ ἥπατος. 12. Τὸ δὲ κυανῶν ὡς τὸ σεσημέ- 15
 νον ἐκ χολῆς ξανθῆς καὶ ὑπερωπτημένον, τῇ χροῖᾳ γαρῶ- 86
 δες, ὡς τὰ τῶν ἰκτερικῶν οὖρα. 13. Ὁ δὲ κυανὸν τοῦ
 κυανοῦ χρώματος κατὰ τὸν Γαληνὸν ἔστι τοιοῦτος· λευκὸν
 λαμπρῶ προσελθόν καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσόν, κυ-
 νοῦν ἐποίησε· τὸ δὲ φαιὸν ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος κραθέν- 20
 των ἀλλήλοις γινόμενον, ὡς τὰ ξηρὰ ἰσχάδια. 14. Τὸ δὲ
 γλωρόν, ὡς πράσινον κραιμβίζον, καὶ ὡσεὶ χλοή· πλάτος δὲ
 ἐν αὐτῷ θεωρεῖται· τὸ γὰρ ἰώδες καὶ τὸ σμαραγδίζον καὶ 00
 τὸ ἰσατῶδες πάντα γλωρὰ κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥτιον.
 Ταῦτα δὲ ὑπὸ θερμότητος τὰ πλείστα ἐγένετο. 15. Τὸ 25
 δὲ πελιδνὸν βαθύτερόν ἐστι τοῦ φαιοῦ, ὡς μόλιβδος καὶ
 τὰ ἐπερχόμενα ἐκ τῶν πληγῶν τῷ σώματι καὶ τὰ ἐκ θλασμά-
 των μελανίζοντα χρώματα. Τοῦτο δὲ ἢ ὑπὸ ψύξεως γίνεται,
 ἢ ὑπὸ πληγῆς. 16. Ἀπὸ δὲ τούτου τὸ μέλαν, ἐνδεικνύ-
 μενον ποτὲ μὲν ψύξιν, ποτὲ δὲ θερμότητα· εἰ μὲν γὰρ ἐκ 30
 γλωροῦ προκηρασμένου, θερμότητα· εἰ δ' ἐκ πελιδνοῦ,
 ψύξιν. 17. Ἔστι δὲ ἐπέκεινα πάντων τῶν χρωμάτων· καὶ
 τοῦτο πλάτος ἰκανὸν ἔχει κατὰ μᾶλλον καὶ ἥτιον· πολλὰ
 γὰρ μέλανα ἄλλα ἄλλων κατακορῆ καὶ ἀνόμοια. 18. Καὶ
 περὶ μὲν τῶν χρωμάτων ἰκανὴ ἢ διδασκαλία, συλλεχθεῖσα 35
 ἀπὸ τῶν διδαχῶν τῶν παλαιότερων σοφῶν τε καὶ ἰατρῶν.
 19. Τούτων τῶν χρωμάτων, οἷα δύνανται συμπλακῆναι μετὰ

παχείας συστάσεως, ἢ μετὰ λεπτιῆς, καὶ τίνα ἐξ αὐτῶν
88 σημαίνοντα εἴτε ἐν ὑγιαίνουσι σώμασιν εἴτε ἐν νοσοῦσι,
προϊὼν ὁ λόγος διδάξει.

ζ. Περὶ τῆς λεπτιῆς τῶν οὔρων συστάσεως τε καὶ χρωμάτων
5 συμπλεκόμενων.

1. Ἐπεὶ δὲ περὶ χρωμάτων διδάσκοντες προείπομεν τὰ
ἐκ λευκοῦ τοῦ ἀκραιφνεστάτου ἀπέχοντα, τὸ τε γαλακτώδες
καὶ τὸ γλαυκὸν καὶ τὸ χαροπὸν, ἵνα μὴ τι τῶν χρωμάτων
ἄζευκτον παραλείψωμεν τῇ λεπτῇ συστάσει συζεύξωμεν καὶ
10 αὐτὰ καὶ συμπλέξωμεν, καὶ τί σημαίνουσιν ἐξηγησώμεθα.

2. Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν καὶ γαλακτώδες; Τοῦτο συνίσταται
ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν πυρετῶν τοιοῦτον ἐρχόμενον πονηρόν·
ἐν δὲ ταῖς παρακμαῖς, εἰ πολὺ, λυσιτελές. 3. Τί δηλοῖ τὸ
15 λεπτὸν γλαυκὸν καὶ χαροπὸν; Ὅτι μὲν οὖν ἡ λεπτὴ σύστα-
σις ἄπεπτός ἐστι, δῆλον τοῖς πρὸ ἡμῶν σοφοῖς· τὰ δὲ χρώ-
ματα ταῦτα συνερχόμενα ταῦτα συνερχόμενα ταύτῃ πλη-
σίον ὄντα τοῦ λευκοῦ καὶ αὐτὰ ἀπεψίαν σημαίνουσιν· οὐ
γὰρ ἐχρώσθησαν παρὰ τινος τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἐμφύτου

θερμοῦ· οὐκοῦν τὸ λεπτὸν μετὰ τούτων τῶν χρωμάτων
20 συνιστάμενον ἀπεψίαν σημαίνει. 4. Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν
καὶ ὑπόχρον καὶ ὀχρόν; Ἀρχὴν πέψεως τὰ τοιαῦτα σημαί-
νουσι· τὴν μὲν γὰρ σύστασιν ὡς ἀναγκαιοτέραν τὸ φύσει
θερμὸν οὐκ ἴσχυσε παχῦναι· τὸ δὲ χρῶμα, ὡς εὐκολώτε-
ρον, εἰς ἀρχὴν πέψεως μετέβαλε.

5. Τί δηλοῖ τὸ λεπτὸν
25 ὑπόπυρρον καὶ πυρρὸν; Τοῦτο κρεῖττον τοῦ προτέρου·
σημαίνει γὰρ τὸ τοιοῦτον οὔρον τὸ ἐμφυτον θερμὸν ἐρ-
ρῶσθαι διὰ τὸ πλείονα καταβαφὴν τῷ οὔρῳ παρασχεθῆναι·
διὰ δὲ τὸ μὴ ἰσχύσαι καὶ τὴν ὕλην παχῦναι, καλοῦμεν καὶ
αὐτὸ ἄπεπτον οὔρον. Τοιοῦτον ἐλθόν ἐν ὑδρικοῖς κιν-
30 δυνῶδες, ὥσπερ τὸ ὕδατῶδες ὠφίλιμον. 9. Τί δηλοῖ τὸ
λεπτὸν, ξανθὸν καὶ ὑπόξανθον; Ἔστω λεπτὸν μὲν, ὡς
ὑπέκειο, ἀλλ' ὑπόξανθον ἢ ξανθόν· καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ
μὲν τὴν σύστασιν ἄπεπτα· κατὰ δὲ τὰ χρώματα οὐ μόνον
τοῦ κατὰ φύσιν ἐξεστήκασιν, ἀλλὰ καὶ ὕλης ἐνδειαν δηλοῦ-
35 σιν· ἀσιτήσαντος γὰρ νέου τινὸς τὴν ἡλικίαν, διὰ τὴν ἐν-
δειαν τῆς ὕλης τὰ οὔρα φαίνονται ὑπόξανθα ἢ ξανθά, διὰ

τὸ πλεονάζειν ἐν τῷ βάθει θερμότητά τινα παρά φύσιν
 πλεονασμὸν χολῆς γεννήσασαν, διὰ τὸ πολλῇ θερμότητι
 ἐκχλωθῆναι τὸ αἷμα, καὶ μάλιστα χρονιάσεως τῆς ἀσπίδος
 ἐν ὄρῃ θερμῇ, ἐν ἣ τριταῖοι τὰ πλείστα ἐπιγίνονται. καὶ
 γὰρ καὶ αὐτῶν τὰ οὖρα ξανθὰ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Καὶ
 ἡ ἀγρυπνία καὶ ἡ φροντίς καὶ ὁ κόπος ξανθὰ τὰ οὖρα
 ἀποφαίνουσι. 10. Καὶ περὶ μὲν τῶν συμπλοκῶν τῆς λεπτῆς 92
 συστάσεως καὶ μεθ' οἷων χρωμάτων δύναται συντίθεσθαι,
 ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. Λοιπὸν καὶ ἐπὶ διαγράμματος σαφη-
 νείας αὐτῆς χάριν ἐκθήσωμεν αὐτὰς οὕτως: 10

Λεπτὸν λευκόν.

Λεπτὸν γαλακτώδες.

Λεπτὸν γλαυκόν.

Λεπτὸν χαροπόν.

Λεπτὸν ὠχρόν. 15

Λεπτὸν ὑπόχρον,

Λεπτὸν ὑπόπυρρον.

Λεπτὸν πυρρόν.

Λεπτὸν ὑπόξανθον.

Λεπτὸν ξανθόν. 20

ἢ. Περὶ τῶν συμπλοκῶν τῆς παχείας συστάσεως.

1. Ἐπεὶ δὲ πάσας τὰς συμπλοκὰς τῆς λεπτῆς συστά-
 σεως μεθ' οἷων χρωμάτων δύναται συμπλακῆναι, αὐτάρκως
 ἐπισησάμεθα, καὶ τί σημαίνουσιν εἰρήκαμεν, καὶ ἐπὶ δια-
 γράμματος αὐτὰς ἐξεθέμεθα, μεταβῶμεν ἐπὶ τὰς συμπλο- 25
 κὰς τῆς παχείας συστάσεως, καὶ εἰπωμεν μετὰ ποίων χρω-
 μάτων καὶ αὐτὰ δύναται συμπλακῆναι. 2. Τί δηλοῖ τὸ
 παχὺ λευκόν; ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ συνίσταται, καὶ δηλοῖ
 τὸν ὠμὸν χυμὸν πάνυ πλεονάζειν ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ
 ἑτέρας διαφορὰς τοῦ φλέγματος, ὡς ἐστὶ τὸ ὑαλώδες φλέγμα 30
 καὶ τὸ αἰλικόν, καὶ τὸ ἀποιον. Τὸ τοιοῦτον παχὺ καὶ πολὺ
 λευκὸν ἐλθὼν ὄνεται ἀποστάσεως ἐπ' ἄρθρα γεγοννίας τοῖς
 προπεπονηκόσιν αὐτὰ καὶ τοῖς ὀπωσοῦν ἐν νόσοις κοπώ-
 δεσι καὶ τοῖς χρονιάσειν ἐπὶ πλήθει παχέων χυμῶν. 3. Τί 94
 δηλοῖ τὸ γαλακτώδες παχὺ; Καὶ τὸ τοιοῦτον συνίσταται, 35
 καὶ ἐὰν διὰ τέλους τοιοῦτον ἔρχεται, λιθίασιν τῆς κύστεως

ἢ τῶν νεφρῶν σημαίνει. 4. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ χαροπὸν; Ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ συνίσταται καί, εἰ μὲν ἀτάραχος μένει, δηλοῖ κακοχυμίαν πολλήν ἐν τῷ σώματι εἶναι· εἰ δὲ καὶ ἀνατεταραγμένα τὰ τοιαῦτα οὔρα φαίνονται, οἷα τὰ τῶν ὑποζυγίων, δηλοῦσι κεφαλαλγίαν ἢ οὔσαν ἢ ἐσομένην. Ἦὼς δὲ φανεροῦται, ἢ ἀνατεταραγμένα εἰσίν, ἢ ἀποκαταστάνα, δῆλον τῷ ἕξωθεν πυρὶ ἐλεγχόμενα· θερμοανθέντα γὰρ πομφόλυγας κατὰ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν δείξουσι. Καὶ ἄλλως τε δὴ αὕτη ἢ οὐστάσις παχεῖα οὔσα εἰ τύχοι θρομβώδης εἶναι ἐν πυρετοῖς, ταύτη ἐπακολουθοῦσαν πλῆθος οὔρων λεπτῶν, λύσειν τοῦ πυρετοῦ σημαίνει. 5. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ ὑπέρυθρον; Τὸ τοιοῦτον συνίσταται καί, εἰ ἔστιν ἢ ὑπόστασις τοιαύτη, χρονιωτέρας τὰς νόσους ἀποτελεῖ καὶ σωτηριώδεις. 6. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ ἐρυθρόν; Τὸ τοιοῦτον συνίσταται καὶ δηλοῖ πολλὴν τὸν αἱματικὸν χυμὸν ἐν τῷ σώματι εἶναι, ὥσπερ ἐν συνόχοις πυρετοῖς καὶ ἐν τοῖς ὀξέσι πυρετοῖς. Τὸ τοιοῦτον κατ' ὀλίγον ἀπουρούμενον κίνδυνον σημαίνει· ὡσαύτως καὶ τὸ τοιοῦτον οὔρον ἐν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς ἀκατάστατον οὔρου μετὰ κωφώσεως καὶ κεφαλῆς ὀδύνης, τραχήλου τε καὶ ὑποχονδρίου, ἴκτερον ἔσεσθαι πρὸ τῆς ἐβδόμης σημαίνει. 7. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ πελιδνόν; Τὸ τοιοῦτον συνίσταται καί, ἐὰν ἔλθῃ ἐν πυρετοῖς καυσώδεις, κεφαλὴν ἀλγοῦσι καὶ περιωδυνωμένοις, φέρει κρίσιν. 8. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ οἰνωπόν; Τὸ τοιοῦτον συνίσταται δὲ καὶ ἐπὶ ὑγαιονόντων ἐρχόμενον πορείαν ἢ δρόμον τὰ πολλὰ γεγονέναι σημαίνει· πρεσβυτέροις δὲ ἐπιγενόμενον ἐκ πολλοῦ χρόνου, κακῶν ἀπαλλαγῆναι τὴν κύστιν ὡς ἐπὶ πολὺ σημαίνει. Διὰ τέλους δὲ τοιαῦτα γινόμενα καὶ εἰς λιθίασιν περιπίπτουσι. 9. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ κυανοῦν; Τοῦτο συνίσταται καὶ διὰ τέλους τοιοῦτον ἐρχόμενον ἴκτερον σημαίνει. 10. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ χλωρόν; Τὸ τοιοῦτον οὔρον ἐν πυρετοῖς μὴ καθιστάμενον παρακρουστικόν· σημαίνει δὲ καὶ ἄλλο· ἐν γὰρ πυρετῷ καυσώδει τοιοῦτον οὔρον ἐρχόμενον, στραγγουρίαν ἐσομένην δηλοῖ. 11. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ μέλαν; Καὶ αὕτη ἢ συμπλοκὴ συνίσταται καὶ δηλοῖ κάθαρσιν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ, ὡς ἐπὶ τῇ παρακμῇ τοῦ τεταρταίου καὶ τῇ λύσει

τῆς μελαγχολίας· καὶ διὰ ψύξιν δὲ ἔρχονται τὰ τοιαῦτα καὶ
 δι' ὑπερόπτησιν τοῦ αἵματος· ἀπὸ δὲ τῶν τοιούτων αἰτιῶν
 παχνομένη ἢ σύστασις δηλοῖ τὰ τοιαῦτα χρώματα μετὰ
 παχείας συστάσεως γενέσθαι. 12. "Οτι δὲ ἀληθῆς ἐστὶν ὁ
 λόγος ἄκουσον. "Οτι αἱ τρεῖς διαφοραὶ τοῦ μέλανος οὔρου 98
 παχύτεραι τοῦ κατὰ φύσιν οὔρου εἰσὶ κατὰ σύστασιν ἐν-
 τεῦθεν δὴ δῆλον· τοῦ τεταρταίου λευόμενου καὶ τοῦ με-
 λαγχολικοῦ χυμοῦ δι' οὔρων ἐκκρινόμενου, οὔρα φαίνεται
 παχεῖα καὶ μέλανα. Ὁμοίως καὶ τοῦ νοσήματος τῆς με-
 λαγχολίας λευόμενον, καὶ τότε δι' οὔρου ἐκκρίνεται τὸ αἰτιῶν 10
 τὸ ποιήσαν τὴν μελαγχολίαν. 13. "Οτι δὲ ὁ μελαγχολικός
 χυμὸς γεώδης καὶ παχὺς καὶ μέλας ἐστὶ, διὰ τοῦτο καὶ τὰ
 οὔρα ποιεῖ παχεῖα καὶ μέλανα. Ὁμοίως δὲ τὰ ἐξ ὑπερ-
 οπτήσεως αἵματος γινόμενα, καθὼς προείρηται, παχύνθηα
 κατὰ σύστασιν ἐκτίσαντο, διὰ τὸ τὴν ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑγρό- 15
 τητα ἀνιμῶσθαι τὴν ὑπερόπτησιν· καὶ ἡ ψύξις φανερώς
 παχύνει τὴν ὕλην τῷ λόγῳ τῆς πήξεως· σημαίνει δὲ τὰ
 τοιαῦτα οὔρα ἐν πυρετοῖς σπασμὸν τὸν ἐπὶ ξηρότητι. 14. Ση-
 μαίνει δὲ καὶ ἄλλο· τὸ τοιοῦτον γὰρ ἐρχόμενον οὔρον ἐν
 πυρετοῖς ὀξείσι μετὰ δυσωδίας μηδὲν ἐχούσης κακὸν τῆς 20
 κίστεως, θάνατον σημαίνει. 15. Περὶ μὲν οὖν τῶν συμ-
 πλοκῶν τῆς λεπτῆς συστάσεως μεθ' οἷων χρωμάτων δύνα-
 ται συστήναι προεγράψαμεν, καὶ τὰ σημαινόμενα αὐτῶν
 εἰρήκαμεν, καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς οὕτω γέγονασι ἐσαφηνίσα-
 μεν, καὶ ἐπὶ διαγράμματος αὐτὰς ἐξεθέμεθα· τούτω τῷ 25
 τρόπῳ καὶ ἐπὶ τῆς παχείας συστάσεως συνθήσαντες καὶ 100
 συμπλέξαντες τὰ μετ' αὐτῶν δυνάμενα χρώματα συνελθεῖν
 καλῶς γεγράφαμεν, καὶ τὰ σημαινόμενα αὐτῶν ἀκριβῶς
 δηγησάμεν, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐφράσαμεν, λοιπὸν δὲ
 καὶ ἐπὶ διαγράμματος αὐτὰς ἐκθήσωμεν οὕτως· 30

Παχὺ λευκόν.

Παχὺ γαλακτώδες.

Παχὺ χαροπόν.

Παχὺ ὑπέουθρον.

Παχὺ ἐρουθρόν.

Παχὺ οἴνωπόν.

Παχὺ κυανοῦν.

Παχὺ χλωρόν.

Παχὺ πελιδνόν.

Παχὺ μέλαν.

60 *θ. Περὶ τῶν συμπλοκῶν τῆς συμμετροῦ συστάσεως.*

5 1. Λείπεται οὖν δὴ περὶ τῆς συμμετροῦ συστάσεως εἰπεῖν, καὶ διασαφηνίσει μετὰ ποίων χρωμάτων δύναται συνελθεῖν· αὕτη γὰρ ἐστὶν κατὰ φύσιν σύστασις. 2. Μετὰ γοῦν ταύτης τῆς συστάσεως, ὡς φασιν Γαληνὸς ἐν τῇ περὶ κρίσεων, τὸ ὑπόπυρρον καὶ τὸ ὑπόξανθον συνίστα-
10 ται. Ὁ δὲ Μάγνος τὸ πυρρὸν καὶ τὸ ὑπόπυρρον· ἡμεῖς δὲ τοὺς ἄνδρας τοιοῦτους καὶ τηλικούτους ὄντας ἀνυρῶσαι εὐλαβούμεθα. 3. Ὅμως ἂν τὰ ἐκατέρων ἀπολειφθέντα ἀναπληρώσαντες τὴν πρέπουσαν μίξιν τῇ συμ-
15 μετρῷ συστάσει πλέξαντες συμμίζωμεν οὕτως. 4. Σύμμετρον ἐν συστάσει ἐν τε τοῖς χρώμασιν ὑπόπυρρον, πυρρὸν, καὶ ὑπόξανθον. Ὅτι μετὰ τῆς συμμετροῦ συστάσεως
102 οὐ δύναται τι τῶν χρωμάτων συνελθεῖν πλὴν ὑπόπυρρον καὶ ὑπόξανθον ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντα τὸ πυρρὸν. 5. Ἴνα δ' ἢ σαφῆς ὁ λόγος λοιπὸν καὶ ἐπὶ διαγράμματος ἐκθήσω-
20 μεν αὐτὰ οὕτως·

Σύμμετρον ὑπόπυρρον.

Σύμμετρον πυρρὸν.

Σύμμετρον ὑπόξανθον.

001 *ι. Περὶ ὑποστάσεως καὶ πρότερον περὶ τῆς ἀρίστης ὑποστάσεως.*

25 1. Ταῦτα καλῶς συνθήσαντες καὶ τὴν πρέπουσαν τάξιν τοῖς γεγραμμένοις φυλάξαντες καὶ ἐπὶ διαγραμμάτων αὐτὰ φανερώσαντες, καὶ δῆλα πᾶσι τοῖς μανθάνουσι ποιήσαντες, περὶ ὑποστάσεως διαλεξόμεθα, τίς τε ἡ ἀρίστη ὑπόστασις, καὶ τίς ἡ ταύτης σύστασις ἢ τε ὑπερβάλλουσα ἢ τε ἐλλεί-
30 πονσα. 2. Καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἢ ἐξ αὐτῶν σημαινόμενα δηλώσωμεν ἐν τε ὑγιαίνουσι σώμασιν ἐν τε νοσοῦσι, καὶ ὅσαι προγνώσεις ἐξ αὐτῶν δύναται ἀποτελεσθῆναι, αἳ τε ἐπικίνδυνοι τούτων καὶ ἐλάττονες καὶ αἱ πρὸς ὑγίαν ἀρμόζουσαι. 3. Ταῦτα μέλλοντες συνθήσειν, καὶ τὴν ὑπόστασιν

τὴν τε σύστασιν περὶ τοῖς χρώμασι μίξει θέλοντες, ἵνα τέ-
 λειον τὸν οὔρον ἀποδείξωμεν, ἐπικαλεσώμεθα Χριστὸν τὸν
 ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, ὁδηγὸν γενέσθαι, ὅπως τῆς τοιαύ- 104
 τῆς μίξεως μηδὲν παραλείψωμεν. 4. Ἀρξώμεθα οὖν πρῶ-
 τον τὴν τῆς ἀρίστης ὑποστάσεως κατασκευὴν. Βέλτιον δ' 5
 ἔστιν ἀπὸ σοφωτάτου Ἱπποκράτους ταύτην εἰπεῖν, καὶ μήτε
 προσθήκην μήτε ἀφαιρέσιν τινα ποιησώμεθα· ἡ γὰρ πρόσ-
 θεσις καὶ ἡ ἔλλειψις οὐ κατὰ φύσιν. 5. Ἔστι μὲν οὖν ἡ
 ῥῆσις τοῦ σοφωτάτου Ἱπποκράτους περὶ τῆς κατὰ φύσιν 105
 ὑποστάσεως ἣδε· „Οὔρον ἄριστόν ἐστιν ὅταν λευκὴ τε ἢ 10
 ὑπόστασις εἴη καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον.”
 6. Οὗτος ὁ ἀνὴρ σοφός τε καὶ φιλοσύντομος ὢν ἐκ τοῦ
 ἐπικρατοῦντος τὸν ὄρισμόν ἀπεφῆνατο, καταφρονήσας σύ-
 στασίην τε καὶ χροιάν ὡς μερικώτερα. 7. Ἡμεῖς δὲ τὸ παρα-
 λειφθὲν προσθήσωμεν καὶ τέλειον τὸν ὄρισμόν ἀποφῆνω- 15
 μεν, ἵνα πάντες οἱ προσεγγίζοντες τῶν γραμμάτων οὐ τὴν
 τυχούσαν ἔχωσι ῥαθυμίαν. Πολλῶν γὰρ νόσος ἐκταράττονται
 μὴ τέλειον τὸν ὄρισμόν ἀκούσαντες, καὶ ὡς περ ἄσοφον
 τὸν ἀκρατὴν ἐξηγητὴν ἠγοούμενοι. 8. Ἔστιν οὖν ὁ τέλειος
 ὄρισμός τῶν κατὰ φύσιν οὔρων τοιοῦτος. Οὔρον ἄριστόν 20
 ἔστιν, ὅταν λευκὴ τε ἢ ὑπόστασις εἴη, καὶ λεία καὶ ὁμαλὴ
 παρὰ πάντα τὸν χρόνον τῆ συστάσει μὲν σύμμετρον· τῷ
 χρώματι δὲ ἐκ πυρροῦ καὶ ὑποπύρρου, καὶ ὀλίγον τι μετέχον
 τοῦ ξανθοῦ. 9. Καὶ ἐπεὶ ὁ ὄρισμός οὗτος ἐσήμανε θεω- 106
 ρεῖσθαι ἐν τῷ οὔρῳ ταῦτα τὰ τέσσαρα, ἢ ὡς τὴν ὑπόστα- 25
 σιν, καὶ τὸν χρόνον, εἴπωμεν ἕκαστον αὐτῶν ὅποιον δεῖ
 εἶναι. 10. Ἡ μὲν οὖν κατὰ φύσιν ὑπόστασις ἵνα ἔχη τὸ
 λευκὸν χρώμα καὶ τὸν κάτω τόπον, καὶ ἵνα εἴη λεία (ἢ ὡς
 συνεχῆς καὶ ἀδιάσπαστος) καὶ ὁμαλὴ εἰς πολλὰς ἡμέρας
 τοιαύτη διαμένουσα (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὁμαλὸν τὸ ἐν χρόνῳ 30
 τηρούμενον). Ὅσα μὲν οὖν ἐν τοῖς τέτρασι τούτοις τοῦ
 κατὰ φύσιν παρυφισταμένου ἐκτρέπονται, εἴτε ἐν εἴτε δύο,
 τὸ τοιοῦτον παρυφιστάμενον οὐ κατὰ φύσιν.

ια'. Περὶ τῶν τεσσάρων τοῦ κατὰ φύσιν παρυφιστάμενου γνωρισμάτων
ἐκτρεπομένων.

101 1. Ὡσπερ δὲ τὴν σύνθεσιν ἀνωτέρω περὶ συστάσεων
καὶ χρωμάτων ἐποιήσαμεν, οὕτω καὶ νῦν πάντα μετὰ
5 ὑποστάσεως συνθέντες τῶν ἐξῆς ἐχώμεθα. 2. Τρέψωμεν
δὴ ἐκ τῶν κτηρομένων τεσσάρων τῇ ὑποστάσει τὸ πάντων
ἐσχατον, ὅπερ ἐστὶν ὀμαλόν, καὶ τριῶν κατὰ φύσιν μερόν-
των ἀνώμαλον ἔστω τὸ τέταρτον. 3. Τὸ τοιοῦτον ἀσθέ-
108 νειαν δυνάμεως σημαίνει· οὐ γὰρ ἴσχυσε πάντα πέψαι ἢ
10 φύσις, ἀλλ' ἀπολείπεται τὸ ἐν ἄπεπτον, τῷ πάσαις ταῖς
ἡμέραις μὴ εἶναι τὴν πέψιν ἴσην, ἀλλὰ ποτὲ μὲν πεπεμ-
μένον τὸ παρυφιστάμενον, ποτὲ δὲ ἄπεπτον. 4. Πάλιν
οὖν τρέψωμεν καὶ τὸ λείον, ὡς εἶναι τὰ ἐκτραπέντα δύο,
ἢ ὡς μὴ εἶναι τὴν ὑπόστασιν λείαν μηδὲ ὀμαλήν. Τοῦτο
15 τοῦ προτέρου ἀπεπτότερον, ὡς ἀπολειπόμενον κατὰ πέψιν
δύο· οὐ μόνον γὰρ τὸ ὀμαλόν ἀπεβάλλετο, ἀλλὰ καὶ τὸ
λείον, ὡς μὴ εἶναι συνεχές, ἀλλὰ διακεκομμένον. 5. Δια-
κόπτει γὰρ τὸ λείον τῆς ὑποστάσεως πνεῦμα παρεμπεσόν
παχὺ καὶ μὴ ἔων αὐτὸν εἶναι συνεχῆ. Διὰ ταύτας οὖν
20 τὰς αἰτίας τὸ ἀπολειπόμενον παρυφιστάμενον τῶν δύο,
ἀπεπτότερον τοῦ ἐνός τυγχάνει. 6. Τρέψωμεν οὖν δὴ τὸ
κατ' ἀρχῆς ὁμολογούμενον, καὶ ἔστω τὸ παρυφιστάμενον
οὐ λείον, ἀλλὰ διεσπασμένον, ὀμαλόν δέ. Τὸ τοιοῦτον
κακὸν διὰ τὸ πολὺ εἶναι πνεῦμα καὶ μὴ δυνάμενον ὑπὸ
25 τῆς φύσεως διαφορηθῆναι καὶ πεφθῆναι. 7. Πάλιν δ' ἔστω
τὸ οὖρον οὐ λείον καὶ ἀνώμαλον. Τοῦτο τοῦ προτέρου
κρεῖττον. Οὐ γὰρ διηγεκῶς διεσπασταὶ τὸ οὖρον, ὡσπερ
μετὰ τοῦ ὀμαλοῦ. ἀλλὰ ποτὲ μὲν διεσπασταὶ, ποτὲ δὲ οὐ,
καὶ διὰ τοῦτο δηλοῖ ἔλασσον εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ διασπῶν
30 τὴν συνέχειαν. 8. Τοῦτο δὲ δεῖξωμεν ἐπὶ παραδείγματος
τοῦ διαλείποντος σφυγμοῦ. Εἰ γὰρ ὁ διαλείπων σφυγμὸς
110 ἕως πολλῶν ἡμερῶν ὁ αὐτὸς διαμένει, μείζον κακὸν ἐστὶν
ἢ περὶ τὸ καθ' ἐκάστην ἐναλλάττεσθαι (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ
ἀνώμαλον), οὕτως οὖν καὶ τὸ διεσπασμένον ἀνώμαλον
35 κρεῖττον τοῦ διεσπασμένου ὀμαλοῦ, ὅπερ καὶ θάμβος ἐστὶ
τοῖς ἀκούουσι. Καὶ περὶ μὲν ταύτης τῆς συμπλοκῆς ἀρκεῖ
τοσαῦτα.

β. Περὶ ἐναιωρήματος.

1. Πάλιν οὖν ἔστω τὸ παρφυσιτάμενον λευκὸν μὲν, ἐναλλατιέσθω δὲ τῷ τόπῳ, ὡς εἶναι ἐν τῷ μέσῳ, ὅπερ καλεῖται ἐναιώρημα, ἀπὸ τοῦ αἰωρεῖσθαι, ὃ ἔστι κρέμασθαι. 2. Ἔστι δὲ λεῖον καὶ ὀμαλόν· τοῦτο μέσως ἄπεπτον· οὐ γὰρ ἰσχύει ἢ φύσις πέψαι, ἵνα τὸν κάτω τόπον καταλάβῃ (τοῦτο γὰρ ἔστι πεπεμμένον), ἀλλὰ περιουσία τινὸς πνεύματος παρεμπεσόντος ἐκούφισεν αὐτὸ περὶ τὴν μέσῃν χώραν.

γ. Περὶ τῆς νεφέλης καὶ τῶν σημαινομένων αὐτῆς.

1. Εἰ δὲ πολὺ τὸ πνεῦμα ἠνώθη τὸ παρφυσιτάμενον, καὶ ὑπὸ τὴν μέσῃν χώραν φαίνεται καταλαμβάνον τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν, καλεῖται νεφέλη, ἢ τις καὶ τὸν ἄνω τόπον κατέλαβεν. Λευκὴ οὖσα ἐν πυρετοῖς καὶ ἀφροῦς ἔχουσα, πονηρὰ τὰ πολλά· χυλώδεις γὰρ χυμοὺς σημαίνει. 2. Καὶ ἄλλως ἐν πυρετῷ συνεχεῖ λευκὸν οὔρον νεφέλους ἐπάφρους ἔχον πονηρὸν τὰ πολλά· δηλοῖ γὰρ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ὀδυνᾶσθαι. Ἐὰν δὲ ἐν πυρετοῖς κανσώδεις μελαινας νεφέλας ἔχῃ, εἰς τεταρταῖον μεθίσταται. 3. Εἰ δ' οὐδ' ὅλως εἴη τὸ πνεῦμα, τὸν κάτω καταλαμβάνει τόπον ἢ δὴ τελεία πέψις, 25 ὅπερ ἔστιν ἢ κατὰ φύσιν ὑπόστασις, ὥστε ὅσα περὶ ὑποστάσεως εἴρηται, τσαῦτα καὶ περὶ ἐναιωρήματος εἰρεῖσθαι νόμιζε. Τὰ τοιαῦτα γὰρ εἰρήκαμεν τῇ θέσει μόνον διαλλάττοντα, ὥστε δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ τόπου πλέον οὐδὲν ἄλλο μανθάνομεν ἢ μέτρα τῶν δηλουμένων. 4. Ἐναλλατιέσθω οὖν τὸ λευκὸν χροῶμα ἐκ τῆς ὑποστάσεως καὶ ἔστω μέλαν· τὸ τοιοῦτο κακόν· ἀλλ' εἰ μὲν ἐν τῇ νεφέλῃ τὸ μέλαν εἴη, ἄμυδρον τὸ κακόν· εἰ δ' ἐν τῷ ἐναιωρήματι, μείζον τὸ κακόν· εἰ δ' ἐν τῇ ὑπόστασει, τέλειον τὸ κακόν. 5. Ὡσαύτως δὴ καὶ ἐν-τῷ λευκῷ. Εἰ γὰρ καὶ λεῖον καὶ ὀμαλὸν τὸ παρφυσιτάμενον, ἀγαθόν· εἰ δὲ νεφέλη, ἄμυδρον ἀγαθόν· εἰ δὲ ἐναιώρημα, μείζον ἀγαθόν· εἰ δὲ ὑπόστασις, ἀριστον. Καὶ περὶ μὲν τῶν τριῶν θέσεων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

114 ιδ. Περὶ τῶν χρωμάτων τοῦ παρυφισταμένου καὶ τί σημαίνουναι.

1. Ἐπεὶ δὲ εἰρήκαμεν περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς συστάσεως καὶ τοῦ τόπου, τὸ λοιπὸν προσθήσομεν περὶ τοῦ χρώματος. Ἦν δὲ τὸ κατὰ φύσιν τοῦ παρυφισταμένου λευκόν, τοῦτο δὲ μὴ ἔστι λευκόν, ἀλλὰ μέλαν, ἢ πελιδνόν, ἢ ὠχρόν, ἢ ὑπέρουθρον, ἢ ἐρουθρόν. 2. Τὸ μὲν οὖν ὑπέρουθρον ἀπὸ ἰχωροειδοῦς αἵματος γίνεται, ὥσπερ ἀνωτέρω εἴρηται, καὶ σημαίνει ἀπεψίαν, οὐ θάνατον. Τὸ δὲ ἐρουθρόν γινόμενον ἀπὸ εἰλικρινοῦς αἵματος σημαίνει πέψιν, καὶ εἰ μείνη σύμμετρον, μήτε πλεονασμὸν ἔχον μήτε ἔνδειαν ἀκινδυνότατον. 3. Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲ τὸ ὑπέρουθρον ἐπάγει κίνδυνον, τὸ τῆς ὕλης οἰκτεῖον ἐνδείκνυται. τὸ δὲ οἰκτεῖον τῆς ὕλης τοῦ ἰχωροειδοῦς αἵματος πλησίον ὄν τοῦ αἵματος, κίνδυνον οὐκ ἐπάγει· ὅτι δὲ ἀπεψίαν σημαίνει καὶ διὰ τοῦτο καὶ χρόνον, ἐκ τούτου φανερόν. 4. Τῶν χυμῶν οἱ μὲν πρὸ τοῦ αἵματος γίνονται, ὡς τὸ φλέγμα καὶ ὁ ἰχώρ· οἱ δὲ μετὰ τοῦ αἵματος, ὡς ἡ ξανθὴ χολή, καὶ ὁ μέλας χυμός· τὸ δὲ εἰλικρινές αἷμα ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοτέρων ἔστιν. 5. Ὅταν οὖν ὑπέρουθρον τὸ οὔρον φανῇ, σημαίνει ἀπὸ ἰχώρος ἔχειν τὸ χρώμα· ὁ δὲ ἰχώρ πρὸ τοῦ αἵματος καὶ διὰ τοῦτο ἀπεψίαν σημαίνει· οὐ γὰρ τελείαν ἐπέθηκεν ἡ φύσις πρὸς τὴν πέψιν τοῦ ἰχωροειδοῦς αἵματος τῷ ἰχώρι τὴν βαφήν· φανερόν οὖν ὅτι οὐδέπω ἐπέφθη· χηρῖζει οὖν χρόνον ἢ φύσις. 6. Τὸ δὲ παρυφιστάμενον ἐρουθρόν καὶ κρίσιν ἐσομένην ἐν ἡμέρᾳ ἐβδόμῃ δηλοῖ. Ἐὰν γὰρ τῇ τετάρτῃ ἐπινέφελον ἔχη τὸ οὔρον ἐρουθρόν καὶ τὰλλα τῆς πέψεως σημεῖα, τῇ ἐβδόμῃ δηλονότι τὸ νόσημα κριθήσεται. Τί μὲν οὖν σημαίνει τὸ ὑπέρουθρον καὶ τὸ ἐρουθρόν εἴρηται. 7. Τί δηλοῖ τὸ πελιδνὸν παρυφιστάμενον; ψύξιν καὶ νέκρωσιν ἐμφαίνει τῆς δηλώσεως. Ἔστι δὲ εἰπεῖν καὶ ἄλλως. Ἐν γὰρ ὄξει πυρετοῖς οὔρον πελιδνὰν ὑπόστασιν ἔχον εἰς τὴν ἐπιούσαν κίνδυνον σημαίνει. 8. Τί δηλοῖ τὸ χλωρόν; τοῦτο θερμότητα πλείστην καὶ κακοήθειαν τοῦ σώματος. 9. Τί δηλοῖ τὸ ὑπόμελαν οὔρον; τὸ ὑπόμελαν οὔρον ἀπολείπεται τοῦ ἀκριβοῦς μέλανος οὔρου· ἐν γὰρ πυρετῷ καυσώδει οὔρα ὑπομέλανα ἐναιωρήματα ἔχοντα μετέωρα, παρακρουστικά·

καὶ αἰμορραγίαι τούτοις ὡς τὰ πολλὰ ἐπιγίνονται, καὶ κρι-
σις σὺν ῥίγει μεθ' ἰδρώτους. 10. Τί δηλοῖ τὸ μέλαν; τὸ
μέλαν ποτὲ μὲν ἐνδείκνυται ψύξιν, ποτὲ δὲ θερμότητα·
διορίσομεν δὲ αὐτὸ οὕτως· εἰ μὲν προηγῆσατο τὸ πελιδ- 118
νόν, εἰθ' οὕτως ἐγένετο τὸ μέλαν, ψύξιν ἔχει τὴν πρόφα- 5
σιν· εἰ δὲ τὸ χλωρόν προεγένετο, ἠκολούθησε δὲ τὸ μέλαν,
φανερὸν ὅτι ἀπὸ θερμότητος ἐγένετο.

ι'. Ὅτι οὐ πᾶσα ὑπόστασις λευκὴ ἀγαθὴν τι σημαίνει.

1. Ἐπεὶ δὲ τὸ λευκὸν χρώμα τῆς ἀγαθῆς ὑποστάσεως
πεπίστευται εἶναι σημεῖον, εἰδέναι χρὴ, ὅτι τὸ λευκὸν χρώμα 10
πολλάκις ἀπατᾷ ὡς ὑπόστασις οὐκ οὕσα· τοιοῦτος γὰρ ὁ
ὤμιος χυμὸς ἐν τῷ ὑφίστασθαι φαίνεται· ἀλλὰ καὶ τὸ πύον
λευκὸν ὄν ἀπατᾷ τὸν τεχνίτην ὡς ὑπόστασις ἀγαθῆ. 2. Ἀλλὰ
τούτο μὲν τῇ ὁσμῇ διορίζεται· δυσώδες γὰρ ἐστίν· ἀλλὰ 21
καὶ τῶν νεφρῶν ἐλκωθέντων, ἢ τῆς κύστεως, ἢ τοῦ ἥπα- 15
τος ἢ ἄλλου τινὸς μορίου τοῦ δι' οὕρων ἐκκενουμένου τὸ
πύον ἐκκρίνεται, καθὼς φησιν Ἰπποκράτης· „Ἦν αἷμα καὶ
πύον οὐρέη, ἢ τῶν νεφρῶν, ἢ τῆς κύστεως ἐλκωσιν ση-
μαίνει.” Καὶ πάλιν· „Ὀκόσοις ἐν τῇ οὐρήθρῳ φύματα ἐκ-
φύεται, τούτοις διαπυησάντων καὶ ἐκτραγέντων λύσις,” δη- 20
λονότι τοῦ πύου διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐκκενουμένου. 3. Ὁ 120
δὲ ὤμιος χυμὸς τῇ ἀνωμάλῳ συστάσει διορίζεται τοῦ παρυ-
φισταμένου· οὐ γὰρ ἐστὶ συνεχὲς ἑαυτῷ τὸ παρυφιστάμε-
νον τοῦ ὤμοῦ χυμοῦ, ἀλλὰ διαλυόμενον εἰς μικρὰ οἶον 25
ψαμμία. 4. Ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται πρὸς τὸ μὴ πλανᾶσθαι 25
τῷ χρώματι, ἀλλὰ διορίζει τὴν ὑπόστασιν ἀπὸ τοῦ πύου
καὶ ὤμοῦ χυμοῦ. Εἰ γὰρ αἷμα καὶ πύον οὐρή καὶ λεπίδας,
καὶ ὁσμὴ βαρεῖα ἢ τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστεως, ἐλκωσιν
σημαίνει. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήκαμεν πρὸς τὸ μὴ πλα- 30
νᾶσθαι τῇ θεωρίᾳ τοῦ παρυφισταμένου ἀπὸ πύου καὶ ὤμοῦ 30
χυμοῦ.

ιγ'. Περὶ ὑποστάσεως, ἐναιωρήματος καὶ νεφέλης διαγραμμίων.

1. Τέσσαρα μὲν τοῦ παρυφισταμένου ἐξητοῦμεν, χρώμα
καὶ τόπον, σύστασιν τε καὶ χρόνον· λοιπὸν ταῦτα καὶ κατὰ 35
μέρος τέσσαρα δηλώσωμεν ἐπὶ διαγραμμίων.

- Λευκή υπόστασις λεία καὶ ὁμαλή.
 Λευκή υπόστασις λεία, ἀνώμαλος.
 Λευκή υπόστασις οὐ λεία, ὁμαλή.
 811 Λευκή υπόστασις οὐ λεία, ἀνώμαλος.
- 5 2. Καὶ αὐταὶ αἱ τέσσαρες τοῦ παρφυσισταμένου ἐπὶ διαγράμματος διαφοραί. 3. Ἐπειδὴ δὲ τὸ παρφυσισταμένον τρεῖς εἴπομεν τόπους ἔχειν, καθὼς καὶ τὸ φαινόμενον δηλοῖ (ἢ
- 122 γὰρ τὸν κάτω τόπον ἔχει καὶ υπόστασις ὀνομάζεται, ἢ τὸν μέσον καὶ ἐναιώρημα λέγεται, ἢ τὸν ἄνω καὶ νεφέλη
- 10 καλεῖται) καὶ τὰς αἰτίας πάντων, δι' ἃς τοὺς αὐτοὺς κατέλαβε τόπους, καὶ τὰ σημαινόμενα αὐτῶν εἰρήκαμεν, καὶ ἐπὶ διαγράμματος τῆς τὸν κάτω τόπον καταλαβοῦσας υποστάσεως διαφορὰς ἐξεθέμεθα· οὕτω καὶ περὶ τὴν τὸν μέσον τόπον καταλαβοῦσαν υπόστασιν, ἣτις ἐναιώρημα κα-
- 15 λείται, ποιήσωμεν καὶ αὐτῆς τὰς διαφορὰς ἐπὶ διαγράμματος ἐκθήσωμεν οὕτως·
- Λευκὸν ἐναιώρημα λείον, ὁμαλόν.
 Λευκὸν ἐναιώρημα λείον, ἀνώμαλον.
 Λευκὸν ἐναιώρημα οὐ λείον, ὁμαλόν.
 20 Λευκὸν ἐναιώρημα οὐ λείον, ἀνώμαλον.
4. Αὐταὶ αἱ τοῦ ἐναιωρήματος διαφοραί, ἃς ἐπὶ διαγράμματος ἐξεθέμεθα. προὶὼν δὲ ὁ λόγος διδάξει τὰ σημαινόμενα μίᾳ ἐκάστης διαφορᾶς. 5. Κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἐκθήσωμεν καὶ τὴν τρίτην διαφορὰν, τὴν τὸν ἄνω τόπον τοῦ οὐρου
- 25 καταλαβοῦσαν, ἣτις καὶ νεφέλη ὀνομάζεται, καὶ ταύτης οὖν τὰς διαφορὰς ἐπὶ διαγράμματος ἐκθήσωμεν καὶ τί σημαινουσι προὶόντος τοῦ λόγου διδάξομεν, καὶ τὰ σημαινόμενα αὐτῶν οὐ παραλείψομεν. 6. Ἔστιν οὖν αὐτῆς καὶ τὸ διάγραμμα οὕτως·
- 30 Λευκὴ νεφέλη λεία, ὁμαλή.
 Λευκὴ νεφέλη λεία, ἀνώμαλος.
 Λευκὴ νεφέλη οὐ λεία, ἀνώμαλος.
 Λευκὴ νεφέλη οὐ λεία, ὁμαλή.
- 124 ιζ. Περὶ τῶν οὐρῶν ἰλαιωδῶν.
- 35 1. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν συμπλοκῶν τῶν διαφορῶν τῶν τριῶν υποστάσεων εἰρήκαμεν ἀνελλιπῶς καὶ ἐπὶ διαγράμ-

ματος ἐξεθέμεθα. 2. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἐκ
 τριῶν συνίσταται, ἐκ πνευμάτων, καὶ ὑγρῶν καὶ στερεῶν
 μορίων, τὰ δὲ ὑγρά τὸ σῶμα συνιστῶντα ἐξεθέμεθα, εἴ-
 πωμεν οὖν ἀρίτως τὰ ἐξ αὐτῶν τῶν στερεῶν τοῦ σώματος
 μορίων ἐξουρούμενα, ἵνα τελεία καὶ ἀνελλιπής ἢ περὶ τῶν 5
 οὕρων διδασκαλία γένηται. 3. Καὶ γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν
 στερεῶν μορίων μαλακώτερα τινὰ εἶσι, καὶ τηκόμενα εἰς
 ἐλαίου σύστασιν ἢ ἄλλην τινὰ ἰδέαν ἐξομοιοῦται. 4. Ἐπει-
 τοῖνον ἢ πιμελή καὶ ἡ σὰρξ μαλακώτερα τῶν στερεῶν εἶσι
 καὶ ὑγρότερα, πρῶτον μὲν ἀναλύει ὁ πυρετὸς τὴν πιμελήν, 10
 ὡς πάντων στερεῶν εὐδιάλυτον οὐσίαν· αὐτὸς δὲ τὴν σάρκα.
 5. Τῆς μὲν οὖν πιμελῆς τηκομένης, εἰς ἐλαίου σύστασιν
 μεταβάλλει ἢ θερμασία, καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ οὐκ ἀθρόως ἀνα-
 λύεται, ἀλλ' ἔχει τινὰ ἀρχὴν τῆς συντήξεως καὶ ἀνάβασιν
 καὶ ἀκμήν, ἴδωμεν καὶ τῶν καιρῶν αὐτῆς τὴν διάγνωσιν. 15
 6. Τῆς ἀρχῆς μὲν τῶν ἐλαιωδῶν οὕρων, τὰ ἐλαιόχροα· τῆς
 δὲ ἀυξήσεως, τὰ ἐλαιοφανῆ· τῆς δὲ ἀκμῆς, τὰ ἐλαιώδη. 126
 7. Τὰ μὲν οὖν ἐλαιόχροα τὰ τὴν ἀρχὴν τῆς συντήξεως δη-
 λούντα ὡσπερ ὕδατόδη φαίνεται. 8. Τὰ δὲ ἐλαιοφανῆ, τὰ
 ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἀυξήσεως γενόμενα, τὴν μίξιν ἀκριβε- 20
 στέραν ἔχει τοῦ ἐλαίου πρὸς τὸ οὔρον. 9. Τὰ δὲ ἐλαιώδη,
 ἃ ἐν τῇ ἀκμῇ γίνονται, ὅλα τὰ οὔρα καὶ ἐν χρώματι καὶ ἐν
 συστάσει οἷον ἐλαιόν εἶσι. Τὸ τοιοῦτον οὔρον ἐν πυρε-
 τοῖς ἐλαιῶδες ὑπόμελαν ἐλθόν, παρακοπὴν σπασμώδη καὶ 161
 θάνατον σημαίνει. 10. Ἐπεὶ δὲ ἡ πιμελή ἢ μὲν καθολι- 25
 κωτέρα ἐστὶ (κατὰ πολλὰ γὰρ διέσπασται μέρια), ἢ δὲ κατὰ
 τοὺς νεφροὺς περιβέβληται, οἷον σκέπον αὐτούς, ταύτης
 τῆς κατὰ τοὺς νεφροὺς ἀναλυομένης πιμελῆς καὶ δι' οὔρων
 ἐξερχομένης ἀθροωτέρα ἢ ἔξοδος γενήσεται ἢ περὶ τῆς ἐν
 ὅλῳ τῷ σώματι πιμελῆς, διὰ τὸ τὴν μὲν σύνεγγυς τῶν 30
 οὐρητήρων εἶναι, τὴν δὲ πόρρω. 11. Ταῦτα Ἱπποκρά-
 τος θεασάμενος γινόμενα ἔγραψεν οὕτως ἐν Ἀφορισμοῖς·
 „Ὀκόοις λιπαρὴ ἢ ἐπίστασις εἶη καὶ ἀθρόη, τούτοις νε-
 φριτικά σημαίνει.” δηλονότι τῆς πιμελῆς τῶν νεφρῶν ἀνα-
 λυομένης. Καὶ ἄλλως· „Οὔρον ἐν καύσῳ λιπαρὴν ὑπόστα- 35
 σιν ἔχον θάνατον σημαίνει.” 12. Ἄνευ δὲ πυρετοῦ γέ-
 ρουσι τὸ τοιοῦτον γινόμενον παραπληξίαν σημαίνει. Καὶ

περὶ μὲν τῶν ἐλαιωδῶν οὖρων τῶν ἀπὸ τῆς συντήξεως πι-
μελῆς γινομένων, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

128

ιη' Περὶ ὑποστάσεων ὀροβοειδῶν.

1. Ἐπεὶ τοίνυν προειρήκαμεν, ὅτι καθάπερ τήκεται ἡ
5 πιμελή, οὕτω καὶ ἡ σάρξ, καὶ τηκομένης τῆς πιμελῆς πο-
ταπαὶ γίνονται ἐξεθέμεθα, εἴπωμεν καὶ τῆς σαρκὸς τηκο-
μένης ποταπαὶ κατὰ πρῶτον λόγον ὑποστάσεις γίνονται.
2. Τηκομένων οὖν τῶν σαρκῶν τῶν τε καθ' ὅλον τὸ σῶμα
περιουσιῶν καὶ αὐτῶν τῶν νεφρῶν οὐσίας, ὀροβοειδεῖς γί-
10 νονται ὑποστάσεις. Ταύτην δὲ τὴν προσωνυμίαν ἐκ τῆς
τῶν ὀρόβων ἰδέας ἐκτίσαντο. 3. Καὶ εἰ μὲν ἐκ τῆς τοῦ
ὅλου σώματος σαρκὸς τηκομένης τοιαῦται ἐν οὖροις αἱ ὑπο-
στάσεις γενήσονται, ὅξυν δῆλον ὅτι καὶ τὸν πυρετὸν δη-
15 λουῖσιν· εἰ δὲ καὶ τῆς νεφρῶν σαρκὸς, ἀπυρεξίαν δηλονότι,
καθώς φησιν Ἰπποκράτης· „Εἰ τῷ οὖρῳ παχὲί ἔονται σαρ-
κία μικρὰ συνεχέρονται, τούτοις ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρί-
νεται.” Καὶ περὶ μὲν τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ἱκανὰ
τὰ εἰρημένα.

ιβ'. Περὶ ὑποστάσεων πεταλωδῶν.

20 1. Ἐπειδὴ οὖν τὰ στερεὰ τοῦ σώματος μόρια ἔχουσι
ἐν αὐτοῖς καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος, ὅσα μὲν ἐπι-
130 πολῆς διαξέονται ὡσπερ τινὰ πέταλα ἐν τοῖς οὖροις φαινό-
μενα, τῆς κύστεως τὰ τοιαῦτα δηλωτικά. Τὴν προσωνυμίαν
δ' ἔχουσι ἐκ τῶν ὁμοίων πετάλων ἐκ τῶν σίτων πτισσομέ-
25 των γινομένων. 2. Τῷ δὲ προειρημένῳ τρόπῳ καὶ ἐπὶ τῶν
νεφρῶν διορίζεται· εἰ μὲν γὰρ εἴη πυρετός καὶ τὸ οὖρον
πεταλώδεις ὑποστάσεις ἔχον, τὸ ὅλον κεκάκωται σῶμα· εἰ
δὲ μὴ εἴη πυρετός, τῆς κύστεως τὸ πάθος. 3. Ταῦτα καὶ
ἀπεψία καὶ πέψις διορίζονται· εἰ μὲν γὰρ μετ' ἀπεψίας,
30 τοῦ ὅλου σώματος τὸ κακόν· εἰ δὲ πέψις εἴη, τῆς κύστεως.

κ'. Περὶ τῶν πετρῶδων ὑποστάσεων.

1. Ὄταν δὲ ὁ πυρετός καταλάβῃ εἰς τὰ βάθη τῶν
ἀγγείων, πετρῶδεις αἱ ὑποστάσεις γίνονται· ἀδρομερέστε-
ραι τῶν πεταλωδῶν εἰσι καὶ τῶν αὐτῶν ταῖς προειρημέναις

ὑποστάσεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σημαντικαί, τῆς τε κύστεως τὸ πάθος εἶναι καὶ τοῦ ὅλου σώματος. 2. Εἰ μὲν γὰρ παρείη πυρετός, τοῦ ὅλου σώματος τὸ κακόν· εἰ δὲ μὴ, τῆς κύστεως· καὶ εἰ μὲν ἀπεπτον εἶη, τοῦ ὅλου· εἰ δὲ περιμμένον, τῆς κύστεως, ὡς Ἱπποκράτης φησὶν· „Οκόσαις ἐν τῷ οὔρῳ πιτυρώδη ἐξέρχονται, τούτοις ἢ κύστις ψωριᾶ.”

κα'. Περὶ τῶν κριμνώδων ὑποστάσεων.

132

1. Εἰ δὲ καταλάβοι πυρετός κατὰ τὰς τοῦ σώματος τρεῖς διαστάσεις, κατὰ τε μήκος καὶ βῆθος καὶ πλάτος, τὰ τοιαῦτα τῶν πιτύρων ἀδρομερέστερα γίνονται καὶ καλεῖται κριμνώδη. 2. Νοήσαις δ' ἂν τὸ τοιοῦτον, εἴ τις κοφίσας τὴν μύλην τὴν τὸν σίτον ἀλήθουσαν. εἰς ἀδρομερῆ κόμματα τὸν σίτον ἀπεργάζεται. Τὰ τοιαῦτα ἀδρομερῆ κόμματα τοῦ σίτου κριμνα ὀνομάζονται. Ἐκ τούτων οὖν καὶ τὰ ἐν τοῖς οὔροις φαινόμενα τὴν προσωρυμίαν ἐκτήσαντο. 3. Γίνονται δὲ τὰ τοιαῦτα κριμνώδη οὔρα ἢ διὰ σύντηξιν τῶν στερεῶν ἰσχυράν, ἢ δι' ὑπερόπτησιν τοῦ αἵματος. ἀλλ' εἰ μὲν λευκά εἶη, τῶν στερεῶν ὑπάρχει τὸ πάθος· εἰ δὲ ἐρυθρά, τοῦ αἵματος· καθὼς φησὶν Ἱπποκράτης· „Ἐν πυρετοῖς ὀξέσι οὔρον χολῶδες κριμνώδες καὶ λευκάς ἔχον ὑποστάσεις, πονηρόν.” Καὶ ἄλλως· „Ἐν πυρετοῖς χρονίζουσι, οὔρον κριμνώδη ὑπόστασιν ἔχον, ἄλλων τῶν σωτηρίων ἐόντων, τὴν ἀπόστασιν δηλοῖ.” Ἄλλο· „Οὔρον ἐν πυρετοῖς ἐναιώρημα κριμνώδες ἔχον, χρονίαν νόσον σημαίνει.” Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδρομερεστέρων ὑποστάσεων, τῶν ἐν τοῖς οὔροις γενομένων τε καὶ φαινομένων ἰκανὰ τὰ εἰρημένα.

κβ'. Περὶ δυσῶδων οὔρων.

134

1. Τὸ δυσῶδες οὔρον διάφορα σημαίνει. Οὔρον κάκισμον καὶ δακνώδες ὑγρῶν σῆψιν σημαίνει. 2. Καὶ πάλιν ἐν πυρετοῖς ὑδατώδες καὶ λευκὸν οὔρον λευκοῖσιν ἐναιώρημασι δυσῶδες, παρακοπήν παύει. 3. Καὶ ἄλλως τε οὔρον ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσι παχύ, μέλαν, καὶ δυσῶδες οὐδὲν τῆς κύστεως ἐχούσης, θάνατον σημαίνει. 4. Καὶ ἄλλως οὔρον ὀσμὴν ἔχον βαρείαν σύντηξιν δηλοῖ. δηλοῖ δὲ καὶ σῆψιν

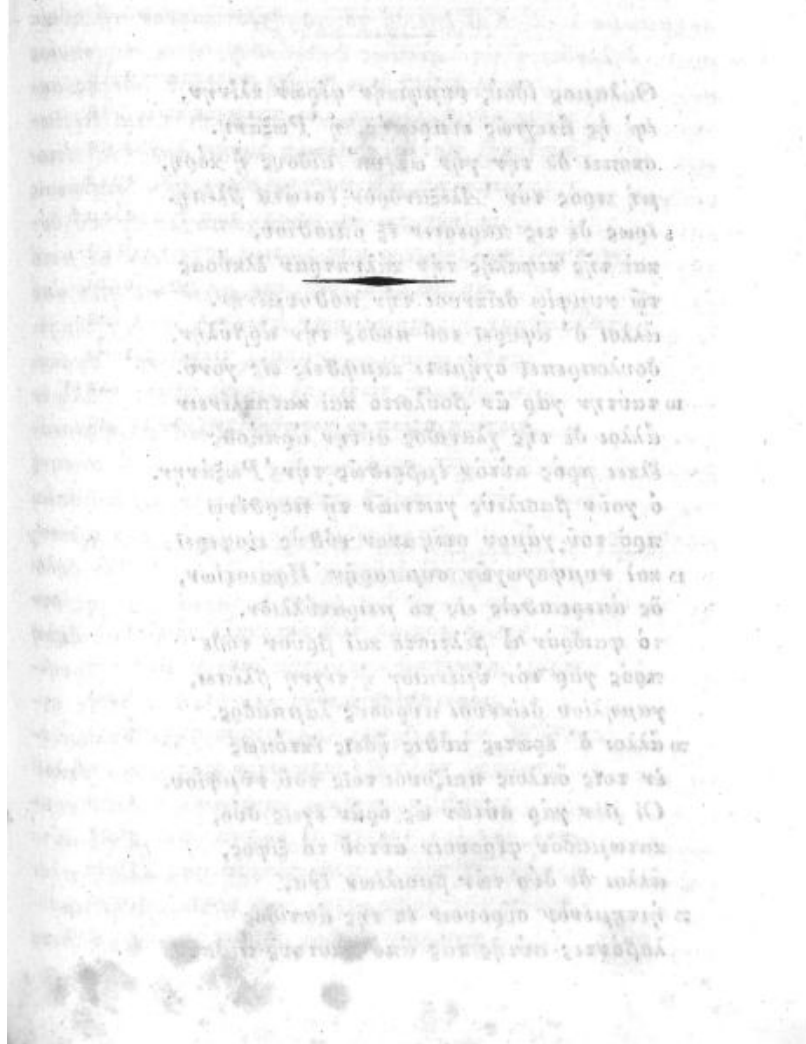

καὶ νέκρωσιν τῆς φύσεως. Καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων οὖρων ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

κγ'. Περὶ τῶν συμπλοκῶν τοῦ χύματος καὶ τοῦ παρυφιστάμενου μετὰ τῶν ἐνδεχομένων χρωμάτων.

- 5 1. Ἐπειδὴ δὲ τὰς ἔμπροσθεν συμπλοκὰς ἐποιήσαμεν τοῦ τε λεπτοῦ καὶ παχείος μετὰ τῶν χρωμάτων ἀρίτως, συμπλέξωμεν τὸ χύμα καὶ τὸ παρυφιστάμενον μετὰ τῶν ἐνδεχομένων χρωμάτων, καὶ τί σημαίνει τούτων ἕκαστον παραθῶμεν. 2. Καὶ ἐπειδὴ τὸ παρυφιστάμενον τῆ οὐσία
- 136 παχύ, δηλονότι ἢ ἀπὸ πέψεως ἐπαχύνθη, ἢ ἐκ περιουσίας παχέων καὶ ὠμῶν γυμῶν, λοιπὸν τοῦτο μετὰ λεπτῆς συστάσεως τὸ παρυφιστάμενον συνελθεῖν οὐ δύναται, πλέξωμεν οὖν αὐτὸ τὸ παχὺ χύμα μετὰ ὑποστάσεως καὶ ὑπερύθρου χρώματος καὶ ἐρυθροῦ. Ἐν γὰρ ταῖς συμπλοκαῖς
- 15 ταύταις τὰ ἀπεψίαν δηλοῦντα χρώματα συνελθεῖν οὐ δύναται. 3. Ἀρξώμεθα οὖν τὴν συμπλοκὴν ποιῆσθαι μετὰ τοῦ ὑπερύθρου καὶ ἐρυθροῦ χρώματος, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἀπὸ ἰχωροειδοῦς αἵματος γίνεται, τὸ δὲ ἐκ τελείου. Χρὴ δὲ γνωσθεῖν ὅτι χρώματά τινα συμπλεκόμενα ἐν ταῖς συστάσεσι τοῦ χύματος, ταῦτα καὶ ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν· ἀλλ' ἐν
- 20 ταῖς ὑποστάσεσιν ἀνείμενα. 4. Τί δηλοῖ τὸ παρυφιστάμενον παχὺ ὑπερύθρον μετὰ παχείας συστάσεως; αὕτη ἢ συμπλοκὴ συνίσταται, καθὼς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, καὶ δηλοῖ μῆκος νόσον. Εἰ δὲ εἴη τὸ οὖρον ὑπερύθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις ὑπερύθρος τε καὶ λεία, καὶ τὰ ἐξῆς. 5. Τί δηλοῖ τὸ παρυφιστάμενον παχὺ καὶ ἐρυθρὸν μετὰ παχείας συστάσεως; Καὶ αὕτη ἢ συμπλοκὴ συνίσταται, καὶ δηλοῖ
- 25 πλήθος αἵματος διὰ τε τῆς συστάσεως καὶ τοῦ παρυφιστάμενου. 6. Τί δηλοῖ τὸ παχὺ μέλαν μετὰ παχείας συστάσεως; Καὶ αὕτη ἢ συμπλοκὴ συνίσταται, καὶ ὑπερόπτησιν κατὰ τε τὴν σύστασιν καὶ τὸ παρυφιστάμενον δηλοῖ
- 138 ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τῶν χρωμάτων τῶν ἐνδεχομένων συμπλακῆναι τῇ συστάσει, καὶ τῶ παρυφισταμένῳ τὰ αὐτὰ σημαίνοντα δηλώσουσιν ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως, πλὴν
- 35 τῆς συμμετρίας ἀμφοτέρων τῆς τε συστάσεως καὶ τοῦ παρυφισταμένου μετὰ τῶν κατὰ φύσιν χρωμάτων, ἢ ὡς μετὰ

πυρροῦ ἢ ὑποπύρρου. Καὶ γὰρ τοῦτο δηλοῖ τὴν ἀρίστην
 πέψιν ἐν τε συστάσει καὶ παρυφισταμένῳ καὶ ἐν τῷ χρώ-
 ματι. 7. Καὶ περὶ μὲν τῆς τῶν οὔρων διδασκαλίας κατὰ
 τε γένη καὶ εἶδη καὶ διαφορὰς καλῶς ἐκτεθήκαμεν. Εὐχα-
 ρίσωμεν οὖν Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ εὐδώσαντι 5
 ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον τῆς αὐτῆς πραγματείας, καὶ ἀξιό-
 σαντι ἡμᾶς καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος ἐπιθεῖναι αὐτῇ εἰς διόρ-
 θωσιν τῶν ὀπωσοῦν ἐπιθυμούντων ἐκ πάσης προαιρέσεως
 μαθάνειν.

XVII.

* INEDITA CARMINUM MANUELIS PHILAE

EX CODICE MONACENSI CCLXXXI. CHART.

Θάλαμος ἰδοῦ, νυμφικὴν φέρων κλίνην,
 ἐφ' ἧς ἀτεχνῶς εὐπρεπῆς, ἡ Ῥωξάνη.
 σκοπεῖ δὲ τὴν γῆν ὡς ὑπὲρ αἶδους ἢ κόρη,
 μὴ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐστῶτα βλέπει.
 5 ἔρωσ δὲ τις πάρεστιν ἐξ ὀπισθοῦ,
 καὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κάλυπτραν ἐλκύσας
 τῷ νυμφίῳ δείκνυσι τὴν ποθομένην.
 ἄλλοι δ' ἀφαρεῖ τοῦ ποδὸς τὴν ἀρβύλην,
 δουλοπρεπεῖ σήματι καμφοθεῖς εἰς γονύ.
 10 ταύτην γὰρ ἂν βούλοιο καὶ κατακλίνειν
 ἄλλοι δὲ τῆς χλανίδος αὐτὴν ἀρπάσας
 ἔλκει πρὸς αὐτὸν ἐμβριθῶς τὴν Ῥωξάνην.
 ὁ γοῦν βασιλεὺς γειννῶν τῇ παρθένῳ
 πρὸ τοῦ γάμου στέφανον εὐθύς εἰσφέρει
 15 καὶ νυμφαγωγῶν συμπαρῆν Ἑφαιστίων,
 ὃς ἀπερσευθεῖς εἰς τὸ μαιρακύλλιον.
 τὸ φαιδρὸν ὃ βέλτιστε καὶ βρῦον τόδε·
 πρὸς γὰρ τὸν ὑμέναιον ἡ τέχνη βλέπει,
 γαμηλίου δείκνυσι πυρσοὺς λαμπάδος.
 20 ἄλλοι δ' ἔρωτες αὐθις ἠδεῖς ἐκτόπως
 ἐν τοῖς ὅπλοις παίζουσι τοῖς τοῦ νυμφίου.
 Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὡς ὄραν ἔχεις δύο,
 κατωμαδὸν φέρουσιν αὐτοῦ τὸ ξίφος,
 ἄλλοι δὲ δύο τῶν βασιλέων ἕνα,
 25 ἠτήτημένον σύρουσιν ἐκ τῆς ἀσπίδος
 λαβόντες αὐτῆς τὰς ἀπὸ σκοτόους πέδας

εἷς δ' ἄλλος εἰσδύς ὕπτιον [ἔς] θώρακα
 τάχα τὸν ἐσμὸν ἐκταράξει τῶν φίλων
 ὅταν ἐπ' αὐτὸν ἢ ῥοπή τούτους φέρῃ,
 30 πλὴν οὐ γραφὴ καὶ μῦθος ἀπλῶς ἂ βλέπεις
 ἀλλ' ἔστιν εὐρεῖν ἀπὸ τῶν ὀρωμένων,
 ὡς αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἔλθων εἰς γάμους
 τῶν Ἀρεϊκῶν εἶχετο σπουδασμάτων.

* * *

Ἐφοδος περὶ γυναικῶν.

Προγνωστικὴν ἔχουσι καὶ γύναιες φύσιν
 οὐς μίξεως πλὴν καὶ σποράς λόγος κύειν
 σπῶντας πνοῆς ὀλισθόν ἐν τοῖς ἐγκάτοις
 ὅταν κατ' ἀνδρῶν τακτικῶς ὠπλισμένων
 5 ἄλλους ὁ τῆς ἐριδος ὀπλίξῃ χρόνος,
 σφυγμῶντος αὐτοῖς τοῦ καταλλήλων θράσους,
 ἴσασι γὰρ δὴ τὴν ἑκατέρων τύχην,
 καὶ τοὺς νικητὰς πρὸς σφραγῆς ἢ τραυμάτων
 ὡσπερ πόλιν ἴσασι τοὺς θανουμένους·
 10 καὶ τοῦτο σαφὲς ἔκ τινων γνωρισμάτων
 οἷς εὐστόχως δίδωσιν ἢ πείρα κρίνειν.

* * *

*Πρὸς τινὰ διασύροντα αὐτὸν ἰδίῳν εἰρηκότα ἐν τῇ Περόδι
 γυναικῆς ᾠοτόκου ἐξ ἐκωδῆς.*

Ἐγὼ μὲν ἐξήνεγκα τὸν καινὸν τόκον
 καὶ τοῖς φίλοις προῦθῆκα ῥαστώνης χάριν,
 ᾧων φορητὸν ἐκ γονῆς φιλοπτεροῦ.
 ἔχρη γὰρ εὐρεῖν καὶ γυναικῆς ἐν Σκύθαις,
 5 αἱ πολλάκις τίκτουσιν ὀρνίθων τρόπον,
 ὅταν ὁ Σατὰν ὡς ἀλέκτωρ αὐθάδης
 σοβῆ κατ' αὐτῶν τὸ πτερόν καὶ τὸν λόφον.
 εὐθύς γὰρ αὐταῖς ἐνσπαρείσης τῆς λύμης,
 σφαιροῖ πρὸς ᾧὸν ὀστρακοῦσα τὸν τόκον,
 10 ἢ πρὸς τὸ χεῖρον ἕξις ἐκ παροιμίας.

σὺ δ' ὄρνις οὐκ ὦν συγκομίζεις τοὺς τόκους.
 εἰς τὴν καλιὰν τῆς ψυχῆς κεκρυμμένους
 καὶ τῷ πλατυσμῷ τοῦ πτέρου τῆς καρδίας
 φρουρεῖς περισχὼν τοὺς κυλίνδρους τῶν χόγων
 15 καὶ πῦρ καθ' ἡμῶν τῇ σχολῇ ταύτῃ πνέεις,
 ὡς ἂν ὁ καινὸς τῇ πυρᾷ θαλφθεῖς τόκος
 ἀναστομωθῇ πρὸς γονῆν σοι φιλικτήν.
 καὶ γὰρ νεοσσὸς τὰς ἐμὰς ὕβρεις κρίνεις,
 ἐγὼ δέ σοι δέδοικα μὴ τούναντιον,
 20 ὄφεις ἐν ὧσις ὄργανοῖς ἀντ' ὄρνιθων,
 ὅταν ἐπ' αὐτῶν ἐγχερόντις τῇ ζέσει,
 οἱ κατὰ καιρὸν ἐκδραμόντες ἀθρόοι
 πλῆξουσι καὶ ῥήξουσι καὶ φθεροῦσί σε
 τὰ τῶν ἐχιδνῶν ἐκμιμούμενοι βροίφη.
 25 πλὴν ἄφες αὐτοὺς ἐκφυῆναι τοὺς τόκους,
 τῆς σῆς καλιᾶς τοὺς μυχοὺς καθαγνίσας,
 οὐ γὰρ ἐπαράξουσι τοῖς ἀλλοτρίοις,
 οὐδ' ὄρνιθες πολλάκις, ὃ τᾶν, οὐδ' ὄφεις,
 πρὶν ἂν ὁ καιρὸς τῆς γονῆς ἀναγκάσοι.

* * *

Περὶ ἐρωδιῶν.

Ἐρωδιοὺς νῆσός τις Ἑλληνίς τρέφει,
 οἱ τὴν ἑαυτῶν εὐγενίζοντες φύσιν
 ὄσους μὲν ἂν ἰδῶσι δεῦρο βαρβάρους,
 μισοῦσι καὶ φεύγουσιν ὡς πτηνὸν γένος·
 5 ὅταν δὲ κατάρη τις ἐκ τῆς Ἀττίδος,
 εἰσὶ προσηγείς καὶ φιλέλληνες πάλιν.
 εὐθύς γὰρ αὐτῷ προσδραμόντες ἀθρόοι
 τείνουσι τὰς πτέρυγας ὡς χεῖρας φίλοι.
 καὶ οὗτος αὐτοῖς ὡς ἐθάς προσεγγύσῃ,
 10 στέγουσιν ἀφῆν εὐμενοῦς ἀλλοτρίου.
 οὕτω πτερωτοὺς τοῦ φιλεῖν διδασκάλους
 τοῖς ἀπτέροις δίδωσιν ἢ νῆσος ξένοις.

* * *

Εἰς τὸν μεταξοποιὸν σκόληκα.

Καὶ σφρινοῦ νήματος ὑφαίνειν λόγους,
 τῇ φίλιε δίδωσιν ἢ Κλωθὴ τύχη,
 πλὴν ὡς ὑφαντὸν καὶ κροτόπλοκον τέρας,
 ἀμπίσχεται καὶ τοῦτο λαμπρῶς ἢ φύσις
 5 ὡς νυμφίου θέλγουσα τὸν φθόρον χρόνον.
 ἐγὼ δ' ἔμμαντοῦ σφρονοῦστερος μὲνω,
 ταλασία σκόληκος ἠοφαλισμένος,
 εἰ σῶμα νωθρὸν καὶ περιεκλασμένον
 ἢ καὶ χαμερπὲς καὶ κατεστραγγημένον,
 10 τοσοῦτον ἔργον τῷ βίῳ χαρίζεται.
 ἐκ γὰρ ἀπαγούς καὶ βραχυτάτου σπόρου,
 θαλαφθέντος εἰς πῦρ ἢ λινοῦν ὕφασμά τι
 ἢ διφθέρας ἔλυτρον, ἢ κόλπου ζέσιν,
 ῥηγνυμένου πρόεισιν ἀμβλύς τις τόκος
 15 ὡς κάρφος ἢ θοῖξ, ἢ τι λεπτὸν ἐκτόπως
 καὶ ζῆ κατ' αὐτὸν ἠρέμα κινούμενος,
 καὶ βόσκεται τὰ φύλλα τῶν συκαμίνων,
 τὸ τῆς τρύγης βέλτιστε μαστεύων γάλα.
 πλὴν ἀπολεπτύνουσι φειδοὶ τοῦ βρέφους,
 20 χεῖρες γυναικῶν τὴν τροφὴν τὴν φυλλίνην,
 ἐπεὶ τὸ παχὺ καὶ τραχὺ πρὸ τοῦ χρόνου
 τοῖς χρωμένοις κίρνησιν οἰκτρὰν ἀγγόνην.
 ὅταν γε μὴν αὐξήσιν ἢ φύσις λάβῃ,
 δεῖται τροφῆς τὸ σῶμα θαψιλεστέρας.
 25 κείται δ' ἐπ' αὐτῆς ἀτρέμας τῆς θρύψεως,
 καρηβαριῶν ὑπὸ τῆς ἀπληστίας,
 καὶ πᾶν τὸ σαπρὸν ταῖς τροφαῖς ἀποξύνων,
 δορᾶς νεαρᾶς ἐνδιδύσκειται σκέπην
 καὶ πάλιν αὐτὴν εἰ βραχὺς λύσει χρόνος,
 30 ἐκτείνεται γὰρ τῇ τροφῇ τὴν γαστήρα,
 ὥσπερ τις ἀβρὸς ἄλλο τι στολίζεται
 πᾶσαν δὲ συντίθησι τὴν βρωσιν κάτω,
 τὸ μηκέτι χρήσιμον ἐκκρίνων μόνον,
 αἶν δ' ἐκτραχυνθῇ τῆς χλιδῆς ἢ λεπτότης,
 35 ὁ σῆς παρευθὺς τὰς τροφὰς ἀναπτύει

καὶ τὰς ἀμοιβὰς τοῖς τροφεῦσιν ἐκτίων
 διαπλέκει τὸ νῆμα τῶν ἐντοσθίων.
 καὶ βουκράνου κίνησιν ἐσιῶτος φέρων,
 ταλασιουργεὶ καὶ στιβάζει τοὺς μίτους.
 40 πλὴν ἄλλ' ἴδε στρατεύμα συγχρὸν ἐνθάδε
 καὶ τὴν φυσικὴν ταυτικὴν μὴ φαυλίσης.
 οἱ γὰρ φάγοι σκώληκες, οὓς πρὶν ἐσκόπεις
 νοθεὶς ἀτεχνῶς καὶ βραδεῖς καὶ δυσκόλους
 σοβοῦσι καὶ βομβοῦσι ταγμάτων τρόπον,
 45 καὶ τὰς κόμας τρέχοντες ἀβρῶς τῶν κλάδων.
 ποιεῖ γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ βέθρων ὁ χρόνος
 τῇ καταγωγῇ τοῦ στρατοῦ πεπηγμένους,
 καὶ τις ἐπ' αὐτοὺς ἡγεμῶν τεταγμένος,
 πρὸ τοῦ στίγους ἄνεισι καὶ βλέπει κάτω,
 50 καὶ τὴν τελευταίην ταῖς φυλαῖς ἐπιτρέπει
 τούτων δε σὴς ἕκαστος εὐθύς ἐκπιτύων,
 τὴν καταγωγὴν ὄργανοὶ τὴν ἐσχάτην.
 ἢ συνθεσὶς γὰρ τῶν πολυστρόφων μίτων
 σφαῖρα προμήκης τῷ πλέκοντι γίνεται.
 55 χαιρεῖ δὲ τοῖς τέρπουσιν ὁ σκώληξ μύροισι
 καὶ τοὺς βαρεῖς ἄνωθεν οὐ στίγει ψόφους.
 αἰρεῖ γὰρ αὐτὸν καὶ ψιλὴ δυσσομία,
 καὶ μῦς λαθῶν καὶ πνεῦμα καὶ βροντιῆς κτύπος.
 θνήσκει δὲ τοῦ κλάοντος οὐκ ὄντος γένους,
 60 κλεισθεῖς ἐν αὐτῇ τῆς πλοκῆς τῇ συνθέσει
 μετὰ χρόνον δὲ τινα παπαὶ τοῦ ξένου,
 ζῶν πτερωτὸν ἐκ ταφῆς ἀνηγμένος,
 τὴν τοῦ γένους ἔγερσιν ἡμῖν δεικνύει,
 καὶ γὰρ ὁ νεκρὸς καὶ τεταριχενμένος
 65 εἰς δεῦτερον φῶς εὐπρεπῶς ἀνατρέχει.
 τούτου γε μὴν Ἡρακλῆς Ἐρμῆ τὸν τάφον
 χαννοὶ τὰ θερμὰ τοῦ λέβητος ὕδατα
 καὶ σφαῖρα καὶ χεῖρ καὶ βραχὺ τμήμα κλάδου,
 πυκναῖς ἀκανθῶν ἐξοχαῖς πεφυρμένον,
 70 τοὺς δυσπλόκουσιν λύουσιν εὐτέλως μίτους
 καὶ γίνεται τὸ πλέγμα τοῦ θνησειδίου,
 χιτῶν ἀτεχνῶς καὶ βασιλεῦσι πρόπων.

οὐδὲν γὰρ εἰκῆ συμπαρήχθη τῇ κτίσει,
 ἄν καὶ τὰ φαυλότατα σφρόνως βλέπῃς.
 75 σκώληξ μὲν οὖν ὄνειδος ἀνθρώπων γένου,
 τῷ μετρίῳ σχήματι σαντὸν σεμνύνων,
 ἔλου δὲ τὸν τραχύν τε καὶ σκληρὸν βίον
 τοῖς τοῦ λόγου βρώμασι τὸ πνεῦμα τρέφων.
 ἐπὶ δὲ τοῖς τεκούσι μὴ φρόνει μέγα·
 80 σκώληξ γὰρ αὐτόμαζος οὐ κνίσκται·
 ὅταν δὲ καλῶς ὀργανωθῆς τῷ χρόνῳ,
 τῆς ἀρετῆς τὸν οἶκον εὐτρέπιξέ μοι
 καὶ θνήσκε νεκρῶν τῶν μελῶν σου τὸν τόνον,
 ὡς ἄν λάβῃς πτέρωσιν οὐρανοδρόμον.
 85 ὁ δὲ χρόνος τὸ νῆμα τῆς μνήμης φέρων,
 τὸ πῶν κρότων ὕφασμα λαμπρῶς σοι πλέκη.
 ἔμοι δὲ ννὴ τὸν καλὸν πέπλον δίδου,
 λαβὼν ἀπ' αὐτῶν εὐλαβῶς τῶν διπτύχων,
 καὶ ῥαδίως πέραινε τὰς ὑποσχέσεις.
 90 οὐ γὰρ ἐπαινῶ τὰς ῥεούσας ἐλπίδας
 ἄς πολλάκις ἤσπασεν ὡς κλώψ ὁ χρόνος.
 ἔστω δὲ μαλθακός τις, ὃ ξένη φύσις,
 ἀφ' Ἐστίας ὃ φασιν ἐξειργασμένος.
 οἱ γὰρ παραπλέκοντες ὀθνεῖους μίτους
 95 εἰς τὰς ἀγωγὰς τῆς ὑφιστάσεως κρόκης
 ὠνητὸν ἠσπίσαντο καὶ φαῦλον βίον
 ὀρῶντες εἰς τὸ κέρμα τῶν πλανωμένων.
 οὐ δὲ στιβαρὰν εὐτυχῶν τὴν καρδίαν
 καὶ παντὸς ὦν ἄγευστος, εἰ καὶ τις δόλου
 100 δώσεις καθαρὰν, ἥνεπε ὑπέστης χάριν. —

Εἰς τὸν στρουθοκάμηλον πολιτικοί.

Ἀπὸ καμήλου καὶ στρουθοῦ σύνθετον εἶδον τέρας
 οὔτε πτηνὸν οὔτε πεζόν, ἐξ ἑκατέρων γένος·
 ὃ καὶ τῇ χέρσῳ σπένδεται, καὶ πρὸς αἰθέρα τρέχει.
 καὶ γίνεται μεταίχμιον τοῦτοιν ἀμφοῖν τὸ ζῶον,
 ἄξυμβλητον, οὐδέτερον, ἡμίτελες, ἀστειον.
 I.

εἰς γὰρ ἀγώνισμα κοινὸν τοῦ σκήνους προχειμένον
 καὶ μαχομένης πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐν αἰθέρι βίας,
 τὸ μὲν παχὺ τοῦ σώματος καὶ πῖον καὶ γεωδές
 ἐναπομένει τῷ βάρει τῆς ὑποσπώσης ὕλης.
 10 καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν στέρον καὶ τῶν νώτων
 καὶ τῆς πυγῆς καὶ τῶν ποδῶν καὶ τῆς ἀδρᾶς ἰγνίης.
 ὅσον δὲ κοῦφον καὶ λεπτὸν, αὐθις αἰθρῆ λαμβάνει
 καὶ γίνεται τὸ σπάρραγμα τῆς ἀνθολκῆς τῆς ξένης,
 τραγγῆλοι κοῦφος καὶ λεπτὸς καὶ γλίσχρος καὶ προμήκης.
 15 ἢ μέντοι παραπτέρωσις, ἕρμα πλημμελούσα,
 περισκεπέες καθίστησιν ἐν μέρει τὸ σαρκίον,
 ὥσπερ τοῦ τάχους τῶν ποδῶν ἀρκούντος πρὸς τὸν δρόμον,
 τὸ δὲ πτηρὸν δὲ καὶ πεζὸν ἀνασοβοῦν καὶ τρέχον,
 περικολποῖ τὴν πτέρωσιν τοὺς πόδας ὑπέξαιρον,
 20 καὶ δείκνυται κορυφώτερον ἀπὸ τῶν ἐξαλμάτων.
 εἶτα δοκοῦν ἀφίστασθαι, πάλιν ἐκτρέχει βάδην
 καὶ πάλιν ὑπερίπταται καὶ πάλιν ὑφίξινει.
 νικᾷ δὲ πρὸς τὴν ἄμιλλαν, ἢ χέρσος τὸν αἰθέρα
 κἂν τούτῳ δὴ μοι θαύμαζε τὸ πτερωτὸν χερσαῖον.
 25 καὶ γὰρ συνελανόμενον καὶ περαπτέρω τρέχον,
 ἐνολισθαίνει ταῖς καμπαῖς ὑπὸ τῆς τραχύτητος.
 καὶ τοῦ τραγγῆλου τὸν ὄλκον εἰς τὸ λοξὸν ἐπαίρον,
 δοκεῖ τὴν πτήσιν ἀπειλεῖν τῇ τῶν πτερῶν ἐντάσει.
 τῶν δὲ σκελῶν τὰς ἀγωγὰς ἀνέλκον ἐπ' εὐθείας
 30 καθάπερ ἐπὶ πρόσθεσιν τὸ δάπεδον ἀμείβει.
 καὶ τηνικᾶδε κάμηλον τετράπουον εἰκονίζει,
 κλεπτούσης τῆς γοργότητος τῆς ἐναλλάξ τοὺς πόδας.
 δεῖ γὰρ τὰς φύσεις, βέλτιστε, καὶ τῶν ἀλόγων ζώων
 δωροφορεῖν τῷ βασιλεῖ τὰς θαυμαστὰς γενέσεις.

* * *

* * *

* * *

- Εἰς τοὺς ἑβ̄ μῆνας.
1. Τοῦτ' ἄρα σαφές, ὁ γραφεὺς γὰρ ἐνθάδε
 τῷ Μαρτίῳ μὲν ὄπλα καὶ θάρσος γράφει
 καὶ κτῆνος ὄργων· τακτικὸς γὰρ ὁ χρόνος.

2. Ἀπρύλλιον δὲ ταῖς γοναῖς καὶ ταῖς πόαις
καὶ ταῖς λύραις δείκνυσι τῶν προβατέων
οἷς καὶ γάλα προῦθμεν ἀμέλγειν ζέον.
3. Καὶ Μαῖος μὲν τῇ κρόκῃ τῶν ἀνθέων
τὴν βασιλίδα τάχα τιμᾶ τοῦ χρόνου
χιτῶνας αὐτῷ συντιθεῖς ῥοδοχρόους.
4. Ἰούνιος δὲ τὴν φυὴν τειχημένην
ἄλλη δρόσῳ κάτωθεν ἡβῶν φαιδρύνει,
θήγει δὲ καὶ δρέπανον εἰς ἔλους γλόην.
5. Ἰουλίον δὲ βοῦς ὑποζεύξας θέρους
τῶν ἀποδέσμων συντριβεὶ τὸν ἄσταχυν
καὶ τῇ καθ' αὐτὸν ἀντιτεχνᾶται ζέσει.
6. Ὁ δὲ φθίνων Ἀύγουστος ἄλων ἐν κλίῃ
ῥιπίζεται μὲν, ἀλλὰ πυρέττει πλέον,
κἂν τῶν ὀπιρῶν εὐτραπίξῃ τὸ ψύχος.
7. Σεπτέβριος δὲ τοὺς γλυκεῖς βότρους φέρει
καὶ ληνοβατῶν εὐλογεῖ τὰς ἐλπίδας
καὶ ξυλίην γέγηθε πιθάκηνη βλέπων.
8. Ὀκτώβριος δὲ κυνικὸν πράττων βίον
κίρκους τε καὶ σκύλαξι καὶ βέλους δρόμῳ
αἶρει πετεινὰ καὶ λαγῶς καὶ δορκάδας.
9. Νοέμβριος δ' οὖν ἀυλακίζει τῷ σπόρῳ
καὶ τῶν κορωνῶν ἀντιπίπτει τῷ θράσει,
μὴ χανδὸν ἀρπάσσει καὶ τὰς ἐλπίδας.
10. Δεκέβριος δὲ τοὺς βαρεῖς λύσας πόνοους
αὐτὴν ἐαντῷ δεξιούται τὴν φύσιν
σίφωνι καὶ κρατῆρι καὶ πίθων χύσει.
11. Ὁ δ' αὖ μετ' αὐτὸν ἐκ νεφῶν ὄμβρου βλέπων
συνῶν φαγαῖς κέχηνε βορβοροτρόφων.
12. Ὁ δ' ἔσχατος μῆν, εἰς ποτὸν γαίνει ζέον,
καὶ πῦρ ὀμαλὲς καὶ κρεῶν ἀμετρίαν.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

α΄.

Περὶ τῆς παμφάγου γαστροῦς.

Οἶδημα γαστροῦς, βλαπτικῶν ἔργων τόκος,
 ὁ γὰρ ἀφανὴς τῶν παθῶν φημισπύρος
 ἀνδρίζεται μὲν τὴν τροφήν ἐπεισφέρων.
 Θεοῦ δὲ λιμὸν προσενεῖ παραντίκα.

β΄.

Περὶ ὕπνου.

Τὰς εἰσαγωγὰς τοῦ μονοτρόπου βίου
 ἀγρυπνία ἠύθμιζε καθείδων μόλις.
 δεῖ γάρ σε φυγεῖν τὰς ὄνεφολεσχίας
 μὴ γὰρ γαλισθῆς ὑπὸ φιλοσαρκίας.

γ΄.

Περὶ ἀγρυπνίας.

Εἴνοικον ἀγῶν τὴν καλὴν ἀγρυπνίαν,
 τοῖς ἀγγέλοις ἀνθρώπε συμπάλλεις τέως.
 εἰ δ' ὑπὸ τοῦ σκάμματος ἢ φύσις κάμη
 τῷ μετρίῳ τόνωσόν ἀντὶν φαρμάκῳ.

XVIII.

* ΠΕΡΙ ΧΡΟΙΑΣ ΑΙΜΑΤΟΣ
 ΤΟΥ ΑΠΟ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΤΩΝ
 ΠΕΡΣΩΝ.

1. Τὸ κατάμαυρον αἷμα * * * ὅτι ἰχῶρα οὐ ποιήσει, ῥίγια σημαίνει· εἰ δὲ ποιήσει ἰχῶρα τουτέστιν ὑγρόν, ὡς νερόν, ἀγαθόν.
2. Αἷμα ἐλκῶδες ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου σημαίνει.
3. Αἷμα ῥεῦσαν ὡς βενετόν, μὴ φαινόμενον αἵματος ἐν οἴῳ δὴ τι μέρει τοῦ ἀγγείου, ὀλιγοχρόνιος ἔσται ὁ νοσῶν· εἰ δὲ πράσινος ὀφθείῃ ἢ τοῦ αἵματος χροιά, θάνατον ταχύτατον πάνυ δηλοῖ, ἤγουν πεμπταίος ἢ ἑβδομαίος ὁ τοῦτο ἔχων ἀποθνήσκει.
4. Εἰ δὲ ὡς σχιστόν ἀρσενικόν ἐστί, θάνατον καὶ τοῦτο σημαίνει· εἰ δὲ καὶ πρισσῶδες, ἐκείνον σημαίνει, εἰ δὲ καὶ ἔλκος λευκὸν ἢ βορβορῶδες, σῆψιν δηλοῖ.
5. Αἷμα κογχυλῶδες ὡσπερ ὄξυ μετάξιον, θάνατον σημαίνει.
6. Αἷμα ἐν τῷ ἀγγείῳ τὸ ἥμισυ φαινόμενον λευκὸν καὶ τὸ ἥμισυ αἷμα ὑγείας ἐστὶ δηλωτικόν.
7. Αἷμα ἔχον μέσον λευκόν, θανάσιμον.
8. Αἷμα παχύ, μέλαν καὶ δυσῶδες, ἔχον λώρια μέσον ὄστρακώδη, ἐπικαιρος ἔσται ἢ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου· εἰ δὲ φοινίκινον ἔχει χρῶμα, μακρονοσίαν δηλοῖ.

XIX.

* ΠΕΡΙ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΓΟΝΗΣ.

1. Νόμος μὲν πάντων κρατύνει. ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρός ἀρχεται ἀπὸ παντός τοῦ ἕγρου τοῦ ἐν τῷ σώματι, ὄντος τὸ σῶμα τὸ ἰσχυρότατον ὑπὸ κάτωθεν. 2. Ἐχει δὲ νεῦρα καὶ φλέβας ἀπὸ παντός τοῦ σώματος τεινούσας εἰς τὸ αἰδοῖον, ὡς εἶπεν, τριβομένου καὶ διαθερμανομένου, ὡς ἐξ ἀκοντίου ῥίπτει τὸ σπέρμα ἔξω οὐχ ὅπου τὸ οὖρον, ἀλλ' ὅπου ἡ ὁδὸς ἐστὶ τῶν ὄρχεων, νεῦρα καὶ φλέβες εἰς αἰδοῖον τηροῦσαι. 3. Καὶ τοῦ μὲν ἀνδρός ἡ γονὴ ἰσχυροτέρα ἐστὶ, τῆς δὲ γυναικὸς ἀσθενεστέρα. 4. Εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ σώματος, αἵματος, φλέγματος, χολῆς ξανθῆς καὶ χολῆς μελαίνης. 5. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς οὐνοσίας εἰς τὴν μίξιν τῶν αἰδοίων παρατριβομένων καὶ διαθερμαινομένων ἐμπίπτει ἡ ἡδονὴ καὶ θερμαίνει τὸ αἰδοῖον, καὶ πληροῦται τοῦ σπέρματος. 6. Καὶ ἡ μὲν γονὴ 15 ἐπ' ἀμφοτέρων ἐμπεσοῦσα μέση εἰς τὴν μήτραν ἔσω, καὶ εἰ μὴ ἀπορῆι τῶν ἔξω, ἀλλὰ φυλαχθῆ τῇ μήτρᾳ, ἀθροίζεται καὶ παχύνεται, καὶ θερμαινομένη καὶ ἐμψυωμένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος διόδος ἐστω καὶ ἔξοδος γίνεται καὶ διὰ τοῦ ὕμενος, κακεῖ πρῶτον ταύτην ἔλκει εἰς ἑαυτόν. 7. Ὅταν 20 δὲ ὁδὸς γένηται τοῦ πνεύματος, ἔξω τοῦ θερμοῦ ὄντος, αὐθις ἕτερον ψυχρὸν ἐπισπάται δι' αὐτῆς μήτρας καὶ τοῦτο ποθεῖ διὰ παντός. 8. Καὶ τὸ μὲν αἷμα μινύμενον τῇ γονῇ σὰρξ γίνεται, καὶ θερμαινομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος αὔξει καθ' ἡμέραν καὶ πληθύνεται· ἅμα γὰρ ἡ γονὴ, ἅμα 25 τὸ πνεῦμα ἐμπίπτει εἰς τὴν μήτραν καὶ αὔξει καὶ πληθύνεται. 9. Τὸ γὰρ ἄψυχον οὔτε αὔξει οὔτε πληθύνεται· ἡ δὲ γονὴ αὔξει καὶ πληθύνεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ

ἄρχεται ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, τὸ ὅμοιον εἰς τὸ ὅμοιον, καὶ τὸ πυκνὸν εἰς τὸ πυκνόν, καὶ τὸ ἀραιὸν εἰς τὸ ἀραιόν, καὶ ἕκαστον κατὰ τὸ ὅμοιον αὐτοῦ, καὶ διορίζονται καὶ διαρθροῦνται ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν τοῦ σώματος.

10. Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ γίνεται ἀφροσθηκνία ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πήχυες ἀπὸ τῶν πλευρῶν· καὶ τὰ σκέλεα καὶ αἱ κνήμαι δίοτανται ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὰ νεῦρα καὶ αἱ φλέβες εἰλήσονται καὶ ἀμφοῖν τὰς φύσεις τῶν ἄρθρων καὶ τὰ ἐνδον κοιλαίνεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τὰ ἐντερα γίνονται, καὶ ἕκαστον κατὰ τὸ ὅμοιον. 11. Καὶ τὸ μὲν ἄρρεν τὴν πρώτην πύξιν ποιεῖται δι' ἡμερῶν λ', τὸ δὲ θῆλυ δι' ἡμερῶν μβ'. 12. Ὄταν δὲ τὸ παιδίον τελείως διαρθρωθῆ, τότε δὴ τῶν μελέων ἀξαναομένων αὐτῷ, διαζωοῦται καὶ ἀνατομοῦται καὶ τὰ ὀστέα σκληροῦνται καὶ κοιλαίνονται ὑπὸ τῆς θερμῆς πηγνύμενα, καὶ ταῦτα μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται καὶ κοιλαίνεται. 13. Κοῖλα δὲ ὄντα τὰ ὀστέα ἐλκοῦσιν εἰς αὐτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τὸ αἷμα. λοιπὸν τὸ ποιότατον τοῦ μυελοῦ διαζωοῦται καὶ διαρθροῦται, αὐθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, καὶ δίοτανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. 14. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἄκρον αὐτοῦ οἱ ὄνυχες φύονται, τελευτῶσι δὲ πᾶσαι αἱ φλέβες πρὸς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. 15. Ὄταν δὲ τὸ παιδίον τελείως διαζωωθῆ καὶ οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες ῥιγωθῶσιν, τότε δὴ καὶ τὴν κίνησιν ποιεῖται. ὁ δὲ χρόνος τῆς κινήσεως αὐτοῦ γίνεται τὸ μὲν ἄρρεν μηνῶν τριῶν, τὸ δὲ θῆλυ τεσσάρων. 16. Ὄταν δὲ κινήθῃ τὸ παιδίον, τότε δὴ σημαίνει τῇ μητρὶ. οἱ γὰρ μαζοὶ αἰφρονται καὶ θηλαὶ ῥαγῶσι, καὶ τὸ γάλα γίνεται ἀπὸ τῶν πομάτων καὶ βρωμάτων καὶ πιεζόμενον ἀποπηδᾷ· ἐπὶ τὸ ἐπιπλον τῶν τιθῶν, καὶ θερμαινόμενον γίνεται λευκὸν καὶ γλυκύ. 17. Καὶ εἰ μὲν ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρὸν ἔλθοι, ἄρρεν γίνεται τὸ παιδίον, καὶ εἰ μὲν ἢ τοῦ ἀνδρὸς γονὴ πλέον ἔλθοι, τῷ πατρὶ ὅμοιον ἔοικε τὸ παιδίον. 18. Ἦν δὲ γονὴ τῆς γυναικὸς πλεονάσῃ, τῇ μητρὶ ἔοικεν ὅμοιον, καὶ εἰ μὲν πάλιν ἐπ' ἀμφοτέρων ἢ γονὴ ἰσχυρὰ ὑπέλθοι, ἀμφοτέρων ἔοικεν ὅμοιον. 19. Καὶ εἰ μὲν ἢ μήτρα ἢ στεγνὴ καὶ μὴ εὐρύχωρος, ἀσθενέστερον καὶ

λεπτὸν τὸ παιδίον γίνεται· εἰ δὲ πλατεία ἢ καὶ εὐρύχωρος, ἰσχυρὸν καὶ παχὺ γίνεται. 20. Καὶ εἰ μὲν ἡ γονὴ εἰς δύο κόλπους τῆς μήτρας ἐμπέσῃ, δίδυμα ἔσσονται τὰ παιδιά, καὶ εἰ μὲν ἐν τοῖς δεξιῶσι τῆς ὑτέρας ἐμπέσῃ ἄρρενα τὰ 5 δύο. εἰ δὲ ἐν τοῖς ἀριστεροῖσι θηλέα τὰ δύο. ὡσαύτως καὶ τρία καὶ τέσσαρα παιδιά γίνονται, ὅταν ἡ γονὴ ἐμπέσῃ εἰς τεσσαρῶν κόλπους τῆς μήτρας. 21. Ἰστορεῖται ἐν ταῖς ἀνατομαῖσι τῶν ὑτέρων, ὅτι καὶ πέντε γίνονται παιδιά, τοῦ σπέρματος εἰς τοὺς ἑκκόλπους τῆς ὑτέρας ἐμπεσοῦσης.

10 22. Τὸ οὖν παιδίον ἀνέξει καὶ μεγαθύνεται καὶ καθ' ἡμέραν κατὰ βραχὺ τρέφεται ἐκ τῶν αἱμάτων τῶν κατερχομένων τῶν καταμηνίων τῆς μήτρας, ὡς φησὶν ὁ Ἰπποκράτης. γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ φλεβοτομηθεῖσα ἀντιπρῶσαι, γνοὺς ὅτι τὸ αἷμα τροφὴ ἐστὶ τοῦ παιδίου, καὶ μᾶλλον τὸ 15 ἔμβρυον διὰ σιέρησιν τροφῆς ἐκτιτρώσκειται. 23. Ὁ δὲ χρόνος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἐστὶ κατὰ τρεῖς ἢ ἡγουν μῆνες ἢ τοῦτέστι διακοσίαι ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ μόνον καὶ πέντε. 24. Εἰσὶ δὲ ἐν ἡμῖν ὀστέα (κθ. οὕτως ἡ κεφαλή ἔχει ῥαφὰς ἑ. ἐστὶ δὲ καὶ μονόραφος κεφαλή καὶ 20 ἄραφον (ἄνου?) κράνιον, ἐστὶ δὲ τοῦτο ὑγῆ. ὀδόντες λβ. σιαγόνες β'. ἔχει ἡ ῥάχη σπονδύλους κδ' ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἱεροῦ ὀστέου. εἰσὶ δὲ καὶ πλευρὰ κδ', κατακλιίδες β', ὤμοι β', πλάτες β', βραχίονες β', πήγεις καὶ καρκίδες β', τοῦ καρποῦ ὀστέα ἡ', τοῦ μεσοκάρπου δ'. σύγκεινται δὲ οἱ 25 δάκτυλοι εἰς ἕκαστος ἐκ γ' σκυταλίδων, μόνον δὲ οὐ ἀντίχειρος.

XX.

* ΣΚΕΥΑΣΙΑ ΑΛΑΤΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

Ἐχων ἐνεργείας τοσαύτας, ὅσα καὶ τὰ ὑποτεταγμένα κεφάλαια, ἐφ' ᾧ καὶ δωδεκάτεον λέγεται, ὁθεν καὶ εὐσεβῶς βιοῦντες τούτῳ κέχρηται τῷ φαρμάκῳ. Ὁρασιν τηρεῖ μέγρι γήρως, φλέγμα ἐν τῷ θώρακι οὐκ ἐὰ γενέσθαι, οὐκ ὀφθαλμίαν, οὐκ ἀπόρροϊαν τριχῶν, χολήν τε πᾶσαν καθαι- 5 ρεῖ, τοὺς χυμοὺς ἀναλύει, σπασμοὺς πᾶνει, ὀδόντας σα- λενομένους στηρίζει. 2. Σκευάζω δὲ οὕτως· ὑσώπου κρη- τικοῦ οὐγγίας δ', γλίχωνος οὐγγ. β'. κίμινου οὐγγ. β'. ἐπι- θύμου οὐγγ. α'ζ'. ζιγγιβίρεως οὐγγ. β'. θύμου οὐγγ. β'. ἄλατος ὀγ. β'. ἀμωνιακοῦ ὀγ. β'. ἄμμεως ὀγ. κ'. ἄλατος 10 ἱνκτοῦ ὀγ. β'. ἀστραγωγριγάνου ὀγ. δ'. πεπέρως κοινού οὐγγίαν α'. πεπέρως μακροῦ ὀγ. α'. πεπέρως λευκοῦ ὀγ. α'. Τὰ πάντα θήσας καὶ τρίψας χωρὶ ἐξ αὐτῶν καθ' ἐκάστην ἐοθίον, ὃ ἐμβάπτων ἐν αὐτῷ τὰς τροφὰς πάσας.

* ΑΛΑΤΙΟΝ ΣΚΕΥΑΣΘΕΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΤΟΙΑΣΔΕ.

Ὁφθαλμίαν οὐ ποιεῖ ἕως γήρως, οὐκ ὀδόντες ἀλγῆ- σαι, οὐ μίξαι, οὐ τρίχες ῥεῦσαι, ὀξυδορκίαν ποιεῖ, οὐκ ἀφίησι φλέγμα, οὐ χολήν, οὐ χυμόν, οὐ ποδαλγίαν, οὐ σπλήνα. ἔστι δὲ ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ οὕτως·

2. Ὑσωπὶ κρητικοῦ γο α'.

κυμίνου αἰθιοπικοῦ γο α'.

ἀλῶν ἀμμουσιακῶν γο β'.

σακκαμο γο γ'.

5 ξιγγιρεως γο α' C

σελίνου σπέρματος γο ᾱ C

γλίχωνος ὄρινοῦ γο γ'.

πειροσελίνου μακεδονικοῦ γο β̄ C

οιλφίου γο α'.

10 ἄμειως γο α'.

ἀλὸς κόνιοῦ γο β'. $\frac{\epsilon}{\pi} - \frac{\iota}{\kappa}$ γο β̄ C

φύλλου γο β̄ C

ταῦτα κόψας καὶ σείσας χρῶ ἐν ἐδέσμασιν οἷς ἂν βουλή.

XXI.

* ΣΤΟΙΧΟΙ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΝΩΝ.

ΑΛΛΩΣ.

- Μάρτ. Ἐγὼ στρατήγους πρὸς παντοπλίαν ἄγω
 ξίφη τε θήγω καὶ νεουργῶ τὰς μάχας
 καὶ γῆν ξενὴν τίθημι τῷ στρατῷ φίλην.
 καὶ μὴν παραινῶ καὶ διδάσκω ὡς θέμις,
 πάντας κελεύω λαμβάνειν μεθ' ἡμέραν 5
 τροφήν γλυκίστην ἅμα οἴνω ἐνώδει.
 [τοῦ πάσχειν πιστοῦ τὴν γραφήν ἐπιφέρων.]
- Ἀπριλλ. Ἄρνας παιῖνω πρὸς βροτῶν παιδευσίαν,
 χαρὰς βραβεύω τῆς ἐγεροσίας πλέον
 ὡς μὴ γένοιτο σωματίων λοιμὴ τάχα. 10
 [λέγω δὲ πᾶσι φεύγειν τὰς ῥαφανίδας,
 ἐξ ὧν ῥίγη φύονται καὶ ποδαλγίαι
 ἐορτασματῶν κτεινῶν πέλων ἀπάντων.]
- Μαῖος. Ῥόδων δίδωμι λεπιοθυμίας ἄνθος 15
 καὶ τῆς γλοῆς τὴν ῥίζαν ἐδραϊάν φέρω.
 τίττουσι καὶ γὰρ φλέγμα πυρῶδους χόλου.
 [Βροτοῖς παραινῶ ἤτοι λαμβάνειν ὕδωρ
 γεννώσαν (δεινὰς) σωματοφθόρους νόσους.
 καὶ τὰς ἄλλωνας ἐμφορῶ τῶν δραμάτων.]
- Ἰούνιος. Ἐγὼ δὲ χόρτον τῆ δρεπάνῃ συλλέγω 20
 καὶ τοὺς γεωργοὺς εὐτρεπίζω πρὸς θέρος
 καὶ χολὴν ξανθὴν τούτοις ἀξάνω πᾶσι.
 [λέγω δὲ φεύγειν τῶν ὀπωρῶν τὸν κόρον
 καὶ βλάβην (γὰρ) κάκιστον εἰώθην φέρειν,
 καὶ πᾶσι τοῖς ψύχουσι χρῆσθαι σιτίοις.] 25

- Ἰούλιος.** Σίτον θειρίζω καὶ κριθῆς ἐγὼ στάχυς
 ἄρτου τε πληρεῖς τοῦ λαοῦ τὰς καρδίας.
 ἔνθεν γὰρ ἔστι σῆψις τῶν ἐντοσθίων.
- Αὐγ.** Ἐγὼ κελεύω τὰς ὀπίσθας ἐσθίειν.
 καὶ γὰρ κύναστρος ἡλίου παρατρέχει 30
 οὐ φλογμὸς ἄττει πυρὸς Αἰτναίου δίκην.
- Σεπτ.** Ἐγὼ δὲ κείρω βότρυας τῶν ἀμπέλων,
 οἶνον ποτὸν ἡδιστον εἰς ἀρχὴν ἔτους.
 ὡς ἂν κenoῖται [?] γαστρὸς ἰχῶρας πλέον.
- Ὀκτωβρ.** Ὅρνις ἀναιρῶ καὶ νεοσσῶν πᾶν γένος 35
 καὶ προτρέπω τὸ πράσον ἐσθίειν φίλους,
 ὡς [ἐκ]καθαίρειν τὴν βλάβην τῆς κοιλίας.
- Νοεμβρ.** Γῆς τὴν ἄρουραν ἐξορύττω καὶ στείρω
 χρῆσθαι δὲ λουτροῖς παντελῶς ἀποτρέπω
 δι' ὧν βλάβη πέφυκε ταῖς ἀρτηρίαις. 40
- Δεκεμβρ.** Θηρῶ λαγῶνους ἀγρίαν εὐαγίαν
 καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων ἔχω,
 καὶ βρῶμα μὲν πᾶν δαψιλῶς φαγεῖν λέγω.
- Ἰαν.** Πίδους ἀνοίγω καὶ κάλανθα δεικνύω
 καὶ πᾶν τὸ πρὸς ὄρεξιν ἀνθρώπου τρέφω 45
 ἐν δὲ μόνον φύλαξον ἀρρωστικῶν θείλων.
- Βεβρ.** Ἐόρταζε γὰρ καὶ πῦνέ μοι φειδὸν κόρον
 μελήτην ἀρκῶ καὶ μαλάττω τὴν φύσιν
 πλὴν τοὺς γέροντας καὶ γυναῖκας καὶ νέους.

XXII.

* ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ἰστίον ὅτι διὰ τῆς ἀποψύξεως καὶ ὑποχωρίσεως τῆς τοῦ αἵματος θερμότητος ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς γίνεται καὶ μερίζονται τὰ στοιχεῖα, τὸ θερμὸν εἰς πῦρ, τὸ ψυχρὸν εἰς τὸν αἶρα, τὸ ὑγρὸν εἰς τὰ ὕδατα, τὸ ξηρὸν συνάπτεται τῷ σώματι. 2. Ὀπηνίκα γοῦν ἀνάστασις γένηται, συντρέχει 5 πάλιν τὰ στοιχεῖα πρὸς ἑαυτόν. Ὀμοίως καὶ ἡ ψυχὴ ἔχεται ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀνίσταται ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος, ὅθεν ὀρώμεν, ὅπερ ἦνίκα περὶ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον ἢ φθορὰ γένηται θνήσκουσιν αὐτομάτως ἰχθύων πλήθη, ὅτε περὶ τὸ τῆς γῆς ξηρὸν πίπτουσι τὰ κτήνη. 3. Ἐὰν δὲ τὸ τοῦ αἵρος 10 ψυχρὸν πλεονάσῃ, φθείρονται τὰ πετεινά. εἰ δὲ τοῦ πυρός ὑπερξέσῃ στοιχεῖον, συνειδήσει τοῦ πεπονηκότος τελευτῶσιν ὑπὸ θανατικοῦ ἄνθρωποι. οἱ ἄωρα ἐκλείψει ἢ ἐν τῷ * αἵματι θερμὴ κινητικὴ ἐνέργεια, εὐθέως ἢ ζωὴ τοῦ σώματος χωρίζεται. Καὶ διὰ τοῦτό τινες τῶν ἀνθρώπων ἀπο- 15 θνήσκουσιν. 4. Ἐπὶ δὲ τῶν ψυχῶν τῶν ἀλόγων ζῴων γίνεται διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ αἵρος ἐν τῷ αἵματι ζωτικὴ κίνησις, ἣτις ἐκ τῶν στοιχείων τὴν ὑπαρξιν ἔχουσα ἐν αὐτοῖς πάλιν κωλύεται τοῦ ζῴου θνήσκοντος. 5. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἐστὶν οὐσία ἀνούσιος λογικὴ ἀθάνατος, νοερά, 20 οὐκ ἐκ στοιχείων, ἀλλ' ἐκ θεοῦ τὴν ὑπαρξιν ἔχουσα, οἶαν οἶδεν αὐτὸς μόνος. 6. Καὶ ὅθεν οἶδεν ὁ αὐτὸς συστησάμενος οὐκ ἄναρχον μὲν ὑπάρχουσαν, ἀτελεύτητον δὲ διαμένουσαν; Ἐκ τῶν δὲ στοιχείων τὸ ἡμέτερον συνίσταται σῶμα, ἐκ θερμοῦ, ἐκ ξηροῦ, ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ, 25 θερμοῦ μὲν τοῦ αἵματος ἦτοι τοῦ πυρός, ξηροῦ δὲ τῆς ξανθῆς

χολῆς ἦτοι τῆς γῆς, ὑγροῦ δὲ τοῦ φλέγματος ἦτοι τοῦ ὕδα-
τος, ψυχροῦ δὲ τῆς μελαίνης χολῆς ἦτοι τοῦ ἀέρος.

7. Τοῦ αἵματος ἡ φύσις παρὰ μὲν τοῖς ἀλόγοις οὐσία
τίς ἐστι ζωτική, τῶν λοιπῶν τριῶν στοιχείων συστατική,
οὐ τινος τὸ ζῆλον στερούμενον, θνήσκει, ἐκ τῶν τριῶν
στοιχείων μηδὲν ὠφελούμενον.

8. Παρὰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἡ τοῦ αἵματος φύσις σύν-
δεσμός ἐστι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. ἀφηρούμενου
ροῦν τοῦ συνδέσμου ἀνάγκη τὰ συνδεδεμένα διαλύσθαι.

[Faint, mostly illegible text in a smaller font, likely bleed-through or a secondary text block.]

XXIII.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

1. Κόσμος οὗτος συνέστηκεν ἐκ τεσσάρων στοιχείων, ἐκ θερμοῦ, ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, ἡγούν ἐξ αἰρός, πυρρός, γῆς καὶ ὕδατος. 2. Καὶ ὁ μὲν αἴρ ἐστι θερμὸς καὶ ὑγρὸς, τὸ δὲ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρόν· ἡ δὲ γῆ ψυχρὰ καὶ ξηρά, τὸ δὲ ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. 3. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ μικρὸς κόσμος συνέστηκεν ἐκ τεσσάρων στοιχείων, ἐκ θερμοῦ, ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἐξ αἵματος, χολῆς ξανθῆς, χολῆς μελαινῆς καὶ φλέγματος. 4. Καὶ τὸ μὲν αἷμα ἔοικε τῷ αἰέρι θερμὸν καὶ ὑγρόν· ἡ χολή ἢ ξανθὴ ἔοικε τῷ πυρὶ θερμὴ καὶ ξηρά· ἡ χολή ἢ μέλαινα ἔοικε τῇ γῆ ψυχρὰ καὶ ξηρά· τὸ φλέγμα ἔοικε τῷ ὕδατι ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. 5. Καὶ τὸ μὲν αἷμα πληθύνεται εἰς τὸ ἔαρ, ἡ χολή ἢ ξανθὴ εἰς τὸ θέρος, ἡ χολή ἢ μέλαινα εἰς τὸ φθινόπωρον, καὶ τὸ φλέγμα ἐν χειμῶνι. 6. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς παιδικῆς ἡλικίας τὸ αἷμα πληθύνεται ἕως ἐτῶν ἰδ' καὶ ἐστι θερμὸν καὶ ὑγρόν καὶ γλυκύ· ἐπὶ δὲ τῶν νεανίσκων ἡ χολή ἢ ξανθὴ πληθύνεται ἕως ἐτῶν κη' καὶ ἐστι θερμὴ καὶ ξηρὰ καὶ πικρά· ἐπὶ δὲ τῆς τελείας ἡλικίας ἡ μέλαινα χολή πληθύνεται ἕως ἐτῶν μρ' καὶ ἐστι ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὀξώδης· ἐπὶ δὲ τῶν γερόντων τὸ φλέγμα πληθύνεται ἕως ἐτῶν π' καὶ ἐστιν ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν ἄλμυρόν. 7. Καὶ τὸ μὲν αἷμα ἐστιν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ πνεῦμα. ἡ χολή ἢ ξανθὴ ἐν τῷ ἥπατι καὶ ἐν τῷ στομάχῳ· ἡ χολή ἢ μέλαινα ἐν τῷ σπληνί καὶ ἐν τῇ . . . . ., καὶ [ἐν] τὸ φλέγμα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ τῇ κύστει.

II. Πόθεν οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων εἰσι χαριεντικοὶ καὶ
 γελῶσι καὶ παιζοῦσι, οἱ δὲ εἰσι στυγνοὶ καὶ σκῆθρωποὶ καὶ
 κατηφεῖς, οἱ δὲ ὀργίλοι καὶ πικροὶ καὶ μανιώδεις, οἱ δὲ
 ῥάθυμοι καὶ ὀκνηροὶ καὶ ὀλιγόψυχοι; 2. Ἡ αἰτία ἐστὶν αὕτη
 5 ἐκ τῶν δ' στοιχείων· οἱ μὲν οὖν ἐξ αἵματος καθαρωτάτου
 τυγχάνοντες εἰσι πάντοτε χαριεῖς καὶ παιζοῦσι καὶ γελῶσι
 καὶ σώματά εἰσι ῥοδινοὶ καὶ ὑπόπυρροὶ καὶ καλλίχροοι.
 3. Ὅσοι δὲ ἀπὸ ξανθῆς χολῆς τυγχάνουσι, οὗτοί εἰσι
 ὀργίλοι καὶ πικροὶ καὶ εὐτολμοὶ καὶ σώματά εἰσι ὑπόχροι
 10 καὶ ξανθόχροοι. 4. Ὅσοι δὲ ἀπὸ μελαίνης χολῆς τυγχά-
 ρουσι, οὗτοί εἰσι ῥάθυμοι καὶ ὀλιγόψυχοι καὶ φιλάσθενοι,
 καὶ σώματά εἰσι μελανόψιοι καὶ μελάντριχοι. 5. Ὅσοι δὲ
 ἀπὸ φλέγματος τυγχάνουσι, οὗτοί εἰσι λυπηροὶ καὶ ἀμνή-
 μονες καὶ τῷ σώματι εἰσι λευκόχροοι.

15 III. Τὰ μὲν οὖν παιδία ὅτι εἰσὶν ἐκ τοῦ αἵματος, εἰσι
 χαριεντικά, καὶ παιζοῦσι καὶ γελῶσι, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν
 κλαύσωσι, μάλιστα μεταλλάσσονται. 2. Οἱ δὲ νεανίσκοι
 ἐκ τῆς ξανθῆς χολῆς εἰσι πικροὶ καὶ ὀργίλοι καὶ μανιώδεις,
 καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν πικρανθῶσιν, βραδείως λάσσονται.
 20 3. Οἱ δὲ τέλειοι ἄνδρες ἐκ τῆς μελαίνης χολῆς εἰσι ῥάθυ-
 μοι καὶ ὀλιγόψυχοι καὶ ὀκνηροὶ καὶ διὰ τοῦτο ὅταν μαι-
 νωνται, εἰσι δυσμετάβλητοι. 4. Οἱ δὲ γέροντες εἰσι εἰς
 τοῦ φλέγματος πολυληροὶ καὶ στυγνοὶ καὶ ἀμνήμονες, καὶ
 25 διὰ τοῦτο ὅταν μαινῶνται, ἀμετάβλητοι διαμείνουσι.

IV. Ἐχουσι δὲ τινα τόπον ὄδιον κατὰ μέρος ἕκαστον
 τούτων, τὸ αἷμα διὰ ῥινὸς πνέει, ἡ ξανθὴ χολὴ διὰ τῶν
 30 ὠτων πνέει, ἡ μέλαινα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ φλέγμα
 διὰ τοῦ στόματος ἐκχέει. 2. Μερίζονται δὲ οἱ χυμοὶ διὰ
 τὸν δ'. 3. Ἐν τῇ α' ἡλικίᾳ κυριεύει τὸ αἷμα ἕως ἐτῶν ιδ',
 35 ἐν τῇ β' ἡ ξανθὴ χολὴ ἕως ἐτῶν κη', ἐν τῇ γ' ἡ μέλαινα
 ἕως ἐτῶν μβ', ἐν τῇ δ' τὸ φλέγμα ἕως ἐτῶν π' καὶ ἕως
 γήραος.

XXIV.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙ ΕΛΜΙΝΘΩΝ.

Γέγραφάς μοι, φίλτατε Θεόδωρε, περὶ τοῦ σοῦ παιδὸς ἀπολέσθαι κινδυνεύοντος, ὅπως ἂν τι τῶν ἐλμίνθων ἀναιρέϊν δυνάμενων ἡμῖν ἀποστείλαι φάρμακον γινοίμεθα βοηθεῖν αὐτῷ. ἐγρῆν δὲ ὑμᾶς μὴ μόνον τοῦτο γράψαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἄρρωστον ὑποπιεῦσθαι, εἰ πάρεστι πυρετός, ἢ ἔμετος ἢ τῆς γαστρὸς φθορά, καὶ πῶς ἔχει τὰ τῆς ὀρέξεως ἢ δίψης, αὐτῶν τε τῶν ὀφθέντων τὸ εἶδος τῶν ἐλμίνθων, καὶ ἀπλῶς ἅπαντα διελεῖν, ὅσα τε τὴν νῦν διάθεσιν συνεδρεύει, καὶ ὅσα προηγῆσθε. οὕτω γὰρ αὐτός τε εὐχερέστερον τὰ παρ' ἡμῶν ἔδοξεν, ἐγὼ τε οὐκ ἂν ἰδεήθην πλείονα συνάψαι. νῦν δὲ τὸ ἀπροσδιόριστον τῶν ὑπὸ σοῦ γεγραμμένων ἀναγκάζει μὴ πρὸς ἓν, ἀλλ' εἰς πολλὰ βλέποντα ποιῆσθαι μᾶλλον τὴν ἐκθεσιν. Πρῶτον τοίνυν ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, ὡς τριττὸν εἰρήκασιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἐλμίνθων εἶδος, ἓν μὲν τὸ μικρὸν πάνυ καὶ λεπτόν, ὃ καλεῖν εἰώθασιν ἀσκαρίδας, δεύτερον δὲ τούτων στρογγύλον· καὶ τρίτον ἄλλο τὸ τῶν πλατειῶν. ἔχουσι δὲ τὴν γένεσιν αἱ μὲν λεπταὶ καὶ μικραὶ περὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ παχέος ἐντέρου· αἱ δὲ στρογγύλαι περὶ τὰ ἄνω μᾶλλον τῶν ἐντέρων, ὥστε καὶ ἐπαναβαίνειν αὐτὰς ἄχρι τῆς γαστρὸς, ὅθεν καὶ ἐμοῦνται πολλάκις· αἱ δὲ πλατεῖαι εἰς τοσοῦτον ἔχουσι μέγεθος, ὥστε καὶ ὅλη συμπαρακτείνεσθαι τῷ ἐντέρω. οἶδα δὲ ἐγγύς που ἰσ' ποδῶν ἐκρίθησαν, καὶ αὕτη μὲν αὐτῶν ἔστι ἡ διαφορά· τίκτονται δ' ἀπὸ διαφθορᾶς σπύων καὶ σήψεως ὠμῶν χυμῶν. διαγνοῦς οὖν πρότερον τίνες τέ εἰσι καὶ περὶ ποῖα μᾶλλον μέρη οἱ πλεονάζοντες

ἐλμινθες καὶ πολὺ πρότερον αὐτῷ τούτῳ οἱ πλεονάζοντες
 ἐλμινθες, ἔρχου οὕτως ἐπὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. συμβαί-
 νει γὰρ δάκνεσθαι τῇ ναυτίᾳ τὸν παιδα καὶ στροφᾶσθαι·
 ἐνδέχεται δὲ καὶ διὰ χολώδεις χυμούς καὶ μοχθηροὺς καὶ
 5 διαφορὰν τὰ αὐτὰ γίνεσθαι. μὴ οὖν ἐξ ὑπονοίας ἀλλὰ μετὰ
 σκέψεως ἅμα πάντα εἰ φανῇ ἀκριβῶς, τότε καὶ αὐτὸς ἔρχου
 ἐπὶ τὴν θεραπείαν θαρρῶν.

I. Σημεῖα τοῦ ὑποκίεσθαι ἔλμινθας.

Διαγνώσῃ δὲ τοὺς ἔλμινθας ἐκ τε τῶν προηγησαμένων
 10 ἀγρυνιῶν τε πολλῶν τε καὶ ἀπεψιῶν ὧν προηγούνται
 παχύτεραι τε καὶ πλειότεραι τῶν ἰδεσμάτων ἰδῶσαι καὶ
 βαλανείων συνέχειαι· καὶ μετὰ τροφήν γίνονται δὲ αὐτοῖς
 στρόφοι καὶ νύξεις καὶ δῆξεις καὶ συστολαί τινες ἀναίδεις
 εἰς ἄρθρα. ἤδη δὲ συνεχόμενοι τῷ πάθει καὶ τῶν ἐλμιν-
 15 θων ἀύξανόμων ἐπὶ πλεόν, καὶ οἱ σφυγμοὶ μικροὶ γίνον-
 ται καὶ ἀμυδροί, καὶ τοῖς ἐκλείπουσι καὶ παλινδρομοῦ-
 σιν. οἱ δὲ ἀφῆ καταψύχονται καὶ παραφρονοῦσιν καὶ τρύ-
 ζουσι τοὺς ὀδόντας, καὶ τῇ γλώσῃ τὰ χεῖλη τρίβουσι, καὶ
 λοιμῶδες καὶ σπητεδονῶδες ἀναπνέουσι διὰ τοῦ στόματος,
 20 καὶ ἀνορεκτοῦσι, καὶ ἢν ἂν προσενέγκωσι τροφήν ἐμοῦσι
 ταύτην εὐθύς καὶ στρέφονται συνεχῶς καὶ ἀποροῦντες ἀνα-
 κλήσεως ἄλλο τε ἐν ἄλλῳ τόπῳ ῥίπτουσιν ἢ μέχρι πολλοῦ,
 καὶ τελευταῖον, ὅταν ἔχωσιν ἐσχάτως ἰδρῶντες ψυχρὸν τε
 καὶ συγκοπτικόν. Ταῦτά ἐστι τῶν ἐχόντων ἔλμινθας ση-
 25 μεῖα· μηκέτι δὲ μηδὲν ἄλλως βοηθεῖν καὶ προσφέρειν ὀρ-
 θῶς ἢ ὅσα πεπίστευται τοὺς ἔλμινθας ἀναίρειν.

II. Θεραπεία ἐλμινθων μετὰ πυρετοῦ.

Ὅτι μὲν λεπτύνουσα διαίτα πᾶσι τοῖς ἔχουσιν ἔλμιν-
 θας ἀρμόζει, παντί που δῆλον. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς πολλοῖς
 τῶν λεπτύνοντων ἀπάντων οὐ μία τις διαφωνία, ἀλλὰ
 30 ποικίλη καὶ διάφορος, τὸ μὲν αὐτῶν μετέχον σαφοῦς θερ-
 μασίας καὶ πολλῆς, τὸ δὲ μετρίως καὶ ἀνεπαίσθητως (καὶ
 σπανίως ἔστιν εὐρεῖν τοὺς πυρετοὺς οὕτως παροξύνοντας),
 εὐδηλον ὡς, εἴ γε πυρετὸς ἅμα τε ἔλμινθιν ἐνοχλεῖν φαί-
 νοιο, ὡς οὐδὲ τοῖς σφόδρα καὶ λεπτύνειν δυναμένοις χρῆ-

σθαι καὶ ἀναιρεῖν αὐτούς καὶ φθείρειν εἰώθασιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς μετρίοις ὡς ἐνδέχεται θερμαίνειν καὶ λεπτύνειν δυναμένοις. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα τοῦ τε σελίνου τῆς ῥίζης τὸ ἀπόβρεγμα καὶ τοῦ χαμαιμήλου καὶ τῶν μισχιλίων καλουμένων, ὧν ἡ ὕλη μᾶλλον τὸ κατάγλισχρον κέκτηται μὴ λεπτύνον (εἰσὶ δὲ διάφορα τὰ τοιαῦτα), ἢ τὰ πάνυ θερμαίνοντα τοὺς πυρετούς αὔξει καὶ καταβάλλει τὴν δύναμιν· διόπερ εἰκότως, ὄντων πυρετῶν, ἀνοικεῖα εἰσι τὰ τοιαῦτα, ὅσα δὴ πάνυ τὸ πικρὸν καὶ δριμνὸν κέκτηται.

III. Περὶ ὑπαγωγῆς γαστρῶς.

10

* Ὑπαγωγή ἐστὶ γαστρῶς ἀπὸ ὑδρελαίου καὶ ἡ μελίκρατος ὕδαρά ἢ χαμαιμήλου μετὰ μέλιτος. ἔξωθεν δὲ τῷ οἰνελαίῳ δεῖ βρέχειν τὸ σπλάγχνον ἀποβραχείσης [τῆς γαστρῶς] πρὸς ὀλίγον ἀψίνθιον.

IV. Περὶ τῶν σφόδρα πυρεσσόντων.

15

Εἰ δὲ σφόδρα ὁ πυρετὸς εἶναι σοι φαίνοιτο πάνυ, καὶ τὸ ῥοδόμελι δίδου· καὶ γὰρ εὐστόμαχόν ἐστιν καὶ ἐλμίνθων ἀναιρετικὸν διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ὑπόπικρον. ἔστι δὲ καὶ ἀδιφον καὶ ληξοπύρετον. τούτου δὲ μὴ παρόντος ὑδρορόσατον δίδου ἢ ὑδρορόδιον· ἔξωθεν δὲ κηρωτὴ ῥοδίνη καλῶς σκευασθεῖσα. δεῖ γὰρ τὸν κηρὸν ἐν ὕδατι πολλάκις ἀποπλύνειν καὶ οὕτως τὸ ῥόδιον ἐπιβάλλειν κάλλιστον, ἡρέματα ἔπειν, ὥστε μὴ καῖναι τὸ ῥόδιον (ἔστω δὲ τὸ ἴσον τοῦ κηροῦ), μετὰ δὲ τὸ μιγῆναι καλῶς ὀλίγον περιμένειν ἕως οὗ ψυχθῆ. ψύξας αὐτὸ κατὰ μικρὸν, ὡς ἂν ἐνωθῆ ἐκ τοῦ χαλκοῦ, ἐπίβαλε πάντα ἐν τῇ θυσίᾳ καὶ τρίβε συντόνως ἐπιβάλλον ὀλίγον ὑδρορόδιον, ἕως οὗ γένηται μαλακὸν πάνυ καὶ δίνυρον. εἰς οὖν οὕτως σκευασθῆ, καὶ τῷ πυρετῷ μάχεται, εἴπερ τι καὶ ἄλλο παρενοχλεῖ, καὶ τοὺς ἐλμίνθας ἐκτινάσσει διὰ τῆς κάτω γαστρῶς, καὶ νεκρὰν τὴν ὄρεξιν καὶ ἀσθενουῦσαν ἐπεγείρει, καὶ πρὸς ἄλλα δὲ πάθη διακαῆ ποιεῖ καλῶς, οἷον ἐπὶ ἐρυσιπέλατος, καὶ ἀνθράκων, καὶ τὰς ἐν δακτυλίῳ γενομένας φλεγμονάς, καὶ ἐπιρευματισμούς δὲ ποδῶν, [εἰ] δριμνὸν καὶ χολῶδες ἐστὶ τὸ ἐπιρροῖον,

20 *

καὶ κεφαλαλγίαν δὲ χρονίαν διὰ θερμότητα γινομένην ὠφε-
 λει καὶ ἀπλῶς οὕτω πολὺχρηστον κηρωτὴν οὐκ ἂν εὖροις.
 καὶ [ἡ] διὰ τῆς ἀγχοῦσης δέ, εἰάν οὕτω σκευασθῇ, χρησι-
 μωτάτη ἐστίν, ἐφ' ᾧ ἐστι πυρετός, καὶ ῥάκη εἰς ὑδρέλαιον
 5 ἄριστα. ποιεῖ δὲ τὸ ἔλαιον, εἰ ἐστι χαμαιμήλιον. ἐν δὲ
 τῷ ὕδατι τῷ ἐπιμιγνυμένῳ δεῖ ἐμβάλλειν μελίλωτα καὶ
 χαμαιμήλον καὶ ὀλίγον ἀψίνθιον, καὶ οὕτως ἀποξένυσθαι.
 ῥάκει δὲ προσφερέσθω μὴ πᾶν θερμῷ. εἰ δὲ θεραπεύσεις,
 ὠφελήσει δέ, ἐκτὸς μέντοι τοῦ ἀψινθίου. πικρῶν γὰρ οὐ
 10 δεῖ θεραπεύειν οὐδενὶ τὴν κάτω γαστέρα· τούναντίον γὰρ
 ἀναδραμοῦνται οἱ ἔλμινθες μᾶλλον ἐν τούτοις ἄνω. διόπερ
 εἰ μὴ πᾶν κολύει ὁ πυρετός, ἐπιβάλλειν δεῖ μέλι. τοῦτο
 γὰρ ἅμα καὶ τοὺς ἔλμινθας προτρέπει παρὰ τὰ κάτω καὶ
 τὰ τούτους τρίφειν δυνάμενα, περίθετα παχέα καὶ γλίχρω
 15 ὄντα. εἰ δὲ καὶ τούτων γινομένων ἐπιμένει τὰ τῶν πυρε-
 τῶν, καὶ δίψα πολλὴ ὑπάρχει, κέχρησο καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ
 τῇ ψύχειν τε καὶ ὑγραίνειν δυναμένη· τὸ γὰρ σφοδρὸν τοῦ
 πυρετοῦ χολώδη ἐπιμιξίαν χυμοῦ δείκνυσι ἐν τῷ σώματι·
 ἐπὶ τούτων οὖν προσφέρειν δεῖ πτισάνην μετὰ ψυχροῦ καὶ
 20 τοῦ λεπτύνειν δυναμένου. καὶ μὴ θαυμασίας, εἴ τι πρὸς
 ψύξιν ἐρησάμην· αἰεὶ γὰρ πρὸς τὸ κατεπιῆγον ἐνίστασθαι
 χρὴ καὶ σπουδάξειν εὐκρασίαν αἰεὶ περιποιεῖν τῷ σώματι.
 ταύτης γὰρ παρούσης ἐξόν ἐστι καὶ τοῖς λεπτύνουσιν ἀβλα-
 βέστερον κεχρησθαι λοιπὸν ὄξους τε βραχὺ καὶ ῥίζης σελί-
 25 νου ἐν τῇ ἐψήσει αὐτῆς ἐμβάλλοντας. οὕτω κάλλιτος καὶ
 ὠφελιμώτατος ὁ χυλὸς αὐτῆς. εἰ δὲ μηδὲν προσλάβῃ τῶν
 εἰρημένων οὐδὲν ἄλλο ἢ τροφή τῶν ἐλμίνθων γενήσεται
 μᾶλλον. ἀλλὰ καὶ τῶν λαγάνων ἐσθιέτω τὰ ἴντιβα, καὶ τὰς
 θριδακίνας τὰ καλούμενα μαροῦλλα ἐφθὰ εἰς ὀξύκρατον
 30 αὐτὰ ὕδαρες ἀναβάπτειν. εἰ δὲ ἀκαίρως ἔχει καὶ διψώδης
 ὁ κάμνων, καὶ τοῦ πέπονος τὴν ἐντεριώνην δίδου (ἔχει γὰρ
 καὶ ἑνπικόν), ἀλλὰ καὶ συκάμινα. ταῦτα δὲ μετὰ τοῦ
 τὴν γαστέρα ὑπάγειν, καὶ ἄλλως πῶς εἰσιν ἀναιρετικά. δι-
 35 δου πάντα εἰς κόρον. ἀλλὰ πολλάκις καὶ δι' ἀπορίαν τρο-
 φῆς αὐτῶν τῶν ἐντέρων εἰς τοσοῦτον ἤψαντο, ὥστε καὶ
 διὰ τοῦ δέρματος αὐτοῦ ὀφθῆναι διεξιόντας· νυκτὶ δὲ καὶ
 πρὸς τὸν πυρετὸν καὶ πετραίους ἰχθύας δίδου προσειληφό-

τας ἐν τῇ ἐφήσει ὄξος, ἀλλὰ καὶ περιστερὰς. τσαῦτα καὶ
περὶ τῶν ἐχόντων ἔλμινθας μετὰ πυρετοῦ.

V. Περὶ τῶν ἐχόντων ἔλμινθας ἄνευ πυρετοῦ.

Εἰ δὲ ἀπύρετος ὑπάρχει, μηκέτι τὸ ῥοδόμελι διδοῦ
μήτε πέποινα εὐχερῶς· ἀλλὰ καὶ τὸ πόμα καὶ ἡ τροφή 5
πάσα γινέσθω λεπτύνουσα· οἷον ἀπὸ σελίνων τε καὶ πρά-
σων, ἢ κανκαλίδος ἢ γιγγιδίου, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ σκοροδῶν,
ἀμυγδαλῶν πικρῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. μελάνθιον τε ἐπὶ
κύμινον μετὰ ὄξους συγκείμενον καὶ μαστίχη ἢ κάππαρις
ἀρμόζει τούτοις καὶ τὸ τοῦ ἀβροτόνου ζέμα, τῆς κόμης 10
τοῦ ἀψινθίου καὶ τὸ τοῦ ἠδυσμοῦ καὶ τὸ τῆς δικτάμνου,
καὶ τὸ καλούμενον κύψιν ἱερατικόν. καὶ ἡ θηριακὴ καὶ
πρὸς ταῦτα ἀρμόζει οὐ μόνον τοὺς ὄντας φθείρειν, ἀλλὰ
καὶ ἄλλους οὐ συγχωρεῖ ἀποτεχθῆναι, εἴγε προσίνει τις
ἄπαξ ἢ δις τοῦ μηνός. καὶ ἔγωγε πολλάκις ἐπέτυχον δε- 15
δωκῶς αὐτὴν ἐπὶ τῶν πολλὰς ἐχόντων ἔλμινθας μετὰ ἀνα-
τροπῆς στομάχου· καὶ ὁ γαγάτης δὲ λίθος πάνυ ποιεῖ.
καλῶς δὲ ποιεῖ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, κοκκία διδόμενα ἔσωθεν,
καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέμενα, καλῶς δὲ ποιεῖ καὶ ἡ τανρία χολή
μετὰ μυελοῦ ἐλαφείου ὥσπερ καὶ μετὰ κεδρίας μιννυμένη. 20
ὁμοίως δὲ ποιεῖ καὶ τὸ θέρμινον ἔλαιον μετὰ μυελοῦ ἐλα-
φείου κατὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐπιτιθέμενον. καὶ ἡ κηρωτὴ δὲ ἡ
γαληνία ὁμοίως ποιεῖ. καὶ ταῦτα μὲν ἀρκούντως δοκεῖ μοι
ἔχειν. καὶ γὰρ εἴρηται περὶ αὐτῶν εἰκότως, ὁποῖοις δεῖ
βοηθήμασι χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐν τῷ σώματι πλεοναζούσας 25
ἔλμινθας, εἰ μετὰ πυρετοῦ ὑπάρχουσι. τινὰ δὲ καὶ ἐταίμως
ὑπομιμνήσκω τῶν κατὰ μέρος, καὶ μηδὲν πολλῶν βιβλίων
ἐκθήσομαι σοι πλὴν εἰς ὅσα τοῖς τε ἀρίστοις τῶν ἰατρῶν
καὶ τῶν ἄκρωσ ὑπ' ἐμοῦ μεμαρτυρημένων τῇ πείρᾳ ἐξεῦ-
ρον· καὶ πρῶτόν γε τῶν τὰς πλατείας ἔλμινθας ἀναιφεῖν 30
δυναμένων μνημονεύσομεν, ἐπειδὴ τῶν ἄλλων μᾶλλον αὐ-
ται ἐπικίνδυνοί εἰσι.

VI. Περὶ τῶν τὰς πλατείας ἀναιφοίντων ἔλμινθας, Ἀλεξάνδρου.

Κάρδαμον ἔλμινθας πλατείας ἔλκει καταπινόμενον·
ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κόστος καὶ τὸ κίκινον ἔλαιον πινόμενον· 35

καὶ κάρυα βασιλικά πλείονα βρωθέντα ἔλμινθας πλατείας
 ἐκβάλλει καὶ ἀναιρεῖ. ἔλμινθας ἐκβάλλει φλοιὸς ῥοδακινίας,
 φύλλα μυρσίνης, ῥοιᾶς ἄνθη. καὶ ἔλμινθοβότανον πότιζε.
 σκαμινίας τῆς ῥίζης ὁ φλοιὸς ἐν ὕδατι ἐψηθεῖς, καὶ τὸ
 ἡλιωτρόπιον τὸ πικρὸν μετὰ τοῦ καρποῦ σὺν γίτρῳ καὶ
 ὕσσώπῳ, καὶ κάρδαμον σὺν ὕδατι πινόμενον ἔλμινθας
 στοργγύλας καὶ πλατείας ἐκτινάσσει μετὰ γάρου ἢ μέλιτος
 < ἢ ἐκλειχόμενον· καὶ χαμαιλέοντος λευκοῦ ἢ ῥίζα πο-
 θεῖσα, ὄξυβάφου πλήθος σὺν οἴνῳ ἀύστηρῳ μετὰ ὀργά-
 νου ἀφρημάτος ἔλμινθας ἐκβάλλει. ὕσσώπου καὶ καρδά-
 10 μου ἢ ῥίζα τέταρτον < μετὰ μελίκρατος ἐκλαμβάνομενον
 ἔλκει, βέλτιον μέντοι μετὰ σκαμμωνίας ἢ ἔλλεβόρου μέ-
 λανος ὀβολῶν β'. εἴ τις δὲ σκόροδα φάγη καὶ λάβῃ θυ-
 λυπτερίου τὴν ῥίζαν ἐκλειῶν τῷ μέλιτι, ἐξάγει ἔλμινθας
 πλατείας. σὺν οἴνῳ δὲ πινομένη < πλήθος στοργγύλας
 15 ἐκβάλλει· ἢ χυλὸς κενταυρείου μετὰ κυμίνης ἐπιτιθέμενος
 ἔλμινθας ἐκβάλλει. μελάνθιον ὕδατι λειωθὲν καὶ ἐπικατα-
 πλασθὲν κατὰ ὀμφαλοῦ, ὁμοίως ποιεῖ· καὶ σκύου ἀγρίου
 ἢ ῥίζα ἐψημένη ὑδρομέλιτι. κἄν τούτῳ ἐπιβαλλομένου μετὰ
 τὸ ἐψηθῆναι λινοσπέρμου μέρη β', θερμίνου ἀλεύρου μέ-
 20 ρος ἔν, καὶ πάλιν ἐψημένου καὶ καταπλαττομένου τὰ ἄνω
 πάντα μέρη τούτων, καὶ πλατείας ἀναιρεῖ καὶ στοργγύλας·
 καὶ ἀπλῶς σφόδρα κινδυνευόντων ὑπὸ ἔλμινθων ἐξωθεν
 προσφέρεται, καὶ θαυμαστῶς.

VII. Περὶ τῶν στοργγύλας ἀναιρούντων ἔλμινθας.

25 Ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἐκβάλλει ἔλμινθας στοργγύλας καὶ τὸ
 σπέρμα τῆς ἡμέρου κράμβης· καὶ μάλιστα τῆς Αἰγυπτίας,
 πινόμενον καὶ ἔλαιον κοινὸν πάνυ μετὰ πηγάνου ἐψηθὲν
 καὶ ποθὲν θερμὸν κνύθους ε' καὶ πλήθος ἔλμινθων στοργ-
 γύλων ἐκβάλλει. καὶ ἀνδράχνης ὁ χυλὸς πινόμενος καὶ θα-
 30 λασσία ἀψίνθη ἐψηθεῖσα ἢ καθ' αὐτήν ἢ μετὰ ὀρύζης καὶ
 ληφθεῖσα μετὰ μέλιτος ἀσκαρίδας στοργγύλας ἐκτινάσσει
 ὑπεξάγουσα τὴν κοιλίαν. καὶ λίθον γαγάτην ἐψησας ὕδατι
 δίδου πίνειν· καὶ ὕσσωπον ἐψηθὲν μετὰ σύκων καὶ ὕδατος
 καὶ πηγάνου ποθὲν, τὰ αὐτὰ ποιεῖ, καὶ σὺν μέλιτι ἐκλει-
 35 χόμενον. καὶ χυλὸς ἠδυόσμου μετὰ ὄξους πινόμενος· καὶ

καλαμίνθη πινομένη σὺν ἄλσι καὶ μέλιτι, ἐφθῆ τε καὶ ὤμη, τετριμμένη λίαν ἔλμινθας στρογγύλας καὶ ἀσκαρίδας ἐκβάλλει· καὶ θύμος πινόμενος μετὰ μέλιτος, καὶ τὸ κορίου σπέρμα ὀλίγον ποθὲν μετὰ γλυκέος ἔλμινθας ἐκβάλλει καὶ τὴν διάνοιαν ἐπίπλεον κινεῖ. 6

VIII. Περὶ ἀσκαρίδων.

Κέδρος σκόληκας καὶ ἀσκαρίδας κλυζομένη φθείρει· οἶνον καὶ ἄλευρον ἐψήσας σὺν μελανθίου κατάπλασσε. κάλλιον δὲ γίνεται εἰ κρίθινον εἰς ζέμα χαμαιμήλου ἐψήσας διακλύζει. κτείνει δὲ καὶ σκόληκας παντοίους καὶ ἀσκαρί- 10 δας καὶ τὸ ῥίνισμα τοῦ ἐλέφαντος διδόμενον· παντοίας ἔλμινθας φθείρει καὶ καλαμίνθη· ξηρὰν βάλλον εἰς ξέσ. β', [καὶ] ἔψε μέχρι συστάσεως τρίτου. τοῦτο ποιεῖ πρὸς παντοίας ἔλμινθας· καὶ ῥόδιον ἔλαιον μετὰ ἐψήματος χλαίων πότης, καὶ ἀλόην δίδου καὶ ἴντυβον μετὰ ὄξους. καὶ 15 ἀόροδα ἐσθιόμενα ποιεῖ· καὶ τὸ ἀβρότανον ζεχνύμενον ἕως συστάσεως τρίτου δίδεται πρὸς ἔλμινθας. βέλτιον δὲ καὶ εἰ ὄξος προσπέξῃ τῷ ζέματι. ἔστι καὶ ἄλλα μυρία εἰρημένα τοῖς παλαιοῖς, εἰ καλῶς προσέχεις καὶ ἀκριβῶς ποιήσεις. 20

XXV.

ΙΟΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΚΤΟΥΑΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΘΩΝ ΤΟΥ ΨΥΧΙΚΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΥΤΟ ΔΙΑΙΤΗΣ ΛΟΓΟΙ Β.

Ed.
Martini
Iuvenis

p. 1

Ed.
Fischer.

p. 5

ΛΟΓΟΣ Α.

1. Ἐπειδὴ σου ταῖς ἐναγχῶς τε καὶ πρότετα ἐπὶ φι-
λοσόφοις θεωρήμασι συνουσίαις ἀνακαθήρας τὴν περιεχυ-
μένην ἡμῖν περὶ τὸ διανοητικὸν ἀγλύν, ἀνελέγκαι, καὶ πρὸς
ἑαυτοὺς συνοτραφήναι τε καὶ κατιδεῖν, ὅτι ἐν ἡμῖν θεῖον
ε καὶ νοερὸν πνεῦμα πέπεικας, ὃ δὴ διαλάμπον ἐπὶ τῷ ψυ-
6 χικῷ τούτῳ καὶ διανοητικῷ πνεύματι τὰς ἐν ἡμῖν ἀποπλη-
ροῖ ἐνεργείας, προσετίθης δὲ τοῖς λόγοις, ἀξίων βιβλίον
ἐκδοθῆναι σοι περὶ τοῦ ἐν ἡμῖν ψυχικοῦ πνεύματος, ὅπερ
ἂν καθαρὸν διατελοῖ ἐπικουρίᾳ τέχνης, καὶ αἷς τισὶ κε-
10 χρῆσθαι δεόν ἐπὶ τούτῳ διαίταις, οὐκ ἂν γε δίκαια δρά-
σαιμεν, μὴ ὑπεῖξαντές σου ταῖς ἀξιώσεις· καὶ ἐν ὑποθή-
κης μέρει τουτί σοι τὸ βιβλίον συντάξαντες, ὡς ἂν ἔχῃς
2 ἐκ τοῦ προχείρου εἰδέναι, αἷς τισὶ σε δεόν κεχρησθαι διαί-
ταις, τῷ τε σώματι τὴν ὑγίειαν, καὶ τῷ ψυχικῷ δὴ τούτῳ
15 πνεύματι χαριζομέναις ἀκραιφνῆ τὴν διάνοιαν. 2. Ἐπειδὴ
τοὶ τῶν ἄλλων τούτου μᾶλλον μεμέληκεν, ἵνα ὑπὸ δεξιῷ
δηλαδὴ ὄργανῳ ὁ νοῦς σοι τὰ θεωρήματα ταῖς ἐφεξῆς ἐλ-
λάμπη δυνάμεσι τῆς ψυχῆς· καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν σε ἐν-
τεῦθεν εἴη, ἐν γαλήνῃ τε καὶ καταστάσει τοῦ πνεύματος·
20 καὶ πάλαι δ' ἔμοιγε χρέος ἀποτινῆναι σοι ὧν ἂν ἡμῶν ἐν
χρεῖα γένοιο τῆς τέχνης καλῶν, ἀμέλει καὶ ὑπέκειν καὶ
ἐγγχειρεῖν προσῆκον ἔδοξε τοῖς ἀρίστοις τε καὶ τελεωτάτοις

τῆς τέχνης θεωρήμασι, καὶ τῷ τηλικούτῳ χαρίζεσθαι σοὶ
 φίλῳ καὶ θείῳ πατρί. 3. Ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἐν ἰατρικῇ θεω-
 ρημάτων πέρας, ἢ τοῦ ἐν ἡμῖν ψυχικοῦ πνεύματος θεωρία,
 ᾧ δὴ πνεύματι αἱ τῆς λογικῆς ψυχῆς δυνάμεις ἐλλάμπου-
 σιν· ἀρχὴ δὲ αὐθις τοῦτο καὶ οἷον ὑποβάθρα τῶν κατὰ 5
 τὸν νοητὸν διάκοσμον πολιτευομένων ἀνδρῶν, αὐτὸς τ' ἂν 7
 ἀκριβῶς εἰδείης, καὶ ἱκανῶς γε περὶ τούτων ἡμῖν, ὡς οἶσθα,
 πεφίλοσόφηται ἔναγχος. 4. Ὅτι δὲ καὶ κλίμαξι τισι καὶ 3
 γερύραις αἱ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν θεωρίαὶ εἰκόασιν, ἀπὸ
 τῶν ταπεινοτέρων ἐπὶ τὰ τιμιώτερα τὸν νοῦν ἐπανάγου- 10
 σαι, δέονται δ' ὅμως καὶ τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἐπικουρίας,
 κἀντεῦθεν ἂν εἴη δῆλον· νοῦς μὲν γὰρ καὶ ὅσαι περὶ αὐ-
 τὸν ψυχῆς ἐνέργειαι, οἷς ἂν τὰς καθ' αὐτὰ δυνάμεις ἐκ-
 πέμπσαιεν, ταῦτα διαφανῆ τε καὶ εὐτύπωτα διατελεῖν ἐθέ-
 λουσι. 5. Ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἀπὸ τῆς τέχνης ἐπανασώσαιεν 15
 τὸν αὐτοῖς προσήκοντα λόγον, ὅσος ἐν τε κράσει καὶ ποιό-
 τητι καὶ ποσότητι θεωρεῖται, μὴ ἐπιστατικῶς τοῦ νοῦ ἐξ-
 ευρηκίτος, οἷς τισι διατηρήμασι καὶ φαρμάκοις δεῖον κεχηρῆ-
 σθαι. οἷς δῆτα προὔργον δίνεται, ἐπὶ μὴ πᾶσι τοῦτο γί-
 νεται. 6. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, φαίης δ' ἂν ἡμῶν 20
 ἄμεινον κατανεύσας καὶ περὶ τούτων, χρεῶν ἂν εἴη ἐν-
 τεῦθεν προαναλαβόντας ἡμᾶς τὸν λόγον, προδιασαφήσαι
 αὐτ' ἂν εἴη προσήκον εἰδέναι τὸν ἐντενξόμενον τῷ βιβλίῳ,
 ὡς μὴ ἀπατῶτο τῆς περὶ τὸν ἀνθρώπου οικονομίας ἀγνοῶν 4
 τοὺς λόγους· εἰκὸς γὰρ καὶ ἑτέροις ἐμπεσεῖν τὸ βιβλίον· 25
 οἷς μὴ κατὰ τὴν σὴν ἔξιν ἐς φιλοσοφίαν διατεθεῖσι δόξειεν
 ἂν τι λόγου ἄξιον ἔχειν καὶ τὰ πρὸ τῆς ὑποθέσεως ἠηθη-
 σόμενα. 7. Οὐδένος οὖν εἰκῆ οὐδ' ὡς ἔτυχε γνωσμένου
 ἐπὶ τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργουμένοις πράγμασι, καὶ τούτου
 ὡς μεγίστου τε καὶ ἀμεταθέτου κειμένου ἀξιώματος, οὐδ' 30
 δίκαιον ἀγνοουμένων τῶν λόγων, ἐφ' οἷς δὴ ταῦτα γίνεται,
 δι' ἁμαρτίας δὴ τινος καὶ ἀκαιρίας κατατιῶσθαι τῶν γενο-
 μένων· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐγνωσμένων κἀπὶ τὰ μὴ ἐγνωσμένα
 χωρεῖν, καὶ τὴν αὐτῶν ποιῆσθαι συζήτησιν· οὕτω γὰρ ἂν
 πολλὰ καὶ τῶν μὴ φαινομένων ἀναφανείη τῷ περὶ ταῦτα 35
 ἱσπουδακότι νῶ· φύσει μὲν γὰρ καὶ ὁμοιότητι τὰ κατ' αὐ- 8
 τὸν καὶ περὶ αὐτόν, ὑπεροχῇ δὲ τὰ μετ' αὐτόν οἶδε νοῦς.

μετουσία δὲ καὶ ἀλλοιώσει καὶ συγγενεῖα τὰ ὑπὲρ αὐτῶν.
 εἰ δὲ μὴ πάντες ταῦτα διανοεῖσθαι ἱκανοὶ πεφύκαμεν, τὸ
 ἀπεστράφηται ἡμᾶς ἐκείθεν καὶ κεχηρῆναι περὶ τὴν ὕλην,
 5 τὸ αἴτιον. 8. Ἴν' οὖν μὴ εἰς μακρὸν τὸν λόγον ἀποτεινῶν
 ἐκβεβηκέναι δόξω τῆς ὑποθέσεως, ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ ζη-
 τουμένου πράγματος τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως θήσομαι,
 βραχέ' αὐτὰ προδιαλαβὼν τῷ λόγῳ περὶ ψυχῆς, οὕτω βια-
 σαμένης τῆς περὶ τὸν λόγον μεθόδου.

Κεφ. α'. Ἀπόδειξις ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἰδιότητων τῶν ἀλόγων ζῶων,
 10 ὅτι ἐν ἡμῖν θεία τις οὐσία.

1. Ὅτι μὲν οὖν ἐξ ἑτεροειδῶν εἰς ταῦτ' οὐκ ὀνόντων,
 ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, ὁ ἄνθρωπος συνίστασθαι πέφυκε,
 σοὶ τε πρὸ τῶν πολλῶν ἀποδεικτικαῖς μεθόδοις, καὶ τοῖς
 πολλοῖς αὐτῇ τῇ ἐξ αἰσθήσεως πίστει δῆλον καθίσταται.
 15 καὶ τῷ μὲν εἰς αἰσθησὶν βλέποντι καὶ τῶν τεθνεώτων οὐχ
 ἦπτον ἂν ἐποφθεῖη. ἐκστάντος γάρ τινος πάντα νεκρὰ φαί-
 νεται. 2. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ περὶ τὰ λοιπὰ τῶν ζῶων
 φαινόμενον, οὐκέτι δῆλον τὸ διάφορον ἡμῶν πρὸς τὰ τῶν
 ἀλόγων εἶδη ἐμποιεῖ. τῷ λόγῳ δὲ τὸ μεταξὺ ἀλόγου τε καὶ
 20 λογικῆς ψυχῆς, ῥαδίως ἀναφαίνεται· ἕκαστον μὲν γὰρ τῶν
 ἀλόγων ζῶων τὰ συστατικά ἐκ φύσεως πλεονεκτήματα καὶ
 πρὶν ἢ δοῦναι μαθεῖν προβαλλόμενον, τούτοις δὲ ἀπαρα-
 6 9 τυπώτως χρῆται, μήθ' ὅπως εἰς τοῦτο γέγονε συνιέναι ἔχον,
 μήθ' ὅπως ἂν ἐφ' ἑτέρον μετασταίῃ εἶδος ἐπιτηδεύματος.
 25 3. Αἰεὶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἕκαστον κέχρηται· μέλιττα μὲν γὰρ
 αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς σχήμασιν ἐπὶ τοῦ σίμβλου κέχρηται. καί-
 τοι γε ἐξόν καὶ ἐφ' ἑτέροις σχήμασι τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν
 ἐπιδείξασθαι. τῇ αὐτῇ δ' αἰεὶ κέχρηται ἐργασία, καὶ οὐτ' ἂν
 ποτε παύσαις αὐτὴν ἐργάζεσθαι· οὔτε παύσας, ἐφ' ἑτέραν
 30 ἐργασίαν αὐτὴν ἐσόψει τραπέισαν. καὶ ἤδη ἐς τὸ ζῶον
 εἶναι παραχθεῖσαν μεταστάσεως τῶν γεννησάντων, καὶ ταῦτα
 μήπω τὴν τοῦ μέλιτος ὄθεν τε καὶ ὅπως διδαχθεῖσαν οἰκο-
 νομίαν, ἀφείς δὲ ταύτην ἢ ἂν βούλοιο φέρεσθαι, αὐτὰ
 δὴ ταῦτα ἂ καὶ ἡ γεννησαμένη ποιήσῃ. καὶ οὐτ' ἂν τῆς
 35 ἐργασίας ἐλλείποι τῷ μὴ φθάσαι μνησθῆναι παρὰ τῶν φυ-
 σάντων, οὐτ' ἂν πολλὰ κάμη, πλέον τι δυνήσεται τῶν λοι-

πῶν ἐξευρεῖν. 4. Μύρμηκες δὲ σίτου μὲν καὶ τῶν λοιπῶν
 δημητρίων καρπῶν γεγήθασιν σωροῖς, καὶ ταῦτα καιρῶ θε-
 ρους μᾶλλον συλλέγουσι· χειμῶνος δ' ὄρε ἀπρόϊτοι, καὶ
 οὐτ' ἀνθῶν αὐτοῖς μέλει, οὔτε δρόσον λεπτῆς κατὰ τὰς 7
 μελίττας. 5. Τοῖς αὐτοῖς δ' αἰεὶ καὶ σφίσι οἰκείους ἐγκε- 5
 κίφασιν ἔργοις. καὶ οὐτ' ἂν ἐν σίμβλοις παραχειμάσαιεν,
 οὔτε κατὰ τοὺς κατοικιδίους μῦς ἐν ὀρόφοις τε καὶ ταῖς 11
 τῶν τοίχων ὀπαῖς· αἰεὶ δ' ὑπὸ γῆν αὐτῶν ἕκαστος χωρεῖ,
 καὶ τὴν ἐς νέωτα ἀλίαν ἀναμένει ἐγκαρτερῶν. 6. Ἀράχνης
 δὲ πλέκει δίκτυα, κἀκεῖθεν αὐτῶ τὸ ζῆν ἐπιγίνεται, κἂν 10
 ἐπὶ βραχυτάτης αὐτὸν στενοχωρήσης ὀπῆς, οὐκ ἂν γε παύ-
 σαις μὴ διατείνειν σπαρτία, καὶ ἐνεδρεύειν κώνωπα ἀλώ-
 μενον, ἢ μυῖαν, ἢ τι τῶν ἐντόμων τε καὶ εὐχειρώτων ζῶων.
 7. Καὶ ἄλλα δὲ ἄλλοις, σφίσι δὲ οἰκείοις γέγηθεν ἐπιτηθεύ- 10
 μασι· λέων μὲν γὰρ ἐπὶ θήραν, καὶ τὸ τῶν λοιπῶν κατ- 15
 ἀρῆσθαι πρόεισι. κἂν πάνυ τοῦτον δουλώσας, οὐποτ' ἂν
 ἀφείς ἄλλα ποιούντα κατίδοις. 8. Λαγωὶ δὲ κατεπιτηχότες
 τὸν αἰεὶ χρόνον διατελοῦσι· κυσὶ δὲ μᾶλλον τὸ φιλοδέσπο-
 τον ἔνεστι, καὶ ἄλλοις ἄλλο τι πλεονέκτημα φύσεως, καὶ
 ὑφ' ἐν εἰπεῖν, οὐδέν τι τῶν ζῶων ἐσώψει, ὃ μὴ πλεονεκτεῖν 20
 κατὰ τι τῶν ἄλλων πέφυκε. 9. Πάντα δὲ ἀλλήλων λείπε- 8
 ται· ὥστε οὐ μόνον ἡμιτελὲς ἂν ἐντεῦθεν ἕκαστον τῶν
 κατ' εἶδος ζῶων ἠρθεῖη, ἀλλὰ καὶ σχολῆ γ' ἂν εἰ συγχωρη- 01
 θεῖη, βραχὺ τι ἀπόπτωμα ἢ τινα ἀπόρροιαν τοῦ ἐν ἡμῖν
 λογικοῦ ταῦτα ἔχειν, θαυμασίως ὡδε τοῦ δημιουργικοῦ 25
 οἰκονομοῦντος λόγου, ἵνα δηλαδὴ τῆ μὲν δοκούση κοινω-
 νία πρὸς τὸ συγγενὲς τὰ ἄλογα τῶν ζῶων ἐπιστρέφεται,
 τῷ διαφορῶ δὲ καὶ ὑπερέχοντι ὑπέικη τε καὶ δουλαγωγῆται
 ῥαδίως. 10. Καθ' ἃ δὴ καὶ ἐν ἡμῖν ἐμπιστευθεῖσι νοερὰν 30
 οὐσίαν, πρὸς τὸν ὑπερ νοῦν τε καὶ οὐσίαν, νοῦν μόνον
 ἄγιον, ἐπιστρέφειν καὶ ἀνάγειν ἑαυτοὺς προστέτακται· κἂν
 ἀποσφαλέντες τοῦ δέοντος, ἡμεῖς τ' ἐκεῖθεν ἀπέστημεν καὶ
 ἴσοις μέτροις τὰ θηρία τε καὶ ἔρπετα ἡμῶν διέστησαν.
 11. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἐσαυθις πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν 35
 ἐπιστροφῆς· ὑπέικει γὰρ ἤδη καὶ δουλαγωγεῖται τὰ ἀτί-
 θασσα καὶ ἰοβόλα ζῶα, καὶ χειροθήθη γίνεται τοῖς κατὰ τὸ
 δοθὲν ἡμῖν νοερὸν ἀξίωμα πολιτενομένος. 12. Καὶ τού-

9 των μὲν περί, μᾶλλον ἂν σου πυνθοίμεθα περὶ νοερῶν
ἐσπουδακότες ἐργασίαν· καὶ τᾶλλα πάντα τούτου τιθεμέ-
νου δεύτερα. ἡμῖν δὲ ἐπεὶ ταῦθ' οὕτως ἔχειν πεπίστευται,
συχνὸν ἂν εἴη τὸ μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων ζώων,
5 καθὼς ἂν ἔτι προῖον ὁ λόγος κατασκευάσειεν.

11 Κε φ. β. Ὅτι οὐδὲν τι ζῶον ἑτέρου ἐπιφέρεται πλεονέκτημα, ἄνθρωπος
δὲ τὰ πάντων προβάλλεται πλεονεκτήματα, καὶ ἄμεινον αὐτοῖς
κέρηται, λόγῳ τε καὶ διανοίᾳ χρώμενος.

1. Εἰ μὲν οὖν ὡσπερ ἔνια ἐνίων φρονιμώτερα φαίνε-
10 ται ταῖς φυσικαῖς ιδιότησιν, οὕτω δὴ ἐπικοινωνεῖ κατὰ
πλείους τινὰς τρόπους τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους, εἰκότως
ἂν τις ἔφη, ὡς τῆς αὐτῆς ἢ τὸ γε δεύτερον ὁμοίας ψυχῆς
ἄνθρωπος τοῖς ἀλόγοις ἐπικοινωνεῖ. 2. Νῦν δὲ τοσοῦτω
ζῶα ἄλογα τῶν λογικῶν λείπεται, ὡς μηδ' ἂν ποτε ζῶον
15 ἄλογον ἑτέρου ἐπιδέξασθαι ἐπιτηδεύμα, ἢτοι τέχνη ἢ βίαι
νικώμενον· ὡσαύτως δ' αἰεὶ τὰ φρονιμώτερα τὰ σφῶν αὐ-
τῶν ἔργα ἐπιδείκνυται, ὡσπερ αὐ γὰρ τὰ ἀσφαλέστερα, τὰ
ἑαυτῶν· καὶ ἀλλήλοις μὲν τοιαῦτα παραβαλλόμενα δείκνυ-
ται. ἕκαστον δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις καὶ ἡθῆσι διατελοῦν
20 γιγνώσκεται. 3. Ἀνθρώπος γὰρ μὴν τὸ λογικὸν ζῶον πολλῶ
τ' ἄμεινονος καὶ ὑψηλοτέρας δημιουργίας ἐπιτυχῶν τοσοῦτω
10 τῶν λοιπῶν ἀλόγων διαφέρει, ὅσω, εἰ μὴ μικρὸν εἰπεῖν,
ταῦτα φυτῶν. 4. Ὡσπερ δὲ καὶ τοῖς φανλοτάτοις τῶν
ζώων ἔνεστι τὴν πᾶσαν τῶν φυτῶν οἰκονομίαν καταθεῖν,
25 θρέψιν δηλαδὴ καὶ αὐξήσιν καὶ καρποῦ φορᾶν καὶ πᾶν
ὅ,τι φυτῶν ἴδιον, οὐδενὸς δ' ἐν ἴδοις ζώων εἰσθῆσιν ἢ
κίνησιν ἐν τούτοις, μὴ τί γε ἡθῆ ἢ ἐπιτηδεύματα, οὕτω
δὴ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων φυσικὴν πλεονεξίαν κατὰ τῶν
λοιπῶν ἀλόγων ζώων σκοπεῖν προσήκει. 5. Καὶ πρῶτον
30 μὲν ἄνθρωπος ἀνθρώπου φρονιμώτερος καὶ ἐπιτηδειότερος
ἕτερος ἑτέρου φαίνεται· ἕκαστος δὲ αὐτῶν πολλὰς μετα-
μείβει τέχνας, καὶ ἡθῆ καὶ τρόπους μυρίους ἐπιδείκνυται.
6. Καὶ σχεδὸν εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἴδιόν τι ἐν ζῴοις
12 πλεονέκτημα ἢ ἡθῆς ἢ δίαίτα, ὃ μὴ καὶ τοῖς ἀνθρώποις
35 ἐπιφαίνεται, ἐκ τῶν ὁμοίων αἰεὶ τοῦ λόγου τὰ ὅμοια ἐξ-
ευρίσκοντες. τοσοῦτω δὲ διαφέροντα φαίνεται τὰ ἡμέτερα

τῶν ὄθεν δήπου προήλθεν ἐς μίαν μίμησιν, ὅση γὰρ καὶ μετὰ λογικῆς ταῦτα γέγονεν ἐπισκέψεως. 7. Εἰ δὲ καὶ καθ' ἕκαστα ταῦτ' ἐθέλεις ὄραν, μάλιστα ἐσόψει τὸ τῶν 11 ἀνθρώπων διάφορον· ἐνταῦθα μὲν γὰρ θηρίων ἀγριότη- 11 τας ἐσόψει καὶ δειλίας· ἐκεῖ δὲ ἐπιμιξίας καὶ μονώσεις· 5 σωφροσύνας δ' ἐν ἄλλοις ἢ καὶ ἀκολασίας, ἐπιστήμας τε μεταβολῶν ἀέρος καὶ ἰατρικὰς τέχνας· καὶ πᾶν ὅ,τι χαρίεν τε καὶ φαῦλον ἐπὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων ἀναφαίνεται βίῳ. 8. Ἐπι γὰρ μὴν οὐ μόνον κατὰ τὰς μελίττας ἀποθήκας μέλιτος, ἀλλὰ γὰρ καὶ διαφόρων χυμῶν τε καὶ χυλῶν καὶ 10 ὀπῶν οικονομίας καὶ καρπῶν ἀποθήκας κατὰ τοὺς μύρ- 11 μης· καὶ πᾶν ὅ,τι μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστημονικῆς ἐξευρισκόμενον κρίσεως τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ λυσιτελεῖν πιστεύεται. 9. Ἰξευτῆς δὲ οἶδεν ἀραγῶν ἄμεινον καὶ ἀλιεὺς πλέκειν δίκτυα· ἰατρῶν δὲ παῖδες σωτήρια καὶ ἀνα- 15 ρῶντα φάρμακα. 10. Καὶ τούτων ἕκαστος ἱκανὸς τοὺς λόγους ἀποδιδόναι· ζῷα δὲ ἄλογα οὔτε οἶδεν οἷς κέχρηται ὅπως κέχρηται, οὔτε ἐφ' ἕτερα μεταβῆναι δύναται· ὥστε 13 μάλιστα ἂν τις θαυμάσειε, τῶν μέχρις ἀλόγων τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν βιασαμένων νοερόν τις τρόποις ἢ συλλογισμοῖς πε- 12 πεισμένοι τοῦτ' ἔφασαν. ὅπου γὰρ μὴδὲ τὰ πονηρότατα τῶν πνευμάτων οἰκείως ἔχειν νομίζεται, ἐπὶ ἀλόγων χωρεῖν σώματα, καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀνθρώπων ὀσημέραι χωροῦντα. 11. Ἄλλ' ὅτι μὲν τὸ μεταξὺ ἀλόγων τε καὶ λογικῶν διά- 25 φορον μέγιστόν τι καθέστηκε, μάτην ἂν τις ἐμπομπεύοι 25 τῷ λόγῳ μακύνων, αὐταῖς αἰσθήσεσι γνωσκόμενον.

Κεφ. γ'. Ὅτι θείον καὶ νοερόν ἐκ τῶν κατ' αὐτὴν ἐνεργειῶν ἢ ἐν ἡμῖν ψυχὴ συνάγεται.

1. Ὅτι δὲ ἐκεῖνο μὲν συνδιαρρεῖ τοῖς σώμασι μὴ παραμένον, ἀθάνατον δὲ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν καὶ θείον, ἐνεστὶν 30 ἰδεῖν καὶ ἐξ ὧν αὐτὸ τῷ τῶν ἀλόγων παραβάλλοντες ἐξ- 11 ευρίσκομεν βουλευόμενον, κρίνον, συλλογιζόμενον, προ- 12 τρεπόμενον τε καὶ ἀποτρέπον, ποτὲ μὲν οὕτως, ποτὲ δ' αὖ ἐκείνως, αἰεὶ δ' ἐφ' ἡσυχάζοντος τοῦ σώματος, πολλά τε καὶ θαύματος ἄξια δι' ὀνειρώτων ἐξηγούμενον. 2. Καὶ τί 35 δεῖ περὶ ἐνυπνίων φάσκειν; ὅπου γὰρ καὶ οἷς κεκαθαυμέ-

νον τὸ ψυχικὸν τουτὶ πνεῦμα καὶ ὁ βίος ἐπὶ θεωρίαν τῶν ὄντων ἔστραπται, πάντα δῆλα γίνεται, ἃ τὴν αἰσθησι-
 ἡμῶν διαφεύγειν φύσιν ἔσχηκε. 3. Τίνας γὰρ ἂν χυμοί,
 13 ἢ πνευμάτων ἀπόρροιαί, ἢ δυνάμεις ἄλογοι, ῥαδίως οὕτω
 5 ποτὲ μὲν ἐπὶ ἀκαριαίῳ τμήματι ὥρας διελθόντα τὴν οἰ-
 κουμένην κατιδοίεν τὰ γινόμενα, ποτὲ δὲ ταῦτ' ἀφέντα
 καὶ ἐπὶ τὰ θεϊότερα χωρήσαντα τῶν οὕτω γεγονότων φαίεν
 ἂν τὰς ἀποβάσεις; ἢ δηλονότι τῶν λογικῶν τοῦτο ζῶον
 τὸ πλεονέκτημα; τὸ μὴ ἐπιστρέφειν δὲ ἡμᾶς εἰς τοῦτο,
 10 ποιεῖ ἀμφιγνοεῖν ὅτι ἐν ἡμῖν θεῖόν τι καὶ ἀθάνατον.
 14 F. 4. Τὴν ἀρχὴν δὲ οὐκ ἂν ἤδειμεν, ὅτι θεία τις καὶ νοερὰ
 ἐν κόσμῳ οὐσία, εἰ μὴ τις καὶ ἡμῖν τοιαύτη τις οὐσία
 ἐνῆν. τῇ κοινωνίᾳ γὰρ τῶν φύσεων ἕκαστον τῶν αἰσθητι-
 κῶν καὶ νοερῶν ἐπιγινώσκει. οὕτω τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν
 15 θεῖον καὶ νοερὸν ἐκ τῶν κατ' αὐτὸ ἐνεργειῶν καταλαμ-
 βάνεται. 5. Πλείους δ' ἂν τις καὶ ἀριθλοτέρους τούτων
 λογισμοὺς ἐξεύροι τῷ λόγῳ, ὑπόθεσιν τὴν λογικὴν ψυχὴν
 21 τοῦ λόγου ποιούμενος· ἡμῖν γὰρ οὐ περὶ ταύτης φάναι
 πρόθεσις ἐνεσι· τῇ κοινωνίᾳ δὲ τοῦ λόγου καὶ ταῦτ' εἰρη-
 20 ται. 6. Ὅτι δὲ ἀπλοῦν τὸ λογικὸν τοῦτο καὶ νοερὸν πνεῦμα
 καὶ αὐτοκίνητον, ἐκ πολλῶν ἂν τις συλλογίσαιτο. Ὅτι δὲ
 καὶ ἀθάνατον, καὶ ἀπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς τούτων καὶ ὑπὸ
 14 M. αἰσθησιν. 7. Εἰ γὰρ καθ' Ἰπποκράτην, εἰ ἐν ἧν, ὁ ἀν-
 θρωπος οὐκ ἂν ἤλγει (οὐ γὰρ ἂν εἶχεν ὑφ' ὅτου ἂν ἔπασχε
 25 πνεῦμα νοερὸν καὶ ἀσώματον), πῶς ἂν ὑποσταίῃ φθορὰν,
 μὴ ἔχον ὑφ' ὅτου ἂν πάθοι; 8. Εἰ δὲ δὴ λογικὸν τὸ ἐν
 ἡμῖν θεῖον καὶ ἀθάνατον, τὰ καθ' ἡμᾶς δὲ ταῦτα σώ-
 ματα τὸν αἰεὶ χρόνον διαρρέοντα καὶ ἀναίσθητα, ζητητέον
 οἷς τισι ψυχὴ πρῶτως συνάπτεται σώματι καὶ δι' ὧν τὰς
 30 ἑαυτῆς τῷ σώματι ἐπιλάμπει δυνάμεις· τούτου γὰρ δήλου
 γεγονότος, ἐξέσται ἡμῖν καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς τέχνης βοηθή-
 μασι ἀμείνονα τὰ πρῶτως αὐτῇ κοινωνοῦντα κατασκευά-
 15 F. ζειν· ὥσπερ γὰρ μοχθηρία διαίτης νωθροτέρους ἡμᾶς καὶ
 ἀμβλεῖς τὸν νοῦν ἀπεργάζεται, τὸν αὐτὸν αὖθις τρόπον
 35 ἐπιτετευγμένη ὀξύτερος τε καὶ ἐπιτηδειότερος ἐς νόησιν.
 9. Τοῦτο δ' ἂν ἕκαστος καταμάθοι ζητήσας, καὶ πρὶν ἢ
 κατὰ σκοπὸν ἐπιχειρήσαι διαίταις, ὅτε μὲν ἀμβλύτερον,

ὅτι δ' αὐτὸ ὀξύτερον αὐτὸν ἑαυτοῦ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις ἐνεργείαις καταμανθάνων. 10. Ἀλλὰ ὅτι μὲν ἀπλοῦν τε καὶ πολυδύναμον, καὶ οἰκείους ὄροις ἐμπεριγραφόμενον, ἀσώ-15 M. ματόν τε καὶ ἀμόρφωτον τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον πέφυκεν, ἐκ τῶν κατ' αὐτὸ ἐνεργειῶν ὁ λόγος δίδωσιν ἐννοεῖν. ὅτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος ὡς δι' ὄργάνου τὰς ἑαυτοῦ χορηγεῖ ἐνεργείας, καὶ ἐπιὼν ὁ λόγος διδάξειεν ἄν.

Κεφ. δ'. Ὅτι ἀπλῆ τις οὐσα καὶ μία τῷ ἀριθμῷ ἢ ψυχῇ, πολυειδῆς τὴν δυνάμιν φαίνεται.

1. Ἡ τοίνυν ψυχῇ, ὡς εἴρηται, μία μὲν καὶ ἀπλῆ τῇ οὐσίᾳ τελοῦσα, ποικίλη δὲ καὶ διάφορος τῇ δυνάμει, τισὶ τῶν ἐξ αὐτῆς δυνάμεων, τῷ ἡμετέρῳ τούτῳ συνάπτεται σώματι. 2. Ἐπεὶ γὰρ αἱ μὲν τῶν ἐν αὐτῇ δυνάμεων θεϊότεραί τε καὶ ἀκραϊφνέστεραι, αἱ δ' αὐτὰς γε ταῖς πρώταις παραβαλλόμεναι ταπεινότεραί τε καὶ ἐνεργεῖς ἐν σώματι, 15 διὰ τῶν δευτέρων ἂν εἰκότως φαιήμεν δυνάμεων, οἰκείως ἔχειν ταύτην τῷ ἐν ἡμῖν συνάπτεσθαι πνεύματι. 3. Καὶ μὴ μοι διαπίσται λέγοντι, ἰκανῶς ἔχοντι καὶ ἀπὸ τῶν κατ' ἡμᾶς τούτων καὶ αἰσθητῶν τὰς πίστεις ἐπισυνάγειν. ἐν γὰρ πού ἢ δύο ἠθθέντα παραδείγματα ἰκανὰ ἔσται 20 τοὺς μὴ φιλονεικεῖν ἐθέλοντας πείσαι, ὡς ἀπλοῦν τι καὶ πολυδύναμον ἢ ψυχῇ. 4. Τῶν ἀπλῶν οὖν ἕνα φαρμάκων, δύο πού ἢ τρεῖς ποιότητος ἔχοντα, οὐδεμία τούτων παραλυμαίνεται τὴν ἑτέραν, οὔτε κατὰ τὴν αἰσθησιν οὔτε κατὰ τὴν δυνάμιν, ἀλλ' ἢ ἂν αὐτῶν οἰκείως 16 F. ἔχη τὸ πεπονθός, ταύτης ἄρα καὶ ἀπολαύει οἰκειότητι τινι τῆς ἐν αὐτοῖς δραστηκῆς ποιότητος ἐνεργούσης ἐν τοῖς ἀντιπεπονθόσι μέρεσι. 5. Καὶ γὰρ ἀλόης καταπίων τις τοὺς ἐνοχλοῦντας τῷ τῆς κοιλίας στόματι ἐσώπεται καθαιρομένους χυμούς, τῇ ῥηπτικῇ ταύτης δηλονότι δυνά- 30 μι. ἀτμοῖς δὲ ταύτης ἢ ἐπιχρίσει τὰ ἐπισκοτοῦντα ταῖς κόραις λύεται· αὐθις δὲ ἐκκελυμένον στόμα γαστρός τονώσαις ἂν τῇ στυφότητι ἐξωθεν ἐπιθεῖς. ὄμφαλον δὲ ἐπιχρίσας καὶ ἐπιγαστριον, κτείναις ἂν τὰς ἐντὸς ἔλμινθας· καὶ ταῦτα γίνεται, ἐκάστης αὐτῆς ποιότητος ἐνεργούσης ἐν 35 ἀντιπεπονθόσι μέρεσι. 6. Κάνπαρις δὲ ἄλλη μὲν τοιοῦν

δυνάμει τὸν στόμαχον λέγεται, ἑτέρα δὲ ὕπτειν ἐγκαθη-
 μένους τῶδε χυμούς, ἄλλη δὲ τέμνειν καὶ ἀποφραττεῖν
 σπλάγγνα. 7. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἔργα φύσεως ἐσώψει ἐγ-
 17 M. καταμεμιγμένας τε καὶ πολυχρόστους δυνάμεις ἔχοντα.
 8. Εἰ δὲ ἀπλᾶ οὕτω φάρμακα ἀκατακράστους μικροῦ δεῖν
 καὶ ἀνεπιμίκτους ἔχει ποιότητος, καὶ διαφόρως δι' αὐτῶν
 ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖ κατὰ τὰς ἀντιπεπονθυίας διαθέσεις, οὐσία
 θεία τε καὶ νοερὰ πῶς οὐκ ἂν κατὰ τὰς ἐν αὐτῇ δυνά-
 μεις ἐνεργήσεις τὰ ἀνήκοντα;

10 Κεφ. ε'. Περὶ ἰδίων ἐνεργειῶν τῶν κατὰ τὴν ψυχὴν δυνάμεων.

1. Καὶ νοῦς μὲν βραχὺ τι ἢ οὐδὲν καθ' αὐτὸν ἐπι-
 κοινώηκε τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος. 2. Πρώτη γὰρ οὖν
 οὗτος καὶ ἀκραιφνεστάτη δύναμις τῆς ἐν ἡμῖν λογικῆς καὶ
 νοερᾶς οὐσίας ἐν τοῖς ὁμοίοις γέγηθεν ἀνατρέχων, κἀκεῖ-
 15 θεν αὐτῷ πᾶσα νοερὰ ἔννοια· τότε δὲ καὶ ἀνεπιστροφῶς
 17 F. αὐτὸν ἔχειν πρὸς τὰς περὶ τὴν αἰσθησιν δυνάμεις γίνεται,
 ἀντιρόπου οὐσης τῆς κατ' αὐτὸ ἐνεργείας, τῇ καθ' ἡμᾶς
 αἰσθήσει, ὅτε ταύτη μόνῃ ζῶμεν τρόπον βοσκηματώδη.
 εἰ μὴ καὶ τὸ πλεόν ἐκείνῳ τις χαρίζαιτο. 3. Ὅτι ἀξία τε
 20 καὶ ἐνεργεῖα καὶ ἐφ' οἷς ὑψεύεται, πολλῶ γε τῶν ὑπὸ αἰ-
 σθησιν διενήνοχεν, ἀμέλει πρὸς τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις
 καὶ τὰ μετ' αὐτὰς ὄργανα, ἣν ἀπλανῆ καὶ καθαρά ἢ, ἴσο-
 18 M. πῆν λαβῶν, πολλὰ τῶν ἀμεινόνων θεαμάτων μέχρις αὐτῆς
 αἰσθήσεως παραπέμπει· καθ' ὅσον δ' ἂν ταῦτα τύχοιεν
 25 πλημμελήσαντα, καὶ αἱ ἐκεῖθεν ἔννοιαι παρατυπωτικῶς
 προῖενται. 4. Διάνοιά γε μὴν μετὰ νοῦν δευτέρα οὐσα
 τῷ ἀξιώματι, οἷα τις γέφυρα μεταβιβάζει διαπλάττουσα
 ἀπὸ τοῦ νοῦ ἐπὶ τὰς ἐφεξῆς δυνάμεις, τὰ ἄποσά τε καὶ
 ἀμεγέθη καὶ ἀχρωμάτιστα θεάματα. 5. Ταῦτα δὲ δόξα
 30 παραδεξαμένη, ἀμφιρρεπῆς τις οὐσα δύναμις τῆς ψυχῆς,
 αἶτε μετασχηματιζομένη ταῖς τε ἀπλανέσι ἐννοίαις καὶ ταῖς
 μὴ τοιαύταις φαντασίαις, τῇ φαντασίᾳ ἐγκατατίθησιν. 6. Ἡ
 δὲ ὡσπερ λέγεται παθητικὸς οὐσα νοῦς καὶ χρώματα καὶ τύ-
 πους καὶ σχήματα ποιότητάς τε καὶ θέσεις καὶ πᾶν ὅ,τι
 35 τοιοῦτον τοῖς παραπεμφθεῖσιν ἐντίθησι. 7. Τούτῳ δὲ τῷ
 μέρει τῆς ψυχῆς καὶ πολλοὺς πυνθάνομαι τῶν ἐπιδοῦναι

ἑαυτοὺς θεωρία βεβουλημένων, ἀποσυληθέντας τὸν νοῦν,
 ἀνάξιόν τι παθεῖν τῆς ἑαυτῶν προθέσεως, καὶ μάτην ἐγ- 18 F.
 κατατρίψαι τὸν χρόνον. 8. Βίαιον γὰρ πάνυ τοῦτ' ἐπὶ τὸ
 μέρος καὶ ἀντιπεπονθὸς ταῖς τοῦ νοῦ ἐνεργείαις· ὅσον γὰρ
 ἐκείνῳ δυσχερὲς ἐνταῦθα τὸ νόημα διαβιάσαι καὶ ὑπὸ 19 M.
 αἰσθησὶν ἀγαγεῖν, τοσοῦτ' ἂν τῆ φαντασίᾳ τῶν ὧν ἡ
 αἰσθησις δίδωσι παθῶν ὑπεκοτῆται· ἀνάπαιμα γὰρ τι καὶ
 οἷον ταμειῶν αἰσθήσεων ἢ φαντασίᾳ τοῖς ζώοις φαίνεται·
 καὶ τοῖς μὲν ἀλόγοις αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ ἡγεμονικώτατον, 11 12
 ἡμῖν δὲ τοῦτ' ἀρχὴ μετὰ τὴν αἰσθησὶν τῶν ψυχικῶν δυνά- 10
 μων. 9. Ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθῶμεν πάσχον-
 τας, ἐνίοτε μὲν μίαν ἢ δύο πον τῶν αἰσθήσεων (ἔστι
 δ' ὅτε πάσας ἢ τὰς πλείους), οὐχ ἦντον δὲ πάσχον ἴσμεν
 τό,τε φανταστικὸν καὶ λογιστικὸν καὶ μνημονευτικὸν, φέρε
 δὴ σκεψώμεθα, ὅπως τε ταῦτα πάσχει καὶ ὑφ' οἷων αἰτίων, 15
 καὶ πῶς ἂν μὴ ὀφείδως ἀλίσκοιτό τις τούτων τοῖς πάθεσι
 διατρώμενος, ὡς ἂν δὴ πέρας ἢ ἐπὶ τῷ λόγῳ σχοίη ὑπό-
 σχεσις. 10. Ὅτι μὲν οὖν κατ' αὐτὴν ἀπαθῆς ἢ ψυχὴ πε-
 φικεν, ἐπικοινωνεῖ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν διὰ τοῦ ἐν ἡμῖν
 ψυχικοῦ πνεύματος, ὡς περὶ ὄχημά τι τοῦτο ἔχουσα, καὶ 20
 δι' αὐτοῦ τὰς ἑαυτῆς ἐπιτελεῖ ἐνεργείας, τὸ μὲν ἤδη δέ-
 δεικται, τὸ δ' αὖ ῥηθήσεται· ὅτι δὲ κατὰ τὰς ἀλλοιώσεις
 αὐτοῦ καὶ μεταβολὰς μετρίας οὐσας ἔστιν ὅτε μεγάλα ἐπα- 20 M.
 κολουθεῖ τοῖς σώμασι συμπτώματα, καὶ τοῦτ' ἂν προῖων
 ὁ λόγος διδάξειε. 25 02

Κεφ. ε'. Περὶ τῆς κατὰ τὴν τροφὴν οἰκονομίας, ἐν ᾗ καὶ περὶ διαφορᾶς
 πνευμάτων γενομένων κατὰ τε τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἥπαρ, ἔτι δὲ τὴν
 καρδίαν καὶ τὸν ἐγκέφαλον· καὶ ὅπως τούτοις οἷον ὀχήμασι
 αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις κέχρηται.

1. Καὶ δὴ τέλους ὡς ἂν τις φαίη τῆς ἐν ἡμῖν οἰκο- 30
 νομίας τοῦ ψυχικοῦ τούτου τελούντος καὶ οὐ ποτὲ πανο-
 μένου, αἰεὶ δ' ἐπιρρέοντός τε καὶ ἀπορρέοντος, προσήκει
 σκέψασθαι, ὅθεν δὴ τὴν γένεσιν ἔχει καὶ ὅπως ἂν ἀκραιφνὲς 19 F.
 τηροῖτο. 2. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν ὡς περὶ ἀρχὴ τε καὶ πρῶ-
 τον τῆς ὑπόθεσεως κεφάλαιον, οὐκ ὀλίγα δὲ οἱ συμβάλλε- 35
 ται, καὶ ὁ περὶ τῶν λοιπῶν ἐν ἡμῖν πνευμάτων λόγος, καὶ
 1. 21

ἄλλως δὲ ἐντελεστέρον ἂν οὕτω διασκευασθῆι ὁ λόγος,
 φέρε περὶ τε τῶν χυμῶν, οἳ δὴ ἐν ἡμῖν στοιχεῖα πρῶτα
 διατελοῦσι, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πνευμάτων, καὶ πρό γε τού-
 των περὶ τῆς κατὰ τὴν τροφὴν οἰκονομίας καὶ τῶν ἐξ αὐ-
 τῆς πνευμάτων διασαφήσωμεν, ὡς μὴ ἔλλειπόν τι τῷ λόγῳ
 ὑποσχάξωμεν τὴν ὑπόθεσιν ἐμποιῆ. 3. Τῆς τοίνυν τροφῆς
 διαμασηθείσης καὶ ἐπὶ πέψιν τὴν ἐπὶ τῇ κοιλίᾳ χωρησάσης,
 εὐχύμου μὲν καὶ εὐπέπτου οὐσης καὶ μάλιστα ἀφύσου, ὕγαι-
 21 M. νούσης δὲ καὶ τῆς γαστρῆς, καὶ μὴ τινος αὐτῇ ἐμπεπλασμέ-
 10 νου χυμοῦ, ὡραία μὲν ἡ πέψις τε καὶ ἡ ἀλλοιώσις γίνεται
 ἐν αὐτῇ, βραχὺ δὲ ἢ οὐδὲν ἄνω ἢ κάτω πνεῦμα ὑπέξεισιν·
 ἀτμοειδῆς δ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναδοθεῖσα ἀναθυ-
 μιάσις, τέγγει μὲν τὰ ἀνυμῶντα, διευρύνει δὲ οἶον τῇ ἡπία
 προσβολῇ τοὺς ἐν αὐτῇ πόρους καὶ χαλᾷ τὸ συντεταμένον
 15 τῶν αἰσθησέων καὶ ἐπὶ ἡρεμίαν ἤδη μεταβιάζεται τὴν ἐπὶ
 τὸ ἐργηγορέναι κίνησιν, εἶθ' οὕτως λήγειν τῆς ἀναπεμπό-
 σης αὐτὴν τροφῆς διοικηθείσης ἤδη τῇ γαστρὶ καὶ ὑπο-
 χαλασθείσης. 4. Εἰ δ' ἀγαθὰ μὲν εἴη τὰ σιτία, ἦτοι δὲ
 20 γαστῆρ νοσεῖ, αἷ τε πέψις ἀτελεῖς ὧδε καὶ οἳ ἐκείθεν ἀτμοὶ
 ἢ παχεῖς τε καὶ ὀμιχλώδεις, ἢ καπνώδεις τε καὶ λιγννώδεις·
 ἱκανοὶ δὲ πάντες οἷδε χρονίσαντες παχύναι τε καὶ θορυ-
 20 M. βῆσαι τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα. 5. Ἦν δὲ φαῦλα μὲν ἢ τὰ
 σιτία, ἐπικρατῆ δὲ ποιότησί τισιν ἀλλοτρίαις κακόχυμα ὄντα,
 20 F. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δύσπεπτα, τὰ παραπλήσια τοῖς προτέροις
 22 M. συμβαίη ἂν· καὶ ὧδε μὲν ἦτοι ταῖς ποιότησιν ἢ ταῖς ποσό-
 τησι λυμαιομένων τῶν τροφῶν. 6. Τῶν δὲ ὀργάνων ἢ
 δυσκρασία ἀλόντων, ἢ ἐμπεπλασμένους ἐχόντων χυμοὺς
 τινος τοῖς ἐκείθεν ἀναφερομένοις ἀτμοῖς, ὅποια δὴ τινες
 30 ἀλλοιώσεις περὶ τοῦτ' ἐπὶ τὸ πνεῦμα γίνονται· μέτρια μὲν
 ἐπὶ μετρίοις πλημμελήμασιν, οὐκ ἀγεννεῖς δὲ ἐπὶ μεγίστοις.
 7. Ἀλλ' ἐπειδὴν γε τῆς τροφῆς οἰκονομηθείσης καὶ διακρι-
 θείσης κατὰ τοὺς στοιχειώδεις τούτους χυμοὺς, καὶ κατὰ
 30 I. τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστῳ τῶν σπλάγγων δύναμιν, ἐπὶ τὰρι-
 35 βέστερον ἕκαστος τῶν προληφθέντων χυμῶν τῷ προσ-
 λαβόντι ἐξομοιωθῆ, ἀναφέρονται μὲν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 ἀλλοιομένων τε καὶ πεπτομένων ἀτμοί, οὐ πάνυ τι δὲ

οὐδ' οὗτοι θορυβεῖν πνευκότες, εἰ μὴ που πάνυ ἐπικρα-
 τήσαιεν. 8. Ὁ γε μὴν ἀμείνων πάντων χυμός, ὅς δὴ
 καὶ ὕλη καὶ ἀρχὴ τοῖς ἐν ἡμῖν γίνεται πνεύμασιν, ἐπὶ τὸ
 ἥπαρ ἤδη χωρήσας καὶ ἐξομοιωθεὶς τῷ σπλάγγνῳ, τὸ φυ- 5
 σικόν δὴ τοῦτο πνεῦμα πρώτως ἀπογεννᾷ, ᾧ δὴ καὶ τὸ
 ἐπιθυμητικὸν τῆς ἐν ἡμῖν ψυχῆς ἐπιφαίνεται· τούτῳ γάρ 6
 ὄργανῳ, ὡς ἂν τις εἴποι ἐπιθυμίας τε καὶ ἀλόγων ὀρέξεων, 23
 ἢ ἐν αὐτῷ ψυχικὴ δύναμις κέχρηται. 9. Ὅτι δὲ τοῦθ'
 οὕτως ἔχει, δῆλον ἂν εἴη ἐκ τοῦ πεπονθότος τουτουῦ τοῦ 12
 σπλάγγνου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ διαφθαρέντος χυμοῦ, ἀποσι- 10
 τους τε ἡμᾶς καὶ πάντα ἀηδῆ λογισμένους φαίνεσθαι,
 καὶ πάντῃ ἀνεπαφροδίτους εἰς τε πικρίαν καὶ ὄργην καὶ
 τὰ τοιαῦτα μεταπίπτοντας πάθη κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν
 ποιότητα τοῦ ἐν αὐτῷ συμφθειρομένου πνεύματος. 10. Τὰ 21
 γὰρ δὴ κατὰ συμπάθειαν τῆς γαστρὸς, ἐφθαρμένους πλου- 15
 τούσης χυμούς, πολλῶ γε μέτρια καὶ ῥᾶν ἐστι βοθηεῖν.
 ἀποτροφεῖ δὲ ὧδε καὶ ἀπορρεῖ τὸ σῶμα, ἐπειδὴ φυτῶν ἐνέ-
 ργειαν τουτὶ τὸ σπλάγγνον πεπίστευται, καὶ διὰ τοῦ ἐν αὐτῷ
 πνεύματος ἢ διοικοῦσα δύναμις τῆς ψυχῆς προβάλλει τὰ
 ἀνήκοντα. 11. Ὅτι δὲ καὶ τῇ γαστρὶ πνεῦμά τι ἕτερον 20
 διάφορον πρὸς ταῦτα φαίνεται γεννώμενον, καὶ διὰ τούτου
 τὰς κατὰ μέρος ἀισθήσεις ἐπὶ τοῖς ὀρεκτοῖς,
 νῦν μὲν τούτων, αὐθις δ' ἐκείνων, ἄλλοτε δ' ἄλλων φαν- 22
 λων τε καὶ ἀγαθῶν ὀρέξεις σιτίων ἔχοντες, ὀσημέραι ἰδεῖν 23
 ἐστὶν ἡμᾶς οὕτω διατιθεμένους καὶ ποτὲ μὲν τῶν ὁμοίων 24
 ὀρεγομένους κατὰ τοὺς ἐπικρατούντας χυμούς, ποτὲ δὲ
 τῶν ἐναντίων τῶν ἐπικρατούντων ἐπὶ τὸ κολάσαι τὴν ἀμε- 25
 τριαν. 12. Καὶ τοῦτο μὲν ἤδη ψυχρὸν τε καὶ ὑγρὸν τὸ
 πνεῦμα, τοῖς μετ' αὐτὸ προβυλλόμενον· ὄχημα δὲ τι τῆς
 ἐν ἡμῖν τῶν κατὰ μέρος σιτίων ἐκάστοτε ὀρεκτικῆς δυνά- 30
 μως. ἐκδέχεται δὲ αὐτὴν ἢ ἐπὶ τὸ ἥπαρ, γεννικωτέρα οἶον 22
 οὔσα καὶ περιεκτικωτέρα, καὶ ἀρχὴ μειζόνων ὀρέξεων καὶ
 ἐπιθυμιῶν. 13. Καὶ οὕτω θαυμαστόν, εἰ μία τις οὔσα
 τῷ ἀριθμῷ ἢ ἐν ἡμῖν ψυχῇ ποικίλας ἀποδίδωσιν ἐνεργείας
 κατὰ τὰς τῶν ὀργάνων ἐπιτηδειότητας, πολυδύναμός τε 35
 οὔσα καὶ τῷ παντὶ ἐνηρμοσμένη σῶματι κατὰ τινὰς οἰ-
 κειότητας. 14. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὧδε· οὐ γὰρ δὴ καὶ πε-

ραιτέρω χρη̄ προβαίνειν ἡμᾶς ἐκβαίνοντας τὴν ὑπόσχεσιν.
 15. Τὸ τοίνυν φυσικὸν τουτί, ὡς εἴρηται πνεῦμα, λεπτό-
 22 ἀπὸ τῆς κοιλίας ἐν ταῖς πέψει τῶν τροφῶν ἐπιγεννωμέ-
 25 τερων μὲν ὄν πολλῶ καὶ καθαρότερον καὶ θερμότερον τοῦ
 26 ἐπὶ τὰ κρυτὰ τοῦ ἥπατος ἀνάδοσιν, κατὰ τὴν λαμβδοειδῆ
 οὔτω καλουμένην φλέβα ἀποσχιζομένου τοῦ αἵματος, τὸ
 μὲν ἐπὶ τὰ κάτω μέρη, τὸ δ' αὖ εὐθὺ καρδίας χωροῦν φαί-
 10 νεται, καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς
 καρδίας διέξεισι. 17. Καὶ πλείονα κατεργασίαν δεξάμενον
 διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἄνω τε καὶ κάτω χωρεῖ, καὶ τὸ ζωτικὸν
 ὧδε καλούμενον γεννᾶται πνεῦμα, ὥσπερ ἀπὸ τινος πηγῆς
 15 τῆς καρδίας διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἐφ' ὅλον χωροῦν τὸ σῶμα,
 20 ὄργανον ζωῆς τῆ φύσει γινόμενον. 18. Οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν
 τῆ διαπλαττούσῃ ταῦτα δυνάμει ὄργανον πεποιημένην φυ-
 σικόν, δι' οὗ τρέφει καὶ αὔξει τὰ μεταβατικά ταῦτα σώ-
 25 ματα μὴ οὐχὶ ζωῆς ποιῆσαι πρότερον· εἰ γὰρ δὴ διὰ τὸ
 μεταβαίνειν τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐδέησε, πρώτου τῶν ἄλλων
 ὄντος τῶ ἀζώωμاتي, μᾶλλον ἂν ἔδει προσειληφέναι τοῦτο
 τὸ ζωτικόν· ζῶντα μὲν γὰρ ἔνια οὐ μεταβατικῆς δυνάμεως
 εἴληχε, τῶν μεταβαινόντων δ' οὐδέν, ὃ μὴ καὶ ζωῆς μετεί-
 ληφεν. 19. Εἰ δὲ καὶ τῆ ὑλικῆ αἰτία προσέγειν τις ἐθέλει,
 26 τῶ ζωτικῶ μᾶλλον εὐχερὲς τοῦ φυσικοῦ πνεύματος μετα-
 25 βεβλήσθαι, ἐς ψυχικοῦ καὶ ἡγεμονικοῦ πνεύματος ἰδέαν.
 20. Καὶ τῆ μὲν ἀνάγκῃ τῆς χρείας ζωτικὸν μὲν μετὰ τὸ
 φυσικόν, εἰθ' οὔτω ψυχικὸν γέγονεν. οὐχ ὥσπερ δὲ προ-
 βαῖνον ἀπὸ γαστρὸς ἠρογμένον λεπτότερον γίνεται, οὔτω δὴ
 αἰεὶ καὶ θερμότερον· ἀλλὰ μέχρι μὲν αὐτῆς τῆς καρδίας
 30 ὡσαύτως τῆ λεπτότητι καὶ ἡ θερμότης προβαίνει. 21. Τραι-
 23 ρεῖται δὴ αἰεὶ τὸ πλεόν τῆς ὑγρότητος· μετὰ δὲ τοῦτο τῆς
 μὲν θερμότητος ἱκανῶς ἀνίσταται· τῆ δὲ λεπτότητι αἰεὶ τὸ
 πνεῦμα προβαίνει, ἐλλείπον ἤδη καὶ καθ' ὑγρότητα· ἀρ-
 35 τηριῶν γὰρ ὧδε καὶ φλεβῶν ἀνηνεγμένων καὶ κατακεκερ-
 γίνεται πλέγμα, κάτωθεν διὰ τῆς λεπτῆς καλουμένης μή-
 νιγγος, αὐτὸ τὸ σπλάγγνον διαλαμβάνον τοῦ ἐγκεφάλου.

22. Ἐντεῦθεν δὲ τοῦ ἐγκεφάλου τρεφομένου τὸ ψυχικὸν εἶδ' οὕτως γίνεται πνεῦμα κατὰ τὰς αὐτοῦ κοιλίας καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἐνεργείας πιστεύεται ὄργανον πρῶτον τε τῷ ἀξιώματι καὶ οἰκείον γινόμενον τῇ λεπτότητι.
23. Ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ περὶ τὸ σκοπιμώτατον ἡμῖν ὁ λόγος γέγονε, πλείονος δεῖ καὶ τῆς σκέψεως, ὡς μήτι τῶν δεόντων ῥηθῆναι, τύχη διαφυγόν. οὕτω γὰρ ἂν ἄριστος ὁ λόγος τῇ καθ' αὐτὸν οἰκονομία ἀποδοθῆι.

Κε φ. ζ'. Περὶ τῆς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον διαπλύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν φαινομένης διαφορᾶς τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. 10

1. Τοῦ τοίνυν ψυχικοῦ τούτου πνεύματος, ἐπὶ τῷ σπλάγγνῳ ἀποτελουμένου τοῦ ἐγκεφάλου, οὐκ ὀλίγα θαύματα γίνεται τῆς φύσεως, ἐφ' οἷς ἀπορεῖν ἔστιν. 2. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων σπλάγγνων, ὅπη τὸ ζωτικὸν καὶ φυσικὸν τελεσιουργεῖται πνεῦμα, ἢ ἂν αὐτῶν ἐκότερον διαδοθῆι τοῦ σώματος, τὰς αὐτὰς ἰδεῖν ἔστιν αὐτῶν ἐνεργείας. καὶν εἴ τι καὶ διαλλάξαιεν, βραχὺ τι τοῦτο καὶ οὐκ ἄξιον λόγου. 3. Ὡδὲ δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὥδε μὲν ἐτέρας ἐνεργείας, ἐκεῖ δ' ἐτέρας, ἀλλοίας δ' ἐν ἄλλῳ μέρει, καὶ ὑφ' ἐν εἰπεῖν ποικίλας τε καὶ πολυειδεῖς τὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς σπλάγγνου πνεῦμα ἐνεργείας οἰκονομεῖ ὥστε καὶ ἀπορεῖν ἔστι, πότερον κατὰ τὰς τῶν μορίων τοῦ σπλάγγνου διαφορᾶς διάφορον καὶ αὐτὸ γινόμενον, οὐχ ὁμοῖον ἑαυτῷ πάντη ἔστι τοῦτ' ὁ πνεῦμα, ἢ τὸ αὐτὸ διόλου ὄν ἐτεροῖον κατὰ τὰς τοῦ σπλάγγνου οὐσιώδεις διαφορᾶς, καὶ ἔτι τὰς ἀπονευρώσεις ἢ ἀποφύσεις φαίνεται, ἢ δηλονότι τὸ δεύτερον μᾶλλον ἂν τις εἴλοιτο. 4. Καὶ γὰρ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον τοῦ ἐγκεφάλου ὄργανον ἐν βραχεὶ τόπῳ περιγραφόμενον, ἔμπροσθεν μὲν εἰς δύο διήρηται κοιλίας· προσπίφυκε δ' αὐτῇ ἐτέρα βραχὺ τι ὀπισθεν, ἣν παρεγκεφαλίδα ἔφρασαν· συνιέτρηται δὲ καὶ τὸ μεταξὺ τῶν κοιλιῶν, ὡς μὴ ἐμποδῶν εἶναι χωρεῖν τὸ πνεῦμα ὅπη ἂν ὀρμήσοι· κεκένωται δὲ καὶ πρὸ τῶν ῥηθισῶν δύο κοιλιῶν ἔμπροσθεν τὸ κρανίον ὑπὸ τῆν παχείαν μήνιγγα, ὡς κἀνταῦθα τὸ ψυχικὸν τοῦτ' πνεῦμα διαρρεῖν· οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν ἢ ὡς πᾶν λεπτὸν τε καὶ διαφανὲς ὄν, καθ' οὗς

ἂν τόπους κινήσει τοῦ ἐγκεφάλου, μεταβάλλεται ἀλλοι-
 ούμενον, εἰ μὴ γελοῖον εἰπεῖν, κατὰ τοὺς πολύποδας.
 5. Ὅτι δ' οὐ πᾶν τι ἀκριβῶς τοῦτο τὸ σπλάγγνον ὁμοιο-
 μερές, τῷ λόγῳ δεικνύται, εἰ καὶ μικροῦ τῆν αἰσθησὶν
 5 διαπέφυγεν· ἐκ γὰρ τῶν κατ' αὐτὸ ἔστι τοῦτο μαθεῖν ἀπο-
 φύσεων. 6. Τὰ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν οἱ, ἀπαλωτέρας τὰς
 ἀποφύσεις ἔχει, ἰσχυροτέρας δὲ γε τὰ ὀπίσθεν· καὶ δὲ οὕτω
 29 τῆς χρείας καλούσης ταῦτα γίνεται, ἀλλ' οὐν τὸ ὑλικὸν
 αἷτιον ὥδε πρότερον. τὰ μὲν γὰρ ὀπίσθεν κινήσαι τε καὶ
 10 μεταγαγεῖν καὶ ἔλξει καὶ πᾶν ὅ,τι δράσαι βίαιον ἰκανά-
 τὰ δ' ἔμπροσθεν ἀποφύμενα νεῦρα αἰσθάνεσθαι τε καὶ
 11 ἀλλοιοῦσθαι ἴσῃον, ἐπιτήδεια γέγονεν. 7. Εἰ τοίνυν ἐκ τῶν
 25 ἐξ αὐτοῦ ἀποφύσεων μὴ ἑαυτῷ πάντῃ ὁμοίως διαφαίνηται,
 τὸ πνεῦμα δὲ διὰ παντὸς τοῦ σπλάγγνον χωρεῖ, εἰκότως ἂν
 15 ῥηθῆι, ὡς κατὰ τὰς τῶν μορίων ἐξαλλαγὰς καὶ τὸ πνεῦμα
 μεταβαλλόμενον, λεπτὸν πᾶν καὶ εὐαλλοιώτον ὄν, ὥδε
 16 μὲν ἄλλας, ἐκεῖ δ' ἑτέρας ἐνεργείας ἀποπληροῖ. 8. Καὶ
 καθάπερ διὰ τῶν φωταγωγῶν θυρίδων ὑέλους διαφόρων
 παραπετάσαντες χρωμάτων τὰς ἐκεῖθεν δι' αὐτῶν εἰσαγο-
 20 μένας τοῦ φωτὸς ἀκτῖνας τὰς ποιότητας τῶν ἐπανθούντων
 17 παῖς ὑέλους ἐπιφερομένας ὀρῶμεν χρωμάτων, αὐταὶ δὲ καθ'
 αὐτὰς ὁμοειδεῖς τελοῦσι καὶ ἀχρωμάτιστοι, οὕτω δὲ κἀν-
 22 ταῦθα σκοπεῖν δεῖ. 9. Καὶ γὰρ τοῦ ἐγκεφάλου πᾶσι τοῖς
 αἰσθητηρίοις ὀργανοῖς ἀποφύσεις αἰσθητικῶν νεύρων ἐκ-
 25 πέμπσαντος, οὐτ' ἐκ τῶν αὐτῶν πᾶσαι τόπων πεφύκασιν,
 18 οὔτε εἶδει ἀλλήλοις εἰκόασιν, ἀλλ' ἀναλόγως τοῖς ὀργανοῖς
 30 τοῖς παραδεξαμένοις καὶ αἱ ἀποφύσεις τῶν νεύρων γέγο-
 νασιν τῇ μὲν παχύτεραι τῇ δὲ λεπτότεραι. καὶ πυκνότερα
 μὲν ὥδε ἢ ἀραιότερα τὰ ἀποφύμενα νεῦρα φαινόμενα, μα-
 30 λακώτερα δ' ἐν ἄλλοις ἢ σκληρότερα γινόμενα. 10. Ὡσπερ
 19 δῆτα καὶ ἐτέρωθεν μὲν ἐκδηλοτέρους ἔχοντα τοὺς πόρους,
 ἐτέρωθεν δὲ ἀφανεῖς, διαφόρους καὶ τὰς ἀντιλήψεις ποιεῖται.
 ἕκαστον γὰρ αὐτῶν καθὼς ἂν ἔχη οἰκειότητος πρὸς ἡντι-
 ναοῦν ἐνεργεῖαν ταῖς αὐτοῦ ποιαῖς κατασκευαῖς καὶ τοῦτο
 35 τὸ πνεῦμα συμμεταφορούμενον δεικνύσι.

Κεφ. η'. Περὶ τῆς κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνεργείας τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθητηρίων.

1. Καὶ τοίνυν διὰ τῆς λεπτῆς μήνιγγος ὑπὸ τὰς ἐμ-
προσθίους κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου ἀποφυνέντα νεῦρα ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς χωρεῖ. καὶ ἐμπεριεληφότα ὡδε τὰ δια- 5
φανῆ ὑγρά, ὥστε τὸν ἀμφιβληστροειδῆ ἐντεῦθεν συνεξ-
υφάνθαι χιτῶνα, τὴν κατ' αἰσθησιν ἀλλοίωσιν ἐνταυθοῖ
γίνεσθαι παρασκευάζει διὰ τοῦ ἀγγοειδοῦς πνεύματος. οὐ
γὰρ δὴ κατ' οὐσίαν ταῦτ' ἀλλοιοῦσθαι τις ἂν φαίη δικαίως. 26

2. Ὅποιον οὖν τι ὁ ἀήρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου πάσχει φωτιζόμε- 10
νος, τοιοῦτο δὴ καὶ τὰ διαφανῆ ταῦτα σώματα ὑπὸ τοῦ
ἀγγοειδοῦς ἡμῶν πνεύματος. 3. Ἐνεργεῖα τοίνυν διαφα- 31
νοῦς τοῦ ὀφθαλμοῦ γεγονότος καὶ αἰσθητικοῦ, καὶ ἅπαξ
τὴν ἀρχὴν τοῦ δρᾶν εἰς τὸ οἰκείως ἔχον πείσεσθαι τουτουῖ
τοῦ πνεύματος εἰληφότος, καὶ αὐτὸς ἤδη ὁ πέριξ ἀήρ κατὰ 15
τὸ ἐκτὸς τοῦτο φῶς μεταβάλλεται ἀλλοιούμενος μέχρις ἰκα-
νοῦ διαστήματος, ὁμοίου τοῦ συμβαίνοντος ὄντος ταῖς
ψεκᾶσιν, αἱ καταφερόμεναι μέχρι τινὸς διαστήματος κίνη-
σιν τινα τοῖς ὑπ' αὐτῶν πληττομένοις ὕδασι παρέχουσιν.

4. Ἦδη γὰρ κατηνυγασμένος ὢν ὑπὸ τοῦ θύραθεν φωτός 20
βραχίας τινὸς δεῖται τῆς ἐπικινήσεως, ὥστε ἰκανὸν δοκεῖν
ἤδη καὶ τὸ ἀφ' ἡμῶν ἀγγοειδὲς πνεῦμα τοῦτον ἀλλοιοῦν,
ἐνεργεῖα ἤδη ὄντα διαφανῆ. ἀσθενὲς γὰρ ὃν δεῖται καὶ
ἐπικουρίας τῆς ἕξωθεν. 5. Ἐνίοις μέντοι τῶν ἀλόγων ζῴων
τοσοῦτω διενήνοχε τὸ πνεῦμα τοῦτο τοῦ ἡμετέρου, ὡς 25
ἄρκεισθαι τούτῳ μέχρις ἰκανοῦ διαστήματος τὴν ὄψιν ἐν
τοῖς νυκτερινοῖς θεάμασιν. ἀποπάλλεται δὲ καὶ τις ἀγγὴ
ἐκεῖθεν ἰταμῆτερον ἐνορῶσι τῇ πλείονι τοῦ πνεύματος ῥύμη
καταναγασμένων τοῦ τ' ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ σύνεγγυς ἀέρος· 32
καὶ πολλάκις ἡμῖν ἐν διαφόροις ζῴοις ταῦτ' ἐνώπται. 6. Ἐνὸς 30
οὖν ὥσπερ διαφανοῦς σώματος τοῦ τ' ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ
πέριξ πεφωτισμένου γεγονότος ἀέρος, ἡ αἰσθητικὴ δύναμις
ὥσπερ ἐποχουμένη τοῖς ἐνεργεῖω διαφανέσι σώμασι, πρῶ-
τως μὲν τῶν οἰκείων αὐτῇ αἰσθάνεται ἅπερ εἰσὶ χρώματα·
εἰδ' οὕτως καὶ μεγεθῶν, τῷ συνεῖναι μεγέθη τοῖς χρώ- 35
μασι. 7. Καὶ ὀφθαλμοὶ μὲν οὕτω δὴ τῷ μόνον ἀτενίσαι 27
ἐνεργεῖα διαφανεῖς γινόμενοι, διὰ τοῦ εἰς αὐτοὺς ἀγγοειδοῦς

καταρρέοντος πνεύματος καὶ τοῦ θύραθεν ἐνεργεία διαφανοῦς τυχόντες. καὶ δυοῖν φωτοῖν κράσεως γεγονότων, καὶ τῆς ἐπ' ἀλλήλων μεταλαμβάνοντων δυνάμεως ὡπερ ἐνός ἤδη διαφανοῦς τε καὶ αἰσθητικοῦ γεγονότος σώματος, 5 τὰ ἀμφὶ τὰ αἰσθητὰ δῆλα ἡμῖν ποιοῦσι. 8. Τὸ γὰρ ἦτοι κώνους ἐξιόντας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν ἀκαρεῖ τῆς ὥρας μέχρις αὐτῶν ἀντύγων τοῦ οὐρανοῦ ἐξικνεῖσθαι οἶεσθαι, ἢ μὴν τῶν αἰσθητῶν τούτων μέχρις αὐτῆς αἰσθήσεως ἐγγίξειν 82 εἶδωλα, τῶν ἀδυνάτων δοκεῖ τῷ λόγῳ. 9. Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ 10 τούτων λόγος [οὐ πάνυ τοι ἀρμόζων λέγεσθαι, ὡδὲ πη καὶ ληγέτω.

18 Κεφ. θ'. Περὶ τοῦ ὅπως ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐπὶ τὴν φαντασίαν διαβαίνει τὰ αἰσθητὰ καὶ τῶν κατὰ τὴν φαντασίαν ἐνεργειῶν.

1. Ὅτι μὲν] γὰρ αἰσθητικόν τε καὶ αὐγοειδὲς πνεῦμα 33 διὰ τινων συντετραμμένων νεύρων ἀποφνέντων τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρεται, κακεῖνο τοῦ ὄραν ἡμᾶς πρῶτον αἷτιον, οἱ τε ἄγωγοὶ τοῦ πνεύματος ἐκ τῶν ἀνατομῶν δεικνύμενοι πείθουσι, καὶ ἐκ τοῦ παραπιέσαι τῶν 15 κανθῶν ἐκάτερον δῆλον καὶ τῶν αἰφνιδίων ἐνίοτε κατὰ 28 τοὺς ὀφθαλμοὺς παθῶν, πληγῶν, μαρμαρυγῶν τινων καὶ λαμπηδόνων προδεικνυμένων, καὶ ἔτι ἐκ τοῦ συγκλείσαντά τινα τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον, τὴν λοιπὴν εὐρύνεσθαι τῶν ὀφθαλμῶν κόρην, ὃ μὴ συμβαίνειν πέφυκεν ἐπὶ τῶν 25 ὑπόχυμα παθόντων, ἐπιπροσθοῦντος ἄλλοτρίου τῷ πνεύματι σώματος. 2. Εἰ τοίνυν αὐγοειδὲς μὲν πνεῦμα ἐν ὀφθαλμοῖς ὄν δεικνυται, ἀερῶδες δ' ἐν ἀκοῇ (δεῖ γὰρ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων ἐπιμνησθῆναι τῷ λόγῳ), δίυγρον 32 δὲ καὶ χυμῶδες ἐν γλώττῃ, ἐν τῷ μεταξύ δὲ γέυσεως καὶ ἀκοῆς τὸ τῶν ὀσμῶν ἀντιλαμβάνομενον πνεῦμα, ἀτμῶδες 30 οἷον πεφνκός, γεῶδες δὲ τὸ κατὰ τὴν ἀφήν, θανμάσαι 34 ἄξιον, ὅπως ποτέ, τοῦ αὐτοῦ δὴ πνεύματος πεφνκός, διαφοραὶ αἰσθητικῶν πνευμάτων ταῖς ἀναλογίαις τῶν αἰσθητηρίων γίνονται. 3. Ἡ δὲ δηλονότι καὶ τοῦτο τῆς ἐν ἡμῖν 35 σοφῆς δημιουργίας οὐδέτερον, τοῖς αἰσθητοῖς αἰεὶ ἀνάλογα προβαλλομένης τὰ αἰσθητήρια· τῷ μὲν γὰρ ῥαδίως αἰσθάνεσθαι τῶν ἐξωθεν, πνεύματος ἔδει (τοῦτο γὰρ τοι τῶν

ἐν ἡμῖν λεπτότατόν τε καὶ εὐαλλοιώτον), τῷ δ' οἰκειώσε-
σθαι τε καὶ ἀντιλήψεσθαι τῶν προσηκόντων αἰσθητῶν, ἀνα-
λογίαν ἔχειν τὰ αἰσθητὰ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων παρεσκευάσει.
4. Καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς μὲν ἀγροειδὲς τοῦτ' εἶναι πεποίηκεν·
οὕτω γὰρ εἰκὸς ἦν αἰσθέσθαι χρωμάτων τε καὶ μεγεθῶν 5
διὰ μέσου φωτὸς τοῦ θύραθεν. 5. Εἰς ἀερώδες δὲ τὸ τῆς
ἀνοῆς ἡμῶν μετέπλασεν αἰσθητικὸν πνεῦμα, ὥσπερ εἰς
χυμῶδες τὸ τῶν γευστῶν διακριτικόν. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ
τούτων, τὰ τῶν ὀσμῶν, ἀμῶν ἴν' αἰσθοίτο. 6. Καὶ τὸ
τῆς ἀφῆς δὲ γεῶδες, ὡς τῶν παχυτέρων καὶ σωματωδεστέ- 10
ρων λαμβάνη τὴν αἰσθησιν. ὃ δὴ καὶ ὁ σοφὸς Ἐμπεδο-
κλῆς αἰνίσσεται λέγων·

γαίη μὲν [γὰρ] γαῖαν ὀπάπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,

αἰθέρι δ' αἰθέρα διον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδηλον.

7. Καὶ μή τις θαυμάζετω πῶς ποτε τὸ αὐτὸ καὶ ἐν πνεῦμα 15
ἐν διαφόροις ὁμοίαις ἔσον διαφόρων αἰσθάνεται ἀλλοιούμε-
νον· τοῦ μὲν γὰρ ἠλλοιωῦσθαι τε καὶ ποῖαν σχεῖν ἰδέαν
πρὸς ὃ ἂν τὴν αἰσθησιν ποιήσαιτο, ἐκεῖνο δὴ τὸ μόριον
αἴτιον ᾧ μεταβληθὲν ὁκείωται· ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀποφύ-
σεις τοῦ ἐγκεφάλου καιριώτεραι τε καὶ ἀπαλώτεραι. ἀμίλει 20
καὶ τὸ ἐξοχετευόμενον τοῦ ἐγκεφάλου πνεῦμα, τὸ αὐτὸ τῆ
πρώτῃ ὄν προόδῳ, ἄλλο ἄλλον μᾶλλον ἀκαιφνέστερον φέ-
ρεται. 8. Ὅπως δ' οὕτω τῆς ἀρχῆς ἀπορρεῦσαν ἑαδίως ἐν
ταῖς κατὰ μέρος ποιότησι μεταβάλλεται, μάθοις ἂν ἀπὸ 18
τῶν φυτῶν, τοῦ αὐτοῦ μὲν χυμοῦ ταῖς ῥίζαις ἀναληφθέν-
τος, διαφόρου δὲ χροιαῖς τε καὶ ποιότησιν ἔν τε πτόρθοις
καὶ φύλλοις καὶ ἄνθεσι καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα φαινομένου
καρποῖς. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἑαδίως, τῷ μακρῷ δ' ἐκεῖνα γί-
νεται χρόνῳ. Σκόπει μοι καὶ τὴν τοῦ πνεύματος ὅση πρὸς
τὴν τῶν χυμῶν ἐστὶν ἡ διαφορά. 30

Κεφ. ι'. Περὶ τῶν κατὰ τὸ μνημονευτικὸν ἐνεργειῶν.

1. Ὅτι δὲ κοινόν τι ταμίον αἰσθητηρίων ἢ αἰσθησις 26
καὶ ἐν ἐκείνῃ τὰ τῶν αἰσθητηρίων συνάγεται, δῆλον μὲν
ᾧδε· ἔξεστι δ' ἐντεῦθεν συνιέναι καὶ ὡς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν 36
ἐστὶ τὸ τῆς αἰσθητικῆς ἡμῶν δυνάμεως πνεῦμα. ᾧ δὴ καὶ 35
ἢ τῆς ψυχῆς ἡμῶν αἰσθητικὴ ἐπαναπαύεται δύναμις, ἀφ'

ἥς δηλαδὴ τῷ τῆς μετοχῆς λόγῳ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο
 αἰσθητικὸν εἴληχε λέγεσθαι· οὐ γὰρ δὴ οἰκοθὲν τινα τοιαύ-
 την πλουτεῖν πέφυκε δύναμιν. 2. Πάντα δὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς
 δι' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ σῶμα τοῦτο χωρεῖ. καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς δὴ
 5 ταῦτα, ὅσα ὑπὸ αἰσθησιν τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ ἐκκρίνεται,
 ἀναλόγως ἕκαστον ὅπως ἔχει χρώματός τε καὶ μεγέθους,
 ψόφου τε καὶ φωνῆς καὶ ῥυθμοῦ, ὀσμῆς τε καὶ γευστῆς
 ποιότητος, ἔτι δὲ θερμότητος καὶ ὑγρότητος, καὶ τῶν ἀντι-
 κειμένων παθῶν, σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος, καὶ
 10 ὅσα λοιπὰ ὑπὸ τῆν αἰσθησιν· οὐκ ἐπὶ τῆν αἰσθησιν δὲ
 ταῦτα μόνον διαβάντα παραμένει, ἢ καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς
 φαντασίας χωρεῖ. 3. Τῷ γὰρ ἀναλόγῳ τοῦτο κεχρημένον
 ζῶν, ἐπειδὴ καὶ τέλος τῆς κατ' αὐτὰ οἰκονομίας ἢ φαντα-
 15 σία φαίνεται. ἀλλὰ καὶ περαιτέρω προβαίνει ἄνθρωπος·
 καὶ γὰρ ἐπιστατοῦντα λόγον ἔχων, τούτῳ δὴ καὶ λογίζεται
 37 καὶ ἀναπτύσσει ἔνδον τὰ αἰσθητὰ λαβῶν. 4. Ἐπεὶ γὰρ
 μὴ οἰκειότητα φύσεως ἢ πρώτη αἰσθησις ἐσχῆκεν, ὥστε
 παρακατέχειν, ὧν ἦσθετο πρότερον, τοὺς τύπους, ἐτέρων
 δ' αὐθις ἐπαισθάνεσθαι (σωματοδεστέρα γὰρ οὐσα ἦδε ἢ
 20 δύναμις οὐκ ἐφικνεῖται ἐπὶ πλείω κατακερματίζεσθαι), τοὺς
 τύπους τῶν αἰσθημάτων ἢ φαντασία παραδεξαμένη, μυω-
 πιζομένη οἷον ὑπὸ τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους, ἀνα-
 διψᾷ τε καὶ ἐπιεξεργάζεται, νῦν μὲν ὧν τοὺς τύπους παρ-
 31 ἔλαβεν ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως, αὐθις δ' ὧν αὐτὴ ἀνέγραψεν,
 25 αὐτονομία κεχρημένη μᾶλλον τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἐπὶ
 τὸ διαπλάττειν ἅτ' ἂν οἰηθεῖν· τοσαύτη γὰρ αὐθαδεία
 καὶ ἀπάτη κέχρηται φαντασία, ὡς ἅτ' ἂν μὴ ἐγχορεῖ εἰς
 ἔργον ἀγαγεῖν τὴν φύσιν, ἥδε μετὰ πολλῆς ἀδείας ὑπο-
 τίθεται, καὶ τάχ' ἂν ἡμᾶς ἐπὶ τὰς αἰσχίστας ἀπήγαγεν
 30 ἀτοπίας, εἰ μὴ οἶα τις ἐπόπτῃς ὥσπερ ἀπὸ τινος σκοπιᾶς
 ταῖς ταύτης ἀλογίστοις ὀρμαῖς ἐμβριμώμενος ὁ λόγος τὰς
 ἀμετρίας ἐκόλαζε, καὶ ἦδε μὲν τῶν παχύτερων τούτων ἦδη
 38 μεταστᾶσα καὶ αἰσθητῶν, ἐπ' ἄλλον ἡγμένη μεταβαίνειν
 διάκοσμον, κατὰ τοὺς νεοττοὺς τῶν στρουθίων πτερυγίζει
 35 τε καὶ ἐξορμᾷ, γῆς μὲν ἀφίπτασθαι, ἀέρος δ' ἐπιβαίνειν.
 5. Ἀλάται δὲ μάτην διαπονουμένη· φθάνει γὰρ μὴν ὁ λό-
 γος ἔνια ὧν ἂν αὐτῆς ἐν χρεῖα γένηται, τούτων ἐγκατα-

θείς τῇ μνήμῃ τὰ ἰνδάλματα. ἢ δ' ὥσπερ ταμείον ἄσυλον ὦν παρεδέξατο διὰ τοῦ λόγου ἀπό τε φαντασίας καὶ τῆς αἰσθήσεως διακρατοῦσα τοὺς τύπους, οὐκ ἂν ποτε προεῖτο, τί μὴ παθοῦσα. καὶ νῦν μὲν ἐξεταζομένη ἐκ τοῦ προχείρου δίδωσιν ἅτ' ἂν εἰσπράττηται· αὐθις δὲ μετ' οὐ πολὺ ἀναλεξαμένη ἐκτίθῃ, τοὺς σοφοὺς ἀπομιμουμένη τῶν ταμειῶν; οἳ ποτε μὲν ἐκ τοῦ προχείρου τὰ ἀπαιτούμενα παρὰ τῶν δεσποτῶν παρέχουσι, ἐνίοτε δ' ἀναδιφῶντες καὶ ἐξ ἄλλων εἰς ἄλλα μεταβαίνοντες, ὅψε γοῦν ἐξευρίσκουσι τὸ ζητούμενον. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. 10

Κε φ. α'. Περὶ τῶν λοιπῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχικῆς δυνάμεως.

1. Ἐπεὶ δὲ καὶ περαιτέρω προβαίνειν ἀνάγκη τῷ λόγῳ, δεῖ προαναλαβόντας ὡς τοῦτον ἐκθέσθαι. 2. Νοῦς οὖν 32 καὶ αἰσθησις, ἄκρα πέρατα δυνάμεων λογικῆς ψυχῆς ὄντα, τὰς μεταξὺ αὐτῶν δυνάμεις ἐφιᾶσιν, ὅπη ἂν ἐθέλωσι νε- 39 νεκέναι. συνεισύρεται δὲ ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸ νικῶν τὸ ἕτερον· οὐδὲ γὰρ ἀξία ὡς τὸ πλεόν, ἀλλὰ δυνάμει τε καὶ ῥοπήν νενέμηται, ὥσπερ ἐπὶ τρυτάνης πολυπλαστίγγου συνεισπομένης ἀεὶ τῆς ἐπιβριθούσης πλάστιγγος τὰς κουφοτέρας, κἂν ἐκ τιμιωτέρων κατεσκευασμένοι ὦσι καὶ φαν- 20 λωτέρων μετάλλων αἰ πλάστιγγες. 3. Ὡσπερ οὖν ἀπὸ αἰσθήσεως τὰς ἀρχὰς ἢ φαντασία παραλαβοῦσα πτερούσεται μὲν καὶ μεταιωρίζεται, οὐκ ἐκτός δὲ ποιότητων τὰς ἑαυτῆς ἐπισημαίνεται ἐνεργείας, οὕτω δὲ καὶ ὁ νοῦς τῇ διανοίᾳ ἀμεγέθη τε καὶ ἄποια καὶ ἀνεῖδα τὰ καθ' ἑαυτὸν παρα- 25 πέμπων, τῷ ἀνελίσειν τε καὶ ἐξετάζειν ταῦτα τὴν διάνοιαν, συνεισέρχεται τι ταύτῃ, ὧν μὴ παρέλαβεν, ἐφ' οἷς διανενόηται, μὴ ταῖς αὐταῖς ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς ἐξικνουμένης τῆς διανοίας τῶν νοητῶν ἐφάπτεσθαι. 4. Ὡσπερ γὰρ ἀπλαῖς ἐπιβολαῖς ἢ αἰσθησις ἐφαπτομένη τῶν αἰσθητῶν, 30 τὰς ιδέας τούτων τῇ φαντασίᾳ παρακατατίθῃσιν, ἢ δ' ἐπιτίθῃσι τε τοῖς αἰσθηθεῖσι καὶ ἀφαιρεῖται ἅτ' ἂν ἐθέλη 40 περιουσία δυνάμεως, καὶ πραγμάτων ἔξω ἔνια φαντάζεται· οὕτω δὲ καὶ ἡ διάνοια ταῖς οικείαις τοῦ νοῦ ἐλλάμψεσι κατὰ τὸν ἐναντίον τῆς φαντασίας πρὸς αἰσθησιν λόγον, 35 οὐκ ἐκτός τινος ποιᾶς ιδέας τὰ νοηθέντα δέχεται, ἀλλ' ὥσπερ

τινά ἰνδάλματα τῶν τῆς φαντασίας παθῶν δανεισαμένη,
 ἐν αὐταῖς σκιαγραφεῖ τὰ τοῦ νοῦ θεάματα. 5. Ἐν τῷ
 μεταξὺ δὲ δυοῖν δυάδοιν τὸ τῆς ψυχῆς δοξαστικὸν ἤρη-
 33 ται, ἐλευθερίαν ἔχον φύσεως ὅπη ἂν ἐθέλη νεύειν, ταῖς
 5 ἀντιπνοίαις τῶν παρ' ἑκάτερα δυνάμεων συμμετατιθέμενον.
 6. Νῦν μὲν γὰρ ταῖς ἀπὸ τῆς διανοίας προηγημέναις κρί-
 σεσι προστίθεται καὶ δοξάζειν ὀρθῶς τότε λέγεται· ἐσαυθις
 δ' ἐπὶ φαντασίαν καὶ αἰσθησιν ἕλπουσα ταῖς πλάναις τού-
 των συνεπισύρεται. 7. Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ τούτων λόγος οὐ
 10 πᾶν τοι προσήκων ὧν ὧδε λέγεσθαι, ἤδη καὶ λεγέτω ἱα-
 νῶς τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου ἠηθείς· ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη προσ-
 ῆκον περὶ τῶν κατ' αὐτὰ παθῶν ἐξεπιεῖν· τοῦτο γὰρ ἡμῖν
 προὔργου καὶ τῆς ὑποθέσεως πρόθεσις.

Κεφ. ιβ'. Περὶ διαφορᾶς παθῶν τῶν κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὰ λοιπὰ
 15 αἰσθητήρια.

41 1. Τῆς τοίνυν αἰσθητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς τῷ
 ψυχικῷ, ὡς εἴρηται, συναπτομένης πνεύματι, τοῦ δὲ δὴ
 πνεύματος διὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ ὀργάνων τὰς ἐπαφὰς
 ποιοῦντος τῶν αἰσθητῶν, ἦτοι τὸ πρῶτον εἰκὸς ὄργανον
 20 πεπονθέναι, κατὰ τινα διάθεσιν ὅθεν τὸ πνεῦμα πρῶτως
 φέρεται, ἢ αὐτὸ δὴ τὸ πνεῦμα ἠλλοιωθῆαι καὶ τῆς συμ-
 μετρίας ἐκτετράφθαι, ἢ τινος τῶν μετὰ τὴν ἀρχὴν ὀργά-
 νων πεπονθότος καθ' οἷαν δὴ τινα δυσκρασίαν, ἢ καὶ τινος
 ἐπιπροσθοῦντος χυμοῦ, καὶ αὐτοῦ δ' ἐσθ' ὅτε τοῦ αἰσθη-
 25 τηρίου παθόντος, οὐχ ἦτιον πῆρωσις αἰσθήσεως γίνεται.
 2. Καὶ γοῦν ἐπὶ μὲν ὄψεως (ἀριτίον γὰρ ἐντεῦθεν) δυσ-
 κρασίαν μὲν τινα τοῦ ἐγκεφάλου πεπονθότος κατ' ἐκείνου
 δὴ τοῦ μέρους, ὅθεν δὴ τὰ ἀποφυόμενα τοῦ ἐγκεφάλου
 νεῦρα ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρεται, ἢ τινος κατ' αὐτὰ
 30 ἐπιρροέντος χυμοῦ, τὸ βλέπειν ἀπολείπει τὸν κάμνοντα.
 34 3. Αὐτῶν δὲ τῶν ὀφθαλμῶν πεπονθότων, ὅσα μὲν διὰ
 42 πληγῆν ἢ φύματα συστάνα, τὴν ὄψιν διαλυμαίνεται, τῶν
 μὲν ἐντὸς ὑγρῶν τε καὶ χυμῶν πεπονθότων, οὐχ ἦτιον
 ὁ κίνδυνος τοῦ προτέρου. 4. Τοῦ δ' ἐπιπεφυκότος, οὐχ
 35 ἐξ ἀνάγκης, καὶ μάλιστα εἰ μὴ τῆς κόρης ἐγγὺς συσταίῃ
 τὸ πάθος, ὑποδραμούσης δὲ τινος οὐσίας ἀλλοτρίας τὸν

κερατοειδῆ χιτώνα, ἢ τινος οἶον ὑμέρος ἐπαναφνέντος, ὑπό-
 χυμα μὲν ἐκείνο λέγεται καὶ σχολαίτερον θεραπεύεται, πτε-
 ρύγιον δὲ τὸ ἕτερον καὶ ῥᾶον θεραπευόμενον. 5. Καὶ
 ταῦτα μὲν τὴν ὄψιν λυμαίνεται τῇ τοῦ ὄργανου βλάβῃ·
 ἐνια δὲ τῷ τῆς συμπαθείας λόγῳ συνίσταται, καθάπερ κατὰ
 τῶν ἐξ ἀναθυμιάσεως λιγνυδῶν περιττωμάτων ἀπὸ τοῦ
 τῆς γαστρὸς στόματος δοκεῖ τισι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φέ-
 ρεσθαί τινα, οἶον κώνωπες ἢ τρίχες ἢ μυῖαι ἢ τινα τοι-
 αῦτα, ἐπιπροσθούτων δηλονότι τῶν τοιούτων περιττωμά-
 των τῷ ἀύγοιδεῖ πνεύματι. 6. Καὶ ταῦτα μὲν τῷ μάλ- 10
 λόν τε καὶ ἦτον γίνεσθαι καὶ τῷ τῇ τοῦ στομάχου συν-
 ἀποκαθίστασθαι ὑγείᾳ διαγινώσκειται τῷ τῆς συμπαθείας
 λόγῳ γινόμενα. 7. Οἴσθα δὲ καὶ αὐτὸς ὡς τῷ τοιούτῳ
 πάθει ἀλοῦς καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοιαῦτ' αἶτα ἐνορῶν 43
 φαινόμενα, ἐδεδίεις μὲν πρότερον, ὡς μὴ ἢ ὑπόχυμα, αἶ 15
 ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις κἀκείνου τοῦ πάθους σημαινομένου συμ-
 πτώμασι· παρεμύθου δ' ὑφ' ὑμῶν τῷ τε συχνὸν ἤδη χρό-
 νον ἐκμετρηθῆναι διὰ ταχέως ἐκείνου συνισταμένου, καὶ
 τῷ ποτὲ μὲν ἄμεινον ποτὲ δὲ φαυλότερόν σε ὧδε διάγειν.
 8. Χρῶματα δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεται, ὡχρὰ μὲν 20
 καὶ ὑπόξανθα ἐπὶ τῶν ἰκτεριῶντων, ὅποια καὶ τὸ πάθος
 δίδωσιν, αἶτε καὶ διὰ τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος τῆς χολῆς
 ἀναχυθείσης, ὑπέρουθρα δὲ ἐπὶ τῶν ὑπόσφαγμα πεπονθό-
 των, ἐφ' οἷα δὴ τιμὴ πληγῆ αἵματός τινος ὑπορρεύσαντος.
 9. Αἶ δὲ δὴ μαρμαρυγαὶ δοκοῦσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαί- 25
 νεσθαι, αἵματος ὀργῶντος πρὸς τῶν μυκτῆρων φέρεσθαι·
 τὸ πλέον δ' ἐπὶ ταῖς διὰ μυκτῆρων κριτικαῖς αἰμορραγίαις
 τοῦτο γίνεται, ὥσπερ καὶ τὰ διάφορα χρῶματα πρὸ τῶν
 ὀφθαλμῶν φαινόμενα ἐπὶ ταῖς ἀναδρομαῖς τῆς χολῆς φαί-
 νεται καὶ ἐπισημαίνει τὴν δι' ἐμέτου ταύτης ἐνίοτε ἐκκρῖσιν. 30
 10. Ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τούτων λόγος ἐτέρας ἴσως ἀνάγκης· ἐπεὶ
 μηδὲ περὶ παθῶν ἡμῖν πρόθεσις παντοίων ἐξαγγέλλειν. 44

Κεφ. ιγ'. Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὰ λοιπὰ 35
 αἰσθητήρια παθῶν.

1. Ἀκοῇ δὲ πεπονθέναι δοκεῖ ὡσαύτως τοῖς ὀφθαλμοῖς, 35
 ἦτοι τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ἐγκεφάλου κατὰ τινα δυσκρα-

σίαν πεπονθότος, ἢ τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου, ἢ τινος ἄλλο-
 τρίας οὐσίας ἐμφραττούσης τὴν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος
 δίοδον. 2. Καὶ ταῦτα μὲν τὸ πλέον πῆρωσιν τῆς ἀκοῆς
 ἐργάζεσθαι πέφυκεν, ἐνοχλεῖσθαι δὲ ἢ ἀκοῆ· εἰώθεν ἦτοι
 5 χυμοῦ τινος ἢ πύου συστάντος περὶ τὸν ἀκουστικὸν πό-
 ρον, ἢ τινος παρεισρυνέντος ἐξωθεν, ἢ φύματος ἐπιπροσ-
 θοῦντος. 3. Καθαίρομενα δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἐξαγόμενα τὴν
 ὑγίαιαν τῷ αἰσθητηρίῳ ἀποκαθίστησιν. ἐνίστε γὰρ μὴν ἀτμῶν
 φρωδῶν τε καὶ παχυτέρων ἀπὸ τε τοῦ στομάχου καὶ τῶν
 10 λοιπῶν σπλάγγνων ἀναγομένων ἐκ διαφόρων αἰτίων οὐχ
 ἦτιον ἦχοι περὶ τὴν ἀκοὴν συνίστασθαι πεφύκασι καὶ οἷδε
 μὲν ἐπιμελείαις μᾶλλον τοῦ στομάχου καὶ τῶν λοιπῶν
 σπλάγγνων συναποκαθίστανται. 4. Δι' ἀκριβείαν δ' ἔσθ'
 15 ὅτε τοῦ αἰσθητηρίου ὄργανου, ἦχοι τινες λεπτοὶ δι' ὄχλου
 45 τὰνθρώπῳ γίνεται· οὐχ ὡς τῆς συνεστῶσης αὐτοῦ αἰτίας
 36 οὔσης ἀξιολόγου, ἀλλ' ὡς τῆς ἀκριβοῦς αἰσθήσεως καὶ τοῦ
 φανλοτάτους ἐπαίσθανομένης τῶν ἡχῶν· καὶ τούτους μὲν
 ἰατρῶν παιδες παύουσιν, οὐκ ἄλλως οἷους τε ὄντας λήξαι,
 τοῖς κολαστικοῖς φαρμάκοις τὸ πολὺ τῆς αἰσθήσεως κολά-
 20 ζοντες, καθὼς ἂν φαίημεν προϊόντες. 5. Ὁσφρήσεως δ' αἰ-
 σθητηρίου πάθη πρῶτα μὲν ὅσα δι' ἐγκέφαλον καὶ τὰ ἐκείθεν
 νεῦρα γίνεται, ὡσπερ δῆτα καὶ ἐπὶ γλώττης. ἴδια δ' αὐτῶν,
 ἐκεῖ μὲν δυσωδῶν ἐμπεπλασμένων χυμῶν ὡς ἐντεῦθεν
 τοιαύτης ὁσμῆς αἰσθάνεσθαι, ὡδὶ δὲ παραπλησίον ποιότη-
 25 των ὧν ἂν αἰσθητοῦ γλώττα, ἐγκαθημένων χυμῶν. 6. Ἦτοι
 δὲ αὐτοῦ που περὶ τὰ αἰσθητήρια ταῦτα πέφυκε συνίστα-
 σθαι, ἢ ἐν ἄλλοις τόποις ἐπισυστάντα τῷ τῆς συμπαθείας
 λόγῳ, οὐχ ἦτιον ἐνοχλεῖν τοῖς αἰσθητηρίοις εἰώθεν. 7. Ὅτι
 δὲ κοινῶ μὲν λόγῳ πᾶσα δυσκρασία οὐ μόνον πλημμυρῶς
 30 αἰσθάνεσθαι τὰ αἰσθητήρια δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ φθείρεσθαι
 ἦδη, οὐχ ἥμιστα δέ, ἦν τὰναντία ἢ δυσκρασία τῆς οἰκειό-
 46 τητος τοῦ αἰσθητηρίου βιάσθαι, καὶ ὡδε δῆλον. 8. Μάλ-
 λον μὲν γὰρ ὑφ' ὑγρότητος ἢ ξηρότητος ἀκοῆ πᾶσχειν εἰώθε·
 38 ξηρότης δὲ μάλιστα ἀνιαρὸν γλώττη πάθος, οὐχ ὡσαύτως
 35 τῆς ὑγρότητος ἐνοχλοῦσης. καὶ ἄλλαι ἄλλαις μᾶλλον τε καὶ
 ῥᾶον ποιότησι φθείρονται· κοινῇ δὲ πᾶσαι πάσαις ἐπιτα-
 θεύσαις. 9. Ἀφῆς δὲ πάθη (περὶ ταύτης γὰρ εἰπεῖν λείπε-

ται) κατὰ μέρος μὲν νάρκαι τε καὶ δυσαισθησίαι καὶ ἀναι-
 σθησίαι γίνονται, ἥτοι διὰ τινος τῶν νέρων δυσκρασίας
 ἢ διακοπᾶς, ἢ χυμῶν τινων ἐπιρροᾶς, ὡς τῶν αἰσθητικῶν
 ὡδὶ πνευμάτων ἀποκλείεσθαι τὰς διόδους. 10. Λόλου δὲ
 παθεῖν ἀφήν οὐκ ἔστι, μὴ καὶ τῆς κοινῆς παθούσης αἰ- 37
 σθησεως. ταύτης ἀνηρημένης, τίς ἂν ἀφῆς αἰσθησις γέ-
 νοιτο; ἢ κοινή δὲ αἰσθησις καταλαμβάνεσθαι πέφυκεν,
 ἥτοι διὰ ψύξιν ἢ ὑγρότητα ἐπικρατήσασαν, ἢ διὰ τινος
 ἐκεῖ που ἐπιρρύντας χυμούς, ὡς ἀποκλείσθαι ἤδη τὴν τοῦ
 πνεύματος ἐξοδον. 11. Εἰ δὲ καὶ δι' ἀναδόσεις ἀναθυμιά- 10
 σεων ἀλλοκότων τοιαῦτά τινα γίνεται τῷ τῆς συμπαθείας
 μὲν λόγῳ, ἕξον δ' ἀποκαθίσταται βοηθούμενα· καὶ οὐδὲν
 θαυμαστόν. εἰ γε καὶ τῶν ἡπίων τούτων καὶ ὀσημέραι
 ἀναφερομένων ἀτμῶν τεγγόντων ἤδη καὶ χαλόντων τὸ τῆς 47
 αἰσθησεως συντεταμένον ἀναίσθητά τε καὶ ἀκίνητα τὰ 15
 ζῷα κεῖται τῷ φυσικῷ τούτῳ πεδηθέντα πάθει τῷ ὑπνω. 86
 12. Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ αἰσθητηρίων ὀργάνων λόγος, ὡς ἐν
 βραχεὶ γούν φάναι, ἱκανῶς ἂν ἔχοι ὥδε ῥηθῆις· προσήκει
 δ' ἐφεξῆς ἀναλαβόντας τὸν λόγον περὶ τῶν κατὰ μέρος
 αὐτῶν διεξιέναι διαγνώσεων. 13. Ἐπεὶ τοίνυν ἥτοι διὰ μὴ 20
 προσήκουσαν καὶ ἀναλόγως ἔχουσαν διάπλασιν καὶ στοι-
 χεῖώδη χυμῶν δυσκρασίαν, καὶ ἔτι δι' ἐπικρατήσασαν δυσ-
 κρασίαν ἐκ πλημμελοῦς διαίτης, ἢ χυμούς ἀκμάσαντας,
 πολλαὶ τινες περὶ τὴν ἡγεμονικὴν ἐνέργειαν αἱ πλημμελείαι
 ἀναφαίνονται τῶν μὲν διὰ φυσικὴν τινα διάπλασιν πεπον- 25
 θότων, τῶν δὲ δι' οὐκ ἀγαθὴν τὴν πρώτην στοιχειώσιν,
 σχολῆ γ' ἂν τις μετρίως μακρὰς ἐπικουρίας ἐπιτυχῶν διορ- 38
 θωθείη. 14. Πρόχειρα δὲ τοῖς ἐσκεμμένως μετιοῦσι τὴν
 τέχνην ὅσα διὰ τε ἐπισυμβᾶσαν δυσκρασίαν καὶ ἐπικρατή- 06
 σαντας χυμούς γίνεται. 15. Περὶ τούτων τοίνυν καὶ ἡμῖν 48
 ῥητέον· καὶ διαληπτέον καθ' ὅσους τρόπους καὶ οἷους εἶκος
 ἐσφάλλαι ἡμῶν τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας. ἐντεῦθεν γὰρ ῥά-
 διον τό, τε διαγινώσκειν καὶ θεραπεύειν ἔσται. ἐπεὶ δὲ αὐταὶ
 τῷ ψυχικῷ τούτῳ πνεύματι συμμεταβαλλόμεναι φαίνον-
 ται, περὶ τούτου πρώτως ῥητέον. 16. Ὁ οὖν ἐγκέφαλος 35
 κατὰ τὰς αὐτοῦ κοιλίας τὸ τοιοῦτον ἀπογεννῶν πνεῦμα
 κἀκεῖθεν ὡς ἀπὸ πηγῆς τινος τοῦτο κατακερματίζων ἐπὶ

τε τὰ αἰσθητήρια καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα, ἀξιολόγως μὲν πα-
 θῶν τὰ ἄν που φθείρει τὰ αἰσθητήρια. καθ' ὃν δηλαδὴ
 τόπον ἄρχεται τὰ τῶν αἰσθητηρίων ἀποφύεσθαι νεῦρα,
 τοῦ πάθους ἐπιγεγονότος. 17. Συμβαίνει δὲ τὸ πάθος ἢ
 5 διὰ τινὰ χυμὸν ἐπιρρύντα ἐκεῖ ἢ ψιλὴν δυσκρασίαν. ἔσθ'
 ὅτε δὲ καὶ συμπαθείαις ἄλλων πρωτοπαθούντων μορίων τὰ
 τοιαῦτα γίνεται. 18. Καὶ τῆς μὲν κοινῆς αἰσθήσεως πάθη,
 ἀποπληξίαι καὶ ἐπιληψίαι, κόματά τε καὶ καταλήψεις κατὰ
 τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥτιον ἐνοχλοῦντα τὸν ἄνθρωπον. αἰ
 10 δ' ἄλλοτρίας ἐπιρροῦσης ὕλης ταῦτα συνίστασθαι εἴωθε
 49 κατὰ τὰς διεξόδους τοῦ πνεύματος· ὥστε καὶ μειζόνων
 ὧδε δεῖ τῶν βοηθημάτων, ἐπὶ χαλεπωτέροις τοῖς ἀρρωστή-
 μασι τέμνοντας, λεπτύνοντας, ἀποφράττοντας, καθαίρον-
 τας, ἀντισιπῶντας, μετοχετεύοντας, καθὼς ἂν τὸ πάθος καὶ
 15 οἱ ἐπικρατοῦντες χυμοὶ ὑπαγορεύοιεν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ
 39 κοινῆς αἰσθήσεως. 19. Τῶν δὲ κατὰ μέρος αἰσθητηρίων,
 ὀφθαλμοὺς μὲν μὴ κατὰ συνήθειαν ὄρων, ἀλλ' ἤτοι λιμώτ-
 των ἢ ἀναθολούμενος καὶ ἐκταραττόμενος, ἢ ὡς δι' ἀγλῆος
 ὄρων, ἢ καὶ προφαίνεσθαι οἱ δοκῶν οἶον μυίας καὶ κώνω-
 29 πας καὶ τρίχας. ἤτοι δὲ τῆς κεφαλῆς πασχούσης, μέχρις
 ὀφθαλμῶν τὰ πάθη ταῦτα διαβαίροντα φαίνονται, ἢ μό-
 νοις αὐτοῖς τὸ πάθος ἐπιφύεται. 20. Κἂν μὲν ἢ κεφαλῇ
 πρωτοπαθῆ, σκεπτέον ἡμῖν τὰ τῆς διαίτης, καὶ ἐπὶ τᾶμι-
 νον διοικητέον τὴν πᾶσαν διαίταν, κακείοις πρώτως ἀπο-
 25 δοτέον τὰ βοηθήματα, οἷς δηλονότι πρώτως ἐνέφν τὸ πά-
 θος, πῆ μὲν διαίταις, πῆ δὲ φαρμάκοις, ἀποδιδούσι τὰ
 30 δέοντα. 21. Καὶ λῆμαι μὲν ὑγρότητος περιττῆς σύμβολα,
 ἢν ἀντισπαστέον μὲν τοῖς ἐρρίνοις καὶ μετοχευτέον, ἀναξη-
 50 ραντέον δὲ ἄλλως ταῖς δεούσαις διαίταις. 22. Ἀγλῆες δὲ
 30 παχυτέρων ἀναθυμιάσεων ἐκγονα, ὥσπερ ὀφθαλμῶν τε καὶ
 πολύχροά τινα προφαίνόμενα δακνωδῶν μᾶλλον χυμῶν.
 καὶ τὰ μὲν πρώτα μετρίως θερμῶν διαιτημάτων δεῖται,
 καθαρῶν δὲ καὶ ἀφύσων τροφῶν, καὶ τοιοῦν ὧδε τὸ τῆς
 κοιλίας στόμα δεῖ. δακνώδεις δὲ καθαίρονται χυμοὶ προσ-
 35 ἤκουσι φαρμάκοις καὶ κατακεραστικαῖς τροφαῖς μεταβάλλ-
 λονται. 23. Ἄ δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν οἶον κώνωπες ἢ
 τρίχες φαίνονται, τὰ μὲν ὑπόχυσιν προσήμαιόντα, πρὶν

ἢ συστάῃ, καθαίρουσι τὸ ὅλον σῶμα φαρμάκοις, καὶ ἔτι
τὴν κεφαλὴν βοηθεῖται. 24. Μέτρια δέ, ὅσα ἔχοντα τῶν
λιγνυδῶν περιτωμάτων ἐπὶ τοὺς ὀπτικοὺς ἀναδιδομένων
πόρων. καθίσταται δὲ καὶ ταῦτα ἐπ' εὐχύμοις τε καὶ εὐ-
πέτοις σιτίοις, καὶ καθαίρεται τοῖς δι' ἀλόης καταποτίοις, 5
καθὰ περὶ τῶν δεόντων ὡς φαρμάκων, τὸ πᾶν τῆς ὑπο-
θέσεως συμπεράναντες ἐκθησόμεθα. 25. Αἱματώδεσι δὲ 40
ἤδη καὶ ὑποπλεγμαίνουσι καὶ δακνωδῶν πάνυ τῶν ἐκρεόν-
των αἰσθανομένοις δακρύων, αἱματός τε κενώσσει βοη-
θητέον, καὶ τοῖς ἐναντίοις διαιτητέον τῶν ἐπικρατούντων 51
χυμῶν· ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων
ἰάματα. 26. Ἀκοῇ δ' οἰκεία πάθη, ἤχοι καὶ κωφότητες·
καὶ κωφότης μὲν ἤδη διὰ τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν νεῦρον
καὶ τὸ ἐκεῖ τοῦ ἐγκεφάλου μέρος ἀπὸ τινος δυσκρασίας ἢ
χυμοῦ τινος ἐνοχλήσαντος, ἢ διὰ τινα συστάνα ὄγκον κατὰ 15
τὸν ἀκουστικὸν πόρον, ἢ τινα οὐσίαν ἐμφράττουσαν ἀλ-
λοτριάν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα δυσχερῶς πάνυ βοηθούμενα
φαίνονται· τὰ δευτέρω δὲ ῥάδιον, ἀναιρουμένου τοῦ ἐνοχλοῦν-
τος. 27. Ἦχοι δὲ συνίστανται μὲν καὶ διὰ μετρίως τινὰς
ἐμφράξεις καὶ ἀλλοτρίας ὑγρότητας. οὐχ ἦττον δὲ καὶ κά- 20
τωθεν ἀναφερομένων τοιούτων ἀτμῶν, οἱ παχεῖς τε καὶ
ὀμιχλώδεις καὶ δυσδιεξίτητοι ὄντες δι' ὄχλου τῷ αἰσθητη-
ρίῳ γίνονται. 28. Καὶ τοὺς μὲν γεννώντας τὰ πνεύματα
χυμοὺς πῆ μὲν καθαίρων πῆ δὲ καὶ μετακεραννύς διασκε-
δάσαις ἂν καὶ τὰ ἐκεῖ που συνιστάμενα πνεύματα· κἂν 25
ἐν αὐτῇ συστάσει ἤδη τῇ ἀκοῇ, οὐχ ἦττον τοῖς τοπικοῖς
χρήσῃ φαρμάκοις, τέμνων καὶ λεπτύνων καὶ ἐκκαθαίρων
τοὺς ἐνοχλοῦντας χυμοὺς. 29. Οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν ὡς 52
ἐνίοτε δριμύτεροί τινες περὶ τὴν ἀκοὴν ἀτμοὶ ἀναδιδομένοι
οὐκ ἀπαξιολόγου ὕλης σφοδρότερον ἐνοχλοῦσι τῷ πάσχοντι· 30
λεπτοὶ γὰρ ὄντες καὶ ἱκανῶς δηκτικοὶ μᾶλλον τὸ αἰσθητι-
κὸν διερεθίζουσι νεῦρον· οὗς μὴ ῥαδίως ἄλλαις βοηθου-
μένους διαίταις, ἐνίοτε ναρκωτικοῖς φαρμάκοις τὸ ἀκριβὲς
κολάζοντες τῆς αἰσθήσεως θεραπεύομεν. 30. Εὐωδῶν δὲ
καὶ δυσωδῶν μὴ αἰσθάνεσθαι, ὀσφραντικῆς τὸ πάθος δυνά- 41
μειως· καὶ ἤδη ποτὲ μὲν κατὰ τὰ λοιπὰ τῶν αἰσθητηρίων
διὰ τινα δυσκρασίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἐμφραξιν τοῦ αἰ-

σθητικοῦ πνεύματος, ἀπόλλυται· μάλιστα δὲ καὶ ὀσημέραι
 ἐν καταρροϊκοῖς πάθει βλέννης τε καὶ κορύζης ἐμπιπλα-
 σῶν τοὺς ἠθμοειδεῖς πόρους, ἀφανιζομένην τῶν ἐξωθεν
 ἀτμῶν τὴν αἴσθησιν βλέπομεν· ὡσπερ αὖθις συσπαίν-
 5 των τοιούτων χυμῶν δυσωδίας ταῖς εἰσπνοαῖς αἰσθάνον-
 ται οἱ κατεληγμένοι τῷ πάθει. οὐχ ἥττον δὲ κἂν τῇ γαστρὶ
 διεφθορότων ὄντων χυμῶν, ἰχθυώδους καὶ ἰλυώδους καὶ
 53 ἀλλοκότου ὀσμῆς αἴσθησις τοῖς ἐαλωκόσι γίνεται. 31. Καὶ
 ταῦτα μὲν μυρίμασι καὶ ἐρρίνοις ἀποκαθίσταται βοηθού-
 10 μενα, καθὼς ἂν ἐν οἰκείοις τόποις δηλώσαιμεν· τὰ δ' ἄλ-
 λοθεν αὐτοῦ που τὴν αἴσθησιν παραπέμποντα, καθαιρό-
 μενα συναιρῶν καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν αἴσθησιν. 32. Γλυττα
 δὲ σπανιώτατ' ἂν αὐτῇ καθ' αὐτὴν οὕτω διατεθείη, ὡς
 ἀλλοκότων ποιότητων αἰσθῆσθαι. αἰεὶ δὲ τῶν ποιότητων
 15 τῶν κατὰ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς χυμῶν, συνεπαισθάνεται
 τοῦ ὑπαλείφοντος αὐτὴν χιτῶνος μέχρις αὐτῆς γαστρὸς
 διαβαίνοντος. 33. Πικρῶν οὖν καὶ ἀλυκῶν, ὀξωδῶν τε καὶ
 στρυφνῶν, καὶ ἔτι γλυκίων λαμβάνει αἴσθησιν. ἐστ' ὅτε
 20 ποιότητος δηλαδὴ τῶν ἐπὶ στόματι τῆς γαστρὸς ἐνοσημῶν-
 των χυμῶν, καὶ τούτους μὲν λεπτυντικοῖς καὶ τμητικοῖς
 καὶ ῥυπτικοῖς φαρμάκοις ἰατέον· καθὼς ἂν ἕκαστος ὑπα-
 γορεύει χυμὸς. ἐντεῦθεν γὰρ ἂν καὶ αἱ ἀναγόμεναι ἀνα-
 θυμιάσεις λήξαιεν, αἱ τῇ κεφαλῇ δι' ὄχλον γίνεται ἐνίοτε.
 42 34. Ἐνίοις μὲν γάρ, ὃ ὧδε συμπίσχει· ἄλλοις τὸ ἥμιον·
 54 καὶ ἑτέροις βρέγμα ἢ κρόταφοι. καὶ ταῦτα λήγει καὶ συν-
 ἀποκαθίσταται ταῖς κατακεράσει καὶ καθάρσει τῶν χυμῶν.
 55 ἐν πᾶσι δὲ τούτοις προσαγωγῇ χρηστέον εὐχύμων τροφῶν.
 35. Νάρκαι δὲ καὶ δυσαισθησίαι διὰ τε ψύξεις καὶ ἐμφράξεις
 30 τῶν πόρων τῶν αἰσθητικῶν νεύρων μᾶλλον γίνονται· ὅς
 ἀναιρετέον, θερμαίνοντας μὲν τὰ ἐψυγμένα, λεπτύνοντας
 δὲ τοὺς χυμοὺς, καὶ ἀναπεταννύοντας τοῖς ἀποφρακτικοῖς
 καὶ ἀραιωτικοῖς τοὺς πόρους. ὧδε γὰρ προσήκει μᾶλλον
 διαίτα λεπτινύουσα. 36. Ἐπεὶ δ' αὐτάρκως περὶ διαγνώ-
 35 σεως παθῶν τῆς τε κοινῆς αἰσθήσεως καὶ τῶν κατὰ μέρος
 αἰσθητηρίων εἴρηται βραχυλογεῖν ἐθέλουσιν, ἐφεξῆς ῥητέον
 περὶ διαφορᾶς τῶν ἀναφαινομένων ἐν ἡμῖν μερῶν τε καὶ

δυνάμεων τῆς ψυχῆς, καὶ ὅπως οὐχὶ πᾶσι ταῦτα φαίνεται.
Ἄλλὰ μικροῦ δεῖν τοῖς κατ' ἀριθμὸν ἀνθρώποις ἐπιμερι-
ζονται· οὕτω γὰρ ἂν ὁ λόγος ἄμεινον διασκευασθεῖη.

Κεφ. ιδ'. Περὶ τοῦ ὅπως διαφόρων τε ὀργόμεθα καὶ ὅπως οὐχὶ
πάντες ταῖς αὐταῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις ὡσαύτως κεχηρήμεθα.

1. Ὡσπερ οὖν ὁ πυρὶ ἡμᾶς οὗτος ἀήρ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς
ὢν οἰκεία θεωρούμενος ποιότητι, διαφόρως δέγεται τὰς
κατὰ μέρος διαφορὰς, ψυχρότερος, θερμότερος, ὑγρότερος,
ξηρότερος, ἀγλυώδης, διειδής, διεφθαρμένος καὶ ὅ,τι ἕτερον 55
φαινόμενος, οὐχ ἥττον δὲ ταῦτα πάσχων καὶ ἀλλοιούμενος 10
ἀήρ τε λέγεται καὶ τὰ αἶρος δοῦ μὴ κατ' ἴσην δύναμιν,
οὕτω καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς τουτὶ σκοπεῖν αἷμα δεῖ τὰς τοιαύ-
τας μεταβολὰς δεχόμενον. 2. Οὐ μόνον γὰρ κατὰ τὴν
πρώτην καὶ φυσικὴν διάπλασιν ψυχροτέρου ἢ θερμότερου
τοῦ συμμετρου, ἢ ξηροτέρου ἢ ὑγροτέρου, ἢ παχυτέρου ἢ 15
λεπτοτέρου γεγονότος, ἐπ' ἐκεῖνα καὶ τὰς ἐξωθεν ἐπισειού- 43
σας τροφὰς ἢ ἀλλοιωτικὴ δύναμις καὶ ἐξομοιωτικὴ ἐπιείγε-
ται μεταβάλλειν. 3. Ἄλλὰ κἀκείνοις χαίρειν τε καὶ ἡδεσθαι
τῶν σιτίων μᾶλλον πεφύκαμεν, ἢ δὴ ἐτοιμότερα κατὰ τὸ
ἐν ἡμῖν τοιούδε ἀπογεννᾶν αἷμα, εἰ μὴ τις ἄλογος ἐπι- 20
συσταῖσα κατὰ καιρὸν ὄρεξις ἐπισκοπεῖ τῇ κατὰ φύσιν ἡμῶν
καὶ ἀπλανεῖ τῶν ἀρμοζόντων ὄρεξει. 4. Εἰ δὲ τοσαῦτα
διαφορὰ πεφύκασιν αἵματος τὴν σύμμετρον ἐκπεφευγῆται 25
κρᾶσιν, ἀνίσταται δὲ καὶ ἐπιτείνονται ἡλικίαις τε καὶ ὥραις
καὶ διαίταις, καὶ τοῖς ἐπικρατήσασιν χυμοῖς, καὶ τόποι δὲ 25
καὶ ἡθῆ καὶ μύρια ἕτερα τουτ' ἀλλοιοῦσι, πῶς οὐκ ἂν τις 56
οἰηθῆ δικαιῶς, ὡς οὐ μόνον οὐ πᾶσι ταντὸ τυγχάνει τὸ
αἷμα, ἀλλ' οὐδὲ δυοῖν ἐφεξῆς ἀνθρώποιν, ὅπου γε μηδὲ
ταντὸν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ τῷ ἀριθμῷ ἀνθρώπων παραμένει,
ὑπὸ συγνῶν αἰτίων μεταβαλλόμενον. 5. Εἰ τοίνυν τουτ' 30
οὕτως ἔχει, ἔτι δὲ πολλῶν πλείους μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις
δέγεται κατὰ τε τὴν καρδίαν αὐτήν, καὶ τὸ φλεβῶδες τε
καὶ ἀρτηριῶδες γένος, κατὰ τε αὐτὸ τὸ ὕστατον ἀνιόν
σπλάγγνον. εἰδὸς γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ σπλάγγνα μὴ ὁμαλῶς
κεχεῖσθαι, ἀλλὰ καθ' ἡντιναοῦν τῶν δυσκρασιῶν ἐλλείπειν 35
ἢ ὑπερβάλλειν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ὁ κατὰ τὴν διάπλασιν
22 *

συντελεῖν πέφυκε λόγος. 6. Πάντα δ' ἰκανὰ μεταβαλεῖν
 καὶ ἀλλοιωῶσαι κράσιν, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως φαίη τις κατὰ
 τοὺς τῆς μεταβολῆς καὶ κράσεως καὶ ποιότητος τρόπους
 καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀπογεννώμενα μεταβεβλήσθαι πνεύματα·
 οἷς δὴ πνεύμασιν ὡς ὄργανοις εἴτουν ὀχθήμασιν αἱ ψυχι-
 44 καὶ δυνάμεις εἴτουν ἐνέργειαι ἐπιβαίνουσαι, μυρία ἦθη τε
 57 καὶ εἶδη γνώσεων ἀποτελοῦσιν ἐν ἀνθρώποις· ὡς περ ἐπὶ
 πολλῶν τε καὶ ποικίλων αὐλῶν ἐν διαφόροις ἡρμοσμένων
 ῥυθμοῖς, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐμπνέον πνεῦμα, κατὰ τοὺς εἰρ-
 10 μούς ἐκείνων, καὶ τὰς δεκτικὰς τοῦ πνεύματος ἐπιτηδειό-
 11 τητας, ποικίλα καὶ ἀσύμφωνα πρὸς ἄλληλα τὰ μέλη ἀπο-
 διδῶσιν. 7. Ἄλλ' ἐνταῦθα δεῖ τινος ἐπιστήμην ἔχοντος
 μουσικῆς τοιαύτης, καὶ καθ' ἃς ἂν ἴδη χορδὰς τὸ μέλος
 ὑποσχάζον ἢ ἀντιβαῖνον, ταύταις τὸν ἀναλογοῦντα τόπον
 15 χαρίζεσθαι, καὶ μὴ ἔαν τὸν ἐφιστάμενον τοιοῦτω θαυμαστῷ
 ὄργανῳ, ἐκρύθμοις τε καὶ ἀσυμφώνοις κεκρησθαι μέλει.
 21 8. Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν πρὸς ἡδονὴν ἀποκλίνειν λέγεται τῶν
 μελῶν κρούμενα, τὰ δ' αὖ εἰς θυμὸν καὶ πόλεμον διε-
 γείρειν, εἰσὶ δ' ἂ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἡμῶν συστρέφει τὴν
 20 ψυχὴν καὶ κατανύσσει καὶ ἡμεροὶ προσέχουσαν, τοῖς καθ'
 ἡμᾶς εἰκότως ἂν τις ταῦτ' ἐναρμόσειε πνεύμασιν. ἂ δὴ
 καθ' ἡπᾶρ τε καὶ τὴν καρδίαν καὶ αὐτὸν ἀπογεννᾶται τὸν
 ἐγκέφαλον. 9. Καὶ περὶ μὲν τῶν καθ' ἡπᾶρ τε καὶ τὴν
 58 καρδίαν γεννωμένων, βραχέος ἡμῖν δεῖ τοῦ λόγου, τοῦ τρί-
 25 του ἡμῖν προὔργου πεφυκότος. ἐπιμνησθῆναι δ' ἂν εἴη
 προσήκον καὶ τῶν τοιούτων τῆ τοῦ λόγου κοινωνία, ἵν'
 31 ἔχοιεν καὶ ἕτεροι περὶ τούτων εἰδέναι, εἶπον τισὶ τῆς τού-
 των μέλει εἰδήσεως, ἀξιολόγου μὲν καὶ τῆς κατ' αὐτὰ θεω-
 ρίας οὔσης, οὐχ ἡμιστά δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς καθ' ὑγίειαν λυσι-
 30 τελούσαις διαγνώσεσι τοῦ σώματος.

Κεφ. ι'. Περὶ ἐνεργειῶν τοῦ φυσικοῦ πνεύματος.

1. Καὶ τοίνυν τοῦ φυσικοῦ τούτου πνεύματος κατὰ
 τὸ ἡπᾶρ μὲν πρώτως, ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸ φλεβῶδες ἀπο-
 τελουμένου γένος, τούτῳ μὲν ἠδόμεθα· καὶ ὀρεγόμεθα τε
 35 φυσικὰς ἡμῖν ὀρέξεις ὄργανῳ τῆς φυσικῆς δυνάμεως τῆς
 ψυχῆς ἡμῶν τυγχάνοντι. 2. Τούτῳ δὲ καὶ τρεφόμεθα, καὶ

ὅμοια γεννώμεν πρώτως, καὶ ἐπικοινωνῆ καὶ τὰ λοιπὰ 45
 πνεύματα. καὶ αἱ φυσικαὶ δὲ ὡς γίνονται δυνάμεις. καὶ
 ὅ,τι ἂν ἦ κατὰ τὴν τῶν φυτῶν τελεσιουργούμενον ἐντελέ-
 χειαν κατὰ τὴν καθ' ἧπαρ ὀρώμεν ἐπιτελούμενον δύναμιν.
 3. Ἐπεὶ δ', ὡς εἴρηται, διαφόρως ἡμῶν κέκραται τε καὶ 5
 πεποιῶται τὸ καθ' ἧπαρ ἀποτελούμενον αἷμα δι' ἃς δὴ
 πρότερον ἔφθημεν εἰρηκότες αἰτίας, εἰκὸς ἂν εἴη καὶ ἡμῶν 59
 τὸ αἷμα συµμεταβάλλεσθαι· καὶ ἄλλον ἄλλαις μᾶλλον
 ὀρέξεσιν ἀλίσκεσθαι, καὶ τοῖσδε μὲν τοιόνδε εἰρηθεσθαι, ἐκεί-
 νοις δ' ἕτερον καὶ ἄλλον ἄλλον μᾶλλον εὐκατάφορον γί- 10
 νεσθαι πρὸς τὰς ὁποιασοῦν ὀρέξεις· ἐντεῦθεν δὲ καὶ πρὸς
 τὰ πρῶτα καὶ στοιχειώδη ὑλικά αἶτια καὶ τὰ ἐπισταγό-
 μενα ἑξομοιούμενα, χροίων τε καὶ εἰδῶν διαφορὰς ἐμποιεῖ.
 4. Εἰ δὲ καὶ τὰς καθ' ἧπαρ ἐν τε κράσει καὶ διαπλάσει
 διαφορὰς σκοποῖς, εὐρύτητάς τε καὶ στενοχωρίας τοῦ 15
 φλεβώδους γένους, πολλὰ ἂν αἰτιάσαιτο τὸ φυσικὸν τοῦτο
 πνεῦμα ὀρέξει καὶ θρέψει καὶ ὅσα φυτῶν οἰκεία χα-
 ριζόμενον. 5. Μᾶλλον γε μὴν δι' αὐτοῦ τῶν ἐπὶ τούτῳ
 φυσικῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν δυνάμεων ἐνεργουσῶν· καὶ μὲν
 ἐπὶ συµμετρίαν κράσεως τοῦτ' ἄγοιτο διαίταις ἰσχύον τε 20
 καὶ ἀντιβαῖνον τοῖς ἄλλοις φαίνεται πνεύμασι, καὶ μάλιστα
 ἦν μὴ καλῶς κάκεινα ταῖς διαίταις τε καὶ φυσικαῖς οἰκο-
 νομῆται κράσεσιν. 6. Εἰ δ' ἀρρωστήμασί τισι καὶ ἐκβε-
 βηκνίαις διαίταις καὶ δυσκρασίαις καὶ ὁποίοις δὴ τισι πλημ-
 μελήμασιν ἀπεικὸς καὶ οὐχ ὡς δεῖ γεννᾶται τοῦτ' 60
 πνεῦμα ὡς ἀσήμῳ τε καὶ ἀκαλλεῖ ὀγήματι. 7. Ἡ κατ'
 αὐτὸ δὴ τῆς ψυχῆς κεχρημένη δύναμις, καὶ τὰς κατ' αὐτὸ
 νοθερὰς καὶ ἀτελεῖς ποιεῖ ἐνεργείας. 8. Καὶ τοῦτον μὲν 46
 δι' ἀρετῆς ἀμελήσαντι, τὸ πρόσαντες καὶ ἀντιβαῖνον λέ-
 λυται, νηστεία τε καὶ νήφοντι λογισμῷ τὸ τεθληλὸς ἐν 30
 ἧπατι πνεῦμα ὑπομαρᾶναντι μὴ εἰρημένῳ σοι ζῆν ἐν σώ-
 ματι. οἷς δὲ καὶ τούτου μεμέληκεν, ὑγρὰ τε καὶ θερμὴ
 ἢ προσήκουσα διαίτα, εἰ γε καὶ τὸ τεθληλὸν τοῖς φυτοῖς
 τῶν ἄλλων ποιότητων ταῦτα μᾶλλον αἶτια. 9. Ἄλλ' ὁ μὲν
 περὶ τούτου λόγος ἰκανῶς ὡς εἴρηται ῥηθεὶς ἐπὶ τὸ μετὰ 35
 τοῦτο πνεῦμα μεταβαίνειτω.

Κεφ. ιε'. Περὶ ἐνεργειῶν τοῦ ζωτικῆς πνεύματος.

1. Καὶ τοίνυν τῆς κοιλῆς φλεβῶς ἀποσχιθεΐσης καὶ ἐπὶ τὴν δεξιὰν εἰσόδου τῆς καρδίας κοιλίαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἐρευνομένης αἷμα διὰ λεπτῶν τινῶν συντροῦσεων, ἢ ἐφεξῆς αὐτῇ ἀριστερᾷ κοιλίᾳ τοῦτο δέχεται, λεπτότερον μὲν ἑαυτοῦ τῇ διωλίσει οἷον δὴ τῇ διὰ τῶν τρομημάτων γινόμενον, οὐχ ἦτον δὲ καὶ τῇ ἀεικνησίᾳ τε καὶ θέρμῳ τοῦ σπλάγγνου.

61 2. Ἀπαξ οὖν ἕκαστὸν τῆς ἑαυτοῦ κράσεως, θερμότερον τε ἰκανῶς γεγονὸς καὶ λεπτότερον, καὶ οὐχ οὕτως ὄν ὑγρόν, ὡς πρότερον, καὶ τοῦ γεννᾶν τοιοῦτο πνεῦμα ὅποιον τὸ πρὸ αὐτοῦ ἐξίσταται. 3. Καὶ ὡςπερ δὴ ἐκεῖ διαφορὰν αἱμάτων ὁ λόγος ἐδίδου, δι' ἃς δὴ πρότερον εἰπάντες ἐφθήμεν αἰτίας, οὕτω κἀνταῦθα συνιδεῖν ἔξεστι, διαφόρους μὲν τοῖς πᾶσι κεκραμένον τοῦ σπλάγγνου, διαφόρον δὲ καὶ τῆς κατ' 15 αὐτὸ τελούσης διαπλάσεως, οὐκ αἰεὶ δὲ ταῖς αὐταῖς σχο- 47 λάζοντος πέμψειν, ἄλλων ἄλλα νικῶντων καὶ βιαζομένων.

4. Εἰ δ' οὐχ ἦτους αἱ διαφοραὶ κἀνταῦθα τῶν ἐπὶ τὰ λοιπὰ σπλάγγνα, πῶς ἂν τὸ ἐντεῦθεν ζωτικὸν γεννώμενον πνεῦμα ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔσται, μήτε 20 ταῖς αὐταῖς αἰεὶ κινήσει πάντων τῆς καρδίας κεκρημένων, μήθ' ὡσαύτως θυμουμένων τε καὶ δειλιώντων, ἀλλὰ καθ' ἃς ἂν τύχη τοῦτὶ τὸ πνεῦμα ποιωθὲν ἐπιτηδειότητος εἰς παθητικῆς τε καὶ ἀλόγους διαθέσεις κινούμενον τε καὶ ἐνεργούν ὑπὸ τῆς ἐπιτραπίσης τοῦτο ψυχικῆς δυνάμεως.

25 5. Ὡςπερ οὖν ἐφημεν ἐν ἥπατι φυσικᾶς ὀρέξεις τε καὶ δυνάμεις ἰδρῶσθαι, οὕτω δὴ κἀνταῦθα δεῖ νοεῖν ἐκείνας 62 τὰς δυνάμεις, ὅσαι δηλαδὴ ζωάδεις τε καὶ ἄλογοι καὶ ἐν ἀλόγοις ζώοις ἐμφαίνονται. 6. Τοῦ οὖν τοιοῦτου πνεύματος κατισχύοντος καὶ μὴ τοῦ λογικοῦ κατέχειν τὴν ῥοπήν 30 αὐτοῦ ἐξικνουμένου, ἄλογοι θυμοὶ τε καὶ δειλίαι γίνονται καὶ πάθη διάφορα, ὡςπερ αὐθις λύπαι τε καὶ ἀθυμίαι, ἐνθυμίαι καὶ ἰλαρότητες, καὶ ταῦτα μηδενὸς τινος θυραθεν οὕτω διατιθέντος τὸν ἄνθρωπον. 7. Αὐτοῦ δὲ μόνο- 35 νου ποιᾶν τινα κατάστασιν εἰς τοῦτο ἐσχηκότος τοῦ πνεύματος, καὶ μηδεὶς ἀγνοῶν δημιουργίας λόγους, ὡς ἄπορον τοῦτὶ παραιεῖσθω. 8. Ἐκείνο τοῦτο προμαθῶν, ὡς τοῦ δημιουργοῦ ταῖς λογικαῖς ἡμῶν ψυχαῖς πολλάς τε καὶ ἀξιο-

λόγους ἐνθέντος δυνάμεις, αὐτῶν ἐκάστη κατὰ τὴν εὐ-
 πορίαν τε καὶ εὐτονίαν τοῦ καθ' αὐτὴν ὄργανου ἐνεργεῖν
 πιστεύεται. 9. Εἰ δέ τις λέγειν δίκαια οἶεται τοῖς ἀλόγοις
 πάθειν ἀγόμενος, συνεῖς ἐντεῦθεν, ὡς φυσικαῖς ἀνάγκαις
 ταῦθ' ἐπεταί, ὡδὶ μαθὼν πανέσθω τῆς ματαίας οἰήσεως· 5
 ἀνέγκλητος γὰρ ἦν πᾶς ὅστις αὐτομολεῖ πρὸς τὰς ἀλόγους
 ῥοπᾶς, εἰ μὴ τις ἄνωθεν ἐπιστατῶν λόγος, τὰ μὲν ποιεῖν 48
 προὔτρεπετο, τὰ δ' ἀπηγόρευε· νυνὶ δὲ τοῦδε τὰ καθ' 63
 ἡμᾶς διεξάγειν ὡς δεῖ φύσιν ἔχοντος εἰ τὰ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ
 ἐπιτρέπομεν, οὐκ ἂν τι τῶν ἀπεικότων ἀπαντήσειεν. ἄλλοις 10
 δὲ χαριζόμενοι τὰ τῆς ἀρχῆς ὡσπερ αἰσχιστον ἀνδράποδον
 τὸν νοῦν περιάγομεν, καταγοητευθέντες ἀλόγοις ὀρέξεσιν. 11.
 [Ὅτι μὲν γὰρ ἄλλων ἄλλοι μᾶλλον εὐκατάφοροι πρὸς
 τὰς ἀλόγους ὄργας δι' ὀποιασθὴ τινὰς κρᾶσεις, καὶ ἐπικρα-
 σεις, καὶ ἐπικρατεῖς τῶν ἐν ἡμῖν πνευμάτων, παντὶ δήλον 15
 αὐταῖς αἰσθήσεσι γνωσκόμενον· ὅτι δὲ πάντων ἰχθυῶν καθ'
 αὐτὸν ὑφ' ὠμῶν * νοῦ μὲν αὐτοῦ τὸ περιὸν τῆ περι τᾶλλα
 ἡμῶν ῥοπή, ἴσασιν οἷς πάντα δεύτερα γέγονε τὰ ὑπὸ αἰ-
 σθησιν ** κότης αὐτοῦ τοῦ νοῦ τὴν οἰκίαν καὶ φυσικὴν
 ἄνοδον.] 11. Περύκασι δὲ ἄρα αἱ ἐπίμονοι διατριβαὶ τῆς 20
 ψυχῆς ἐφ' ὅτιοῦν τῶν ἐν ἡμῖν ὀρεκτῶν, ἐκεῖ που τὴν φυ-
 σικὴν πᾶσαν ἀνάγκην ἐφέλκεσθαι, τοιοῦτον τινὸς συμβαί- 08
 νοντος, ὡσπερ ἂν εἴ τις ὑψηλᾶτοις ἢ ἰδρωτικοῖς φαρμά-
 κois καταχρησάμενος, ἐκεῖ που ὀρέπειν τῆ ὄλη δίδωσιν ὕλη,
 καὶ ταῦτα λήξας ἔσθ' ὅτε τῆς ἐπὶ τοῦτο τῶν φαρμάκων 64
 σπουδῆς· ὥστε καὶ μὴ τοῖς ἐναντίοις χρῆσθαι, οὐκ ἂν τις
 ῥαδίως ἐπανασώσασατο τὴν ὑγίειαν. 12. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς
 ἐκ παρόδου ῥηθὲν τὰ νῦν ἀφείσθω. εἴη δ' ἄμεινον καὶ 49
 περὶ τοῦτου διανοεῖσθαι τε καὶ διαπραττεσθαι. 13. Οὐκ
 ἀγνοεῖν γε μὴν δεῖ, ὡς κἀνταῦθα ταῖς ἀναλόγοις τοῦ 30
 σπλάγγνου κεχρῆσθαι προσήκει κρᾶσει, τῷ βουλομένῳ σώ-
 ζειν τὰς κατ' αὐτὸ δυνάμεις· τοῖς ἐναντίοις δὲ καθαιρεῖν.
 14. Θερμὸν μὲν γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον τουτὶ τὸ σπλάγγνον·
 ἠδὲ δὲ καὶ ξηρόν, καὶ τοιούτοις γέγηθε διαιτήμασι· τοῖς
 ἐναντίοις δ' ἀπομαραίνεται, καὶ τὸ κατ' αὐτὸ πνεῦμα συμ- 35
 μεταβάλλεται. 15. Οἷς δὲ γνωρίσμασιν ἐκάστου φυσικῆ
 κρᾶσις γνωρίζεται, καὶ ἀφ' ἐτέρων ἔστι μαθεῖν· τὸ γὰρ δὴ

καὶ περὶ τούτων διεξιέναι τῷ λόγῳ, εἰς μῆκος ἄγει τὴν
πραγματείαν. 16. Ἐπεὶ δ' ἰκανῶς καὶ περὶ τούτων εἴρηται,
ζητέον ἤδη καὶ περὶ τοῦ σκοπιμωτάτου τῆς κατ' ἀνθρώπον
δημιουργίας, τοῦ ψυχικοῦ λέγω τούτου καὶ ἡγεμονικοῦ
πνεύματος. ἐν τούτῳ γὰρ τὰ μέγιστα τε καὶ θαυμαστά
τῆς κατ' ἀνθρώπον οἰκονομίας ἐμφαίνεται μυστήρια.

65 Κεφ. ιζ. Περὶ ἐνεργειῶν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος καὶ τῆς κατ' αὐτὸ
διαφορᾶς τῶν φρονήσεων.

1. Τοῦ τοίνυν ἐγκεφάλου ὑπὸ τοῦ κατὰ τὰς φλέβας
10 καὶ ἀρτηρίας τρεφομένου αἵματος, καὶ ταῖς κοιναῖς τε καὶ
κατὰ μέρος αὐτοῦ ιδιότησι διαφορᾶς παντοίας ἐμποιοῦν-
τος, τῷ λόγῳ μὲν δήλας, διαφενγούσας δ' ἤδη τὴν αἴσθη-
σιν, εἰκὸς ἂν εἶη οἶεσθαι καὶ τὸ ἐντεῦθεν πνεῦμα μορίας
καθ' αὐτὸ διαφορᾶς προσβάλλεσθαι ἐν τῷ τῆς ὑγείας τε
15 καὶ ἐνεργείας πλάτει. 2. Ἐντεῦθεν γὰρ φρονήσεων δια-
φοραὶ ἐμφαίνονται ἀγγίνοιαί τε καὶ ὀξύτητες, μνήμαι τε
καὶ ἀναμνήσεις καὶ εὐτύπωται φαντασιῶν ἐνέργειαι, καὶ
ὅσα περὶ τὸν ψυχικὸν τοῦτον διάκοσμον ὁσημέραι φαίνον-
ται ἐνεργούμενα τοῖς ἀνθρώποις. 3. Ὡσπερ οὖν ἐπὶ τῶν
20 ἐκτὸς καὶ ἐγκοσμίων τούτων πνευμάτων διαφορᾶς ὀρῶμεν
50 πλείονας καὶ ταῦτα μιᾶς τῆς κατ' αὐτὰ τελευτήσης ὕλης (τὰ
μὲν γὰρ αὐτῶν θερμότερα, τὰ δ' αὖ ψυχρότερα καὶ ἡγρό-
τερα δὲ καὶ ξηρότερα, λεπτότερα τε καὶ παχύτερα φαινε-
ται καὶ πολλὰ ἂν πλάτη ἐφ' ἐκάστης τούτων ἴσοις ποιότητος,
25 καὶ ἀξιολόγως δὲ δρᾶ χρονίσαντα ἐν τοῖς ἡμῶν σώμασιν),
οὕτω δεῖ καὶ περὶ τοῦ ψυχικοῦ τούτου διανοεῖσθαι πνεύ-
66 ματος. 4. Ἀμίλει τὸ καθ' ἡμᾶς τοῦτο πνεῦμα, πλήθει
μὲν διαφέρον, διαρκεστέρως δείκνυσι τὰς κατ' αὐτὸ τῆς
ψυχῆς ὁποιασδήποτε ἐνεργείας· τῇ δὲ λεπτότητι, ὀξύτεράς
30 τε καὶ διαβατικὰς ἐφ' ἃ ἂν ὀρμήσαιμεν, ὥσπερ τὸ παχύ-
τερον σχολαιτέρως καὶ βραδυτέρως δείκνυσι τὰς κατ' αὐτὸ
κινήσεις. 5. Καὶ θερμότης, μετρία μὲν τις ἐνοῦσα, μυ-
πίζειν τοῦτο πέφυκε καὶ διεγείρειν· ἐπιταθείσα δὲ ὀξύτερον
μὲν ἴσως δίδωσιν αὐτὸ κινήθῃναι, ἀστατεῖν δὲ μᾶλλον καὶ
35 μεταρρέειν ὡς κἀκεῖσε τῇ βιαζομένῃ θερμότητι. 6. Ψύ-
ξις δὲ μετρίως μὲν ἐπικρατήσασα τῷ τόπῳ τούτῳ στασί-

μους μὲν καὶ βεβηκότας δείκνυσι ἐν τοῖς πρακτέοις, οὐχ
 οὔτω δ' ὄξει· ἐπιταθείσα δὲ νοθρούς τε καὶ δυσδιεργέ-
 τους ἐφ' ἃς ἂν πράξει ἐξορμήσωσιν. 7. Ἐγγρότης δὲ με- 23
 τρία μὲν εὐτύπωτα τὰ κατ' αὐτὴν τελούμενα δείκνυσι,
 ἐπιταθείσα δὲ διαρρέοντά τε καὶ ἀφανιζόμενα, ὡς περ κατὰ 5
 ταῖς σφοδραῖς ξηρότησιν· ἢ γὰρ δὴ μετρία ξηρότης ὄδῃ
 εὐκίνητόν τε καὶ κούφον τὸ πνεῦμα δείκνυσι. 8. Ἄ δ' ἐν 30
 τοῖς πλάτεσι καὶ συμπλοκαῖς τοσούτων ποιότητων ἀναφαί-
 νεται, μακρὸν ἂν εἴη καθ' ἕκαστα διεξιέναι τῷ λόγῳ. καὶ 67
 τὰ μὲν ἐκάστης ἐπικρατησάσης ἐν ἐγκεφάλῳ ποιότητος γνω- 10
 ρίσματα ἔχεις ἐτέρωθεν μαθεῖν· τὰς δ' ἀπὸ τῶν συμπλο-
 κῶν τῶν ῥηθειςῶν ποιότητων ἀναφαινομένης διαφορᾶς τῶν
 φρονήσεων ἔχεις καὶ ἀπὸ τῶν ῥηθέντων ἤδη τεκμαίρεσθαι, 51
 καὶ μετασκευάζειν τε καὶ μετακεραννύειν προσηκούσαις
 διαίταις τὰ λείποντα. 9. Δεῖ γε μὴν ἕκαστον τῶν περὶ 15
 τοῦτο ἐσπουδακότων τὴν καθ' αὐτὸν σκοπήσαντα φυσικὴν
 συμμετρίαν, ὅποια τις ἐν ἐγκεφάλῳ ἔνεστι, πρὸς ταύτην
 καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἀποτείνειν διαίταν, εἰδότα, ὡς τοῖς μὲν
 ὁμοίοις διατηροῦνται αἱ κρᾶσεις, κολάζονται δὲ τοῖς ἐναν-
 τίοις. 10. Οὐ δεῖ δὲ λελθῆναι ὡς καὶ τὰς φυσικὰς τοῦ 20
 ἐγκεφάλου ἰκροᾶς αἰὲ ἀναστομοῦν προσήκει, οὐ μετρίως
 ἐνοχλούντων τῶν ὀφειλόντων καθαιρεσθαι ταῖς τοῦ πνεύ-
 ματος προόδοις· οὐχ ἦτιον δὲ καὶ τὰς ἐφεξῆς λοιπὰς παν-
 τὸς τοῦ σώματος συνήθεις ἐκκρίσεις, ἐπεὶ καὶ αὐταὶ ἐνοχλεῖν
 ἀτμίζουσαι πεφύκασι τῷ πνεύματι. 11. Οἷς δὲ καὶ ταῦτα 25
 εἴθε φαρμάκοις βοηθεῖσθαι, προϊόντες ἰδίᾳ γράψομεν.
 αὐθις δ' ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος ψυχικὰς δυνάμεις καὶ τὰ 68
 κατ' αὐτὰς πάθη τῷ λόγῳ ἐπανέλθωμεν.

Κεφ. ιβ'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν αἴσθησιν παθῶν.

1. Καὶ τοίνυν τοῦ καθ' ὃν ἐνεργεῖται ἡ κοινὴ αἴσθησις 30
 τόπου πεπονθότος, ἢτοι παντελῆς κατάληψις τῶν αἰσθη-
 τηρίων γίνεται, ἢ πλημμελῆς, ἢ διὰ τινος ἐκεῖ που ἐπιρ-
 ρυέντας χυμούς, ἢ ἀποδοθέντας ἀτμούς. καὶ ταύτη μὲν
 τῶν λυπούντων ἢν ἐγχωρῆ καθαιρομένων ἢ αἴσθησις ἐπ-
 ἀνέρχεται. 2. Ὡς περ δὲ τῷ πλήθει καὶ τῇ ποιότητι τῶν 35
 ἐνοχλούντων χυμῶν καὶ ἀτμῶν κατάληψις αἰσθήσεων γί-

νεται, οὕτω δὴ δυσαισθησίαι, μετρίων ὄντων τῶν λυπούντων. 3. Ἄλλ' ὥδε δεῖ τὸν λυποῦντα χυμὸν τεκμαιρόμενον ἀπὸ τε τῶν συνεδρευόντων συμπτωμάτων καὶ τῆς προηγησαμένης διαίτης, καὶ τῆς ἡλικίας καὶ ὥρας, καὶ καθόλου κράσεως, τὰ ἀμιζόντα ἢ ἐπιρρέοντα καταστέλλειν καὶ κατακεραυνῶναι τοῖς ἐναντίοις· καὶ καθαίρειν ὅποτε δεῖ, καθὼς ἐξῆς ἐροῦμεν. 4. Καὶ αἰσθησις μὲν οὐ φιλεῖ πάσχουσα συνεχῶς ἀνέχεσθαι, σωματώδης οἷον οὐσα τῆς ψυχῆς δύναμις, καὶ μεγίστην κοινωνίαν πρὸς τὸ σῶμα ἔχουσα, ἀμέλει μῆτε ῥαδίως τοὺς καταλαμβανομένους ταύτην ἐπανέρχεσθαι, μῆτ' ἐπανερχομένους πολλάκις τοῦθ' ὑπομένειν. 5. Καὶ εἴρηται περὶ ταύτης καὶ πρότερον. αἱ δ' ἐφεξῆς ταύτη μὴ πάνυ τι κοινωνοῦσαι τοῦ πάθους τοῦ σώματος μᾶλλον ταύτης τῶν λυπούντων ἀνέχονται, ὥστε μὴδὲ ῥαδίως ὥδε τὸ ζῶον φθείρεσθαι, καὶ μάλιστα ἢ δυσκρασία ἢ ψιλῇ τὸ ἐνοχλοῦν.

Κεφ. ιθ'. Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὸ φανταστικὸν καὶ μνημονευτικὸν καὶ λογιστικὸν παθῶν.

1. Καὶ δὴ τοῦ φανταστικοῦ πάθος, τὸ μὲν ἤδη κατακυριεῦσαν καὶ περισχόν, τὸ μὴ ἐπιγινώσκειν τοὺς πάσχοντας, ἃ πολλάκις τεθιάνται, αὐτῷ δηλονότι προδιαβίβασης τῆς κοινῆς αἰσθήσεως· μήπω δὲ κατακυριεῦσαν τὸ πάθος, ὅψὲ γοῦν τούτους ἀναπείθει τὰ συνήθη σφίσι θεάματα ἐπιγινώσκειν. 2. Προκαταβολαὶ δὲ τοῦ πάθους καὶ ἄλλως οὐχ ὑγιῶς τῆς κατὰ τοῦτο ἐνεργούσης δυνάμεως, τό τε τὸ ἠσθηθέντα μὴ ῥαδίως βουλομένους ἀκαταποῦν καὶ τὸ τὸ καθ' ὑπνον θεάματα θορυβώδη τε καὶ ἀσυνάρτητα φαίνεσθαι, ἀλλόκοτά τε καὶ τῶν συνήθων ἀπεοικότα. 3. Καὶ ταῦτα μὲν μολυνομένου γίνεται τοῦ πνεύματος, ἧτοι δυσκρασία τινί, ἢ διεφθορότων τινῶν ὥδε ἀμιζόντων χυμῶν. 4. Καὶ τοὺς μὲν ἐπικρατοῦντας χυμοὺς ἔχοις ἂν ἐτέρωθεν μαθεῖν· αἱς δ' ἂν διαίταις προϊόντος μαθήσῃ τοῦ λόγου. 5. Ἀντιπαράκειται δὲ τῇ φαντασίᾳ μνήμη, ταμείον οὐσα ἂν ἂν αὐτῇ τῆς φαντασίας παραλάβῃ τύπων. 6. Πάσχει δὲ καὶ ἡδε, ἧτοι δυσκρασίας καταλαβούσης τινός, ἢ χυμοῦ ἐπισκήψαντος. καὶ πάνυ μὲν καταληφθείσης τῆς μνήμης,

ἐς ἀμνηστίαν χωροῦσιν ἄνθρωποι, ὧν πάλαί ἐν γνώσει
γεγόνασι. μέτρια δ' ἐπὶ μετρίοις πάθεσι γίνονται τὰ συμ-
πτώματα. 7. Ἐὶ δὲ τισὶν ἐξωθέν τε καὶ ἔσωθεν στροβοῦ-
μενός τις περιστάσειν, οὐχὶ ῥαδίως εἰς μνήμην ὧν ἂν
δέηται ἔρχεται, τῆς πλεονεκτοῦσης ταυτ' οἴου φροντίδος εἶ-
ναι· ὑπεξισταμένης ἀεὶ τῆς ἀσθενεστερας τῇ ἰσχυροτέρῃ
τῆς ψυχῆς δυνάμειος ἐνεργείᾳ· καθάπερ καὶ τῶν αἰσθη-
τῶν τούτων ἰδεῖν ἐστὶ συμβαῖνον ἐκνικῶντος τὴν ἐφ' ἕτερα
αἰσθησιν τοῦ φθάσαντος τῶν κοιλούντων πρὸς ἑαυτὸν τὴν
αἰσθησιν ἐπισπάσασθαι. 8. Καὶ μνήμης μὲν παθούσης, 10
ἀπαθῆς ἂν ἔτι τηροῖτο φαντασία· ὡσπερ δὴ καὶ φαντασίας 71
παθουμένης, ἔτι ἂν τηροῖη μνήμη τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν.
9. Τοῦ μεταξὺ δὲ τούτων τόπου καταδεδεγμένου τὸ πάθος, 87
ἐφ' ᾧ δὴ τὸ λογιστικὸν ἡμῶν ἰδρῦσθαι φασίν, οὐκ ἂν καὶ 88
ταῦτα ἐξω τῆς συμπαθείας γένοιτο. ὡσπερ γὰρ τινος 15
ἐπόπτου καὶ διεξαγωγέως τοῦ λογιστικοῦ ἐπὶ τὰς μετ' αὐτὸ
τελοῦντας δυνάμεις, αὐτοῦ μὲν ἀπαθοῦς ὄντος, αὐτῶ τε
καὶ τοῖς ἐξωθεν τὰ τῶν λοιπῶν πάθη ῥάδιον γνωρίζεται,
αὐτοῦ δὲ πεπονθότος, ἢ τε μνήμη καὶ ἢ φαντασία ἀπό-
λων. 10. Ἐνθα γὰρ ὁ πρῦτανός ἐστιν ὁ πεπονθώς, πῶς 20
οἶει τοὺς ὑπ' αὐτὸν διοικετὰς διατεθεῖσθαι; ἐνός δὲ μόνου
τούτων πεπονθότος, εἰκὸς τὸν πρῦτανιν ὑγμῖνοντα ταῖς 54
ἄλλοις κεχρησθαι δυνάμεισι. 11. Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς εἴρη-
ται, χυμοῖς ἢ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀτμοῖς πάσχειν εἴωθεν· ἃ δεῖ
μετακεραννύντας καὶ καθαίροντας τὸ ἀσφαλὲς τοῖς κάμνου- 25
σιν οὕτω χαρίζεσθαι.

Κε φ. κ'. Περὶ αἰτίας τῶν κατὰ τὸ δοξαστικὸν τε καὶ διανοητικὸν
παθῶν.

1. Περὶ δὲ τοῦ δοξαστικοῦ τῆς ψυχῆς καὶ ἔτι τοῦ δια-
νοητικοῦ ἀπορεῖν εἰκός, πῶς ποτε καὶ ταῦτα πάσχει, μήτ' 30
οἰκείας ἕδρας αὐτοῖς ἀποδομένης τῷ λόγῳ, μήθ' οὕτω
κοινωνοῦσι τῆς ὕλης· τὸ μὲν γὰρ φανταστικὸν τὸν ἐμ- 72
προσθεν εἴληγε τύπον, μνήμη δὲ γὰρ τὸν ἀντικείμενον· ὡσ-
περ αὐτὸν μεταξὺ τούτων τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς. δόξης 88
δὲ καὶ διανοίας ἀγροοῦμεν τὸν τόπον. 2. Ἡ δὴλον ὡς 35
ταῖς μὲν ἢ ψυχῇ τῶν δυνάμειων καθ' αὐτὴν οὕσα κέχρη-

ται καὶ ἐνεργεῖ, ταῖς δ' αὖ ἐπικοινωνοῦσα τοῦ σώματος;
 καὶ ὅποταν μὲν ἦ, τὰς ἀπ' αἰσθήσεως τε καὶ φαντασίας
 ἀναληξαμένη ἐνεργείας ἢ μηδεμιᾶς τινος οὔσης βλάβης τῷ
 ᾧ συνάπτεται πνεύματι, οὐδέν τι δέος ἐπισημαίνει τάν-
 5 θρώπων. 3. Ἐπειδὴν δ' ἦτοι χρωσθῆναι ἢ ψυχθῆναι ἢ
 ξηρανθῆναι ἢ ἄλλως πως ἀλλοιωθῆναι τούτῳ συμβῆ, αὐτῇ
 μὲν οὕτω καθ' αὐτὴν πάσχει, φθάνει δὲ ὑποσημαίνουσα
 τοῖς αἰσθητοῖς τὰ δόξαντα παραδειγματίζουσα· ἃ γὰρ ἂν
 τύχη παραδεξαμένη, τὴν ἀρχὴν ἀπ' αἰσθήσεως εἰληχότα,
 10 ταῦτ' οἶεσθαι δίδωσι τὸν κάμνοντα πάσχειν. 4. Ξηρότη-
 15 τος μὲν γὰρ καταλαβούσης, ὡς ὀστράκινός τις ὢν, δέδοικε
 προσβαλεῖν τινι σκληροτέρῳ, ὡς μὴ προσαραχθεῖη. ἔσθ' ὅτε
 73 δὲ φεύγει τὸ ὕδωρ ἀγνοουμένου ἤδη τοῦ ὕγρου τάνθρώπων
 55 τῆ σφοδρᾶ τοῦ πνεύματος ξηρότητι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὕδρο-
 15 φοβικῶν ἰδεῖν ἔστιν. 5. Ὑγρότητος δὲ πλημμυρούσης, δέ-
 δοικέ τις διὰ τάρφων καὶ γεφυρῶν χωρεῖν, ἄλλως μηδὲν τι
 πάσχων κακόν· ψύξεως δέ, τὸ πάντας φεύγειν καὶ δειλαί-
 νειν πρὸς τὰς ἀπαντήσεις. τὸ δ' ἐξορμᾶν καὶ ἄλλεσθαι
 καὶ ἀστατεῖν, θερμότητος δαινώδους. 6. Καθ' ὅσον δ' ἂν
 20 καὶ αἶθε αἱ ποιότητες ἀπὸ χειρόνων καὶ ἐπὶ μᾶλλον διεφθο-
 ρότων χυμῶν συνίστανται, τότε πνεῦμα χειρόνως πάσχει,
 25 καὶ ἢ κατ' αὐτὸ δοξαστικῆ τῆς ψυχῆς δύναμις ἀτοπώτερα
 δίδωσιν οἶεσθαι. 7. Καὶ σχολῆ γ' ἂν εἴ τις οὐκ ὀρθῶς κρί-
 νειεν ἀλοῦς ὡς οὐ καλῶς ἢ δόξα οἶεται. ἀπὸ παθῶν γὰρ
 25 τινων κατὰ τὸ σῶμα νοσούντων, ψευδεῖς τινὰς παραλα-
 βούσα προτάξεις ἢ δόξα, ἀπάτην συμπεραίνει τάνθρώπων·
 καὶ σχολῆ γ' ἂν τις διακρίνειε τὰς ἀπάτας περιουσίᾳ συν-
 ἔσεως. 8. Καθὰ φασὶ καὶ τὸν εἰπόντα φιλόσοφον, τί κοι-
 νὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; ἐκ τῶν εἰκότων τουτὶ συλλογισμέ-
 30 νον· καὶ τοῦ ὕδροφοβικοῦ ἀπαλλαγέντα νοσήματος, θερ-
 74 μοῖς χρησάμενον ὕδασι κατὰ κεφαλῆς καὶ τοῦ λοιποῦ σώ-
 ματος. 9. Σύ τε αὐτὸς οἶσθα, ὡς ἔναγχος αὐτὸς σαυτοῦ
 35 μᾶλλον ἐπὶ ταῖς τυχούσαις ταραττόμενος οἶσθα προφάσε-
 σιν, οὐκέτι ἠδὲς καὶ εὐπρόσιτος ὢν, καθὰ δὴ τὸν ἀπαντα
 56 διετέλεις χρόνον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐξήτεις. φλέβα δὲ τεμνὼν
 δι' ὃ κατήπειγε τότε πάθος, ἐπεὶ διεφθορὸς αἷμα τεθεῖ-
 σαι, ἢ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανες, καὶ κοινὸν ἡμῖν ἐποιού τὸν

λόγον· καὶ τοῦδ' ἕνεκα οὐκ ὀλίγα, ὡς οἶσθα, διειλέγμεθα.
 καὶ τὸ μάλιστα σε πείσαν, τοῦτ' οἶμαι ἀξιῶσαί με τοῦτ'
 τὸ βιβλίον ἐκδοῦναι σοι, ἅτε περιόντος τοῦ ἀξιώματος, ὡς
 ταῖς τοῦ σώματος κράσει τὰ τῆς ψυχῆς ἡθῆ συμματατίθε-
 ται· οὐκ αὐτῆς δηλονότι κατὰ τὴν ἑαυτῆς ἀλλοιουμένης
 οὐσίαν, ἀλλὰ ταῖς ἐξ αὐτῆς μᾶλλον εἰς τὸ σῶμα δυνάμεσι
 γνωριζομένης τῆς ποιᾶς ἡμῶν κατὰ τοὺς χυμοὺς καταστά-
 σεως. 10. Εἰ δὲ δυοῖν ἀνθελκόντιον, νοῦ δηλαδὴ καὶ κρά-
 σεως, ἐφ' ὃ ἂν ῥέποιμεν καὶ τὸ λοιπὸν συναφείκεται, οὐκ
 ἀναιρεῖ τὸν λόγον τοῦτο τῆς κράσεως· τῷ γὰρ τοι χρόνῳ 10
 εἰκὸς τὴν κράσιν συμματαβάλλεσθαι τῇ ἀμείμονι βιαζομένην
 ἕξει, ὡσπερ αὐθις καὶ τάναντία ταῖς ἀντικειμέναις ῥοπαῖς γί- 75
 νεται. 11. Καὶ τὸν μὲν περὶ ἡθῶν μεταβαλλομένων ταῖς
 τοῦ σώματος κράσει λόγον, οὐ πᾶν τοι ὧδε προσήκοντα λέ-
 γεσθαι, ἐν ἄλλῃ σκέψει ἀποταμιεύεσθαι ἄμεινον. εἴη δ' ἂν 15
 ποτε ἰδίᾳ περὶ τε ψυχῆς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἡθῶν φάναι, ἐτι
 δὲ ἐνεργειῶν καὶ κοινωνιῶν πρὸς τε τὸν αἰσθητὸν καὶ νοη-
 τὸν διάκοσμον· τὸ δὲ νῦν ἔχον, ἐς ἄλλο τείνοντος τοῦ σκο-
 ποῦ, ἐκείνῳ καὶ τὸν λόγον ἀποδοτέον. 12. Ἄλλ' ἐπειδὴ πέρας 20
 τῆς κατ' αὐτὸν προθέσεως εἰλήφει ὁ λόγος, ἰκανὸν τε μέτρον
 αὐτῷ περιεθήκαμεν καὶ ὅσον εἰκὸς ἦν εἰς θεωρίαν καὶ λογι-
 κὴν ἐπίσκεψιν τῷ λόγῳ ἐνδιατρίψαμεν, ὧδὲ πῃ καὶ καταπαύ-
 σωμεν. 13. Τῷ μετὰ τοῦτον δὲ λόγῳ προσαποδώσωμεν, ὅσον
 ἐς τε διαίταν καὶ φαρμακείαν προσήκει, ὡς ἂν τῇ κατ' αὐτὸν
 ἀγόμενος ὑψηλῆσει τὴν θ' ὑγίειαν ἀκραφνῆ διατηροῖς καὶ 57
 τὸ ψυχικόν σοι πνεῦμα διαυγέστερόν τε καὶ λεπτότερον ἦ.
 καὶ τὰς κατ' αὐτὸ ἐμφάσεις ἀπὸ τοῦ νοῦ προηγμένας ἀκραι-
 φνεστέρας δεχόμενος καὶ μέχρις ἡμῶν τᾶμείνω διαβιβάζοις
 θεάματα, ἵν' ὡσπερ τῶν ἄλλων σου καλῶν οὕτω καὶ τῆς κατὰ 76
 σε κοινονήσωμεν θεωρίας. καὶ ταῦτα μὲν ἄγοιτο κατὰ τὸ τῷ
 θεῷ δοκοῦν ἐπὶ τᾶμεινον. 14. Ἡμῖν δ' εἴη ταῖς σαῖς ἀγο-
 μέναις εὐχαῖς ὅψέ ποτε καὶ περὶ τοιαύτην ἀσχοληθῆναι 20
 ἐπίσκεψιν. τὸ γὰρ νῦν ἔχον πλεονεκτεῖν δοκοῦσιν αἱ ἐπ' ἄλ-
 λας ῥοπαὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων. θεοῦ δ' ἐπιπνεύσαντος
 πνεύματος, πείθεσθαι ῥᾶστα μετασκευασθήσεσθαι τὸ πρόσ- 35
 υλον τοῦτο καὶ χαμερπὲς ἡμῶν φρόνημα. καὶ τὸν νοῦν ἡμῶν
 μεταωρισθήσεσθαι καὶ ἐφέψεσθαί σοι χειραγωγούμενον.

ΛΟΓΟΣ Β.

Προοίμιον.

77 1. Ὅποιόν τι ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον ἡμῶν χρήσεσι
61 προδιανοοῦμενοι δρωμέν, πρῶτον μὲν διανοίᾳ τὰ δέοντα
συλλογιζόμενοι καὶ τοὺς λόγους τούτων καὶ τὰς αἰτίας ἐξε-
υρίσκοιτες, εἰθ' οὕτως τὰς εἰκόνας τούτων τῇ φαντασίᾳ
5 διαγράφοντες, ὅψε ποτε τοῖς ἔργοις ἐπιχειροῦμεν (μὴ γὰρ
ἄλλως οἷόν τ' ἐστὶ, δεόντως προαχθῆναι τὰ ἐγχειρούμενα),
85 τοιοῦτόν τι κἀνταῦθα δεῖ διαπραξασθαι. 2. Τοῦ γὰρ δὴ
λόγου περὶ τὴν ἐνισταμένην ὑπόθεσιν μεθόδους ἐξευρηκό-
τος, διὰ τίνος ἢ ψυχῇ συνάπτεται τῷ σώματι, καὶ ὅπως
62 δι' αὐτοῦ τὰς καθ' αὐτὴν ἡμῖν ἐνεργείας ἐνίησι, καὶ ὧν
σφαλέντων οὐκ ἀκριβεῖς ἡμῖν ἀποδίδονται αἱ ἐνέργειαι, λοι-
πὸν προσήκει σκέπασθαι, αἷς τισι δέον κεχρησθαι διαίταις,
καὶ δι' ὧν φαρμάκων τὰ πεπονθότα ἰῶτο ἂν τις, οὕτω γὰρ
78 προβάσῃς τῆς ὑποθέσεως τέλος ἂν αἴσιον ἢ καὶ αὐτὴν
15 ὑπόθεσις σχοίη. 3. Ἐπεὶ τοίνυν, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται,
κατὰ τὰς πέψεις τε καὶ τὰς τῶν χυμῶν ἐπικρατείας ὁ λόγος
οἶδε καὶ τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα συμμεταβαλλόμενον, σκεπτικόν,
ὅπως ἂν αἷ τε πέψεις γίνοντο κατὰ λόγον καὶ αἱ τῶν χυ-
μῶν κολάζοντο ἀμετρία. οὕτω γὰρ πρὸς τῇ τοῦ πνεύμα-
20 τος καθαρότητι συμπαρομαρτοίῃ ἂν καὶ ἡ τοῦ ὅλου ὕγιαι
σώματος.

Κεφ. α'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν πέψιν γινομένων παθῶν.

87 1. Καὶ ἀπεψίαι μὲν γίνονται ἢτοι τῷ ποσῷ βαρύνου-
σαι τὴν κοιλίαν, ἢ τῇ ποιότητι ἐπικρατούσαι, ἢ αὐτῇ τῇ
25 τῶν τροφῶν ιδιότητι, ἢ χυμῶν ἀλλοκότων ἐγκαθημένων
63 τῷ στόματι τῆς γαστρὸς, ἢ συνήθων γυμνασίων, ἢ ἐκκρι-
σεων ἐπεσχημένων, ἢ τίνος παραπλησίου ἐμποδῶν προσ-
ισταμένου τῇ ἀλλοιωτικῇ δυνάμει. 2. Καὶ τὰ μὲν τῷ ποσῷ
λυποῦντα πρόδηλον καὶ τὴν αἰτίαν ἔχει, ἐννικωμένου τοῦ
30 πέπτοντος θερμοῦ τῇ ποσότητι τῆς ὑπ' αὐτοῦ πεπτομένης
τροφῆς. 3. Θεραπεία δέ, τὸ παλινδρομῆσαι εἰς τοῦλαττον

τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς καὶ θερμοῖς μετρίως προσάρμασι
καὶ τονωτικοῖς ἐπαναλαβεῖν καμνοῦσαν τὴν δύναμιν. 4. Τὰ 79
δὲ τῆ ποιότητι ἀδικούντ' ἔστιν ὅσα σφοδρότερον ἢ ψύχει 18
ἢ θερμαίνει ἢ ἄλλως λυπεῖ τὴν γαστέρα. ἢ γὰρ κατὰ φύ-
σιν πέψις μετρία ἐνεργεῖται θερμότητι καὶ ὑγρότητι. ἂν 5
δὲ γε αὐταὶ αἱ ποιότητες κολάζωνται ἢ ἐπιτείνωνται, εἰδὸς
ἐνταῦθα τὴν πέψιν διαμαρτάνειν.

Κεφ. β'. Περὶ διαγνώσεως τῶν κατὰ τὴν γαστέρα πλειανσάντων χυμῶν.

1. Καὶ ἐκάστη μὲν φυσικὴ κρᾶσις γαστρὸς οἰκείοις
γέγηθε διαιτήμασι, τοῖς δ' ἐναντίοις κολάζεται· παθοῦσα 10
δὲ τινα δυσκρασίαν ἢ γαστῆρ τοῖς ἐναντίοις ἐπανασώζει
τὴν δύναμιν. 2. Καὶ μὲν ἐπὶ πολὺ καὶ πλέον δηλαδὴ τοῦ
συνήθους χρόνου τῆ γαστρὶ τὰ σιτία ἐνδιατριψῆ καὶ βαρύνῃ
ταύτην, ἐρυγαὶ τε ὡς ἅτινες ὀξώδεις, ἢ καὶ αὐτὴν ἀπλήν 64
τὴν τῶν σιτίων ποιότητα ὑπεμφαίνωσι, πάρεξ ὅποιασούν 15
ἐτίρας ποιότητος ψύξιν ἐπικρατεῖν ὡδὲ φαιμεν. 3. Ἰλίγ-
γου δὲ ταράττοντος, καὶ συγχῶν ἀναβραττομένον πτυσμᾶ- 00
των μεθ' ὑγρότητος ταύτην ὀρίζομεν εἶναι. ξηρότητος δὲ
ἐν τῇ γλώττῃ οὔσης, καὶ ἐπιθυμίας ποιοῦ μετὰ τινος
αὐχμοῦ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ξηρότης τὸ ἐπικρατοῦν ἐν- 20
ταῦθα. καὶ ὡδὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις ἰάση τὴν δυσκρασίαν. 80
4. Θερμότητος δὲ ἐπικρατούσης, ἔσθ' ὅτε μὲν δίψαι συν-
εδρεύουσι, καὶ μάλιστα, ἢν μετὰ ξηρότητος ἢ τὸ πάθος.
αἰσθησις δὲ θερμῆς περὶ τὸ σπλάγγνον, καὶ ἐρυγαὶ τὸ
πλέον ἐνθερμοὶ τε καὶ κνισσώδεις ἀναφέρονται, καὶ ξηρό- 25
της περὶ τὸ στόμα, καὶ ἐπιθυμία ψυχρῶν. καὶ ἀπλᾶ μὲν
ἐφ' ἀπλάις ποιότησι τὰ συμπτώματα, συμπεπλεγμένα δὲ
ἐπὶ συμπεπλεγμέναις ἀποδίδονται. 5. Περὶ δὲ τῶν τρο-
φῶν ὡδὲ σκεπτόν· ἢν τὰ προσαγόμενα πάνυ ψυχρὰ ἢ
θερμὰ ἢ, ἢ δύσπεπτα, ἢ κακοσιτόμαχα, οὐχ ἥτιον τῶν 30
προτέρων τῆς συνήθους πέψεως ἐξιστώσι τὴν γαστέρα.
6. Καὶ δύσπεπτα μὲν, ὅσα νευρώδη καὶ ἰνώδη καὶ κητώδη
ἐν ἰχθύσιν, ἔτι δὲ σκληρὰ καὶ κατεσκληρότα, καὶ τὰ πλείω
δὲ τῶν ταρίχων, καὶ ὅσα κεφαλόρριζα ἐν λαχάνοις, καὶ ὑφ' 65
ἐν εἰπεῖν, πάντα τὰ γεώδη καὶ ἀντίτυπα. καὶν που τύχη 65
ταῦτα καλῶς πεπτόμενα, οὐ τὴν φύσιν ἐξηλλάχθαι τούτων

ὡδὲ φαμεν, ἀλλὰ τῇ ἐπικρατούσῃ ἐν αὐτοῖς ποιότητι σύγ-
 κρασίν τινα πρὸς τὴν τῆς γαστρὸς γενέσθαι. 7. Ἄει δὲ
 81 συμμετρία κρᾶσεων ἀμεινον ἀκολουθεῖν αἱ πέψεις περὶ-
 κασιν· ἃ δ' ὡς κακοστόμαχα ἠπεπτεῖσθαι λέγομεν, τῷ ἐκ-
 5 λύειν ταῦτα τὸ τῆς κοιλίας στόμα φαμέν. εἰσὶ δ' ὅσα
 λιπώδη τε καὶ ἐλαιώδη, χαλαστικά τὴν φύσιν πάντα τυγχά-
 νοντα. 8. Ἀντίκειται δὲ τούτοις τὰ στυφοντα, ἅτε το-
 νοῦντα καὶ ῥωννύντα τὸ τῆς γαστρὸς στόμα. πέψις γὰρ
 ῥαδίως ἂν ἀμαρτηθεῖη, μὴ πρὸς ἑαυτὴν περιπτυχθείσης
 10 τῆς γαστρὸς καὶ συνθλιψάσης τὴν ἐναπειλημμένην τροφήν.
 ταῦτα δέ, ὡς εἴρηται, χαλῶντα τὸν τοιοῦτον τόνον τῆς γα-
 στρὸς καὶ ἀπεπτεῖν ταύτην παρασκευάζει. 9. Ἄλλον δὲ
 τρόπον οἱ ἐγκαθήμενοι χυμοὶ τῇ γαστρὶ προσίστανται ταῖς
 πέψεσι, τῷ μὴ ἀμέσως δηλαδὴ ταῖς προσληφθείσαις τρο-
 15 φαῖς ὁμιλεῖν τὴν γαστέρα. καθόσον γὰρ ἂν διαφύγοιεν τὴν
 ταύτης ὁμίλιαν τὰ προσαγόμενα, κατὰ τοσοῦτον εἰκὸς καὶ
 τὴν πέψιν αὐτῶν διημαρτηῖσθαι. 10. Εἰ δὲ καὶ πᾶν
 66 μοχθηροὶ εἶεν οἱ ἐγκαθήμενοι χυμοί, μείζους καὶ αἱ ἀπε-
 ψίαι καὶ τὰ συνεδρεύοντα συμπτώματα φαίνονται. γνοίης
 20 δ' ἂν τούτους τῷ τε βάρει τῆς γαστρὸς καὶ τῶν λοιπῶν
 82 σπλάγχμων, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ταῖς ἐμφαινομέναις τῇ γλώττῃ
 68 ποιότησι τεκμαιρόμενος. 11. Ὁξύτητες γὰρ καὶ στρυφνό-
 τητες, ἀλκυότητες τε καὶ πικρότητες καὶ ἀνώμαλοι ἀηθία
 καὶ παραπλήσιοι ἐρυγαί, ἰχθυώδεις τε καὶ ἰλυώδεις καὶ βρω-
 25 μώδεις καὶ ἀλλόκοτοι ποιοτήτων αἰσθήσεις περὶ τὸν ἄν-
 θρωπον, δῆξεις τε τοῦ τῆς γαστρὸς στόματος, καὶ νυγμοὶ
 καὶ βάρη καὶ τινα παραπλήσια συμπτώματα, ἃ δὴ τοὺς
 ἐπικρατοῦντας ὧδε χυμοὺς σημαίνει. 12. Ὅσα δὲ βάρη
 κεφαλῆς ἐντεῦθεν ἀναφαίνεται, καὶ ἰλιγγοὶ καὶ ἀγρυπνίαι
 30 καὶ ὕπνοι μᾶλλον τοῦ δέοντος, ἤχοι τε περὶ τὴν κεφαλὴν
 καὶ μᾶλλον τὰ ὦτα, σκοτόδινοί τε καὶ θορυβώδεις καὶ κω-
 ματώδεις ὕπνοι, καὶ ἀλλόκοτα ἐνύπνια, μακρὸν ἂν εἴη ἐπι-
 35 ξείναι τῷ λόγῳ, πλὴν ὅσον δι' αὐτῶν σημᾶναι τοὺς ἐπι-
 κρατοῦντας χυμούς. 13. Καὶ ἰλιγγοὶ μὲν καὶ ὀξάδεις ποι-
 35 ὄτητες, τότε ἀδιψον καὶ οἱ κωματώδεις τῶν ὕπνων, βάρη
 60 τε κεφαλῆς καὶ βομβώδεις ἤχοι, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἄλογοι
 ὀρέξεις, τὸν φλεγματώδη χυμὸν ἐπικρατεῖν σημαίνουσιν.

14. Ὁ δὲ ἀλυκὸς χυμὸς, φλεγματοδὴς καὶ αὐτὸς τυγγάνων
καὶ τῆ ἐξ αὐτοῦ ποιότητι τὴν γλῶτταν διατιθεὶς πλεονεκεῖ 83
τῷ διψᾶν ἐμποιεῖν τοῖς ἔχουσιν, οἱ δὲ καὶ πίνοντες ἀκαί-
ρως οὐχ ἤτιον τῶν προτέρων βλάπτονται. 15. Στροφνό-
τητος δὲ περὶ τὴν γλῶτταν αἰσθήσις, καὶ ξηρότητες περὶ 5
τὸ ἅπαν σῶμα, καὶ θορυβῶδεις ὕπνοι, καὶ φοβερά ἐνύπνια,
ἀθυμία τε καὶ φόβοι, καὶ λύπαι ἐξ οὐδεμιᾶς ἀξιολόγου
αἰτίας, τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ μᾶλλον ταῦτα τευμήρια.
16. Αἰήξεις δὲ καὶ νυγμοί, καὶ καρδιαλγίαι, καὶ πικρότητες,
καὶ σκοτόδινοι, ἔτι δὲ ἀγρυπνίαι καὶ ὄξεις περὶ τὴν κεφα- 10
λὴν καὶ τὰ ὦτα ἤχοι, τοῦ πικροχόλου ταῦτα χυμοῦ. 17. Οὐκ
ἀγνοεῖν δὲ δεῖ, ὡς τούτων συμπλεκόμενων συνείρεται καὶ
τὰ ἐξ αὐτῶν συμπτώματα. ἔξεστί γε μὴν ἀπὸ τῶν ἀπλου-
στέρων, καὶ περὶ τῶν συντεθειμένων τευμαίρεσθαι. εἰ δὲ
καὶ εἰς ἀλλοκότους οἶδε κρᾶσεις καὶ ποιότητας καὶ διαφθο- 15
ρὰς μυρίας ἐκτραπέειν, ὁποίας τε καὶ ὅσας οἶει συμπτω-
μάτων συνεστάναι ἰδέας, ὥστε καὶ τὸ πνεῦμα τουτὶ τὸ
ψυχικὸν θορυβούμενον ἐκταράττεσθαι. 18. Ἐὼ γὰρ περὶ
τῶν λοιπῶν νῦν λέγειν πνευμάτων, καὶ ταῦτα καὶ αὐτῶν 68
συναλλοιουμένων, καὶ τὰς ἀπλανεῖς τῆς ψυχῆς κρίσεις καὶ 84
διαθέσεις πλημμελῶς ἐξαγγέλλειν, ὥσπερ εἴ τινα τὴν ἀκοὴν
κακῶς διατεθέντα καὶ παρτυπωτικῶς ἀκούοντα, ὧν ἂν ὁ
κύριος αὐτῷ ἐπιτάτῃ, διαφεύγει τε τὰ πλείω καὶ ἄλλα δρᾶ
ἀντ' ἄλλον, ἅτε πάσχων τὸ αἰσθητήριον. 19. Ἀλλὰ τοὺς
μὲν τοιούτους χυμοὺς οὕτως ἐγκαθημένους διαγνοῦς περὶ 25
τὴν γαστέρα ἰάση, καθὼς ἂν φαίημεν ἐξῆς προϊόντος τοῦ
λόγου. 20. Ἦν γε μὴν καὶ περαιτέρω χωρήσῃσι καὶ μέχρις
αὐτῶν τῶν σπλάγγων ἀφίκωνται καὶ ὠδε στηριχθῶσι, χεῖ-
ρον μὲν τ' ἂν εἴη τὸ πάθος, μάλιστα δὲ ἦν οἱ παχύτεροί
τε καὶ γεωδέστεροι ὠδε ἐναπειλημένοι ὡς χυμοί. 21. Ἐν- 30
τεῦθεν γὰρ τὸ ὑποχονδριακὸν οὕτω καλούμενον πάθος
ἄρχεται ἀναφύεσθαι, χεῖρους καὶ σφοδρότητας τὰς ἀθυμίας
ἐμποιοῦν, βάρους ἐγκειμένου περὶ τὰ σπλάγγνα. καὶ ὕπνοι
δὲ θορυβῶδεις ὠδε καὶ ἐνύπνια ἄγρια ὡς ἐπὶ μελαγχολίας
μελετωμένης. Καὶ ταῦτα μὲν ἰάσαιτο ἂν ταῖς ἐκτεθεισο- 35
μένοις σοι μεθόδοις.

69 *Κε φ. γ'. Περὶ τῶν κατὰ τὸ αἷμα παθῶν.*

85 **1.** Αἷμα δὲ τῷ πλήθει μὲν ἀδικοῦν νωθροῦς τε καὶ
 ἀπνώδεις, ἀποσίτους τε καὶ ἀδίγους ποιεῖ, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ
 ἀλόγως ἰδρῶντας· καὶ ὀλιγοτρόφοις δὲ οἷδε σιτίοις χαι-
 5 ροῦσι μᾶλλον, οὓς κενοῦν τοῦ αἵματος ἄμεινον, ἵνα πάλιν
 ἀρχὴν θρέψεως λαμβάνῃ τὸ σῶμα. πᾶν γὰρ τὸ πολὺ φασί-
 τῃ φύσει πολέμιον. **2.** Ἦν δὲ τύχῃ διαφθαρέν, ἢ οὐσσα-
 πὲν ἀπὸ τινος νόθου θερμότητος, ἢ κακοχύμων ἐδεσμά-
 των, μετρίως μὲν τοῦτο παθόν, μετρίως τινὰς καὶ τὰς
 10 ἀνωμαλίας ποιεῖται. ταῦτά τοι καὶ κενοῦν ὥδε προσήκει
 τὸ μοχθηρόν, καὶ εὐχύμοις ἀναλαμβάνειν τὴν δύναμιν
 τροφαῖς. **3.** Εἰ δ' ἐπ' ἄλλο θεραπείῃ εἶδος, καὶ τῆς οἰκείας
 ἐκσταίῃ ποιότητος, ἐκεῖνα τῶν παθῶν ὑποβάλλει, εἰς ἃ δὴ
 πλεονάσαντες οἱ μεταβεβλημένοι ἀφ' αἵματος χυμοὶ τοὺς
 15 ἀλόγως διατιθέασι. **4.** Τοῦ γὰρ δὴ αἵματος ἤδη μετα-
 βεβλημένου εἰς ἄλλοιον χυμόν, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα
 μολύνεται, καὶ μελαγχολίας ὥδε πάθη συνίσταται, μέτρια
 μὲν ἐπὶ μετρίαις μεταβολαῖς, χεῖρω δ' ἐπὶ μείζοσι. **5.** Φό-
 86 βοι δὲ ἄρα ταῦτα καὶ ἀθυμῖαι, λύπαι καὶ παρανοήσεις,
 20 βάρη τε καὶ νωθρότητες, καὶ ἐκλύσεις, ἄλογοί τε προθυ-
 μῖαι καὶ ἐξαναστάσεις καὶ δειλίαι, καὶ ἀστασίαι λόγων τε
 καὶ πράξεων, καὶ αὐτῶν ἔσθ' ὅτε τῶν μερῶν τοῦ σώματος
 70 ὡςπερ σπωμένων, καὶ πᾶν δὲ ὅ,τι ἀνιαρόν καὶ ἀήδης περὶ
 τὸ γνωστικὸν καὶ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ὧδ' ἄρχεται ἀναφαί-
 25 νεσθαι. **6.** Καὶ τὰ μὲν ἐκ συμπαθείας συστάντα, μετρίω-
 τερά τε καὶ προηγησάμενα ἔχει τὰ ἐπὶ τὰ σπλάγγνα βάρη,
 καὶ ὅσαι περὶ τὴν γλῶτταν ἀήθαι καὶ ποικίλαι ποιότητες,
 καὶ οὐχ ὡσαύτως δὲ ὥδε τὰ πάθη ἐνοχλεῖ, ἐπιτεινόμενά
 τε καὶ κολαζόμενα ἠμδίως ταῖς τυχούσαις διαίταις. **7.** Ὅσοι
 30 δὲ πρωτοπαθοῦντος τοῦ ἐγκεφάλου πάσχουσιν, ἥτοι τοῦ
 παντὸς αἵματος αὐτοῖς εἰς τὸ μελαγχολικὸν μεταβολὴ γί-
 νεται, ἢ τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον δικτυοειδοῦς πλέγματος
 τοιαύτην καταδεδεγμένου ποιότητα, τὰ τοιαῦτα τῶν παθῶν
 συνίσταται. Ὅτε γὰρ ἐγκέφαλος ἐντεῦθεν τρέφεται, καὶ τὸ
 35 ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα τοιοῦτον εἶκός γίνεσθαι. εἰς ἕξιν οὖν ἤδη
 τὸ πάθος μεταστὰν χαλεπώτατον ἰάσασθαι. **8.** Καὶ εἰ μὲν
 87 ὁ μελαγχολικὸς χυμὸς τραπέντος αἵματος συσταίῃ μελαγχο-

λίας εἶδη ποιεῖ πολλῶ γε μετριώτερα τῶν ἀπ' ἀκριβοῦς με- 68
 λαινῆς χολῆς συστάτων. εἰ δὲ ξανθῆς τροπίσης χολῆς ὁ
 μελαγχολικὸς χυμὸς τὴν γένεσιν σχοίη, αἱ θηριώδεις ὧδε
 καὶ ἀγριοὶ παραφροσύναι γίνονται. 9. Τὸ γὰρ τοι δακνω-
 δες τῆς ξανθῆς χολῆς ἔτι περιὸν τῷ γεννηθέντι μελαγχο- 71
 λικῷ χυμῷ ἐρεθίζον τε καὶ διεγείρον τὴν αἴσθησιν, ἀκαθ-
 ἐκτους τε καὶ χαλεπὰς ἐπάγει τὰς διαθέσεις. μὴ πάνυ δὲ
 τραπέντος τοῦ αἵματος εἰς μέλαιναν χολήν, μανίαι μάλ-
 λον συνίστασθαι εἰώθασιν. καὶ μετὰ γέλωτος ὧδε τὸ πλέον
 αἱ παραφροσύναι γίνονται. 10. Καὶ ταῦτα μὲν τῶν πα- 10
 θῶν αἵματος ἀφαιρέσεις καὶ δραστηρίους καθαιρούσι φαρ-
 μάκοις, καὶ δεούσαις διαίταις καταστέλλεται τῷ μακρῷ χρόνῳ
 ἐπικουρίας ἀπολαύοντα τέχνης. 11. Περὶ ὧν κατὰ μέρος
 ἐπεξιέναι μακρὸν τ' ἂν εἴη καὶ τὴν ὑπόσχεσιν διαφεύγει.
 οὐ γὰρ δὴ περὶ παντὸς πάθους καὶ θεραπείας πάσης εἰ- 15
 πεῖν προϋθέμεθα, ὥστ' ἀρκούντως ἂν ἔγη τὰ ῥηθέντα.
 12. Ἐξεσι δὲ τῷ τοῖς ῥηθείσι προσέχοντι καὶ ἀπὸ τῶν
 ῥηθῆντων καὶ περὶ τῶν μήπω φθασάντων ῥηθῆναι, 88
 τεκμαίρεσθαι.

Κεφ. δ'. Περὶ διαφορᾶς ποιότητων καὶ τῶν κατ' αὐτὰς δυνάμεων. 20

1. Ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη προσήκον προσθεῖναι τῷ λόγῳ
 περὶ τε διαφορᾶς ποιότητων καὶ δυνάμεως τροφῶν, ἔτι δὲ
 γυμνασίων καὶ λοιπῶν διαιτημάτων, καὶ ὅσα φαρμάκων
 ἔχει λόγον, ἥτοι τῷ ἀλλοιοῦν καὶ μεταβάλλειν τὰς ἐν ἡμῖν
 ποιότητας, ἢ τῷ ἀποφράττειν τε καὶ καθαιρεῖν, ἢ τῷ συν- 72
 ιστᾶν τε καὶ παχύνειν τοὺς ἐν ἡμῖν χυμούς· οὕτω γὰρ
 ἀποδοθέντος τοῦ λόγου, τέλος ἂν ἢ κατ' αὐτὸν ὑπόθεσις
 σχοίη. 2. Ἀλλὰ γὰρ προδιαληπτέον περὶ τῶν ἀναφαινο-
 μένων ποιότητων ταῖς τε τροφαῖς καὶ τοῖς φαρμάκοις,
 ὅποιας ἐκάστη αὐτῶν δυνάμεως πέφυκεν· εἰδ' οὕτως περὶ 30
 τῶν κατὰ μέρος τροφῶν καὶ φαρμάκων καὶ λοιπῶν διαιτη-
 μάτων καθὼς ἂν ὁ λόγος προῖὼν διασκευάσειε. 3. Τῶν
 μὲν οὖν ποιότητων αἱ μὲν ἀπλᾶ φαίνονται ἐν τοῖς κατὰ
 μέρος εἶδεσι τῶν τροφῶν καὶ φαρμάκων· αἱ δ' αὖ συμπε-
 πλεγμέναι καὶ αἱ μὲν ἐπιτεταμέναι, αἱ δ' ὑφείμεναι. καὶ 35
 αἱ μὲν εἰς τὸ αὐτὸ τῆς δραστητικῆς ποιότητος κεκραμέναι

89 ἀποτείνονται, αἱ δ' εἰς τὰ ἀντικείμενα· καὶ πολλὰς ἂν ἴδοις
 διαφορὰς αὐτῶν τὰς κατὰ μέρος ἐξετάζων ποιότητας. 4. Ἡ
 μὲν οὖν τῶν ποιότητων γλυκεῖα, ἢ δὲ λιπαρά, ἢ δ' ὀξώδης,
 στυφουσα δὲ ἑτέρα, καὶ ἀλμυρὰ ἄλλη, καὶ μετ' αὐτὴν πι-
 5 κρὰ, εἶτα δριμύεια. καὶ αὐταὶ μὲν ὡς γενικαὶ τινες ποιό-
 τητες κατὰ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν εἰσι, κἄν τινες δ' ὡσιν
 73 ἕτεροι μὴ δοκοῦσαι τοιαύδε, ἀλλ' οὖν τῷ κοινῷ λόγῳ κἀ-
 κῆναι ταύταις συνεισάγονται. 5. Αἱ μὲν γὰρ ὑδατώδεις
 γλυκύτητες, τῷ κοινῷ λόγῳ τῶν γλυκίων συγκαταλέγονται·
 10 αἱ δ' ἐλαιώδεις ποιότητες τοῖς λιπαροῖς συννοοῦνται. ὡσπερ
 ὑπὸ τὴν στυφουσαν ποιότητα τὰ τε αὐστηρὰ καὶ στυφνὰ
 εἶδη ἔνεστι τῇ κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφορᾷ φαι-
 νόμενα. 6. Ἐξω μέντοι τῶν ἠριθμημένων ποιότητων ἤθη-
 θείην ἂν ἢ δ' ὑδατώδης καὶ ἢ στυφῆς ἐμφανῆ τινα αἰ-
 15 λιώσιν μὴ διδοῦσα τῇ γλώττῃ. οἰκίαι δὲ καὶ αὐταὶ τὸ
 πλέον ἡμῖν φαινόμενα καὶ ἐν πολλῷ τῷ πλάτει θεωρού-
 μεναι. 7. Τὴν δὲ οἰνώδη κρᾶμά τις ἂν φαίη ποιότητων
 90 διαφορῶς συνερχομένων, μυρίας δὲ δεχομένην διαφορὰς,
 καὶ ἐπὶ ταύτην ἢ ἐκείνην τῶν ποιότητων ἐκκλίνουσαν.
 20 8. Καὶ στυφὴ μὲν φαμεν, ἣτις ἐν τε δημητρείοις καρποῖς
 καὶ χεδροποῖς καὶ τοῖς ὁμοίοις ἀναφαίνεται· ὑδατώδης δὲ
 ὅποια ἐν λαγάνοις καὶ βοτάναις καὶ τισὶ καρποῖς ἢ ῥίζαις
 ἀναφαίνεται, κατὰ μηδὲν τὴν αἴσθησιν ἀλλοιοῦσα. 9. Καὶ
 ταύτην μὲν τὴν ποιότητα πρὸς τὴν ἡμετέραν σύμμετρον
 25 τε καὶ εὐκρατον ἀντεξεταζομένην ψυχρὰν ἤδη φαμέν, ἐπὶ
 συγγῶ τῷ πλάτει θεωρουμένην. 10. Ἡ μετ' αὐτὴν δέ,
 ἣν φαμεν ὑδατώδη γλυκύτητα, κατὰ τοσοῦτον ἐκπεφευγέ-
 74 ναι δοκεῖ τὴν ψύξιν τῆς ἀπλῆς ὑδατώδους ποιότητος, καθό-
 σον ἂν οἰηθῆς προσλαβέσθαι ταύτην γλυκύτητος. τῇ δὲ
 30 συμμέτρῳ καὶ αὐτῇ κρᾶσει θεωρουμένη, ψυχρὰ πως με-
 τρώως εἶναι λέγεται ἀμφότεραί γε μὴν ὑγρότεροι τοῦ συμ-
 μέτρου. 11. Ἡ δ' ἀκριβῶς γλυκεῖα σύμμετρος μὲν τῇ
 κρᾶσει, καθόσον δ' ἂν τύχη ἐπιταθείσα, προσκτάται μὲν
 τινα μᾶλλον τοῦ συμμέτρου θερμότητα, ὑφαιρεῖται δὲ τι
 35 τῆς συμμέτρου ὑγρότητος. 12. Τὰ δὲ γε λιπαρὰ τε καὶ
 ἐλαιώδη, καὶ αὐτὰ σύμμετρά τε καὶ ἠδέα τῇ φύσει ὄντα,
 91 τό τε χαλᾶν καὶ ἀνίεναι τὰ συντεταμένα δύναμιν ἔχει.

πλεονεκτεῖν δὲ πως τῶν γλυκέων δοκεῖ, ἀκριβεστέρως ἐπὶ
 αὐτοῖς τῆς πέψεως γεροντίας· ἀμφοτέρω δὲ παλαιούμενα
 προσκτάται μὲν πλείω θερμῆν, ὑφαιρέται δὲ τι πλεον τῆς
 ὑγρότητος. 13. Καὶ τὰ μὲν ἀκριβῶς γλυκέα, προϊόντα πι-
 κροῦται εἰς τὴν ἀντικειμένην μεταπεσόντα ποιότητα, ἐπεὶ
 μὴ ἔχει ἐπίτασιν δέξασθαι. 14. Τὰ λιπαρὰ δὲ εἰς τὴν
 κρισσώδη τε καὶ οὐκ οἶδ' ὅτι ἂν εἰπὼν δικαίως φαίην τῆς
 κατ' αὐτὰ αἰσθήσεως, οἰκείου μὴ ἐπικειμένου ταύτῃ ὀνό-
 ματος. τὰ παραπλήσια δὲ πάσχει καὶ τῷ ἐξωθεν πυρὶ ἐπὶ
 πολὺ ἐψόμενα, οὐχ ἦντον δὲ καὶ τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ ἐν- 75
 διατρίψαντα, καὶ μάλιστα ἦν πρὸς τὸ δριμύτερον αὐτὸ
 ἀποκλίνη. 15. Ὁξώδης δὲ ποιότης λεπτομερῆς οὖσα ἐν
 ψυχραῖς ποιότησιν, ἔχει μὲν τὸ τέμνειν τε καὶ μετρίως
 λεπτύνειν. ξηραίνειν δὲ οὐκ ἔλαττον πέφυκε. 16. Τὰ αὐ- 10
 στηρὰ δὲ μετρίως μὲν στύφει καὶ συνάγει καὶ παχύνει τὴν
 ὕλην, καὶ τοιοῦν ἤδη τὰ κεχλασμένα πέφυκε, παχυμερῆ τε
 ὄντα ἤδη καὶ ψύχοντα καὶ ξηραίνοντα. 17. Ἐπιταθείσης
 δὲ τῆς κατ' αὐτὰ ποιότητος τὰ στηρῆν ἀναφαίνεται μάλ- 92
 λον ὄντα παχυμερῆ καὶ σφοδρότερον ξηραίνοντα. 18. Τὰ
 δὲ γε ἄλυκά θερμότερα τῶν τε γλυκέων καὶ τῶν λιπα- 20
 ρῶν τυγχάνοντα μὴ πολλῷ ξηρότερα, καὶ πως λεπτομερῆ
 καὶ ἰσχαντικά τὰς ἐμπλεούσας ἀναπίνοντα ὑγρότητας.
 19. Ἐπιτεταμένα δ' οἶον ἄλυκά τὰ μικρά, θερμὰ μὲν καὶ
 αὐτὰ καὶ ξηρὰ τυγχάνοντα, κατὰ τὸ ῥύπτειν δὲ τῶν ἄλυ- 25
 κῶν πλεονεκτοῦντα· ὥσπερ αὐτὰ δριμεία πάντων μὲν μάλ-
 λιστα θερμὰ καὶ ξηρὰ, οὐχ ἦντον λεπτομερῆ δὲ καὶ εἰς τὸ
 βάθος ῥαδίως διαβαίνοντα καὶ τέμνοντα καὶ λεπτύνοντα
 καὶ ἀποφράττοντα καὶ ἐκκυροῦντα. 20. Ἄλλ' ὁ μὲν κοινὸς
 λόγος περὶ ποιότητων ἀπλῶν ὡδὲ πη συμπληρούσθω. ἔξεστι
 δὲ τῷ βουλομένῳ ἀπὸ τῶν ἀπλῶν καὶ περὶ τῶν συντεθει- 30
 μένων ἔχειν διαγινώσκειν. εἰσὶ γὰρ [εἰσὶ] μυρία ἐναντίας
 τε καὶ διαφόρους ἐν αὐτοῖς ποιότητας ἔχοντα, ἅπερ εἴ τις 76
 μετ' ἐπιστάσις σκοποῖη, εἰς καιρὸν ἂν χρῆσαιτο, καὶ τοῖς
 ὑπὲρ ἐναντίων πάσχοι βοηθῶν. 21. Καὶ τοῦτ' ἰδοῦσα ἡ
 πάντα ἀρίστη τέχνη μιμεῖται συμπλοκὰς καὶ κράσεις μη- 35
 χαυμένη ποιότητων, κατὰ τὰς φαινομένας εἴ τε πόαις 93
 καὶ καρποῖς καὶ τοῖς λοιποῖς ἀπλοῖς σώμασιν, ὡς ἂν ἰώτο

τὰ ποικίλα τε καὶ συμπελεγμένα τῶν παθῶν. 22. Τὰ γε μὴν αιτώδη καὶ ὅσα ἐν τροφῆς ἀπλῆς λόγῳ φέρεται οὐ κατὰ τὰς ποιότητας θεωρεῖται, εἰ μὴ που τύχοι καὶ τὸ τοιοῦτόν τι ταύταις συναναφαινόμενον· τῇ δὲ κατεργασίᾳ καὶ ἐψήσει καὶ τῷ πάχει καὶ λεπτότητι ἕκαστον δοκιμάζεται. 23. Τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπει ταῖς ἐψήσεσι καὶ τῇ ἀρτύσει ὡς ἀηδὴ ἐντεῦθεν ἢ σκληρὰ τῷ τροφεμένῳ φαίνεσθαι, καὶ χρόνου πλείονος εἰς πέψιν δέεσθαι. 24. Ὅσα δὲ ζωώδη, τὰ μὲν μείζω τε καὶ σκληρότερα καὶ γεωδέστερα, τὰ δ' αὖ οὐχ οὕτως· καὶ αὐτὰ δ' αὐτῶν ταῖς τε εὐσαρκίαις καὶ ἡλικίαις διενήνοχεν, ἔτι δὲ διαίταις καὶ γυμνασίαις. τὰ πάντα δὲ ταῖς οὐκείότησι τῶν κρᾶσεων δοκιμάζεται, ὡς μὴ τοῖς πᾶσι τὰ αὐτὰ δοκοῦντα πρόσφορα, ἄλλα δ' ἄλλοις ἀναλογία κρᾶσεων καὶ γυμνασίων ἐφαρμοζόντα φαίνεται· ὥστε εἰ μὴ τις τὰς κατὰ μέρος αὐτῶν διαφορὰς εἰδέη καὶ τὰς ἐφ' ἃς ἀρμόζουσι κρᾶσεις, μάτην ἂν ἐπιχειροίη διαίταιν. 25. Ἴν' οὖν μηδὲ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος εἴη ἐλλείπων ὁ λόγος, προσαποδοθήσεται καὶ τούτων τὰ δέοντα. τάχα γὰρ ἂν καὶ ἑτέροις ἐντυχοῦσι λυσιτελήσαι ἢ πραγματεῖα. 26. Ἄμειλοι μὴδ' ὅσον ἐπὶ τοῦθ' ἤκει τὸ μέρος, μέμφεσθαι σε δίκαιον ἡμῖν, εἰ τι καὶ περὶ κρεῶν ἐροῦμεν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου, πάλαι σε τοιαύτης ἀποσχόμενον τροφῆς τῷ τοῦ σχήματος ἀξιώματι. τάχα γὰρ ἂν καὶ ἑτέροις ὑποθοῖο τὰ συνοίσαντα τῇ περὶ ταῦτα μεθόδῳ, πρόνοιαν μὲν αἰεὶ ποιούμενος διαίτης βίου εὐσχήμονος, καὶ ἀρετῆς ψυχῆς, οἷς ἂν εἰς ὀμιλίαν γένοιο, οὐκ ἀπαναινόμενος δὲ καὶ ὅσα ἂν δοκοίη ἐς ὑγίειαν λυσιτελεῖν ἀνθρώποις ὑποτίθεσθαι· ταῦτά τοι εἰκὸς μὴδ' ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἄκαιρόν σοι τὸν ἡμέτερον λόγον φαίνεσθαι. 27. Ἐπεὶ δὲ καὶ πολλαὶ τε καὶ ποικίλαι ἡμῶν πεφύκασιν αἱ τροφαί, διαφόρως δὲ σκευαζόμεναι ἔτι πλείους αὐτῶν δοκοῦσι, πόθεν ἂν εἴη προσήκον μᾶλλον ἐνάρξασθαι, ἢ ὄθεν ἄμεινον; ἄμεινον δὲ ἀπὸ τῶν κοινοτέρων, καὶ οἷς μικροῦ δεῖν πάντες ἀνθρώποι κέχρηνται.

Κεφ. ι'. Περὶ σιτωδῶν τροφῶν καὶ ὀσπρίων καὶ τῆς κατ' αὐτὰ διαφορᾶς.

1. Σίτος τοίνυν (αὕτη γὰρ ἡ κοινὴ τοῖς πλείοσι τῶν ἀνθρώπων τροφή) εἰς ὧν καὶ ὁ αὐτὸς τῷ εἶδει, οὐκ αἰεὶ

ὁ αὐτὸς φαίνεται τῇ δυνάμει. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν πυρ-
 ρὸς ἢ ναστὸς ἢ ἀμφοτέρα φαίνεται, ὁ δ' αὖ λευκὸς καὶ
 κουφός, καὶ ἢ ἕρυσσὸς ἢ πλήρης. 2. Οὐκ ὀλίγας δ' ἔχεις
 ἐντεῦθεν καταμαθεῖν διαφοράς· οἱ μὲν γὰρ πυρρότεροι
 καὶ θερμότεροι δοκοῦσι (καὶ τοῦτ' εἰδέναι θέμις, ὡς
 ἐν τοῖς ὁμοειδέσι θερμότερα δοκεῖ τὰ πυρρότερα), οἱ δὲ
 ναστότεροι, δυσκατεργαστότεροι καὶ πολυτροφώτεροι, ὥσ-
 περ οἱ ἕρυσσοί τε καὶ ἰσχνοὶ δι' ἀμαρτίαν μᾶλλον τῆς
 κατ' αὐτοὺς δυνάμεως γίνονται. 3. Καὶ τοῖς μὲν γυμνα-
 στικοῖς μᾶλλον οἱ ναστότεροι αἰρετέοι, αἰεὶ διαφορομέ- 79
 νοις σφοδρότερον καὶ στερεωτέρας διὰ τοῦτο τροφῆς χρή-
 ζουσιν. ὅσοις δὲ ἡ δίαιτα ἐν ἀγυμνάσῳ καὶ ἀταλαιπώρῳ
 βίῳ, οἱ τε κουφότεροι καὶ οἱ μηδὲν διημαρτημένον ἐν τῇ
 κατ' αὐτοὺς πεπάνσει ἔχοντες. ἀσθενεῖς γὰρ οἷον οἶδε καὶ
 ἀτέλεις. 4. Ἄμεινον δὲ μῆτ' ὁσμῆς τινος ἀλλοτρίας μετέ- 96
 χειν τούτους, οἷα εἰκὸς συμβαίνειν ἐν τῶν κατ' αὐτοὺς
 μεταλαμβάνειν ἀποθηκῶν, μῆτ' ἐγκαταμεμίχθαι τούτοις
 ἀλλότρια σπέρματα. 5. Ἐπεὶ δέ σοι ὁ κούφος σίτος μᾶλ-
 λον αἰρετέος δοκεῖ, καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν ὡσαύτως κείσθω.
 τοῖς μὲν γὰρ γυμναστικωτέροις τὰ παχύτερα δοτέον καὶ 20
 πολυτροφώτερα· τὰ κουφότερα δὲ καὶ ὀλιγοτροφώτερα τοῖς
 ἀταλαιπώρως βιοῦσι. 6. Ἄσθ' δέ σε λοιπὸν καὶ περὶ τῶν
 κατὰ μέρος ἐπ' αὐτοῦ λεγομένων ἀκοῦσαι. καὶ χλωροῦ μὲν
 εἶναι ὄντος, εἴ τις αὐτοῦ σπάσαι, μετρίον μὲν μετρίως ἂν
 καὶ βλαβεῖη. εἴτι γὰρ ὑγρότερος ὢν οὐκ ἐφίσταται τοῖς 25
 σπλάγγνοις, ἀλλ' ὑπέισι, μηδὲν κακὸν διαθείς· πλεονάσας
 δὲ ἀδικεῖ, μείζονος κατεργασίας δεόμενος. μετρίως δ' ἐφθοῦ
 εἴ τις συνεχῶς μεταλαμβάνει, μεγίστοις ἂν ἀλοίη πάθεισιν,
 ἀταλαιπώρου βίου τυχῶν. τὸ πλεόν γὰρ ὁμός τε καὶ ἀκατ-
 ἐργαστος ὢν, ἐναπομένει τοῖς σπλάγγνοις. ἐκεῖθεν δ' ὥσπερ 30
 ἀηδῆς πηγῇ ἐπὶ τὰ λοιπὰ τοῦ σώματος ἢ τῶν χυμῶν ὁμότης
 μερισθεῖσα οὐ μετρίως ἀνιᾶ τὸν πᾶσχοντα. 7. Ἐπισημέ-
 νος δὲ ὢν καὶ ἀκριβῶς ἠψημένος, ὁποῖον μετ' ἐλαίου ἢ
 στέατος σκευάζοντες ἐσθίομεν, πολλῶ γ' ἀμείνων. 8. Ἀκρι- 97
 βῶς δὲ αἴτου ἀηλεσμένου, τὸ μὲν αὐτοῦ λεπτότατόν ἐστιν, 35
 ὃ δὴ καὶ παιπάλην καλοῦσι, τὸ δ' αὖ παχύτατον, ὃ καὶ
 πιτυρῶδες φασιν· ἐν τῷ μεταξὺ δ' ἀμφοῖν τὸ τ' ἄλευρον

οὕτω καλούμενον, καὶ ἡ σεμιδαλις, ἀδρομερεστέρα μὲν ἀλ-
 φίτων οὔσα, καθαρωτέρα δέ. 9. Καὶ τὸ μὲν ἐξ ὄλων κα-
 θαρώτερον τοὺς σιλιγγίτας οὕτω καλουμένους ἄρτους ποιεῖ.
 τοὺς δ' ἐξ αὐτῆς ὀνομασμένους σεμιδαλίτας σεμιδαλις, ὡς-
 περ πιτυρίας τοὺς ἀφρημένους τὸ καθαρώτερον, συγκομι-
 στοὺς δὲ τοὺς μόνον τὸ πιτυρῶδες ἀφρημένους. 10. Οἷδε
 δὲ πάντες ἤτοι μεθ' ἄλων καὶ ζύμης σκευάζονται, ἢ χωρὶς
 τούτων· καὶ ἢ ἐν ἱπνοῖς καὶ κριβάνοις, ἢ ἐν σποδῶ. ὡν
 τοὺς μὲν ἱπνίτας ἢ κριβανίτας φασί, τοὺς δ' ἐγκροφίτας
 αἶτε τῆ σποδῶ ἐγκρομμένους κατὰ τὴν ἔψησιν. 11. Ἀμεί-
 νους δὲ τῶν μὲν σκευαζομένων οἱ μεθ' ἄλως καὶ ζύμης,
 τῶν δ' ἐψομένων ἱπνίται τε καὶ κριβανίται. ἀμιγείς γὰρ
 ὄντες σποδοῦ καὶ τοιαύτης τινὸς ἑυπαρίας πολλῶ γ' ἀμεί-
 νους κρίνονται. 12. Ζύμη δὲ καὶ ἄλλες τὰ μάλιστα λυσι-
 98 τελεῖν περὶ κάσιν, ὅτι μὲν ἐν αὐτοῖς περιττωματικὸν ἐκ-
 81 δαπανῶντες, πέψιν δὲ τινα ἐντιθέντες καὶ κατεργασίαν
 καλλίω τοῖς προσπεφυραμένοις ἀλεύροις. τὰ γὰρ χωρὶς ἄλων
 ἢ ζύμης γινόμενα πλείονος ἰσχύος δεόμενα ἐπὶ τῷ πεφθῆ-
 ναι καὶ γυμναστικοῦ τινος σώματος οὐχ αἰρετέα σοι ἐξηλ-
 20 λαγμένῳ τὴν πᾶσαν διαίταν. 13. Ἀμείνους οὖν πάντων
 ἄρτων οἱ σιλιγγίται, τροφιμώτατοι ὄντες· δεύτεροι δὲ οἱ
 συγκομιστοί· ἐν τῷ μεταξὺ δ' αὐτῶν οἱ σεμιδαλίται. φαν-
 λότατοι δὲ οἱ πιτυρίαι πᾶν μὲν βραχέϊαν τροφήν τῷ σώ-
 ματι δίδόντες, ῥαδίως δ' ὑπερχόμενοι, εἰς μελαγχολικὸν δὲ
 25 χυμὸν ἐτοιμῶς τρεπόμενοι. 14. Οἱ δὲ δὴ σιλιγγίται τὸ
 καθαρώτατον ὄντες τοῦ σίτου καὶ καθαρωτάτην τροφήν
 τῷ σώματι παρέχουσι. σεμιδαλίται δὲ ἀδρομερεῖς τυγχίνον-
 τες, κἄν ὡς καθαρῶ καὶ οἷδα αἵματος γεννητικοί, ἀλλ' οὖν
 κατεργασίας πλείονος εἰς πέψιν δεοῦται. ἐν τῷ μεταξὺ
 30 δ' αὐτῶν εἰς ἐπιτηδειότητα χρήσεως καὶ ἀλνπότερος ὁ συγκο-
 μιστός λεγόμενος ἄρτος. οὔτε γὰρ κατὰ τὸν σεμιδαλίτην
 99 δύσπεπτος, οὔτε κατὰ τὸν σιλιγγίτην πολύτροφός τε καὶ
 ἐμπλαστικός. 15. Οὐκ ἀγνοεῖν δὲ δεῖ ὡς ἐξοπηθέντες ἄρ-
 100 τοι ἢ ἔνωμοι τυγχάνοντες κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀποτυχίας
 35 καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν λείπονται. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ παντός
 ἄλλου ἐδέσματος δεομένου ἐψοῦσθαι συννηπακούεσθαι χρῆ-
 82 16. Ἄ δ' ἐξ ἀλεύρου ὕδατι πεφυραμένου ἄμ' ἐλαίῳ ἐν

τηγάνῳ ἔφροντες σκευάζουσιν ἄνθρωποι, πολύτροφα μὲν
 καὶ στερεὰν τροφήν διδόναι, πᾶν δὲ ἰσχυροῦ στομάχου
 δέονται. καὶ γυμναστικοῖς μᾶλλον καὶ ἄρμόζει σώμασιν,
 ἐν ἄλλοις τὸν ὤμὸν ῥαδίως γεννῶντα χυμὸν. 17. Καὶ τὸν
 μὲν περὶ σίτου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζομένων λόγον
 ὡδ' ἂν ἔχοις μαθῶν. μετὰ δὲ σίτον κριθή· ἀγαθὴ γὰρ
 φησὶ τις μάζα μετ' ἄρτον. 18. Ἦττον οὖν τρέφει, μᾶλ-
 λον δὲ ῥύπτει κριθή. καὶ ψυχρὰ ἤδη πέφυκε καὶ τῶν ἄλλων
 σσιωδῶν καρπῶν ἀμείνων. ὁ δ' ἐξ αὐτῆς χυλὸς σκευαζόμε-
 νος καὶ πᾶν εὐχρηστος ὑγιαίνουσί τι, ἦν δριμύτεροι ὡσί, 10
 καὶ πυρέττουσι, ψύχων τε καὶ ὑγραίνων. 19. Σὺ δὲ χρῆ-
 σαι οὖν ἐν ὥρᾳ θέρους πιόσας τε καὶ ἀκριβῶς ἐψησας, καθά- 201
 καὶ τὴν ἀθάραν σκευάζομεν. εἰ δὲ καὶ τὸν ἐκ τῶν ἀμυγδά- 100
 λων προσεπιβάλοις χυλόν, ἀμεινον ἂν οὕτω ποιήσας ἔδεσμα,
 κοῦφόν τε ὄν καὶ εὐχυμον καὶ εὐπεπτον, λεπτυντικόν τε 15
 καὶ ῥυπτικόν καὶ ὅλως χρῆσιμον. ἀμείνους δὲ κριθαὶ αἱ λευ-
 κότεραι καὶ εὐτραφέστεραι καὶ μὴ τινος ὄζουσαι. 20. Ζεῖα
 δὲ κοῦφον μὲν καὶ αὐτὴ ἔδεσμα, πιόσομένη τε καὶ ἐψο- 83
 μένη κατὰ τὴν ἀθάραν, οὔτε δὲ ἀκραιφνὲς πᾶν γεννᾷ
 αἷμα πέφυκεν οὐδ' ἰκανῶς τρέφειν. ἀμέλει οὐδ' ἰσχύον τινα 20
 τῷ σώματι ἐντίθησι. χρῆσαι δ' ἂν ποτε καὶ αὐτῇ κοῦ-
 φου χρῆζων ἔδεσματος. 21. Κέγχρος δὲ κατὰ ζεῖαν οὔσα
 ὀλιγότερος, πλεονεκεῖ τῷ μᾶλλον στάσιμόν τι ἔχειν καὶ
 γεννᾷ πνεύματα, ἧς τὴν χρῆσιν φεύγειν σε δίκαιον, εἰ
 μὴ που τῶν ἀμεινόνων σπάνις κατέχει. 22. Κύαμοι δὲ 25
 αἷμα παχὺ γεννῶντες καὶ πνεύματα τοιαῦτα ἀπέστωσαν
 τῆς κατὰ σε διαίτης, κἂν ἄλλως ῥυπτικοὶ δοκῶσι καὶ τρό-
 φιμοι. εἰ δὲ που δεήσει χρῆσασθαι σε τούτοις τὸ ἐξ αὐτῶν
 ἔτινος ἀμεινον, μᾶλλον τε ῥυπτόν καὶ τὸ πλέον τοῦ πνεύ-
 ματος ἐν τῇ ἐψησει διαφοροῦν· εἰ δὲ προσεπιμίξειας αὐτῷ 30
 καὶ τινα τῶν ἀψύων καλουμένων σπερμάτων, ἔτι δὲ μέ- 101
 λιτος, μάλιστα ἂν τὴν ἐξ αὐτῶν κολάσεως βλάβην. 23. Χεί- 101
 ρους δ' αὐτῶν οἱ φάσηλοι, θερμοὶ τε ἤδη ὄντες καὶ γεώ-
 δεις καὶ ἐκταρατικοί, ὡς φασί, τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον 84
 πνεύματος, καὶ δυσόνειροι. 24. Ἐρέβινθοι δὲ ἰσχυροτέρων 35
 μὲν τροφήν τῷ σώματι παρέχουσι καὶ καθαρὰν μετρίως,
 φρυαδεις δὲ ἄλλως καὶ πλείονος ἰσχύος στομάχου δεόμενοι.

ὁ δ' ἐξ αὐτῶν ζωμὸς ἀμείνων, ῥυπτικός ὢν καὶ διουρη-
 τικός τῷ μετέχειν τινὸς ἀλμύδους ποιότητος, ὥστε τούτῳ
 μᾶλλον τῆς οὐσίας αὐτῶν χρησιτέον. 25. Ὅρουζα δὲ θερ-
 μὸν μετρίως καὶ ξηρὸν ἔδεσμα τροφιμὸν τε καὶ ἐμπλαστι-
 5 κόν. διὰ χρόνου δὲ λαμβανόμενον οὐδὲν ἂν ἀνιαρὸν τῷ
 σώματι ἐπαγάγοι. 26. Φακὴ δὲ χειρίστον ἐν ὄσπριοις ἔδεσμα,
 παχύ τε καὶ γεῶδες καὶ μελαγχολικὸν γεννώσα αἷμα· ἐπέχει
 τε τὴν γαστέρα δις ἢ τρίς καὶ πλέον ζεσθεῖσα καὶ ἐκχυ-
 θεῖσα τὸν ζωμόν· μὴ γὰρ οὕτω σκευασθεῖσαν λαπάττει
 10 μᾶλλον τὴν γαστέρα φασί. 27. Καὶ τούτου μὲν ἀφεκτέον
 ὡς χειρίστου ἔδεσματος, καὶ ἀγρόταις μᾶλλον προσήκοντος·
 102 ἐπ' ἄλλα δὲ τὸν λόγον τρεπτεῖον ἱκανῶς ἐνδιατρίψαντα τῷ
 περὶ σιτωδῶν καὶ χεδροπῶν λόγῳ. 28. Ἐξεστὶ δὲ ἀπὸ τῶν
 ῥηθέντων καὶ περὶ τῶν μὴ διαληφθέντων διαγινώσκων.
 15 ἐν πᾶσι δὲ ἀμείνω τὰ χλωρὰ ἔτι πραεῖαν ἔχοντα ὑγρότητα.
 τῷ χρόνῳ γὰρ καὶ ταύτην ἀποβάλλοντα, παχυμερέστερά τε
 γίνεται καὶ γεωδέστερα. ὥσπερ δ' ἀμείνω τῶν ξηρῶν τὰ
 ἐνικμα, οὕτω καὶ τῶν ὠμῶν τὰ ἐφθιά, καὶ τὰ πεπασμένα
 τῶν μὴ τοιούτων. 29. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἀπὸ γῆς τούτων καὶ
 85 αὐτοσχεδίων ἔδεσμάτων καὶ ἀπλῶν σοι μέλει λιτὸν ἀνηρη-
 μένῳ βίον ἐφεξῆς μετὰ τὸν τῶν ὄσπριων λόγον περὶ λαχά-
 νων καὶ ὀπωρῶν καὶ ὀπωρῶν εἰπωμεν· εἶθ' οὕτως περὶ
 ζῳῶν καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν χρήσεως.

Κε φ. ε'. Περὶ λαχάνων καὶ ὀπωρῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὰ διαφορᾶς·

25 1. Καθόλου τοίνυν ἐπίστασθαι χρὴ ὡς ἅπαν λάχανον
 λεπτόν καὶ ὑδατώδες αἷμα γεννᾶν πέφυκε, τοῖς ἀπὸ τῶν
 παχυτέρων δηλονότι ἔδεσμάτων αἷμασι παραβαλλόμενον.
 ἄλλο δ' ἄλλου διενήνοχε κατὰ τε ποιότητα καὶ εὐχυσίαν
 καὶ τινα πλεονεκτοῦσαν ιδιότητα. 2. Καὶ κράμβη μὲν ὡς
 10 30 ἐν λαχάνοις ἐξεταζομένη μετρίως θερμὸν ἔδεσμα, μᾶλλον
 103 δὲ ξηρὸν. αὕτη ζεσθεῖσα καὶ μὴ ἐκχυθεῖσα λαπάττει τὴν
 γαστέρα. τετράκις δὲ ἢ καὶ πλέον ἐκχυθεῖσα τὸν ἐν αὐτῇ
 χυλὸν κᾶπειθ' οὕτως βρωθεῖσα μᾶλλον ἐπέχει τὴν γαστέρα.
 καὶ οὐδὲν θαναμαστόν, τοῦ μὲν χυλοῦ ῥυπτικὴν ἔχοντος δὴ-
 35 ναμιν, τῆς δ' οὐσίας αὐτῆς στασίμου τυγχανούσης ἔδεσμα-
 τος. μελαγχολικὸν δὲ τὸ πλέον ἦδε γεννᾶ χυμόν, ὥστε

μηδὲ ταύτη σε κεκοῖσθαι θέμις, εἰ μὴ λιμὸς βιάσαιο.
3. Τεύτλον δὲ πολλῶ γ' ἄμεινον κράμβης. οὔτε γὰρ με-
 λαγγολικὸν ἀπογενῆ χυμὸν κατὰ τὴν κράμβην, καὶ τὴν
 γαστέρα λαπαίπει τῷ ἐνόντι ταύτη νιτροῦδει χυμῷ· μετρίως
 δὲ καὶ τοῦτο θερμὸν λάχανον. **4.** Λι δ' ὑπέρυθροί τε καὶ 5
 ἐρυθραὶ ῥίζαι τοῦ τεύτλου τροφιμώτεραι τε καὶ παχύτερον 86
 αἷμα πολλῶ τῶν φύλλων γεννώσι, πλεονεκτοῦσι δὲ τῷ φύ-
 σαν ἐμποιεῖν· ἄλλως δὲ ῥαδίως ὑπεξέρχονται, καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ αὐταῖς χρηστέον ἐνίοτε. **5.** Ἀνδράγγη δὲ καὶ ἀτραφάξυς
 ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν λάχανον θερμοῖς κράσεσι καὶ ὄραις χρή- 10
 σιμον, λεπτὸν δὲ καὶ ὑδατώδες αἷμα ἀπογενῆ. ψυχροῖς
 δὲ σώμασιν ἄθετον. **6.** Σέρρις δὲ καὶ αὐτὴ ψυχρὸν ἔδεσμα
 καὶ τοῖς θερμοῖς λυσιτελοῦν κράσεσιν. αἷμα δὲ καὶ αὕτη 104
 λεπτόν, καθαρώτερον δὲ ἀτραφάξυς γενῆ. εὐστόμαχον δὲ
 ἄλλως λάχανον καὶ τονωτικὸν τοῦ ἥπατος, ἰδί' ἦν μετρίως 15
 ἔχει στυφύοιτα. **7.** Θριδακίνη δὲ πολλῶ γε ψυχροτέρα καὶ
 ὑγροτέρα, λεπτόν δὲ καὶ αὐτὴ καλῶς πεφθεῖσα καὶ καθα-
 ρὸν γενῆ αἷμα, ὕπνον τε ῥαδίως ἐμποιεῖ, ψύχει τε καὶ
 ὑγραίνει τὸν ἐγκέφαλον. οὐ δεῖ δὲ ταύτη κατακεκοῖσθαι
 πλέον ὑγραίνουσα τε καὶ ψυχούσα τὸν ἐγκέφαλον καὶ διὰ 20
 τοῦτο τὸ συντεταμένον τῶν κατ' αὐτὸν ἐνεργειῶν χαλῶση.
8. Ραφανίς δὲ ἢ μὲν ἀγρία δριμυτέρα καὶ διὰ τοῦτο φαρ-
 μακώδης, τέμνουσα καὶ λεπτύνουσα τοὺς ἐν τῷ στομάχῳ
 καὶ τοῖς σπλάγγνοις χυμούς, ἄλλως δὲ δύσπεπτον ἔδεσμα. 87
 κατὰ πάντα δὲ μετριοτέρα ἢ κητενομένη, ὥστε οὐδὲ ταύτη 25
 δεῖον κεκοῖσθαι κατὰ τὰ λοιπὰ δριμεία, ἐξοπτίωση καὶ δρι-
 μυτιτούση τὸ αἷμα, εἰ μὴ που ὡς ἐν φαρμάκου λόγῳ χρή-
 σαιτ' ἂν τις αὐτῆ. **9.** Σέλινα δὲ καὶ μάρραθρα καὶ εἴ τι
 τοιοῦτο, θερμὰ μὲν καὶ ξηρά, διουρητικά δὲ καὶ ἀπο-
 φρακτικά, ἄλλως δὲ δύσπεπτα, ὥστ' εἰ δεῖοι καὶ τούτοις ὡς 105
 ἐν φαρμάκου λόγῳ χρηστέον. **10.** Πράσα δὲ ἀμείνω μὲν
 κρομμύων καὶ σκορόδων ἐφθὰ ἐσθιόμενα. ἀποβάλλει γὰρ
 ταῖς ἐψήσεσι τὸ πλέον τῆς κακοχυνίας καὶ δριμύτητος.
 δύσπεπτα δὲ πως καὶ αὐτὰ δοκεῖ διὰ τὰ ἐνόντα ἰνώδη, κἂν
 ἄλλως εὐανάγωγα τὰ ἐν τοῖς στήθεσιν ὑγρά συστάνα ποιῆ 35
 τῆ ἐνούση γλισχρότητι. διουρητικά δὲ μετρίως τυγχάνει.
11. Σίκνοι δὲ ὁμοὶ τί ἄλλο εἰσίν, ἢ ὃ λέγονται τὸν ὄμιον

γὰρ γεννώσι χυμὸν ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν ἰκανῶς τυγχάνοντες
 καὶ δύσπεπτοι. οἱ πέπονες δὲ ὡς πέπανοι λαβόντες πολλῶ
 γ' ἀμείνους· πεφύλασι δὲ καὶ οἷδε μὴ καλῶς πεπτόμενοι,
 ἢ μὴ ῥαδίως ὑπεξερχόμενοι προστίθεσθαι καὶ συμφθείρε-
 88 σθαι οἷς ἂν κατὰ γαστέρα χυμοῖς ἐντύχῃσι. ῥαδίως δ' ἐξερ-
 90 χόμενοι, τῷ ῥύπτειν συνεξάγουσιν ἐνίοτε καὶ τινα τῶν λυ-
 πούντων· λεπτὸν δὲ καὶ οἷδε καὶ ὑδατῶδες αἷμα γεννώσι
 καλῶς πεφθέντες. 12. Κολοκύνθη δ' ἐν τῷ μεταξὺ ὤμου
 καὶ πέπονος οἰκίου. ἐφομένη δὲ ἀμείνων γίνεται, ψυχρὸν
 106 καὶ ὑγρὸν οὔσα ἔδεσμα, καὶ ὡς ἐν φαρμάκου χρήσει τὸ
 πλέον λαμβανομένη· ἄλλως δὲ ἄθετος, πάνυ τε ὀλιγότρο-
 φος οὔσα καὶ ὑδατώδη χυμὸν ἀπογεννώσα καὶ μάλιστα
 108 ψυχροτέρα ἐμπεσοῦσα γαστρί. 13. Ἀμανίται δὲ καὶ ὕδνα
 ψυχρά τε καὶ ὑγρά, καὶ παχέων καὶ ὠμῶν χυμῶν γεννη-
 15 τικά, θερμαῖς τε καὶ ξηραῖς ἀρμόζοντα κράσειν. 14. Ἀσπα-
 ραγγοὶ δὲ πάντων λαχάνων ἀμείνους. κοῦφοι μὲν γὰρ ἐν
 ταῖς πέψει, μετρίως δ' ὄντες θερμοὶ καὶ λεπτομερεῖς,
 καθαροῦ γεννητικοὶ τελοῦσιν αἵματος. διουρητικοὶ δέ, εἴπερ
 20 τι ἕτερον ἔδεσμα, ὥστε βουλοίμην ἂν μὴ μόνον ἕαρος
 ὥρα τούτοις κεχρησθῆναι σε, ὅποτε δηλαδὴ ἀμμάζουσιν, ἀλλὰ
 καὶ ἀποτιθέμενον ἔχειν σε τούτους διὰ πάσης ὥρας τρέ-
 φοντάς τε καὶ καθαίροντας τὸ αἷμα, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ
 τὰ σπλάγγνα ἀποφράττοντας καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς λεπτύνον-
 28 τας χυμοὺς. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλῃ· ῥητέον δ' ἐφεξῆς
 89 καὶ περὶ τῶν ὀπωρῶν. 15. Κέρασοι τοίνυν ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ
 τυγχάνοντες, οἱ μὲν γλυκεῖς καὶ χαῖνοι τὴν σύστασιν, οἱ
 δ' αὖ σκληρότεροι καὶ στυφότεροι· ὧν τοὺς πρώτους αἴρε-
 107 τέον, ἀμείνον πεπτομένους καὶ ῥᾶον ὑπεξαγομένους. οἱ
 δ' ἕτεροι μᾶλλον ἂν τοῖς τὴν γαστέρα χολουμένοις λυσι-
 30 τελήσαιεν, δύσφθαργοὶ πως ὄντες, καὶ τῷ στυφείν το-
 νοῦντες τὴν γαστέρα. καταχρώμενοι δέ, εἰ μὴ συμφθα-
 ρεῖν τοῖς ἐνοῦσι χυμοῖς, τὸν ὑδατώδη χυμὸν γεν-
 νῶσι. 16. Τῶν μῆλων δὲ τὰ μὲν βασιλικά καλούμενα
 τῶν ἄλλων ἀμείνω, ψυχρὰ καὶ αὐτὰ τυγχάνοντα. εὐκάρδια
 35 δὲ λέγεται τῷ τοὺς ἀναφερομένους ἀτμοὺς ἐπὶ τὴν καρ-
 δίαν λιγνυώδεις τε καὶ καπνώδεις ὄντας καταστέλλειν, οὐχ
 ἥττον δὲ καὶ τοὺς εἰς κεφαλὴν ἀναφερομένους· ἀμέλει δὲ

καὶ τὰς ἀπὸ τῶν οἴνων βλάβας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καθιστά-
 σιν· ἀπύονται δὲ νεύρων, καὶ τὸ μνημονευτικὸν ἀμβλύ-
 νειν πεπίστευται, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσα ὀξώδη πέφυκε
 ψυχρότερα τε ὄντα ἰκανῶς, καὶ τῷ λεπτομερεὶ τῆς οὐσίας
 διὰ βάρους ἤδη χωροῦντα. 17. Ἀμείνω δὲ τῶν μῆλων τὰ 5
 εἰς ἀπόθεσιν χειμῶνος ὥρα τηρούμενα γλυκέα ὄντα· πλείω
 γὰρ τὴν πέψιν προσλαμβάνοντα τῷ χρόνῳ λυσατελέστερα
 ταῖς προσηκούσαις χρήσεσι γίνεται καὶ οὐχὶ ῥαδίως συμ-
 φθίρεται. 18. Περσικὰ δὲ μῆλα καὶ Ἀρμενιακά, καὶ αὐτὰ 108
 ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ τὴν κρᾶσιν τυγχάνοντα, λεπτόν καὶ ὑδα- 90
 τῶδες αἷμα ἀπογεννώσι καλῶς πεφθέντα. πεφύκασι δὲ καὶ
 ταῦτα μὴ ῥαδίως ὑπιόντα φθείρεσθαι τε καὶ συμμεταβάλ-
 λεσθαι, οἷς ἂν χυμοῖς ἐντύχῃσιν, ὥστε μὴδὲ τὴν ἀρχὴν
 ἀπτεσθαι τούτων συμβουλεύσαιμι ἂν, οἷς ἂν μὴ ῥαδίως 20
 ὑπεξίωσιν, εἰ μὴ πον τῇ τῆς κρᾶσεως ἰδιότητι τοιαύταις 15
 χαίρειν τροφαῖς τὸ σῶμά τις φαίη. ἀμείνω δ' αὐτῶν τὰ
 κοκκόμηλα, ἣν πάνυ ῥαδίως ὑπεξέρχεται. συμφθίρεται γὰρ
 καὶ ταῦτα ἐνίοις μὴ ταχέως ἐκκρινόμενα. 19. Ροιαὶ δὲ
 κοῦφον ἔδεσμα ἐν ὀπώραις καὶ λεπτοῦ γεννητικαὶ τελοῦσιν
 αἵματος, εὐστόμαχοί τε καὶ παύουσαι τοὺς δηκτικούς ἀτμούς 20
 τε καὶ χυμούς, ὥστε καὶ ταύταις χρῆσιν κατὰ καιρὸν ἐπι-
 κρατούσης δηλαδὴ θέρμης ἐν τῷ σώματι, ἢ τῆς ὥρας
 πλεονεκτούσης. ἄλλως δὲ περιττὸν κεχρηῆσθαι τοῖς ὡς ἐν
 φαρμάκῳ λόγῳ λαμβανομένοις ἔδεσμασι, καὶ μάλιστα ἣν
 τὰναντία ἢ κρᾶσις ὑποτιθῆται, ὧν ἄλογος ὄρεξις τε καὶ 25
 χρῆσις ἐθέλουσι. 20. Κυθῶνια δὲ τῶν στυφόντων ἐν ὀπώ- 109
 ραῖς ἔδεσματων εἰσὶν, ἀμέλει καὶ γαστρὸς ἐφεκτικά. πέ-
 φυκε δ' ἐνίοις πρὸ μὲν τῆς τροφῆς λαμβανόμενα μᾶλλον 91
 ἐπέχειν τὴν γαστέρα, μετὰ δὲ τὴν τροφὴν προτρέπειν. καὶ
 θαυμά γ' οὐδὲν, εἶγε τὸ στόμα τῆς γαστρὸς πιέζοντα τῇ 30
 στυφότητι κάτω τὴν τροφὴν βιάζεται, ὥπερ καὶ διὰ χει-
 ρῶν ἐν ἀσκοῖς καὶ κύστεσιν αὐτὸ δὴ τοῦτο πρῶτοντες ῥα-
 δίως ὑπεξάγομεν τὰ ἐναπειλημμένα, καὶ μάλιστα ἣν πλήρη
 μὲν τὰ ἀγγεῖα ἦ, σφοδρότερον δὲ τὰ ἄνω μέρη πιέσωμεν.
 21. Οὐαὶ δὲ πάνυ στυφόντα ἐν ὀπώραις. καὶ κράνια καὶ 35
 μέσπιλα ἐν φαρμάκῳ μὲν λόγῳ λαμβανόμενα πάνυ χρή-
 σιμα, καὶ ἄλλως δὲ τῷ στυφῆν εὐστόμαχα. ὡς τροφαὶ δὲ

οὐκ ἀγαθὸν αἷμα γεννᾶν πέφυκε· καὶ τὴν γαστέρα δὲ ἐπ-
 έχοντα, μᾶλλον τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα βλάπτει.
 22. Σύντα δὲ καὶ σταφυλαὶ ἀμείνω ἐν τροφῆς λόγῳ τῶν
 λοιπῶν ὀπωρῶν. αἱμᾶ τε γὰρ ἀμεινον τῶν ἄλλων γεννᾶν
 110 καὶ τρέφειν τὸ σῶμα πέφυκε, κἂν ἄλλως φουσώδη ἦ, καὶ οὐ
 στερεὰν γεννᾶ σάρκα. ἄθετα δὲ ἐν σπλάγγνοις οκιρρουνμέ-
 νοις ἢ ἐμπεφραγμένοις. πλεονεκτεῖ δὲ τὰ σύντα καθαίροντα
 τὰ ἐν νεφροῖς ψήγματα. ἀμφότερα δὲ γαστρὸς ὑπαγωγὰ,
 111 ἐφεκτικὰ δὲ τὰ γίγαρτα. παλαιούμενα δ' ἀποτίθεται τὸ
 10 πολὺ τῆς περιττωματικῆς ὑγρότητος. 23. Τῶν ἀεροδρόμων
 δέ, δρυὸς μὲν βάλανοι ψυχροὶ καὶ ξηροὶ καὶ μετρίως στυ-
 φοντες, φουσώδεις δὲ πάνυ· τρέφειν δὲ καὶ οἷδε πεπίστευν-
 ται. ἐψηθέντες δὲ ἀποβάλλουσι τὸ πλεόν τῆς ἐν αὐτοῖς
 92 πνευματώδους ποιότητος. βραδύποροι δὲ ἄλλως καὶ δύ-
 15 πεπτοι. 24. Κῶνοι δὲ θερμοὶ μὲν μετρίως, καὶ τοῖς ἐν
 τῷ στήθει πάθεισιν ἀρμόζοντες, κακοστόμαχοι δὲ καὶ κε-
 φαλαγχεῖς τοῖς καταχρωμένοις. 25. Κάρνα δὲ τὰ μὲν βα-
 σιλικά, ταῦτα καὶ κοινὰ καλούμενα, θερμὰ μὲν καὶ ξηρά,
 ἄπτονται δὲ κεφαλῆς τῶν συνεχῶς χρωμένων τούτοις. καὶ
 20 κακοστόμαχα δὲ ἄλλως καὶ δύσπεπτα, ἀμείνω δὲ μετὰ σύκων
 ἐσθιόμενα τάχιον συνεξαγόμενα. 26. Τὰ δὲ Ποντικὰ κα-
 λούμενα κάρνα, τῷ στυφειν μὲν εὐστόμαχα ἂν ἦθαι,
 111 δύσπεπτα δ' οὐχ ἦμισα στεγανωτέρας οὐσίας πεφυκότα,
 καὶ γαστρὸς μᾶλλον ἐφεκτικὰ. Ἀμύγδαλα δὲ τούτων
 25 ἀμείνω, καὶ μάλιστα ὅ τε ἐξ αὐτῶν χυλὸς καὶ τὸ ἔλαιον.
 τὸ μὲν γὰρ λεαίνειν φάρυγγα καὶ τραχείαν ἀρτηρίαν καὶ
 εὐανάγωγα ποιεῖν τὰ ἐν τῷ στήθει ὑγρὰ πεπίστευται. ὁ δὲ
 χυλὸς αὐτῶν ἐψόμενος ἄριστον ῥόφημα, τρέφων τε καὶ
 λεπτύνων καὶ νεφροῖς βοηθῶν, καὶ σπλάγγνα καθαίρων
 30 καὶ θώρακα, οὐ πάνυ δὲ εὐστόμαχος. 27. Ὀλόκληρα δὲ
 λαμβανόμενα τὰ ἀμύγδαλα δύσπεπτα πέφυκε. τὸν γε μὴν
 χυλὸν αὐτῶν εἰ παραμυγνύων ἐπιτισμένη καὶ ἠψημένη κρήνη
 ἐσθίεις, ἢ τινι τοιούτῳ ἐδέσματι, μάλιστα δὲ τῷ ἀμύλω
 (τούτο γὰρ πάντων ἀμεινον, κουφώτατόν τε ὄν καὶ εὐ-
 93 πεπτον καὶ εὐχυμον καὶ καθαροῦ καὶ λεπτοῦ γεννητικὸν
 αἵματος), ἄριστον ἂν ποιήσῃς ἔδεσμα. 28. Καὶ τὸν μὲν
 περὶ τούτων λόγον ἱκανὸν ὄντα βραχυλογεῖν ἐθέλοντες ἰδέ

πη καταπαύσωμεν· ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν λοιπῶν τροφῶν
διαλάβωμεν. εἰ δὲ πη τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου καὶ ὧν μὴ
μεταληπτέον σοι μνημονεύσωμεν, συγγνοίης ἂν ἄλλοις τοῦτ'
ἐθέλουσι συγχωρήσας.

Κεφ. ζ. Περὶ ζῳῶν χερσαίων καὶ ἐνὶ ὕδασι καὶ πτηνῶν καὶ τῆς κατ' 5
αὐτὰ διαφορᾶς.

1. Τῶν ζῳῶν οὖν πολυειδῶν τελούντων τὰ μὲν αὐτῶν 112
χερσαῖα λέγεται, τὰ δὲ πτηνά, τὰ δὲ ἐνυδρα. ἕκαστα δ' αὐ-
τῶν εἰς μεγάλα τε καὶ μείω τῇ κατ' εἶδος διαφορᾷ μερίζε-
ται. καὶ τούτων ἕκαστον εἰς τὰς καθ' ἡλικίαν διαφορᾶς 10
νεκρά τε καὶ ἀκμάζοντα καὶ γεγηρακότα φαινόμενα, ἔτι δὲ
αὐτῶν τὰ μὲν χειροῦθη τε καὶ ἡμερα, τὰ δ' ἄγρια εἰσι
καὶ τὰ μὲν μᾶλλον γυμνάζεται, τὰ δ' ἤττον. 2. Ἄει τοί-
νυν, ἄνωθεν γὰρ ῥητέον, τὰ μὲν χερσαῖα καὶ πεζὰ λεγό-
μενα θερμότερά τε καὶ πολυτροφώτερα καὶ παχύτερου αἵ- 15
ματος γεννητικά, γυμναστικοῖς μᾶλλον σώμασιν ἐφαρμό-
ζονται· τὰ δὲ πτηνά δὲ ἐναέρια κορυφώτερα μὲν πολλῶ καὶ
οὐκ οὕτω πολυτρόφα, ξηρότερα δὲ πως καὶ ἰνωδέστερα καὶ 94
λεπτοτέρου αἵματος γεννητικά· ὅσα δ' ἐν ὕδασι διαπύται
ὑγρότερα τε καὶ σαρκωδέστερα. 3. Ἐνυδρα δὲ ζῳα τῶ μὲν 20
κοινῷ λόγῳ ὑγρότερα πολλῶ τῶν ῥηθέντων καὶ ψυχρὰ ἤδη,
οὐκ ὀλίγας δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς διαφορᾶς κέκτηται. τὰ μὲν
γὰρ αὐτῶν ἰχθύς εἰσι, τὰ δ' αὖ μαλάκια, ἕτερα δ' ὄστρα-
κόδεσμα ὡσπερ ἕτερα μαλακόστρακα. 4. Καὶ τῶν ἰχθύων
οἱ μὲν κητώδεις καὶ πελάγιοι, οἱ δὲ αἰγιάλιοι καὶ πετραῖοι· 113
καὶ οἱ μὲν μείζους αὐτῶν πλείω τὴν τροφήν τῷ σώματι
καὶ παχύτεραν παρέχουσιν, οἱ δ' ἐλάττους ὀλίγην καὶ κα-
θαρωτέραν, καὶ μᾶλλον ἢ τῶν πετραίων ὄντες τυγχάνω-
σιν. 5. Οὐκ ὀλίγα δ' ἂν λογίσαι καὶ ἀπὸ τῆς κατ' αὐτοῦς
διαίτης. ἀεὶ γὰρ τῷ κοινῷ λόγῳ ἀμεινόνων ὄντων τῶν θα- 30
λαττίων τῶν ἐν γλυκέσιν ὕδασι διατρωμένων, οὐκ ὀλίγας καὶ
τὰς κατ' αὐτοῦς ἂν μάθοις διαφορᾶς. 6. Οἱ μὲν γὰρ ἐν
πελάγεσιν ἀεὶ τὴν ἀνατροφήν ποιούμενοι καὶ τοῖς κύμασι
πληττόμενοι πλέον τε γυμνάζονται καὶ καθαρωτέρας ἀπο- 35
λαίουσιν τῆς τροφῆς, ἀμέλει καὶ στερεὰν ἐν ἰχθύσι καὶ κα-
θαράν ἔχουσι τὴν σάρκα, ὅθεν καὶ τῶν ἄλλων τροφιμώτεροι 95

καὶ παχέος ἤδη αἵματος γεννητικοί. 7. Οἱ δὲ παρὰ τὰς
 τῶν ποταμῶν εἰσβολὰς καὶ παρὰ τοὺς ἰλυώδεις καὶ ἐλώδεις
 τόπους καὶ ἐνθα ἐκιδύονται ὄγετοὶ διατρώμενοι, λιπώδεις μὲν
 καὶ ἡδεῖς γενομένοις, πᾶν δὲ μοχθηροὶ μηδὲν ὑγιᾶς ἔχοντες.
 8. Οἱ δὲ πετραῖοι καθαροὶ ἐνδιατρώμενοι ὑδασιν ἀμείνω καὶ
 114 τὴν σάρκα ἔχουσι κοῦφοί τε ὄντες εἰς τὸ πεφθῆναι καὶ λεπτὸν
 καθαρὸν γεννῶντες αἷμα. 9. Μαλάκια δὲ πάντα εἰς εὐχυ-
 111 μίαν πολλῶν ἰχθύων ἀμείνω. λεπτοῦ γὰρ αἵματος καὶ κα-
 θαρῶ γεννητικά, νευρωδέστερα δὲ καὶ διὰ τοῦτο καὶ δυσ-
 10 πεπτότερα ἰχθύων ὄντα καὶ ψυχρότερα διὰ τὸ ἀναιμον
 μαρτυρεῖται. 10. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ δι' ἰχθύων τε καὶ μα-
 λακίων τὰ μαλακόστρακα πέφυκεν, ἥτιόν τε ὄντα δύσπεπτα
 τῶν μαλακίων καὶ καθαρώτερόν τε καὶ λεπτότερον αἷμα
 γεννᾷ. 11. Τὰ δ' ὀστρακόδερμα ἥτιον χρήσιμα, μηδ' ὅτιον
 15 γυμναζόμενα. ταῦτ' ἄρα καὶ προτιμῶσι τινες τοὺς πτεῖνας
 αὐτῶν ὡς μόνους ἀλλομένους τε καὶ μεταβαίνοντας τῶν
 λοιπῶν ὀστρακόδερμων. λεπτὸν δὲ καὶ ταῦτα καὶ ὑδατώδεις
 αἷμα ἀπογεννᾷ, ἄλλως δὲ καὶ δύσπεπτα καὶ οὐ ῥαδίως ὑπερ-
 18 χόμενα. 12. Λίρουονται δὲ καὶ τῶν ἰχθύων ὅσοις λεπίσιν
 20 ἢ ὅστοις τὸ δέρμα περιπέφυκαται. καὶ πείθομαι λέγουσι
 96 μᾶλλον τούτους τῶν μὴ τοιούτων ξηροτέρους οἰόμενος. τὸ
 γὰρ ἐν ὑγροῖς ξηρὸν πάντως ἂν ὡς σύμμετρον νομισθεῖν,
 115 ὡσπερ καὶ τὸ ἐν ξηροῖς ὑγρόν, καθάπερ ἐν τῷ τῶν ὀρνίθων
 γένει ἀλεκτορίδες τε καὶ φασιανοί, μᾶλλον δὲ τούτων νῆσ-
 25 σαί τε καὶ χῆνες καὶ ὅσα ἐν ὑδασι ποιεῖται τὴν διαίταν.
 13. Ἐπεὶ δὲ γεώδη τε καὶ πολὺ αἷμα τὰ χερσαῖα εἶρηται καὶ
 παχύχυμα καὶ τοιαύτην τροφήν τῷ σώματι δίδωσιν, αἰρε-
 τέον κἂν τούτοις τὰ νεαρώτερα καὶ μείω τῆ κατ' εἶδος δια-
 φορᾶ καὶ τὰ μὴ πᾶν γυμναστικά· τὰ μὲν γὰρ ἀργότερα,
 30 ὑγρότερα καὶ περιττωματικά, τὰ δ' ἐπὶ πλέον γυμναζόμενα,
 ξηρότερα καὶ κοῦφότερα. ἀεὶ δὲ φεύγειν ἐν πᾶσι τὰς ἀμε-
 τρίας δεῖ. 14. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν κώλων τὰ ἔξω τῶν ἔσω,
 καὶ τὰ μείω τῶν μείζονων κατὰ τὴν φυσικὴν δηλαδὲ διά-
 πλασιν ξηροτέραν τε καὶ ἀπεριττον τροφήν παρέχει. 15. Λο-
 35 κιμάζεται δ' αὐτῶν ἕκαστον καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς σαρκὸς εἶδους.
 ὅσῳ γὰρ τοῦ λευκοῦ ἀποκλίνει τῶν ζώων ἢ σαρξ, καὶ τὴν
 εἰς εὐχυμίαν χρῆσιν ἐπιπέφυγε. 16. Κοινῷ δὲ λόγῳ, τὰ

μὲν νεαρώτερα τῶν ὁμοειδῶν ὑγρότερα, τὰ δ' ἀκμάζοντα
θερμότερα καὶ ξηρότερα, τὰ δ' ἤδη γεγηρακότα καὶ ἀμ-
φοτέρων χεῖρω, μελαγχολικά τε ὄντα καὶ περιττωματικά,
καὶ μάλιστα ὅσα περὶ ἂν ἢ τῶν μειζόνων καὶ γυμναστικῶ- 116
τέρων. 17. Ἐτι δὲ καὶ τοῦτ' εἰδέναι χρὴ, ὡς τὰ ἀγρία τῶν
ἡμέρων θερμότερά τε καὶ ξηρότερα. καταλλήλως δὲ τὰ πάντα 811
προσφερόμενα, κατὰ τὴν ἀρμόζουσαν δηλονότι κρᾶσιν, οὐ-
δὲν τι λυπεῖν πεπίστευται. 18. Ἐχεις δὲ καὶ τὸν περὶ 97
τροφῶν λόγον ἱκανῶς σοὶ ἐκτεθειμένον. ἐμπειρίληπται γὰρ
τῇ διαίρεσει ταύτῃ πᾶσα κατὰ μέρος διαφορὰ. καὶ οὐκέτι 10
σοὶ χρεῖα περὶ τῶν κατὰ μέρος εἰδῶν πυνθάνεσθαι, φιλο-
σόφω τε ὄντι καὶ ῥαδίως ταῦτ' ἐξευρίσκειν δυναμένῳ· νυνὶ
δ' ἂν λειπόμενον εἶη περὶ τε οἴνου καὶ τῶν λοιπῶν ὑγρῶν
φᾶναι, ὅσα ἡμῶν εἰς χρῆσιν πρόκειται, ὡς μηδὲν τι τῷ 15
λόγῳ λείπῃ.

Κε φ. η'. Περὶ οἴνου, ὕδατος, γάλακτος, φῶν, μέλιτος, ἐλαίου, σιγαλοῦ,
ῥεξους, ὀμφακίου χύλου, ῥοιῶν καὶ ἄλῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὰ διαφορᾶς.

1. Τῶν οἴνων οὖν (ῥητέον γὰρ ἐντεῦθεν πρώτως, ὅτι
καὶ πλείων ἢ χρῆσις τοῦδε) οἱ μὲν παχεῖς οἱ δὲ λεπτοί, καὶ οἱ
μὲν ἀσθηροί, οἱ δὲ γλυκεῖς, καὶ τούτων οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ 20
κιρροί, οἱ δὲ ἐρυθροί. τὰς γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ διαφορᾶς αὐτῶν
κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον οὔσας ἐκὼν παραλείπω. οὐ γὰρ 011
ἀνάγκη κατακερματίζειν ὧδε τὸν λόγον. 2. Τούτων δὲ οἱ
μὲν πολυφόροι λέγονται, οἱ δὲ ὀλιγοφόροι· καὶ οἱ μὲν πα- 117
χεῖς τροφιμώτεροι καὶ παχύτερον αἷμα γεννῶντες αἰτίοι 25
ἐμφράξεων τοῖς σπλάγχθοις γίνονται· τούναντίον δὲ οἱ
λεπτοὶ διουρητικοὶ τε ὄντες καὶ λεπτοῦ γεννητικοὶ αἵματος.
καὶ ἀσθηροὶ μὲν ὄντες εὐστόμαχότεροί τε καὶ ἥττον τρέ- 98
φοντες· τάναντία δὲ οἱ γλυκεῖς. 3. Ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ λευ-
κοὶ ἥττον θερμοὶ τῶν ἄλλων. μᾶλλον μὲν γὰρ οἱ κιρροὶ 30
θερμοί, δεύτερον δὲ οἱ ἐρυθροί, πάντων δ' ἔσχατα οἱ ὕδα-
τώδεις, οἱ καὶ ὀλιγοφόροι· ἥττον δὲ κεφαλῆς ἄπτονται οὔτοι.
4. Καὶ τοῖς μὲν εὐσαρκεῖν ἐθέλουσιν οἱ τε κερωσμένοι
τῶν οἴνων καὶ οἱ ἰσχυρότεροι ἀμείνους. σοὶ δὲ πρόνοϊαν 35
ἀπλῆς ὑγείας ποιοῦμένῳ καὶ τοῦ ψυχικοῦ τούτου πνεύμα-
τος, ἱκανὸς ἂν ὁ ὀλιγοφόρος λευκός τε ὢν καὶ λεπτός δό-

ξειεν, εἰ μὴ πού τις ἀνάγκη ψύξεως τοῖς θερμότεροις σε
 πείσει χρήσασθαι. 5. Ἰδαὶ δὲ χρηστέον μῆτε ποιότητά
 τινὰ ἔχοντι, μῆτε στασίμω ὄντι, ὅποια τὰ τῶν λιμνῶν,
 111 καὶ μάλιστα ἦν ἐλώδης τε καὶ ἀκατάπνευστος ὁ τόπος ἢ,
 5 ἀλλ' ἢ τοῖς ἀπὸ τῶν κρηνῶν ἢ τοῖς συνεχῶς κινουμένοις
 118 φρεατίοις· μετ' αὐτὰ δὲ τὰ ποτάμια, ἦν μὴ καὶ αὐτοῖς
 εἰσβάλλωσι ὄχετοὶ πόλεις τινὰς ἢ χώρας ἐκπλύνοντες.
 120 6. Φεύγειν δὲ πρὸ πάντων δεῖ τὰ πᾶν ψυχρά, καὶ τὰ ἀπὸ
 τῶν χιόνων τηχομένων κατιόντα, καὶ τὰ ἐμφερόμενά τινὰ
 99 ψήγματα ἔχοντα, καὶ τὰ ἰλὺν ἀποκαθιστῶντα, καὶ ἔτι τὰ
 πλησίον ἀντοφύων θερμῶν ἐκρέοντα. 7. Ἄριστον δὲ ὕδωρ
 τὸ ταχέως ψυχόμενον καὶ θερμαινόμενον, μῆτε κατ' ὁσμὴν
 μῆτε κατὰ γεῦσιν ὑπεμφαινόν τινὰ ποιότητα. 8. Γάλακτος
 δ' ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συγκειμένον τῆς ὀρρώδους δηλαδὴ
 125 καὶ βουτυρώδους καὶ ἔτι τῆς τυρώδους, τὸ μὲν ὀρρώδες
 αὐτοῦ ψυχρὸν ἤδη ὄν καὶ λαπακτικὸν γαστρὸς, καὶ ἀτρο-
 φον καὶ ὀυπτικόν, ἐν φαρμάκῳ λόγῳ μόνον τούτῳ χρη-
 στέον. 9. Θερμὸν δὲ ὄν καὶ οὐκ ἐμφανῶς βουτυρώδες κα-
 κοστόμαχον μὲν, καλῶς δὲ πεφθέν, αἵματος γεννητικόν,
 20 ῥαδίως δὲ χολοῦται θερμότεραις ἐν ἕξει. τὸ δὲ τυρώδες,
 γεῶδες τε καὶ ἐμφρακτικὸν καὶ δύσπεπτον, καὶ μάλιστα ἦν
 ἐμπεφραγμένοις σπλάγγχοις καὶ ἄλλως στενοπόροις ἐμπέση.
 119 10. Κοινῶς δὲ τὸ γάλα τρῶφιμον καὶ εὐχυμον· κεφαλαλγῆς
 δὲ τοῖς ῥαδίως πληρουμένοις τὴν κεφαλὴν, καὶ οἷς τυροῦ-
 25 ται, ἐμφρακτικὸν τῶν σπλάγγχων. αἰρετέον οὖν γάλα μὲν
 τὸ αἶγιον, λεπτότερον ὄν προβατείου καὶ βοείου· τῶν τυ-
 100 ρῶν δὲ τοὺς νεαροὺς καὶ ὀλίγον αἰὸς ἔχοντας. τᾶλλα δὲ
 φευκτέον ὡς δύσπεπτα καὶ κακοστόμαχα καὶ ἐμφρακτικά
 20 καὶ παχέος αἵματος γεννητικά. 11. Ὡμοῖς δὲ μάλιστα χρη-
 30 στέον τοῖς τῶν κατοικιδίων ὀρνίθων, εἴτα φασιανικοῖς καὶ
 περδίκων, μετ' αὐτὰ δὲ νηττίοις δὲ καὶ χηνείοις. πάντων
 δὲ ἀμείνους αἰ λένυθαι τῶν λευκῶν. ἐκείναι μὲν γὰρ ἐτοίμη
 καὶ καθαρὰ τροφή τῷ σώματι· ταῦτα δὲ δύσπεπτά τε καὶ
 πολλῆς κατεργασίας δεόμενα. 12. Ἐξ ὧν δὲ περὶ τῶν ζῴων
 35 εἴρηται καὶ περὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ὧν δεῖ καταστοχάζεσθαι.
 ἰχθύων δὲ ὧν ἥττον πολλῶ καὶ θερμὰ καὶ τρῶφιμα. καθόσον
 γὰρ αἱ σάρκες τῶν ὀρνίθων πρὸς τὰς τῶν ἰχθύων διενηγό-

ρασι, κατὰ τοσοῦτο καὶ τὰ τῶν ἰχθύων ὡς τῶν ὀρνιθειῶν
 λείπεται. τὰ δὲ ταριχεύομενα δύσπεπτά τε καὶ φθαρτικά
 ἦδη τοῦ αἵματος· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ παντὸς ταρίχους συν-
 εξακουέσθω. σήπει γὰρ πᾶν τάριχος καὶ φθείρει τὸ αἷμα, 120
 ὃ δεῖ πρὸ πάντων παραφυλάττεσθαι. 13. Μέλι δὲ χρήσι-
 μον γέρουσι τε καὶ τοῖς τὴν κρᾶσιν ψυχροῖς, καὶ ὥρα χει-
 μῶνος προσφερόμενον· ἄθετον δὲ χολώδασι, καὶ ὥρα θέ-
 ρους λαμβανόμενον. θερμὸν γὰρ ὄν καὶ ξηρὸν καὶ οἰκτιον
 κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γευστὴν ποιότητα, τοῖς μὲν ψυχροτέροις
 τοῦ συμμέτρου λεπτομένοις, καθόσον τοῦτο τὴν σύμμε- 10
 τρον ὑπερβάλλει κρᾶσιν καὶ τῶν ἀντικειμένων ἀμετρίων
 μίας συμμέτρου γεροντίας κρᾶσεως, αἵματος γεννητικὸν
 αἰκότως γίνεται. δυοῖν δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθούσαιν θερ- 101
 μαῖν κρᾶσεων μέλιτός τε καὶ ἀνθρώπου, ἀναγκαίως ἂν εἰς
 χολὴν μεταμειφθεῖ τὸ γλυκὺ τοῦ μέλιτος τοῦ ἔξωθεν πυ- 15
 ρὸς τὴν δυναστείαν ἐν ταῖς ὑπεροπτήσεσι κἀνταῦθα ὑπο-
 μένον. 14. Ἐνιοὶ δ' ἀπαφρίζοντες αὐτὸ καὶ τὸ πολὺ τῆς
 δοιμύτητος ἐκκαθαίροντες ἤττον θερμὸν ποιοῦσι. τοῦτ'
 οὖν καὶ αὐτὸς ποιῶν καὶ προσεπιμιγνύς ἐνίαις τῶν κατὰ
 τε τροφῶν, εἰ μὴ τις θέρμη ἀνθέλκει ἀπειλοῦσα, ἀρίστη 20
 φαρμάκῳ χρήσῃ τρέφοντί τε καὶ ἡπίως τὴν γαστέρα καθαί- 121
 ροντι. 15. Ἐλαιον δὲ θερμὸν ὄν μετρίως καὶ ὑγρὸν τῷ
 λιπώδες εἶναι κακοστόμαχον πέφυκε. κοινὸν δὲ τοῦτο τῆς
 ἐλαιώδους καὶ λιπώδους ποιότητος· ὥστε μέτριον μὲν βαλ-
 λόμενον ἐν προσοψήμασιν, οὐκ ἐμφανῶς τὴν ἑαυτοῦ δει- 25
 κνυσι βλάβην, πλεονάσαν δὲ ἐπιπολαστικῆς ὄν φύσεως,
 τὴν καθεκτικὴν ἀμβλύνει τοῦ στομάχου δύναμιν. 16. Τὸ
 δὲ ἀπὸ λίνου γινόμενον ἤττόν τε ὄν θερμὸν καὶ γλισχρό-
 τερον καὶ παχυμερέστερον ῥῶν τε ὑπείσι καὶ ἤττον ἀδι-
 κειν τὸν στόμαχον νομίζεται. ἄμεινον δ' ἀμφοτέρων τὸ 30
 ἀμυγδάλινον, λεπτομερεστέρας τε ὄν φύσεως καὶ ἤττον
 κακοστόμαχον, τμητικὸν τε καὶ ἀναγωγὸν τῶν ἐν τῷ θώ-
 ρακι ὑγρῶν καὶ λεαντικὸν τοῦ φάρυγγος. 17. Σείραιον δὲ 102
 καὶ αὐτὸ μὲν φέρεται ἐν προσοψήμασιν· ἤττον δὲ ὄν μέ-
 λιτος θερμὸν, μᾶλλον τρέφει. ὑπάγει δὲ καὶ τὴν γαστέρα 35
 μετρίως, ἐμπεφραγμένοις δὲ σπλάγχνοις οὐκ εὔθετον.
 18. Ὄξος δὲ χρήσιμον ἐν τροφαῖς προσεπιμιγνύμενον, εἰ

μή τις ψύξις ἐνοχλοῖη. τοῦτο γὰρ ψυχρὸν ὄν καὶ ξηρὸν, λεπτομερέστατον τε καὶ τμητικώτατον, τοὺς ἐμπεπλασμένους τῇ γαστρὶ καὶ τοῖς σπλάγγνοις χυμούς τεμνει καὶ λεπτύνει καὶ ἀποξύνει. κἄν πού τις τροφή παχυμερῆς προσληφθεῖη, λεπτύνεται τε καὶ κατεργάζεται περιουσία τῆς τοῦ ὄξους δυνάμεως. 19. Ὀμφάκιον δὲ καὶ ὁ τῶν ὀξίνων φροῶν χυλὸς ἐν μὲν φαρμάκου λόγῳ διδόμενα, εὐθετα, ἀλλως δ' οὐκ ἀναγκαῖα. τὸ μὲν γὰρ ὀμφάκιον κἄν εὐστόμαχον ἦ, ἀλλ' οὖν παχυμερὲς ὄν καὶ ψυχρὸν καὶ γαστροῦ ἐρεκτικόν, οὐ πᾶσι φαίνεται χρήσιμον. 20. Ὁ δ' ἐκ τῶν ὀξίνων φροῶν χυλὸς, ἱκανῶς ὢν λεπτομερῆς καὶ ξανθῆ χολῆ ἐναντίος καὶ μάλιστα ζέοντι αἵματι καὶ θέρμη ἥπατος, οὐ πάνυ τι τῷ στομάχῳ φίλος. τοῖς καταχρωμένοις δὲ γαστροῦ ἐρεκτικὸς γίνεται, ἐγκαταμειγμένην τινὰ τῇ ὀξώδει ποιότητι ἔχων στυφότητα. 21. Ἄλες δὲ θερμὸν ὄν καὶ ξηρὸν προσόψημα καὶ μετρίως διεγείρον ὄρεξιν, ὅπη μὲν πλεονάζουσι τινες χυμοί, τῷ ἀναπίνειν τε καὶ ἀναξηραίνειν τούτους, εὐθετοι· ἀλλως δὲ ξηραντικῶν καὶ διψητικῶν καὶ φθαρτικῶν τοῦ αἵματος ὄντων, φεύγειν αὐτῶν τὴν συνεχῆ χρήσιν ἄμεινον. ταῦτα γὰρ ὡς ἐν ἀρτύματι τροφῆς καὶ ὡς ἠδύσματα βαλλόμενα, μικρὰς μὲν τὰς ἐξ αὐτῶν βλάβας ποιῆται, πλεονάσαντα δὲ ἐτι μᾶλλον λυμαίνεται.

Κεφ. θ'. Περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς.

1. Ποσὸν δὲ ἐν πάσῃ τροφῇ τὸ δοκεῖν ἐτι τινὸς λείπεσθαι. οὕτω γὰρ ἂν ἐκ περιουσίας τὸ φυσικὸν θερμὸν τῶν ἐν τῇ γαστρὶ σιτίων περιγένοιτο. 2. Ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ καὶ τὰς τῶν τροφῶν δυνάμεις, καὶ ἰσχυροτέρων μὲν οὐσῶν καὶ πολυτρόφων ἐπὶ πλέον τῆς ὄρεξεως ἀφίστασθαι, ὀλιγοτρόφων δὲ καὶ κουφοτέρων μᾶλλον ἐμπίπλασθαι. τὰ μὲν γὰρ πλείονος τοῦ χρόνου καὶ δυνάμεως δεῖται, τὰ δ' αὖ ὀλιγώως ὑπέξεισιν. ἀνασώζειν δὲ καὶ τὸ πόμα δεῖ σε τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ ξηρότητι τῆς τροφῆς τεκμαιρόμενον.

104 Κεφ. ι'. Περὶ τοῦ εἰ δὲ βρωτέον τῆς ἡμέρας, ἢ μή.

1. Ἐπεὶ δὲ πυνθάνη, ὡς πότερον ἅπαξ ἢ δὲς σε τῆς τροφῆς ἐκάστοτε δεῖον μεταλαμβάνειν, τᾶμεινον εἰς ὑγίαιαν

καὶ διάρκειάν τε καὶ διαύγειαν τοῦ ψυχικοῦ προσορώμενον
 πνεύματος, ἐγὼ μὲν ἄμεινον οἶμαι τὴν πᾶσάν σε τροφήν
 τρισὶ διελόμενον μοίραις, ταῖς μὲν δυοσὶ μέσης ἡμέρας
 κεχοῆσθαι, τῇ μιᾷ δὲ ἤδη καταλαμβάνουσης τῆς νυκτός.
 2. Οὕτω γὰρ ὁ τ' ἐγκέφαλος συνεχέστερον τέγγεται, καὶ ὁ
 ἕξον ὑπνώττομεν, καὶ διαρκέστερον τὸ πνεῦμα τελεῖ συν- 124
 εἰως ἀρδόμενον· καὶ τὸ ἐκπυροῦσθαι δὲ ὑπὸ νηστείας καὶ
 ἄλλοτε ψύχασθαι (συμβαίνει γὰρ ἀμφοτέρω ἐν διαφόροις
 καιροῖς καὶ κράσεσιν) οὐχὶ ῥαδίως ἂν γίνοιτο. 3. Εἰ δ' ἐκ-
 νικῆ συνήθεια, καὶ μὴ δις περὶ τῶν αὐτῶν φροντίζειν 10
 ἐθέλεις, ἐξεστὶ σοι τῇ συνήθειᾳ κεχοῆσθαι, εἰς ἕξιν ἤδη
 μεταστροφήσιν τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ὡς ἀλύτως ταύτας διὰ
 τοσαύτης ἐνεργείας περιόδου. καὶ ἔτι δὲ εἰ μὴ διαρκέστερον,
 ἀλλ' οὐν διαυγέστερον ἐσειταὶ τὸ πνεῦμα, καθὼς ἐξῆς ἀνα- 105
 λαβὼν τὸν λόγον ἐκθήσομαι. 15

Κε φ. α'. Περὶ ὕπνου, γυμνασίων καὶ λουτρῶν.

1. Ἔπνοι δὲ μετὰ τροφήν, ὑγραίνειν τὸ ὅλον σῶμα
 καὶ τὰ βαθυτάτα τοῦ σώματος τέγγειν πεπίστευνται καὶ
 ἀναζωπυρεῖν τὰς ἐν ἡμῖν δυνάμεις καὶ ἀνακαινίζειν τὰ
 αἰσθητήρια καὶ ἔτι τὸ φυσικὸν καὶ ζωτικὸν καὶ ψυχικὸν 20
 πνεῦμα καὶ ὡσπερ νέον τὸ ἅπαν σῶμα παρασκευάζειν.
 πρὸ δὲ τροφῆς, ξηραίνειν τε καὶ ἐσθλοῦσθαι πᾶσαν τὴν
 ἐν ἡμῖν ἰκμάδα, ἐντος χωρήσαντος τοῦ θερμοῦ. 2. Οὐδὲν
 γὰρ ἕτερον ὕπνος ἢ κατοχὴ αἰσθήσεως ἄλπερος, καὶ εἰσω 25
 τοῦ θερμοῦ ῥοπή, ὥστε ἰκανῆς μὲν αὐτῷ παρακειμένης
 τροφῆς. ταύτην κατεργάζεται τὸ θερμὸν καὶ τῷ παντὶ 125
 διαδίδωσι σῶματι. κἂν ὅμοι οἱ τινες ὡς χυμοὶ καὶ ἄπεπτοι,
 τὰ παραπλήσια γίνεται. καὶ ἀμείνους ὡς οἱ πρὸ τροφῆς
 ὕπνοι. μὴ παρακειμένης δὲ τροφῆς, τῶν οικείων καὶ φυ-
 σικῶν ὑγρῶν ἄπτεται τὸ φυσικὸν θερμὸν καὶ ταῦτα ἐκ- 30
 δαπανᾷ. 3. Ἀμίλει δεῖ τὸν καθευθέσοντα αἰεὶ τι μικρὸν
 ἢ μείζον ἐντιθέσθαι ὑπέκκαυμα τῷ θερμῷ, εἰ μὴ πρὸ ὀλί-
 γων τοῦτ' ὥρων πεποίηκεν. ὃ δὴ τῇ κατὰ σε διαίτη ἄμει-
 νον, ἤδη κατεργασθείσης τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ
 ἀτμώδους καὶ φυσώδους διαφορηθέντος, ὡς ἀκραιφνεῖσιν 35
 ἤδη τέγγεσθαι τὸν ἐγκέφαλον ἀναδόσειν, εἰ μὴ πού γε 106

ξηροτέρου ἢ ὀθνημένους αὐτοῦ, εὖ ποιῶν ἅμα τροφῇ εἰς ὕπνον
 τρέπεσθαι βούλει. οὕτω γὰρ ἂν αὐτὸν ὑγρότερον παρασκευά-
 σαις. 4. Καὶ ὕπνοι μὲν καὶ αὐπνίαί σύμμετροι μὲν φίλοι
 καὶ λυσιτελεῖς τῷ παντὶ σώματι κατὰ τὴν ἐκάστου ἕξιν τε
 καὶ διαίταν διοικούμενοι, ἐλλείποντες δὲ ἢ πλεονάζοντες
 ἀδικεῖν πιστεύονται. 5. Ἀγαθὸν δὲ μετὰ τῆς λοιπῆς διαί-
 126 τῆς καὶ τὸ γυμνάσιον. τότε γὰρ φυσικὸν ἀνάπτεται ὡδε
 θερμὸν, κἂν πού τι περιττὸν ἦ, ἦτοι διαπνεῖσθαι τοῦτο
 παρασκευάζει, ἢ κάτω ὑποχωρεῖν βιάζεται. 6. Καὶ τοῖς
 10 μὲν ἰσχυροτέρῳ κεχημένοις τροφῇ ἀμείνω τῶν γυμνασίων
 τὰ σφοδρότερα καὶ οἱ ὄξεις περίπατοι καὶ κυνηγεσίαι καὶ
 πάλαι καὶ δρόμοι καὶ δίσκοι καὶ τὸ διὰ μικρᾶς σφαιρας
 γυμνάσιον καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ἄλλο οἰηθῆς ἱκανὸν εἶναι σφο-
 20 δρότερον ἀναπνοὴν ἀλλοιωῶσαι, καὶ ἐπαυξῆσαι θερμὴν, καὶ
 15 ἰκμαλέον ἤδη ἐμποιεῖσαι τὸ δέρμα λεπτοῖς ἰδρῶσι. 7. Σοὶ
 δὲ οὕτω λεπτῇ κεχημένῳ διαίτῃ, ἱκανὸν ἂν δόξαι γυμνά-
 σιον καὶ βραχὺς περίπατος, καὶ μάλιστα ὁ πρὸ τροφῆς καὶ
 ἔωθεν· καὶ σχολαιότερος μὲν καὶ μείων ἐπὶ τὸ θερμότερον
 ἀποκλινοῦσης τῆς ὥρας, συντονώτερος δὲ καὶ μακρότερος
 107 χειμῶνος ὥρα. αἰεὶ δὲ μέχρι τοσούτου σοὶ τῶν γυμνασίων
 ἀποπειρᾶσθαι προσήκει, μέχρις ἂν μηκέτι κόπον ἐμποιῇ τὸ
 γυμνάσιον, ἢ ὀθνημένος δ' ἤδη κόπον τινός, λήγειν τῶν
 γυμνασίων. 8. Τὰ δὲ μετὰ τροφῆν γυμνάσια ἦτοι προ-
 κατασπᾶ τὴν τροφῆν καὶ ἐλλιπῆ ταύτης ποιεῖται τὴν ἀνά-
 127 δοσιν, ἢ φθάνουσιν αἱ φλέβες τῇ ἐπιδόσει τοῦ θερμοῦ καὶ
 τῇ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὕλης ῥοπῇ προαρπάζουσαι τῆς
 πέψεως σιτία καὶ ὁμοχυμίας θησαυρίζουσαι ἐν τῷ βάθει
 τοῦ σώματος. πάντα δὲ ταῦτα προκαταβολαὶ μεγίστων γί-
 νεται νοσημάτων. 9. Βαλανεῖα δέ, εἴπερ τι ἕτερον, χη-
 30 σιμα, πέγγοντα μὲν τὰ στερεὰ τοῦ σώματος μέρη, τοὺς
 πόρους δ' ἀναπεταννύντα, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτοῖς ἐμπε-
 πλασμένον λεπτόνοντά τε καὶ ἐξάγοντα. 10. Σοὶ δὲ καὶ
 μᾶλλον αἰρεῖσθαι ταῦτα προσήκει πρὸ πάσης ἄλλης διαί-
 τῆς, ἀπερίττω τε καὶ ὑποξήρῳ κεχημένῳ σώματι, τῇ συν-
 35 τροφῇ δηλαδὴ νησιείᾳ τε καὶ λιότητι, τοιοῦτον αὐτὸ ἀπερ-
 γασαμένῳ. τοὺς γὰρ πολυσαρκίᾳ κεχημένους ἢ πολλοὺς
 40 τεθησαυρισμένους ἔχοντας χυμοὺς μᾶλλον ἂν βλάψῃς μὴ

γεγονότα δεόντως. προκεκνωμένοι μὲν γὰρ ἤδη ἂν ἐν-
 θεῖη τὴν κατ' αὐτὰ ὠφέλειαν, τέρροντα καὶ ἀναπέταννύτα
 τοὺς πόρους, καὶ ἰκανὴν ποιοῦντα διαφορῆσιν· πεπληρω- 108
 μένοις δὲ φθάνει πρὶν ἢ διαφορῆσιν ἀξιόλογόν τινα ἐμ- 011
 ποιῆσαι, ἀναλύοντα καὶ ἐκπυροῦντα τοὺς ἐντὸς χυμοὺς 5
 καὶ τοὺς τείως ἡσυχάζοντας ἀνακυκῶντα καὶ θερμαίνοντα. 128
 11. Ἄντομάτοις δὲ θερμοῖς οὐκ ἂν ποτε συμβουλευσάμην
 χρῆσασθαι σε μάλιστα ξηραίνουσι. νιτρώδη γὰρ ὄντα καὶ
 σιτυπηριώδη καὶ χαλκῶδη μᾶλλον ἀντικμάται ἢ ἐντίθη-
 σιν ὑγρότητα. ἀμίλει τοὺς καχεκτούνας τε καὶ οἰδαλίους 10
 καὶ εἰς ὕδρον ἐμπροσθεῖν ὑποπτενομένους ἐκείσε οἴχεσθαι
 προτρεπτόν. ὑγιαίνουσι δὲ καὶ μάλιστα ὑποξήρους τε καὶ
 ἐνδέρμοις ἀνθρώποις πάνν ἄθετα. 12. Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ
 τούτων λόγος ὠδὲ πη καὶ ληγέτω ἰκανῶς τοῖς ἐξ ὀλίγων
 πλείω μαθεῖν δυνάμενοις ἐκπεθειμένος. 13. Ἐπεὶ δὲ τινες 15
 ταῖς θύραθεν ἀνάγκαις ἢ ἀκρατείαι ὀρέξεσιν, ἢ ταῖς τῶν
 ὠρῶν μεταβολαῖς, ἢ τισὶ πλεμμελήμασι καὶ διαφορῆσι αἰ-
 τίας ἀδιαφόρως διατεθέντες λανθάνουσι τὴν καθαρὰν αὐ-
 τῶν ὑγίειαν ἀπολλύντες δυσκρασίαις τισὶ καὶ κατάρροισ καὶ
 ἀπειρῆσι καὶ ἐμφράξεσι, καὶ ταῖς ἀλόγοις κενώσεσι καὶ πλη- 20
 ρώσεσι, βοηθητέον καὶ τούτοις τῷ λόγῳ, ὡς μὴ τύχοιεν 109
 ἀγνοῖα τοῦ δεόντος ἀπολέσαντες τὸ πᾶν τῆς ὑγείας καὶ 129
 μείζονα ἑαυτοὺς ἐμβάλλωσι πράγμασι.

Κεφ. ιβ'. Περὶ δυσκρασιῶν.

1. Τοῖς οὖν ἀπὸ ψιλῆς ἐνοχλουμένοις δυσκρασίας φθ- 25
 λακτέον μὲν πρώτως τὰ προκαταρξάντα αἴτια, ἐπειθ' οὕτω
 τοῖς ἐναντίοις βοηθητέον. 2. Καὶ θερμῆς μὲν πλεονεκτού-
 σης, ἀφαιρετέον τοῦ τ' οἴνου καὶ τῶν παχυτέρων τροφῶν,
 καὶ ἐγκρατεῖα τε καὶ ἡσυχία τὸ πλέον δοτέον. ψύξεως δὲ 05
 τοῖς ἐναντίοις βοηθητέον. καὶ ὑγραινούσαις δὲ διαίταις 30
 ἀναληπτέον τοὺς ἐξηραμμένους, ὡσπερ αὐ τοὺς ὑγρότεροισ
 διὰ τῶν ἐναντίων ἀκτέον. 3. Καὶ τῶν μὲν ἐν τροφῆς εἶδει
 λαμβανομένων τὴν δύναμιν ἔχεις ἀνωτέρω ῥηθεῖσαν· εἴ
 τινος δὲ καὶ φαρμάκου δεῖ, ὅστιρον ἐπιθήσομεν τῷ λόγῳ.
 χυμῶν δὲ τινῶν ἀκμασάντων τῷ χρόνῳ διὰ τινὰ πλημμε- 35
 λήματα, ταῖς ἐναντίαις μὲν καὶ ὠδὲ χρηστέον διαίταις τῶν

κατεχόντων παθῶν. οὐχ ἤμισα δὲ καὶ τοῖς ὅσον οὐπα
 ῥηθησομένοις. 4. Καὶ χολή μὲν επικρατοῦσα ξανθὴ ἦν
 801 μὲν ἄνω ῥέπη καὶ ῥάδιόν σοι ἐμείν, πειρῶ. εἰ δ' ἐμπέ-
 110 πλαστὰι παλαιὰ οὐσα καὶ σεσηπυῖα, καὶ προσίσχεται εἰς
 εὐ τὸ τῆς γαστρὸς βάρους, μὴ τινος πυρετοῦ ἐνοχλοῦντος, τοῖς
 130 δι' ἀλόγης ταύτην κενωτέον καταποτίοις. ἦν δὲ πᾶν ζέουσα
 ἢ καὶ πυρετὸν ἤδη ἀνάπτῃ, καὶ μὴ διαίταις μόναις ἐθέλη
 ὑπακούειν, καλὸν μὲν ὠθε ψύχειν καὶ ὑγραινειν, καὶ τὸ
 διατῶν ἰῶν ἢ ὄξους καὶ χυλοῦ ῥοιῶν ἢ ῥόδων σκευαζόμε-
 10 νον μετὰ τοῦ καλουμένου σάχαρ πίνειν. ἄμεινον δὲ προσ-
 ισχομένην καθαριστικοῖς ἐξάγειν φαρμάκοις. 5. Φλέγματος
 δὲ τοῦ ἐνοχλοῦντος ὄντος, ταῖς τε θερμότεραις χρηστέον
 διαίταις καὶ ἀντιδότοις καὶ ἐμέτοις ἦν ἐπιπολάζῃ ταῦτα καὶ
 καταποτίοις, οἷς ἐρῶ, φλέγμα μετρίως ὑπεξάγουσιν. 6. Αἵ-
 15 ματος δὲ τοῦ ἐνοχλοῦντος ὄντος, τί ἂν εἴη φλεβοτομίας
 ἄμεινον; 7. Ὅτι δὲ χολῆς μὲν επικρατούσης ἄλγη ἐσθ'
 ὅτε κεφαλῆς καὶ στόματος πυρότητες καὶ σκοτόδινοι καὶ
 δίψαι καὶ ποτοῦ μὲν ὄρεξις, τροφῆς δ' οὐ, φλέγματος δὲ
 τάναντία μετὰ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἐσθ' ὅτε βάρους, ὥσπερ
 20 ἀνωτέρω περὶ τούτων καθαρώτερον εἴρηται, καὶ πρὶν ἢ
 201 φᾶναι ἡμᾶς, ἔχεις καὶ αὐτὸς ταῖς εὐφροῖσι σου διαγνώσειν
 202 ἐξευρίσκειν. 8. Κόπου δὲ αἰσθῆσθαι τινὰ περὶ τὸ σῶμα
 καὶ μάλιστα περὶ τοὺς πόδας καὶ ταῦτα μὴ κεκμηκότος
 131 τοῦ σώματος, ὄργᾶν τινὰ χυμὸν σημαίνει. καὶ δεῖ σε
 111 τῆς μὲν τροφῆς τὸ ποσοῦν ὑφαιρεῖν καὶ τὴν ποιότητα ἐξ-
 ἀλλάττειν εἰ δέοι, καθαιρεῖν δὲ τὸ σῶμα τοῦ πλεονάζοντος
 ἐκκενουμένου χυμοῦ. 9. Ἀπεψίας δὲ ἐνοχλησάσης διὰ μὲν
 τὸ ποσοῦν ἀφελῆσθαι δεῖ τι τοῦ προσαγομένου ποσοῦ· διὰ
 δὲ τὴν ποιότητα, ἐπ' ἄλλο εἶδος μεταβαίνειν τροφῆς, ὥσπερ
 30 καὶ ψύξεως, διὰ τῶν θερμότερων ἐπαναλαβεῖν καμουσᾶν
 τὴν δύναμιν. 10. Κατάρρουν δὲ μετοχετεύειν ἐρρίνοις καὶ
 τὰ φθάρσαντα κἀτενεχθῆναι θερμοῖς μετρίως καὶ ἀναγω-
 γοῖς φαρμάκοις ἐξάγειν, πάντας δὲ ἤδη πυρεττοντας καὶ
 αἵματος ἀφαιρεῖν, εἰ μὴ τι ἕτερον ἀπειργεῖ· καὶ λεπτῆ
 35 διαίτῃ χρηστέον. 11. Καὶ τοῦτο μὲν ἤδη πραγματείας
 ἐτέρας· ἵνα δὲ ἐκ τῶν ἐκκεννομένων ἔχῃς διαγινώσκειν, καὶ
 περὶ τούτων, ὅσον εἰκός, μνημονεύσομεν.

Κεφ. ιγ'. Περὶ τῆς ἐκ τῶν οὖρων ἐπισκίψεως.

1. Οὖρον οὖν ἄριστον τῷ κατὰ πάντα συμμέτρῳ ἀνθρώπῳ ὑπόξανθον ἢ ὑπόπυρρον, λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν τὴν ὑπόστασιν ἔχον. 2. Καὶ τούτου ὡσπερ κανόνος κειμένου, τὰ κατὰ πλάτος θεωρούμενα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει οὖρα δοκιμάζεται. σὺ δ' ἅμα τῷ σαντοῦ, ὅπο-
 5
 112
 132
 111
 111
 111
 111
 20
 133
 113
 30
 35
 7. Αἶ δὲ κατὰ φύσιν ἐναιωρούμενα μὲν ἢ ἐπινέφελοι φε-
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995
 1000
 1005
 1010
 1015
 1020
 1025
 1030
 1035
 1040
 1045
 1050
 1055
 1060
 1065
 1070
 1075
 1080
 1085
 1090
 1095
 1100
 1105
 1110
 1115
 1120
 1125
 1130
 1135
 1140
 1145
 1150
 1155
 1160
 1165
 1170
 1175
 1180
 1185
 1190
 1195
 1200
 1205
 1210
 1215
 1220
 1225
 1230
 1235
 1240
 1245
 1250
 1255
 1260
 1265
 1270
 1275
 1280
 1285
 1290
 1295
 1300
 1305
 1310
 1315
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000
 2005
 2010
 2015
 2020
 2025
 2030
 2035
 2040
 2045
 2050
 2055
 2060
 2065
 2070
 2075
 2080
 2085
 2090
 2095
 2100
 2105
 2110
 2115
 2120
 2125
 2130
 2135
 2140
 2145
 2150
 2155
 2160
 2165
 2170
 2175
 2180
 2185
 2190
 2195
 2200
 2205
 2210
 2215
 2220
 2225
 2230
 2235
 2240
 2245
 2250
 2255
 2260
 2265
 2270
 2275
 2280
 2285
 2290
 2295
 2300
 2305
 2310
 2315
 2320
 2325
 2330
 2335
 2340
 2345
 2350
 2355
 2360
 2365
 2370
 2375
 2380
 2385
 2390
 2395
 2400
 2405
 2410
 2415
 2420
 2425
 2430
 2435
 2440
 2445
 2450
 2455
 2460
 2465
 2470
 2475
 2480
 2485
 2490
 2495
 2500
 2505
 2510
 2515
 2520
 2525
 2530
 2535
 2540
 2545
 2550
 2555
 2560
 2565
 2570
 2575
 2580
 2585
 2590
 2595
 2600
 2605
 2610
 2615
 2620
 2625
 2630
 2635
 2640
 2645
 2650
 2655
 2660
 2665
 2670
 2675
 2680
 2685
 2690
 2695
 2700
 2705
 2710
 2715
 2720
 2725
 2730
 2735
 2740
 2745
 2750
 2755
 2760
 2765
 2770
 2775
 2780
 2785
 2790
 2795
 2800
 2805
 2810
 2815
 2820
 2825
 2830
 2835
 2840
 2845
 2850
 2855
 2860
 2865
 2870
 2875
 2880
 2885
 2890
 2895
 2900
 2905
 2910
 2915
 2920
 2925
 2930
 2935
 2940
 2945
 2950
 2955
 2960
 2965
 2970
 2975
 2980
 2985
 2990
 2995
 3000
 3005
 3010
 3015
 3020
 3025
 3030
 3035
 3040
 3045
 3050
 3055
 3060
 3065
 3070
 3075
 3080
 3085
 3090
 3095
 3100
 3105
 3110
 3115
 3120
 3125
 3130
 3135
 3140
 3145
 3150
 3155
 3160
 3165
 3170
 3175
 3180
 3185
 3190
 3195
 3200
 3205
 3210
 3215
 3220
 3225
 3230
 3235
 3240
 3245
 3250
 3255
 3260
 3265
 3270
 3275
 3280
 3285
 3290
 3295
 3300
 3305
 3310
 3315
 3320
 3325
 3330
 3335
 3340
 3345
 3350
 3355
 3360
 3365
 3370
 3375
 3380
 3385
 3390
 3395
 3400
 3405
 3410
 3415
 3420
 3425
 3430
 3435
 3440
 3445
 3450
 3455
 3460
 3465
 3470
 3475
 3480
 3485
 3490
 3495
 3500
 3505
 3510
 3515
 3520
 3525
 3530
 3535
 3540
 3545
 3550
 3555
 3560
 3565
 3570
 3575
 3580
 3585
 3590
 3595
 3600
 3605
 3610
 3615
 3620
 3625
 3630
 3635
 3640
 3645
 3650
 3655
 3660
 3665
 3670
 3675
 3680
 3685
 3690
 3695
 3700
 3705
 3710
 3715
 3720
 3725
 3730
 3735
 3740
 3745
 3750
 3755
 3760
 3765
 3770
 3775
 3780
 3785
 3790
 3795
 3800
 3805
 3810
 3815
 3820
 3825
 3830
 3835
 3840
 3845
 3850
 3855
 3860
 3865
 3870
 3875
 3880
 3885
 3890
 3895
 3900
 3905
 3910
 3915
 3920
 3925
 3930
 3935
 3940
 3945
 3950
 3955
 3960
 3965
 3970
 3975
 3980
 3985
 3990
 3995
 4000
 4005
 4010
 4015
 4020
 4025
 4030
 4035
 4040
 4045
 4050
 4055
 4060
 4065
 4070
 4075
 4080
 4085
 4090
 4095
 4100
 4105
 4110
 4115
 4120
 4125
 4130
 4135
 4140
 4145
 4150
 4155
 4160
 4165
 4170
 4175
 4180
 4185
 4190
 4195
 4200
 4205
 4210
 4215
 4220
 4225
 4230
 4235
 4240
 4245
 4250
 4255
 4260
 4265
 4270
 4275
 4280
 4285
 4290
 4295
 4300
 4305
 4310
 4315
 4320
 4325
 4330
 4335
 4340
 4345
 4350
 4355
 4360
 4365
 4370
 4375
 4380
 4385
 4390
 4395
 4400
 4405
 4410
 4415
 4420
 4425
 4430
 4435
 4440
 4445
 4450
 4455
 4460
 4465
 4470
 4475
 4480
 4485
 4490
 4495
 4500
 4505
 4510
 4515
 4520
 4525
 4530
 4535
 4540
 4545
 4550
 4555
 4560
 4565
 4570
 4575
 4580
 4585
 4590
 4595
 4600
 4605
 4610
 4615
 4620
 4625
 4630
 4635
 4640
 4645
 4650
 4655
 4660
 4665
 4670
 4675
 4680
 4685
 4690
 4695
 4700
 4705
 4710
 4715
 4720
 4725
 4730
 4735
 4740
 4745
 4750
 4755
 4760
 4765
 4770
 4775
 4780
 4785
 4790
 4795
 4800
 4805
 4810
 4815
 4820
 4825
 4830
 4835
 4840
 4845
 4850
 4855
 4860
 4865
 4870
 4875
 4880
 4885
 4890
 4895
 4900
 4905
 4910
 4915
 4920
 4925
 4930
 4935
 4940
 4945
 4950
 4955
 4960
 4965
 4970
 4975
 4980
 4985
 4990
 4995
 5000
 5005
 5010
 5015
 5020
 5025
 5030
 5035
 5040
 5045
 5050
 5055
 5060
 5065
 5070
 5075
 5080
 5085
 5090
 5095
 5100
 5105
 5110
 5115
 5120
 5125
 5130
 5135
 5140
 5145
 5150
 5155
 5160
 5165
 5170
 5175
 5180
 5185
 5190
 5195
 5200
 5205
 5210
 5215
 5220
 5225
 5230
 5235
 5240
 5245
 5250
 5255
 5260
 5265
 5270
 5275
 5280
 5285
 5290
 5295
 5300
 5305
 5310
 5315
 5320
 5325
 5330
 5335
 5340
 5345
 5350
 5355
 5360
 5365
 5370
 5375
 5380
 5385
 5390
 5395
 5400
 5405
 5410
 5415
 5420
 5425
 5430
 5435
 5440
 5445
 5450
 5455
 5460
 5465
 5470
 5475
 5480
 5485
 5490
 5495
 5500
 5505
 5510
 5515
 5520
 5525
 5530
 5535
 5540
 5545
 5550
 5555
 5560
 5565
 5570
 5575
 5580
 5585
 5590
 5595
 5600
 5605
 5610
 5615
 5620
 5625
 5630
 5635
 5640
 5645
 5650
 5655
 5660
 5665
 5670
 5675
 5680
 5685
 5690
 5695
 5700
 5705
 5710
 5715
 5720
 5725
 5730
 5735
 5740
 5745
 5750
 5755
 5760
 5765
 5770
 5775
 5780
 5785
 5790
 5795
 5800
 5805
 5810
 5815
 5820
 5825
 5830
 5835
 5840
 5845
 5850
 5855
 5860
 5865
 5870
 5875
 5880
 5885
 5890
 5895
 5900
 5905
 5910
 5915
 5920
 5925
 5930
 5935
 5940
 5945
 5950
 5955
 5960
 5965
 5970
 5975
 5980
 5985
 5990
 5995
 6000
 6005
 6010
 6015
 6020
 6025
 6030
 6035
 6040
 6045
 6050
 6055
 6060
 6065
 6070
 6075
 6080
 6085
 6090
 6095
 6100
 6105
 6110
 6115
 6120
 6125
 6130
 6135
 6140
 6145
 6150
 6155
 6160
 6165
 6170
 6175
 6180
 6185
 6190
 6195
 6200
 6205
 6210
 6215
 6220
 6225
 6230
 6235
 6240
 6245
 6250
 6255
 6260
 6265
 6270
 6275
 6280
 6285
 6290
 6295
 6300
 6305
 6310
 6315
 6320
 6325
 6330
 6335
 6340
 6345
 6350
 6355
 6360
 6365
 6370
 6375
 6380
 6385
 6390
 6395
 6400
 6405
 6410
 6415
 6420
 6425
 6430
 6435
 6440
 6445
 6450
 6455
 6460
 6465
 6470
 6475
 6480
 6485
 6490
 6495
 6500
 6505
 6510
 6515
 6520
 6525
 6530
 6535
 6540
 6545
 6550
 6555
 6560
 6565
 6570
 6575
 6580
 6585
 6590
 6595
 6600
 6605
 6610
 6615
 6620
 6625
 6630
 6635
 6640
 6645
 6650
 6655
 6660
 6665
 6670
 6675
 6680
 6685
 6690
 6695
 6700
 6705
 6710
 6715

τεκμήρια. ὑφίζανουσαι δὲ ἀσφάλειαν τε καὶ ὑφείαν τῷ φλεβίδει προμνηστεύονται γίνεαι. ἐπὶ τὰ χεῖρω δὲ τρεπόμενα χρώματα αὐταὶ τε καὶ τὰ χύματα, ἐκείνους τῶν χυμῶν
 134 ἀκμάζειν σημαίνουσιν, ὧν φέρουσι καὶ τὰ χρώματα. 8. Καὶ
 5 περὶ μὲν τούτων ἰδίᾳ μὲν ἀκριβέστερον ἐν ἑπτὰ βιβλίοις
 γέγραπται, τὰς τε διαφορὰς καὶ διαγνώσεις καὶ αἰτίας καὶ
 10 προσέτι τὰς ἐξ αὐτῶν προγνώσεις ἐκθεδωκόσι· σοὶ δ' ἔξοσι
 καὶ ἀπὸ τῶν ἤδη διὰ βραχίος ῥηθέντων, τὰς παρατροπὰς
 εἰδέναι τῆς ὑγείας.

114

Κεφ. ιδ'. Περὶ διαχωρημάτων διαγνώσεως.

1. Ἐξῆς οὖν καὶ περὶ διαχωρημάτων ὀλίγ' ἄττα δια-
 ληπτέον, ὡς ἂν πληρέστερος ὁ λόγος ἦ. διαχώρημα κοῖνον
 ἄριστον, μαλθακὸν καὶ λείον, ὑπόπυρρον ἢ ὑπόξανθον, καὶ
 ἀναλογίαν ἀποσῶζον πρὸς τὰ εἰσαγόμενα. καθόσον δ' ἂν
 15 ἐκσταίῃ τοῦ ὅρου, σημαίνει καὶ τὴν κράσιν μεταβεβλήσθαι,
 ἢ τοῦ παντὸς σώματος, ἢ αὐτῆς τῆς γαστρός, ἢ τῶν ἐν-
 τέρων. 2. Καὶ ψύξεως μὲν ἐπιλαβούσης, πρὸς τὸ λευκό-
 τερόν τε καὶ ὑγρότερον χωρεῖ τὰ διαχωρήματα· θερμῆς δέ,
 πρὸς τὸ ξανθότερον καὶ πυρρότερον. ἐλλείπον δὲ τοῦ προσ-
 20 ἤκοντος ποσοῦ, ἢ πλείοσι γυμνασίοις συνδιαφορεῖται, ἢ εἰς
 οὖρα μετοχετεύεται, μηδενὸς δὲ τοιούτου ὄντος, ἐντὸς
 ἐναπειλήφθαι τὴν κόπρον σημαίνει, ἣν ἔξαγειν προσήκει
 βάλανις τε καὶ κλύσμασιν. 3. Ἦν δὲ πλείω τὰ φερόμενα
 135 ἢ τῶν ἀναλογούντων ταῖς τροφαῖς, ἢ τὴν ἀνάδοσιν ἐλλιπῆ
 25 γίνεσθαι, ἢ διὰ τινα χυμὸν δακνώδη τὴν γαστέρα τε καὶ
 τὰ ἔντερα ἐρεθίζεσθαι. 4. Καὶ συνήθων μὲν χρωμάτων
 φαινομένων, μέτριον τὸ κακόν· τὰ δὲ πολύχροα καὶ αἰ-
 ματώδη καὶ ξυσματώδη, καὶ μετ' ὀδύνης ἐξίοντα ἢ τει-
 115 νεσμοῦ, εἶδη μείζονων ἀρρωστημάτων· καὶ ἄλλης τοῦτο
 30 πραγματείας. 5. Ἐν πάσαις γε μὴν κενώσσει τοῦτ' εἰ
 σκοπεῖν [καθ' Ἰησοκράτην]· ὡς ἦν οἷα δεῖ καθαιρέσθαι
 καθαιρόνται, συμφέρει τε καὶ εὐφάρως φέρουσι· ἦν δὲ
 μή, τοῦναντίον. καὶ τοῦτ' ἔχει ἀκριβὲς τεκμήριον ἐν τε ταῖς
 αὐτομάτοις κενώσσει καὶ ταῖς ἀπὸ τῆς τέχνης πεποιη-
 35 μέναις.

Κεφ. ιε'. Περὶ τῶν σφυγμῶν καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν διαγνώσεως.

1. Λείπεται δ' ἤδη μέτρια καὶ περὶ σφυγμῶν φάναι τῆς τοίνυν θέρμης ἐπιδοῦσης καὶ ἀλλοιωσάσης τὴν καρδίαν, μείζους οἱ σφυγμοὶ τῆς καθ' αὐτοὺς συμμετρίας φαίνονται, ἐπὶ πλέον δ' ἐπιπαθείσης, καὶ τάχος προσκτιῶνται. ἦν δὲ μὴ χωρῆ τὸ μέγεθος καὶ τὸ τάχος τὴν πολλὴν θέρμην ἐμψύχειν, ἤδη καὶ πυκνότης ἐπιγίνεται. 2. Ταῖς μὲν γὰρ διαστολαῖς τῶν σφυγμῶν, ἦτοι ταῖς τοῦ σώματος τῆς ἀρτηρίας ἐπὶ τὰ ἔξω κινήσει (ταῦτο γὰρ φασιν οἱ ἱατροὶ διαστολήν), συνεπιπᾶται τι τοῦ θύραθεν ἀέρος ἐμψύξον τε καὶ θρέψον τὸ ζωτικὸν πνεῦμα. ταῖς δὲ ἐπὶ τὰναντία ῥοπαῖς, ἃς δὴ συστολὰς καλούμεν, ἐκκρίνεται πᾶν ὅ,τι θερμόν, λιγνυῶδες, καὶ ἄχρηστον τῷ ζωτικῷ πνεύματι. 3. Ἀμέλει καὶ τοὺς χρόνους παραβάλλον τῶν διαστολῶν πρὸς τοὺς τῶν συστολῶν, ἔχοις ἂν ὠδε συλλογίζεσθαι, πρότερον ἢ θέρμη ἐπικρατούσά ἐστιν, ἢ τὰ λιγνυῶδη καὶ καπνῶδη ταῦτα περιττώματα. καὶ πολλὰ ἐντεῦθεν τῶν μὴ φαινομένων διαγνώση τε καὶ προγνώση ἀκριβῶς, ἀκολουθῶν ταῖς τῶν ἀρτηριῶν κινήσειν. 4. Εἰδέναι μέντοι δεῖ, ὡς οὐκ ἐτ' ἀλόγως ὑποστρέφουσι οἱ σφυγμοὶ καταλαβούσης ψύξεως, καθὼς ἐπιτείνεσθαι ἤρξαντο. ἀλλὰ πρότερον μὲν βραδύτεροι γίνονται, εἰδ' οὕτως ἀραιότεροι· ἐπιπαθείσης δ' ἤδη τῆς ψύξεως καὶ μικρότεροι. 5. Ἀμείνους δ' ἐν παντὶ γένει καὶ εἶδει σφυγμῶν οἱ σφοδρότεροι. οἷδα γὰρ μόνοι τῶν δακτύλων πιεζόντων ἀντιβαίνουσί τε καὶ ἀντικρούουσι, τὴν κατ' αὐτοὺς ἢ μᾶλλον τῆς καρδίας καὶ τοῦ ζωτικοῦ τόνου, πρὸ τούτων περιδηλοῦντες δύναμιν. 6. Τούναντίον δὲ οἱ ἀμυδροὶ ἀημαίνουσι. κἄν γὰρ τήχῃσι καὶ μείζους ὄντες, οὔτε σφοδρότεραν ἐπαφήν ὑπομένουσι, καὶ ἠτονηκότος τοῦ ζωτικοῦ τόνου σύμβολα. ὥσπερ αἱ ἀνωμαλῖαι ἐπὶ τε πλήθει βαρύνουσι γίνονται, καὶ καιρίων μορίων ἀξιολόγοις ἐμφράξεσι. 7. Χείρους δὲ οἱ διαλείποντες, καὶ μάλιστα ἦν πλείω χρόνον μῆκος κινήσεως ἢ ἡρεμία ἢ. ἀπαγορεύειν γὰρ ἤδη τὴν καρδίαν σημαίνουσι, τῆς καθ' αὐτὴν κινήσεως, ἦτοι διὰ πλήθη ἐκκινήσαντα χυμῶν, ἢ δι' ὅσον οὕτω ἐσομένην νέκρωσιν. 8. Σκληροὶ δὲ σφυγμοὶ αἰεὶ μὲν κωλύουσι τοῦ κατὰ τὴν ἐκτὸς κίνησιν μεγέθους

τῶν σφυγμῶν, ἤτοι δὲ διὰ ξηρότητα, ἢ ψύξιν ἢ φλεγμονήν καὶ μάλιστα νευρωδῶν μορίων γίνονται. ὡσπερ οὖν ὑγρότεροι δι' ἔξιν τοιαύτην, καὶ μελετωμένους ἔσθ' ὅτε ἰδρωτῆς, οἱ δὴ καὶ κυματωδῶς φέρονται. 9. Καὶ περὶ μὲν 5 τούτων καὶ ἐν ἄλλοις ἔφθημεν διαλαβόντες, ἐνθα καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος νοσημάτων διὰ βραχέων διειλήφραμεν. τῷ 138 γὰρ τοι προκαθήμενῳ τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος εἰς πρεσβείαν στελλομένῳ ἐπὶ τοὺς ὑπερβορείους Σκύθας, ἀξιῶσαντί με 10 ἐκδοῦναι οἱ βιβλίον, ὅπως ἂν ἔχη μετρίως περὶ νοσημάτων κρίνειν τε καὶ διαγινώσκειν, καὶ θεραπείας ἐπάγειν τοῖς διαγινωσκομένοις, οὕτω μὲν ἔφθημεν τὸ πᾶν τῆς 118 πραγματείας περὶ ἀνάντες, καὶ νότου πνεύσαντος, ὅτε μὲν ἐκεῖνος εἰς ἡν πρεσβείαν ἐστάλη· ἡμῖν δὲ λείπεται ἡμιτελὲς τὸ βιβλίον. 10. Τηρούντων οὖν ἡμῶν ἐκείνῳ 15 φιλίαν, καὶ τὴν χάριν ἀποταμιευομένων οὕτω τισὶν ἐξεδόθη, ἐπεὶ μηδὲ πέρας ἐπετέθη τῇ πραγματείᾳ. ἐπανιώντι δὲ καὶ πέρας τότε σχολῆς τῆς πραγματείας, ἐκείνῳ τε τὴν χάριν ἀποτινῶντες ἐσόμεθα, εἴγε θεὸς δοίη, καὶ σοὶ παρασχῆν ἔτοιμοι τὰ ἀντίγραφα. 11. Δόξει δὲ ἄρα κἀκεῖνά τι 20 συνενεγκεῖν σοι εἰς τὴν ἅπασαν ἰατρικὴν μέθοδον. ἃ γὰρ ὧδε δοκεῖ λείπειν, ἐκεῖ καθαρώτερον εἴρηται. ἔξεσι γέ μὴν καὶ ἀπὸ τῶν ἤδη ῥηθέντων προφυλάττειν σου τὴν ὑγίαν καὶ κινδυνεύουσαν ἐπαναλαμβάνειν. περὶ τούτου γὰρ τοῦ μέρους τῆς τέχνης ἐνταυθὶ διειλήφεται. ἐξῆς δὲ λείπεται 139 φᾶναι περὶ τῶν φυσικῶν ἐκκρίσεων καὶ τῆς ἐκ τῶν κατ' αὐτὰς ἐπισχέσεων ἀκολουθοῦσης βλάβης.

Κε φ. ις'. Περὶ φορᾶς καὶ ἐπισχίσεως τῶν φυσικῶν τε καὶ συνήθων ἐκκρίσεων.

1. Ἰδρωτῆς οὖν θέρους ὥρα ἢ κόπου προσηγησάμενον 30 γινόμενοι οὐδὲν τι φαῦλον οὐδ' ἀπεικὸς προσημαίνουσι. μάλιστα γὰρ ἂν καὶ λυσιτελήσαιεν· ἐπ' οὐδενὶ δὲ προδήλω αἰτίῳ πλήθος κατὰ τὸ φλεβῶδες γένος σημαίνουσι. ὥστε 119 ἢ φλέβα τέμνειν προσήκει, ἢ τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς ἀφαιρεῖν. 2. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ τοῖς ἀπὸ νόσων ἀναλαμ- 35 βανομένοις, πλείον τοῦ δέοντος κεχρημένοις τροφῇ. καὶ τούτοις μὲν τὸ πλεόν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πέψεως τῆς

τροφῆς οἱ ἰδρωῖτες γίνονται· τοῖς δ' ὑπὸ πλήθους αἵματος
 ἐνοηλουμένοις, ἤδη πεφθείσης τῆς τροφῆς. δεῖ δὲ καὶ ἐπὶ
 ἀμφοτέρων, τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς ἀφαιρεῖν. 3. Ἐνίοις
 δὲ καὶ δι' ἐσχάτην τοῦ δέρματος ἀραιώσιν γίνεται· οἷς
 πλείονος γινομένου, κίνδυνος συγκοπήναι. ἀμέλει ἐπιτρε- 5
 πτέον τούτοις μᾶλλον τρέφεσθαι, καὶ θερμότεροις κεχη-
 οῦσθαι, καὶ τὴν ἐκτὸς καταψύχειν τε καὶ πυκνοῦν ἐπιφάνειαν. 140
 4. Τοῖς δὲ διὰ κατάρροιάν τινα τὸ στήθος καὶ τὸν ὄλον
 θώρακα βαρυνθεῖσιν, ἄμεινον μὴ πυρέττειν, μηδ' ἐπιστη- 140
 ρίζειν ὀδύνην περὶ τινα τῶν πλευρῶν ἢ τῶν μαζῶν ἢ τὸ
 στήθος· ταῦτα γὰρ ἤδη τοῦ γένους τῶν νοσημάτων καὶ
 μείζονος διαίτης δεῖται, καὶ πλειόνων λόγων ἢ κατὰ τὴν 141
 παρούσαν ὑπόθεσιν. 5. Μετρίως δὲ βαρυνομένου τοῦ θώ-
 ρακος τῆ τοῦ ὑγροῦ ἐκείσε ῥοπή καὶ ἐρεθιζούσης βηχὸς
 γλυκέσι δεῖ κεχηῶσθαι καὶ χλιαροῖς καὶ ὅσα εὐανάγωγα τὰ 15
 καταρρεύσαντα ὑγρὰ ποιεῖν εἴωθε· μὴ γὰρ οὕτω προμη-
 θευσαμένου τοῦ κάμνοντος, στηριχθεῖν ἂν τὸ καταρρεῦ- 120
 σαν ὑγρὸν καὶ ὀδύνησαι, καὶ τι ἕτερον χειρὸν ἐπαγάγοι.
 6. Δεῖ δ' αἰεὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι τοῖς καταρρέοντα ἀφ'
 ὕψους χυμοὺς μετοχετεύειν ἐπὶ τοὺς μυκτῆρας· οὕτω γὰρ 20
 ἂν ἐκφορηθέντος τοῦ λυποῦντος ἀσινῆς ὁ θώραξ διατηρη-
 θεῖται. 7. Γαστρός δὲ ἐπισχέσει βάρη τε κεφαλῆς συν-
 εδρεύει καὶ σκοτόδινοι, καὶ πικρότητες στόματος, καὶ ἀηδία
 τε καὶ ἀνορεξία. κλύσμασι δὲ ὑπεικούσης ἀνίσταται τὰ λυ-
 ποῦντα. ἀμέλει δεῖ καὶ τούτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὡς μὴ 25
 ἐπέχοιτο. 8. Ἐνίοις δὲ κατὰ τινὰς ὥρας αὐτομάτως φέρε-
 ται ἢ γαστῆρ τοῦ συνήθους πολλῶ πλέον, ἐπὶ τισὶ ῥήταις 141
 ἡμέραις, καὶ πολλὰ συνεξάγεται τῶν λυποῦντων, καὶ ἄμει-
 νον βιώσκει ὁ ἄνθρωπος. 9. Ἐτέροις δὲ καὶ ἄνω πολλά 30
 τε καὶ ποικίλα ἐξεμούμενα πολλῶν μελετωμένων νοσημά-
 των ἀπαλλάττει τοὺς ἐξεμέσαντας· ὧν μὴ συνήθως γι-
 νομένων ἤδη, λαβούσης τοῦτο εἰς συνήθειαν τῆς φύ- 121
 σεως πολλά τε καὶ χαλεπὰ ἄρχεται νοσήματα ἀναφύεσθαι.
 10. Ἀμέλει προσήκει τῶν συνήθων μὴ γινομένων ἐκκρι-
 σεων ταύταις ταῖς ἀπὸ τῆς τέχνης ἀρήγειν βοηθήμασιν. 35
 οὐχ ἦττον δὲ καὶ οἷς σύνηθες διὰ μυκτῆρων ἢ αἰμορροϊδῶν
 αἷμα φέρεσθαι εἴωθεν. ἀλόγως γὰρ ὡς τοῦ αἵματος ἐπι- 38

σχεθέντος, ἢ τοὺς συνήθεις ἀναστομοῦν προσήκει πόρους,
ἢ σχάσει φλεβῶν τὸ πλεονάζον κενοῦν, εἰ μὴ πού γε
πλείοσι γυμνασίαις ἀναλισκομένου τοῦ περιττοῦ ἢ τροφαῖς
ἐλάττωσι κολαζομένου οὐ κατεπίγει τῶν κενώσεων χρεία.
11. Ὡστερ οὖν ἀμέτρως τὰ μὴ δέοντα κενούμενα ἄτονόν
τε καὶ ψυχρόν τὸ σῶμα ποιεῖ, καὶ τὰς ψυχικὰς ἀμβλύνει
142 δυνάμεις, οὕτω δὴ τὰ θεόμενα καθάρσεως ἐπεχόμενα βα-
ρύνει τε καὶ ἐμφράττει καὶ θορυβεῖ τὸν νοῦν. καὶ ἄλλ' ἐπὶ
ἄλλα ἐπάγει ἄλγη καὶ ἀρρωστήματα, καὶ πᾶσαν δύναμιν
10 τῷ χρόνῳ κατὰμαραίνει. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. 12. Ἐπεὶ
δὲ περὶ διαίτης καὶ τῶν κατὰ μέρος σιτίων εἰρηται καὶ οἷς
122 κερηθῆσθαι δεόν, καὶ ἃ παραφυλακτέον, καὶ διὰ πάντων τὴν
ὑγιεινὴν πραγματείαν ὧδέ σοι ἐκτεθείκαμεν, ὡς ἂν ἐπόμε-
νος ταύτῃ ἄμεινόν τε διάγῃς καὶ τὰς μελετωμένας ἀπο-
15 διοπομπῇ νόσους, κοινῇ δὲ τοῦτο πᾶσι δοκεῖ διαίτα ἰσο-
νομίαν χαριζομένη πᾶσι τοῖς ἐν ἡμῖν πνεύμασι, σοὶ δὲ
101 πρόθεσις μᾶλλον τὸ ψυχικὸν ὑγιαίνειν τε καὶ διαλάμπειν
πνεῦμα, ὧδε τὸ πᾶν τοῦ λόγου τρέψαντες ἐροῦμέν σοι τὰ
προσήκοντα ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον.

20 Κε φ. ιζ'. Περὶ τοῦ πῶς ἂν ἕκαστον τῶν πνευμάτων ἐπιδοῖη ἐν τῆς /
προκειμένης μεθόδου καὶ μάλιστα τὸ ψυχικὸν πνεῦμα.

1. Τετάρων οὖν διαφόρων πνευμάτων ἐξευρημένων
τῷ λόγῳ, ἑνὸς μὲν τοῦ κατὰ τὴν γαστέρα φαινομένου, καὶ
ψυχροῦ μὲν καὶ ὑγροῦ τούτου φαινομένου τοῦ πνεύματος,
25 ψυχροῦ δὲ λέγω, οὐχ ὡς ψύχοντος, ἀλλ' ὡς ἥτιον θερμοῦ
111 τοῦ μετ' αὐτὸ ὄντος, ὥστερ καὶ ξηρὸν εἰ εἶποιμι ἕτερον
τοῖς ὑγροτέροις τοῦτο παραβάλλον λέγω (πάντα γὰρ τὰ
143 φυσικὰ καὶ ζωώδη πνεύματα τῷ κοινῷ λόγῳ θερμά τε καὶ
ὑγρά πέφυκε), καὶ τούτῳ δηλονότι τῷ κατὰ τὴν γαστέρα
τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως ἐποχουμένης, καθόσον ἂν αὐτὸ
10 ἑαυτοῦ φαίνεται καθαρώτερον, καὶ τὰς κατ' αὐτὸ αἰσθή-
σεις ἀμείνους γίνεσθαι εἰκός, καθόσον δὲ τῆς συμμετρίας
λείπεται, καὶ τὴν κατ' αὐτὸ δύναμιν ἀμυδροτέρον ἐνεργεῖν.
123 ἀμέλει μᾶλλον ξηρότησι καὶ θερμότησιν αὐτὴν ὀρῶμεν τὴν
δύναμιν πάσχουσαν, ἢ ταῖς ἀντικειμέναις ποιότησιν. 2. Ἐκ-
35 δεχομένης δὲ ταύτην τῆς κατὰ τὸ ἥπαρ δυνάμεως, ἣν δὴ

καὶ φυσικὴν τε καὶ φντικὴν φαμεν, καὶ ταύτη τῆς θρεπτικῆς τε καὶ ἀντιτικῆς καὶ τοῦ ὁμοίου γεννητικῆς τε καὶ ἐπιθυμητικῆς ἀναπανομένης δυνάμεως, τὸ κατ' αὐτὴν πνεῦμα θερμὸν ἤδη καὶ ὑγρὸν τυγχάνει, καὶ ἡ κατὰ ταύτας τὰς ποιότητας ἀποβλέπουσα διαίτα ἀνανεοῦσθαι τε καὶ ἀκμάζειν τὴν κατὰ τὸ ἥπαρ παρασκευάζει δύναμιν· ἵπνοι δὲ ἄρα τοῦτο πλείους καὶ λουτρά, θυμηδίαί τε καὶ ἀνέσεις βίου, βραχύτατά τε γυμνάσια καὶ μετρίως θερμαίνουσαι καὶ ὑγραίνουσαι τροφαί. 3. Τῇ δὲ καρδίᾳ τῆς ζωτικῆς καὶ θυμικῆς ἐνθάλαμενομένης δυνάμεως καὶ διὰ πολλῶ γε τοῦ κατ' ἥπαρ θερμότερον ἐνεργούσης πνεύματος, ἤδη δὲ καὶ ξηροῦ καθόσον ἂν αὐταὶ αἱ ποιότητες ἐπιτείνονται ἐν τοῖς κατὰ φύσιν αὐτῶν ὄροις. καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἐνέργειαι ῥωμαλεωτέραι φαίνονται, σύντονα δὲ ὡδε γυμνάσια καὶ ἵππασια καὶ μάχαι καὶ πυνηγέσια τοῦτο διεγείρουσι, καὶ ἡ πρὸς τὸ θερμότερον καὶ ξηρότερον ἀποκλίνουσα διαίτα. 4. Ἦν οὖν τούτων τῶν δυνάμεων ἀποκαμουσαν ἀναζωπυρεῖν ἐθέλης, τῇ κατ' αὐτὴν πλεονεκτήσας διαίτη, κατ' ἐκείνην ἂν ἐνεργέστερος γένοιο. 5. Καὶ ταῦτα μὲν ἀφείσθω, ὀλίγον σοὶ διὰ φροντίδος ὄντα, ἣν μὴ πρὸς τὴν καθόλου ἀπομαχόμενα ὑγίαν ἦ· νυνὶ δὲ περὶ τοῦ κατὰ θυμὸν σοὶ ἐροῦμεν καὶ προσαποδώσομεν τῷ λόγῳ. 6. Ἐπεὶ τοίνυν, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, πολλῶ μὲν τῆς κατὰ τὸ ζωτικὸν πνεῦμα θερμότητος λείπεται τὸ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ἤδη δὲ καὶ ξηρότερον ἐκείνου φαίνεται, ὡς διὰ πάντων συνάγεσθαι, ξηρότερόν τε καὶ ψυχρότερον τῶν ἄλλων τούτῳ τὸ πνεῦμα φαίνεσθαι, τίς ἂν μᾶλλον προσήκουσα ὡδε νομισθεῖν διαίτα, εἰ μὴ ἡ μετρίως ψύχουσα καὶ ξηραίνουσα. 7. Ἀμέλει τοῖς μὲν ἀπλῶς ὑγαινεῖν καὶ κατὰ τούτῳ τὸ πνεῦμα βεβουλημένοις, ἡ πρώτη καὶ κοινὴ καὶ ἣν φθάσαντες ἐπεράναμεν διαίταν, ἐφαρμόσειεν ἂν, ἐπαρκέστερον μὲν πολλῶ τὸ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον γεννώσασκε πνεῦμα, οὐχ οὕτω δ' ἀκραιφνές καὶ ἀθορυβητόν. 8. Σοὶ δ' ἐξ ὧν ἐροῦμεν βραχὺ τι τὴν διαίταν μεταλλάξαντι, τὰ μείνω τούτῳ κατὰ σε σκοποῦ ἀπαντήσασκε. ὡς περ τοῖς μὲν αἰκοῖς μίαν που ἢ δύο χορδὰς χαλάσασκε ἢ ἐπιτεῖναςκε, τῶν ἄλλων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τήρουμένων, ἕτερόν τι πάντη τοῦ

προτέρου ἀνακρούεται μέλος. 9. Ὡπερ οὖν θυμηδία καὶ
 ἀνέσεις καὶ ὕπνοι ὑγρότερον μὲν ἡμῶν ποιοῦσι τὸ φυσικόν
 πνεῦμα, θερμότερον δὲ θυμοὶ καὶ οὐντονα γυμνά-
 σια τὸ κατὰ τὴν καρδίαν ζωτικὸν πνεῦμα, ἄλλως δὲ ταῦτ'
 5 ἄλλοιῷ ἢ ἐπεισαγομένη τροφῇ ὑγρότερα ποιοῦσα ἢ θερμο-
 125 τέρα τὸν αὐτὸν τρόπον, ἄλλως ἂν τὰ ψύχοντα καὶ ξηραί-
 νοντα κατὰ τὴν ἐκτὸς διαίταν διαθείη ἂν τὸν ἐγκέφαλον,
 καὶ ἄλλως ἀγρυπνίαι καὶ ἐνδελεχισμοὶ καὶ ἔμμονοι περὶ τὰ
 146 νοητὰ ἐννοιαί. 10. Ὡδε γὰρ πλείονος τῆς κατ' αὐτὸ γι-
 10 νομένης κινήσεως, ὀξύτερόν τε καὶ λεπτότερον ἑαυτοῦ εἰκὸς
 γίνεσθαι, καὶ ξηρότερον καὶ διατεθερμασμένον τῇ συνεχεῖ
 ἐνεργείᾳ, μὴ τινος ἔξωθεν τε καὶ ἔσωθεν τοῦτ' ἀναθολούν-
 τος διὰ τινὰ πλημμυρήματα. 11. Ἄπαξ οὖν εὐθυπορήσαν,
 ἐπὶ τᾶμεινον πρόεσι καὶ τῶν λοιπῶν κατακυριεύει. ἀμέλει
 15 πάντας τοὺς νήφοντας καὶ τοιαύτην ἐργασίαν ποιουμένους,
 ὀρῶμεν πλήθους τε καὶ πάχους τροφῆς ἀπέχεσθαι καὶ
 ἀνέσεως πείθοντας, ὡς μὴτ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὠδε παχύ-
 νοιτο, μὴτε ταῖς ἐκ τῆς ἀδρύτερας διαίτης ἐπικρατείαις τῶν
 ἄλλων πνευμάτων, καὶ μάλιστα τοῦ φυσικοῦ. τοῦτο γὰρ
 20 καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις τε καὶ ποιότητας τῷ ψυ-
 126 χικῷ ἀντίκειται, καὶ δουλαγωγούμενον τὸ ψυχικὸν επισύρε-
 ται πνεῦμα. 12. Ὡπερ οὖν ὕδωρ μᾶλλον νηφαλίους
 ἡμᾶς ποιεῖ, ἤτινος τῆς ἀναδόσεως γινομένης, ὀλιγοσιτία
 δὲ οὐχ ὕλην δίδωσιν αὐτάρκη τῷ φυσικῷ πνεύματι, καὶ
 25 μακρὰ δὲ ἐργήγοροις φθάνει τὰς παχύτερας κολούουσα τῶν
 147 ἀναθυμιάσεων, ὡς διὰ πάντων ἀκραιφνέστερον τὸ ψυχικὸν
 πνεῦμα φαίνεσθαι ἐν ὑπακούουσι σώμασιν, οὕτω δὲ ὑδρο-
 31 ποσίαι μὲν ἀγλυῶδες καὶ παχὺ τουτὶ τὸ πνεῦμα παρασκευ-
 ᾶζουσι ταῖς ἐξ ὑπογείου ἀναθυμιάσεσι. νηστεία δ' ἐκπυροῖ
 30 καὶ θυμοειδέστερον ἀπεργάζεται. ἢ δ' ἀγρυπνία ξηραίνει
 καὶ οὐκ εὐτύπωτον ποιεῖ τὸ πνεῦμα, ἐν μὴ οἰκειουμένοις
 τῇ διαίτη πνεύμασιν. 13. Ἴν' οὖν μὴ ταῖς ἀντικειμέναις
 διαίταις ἀνθελκόμενος τύχης, ἀνθελόμενος τῶν ἀμεινόνων
 τὰ φαῦλα, καὶ πρόφασίς σοι τουτὶ τὸ βιβλίον βλάβης γέ-
 35 γένηται, καὶ ταῖτα τῷ λόγῳ προσθεῖς ἐντελῆ σοι τὸν λόγον
 ποιήσομαι. 14. Ἦδη σοι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ μακρᾷ νηστείᾳ
 καὶ προσέτι τῇ ἐπὶ τᾶμείνω ῥοπή τὸ φυσικὸν ἀπομαρᾶ-

ναντι πνεῦμα οὔτε συχναῖς νηστεῖαις προσήκει καταπιέζειν
 τὸ σῶμα, οὔθ' ὕδατος πόσει. 15. Πρώην μὲν γὰρ σύγ- 127
 κρασις τις τῇ φυσικῇ θερμῇ τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς τὴν τοῦ
 ὕδατος ἐγγόνει, καὶ ἄμεινον διετέλει. νυνὶ δὲ πρὸς τὸ
 ψυχρότερον ῥέποντα ἐπανασώζειν δεῖ σε τὸ λείπον μετρίαις
 τοῦ οἴνου χρήσει, ψυχραῖς δὲ πάνυ μὴ καταχρῆσθαι τρο-
 φαῖς. 16. Ἐπὶ δὲ καὶ πλέον ἐπισχύουσα ἡ ψυξις ἢ, καὶ 148
 τῇ Ἀνδρομάχου θηριακῇ προσήκον ἔσται κεχρησθαι σε,
 ἀντιδότῳ λεπτοντικῷ καὶ διαφορητικῷ τελούντι φαρμάκῳ,
 καὶ τὰς ἐν ἡμῖν ἀναζωπυροῦντι δυνάμεις. 17. Ἐπεὶ δὲ 10
 ταῖς ὀλιγοσιταῖς ἐξήραται σοὶ τὸ σῶμα, ἤδη δὲ καὶ εἰς ἕξιν
 τῆς τοιαύτης γεγονυίας σοὶ διαίτης οὐ ῥᾶδιον ἐπ' ἄλλην
 μεταβαίνειν, καὶ λουτροῖς προσήκει κεχρησθαι σε, τέγγουσι
 μὲν τὸ ἅπαν σῶμα καὶ διαφοροῦσι τὰ ἐναπειλημμένα τῷ
 βᾶθει τοῦ σώματος δεόμενα καθάρσεως, ἀνακαλουμένοις 15
 δὲ καὶ τὰς φυσικὰς ἡμῶν δυνάμεις ἀμυρωθείσας. 18. Ὡς-
 περ δὲ ἐπὶ τὸ ψυχικὸν τοῦ πνεῦμα τὸν ἅπαντά σου τεί-
 νειν σκοπὸν προὔργου πεποιήσαι, οὔτω μηδὲ τῶν ἄλλων
 σε καρραθυμῆν θέμις. συνεφέλικοντα γὰρ τοῖς ἀλλήλων
 πάθεσι, καὶ συναποκαθίστανται ταῖς ὑγείαις. 19. Ταῦτά 20
 τοι τῆς κοινῆς καὶ καθαρᾶς διαίτης πρόνοιαν ποιουμένῳ
 σοι, καὶ μικρὰν τινα ῥοπήν χαριζομένῳ τουτῶ τῷ πνεύ-
 ματι τῇ οικειότητι τῆς κατ' αὐτὸ συγκράσεως, ἀμείνω σοι 128
 τὰ πάντα καὶ ἐν καταστάσει ἐσεῖται. 20. Πέφυκε δὲ σοι 149
 καὶ ἡ κατὰ φιλοσοφίαν ἕξις, καὶ ἡ τῶν ὀρθῶν δογμάτων 25
 ἐξέτασις, καὶ ἡ διὰ πάντων περὶ τὰ ληθέστερα ἰοῦσα σπουδή,
 ἐκ τῶν ἐξευρημένων ἡμῖν μεθόδων πλείω τε καὶ ἀμείνω
 τῇ κατὰ σε διαίτη προσερανίζεσθαι. 21. Ἀλλ' ὁ μὲν περὶ
 τούτων λόγος ὧδέ πη καὶ ληγέτω, ἱκανῶς μὲν τοῖς βραχυ-
 λογεῖν ἐθέλουσιν ἐκδοθεῖς, οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ τοῖς ἀρχαῖς ἐν 30
 τοῖς τῆς ἰατρικῆς ἔχουσι θεωρήμασι, καὶ μεμνημένοις φι-
 λοσοφίας ὄργια. 22. Σὺ δ', ὃ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή, συγ-
 γνώμων ἔσο, εἴ τις οὐκ ὄρας τουτὶ τὸ βιβλίον λειπόμενον
 τῶν κατὰ τὴν σὴν ἔφασιν, τουτ' ἐκεῖνο εἰδώς, ὡς τὰ πολυ-
 σκευέστερα τῶν μαθημάτων οὐκ ἂν ῥᾶδίως τις βραχέσιν 35
 ἐμπεριλάβοι γράμμασιν, ὡς ἀποσώζειν καὶ τὴν κατ' αὐτὰ
 πᾶσαν μέθοδον. 23. Εἰ γὰρ δὴ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκείνων
 ἀνδρῶν ὅσοι φιλοσοφία τοὺς λοιποὺς παρήνεγκαν τὰς βί-

βλους ἀναπτύσσοντες ἔλλείποντά τινα ἐνίοτε τῶν δεόντων
 ῥηθῆναι εὐρίσκομεν, σχολῆ γ' ἂν περὶ τοῦτ' ἐπιβλήσῃ
 εὐρεθείη τὰ πλείονα τῶν δεόντων ῥηθῆναι μὴ τοι γε πάντα.
 24. Τοῖς γε μὴν νοῦν ἔχουσι μὴ τοι γε τοῖς κατὰ τὴν σὴν
 150 ἔξιν ἐς φιλοσοφίαν, ἱκανὰ ἂν δόξαι καὶ ταῦτα χειραγωγη-
 θέντα ἀπὸ τῶν ἤδη ῥηθέντων, καὶ τὰ μὴ φθάσαντα δια-
 129 ληφθῆναι τῷ λόγῳ. οὐτῷ γὰρ καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης ἐπι-
 στήμης πρόκειται. τῶν γὰρ ἀρχῶν ἐν πᾶσι τοῖς μαθήμασι
 προκατειλημμένων τοῖς εὖ εἰδόσι κρίνειν, καὶ τὰ μετὰ τὰς
 10 ἀρχὰς ῥαδίως ἐπιγινώσκειται. 25. Ἀλλὰ μὴ κάμοις νῦν
 μὲν εὐχαῖς ἡμᾶς στηρίζων, καὶ ἐπὶ τὰ μείνω διαβιβάζων,
 νῦν δ' ὁμιλίαις ἱεραῖς ἀνακαθαίρων ἡμῶν τὴν διάνοιαν,
 ἐτι δὲ ὑποθήκαις σεμναῖς εἰς τὰ δεόντα προτρέπομενος.
 26. Οὐκ οἶδα γὰρ ὅτῳ ἂν μᾶλλον σοῦ πεισθείην καὶ βου-
 15 λευομένου καὶ φιλοσοφούντος τὰ κάλλιστα, εἰδὼς σε τοῖς
 ἀληθεῖσι τῆς φιλοσοφίας προσκείμενον δόγμασι, καὶ τῇ περὶ
 ἡμᾶς κηδεμονίᾳ συνδιατιθέμενον. 27. Εἰ δὲ καιροῦ κα-
 λοῦντος μετ' ἀλλήλων ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διατρίψαιμεν, πολλὰ
 ἂν οἶμαι τῶν δεόντων ἐς φιλοσοφίαν συζητηθείη ἡμῖν τε
 20 καὶ ἑτέροις τὴν κατὰ γνῶσιν χορηγήσοντα προκοπὴν. καὶ
 εἴη γε καὶ ἡμᾶς ὅψε ποτε ἀνανεῦσαι καὶ ἐπὶ τὸν νοητὸν
 ἐγκύψαι διάκοσμον, καὶ τῶν ἐκεῖθεν καλῶν ἀπόνασθαι καὶ
 151 ἰδεῖν τε καὶ παθεῖν, ἃ νῦν ἡμῶν ὁ νοῦς ταῖς ἐμπαθεῖσι
 130 κηλίστι μεθύων, ἀκραις ἐπαφαῖς τὸ τοῦ λόγου κατανοεῖ. ὁ
 25 δὲ δὴ σὸς κατανοῶν ἀκριβῶς, οὐκ ἐπιστρέφεται πρὸς τὰ
 ἡμῖν ἐπαγωγὰ καὶ ἡδέα. 28. Καὶ τάχ' ἂν οὕτω καθαρῶ-
 τερον μετ' ἀλλήλων φιλοσοφήσαιμεν, ὡς τοὺς λόγους νῦν
 ἀγνοοῦμεν, τότε καθαρῶτερον κατοπτεύοντες, ἐπεὶ καὶ φύ-
 σει τοῦθ' ἡμῖν δέδοται, καὶ ταύτῃ μᾶλλον τοῖς πρώτοις
 30 οἰκειούμεθα αἰτίοις, κἂν ἅπαξ τῶν ἐκεῖθεν ἀποσφαλεῖσι
 θεωριῶν δυσχερὴς τις δοκῇ ἢ ἄνοδος καὶ πόρρω τῆς κατα-
 σπώσης ὡς δυνάμειος. 29. Εἰ δέ πη καὶ τῶν τε θεωρημέ-
 νων σοι ἀξιοίης ἡμᾶς κοινωνοὺς γίνεσθαι διαπορθμεύων καὶ
 εἰς ἡμᾶς τὰ κάλλιστα σοι θεάματα, ἄξια μὲν ἂν σου τοῦ
 35 ποιήσας καὶ τὸ κοινωνικὸν τοῦ νοῦ ἐπιδείξας, φύσει προσὸν
 πᾶσιν ἀνθρώποις. κἂν ἀπείργῃ τοῦτο ἢ περὶ τὰ μείνω ἄγνοια,
 θέλξαις δ' ἂν ἴσως καὶ ἀναζωπυρήσας ἤδη ἀποσβεννύμενον
 τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν καὶ καταπείσας μεταδιώκειν τὰ μείνονα.

XXVI.

* ΙΑΤΡΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΕΡΜΟΥ

ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΑΜΜΩΝΑ ΛΙΓΥΠΤΙΟΝ.

1. Τὸν ἄνθρωπον, ὃν Ἀμμων, κόσμον φασὶν οἱ σοφοί, ἐπειδὴ ἀφομοιοῦται τῇ τοῦ κόσμου φύσει. 2. Ἐν γὰρ τῇ καταβολῇ τοῦ ἀνθρωπέου σπέρματος ἐκ τῶν ζ' στοιχείων ἀκτίνες ἐπιπέκονται ἐφ' ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρώπου. 3. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτροπῆς κατὰ τὴν τῶν ἰβ' 5 ζῳδίων θέσιν. 4. Ὁ μὲν γὰρ γ λέγεται κεφαλή, τὰ δὲ τῆς κεφαλῆς αἰσθητήρια εἰς τοὺς ζ' ἀστέρας ἀπομεμερίσται. 5. Ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς ὀφθαλμὸς ἀπονενέμεται τῷ Θ, ὁ δὲ εὐώνυμος τῇ Α, αἱ ἀκοαὶ τῷ Η, ὁ ἐγκέφαλος τῷ Ζ, ἡ γλῶσσα καὶ ὁ γαργαρεὼν τῷ Ψ, ἡ ὄσφρησις καὶ ἡ γεῦσις 10 τῇ Φ, ὅσα δὲ ἔναιμα τῷ σχήματι. 6. Ἐάν τις οὖν κακῶς τύχη ἐπὶ τῆς σπορᾶς ἢ τῆς γεννήσεως κείμενος, ἐπὶ τοῦ προσφκειωμένου αὐτῷ μέλους πῆρωσις γίνεται τις. 7. Τέσσαρα δὲ καθολικὰ μέρη εἰσὶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, κεφαλή, θώραξ, χεῖρες καὶ πόδες· ἕκαστον δὲ τούτων κατὰ τὸν και- 15 ρὸν τῆς σπορᾶς ἢ τῆς γεννήσεως κατὰ τι ἡσθένημα, τοῦ δεσπόζοντος αὐτοῦ ἀστέρος κακωθέντος, οἷον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ ἄμφω οἱ ὀφθαλμοί, ἢ ἡ μία ἀκοή, ἢ καὶ αἱ δύο, ἢ οἱ ὀδόντες ἐπαθόν τι, ἢ καὶ ἡ λαλιὰ ἐναποδίσθη. 8. Δῆλον γὰρ ὡς ἀκτὶς κακοποιῶν ἐπιβαλοῦσα τούτων τινὶ φθείρει 20 καὶ λυμαίνεται, ὁμοίως καὶ ἐπὶ θώρακος, ἢ ὁ πνεύμων ἐπαθεν ἢ τὸ ἥπαρ ἢ ὁ σπλὴν ἢ ἡ καρδία ἢ τι τῶν περὶ τὰ ἔντερα. 9. Καὶ ἐπὶ χειρῶν ὁμοίως καὶ ἐπὶ ποδῶν. ἢ γὰρ οἱ δάκτυλοι ἢ οἱ ὄνυχες ἢ τι τῶν τοιούτων μορίων οἰκείως ἐπαθεν. 10. Ἐγὼ οὖν πρῶτος ἀνεύρον ταύτην τὴν 25 ἐπιστήμην καὶ προσέταξα αὐτὴν καλεῖσθαι ὑπερέτιν τῆς

φύσεως. ἀνάγκη γὰρ ταύτην συγκροτεῖν τῇ φύσει, ὅθεν καὶ τὰ βοηθήματα ταύτη προσγίνεται.

II. Τὰ μὲν οὖν ψύχοντα πάντα καὶ ἰσχυροποιῦντα τῷ Ἡ ἐμέρισα καὶ τῷ Ξ, φύσει κρυσταλλώδεσι καὶ πνευματοποιοῖς οὖσι. 2. Τὰ δὲ ἀναθερμαίνοντα καὶ ὀγκοποιῦντα τῷ σήματι ἐμέρισα, ὀξύτητι καὶ διαπύρω καὶ αἱματοποιῶ ὄντι. 3. Τὰ δὲ ἐναλλάττοντα καὶ παρακαλλῶντα καὶ σωματοποιῦντα καὶ ἰστώντα πᾶσαν νομὴν καὶ ῥωννύντα τῷ 4 καὶ τῇ Ϛ. 4. Ἡ δὲ Ϛ, ὧ ἂν τινι προσέλθῃ τῶν ἀστέρων, εἴτε ἀγαθοποιῶ εἴτε κακοποιῶ, τῇ ἐκείνων δυνάμει συνδιατίθεται. 5. Τὸν οὖν τὴν ἰατρικὴν μετερχόμενον ἐπιστήμην δεῖ θεωρεῖν τὴν κοσμικὴν διάθεσιν καὶ τοὺς ἀστέρας ὅπως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐδὲν χωρὶς τῆς συμπλοκῆς τούτων γίνεται τι τῶν ἀνθρωπίνων, οὔτε τὰ ὀξεία πάθη οὔτε τὰ περιοδικά, οὔτε σώζεται τις ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς, οὔτε ἐπιμελείας τυχὼν σώζεται ἢ ἀποθνήσκει. 6. Χρὴ οὖν τὸν ἰατρὸν τὴν κατάκλισιν ἀκριβοῦν, ποῖα ὥρα γέγονεν. 7. Εἰ δὲ μὴ δύναται λαβεῖν ἀκριβῶς τὴν ὥραν, ἐν ἧ ἢ νόσος προσηγγέλθῃ λαμβάνειν καὶ ἰστῶν θέματα καὶ σκοπεῖν, ὅπως τε ὁ κόσμος διάκειται καὶ πρὸς τινὰ τῶν ἀστέρων ἢ Ϛ λόγον ἔχει, ἦτοι ϙ, ἢ □, ἢ τίσι σύνεστι. 8. Τοῖς μὲν γὰρ κακοποιοῖς συσχηματιζομένη, ἐπιβλαβῆ τὴν νόσον ποιεῖ, τοῖς δὲ ἀγαθοποιοῖς μεγίστην βοήθειαν ἐπάγει. 9. Ἐτι δὲ δεῖ καὶ τὴν Ϛ γνῶναι, πότερον τοῖς μὲν ἀριθμοῖς αὐξεται, τῷ δὲ φωτὶ λήγει, ἢ τὸ ἀνάπαυον, ἢ καὶ κατ' ἄμφω προστίθῃσιν ἢ καὶ κατ' ἄμφω λήγουσιν. 10. Ἀπὸ μὲν γὰρ συνόδου καὶ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς προστεθείσα καὶ τετραγωνιζομένη ὑπὸ ϙ ἢ καὶ ἐπ' αὐτὸν φερομένη μεχρὶ τῆς κατὰ ϙ παραλλάξεως ἐπισημαίνει τὰς νόσους καὶ ἀναιρετικὰς σημαίνει, μηδὲν ἀγαθοποιῶ παρεμπλεκόμενη. 11. Εἰ γὰρ τις τούτων παρεμπλέκοιτο, ἢ μὲν νόσος βαρεία ἔσται καὶ σχεδὸν ἀναφετική, ὁ νοσήσας σωθήσεται. 12. Τῆς δὲ λειπούσης τοῖς τε ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ, μάλιστα καὶ ὑπὸ Ἡ διαμετρούμενον ἢ τετραγωνιζομένου, εἰ μὴ μετὰ τὸ παραλλάξαι τὴν διάμετρον, οὐ ῥαῖσει ἢ νόσος, ἐπισημαλῆς ἔσται καὶ ἀναιρετική· εἰ δὲ ἀγαθοποιῶ παρεμπλέκονται, ἐπὶ χρόνον νοσήσας σωθήσεται.

13. Λεί δὲ ἐπὶ τούτων νοεῖν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἢ ζ προστίθῃται τοῖς ἀριθμοῖς, ἐπὶ τὸ βελτίον ἄρξεται καὶ ἡ νόσος προΐεται, καὶ φανερόν, ὡς εἰάν τοις ἀριθμοῖς προστιθῆ, ἡ νόσος ἀξηθήσεται, ἔστ' ἂν σύνδεσμον λύσῃ. οὕτω μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ κρεῖττον τραπήσεται. 14. Ἡ δὲ ταιαύτη ἐπίσκεψις καὶ ἐπὶ πάσης ἔστω σωματικὴ καταρχῆς. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ ἥ και ζ κατακλινομένοι, νοχελεῖς ἔσονται καὶ δυσκίνητοι [καὶ ἀναλγείς] τοῖς τε ἄρθροις καὶ παντὶ τῷ σώματι ἀπὸ ψύξεων καὶ ῥευματισμοῦ κατὰ μικρὸν ἐμφαίνοντος τὴν νόσον καὶ βραδέως διεγειρόμενοι μικρόφωνοί τε καὶ δεδιό-10 τες καὶ φοβούμενοι καὶ ἑαυτοὺς θάλλποντες τοῖς ἱματίοις καὶ τὸ φῶς φεύγοντες καὶ πνικνῶς ἀναστενάζοντες καὶ βραδέως ἀναπνέοντες καὶ μικρόσφυγμοι καὶ τὴν βοήθειαν θερμασίαν ἔχοντες, καὶ διὰ τῶν σφυγμῶν δεικνύμενοι ἐνδεεῖς καὶ ἄτονοι καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος κατεψυγμένοι. 15. χρῆσθαι οὖν ἐπὶ τούτων δεῖ τοῖς θερμαίνουσι καὶ ἀναχαλῶσιν ἔστεγνωμένως. 15. Οἱ δ' ὑπὸ ζ καὶ ἡλίου κατακλισθέντες [ἔσονται] κεννημένοι καὶ ῥιπιζόμενοι καὶ τὴν τοῦ σώματος ἐπιφάνειαν καταφλεγόμενοι, ἐξανιστάμενοί τε καὶ ἀναπηδῶντες καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ὀργιζόμενοι καὶ κρά-20 ζοντες καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναιδῶς ἐμβλέποντες, κατὰδιφοὶ καὶ τὴν γλῶτταν τραχεῖς, [καὶ] ἐπιθυμοῦντες πιεῖν οἶνον καὶ ψυχρὸν καὶ βαλανεῖον χρῆσασθαι παρὰ καιρὸν, πρὸς τροφήν δὲ ἀνορέκτως ἔχοντες καὶ πρὸς πάντας συγκροού- τες τῇ γλῶττι συνεχῶς. 16. Μικρόσφυγμοι δὲ καὶ οὗτοί 25 εἰσι καὶ ἐν ἀταξίᾳ, ἐρυθροὶ τῇ ὄψει καὶ ἔνοργοι τῷ σώματι. 17. Τούτοις συνοίσει μέχρι τῆς ε' ἡμέρας ἡ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσις καὶ ὅσα συνελθεῖν δύναται καὶ καθαιρεῖν τὸν ὄγκον καὶ ὅσα ἢ ἀναγκαστικῆ φύσει ἀντίθετα τούτοις βοηθήματα εὔρε, τοῖς μὲν ἥ τὰ τοῦ ζ τούτεστιν ὅσα [ἂν θερ-30 μανεῖ καὶ ἀναχαλᾶ καὶ τὴν στεγνότητα λύει. τὰ δὲ τοῦ ἥ τοῖς τοῦ ζ τούτεστιν ὅσα] ψύχει καὶ στεγνοὶ καὶ ὑποκρούει. 18. Ὅσα δὲ καρδιακὰ καὶ ἀρθριτικὰ καὶ ἀρτηριώδη καὶ τοιαῦτα πάθη εἰσὶν ὑπὸ ζ καὶ θ γίνεται. 19. Στεγνοὶ δὲ πυρετοὶ καὶ πλευρίτις καὶ περιπνευμονία καὶ ὅσα 35 τοιαῦτα πάθη ὑπὸ ἥ καὶ ζ γίνεται. 20. Τούτοις οὖν ἐναντία τὰ ψύχοντα, οἷον σιγύχνος, κοιτυληδῶν, ἰσόριον,

κόμβοι, ἄλφιστα, κόρεις, σείρις, μήκωνος ὄπος, ἀλικακάβου
 ῥίζα, φλοιός, κόμμι, φύλλα πολύγονον, ἀείζωον, ψύλλιον,
 ἀλικρότομος, φύλλα συκῆς, συκίμια, φακός ὁ ἐπὶ τοῖς
 ὕδασι γινόμενος, φύλλα ἀμπέλια, ψιμνύθιον, λιθάργυρος,
 5 λίθος αἱματίτης, λίβανος, ῥακίν, παρθέμιον, ἀνδράχνη,
 ὧν τὸ λευκόν, κύμινον, ὠμήλυσις, λιπόσπερμον, κάλαμος,
 φύλλα μαλάχης, ῥοιά, ὑποκυστίς, κυπάρισσος, κισσοῦ φύλλα,
 ἀκακία, μήλα, κνιδία, ἄπια, ἀχράδες, στυπτηρία, οἰνάνθη,
 φοίνικες, βάλανοι, μύρτα, ῥοῦ, κυπέρι, ῥόδα χλωρά, δάφνη,
 10 σκῖνος, λάδανος, κρόκος, ποταμογεῖτων.

III. Περὶ θερμαίνοντων.

1. Τὰ δὲ θερμαίνοντα ὅσα ὑπὸ δ καὶ $\odot$ ἐξουσιάζον-
 ται καὶ ἄλλα μὲν πολλά, μεθ' ὧν ἔλαιον κύπριον καὶ πάντα
 τὰ εὐώδη, μεθ' ὧν μύρον ἱρινον, κινάμωμον, γούνιμον,
 15 σάμψυχον, νάρκισσος, τήλις, νάρδιον τὸ ἀπὸ τῆς στακτῆς,
 σμύρνα, μενδῆσιον, βδέλλιον, στύραξ, κηρός, ὠκιμον, κύ-
 μινον, πίσσα ὠμή καὶ ἐφθῆ, στέαρ, μυελός, χαλβάνη, ἴρις,
 κασία, κινάμωμον, νάρδου στάχυς, ὄπος λίβανος, ἀμμο-
 νιακὸν θυμίαμα, πήγανον, μυροβάλανον, ἰσχάδες, κόκκος
 20 νησιωτικὸς, κόκκος κνιδίος, ἀφρόνιτρον, στάφης ἀργία, ἄσιος
 λίθος, κύπειρος, κνιδίης σπέρμα, ἀκκυνίον, ἐλλέβορος, πύ-
 ρεθρον, ἰοῦ λέπισμα, χρυσόκολλις, κρόμμυον, σκόροδα,
 πράσον, ῥαφάνου φλοιός, ῥαφάνος ἐρέβινθος. 2. Τοῦτοις
 οὖν χρῆσεται ὁ ἰατρός καὶ ὅσα τούτοις ὁμοιά εἰσι θερμαί-
 25 νοντα καὶ ἀναχαλῶντα, ἐφ' ὧν ἂν ἡ κατάκλισις πρὸς η καὶ
 ζ γένηται ἢ ἄλλο τι πάθος τούτοις ὑπὸ τούτων εἰσελθῆ,
 καθὼς ἂν ἡ σελήνη ὑποδεικνῆ· τοῖς δὲ ψύχουσι καὶ ἀπο-
 κρονομένοις, ἐφ' ὧν ἂν ἡ κατάκλισις ὑπὸ δ καὶ $\odot$ γένη-
 ται. 3. Ὅταν οὖν κατακλιθῆ τις ζ οὔσης ἐν γ ἢ δ ἢ
 30 καὶ $\square$ ἢ συνόντος αὐτῇ, μάλιστα τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαφού-
 σης καὶ τῷ φωτὶ λειπούσης, ἢ καταρχῇ τῆς νόσου ἀπὸ
 περιψύξεώς ἐστι, καὶ ἔσται τούτο δῆλον ἐκ τῆς κεφαλῆς.
 4. Ἔστι γὰρ περὶ αὐτὴν κάρος καὶ περὶ τὰ ὄμματα καὶ
 βαρυαυχεῖ καὶ περὶ τὸν θώρακα ῥευματισμός, σφυγμοὶ
 35 λεπτοὶ καὶ ἄτακτοι καὶ νυκτεριναὶ ἐπιτάσεις, εὐτονοὶ καὶ
 ἐν βάθει θερμασία πολλή, ἢ δὲ ἐπιφάνεια κατεψυγμένη
 καὶ τὰ ἄκρα πικρῶς ψυχόμενα καὶ λειποθυμία καὶ ἀνορεξία

καὶ ἰδρῶτες ἀκαίρως, τούτοις ἀρμόσει τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναγαλῶντα καὶ τὴν κοιλίαν λύνοντα. 5. Ἡ δὲ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις ἀχρηστος, ὁ νοσῶν ἀγαθοποιῶν μὲν μήτε παρεμπλεκόμενη τῇ C, μηδὲ τετραγωνίζοντος μηδὲ διαμετροῦντος, οὐχ ὑπερβήσεται, ἀλλὰ τελευτήσεται ἀγαθο- 5/ ποιῶν δὲ παρεμπλεκόμενου νοσήσας ἰκανῶς συνθήσεται ἢ μεταπεσεῖται εἰς ἑτέραν ἀπὸ τῆσδε τῆς νόσου, ἐμπεσῶν εἰς νυκτερινούς ἀποτροπιασμούς. 6. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ Z τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπέχη πρὸς τὴν C, ἀπαραβάτως τελευτήσεται μέχρι τῆς διαμέτρου. 7. Ἐὰν δὲ C'' οὔσης ἐν Γ κατα- 10 κλιθῆ τις πρὸς τὸν Z ἢ τὸν O, ὄντως σχηματιζομένη ἀπὸ κεφαλῆς ἔσται ἡ νόσος. καὶ τοῦτο δῆλον ἔσται ἐκ τοῦ τὰς μήνιγγας παραλύεσθαι. 8. Ἔσονται δὲ καὶ πυρετοὶ συνεχῆ καὶ ἀγρυπνία καὶ καυσῶδες τὸ στόμα καὶ δίψοι ἄμετρον καὶ παραχῶδες ἢ γλώσσα, θώρακος ἐκπύρωσις καὶ 15 ἥπατος, σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι. 9. Τούτοις ἔσται ὠφέλιμος ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ προσαγωγή πάντων τῶν δυναμένων ψύχειν καὶ παρηγορεῖν. 10. Ἔσται δὲ ἡ νόσος περικοπή καὶ φρενίτις. ὁ νοσῶν οὕτως ἀγαθοποιῶν μηδένοσ παρόντος τῇ C, ἢ δὲ παρεμπλέκοντος μέχρι τῆς Z, 20 τελευτήσεται ἢ ἐν τῇ τετραγώνῳ καὶ μάλιστα τοῖς ἀριθμοῖς προστεθείσης τῆς C. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιῶν τὴν C ἴδῃ, κινδυνεύσας σωθήσεται. 11. Ἐὰν δὲ C οὔσης ἐν 4 κατακλιθῆ τις, ἢ ὄντος ἐν Z ἢ □ ἢ συνόντος αὐτῇ, μάλιστα τῆς C ἀφαιρούσης τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτί, ἔσται ἡ 25 καταχρῆ τῆς νόσου ἐκ κραιπάλης καὶ πλήθους καὶ ἔσονται στυγνοὶ πυρετοὶ, τῶν δὲ ὑποχονδρίων ἀλλαγίσις καὶ τῶν ἄρθρων καὶ οἱ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι καὶ ὅλου τοῦ σώματος φλεγμονὴ καὶ περὶ τὸν πνεύμονα αἰσθήσις. 12. Τούτοις οὖν συμφέρει ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις καὶ 30 πάντα τὰ δυνάμενα καθελεῖν τὴν ἐξιν, ἀγαθοποιῶν δὲ μὴ παρεμπλεκόμενων ὁ οὕτως νοσῶν μέχρι τῆς Z ἀπαραβάτως τελευτήσεται. ἀγαθοποιῶν δὲ παρόντων καὶ τὴν C ἐπιθεωρούντων, κινδυνεύσας σωθήσεται. 13. Ἐὰν δὲ τῆς C οὔσης ἐν 4 κατακλιθῆ τις Ἄρεος συνόντος αὐτῇ ἢ κατὰ 35 διάμετρον ὄντος ἢ κατὰ □, ἔσται ἡ νόσος ἐκ πλήθους αἵματος. 14. Ἔσονται δὲ πυρετοὶ συνεχεῖς καὶ στένωσις

ὅλου τοῦ σώματος καὶ πύρωσις ὅλου τοῦ τραχήλου καὶ τῶν
 ὀστέων ἀλγησις καὶ ἀγρυπνία ὑπερβάλλουσα καὶ ἐπιθυμία
 οἴνου καὶ ψυχρῶν. τούτοις ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις ὠφέ-
 λιμος καὶ πάντα τὰ ἀναχαλῶντα. 15. Οὕτως οὖν ἔχοντας
 τοῦ $\mathcal{D}$, μηδενὸς τῶν ἀγαθοποιῶν παρεμπλεκόμενου, τὴν θ
 οὐχ ὑπερβήσεται, $\mathcal{D}$ ἀγαθοποιουῦ δὲ σχηματιζομένου τῇ ϵ
 σωθήσεται. 16. Οὔσης δὲ τῆς $\mathcal{C}$ ἐν $\mathbb{H}$, εἰάν κατακλιθῇ
 τις συνόντος $\mathcal{H}$ ἢ $\square$ ἢ $\mathcal{Z}$, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ
 ἀγρυπνίας ἢ ὀδοπορίας, μάλιστα εἰάν ἡ $\mathcal{C}$ ἀφαφήται τῷ
 10 φωτί, ἐξιέναι τὰ ἄρθρα δοκεῖ καὶ κατὰ μικρὸν ἡ νόσος ἐμ-
 φαίνεται ἢ καὶ ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἄρχεται αὐξάνει μέχρι
 τριακοστῆς ἡμέρας. 17. Ἔσονται δὲ λεπτοὶ πυρετοὶ καὶ
 καθαιρέσις παντὸς τοῦ σώματος καὶ νυκτεριναὶ ἐπιτάσεις
 ἐνοχλήσουσι, σφυγμοὶ τε λεπτοὶ καὶ μικροὶ ἰδρῶς καὶ ὀδύνη
 15 σπληνός. 18. Θεωροῦντος δὲ Ἄρεως ἢ τὸ αὐτὸ σχῆμα
 ἔχοντας, μετὰ λ' $\mathcal{D}$ τελευτήσῃ ὁ ἀσθενῶν. ἀγαθοποιῶν
 δὲ παρόντων καὶ τῆς $\mathcal{C}$ μαρτυρούντων εἰς χρόνια πάθη
 ἐμπεσεῖται καὶ σωθήσεται. 19. Ἐάν δὲ $\mathcal{C}$ οὔσης ἐν $\mathbb{H}$
 κατακλιθῇ τις Ἄρεος συνόντος ἢ $\square$ ἢ $\mathcal{Z}$ $\mathcal{C}$ αὐξήσῃ τοῖς
 20 τε ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτί, ἔσται ἡ νόσος ἐπισφαλῆς καὶ
 ἐπικίνδυνος. 20. Ἔσονται γὰρ πυρετοὶ συνεχεῖς καὶ στε-
 γνώδεις καὶ καυσώδεις καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι.
 τούτοις συνήσει ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις. 21. Ἐάν δὲ
 ἀγαθοποιὸς τὴν $\mathcal{C}$ μὴ θεωρῇ $\mathcal{H}$ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπέχον-
 25 τος, ἄχρι τῆς $\mathcal{Z}$ τελευτήσῃ· εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ
 τὴν $\mathcal{C}$, κινδυνεύσας συνθήσεται. 22. Οὔσης δὲ τῆς $\mathcal{C}$ ἐν
 $\mathcal{F}$, εἰάν κατακλιθῇ τις $\mathcal{H}$ συνόντος ἢ $\mathcal{Z}$ ἢ $\square$, ἔσται ἡ
 καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ βαλανείου καὶ καταψύξεως ἢ καὶ
 καταψύξεως, καὶ περὶ τὸν θώρακα ρευματισμὸς καὶ βῆχες
 30 καὶ στέγνωσις καὶ πυρετοὶ λεπτοί, τούτοις συνήσει πάντα
 τὰ θερμαίνοντα. ἀγαθοποιῶν δὲ καὶ θεωρούντων τὴν $\mathcal{C}$,
 ἀλλὰ κακοποιῶν ἐπιμαρτυρούντων, κακοπαθήσας τελευτή-
 σει. 23. Ἐάν δὲ τις κατακλιθῇ, τῆς $\mathcal{C}$ οὔσης ἐν $\mathcal{F}$, Ἄρεος
 συνόντος ἢ $\square$ ἢ $\mathcal{Z}$, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ αἵμα-
 35 τος καὶ χολέρας καὶ τῆς τοῦ στομάχου ἀποτροπῆς. τούτους
 οὖν ἀρμόσει πάντα τὰ ψύχοντα. 24. Ἐάν δὲ ἀγαθοποιὸς
 μὴ ἐπιθεωρῶσιν, ἐπὶ τὴν δεκάτην $\square$ τελευτήσῃ. εἰάν δὲ

ἀγαθοποιὸς τὴν ζ θεωρήσει, ἀπὸ πρώτης συνθήσεται.
 25. Ἐὰν δὲ ζ οὔσης ἐν δ κατακλιθῆ τις, ξ συνόντος ἢ θ
 ἢ $\square$, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἐπὶ πλήθους θερμότη-
 τος περὶ ὄλον τὸν θώρακα καὶ τῶν ὑποχονδρίων αἰσθησις
 καὶ πυρετοὶ ἔσονται ἐπιτεταμένοι καὶ σφυγμοὶ καὶ ἐν βιάσει
 5 θερμασίαι καὶ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ
 θερμαίνοντα καὶ χαλῶντα. 26. Ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν ζ
 μὴ ἐπιθεωρήσῃ, μέχρι τῆς θ τελευτήσῃ. ἐὰν δὲ ἀγαθο-
 ποιὸι ἐπιθεωρήσωσι τὴν ζ , πολλὰ κακοπαθήσας σωθήσε-
 10 ται. 27. Ἐὰν δὲ ζ οὔσης ἐν δ κατακλιθῆ τις, θ συνόν-
 τος ἢ $\square$ ἢ θ , ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ πλήθους
 αἵματος καὶ ἔσονται πυρετοὶ ῥοώδεις καὶ σφυγμοὶ ἄτονοι
 καὶ λεπτοθυμίαι καὶ ἀνορεξία· καὶ βάρος καὶ καταφορὰ καὶ
 πάρεσις παντὸς τοῦ σώματος καὶ καρδιακαὶ διαθέσεις· τού-
 15 τοις ἀρμόσει πάντα τὰ στενοῦντα καὶ ψύχοντα. 28. Ἐὰν
 δὲ μηδεὶς ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν ζ , μέχρι τῆς ἐν-
 νάτης ἡμέρας τελευτήσῃ, ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸι ἐπιθεωρήσωσι,
 μέχρι τῆς θ κινδυνεύσας σωθήσεται. 29. Οὔσης δὲ τῆς
 ζ ἐν η ἐὰν κατακλιθῆ τις ξ ὄντος σὺν αὐτῇ ἢ θ ἢ $\square$,
 ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ βραδυπεψίας καὶ ὀμότη-
 20 τος περὶ τὴν κοιλίαν καὶ περὶ τὰ ἔντερα αἰσθησις καὶ τῶν
 ὑποχονδρίων καὶ πυρετοὶ στεγνοὶ καὶ ἀνωμαλῖαι καὶ ἀνέσεις.
 τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα.
 30. Ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ, κινδυνεύσας περὶ
 τὴν ἰδ' ἡμέραν τελευτήσῃ. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸι θεωρήσωσι
 25 τὴν ζ , σωθεὶς πολυχρόνιος ἔσται πλὴν ἐμπαθήσ. 31. Ἐὰν
 δὲ τῆς ζ οὔσης ἐν η κατακλιθῆ τις, θ συνόντος αὐτῇ ἢ
 θ ἢ $\square$, ἡ νόσος ἔσται ἀπὸ ῥύσεως τῆς κοιλίας, καὶ ἔλκω-
 σις περὶ τὸ ἔντερον, πυρετοὶ τε λεπτοὶ καὶ ῥοώδεις καὶ
 σφυγμοὶ ἄτονοι καὶ πυκνοὶ, ἀνορεξία τε καὶ τοῦ στομάχου
 30 ἀνατροπὴ. τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ στεγνοῦντα. 32. Ἐὰν
 δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν ζ , ἐν τῇ λ' ἡμέρᾳ τε-
 λευτήσῃ. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸι θεωρήσωσι ἐπιταγῇ θεῶν σω-
 θήσεται. 33. Οὔσης δὲ τῆς ζ ἐν ω ἐὰν κατακλιθῆ τις
 συνόντος αὐτῇ ξ ἢ $\square$ ἢ θ , ἡ κατάρχη τῆς νόσου ἐξ οἴγο-
 35 ποσίας ἔσται καὶ κραιπάλης, καὶ μάλιστα ἐὰν ἀφαιρῇ τῷ
 φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ νυκτερινὴ γενήσεται ἡ κατὰ-

κλισις. 34. Ἔσται δὲ καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν θώρακα
πάθη καὶ ρευματισμοὶ καὶ βηχὸς ταραχὴ καὶ βάρος περὶ
τὸ στήθος καὶ ἀνορεξία καὶ δυσεπισημασία νυκτεριναὶ καὶ
συνεχεῖς πόνοι καὶ ἄστονοι σφυγμοί. τούτοις ἀρμόσει πάντα
5 τὰ θερμαίνοντα. 35. Καὶ εἰάν ἡ C ἀνεπιθεωρήτος ἢ ὑπὸ
πάντων, κινῆται δὲ τὰ μέγιστα, ἐπὶ τὴν πόλιν C ἐλθοῦσα
ἐπισημασίαν ποιησαμένη λύει τὴν νόσον. 36. Ἐάν δὲ καὶ
τὰ ἀρρηνικά κινῆται, μέχρις οὗ ἐσπεριάσει τὸν O, ἀνωμά-
λως νοσῶν καὶ ἂν πυκνότερον ἀνατροπιάζων σωθήσεται.
10 37. Ἐάν δὲ μόλις κινουμένης καὶ ἀνεπιθεωρήτου οὔσης ἢ
κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατὰ ἀφαιρέσιν ἢ καθ' ὁποιοῦνδησοῦν
τρόπον αἵματορροήσῃ καὶ αἷματος ὄυσιν περιβάλλῃ, τού-
τοις ἢ περίοδος τὸ πάθος λύσει. ὦχροι δὲ ἢ μελάγχροισι
ἐπὶ πολλοὺς χρόνους γενήσονται, οὐδὲν δὲ ἤττον διασώ-
15 ζονται. 38. Ἐάν δὲ [καὶ] ὁ τοῦ J τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπι-
σῆ κατὰ τὴν □ ἀπαράβτως τελευτήσῃ. 39. Ἐάν δὲ C
οὔσης ἐν ω κατακλιθῆ τις J συνόντος αὐτῇ ἢ J ἢ □,
ἔσται ἢ νόσος ἀπὸ αἵματος πλήθους καὶ ἔσονται πυρετοὶ
ἐπιτεταμένοι καὶ σφυγμοὶ ἐπηρόμενοι καὶ ἀγρυπνία καὶ περὶ
20 ὅλον τὸ σῶμα φλεγμονή. τούτοις ἀρμόσει ἢ τοῦ αἵματος
ἀφαιρέσεις καὶ πάντα τὰ δυνάμενα καθαιρεῖν τὴν ἔξιν.
40. Ἀγαθοποιῶν δὲ μὴ ἐπιθεωροῦντος μέχρι τῆς J κιν-
δυνεύει, εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ, κινδυνεύσας σω-
θήσεται. 41. Οὔσης δὲ τῆς C ἐν J εἰάν κατακλιθῆ τις, ἢ
25 συνόντος αὐτῇ ἢ J ἢ □, ἔσται ἢ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ
ἐλκώσεως ἢ βουβώνων ἢ τόπων κρυφίων τουτέστι δακτυ-
λίου ἢ αἰδοίου. εἰάν οὖν προστιθῆ ἢ C τοῖς ἀριθμοῖς καὶ
τῷ φωτὶ, σωθήσεται ὁ νοσῶν. 42. Ἐάν δὲ τῆς C οὔσης
ἐν π, J συνόντος αὐτῇ ἢ □ ἢ J, λειπούσης μέντοι τῷ
30 φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωροῦντος σωθή-
σεται. ὁ αὐτὸς τρόπος νοεῖσθω καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ ζῳδίου
ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ἐπεὶ τὰ αὐτὰ σχήματα ἔχει ἢ C.
43. Οὔσης δὲ τῆς C ἐν J εἰάν κατακλιθῆ τις, ἢ ὄντος σὺν
αὐτῇ ἢ □ ἢ J, ἔσται ἢ καταρχὴ τῆς νόσου ἐκ ὄυσεως καὶ
35 χ ε ρευμάτων καὶ δριμέων, ἔσονται ἐναλλαγῆς τοῖς ἄρ-
θροῖς καὶ ῥιγοπυρέτοις συνεχόμενοι καὶ τῶν ἄκρων ψύξεις
μάλιστα τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαφούσης. Ἀλάσων-

ται γὰρ διπλαῖς ἐπισημασίαις, καὶ ἔσονται δεδοκίωτες.
 44. Τοῦτοις ἀρμόσει πάντα τὰ ἀναχαλῶντα καὶ θερμαί-
 νοντα. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσας τύχη τὴν C, κινδυ-
 νεύσας συνθήσεται. 45. Ἐάν δὲ τῆς C οὔσης ἐν Z συν-
 νότος D ἢ E ἢ □, τῷ φωτὶ αὐξούσης C καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, 5
 ἔσται ἡ νόσος ἐπισημῆς καὶ ἐπικίνδυνος. 46. Ἔσται γὰρ
 ἀπὸ πλήθους καὶ κραιπάλης καὶ ἔσονται πυρετοὶ ῥοώδεις
 καὶ χολερικὰ πάθη καὶ κοιλίας ῥύσεις καὶ σφυγμοὶ ἄστονοι.
 τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ ψύχοντα καὶ στεγνοποιούντα.
 47. Ἐάν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν C, τῇ ζ' ὅτι 10
 ἀναίρεθήσεται. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ, εἰς τὴν E κιν-
 δυνεύσας σωθήσεται. 48. Οὔσης δὲ τῆς C ἐν Z εἰάν κατα-
 κλιθῆ τις, ἀφαιρούσης τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἢ ὄντος
 οὐν αὐτῇ ἢ E ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ψύ-
 ξως βαλανείου καὶ ῥευμάτων λεπῶν καὶ περὶ τὸν θώρακα 15
 αἰσθησις καὶ περὶ τὸν πνεύμονα βηγὸς ἐκτάσεις νυκτε-
 ρινὰ καὶ πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι. τούτοις ἀρμόζει τὰ ἀνα-
 χαλῶντα καὶ θερμαίνοντα. 49. Ἐάν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπι-
 θεωρήσῃ τὴν C, ἔσται τὸ πάθος πολυχρόνιον, οὐ μέντοι
 τελευτήσῃ. 50. Ἐάν δὲ τῆς C οὔσης ἐν x κατακλιθῆ τις 20
 D συννότος ἢ E ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ
 ἐμέτων καὶ χολέρας ἢ βαρυνεψίας, ἔσται δὲ ἡ νόσος ἐπι-
 κίνδυνος, καὶ ἀνορεξία καὶ νεύρου σύστασις καὶ κοιλίας
 ῥύσις καὶ περὶ τὸν δάκτυλον δριμύτης καὶ ἐλκῶσις καὶ
 συνεχεῖς πυρετοὶ καὶ ῥοώδεις καὶ σφυγμοὶ ἄστονοι καὶ περὶ 25
 τὸν θώρακα ἐκπύρωσις. τούτοις ἀρμόσει τὰ στύφοντα καὶ
 στεγνοῦντα. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν C,
 ἐν E τελευτήσεται. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν C ἐπιθεωρή-
 σωσι μετὰ τὴν ζ' σωθήσεται. 51. Ἐάν δὲ τις κατακλιθῆ τῆς
 C οὔσης ἐν x, προτεθείσης ἢ ἀφαιρούσης τοῖς ἀριθμοῖς 30
 καὶ τῷ φωτὶ, ἢ συννότος αὐτῇ ἢ E ἢ □, ἔσται ἡ καταρχὴ
 τῆς νόσου ἀπὸ κόπων ἢ ἀγρυπνίας ἢ ὀδοιπορίας, καὶ ἡ νόσος
 ἐν ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει μέχρι τῆς E σωθήσεται, καὶ μά-
 λιστα εἰάν ἀγαθοποιὸς τὴν C ἐπιθεωρήσωσιν. 52. Ἐάν δὲ τῆς
 C οὔσης ἐν x κατακλιθῆ τις τοῖς ἀριθμοῖς, ἀφαιρούσης καὶ 35
 τῷ φωτὶ, D συννότος αὐτῇ ἢ E ἢ □, ἔσται ἡ νόσος τῶν
 ὀξυτάτων παθῶν, πλὴν κινδυνεύσας σωθήσεται ἀπὸ τῆς ιθ',

ὅτι καὶ μάλιστα ἀγαθοποιῶν ἐπιμαρτυροῦντων. 53. Ἐὰν δὲ
 τις κατακλιθῆ τῆς C οὔσης ἐν X καὶ τῷ φωτὶ ἀφαιρούσης
 ἢ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἢ συνόντος αὐτῇ ἢ 8 ἢ □, ἔσται ἡ
 καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ περιψύξεως βαλανείου καὶ ῥευμά-
 5 των. 54. Ἔσται γὰρ ψύξις τῷ ἀνθρώπῳ καὶ συχνοὶ ῥιγο-
 πύρετοι καὶ ἐπισημασίαι πνικαὶ καὶ στέγνωσις καὶ νυγμοὶ
 καὶ τῶν μασθῶν καὶ τῶν ὑποχονδρίων αἰσθησις. ἀρμόσει
 δὲ τοῦτοις πάντα τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα. 55. Ἐὰν
 δὲ ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσωσι τὴν C, ἐν τῇ 8 τελευτή-
 10 σει. ἀγαθοποιῶν δὲ θεωρησάντων τὴν 8 παραλλάξας σω-
 θήσεται, πλὴν ἔξει πολυχρόνιον αἰσθησιν περὶ τὰ νεῦρα.
 56. Ἐὰν δὲ τῆς C οὔσης ἐν X τοῖς τε ἀριθμοῖς προ-
 τιθείσης καὶ τῷ φωτὶ, 8 συνόντος ἢ 8 ἢ □, ἔσται ἡ
 καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ πλήθους ἀναποσίας. διὸ καὶ αὔξει
 15 ἡ νόσος ἐπιτάσσει νυκτεριναῖς. 57. Ἔσται γὰρ μεταπύρω-
 σις τοῦ σώματος καὶ παραγωγὴ τῶν λογισμῶν καὶ φρενίτις
 καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν κάρωσις καὶ πυρετοὶ καυσώδεις καὶ
 δίψα σφοδρὰ καὶ οἴνου ἐπιθυμία. Τούτοις ἀρμόσει ἡ τοῦ
 αἵματος ἀφαιρέσις καὶ πάντα τὰ δυνάμενα τὴν ἔξιν καθε-
 20 λεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρήσουσι τὴν C,
 ἐν τῇ α' □ τελευτήσει. 58. Ἐὰν δὲ τῆς C οὔσης μετὰ
 τοῦ 4 ἢ καὶ τῆς 9 ἢ 8 ἢ □ ἐν οἰωδηποτοῦν ζῳδίῳ κατα-
 κλιθῆ τις, μέχρι τῆς α' □ ἢ τῆς 8 ἀνωμάλως συνθήσεται.
 59. Πολὺ δέ τι καὶ ἡ ὥρα συμβάλλεται ἢ ἐν τῇ κατακλίσει.
 25 εἰ γὰρ ὥροσκοπῶσιν ἢ μεσουρανῶσιν οἱ ἀγαθοποιοὶ, τῆς
 C οὔσης μετὰ τῶν κακοποιῶν συναντιλήψονται τῷ ἀριστῷ
 ἰατρῷ εἰς τὰ περὶ ζωῆς βοηθήματα. 60. Ἐξετάζειν οὖν
 δεῖ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς κατακλίσεως καὶ συνορᾶν
 τὸν κόσμον πῶς διάκειται· χωρὶς γὰρ τῆς κοσμικῆς συμ-
 30 παθείας τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲν ἐπιγίνεται.

XXVII.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΩΡΗΜΑΤΩΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ed. Guidot.

1. Ἐπειδὴ τὰς διαθέσεις τοῦ σώματος τῶν ἐν τῷ βάρθειρ. 240
 κειμένων μορίων, τὰς τε κατὰ φύσιν καὶ τὰς παρὰ φύσιν
 ἐκ τῶν ἐκκρινόμενων περιττωμάτων γινώσκωμεν, ὁδὸς δὲ
 τῶν ἐκκρίσεων ἢ κάτωθεν διττή, ἢ μὲν δι' οὔρων, ἢ δὲ
 διὰ γαστροῦ, καὶ αὐτῶν τῶν ἐκκρίσεων τὰ μὲν κατὰ φύσιν 5
 ἐστὶ, τὰ δὲ παρὰ φύσιν, καλῶς ἔχον ἐστὶ καὶ περὶ αὐτῶν
 διορίσασθαι τὰ νῦν ἀκριβέστερα. 2. Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ δια-
 φορᾶς οὔρων ὁ πρὸ τοῦδε λόγος ἱκανῶς ἐξηγήσατο, δεῖον
 ἡμῖν ἐν τῷ νῦν λόγῳ διδάξαι τῶν διὰ γαστροῦ ἐκκρινόμε-
 νων περιττωμάτων τὰ γένη, καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν, καὶ 10
 τί σημαίνουσιν ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν; ὅπως ἐκ τούτων τοὺς
 ἀφανεῖς πάσχοντας τόπους εὐχερῶς καταμάθωμεν καὶ τὴν
 θέουσαν τάξιν τοῖς βοηθήμασιν ἐπιθήσωμεν, καὶ τὰς θε-
 ραπείας αὐτῶν εὐκάλως προσενέγκωμεν, καὶ τὴν ὑγίαν
 τοῖς καλῶς θεραπευομένοις ἀνθρώποις ἀπονέμωμεν. 3. Ὁ 15
 μὲν οὖν λόγος, τὸ παρὸν γράμμα, σπουδάζει διδάξαι περὶ 242
 διαχωρημάτων· λέγομεν οὖν πρότερον, τί ἐστὶν ἀπλοῦν
 διαχώρημα, εἶτα τὸν τόπον, εἰς ὃν γεννᾶται, μετὰ δὲ ταῦτα
 ποῦ διακρίνεται, ἔπειτα τὸν τόπον, εἰς ὃν εἰδοποιούμενον
 κόπρος ἀποτελεῖται. 20

α'. Περὶ διαχωρημάτων γενέσεως καὶ διαφορᾶς.

1. Διαχώρημα δὲ λέγειν ἢ ἀποπάτημα ἢ ὑποχώρημα· οὐ διαίσουσι γὰρ κατὰ τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ διάφορα τὰ ὀνό-

ματα. 2. Ἔστιν οὖν τὸ ἀπλῶς διαχώρημα τὸ ἀποσκυβά-
 λισμα τοῦ ἐν τῇ γαστρὶ πεφθέντος χυλοῦ. 3. Τοῦ οὖν χυ-
 λοῦ ὠθουμένου ὑπὸ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως τῆς γαστροῦς
 εἰς τὰ λεπτὰ ἔντερα ἀδιακρίτως (οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τοῖς ἐν-
 5 τέροις δυνάμεις ἐλκτική, καθὼς ἡ θείσις τῶν ὑγιεινῶν δηλοῖ),
 πρῶτον μὲν διακρίνεται ὁ χυλός, εἶτα διαχωρίζεται τὸ σκύ-
 βαλον ἀπὸ τοῦ καθαροῦ χυλοῦ, ὠθούμενον καὶ διωκόμε-
 νον πρὸς τὰ παχέα ἔντερα ὡς ἀχρηστον. 4. Τὸν γὰρ κα-
 θαρώτατον χυλὸν ἔλκει τὸ ἥπαρ διὰ τῶν μεσσαραικῶν φλε-
 10 βῶν εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ εἰς κατασκευὴν αἵματος. 5. Τὸ
 οὖν ἀποδιωχθὲν ἐν τῇ διακρίσει τῶν λεπτῶν ἐντέρων σκύ-
 βαλον εἰς τὰ παχέα ἔντερα, τὴν μόρφωσιν ἐν αὐτοῖς λα-
 βὸν τοῖς παχείσιν ἐντέροις ἢ κόπρος ἀποτελεῖται. 6. Αὕτη
 244 ἢ κόπρος ἐν τῷ διαφορηθῆναι ἢ μαλθακῇ φαίνεται, ἢ
 15 σκληρᾶ· καὶ ἢ συνεστηκυῖα ἢ διεσπασμένη· καὶ ἢ κατὰ
 τὴν ὥραν τῆς πέψεως ἢ ἀκαίρως· καὶ ἢ πολλῇ ἢ ὀλίγῃ·
 καὶ ἢ ταχεῖα κατὰ τὴν διέξοδον ἢ βραδεῖα· καὶ ἢ ἀθρόα
 ἢ κατ' ὀλίγον· καὶ ἢ κεχρωσμένη ἢ λευκῇ· καὶ ἄλλαι δὲ
 20 ὁ λόγος διδάξει. 7. Ἐν δὲ τῷ νῦν περὶ τοῦ κατὰ φύσιν
 διαχωρήματος εἴπωμεν, ὅτι καὶ τὰ παρὰ φύσιν διαχωρη-
 μάτων εἴπωμεν, ὅτι καὶ τὰ παρὰ φύσιν διαχωρήματα ἐξ
 25 αὐτῶν γνωρίζωμεν.

β. Περὶ τοῦ κατὰ φύσιν διαχωρήματος.

25 1. Ἔστι τοίνυν τὸ κατὰ φύσιν διαχώρημα ἐν τοῖς
 ὑγιαινοῦσι καὶ τοῖς νοσοῦσι τὸ μαλθακὸν καὶ συνεστηκός,
 30 καὶ κατὰ τὴν ὥραν τὴν μετὰ τὴν πέψιν διαχωρούμενον,
 242 ἀμέμπτως ὑγιαίνειν τὴν γαστέρα πεπίστενται. 2. Εἰ δὲ
 καὶ τὸ πλῆθος σύμμετρον, ἤδη καὶ τὴν ἀνάδοσιν ὡσαύτως
 30 ἐπιτελεῖσθαι, εἰ καὶ τὸ οἰκτεῖον χρῶμα ἀποσώζει, ὡς εἶναι
 πυρρόν ἢ ὑπόπυρρον καὶ κατὰ τὴν ὄσφρησιν μὴ λίαν δυο-
 35 ὠδες. 3. Οὗτός ἐστιν ὁρισμὸς ὀλόκληρος, τοιοῦτον μὲν
 εἶναι τὸ κατὰ φύσιν διαχώρημα, τὸ δὲ κατὰ τι τούτων ἐκ-
 40 τρεπόμενον, οὐ κατὰ φύσιν. 4. Τὸ γὰρ συνεστηκός ἡνώ-
 246 σθαι δεῖ τοῖς ἐν αὐτοῖς μορίοις ἅπασιν καὶ ἐν ὑπάρχειν
 ἀκριβῶς πρὸς ἄλληλα. 5. Εἰ δὲ τὰ μὲν ὀλόκληρά τε καὶ

τραχέα καὶ σκληρὰ τῶν μορίων αὐτοῦ φαίνοιτο, τὰ δὲ ὑγρά
καὶ ὑδατώδη, πῶς ἂν εἴη ταῦτα πρὸς ἀλλήλα συνεστηκότης;
διαλέλυται γὰρ ἀπ' ἀλλήλων. 6. Καὶ τὰ μὲν τραχέα καὶ
σκληρὰ κεραιόσται πάντη, τὸ δ' ὑγρὸν, ὡς ἂν ὑδατώδες τε
καὶ λεπτόν, οὐ δύναται συνιέναι ἐν τοῖς ἐντέροις, περιρρέον 5
ἀνώμαλόν τε ἅμα καὶ οὐδαμῶς συνεστηκὸς ἐργάζεται τὸ δια-
χώρημα. 7. Αἰεὶ δὲ καὶ τὴν ὥραν φυλάττεσθαι τῆς ἀποκρίσεως 082
ἐπακολουθοῦσαν τῷ καιρῷ τῆς πέψεως, ὅπως μῆτε ὀψιαι-
τερον μῆτε προΐαιτερον τὸ διαχώρημα γίνηται. 8. Τὸ μὲν
γὰρ ὀψιαιτερον, εἶναι τὴν πέψιν αὐτήν, τὴν διὰ τῶν ἐντέρων 10
φορὰν, ἐνδείκνυται βραδυτέραν, ἢ διὰ τὸ τὴν ἀλλοιωτικὴν
δύναμιν εἶναι, ἢ τὴν ἀποκριτικὴν· τὸ δὲ προΐαιτερον, ἢ τῆς
καθεκτικῆς δυνάμεως ἀσθένειαν ἢ δῆξιν τινα ὑπὸ ξανθῆς
χολῆς ἐρεθιζούσης τοὺς κατὰ τὰ ἔντερα τόπους δηλονότι.
9. Λοιπὸν ὑπὸ τοῦ χεῖναι κατὰ λόγον τῶν εἰσιόντων εἶναι 15
τὰ ἐκκρινόμενα διελθεῖν· ὑπέλιπε τοίνυν μαλθακὸν καὶ
συνεστηκὸς καὶ τὴν ἐγκαιρον ὥραν ἐκκρινόμενον. 10. Εἰ
μὴ διασώζοιτο καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐδηδεσμένων, ἰσχεταί
πού τι μέρος κατὰ τὸ τυφλὸν ἔντερον, ἢ τὸ κῶλον ἢ καὶ
ταῖς ἄλλαις ἐλιξε ταῖς λεπταῖς. 11. Οὐκ ἀγαθὸν τοῦτο, 20
καὶ ὡς αἴτιον· ὡς σημεῖον, ὅτι τὴν ἀποκριτικὴν δύναμιν 248
ἄρρωστον εἶναι φησιν· ὡς αἴτιον, ὅτι μένει τινὰ τῶν πε-
ριττωμάτων ἐνδον, ἃ χρὴ ἐκκρνεῖσθαι μᾶλλον. 12. Καὶ
τὸ χρώμα δ' ὑπόπυρρον ἔστω καὶ τῇ ὀσφρήσει μὴ λίαν
δυσώδες, ὥστε τὸ μὲν ἅπαντα ἔχον διαχώρημα τὰ προσιρη- 25
μένα, βεβαίως ἐνδείκνυται τὴν κοιλίαν ὑγιαίνειν. 13. Τὸ
δ' ἤτοι πυρρὸν ἀκρατον εἶναι διαχώρημα, ἢ μὴδ' ὅλως
κεχωρωμένον κατὰ χροίαν· τὸ μὲν πρότερον δηλοῖ πολλὴν
χολῆν πυρρὰν συρρέουσαν κατὰ τὴν γαστέρα· τὸ δὲ δεύ-
τερον ἐσχάτην ἀπεψίαν τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ἄρρω- 30
στησάσης ἐν τοῖς τοιοῦτοις διαχωρήμασιν. 14. Εἰ δὲ οὐ
μόνον ἀπεπτος ἢ διαχώρησις, ἀλλὰ καὶ ἀθρόα καὶ ταχεῖα,
καλεῖται τὸ νόσημα λειεντερία. 15. Τῇ οὖν λειεντερίᾳ χρο-
νισάση, καθὼς φησιν Ἰπποκράτης, ὄξυρεγμὴ ἐπιγνομένη,
μὴ γινομένη πρόσθεν, σημεῖον ἀγαθόν. 16. Ὁμώνυμος 35
δὲ ἢ ὄξυρεγμία, ἢ μὲν κατὰ γραμματικὸν ὄξισα ὄρεξις,
ἢ δὲ κατὰ τοὺς ἰατροὺς ἡμιπεψία οὐσά τις. 17. Ταύτην

καὶ Ἱπποκράτης λέγει ἐπιγινομένην τῇ λειεντερία σημεῖον ἀγαθὸν εἶναι, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ φησιν. Οἱ ὀξυρεγμιάδες οὐ πάνυ τι πνευματώδεις εἰσιν. Οἱ γὰρ πνευματώδεις παντελῶς εἰσιν ἄπειτοι. [Οἱ δὲ ἡμίπειτοι οὐκ εἰσιν ἄπειτοι.]

250 γ. Διὰ ποίαν αἰτίαν ἐλάττονα γίνονται τὰ διαχωρήματα.

Τὰ μὲν οὖν ἐλάττονα διαχωρήματα ἢ παρὰ τὴν τῶν ἐδεδεσμένων προσφορὰν, ἢ διὰ πολλὴν ἀνάδοσιν γίνονται, καθὼς φησιν Ἱπποκράτης. Οὐρησις νυκτὸς πολλὴ γινόμενη ἐξιμιάζεσθαι τε καὶ ξηραίνεσθαι τὸ καλῶς πεφθὲν σημαίνει. Ὡσπερ δι' ἀρρωστίαν ἀναδόσεως ὑγρότερα καὶ πλείονα τοῦ δέοντος ὑπιέναι σημαίνει.

δ. Περὶ συνεχῶν διακρίσεων.

1. Συνεχεῖς δ' ἐκκρίσεις γίνονται ἢ δι' ἀτονίαν ἢ διὰ 15 δῆξιν. Ἡ μὲν οὖν ἀτονία τῶν κατὰ τὴν κοιλίαν ὀργάνων, ἢ δὲ δῆξις διὰ μοχθηροῦς χυμοῦς περιεχομένους κατὰ τὴν γαστέρα. 2. Τέσσαρες δὲ εἰσιν αἰτίαι τῶν δακνόντων περριτωμάτων· ἢτοι φαρμακώδης τις δύναμις ἐς τοσοῦτον λειψθεῖσα, ἢ καθ' ἑαυτήν, ἢ καὶ τῶν ἐδεσμάτων ἐπιδια- 20 φορὰν. 3. Καὶ ὅσα ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὴν γαστέρα συρρεῖ δακνῶδη περριτώματα, καὶ ὅσα κατ' αὐτὴν γεννᾶται, καθάπερ ἐν δυσεντερίαις ταῖς ἐφ' ἐλκώσεσιν, ἢ διὰ παράλυσιν τοῦ κατὰ τὸν δάκτυλον μυῶς τοῦ ὀνομαζομένου 252 σφιγκτήρος· ἀπροσαίρετος γὰρ ἐπὶ τῇ παραλύσει τοῦ μυῶς 25 τούτου, καὶ διὰ τοῦτο ἄτακτός ἐστι καὶ ἄκαιρος καὶ συνεχής.

ε. Τί σημαίνει τὸ λευκὸν καὶ ξηρὸν διαχώρημα.

Τὸ λευκὸν καὶ ξηρὸν διαχώρημα σημαίνει τὴν γαστέρα ψυχροτέραν εἶναι· σημαίνει καὶ ἔμφραξιν τοῦ χολώδους ἀργείου, καὶ τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν τοῦ ἥπατος ἀρρωστοτέραν 30 εἶναι· διὰ γὰρ τὸ γενέσθαι πολλὴν ἀνάδοσιν ἐν τῷ ἥπατι τοῦ καθαρωτέρου χυλοῦ ἀνικμον κατελείφθη τὸ διαχώρημα.

ς. Τί δηλοῖ τὸ λευκὸν καὶ ὑγρὸν διαχώρημα;

1. Τοῦτο τοῦ προτέρου κατὰ τὸ ἐν σκέλος ἐναντίον· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν ἐν ἀμφοτέροις ὄν ψυχρότητα τῆς γα-

στρός σημαίνει, ἀσθένειαν δὲ τῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως τοῦ ἥπατος. 2. Οὐ γὰρ ἰσχυσεν εἶλαι τὸ ἥπαρ τὸν ἐκ τῆς γαστρὸς πρὸς ἔντερα ἐκκρινόμενον καθαρὸν χυλόν· καὶ διὰ τοῦτο γέγονε καὶ τὸ διαχώρημα κάθυρον. 3. Σημαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ πλῆθος βρωμάτων βαρυνόντων τὴν δύναμιν καὶ μὴ ἐόντων καλῶς πεφθῆναι.

ζ'. Περὶ ψυχρῶν διαχωρημάτων. 254

1. Ἡ δὲ γαστήρ ψύχεται ἢ ἐκ τῶν ἐσωθεν, ἢ ἐκ τῶν ἔξωθεν ἀπορίας σκεπασμάτων. Ἐκ δὲ τῶν ἐσωθεν ἢ διὰ ψυχοποσίαν πολλήν, ἢ δι' ἀτονίαν φυσικὴν. 2. Τοιαῦτα γίνονται ὡς ἐπὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐξεπίτηδες νοσημάτων, ὡς ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν, καὶ διὰ φλέγματος περιουσίαν, καὶ μάλιστα εἰ καὶ ἀφρώδες εἶη τὸ τοιοῦτον διαχώρημα. 3. Σημαίνει γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταρρεῖν, καθὼς φησιν Ἰπποκράτης· ὁκόσοισιν ἀφρώδεα διαχωρήματα ἐν τῆσι διαρροίησι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταρρεῖ.

η'. Περὶ ἀπέτων διαχωρημάτων.

Τὸ ἀπέπτον διαχώρημα ἢ ὅλον ὅπως ἐστὶν ἀπέπτον, ἢ κατὰ τι τούτων παραλλάττον. Τὸ μὲν οὖν καθόλου ἀπέπτον καὶ τραχὺ καὶ ἀζύμωτόν ἐστι καὶ τὴν τῶν ἐδη- δεσμένων διαφυλάττον ποιότητα. Τὸ δὲ κατὰ τι μέρος ἢ κατὰ χρῶμα διαλλάττον, ἢ κατὰ τι τῶν συστατικῶν διαφορῶν ἐστίν· ὡς εἶναι καὶ ἄλλο γένος διαχωρήματος ἐπὶ τούτοις, τὸ μηκέτι ἐκ τῆς τῶν σατίων διαθέσεως, ἢ ἐξ ἄλλης διαφορᾶς παραλλάττον, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ῥεόντων περιτό- τητος ἐκ παντὸς τοῦ σώματος ἐνδείκνυσθαι τι δυνάμενον ἀπειρίας εἶδος, οἷόν περ καὶ τὸ πυρρὸν ἀκράτως, ὅτι ὁ τῆς πυρρᾶς χολῆς χυμὸς ἀκρατός τε καὶ πολὺς εἰς τὸν γαστέρα συρρέων γίνεται.

θ'. Περὶ χλωροῦ διαχωρήματος.

Τὸ δὲ χλωρὸν τῆς ἰσίδους χολῆς ἐστὶ γνώρισμα, καὶ ἄλλα διαχωρήματα προσλαμβάνονται, καὶ γράφει περὶ τούτων Ἰπποκράτης ἐν Ἀφορισμοῖς. Οἷσι χυλῶδεα διαχωρήματα, κωφώσεως ἐπιγνομένης, παύονται, καὶ ὁκόσοις κώ-

φωσις, χολωδέων επιγινομένων, παύονται. Καὶ ἐν ἄλλῳ ἀφορισμῷ· Ἐν νούσῳ πολυχρονίῃ ἀπόσται καὶ ἀκρατοὶ ὑποχωρήσεις. Καὶ, ἐπὶ ἀκράτῳ ὑποχωρήσει δυσεντερία γίνεται διὰ δῆξιν.

5 ἰ. Περὶ μελανοῦ διαχωρήματος.

1. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέλανα διαχωρήματα γίνονται, ἢ ἀπὸ μελαίνης χολῆς τῆς ἐξ ὑπεροπτήσεως, ἢ ἀπὸ μελαγχολικοῦ χυμοῦ, ἢ ἐξ αἵματος κατὰ γαστέρα ὑπεροπτηθέντος. 2. Τὰ μὲν οὖν ἀπὸ μελαίνης χολῆς διαχωρήματα γινόμενα 10 κατὰ πάντα εἴτ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν νοσημάτων, εἴτ' ἐν τοῖς ἄλλοις καιροῖς γινόμενα, καθὼς φησὶν Ἱπποκράτης· Νοσημάτων ὀκίσων ἐρχομένων ἢ χολῆ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἀπέλθῃ, θανάσιμον. Καὶ ἐν ἄλλῳ ἀφορισμῷ· Ὀκίσσοισιν ἐκ νοσημάτων ὀξέων ἢ πολυχρονίων ἢ ἐκτροματίων 15 ἢ ἄλλως λελεπτυσμένοις, ἢν χολῆ μέλαινα ἢ ὀκίσσον αἷμα ὑπέλθῃ, τῇ ὑστεραίῃ ἀποθνήσκουσι. Καὶ ἄλλως· Δυσεντερίῃ ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἀρξῆται, θανάσιμον. Καὶ ἄλλως· Τὰ μέλανα ὑποχωρόντα κακόν. 3. Τὰ δὲ ἀπὸ μελαγχολικοῦ χυμοῦ γινόμενα διαχωρήματα ὡς ἐπὶ πολὺ λυσαιτέλῃ, 20 καθάπερ ἐπὶ σπληνὶ κακωθέντι, ὡς φησὶν Ἱπποκράτης· Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίῃ ἐπιγινομένη, ἀγαθόν· ἢ ἐπὶ λύσει τοῦ μελαγχολικοῦ νοσήματος· ἢ ἐπὶ τεταρταίου χρονίζοντος. 4. Οὕτω δὲ καὶ τὰ ἐξ ὑπεροπτήσεως αἵματος γινόμενα ἀκίνδυνα πάντα τῷ διώκεσθαι ὑπὸ τῆς ἀποκρι- 25 τικῆς δυνάμεως λόγῳ κρίσεως, καθὼς καὶ ἐν Ἀφορισμοῖς γράφει· Αἷμα ἄνω μὲν ὅποῖον ἂν εἴῃ, κακόν· κάτω δὲ, ἀγαθόν.

ἰα. Περὶ αἱματώδων διαχωρημάτων.

30 1. Τὰ μὲν οὖν αἱματώδη διαχωρήματα πολλὰ σημαίνει· ἢ γὰρ βλάβην τοῦ ἥπατος, ἢ διέλκωσιν ἐντέραν, 260 ἢ διαρῆξιν ἀγγείου. 2. Βλάπτεται μὲν οὖν τὸ ἥπαρ ἢ θερμαινόμενον παρὰ φύσιν, ἢ ψυχόμενον, ἢ ξηραίνόμενον, ἢ ὑγραινόμενον. 3. Εἰ μὲν οὖν θερμῇ δυσκρα- 20 σία, [κατοπτῶ τοὺς ἐν τῷ ἥπατι χυμούς, καὶ καίει τοὺς διὰ τῶν μεσαραικῶν φλεβῶν ἀναφερομένους. ἢ ψυχρῇ

δὲ παχὺν καὶ δύσρουν καὶ δυσκίνητον ἐργάζεται τὸν ἥδη
 περιεχόμενον ἐν αὐτῷ φλεγματικὸν καὶ ὠμὸν χυμὸν, ἡμί-
 πεπτον δὲ τὸν ἀναφερόμενον. 4. Οὕτω δὲ καὶ ἡ ξηρὰ
 ξηροτέρους καὶ παχύτερους ἐργάζεται τοὺς ἐν τῷ ἥπατι
 χυμοὺς, ἡ δὲ ὑγρὰ λεπτοτέρους καὶ ὕδατωδεστέρους. 5. Ἐὰν
 οὖν ἴδητε διαχωρήματα νεοσφαγῶν κρεῶν πλύμασιν ἰοικότα,
 βεβαιότατον γνώρισμα τοῦτο ὑμῖν ἔστω πάθους ἥπατι-
 6. Καλεῖται δὲ ἐξαιρέτως ἥπατικά παθήματα κατὰ τὴν ἀρ-
 ρωσίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γινόμενα. τῆς γὰρ τοῦ ἥπα-
 7. Ὅμοίως δὲ καὶ
 8. ὅταν οἶον αἵματος τρύγα θεάσῃσθε διαχωρούμενον, ἥπα-
 9. τικὸν καὶ τοῦτο ἰστέον εἶναι τὸ γνώρισμα. 8. Τὸ μὲν οὖν
 10. ἰχωρῶδες αἷμα, τὸ οἶονεὶ πλύμασι κρεῶν διαχωρούμενον, 21
 σημαίνει ἀτονίαν τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως τοῦ ἥπατος.
 οὐ γὰρ ἴσχυσε δι' ὅλου τοῦ χρόνου καθέξειν, ἵνα τὸν πρέ-
 15. ποντα κόσμον τῆς πέψεως τὸ αἷμα ἀπολάβῃ, καὶ διὰ τοῦτο
 παλινδρομήσαν διὰ τῶν μεσσαραικῶν φλεβῶν εἰς τὰ ἔντερα
 ἀπεστράφη καὶ διεχωρήθη τοιοῦτον. 9. Ἔρχεται δὲ ποτε
 οὐ μόνον ἐξ ἥπατος εἰς γαστέρα, ἀλλὰ καὶ ἐκ παντός τοῦ
 σώματος αἷμα, ὥσπερ ἐν ταῖς κρίσεσι καὶ ἐν ὑγιαίνου-
 20. σιν ἀνθρώποις καὶ γυναιξὶ κατὰ τὴν ἔμμηρον κάθαρσιν
 τοῦτο διαχωρεῖται, συμπίπτει ταις αἱματικαῖς δυσεντερίαις.
 10. Τὸ δὲ ἰοικὸς διαχώρημα τρυγῆ αἵματος, ὑπεροπτηθῆ-
 ναι τὸ αἷμα σημαίνει ἢ δι' ἀσθένειαν τῆς ἀποκριτικῆς δυ-
 25. νάμεως τοῦ ἥπατος, ἢ διὰ θερμοσίαν τινὰ καταλαβοῦσαν
 τὸ σπλάγγνον. ταῦτα μὲν οὖν διαχωρεῖται, ἥπατος πά-
 σχοντος.

ιβ. Περὶ δυσεντερίας.

1. Ὅταν δὲ ἴδητε κατ' ἀρχὰς μὲν χολὴν ἄκρατον δια-
 χωρουμένην, ἐπακολουθῆ δὲ αὐτῇ ξύσματα, μετὰ δὲ ταῦτα 30
 συνέρχεται καὶ αἵματος μίξις σμικρά, ἔλκωσιν τῶν λοιπῶν
 ἐντέρων δηλοῖ τὰ τοιαῦτα διαχωρήματα, ἢντινα ἔλκωσιν
 δυσεντερίαν ὀνομάζουσιν. 2. Ὅποτε μὲν οὖν μόνα ταῦτα
 τὰ ξύσματα διαχωρεῖται, ταῦτα σημαίνει· εἰ δὲ τι πιμελῶ-
 35. δεσ αὐτοῖς συνεκρίνεται, τῶν παχέων ἐντέρων εἶναι τὴν
 ἔλκωσιν δηλοῖ. 3. Τοῦ δὲ αἵματος συνεκρινόμενου τοῖς

ἄλλοις, ἢ ἀναμείκται αὐτοῖς, ἢ καθ' ἐν τι μέρος αὐτοῖς ἐποχεῖται. 4. Εἰ μὲν οὖν ἀναμειγμένον αὐτοῖς ἔστιν, 22 ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις ἐνδείκνυται τὴν ἔλκωσιν εἶναι· εἰ δὲ ἐποχεῖται, ἐν τοῖς ταπεινοτέροις. 5. Ὡσαύτως δὲ κἂν ἐφελ- 5 κὼς ἐκκρίνηται, κἂν χιτῶν ἐντέρου, δηλώσει ποίων ἐντέρου ἔσθι. σήψεως γὰρ πολλῆς γεγонуίας ἐν τοῖς παχέσιν ἐντέ- ροις, ἐξέρχεται χιτῶν ἐν τοῖς διαχωρήμασι.

17. Τίνα σημεῖα τεινισμού.

1. Ἐὰν δὲ κατὰ τὰς ἐκκρίσεις σφοδρὰς μὲν τάσεις] καὶ 10 προθυμίας ἰσχυρὰς ἐπιφέρουσα, ἐκκρίνουσιν ὀλίγα κατ' ἀρχὰς μὲν φλεγματοῦδη καὶ πιμελώδη· προιόντος δὲ τοῦ χρόνου 12 ξυσματοῦδη, ἔλκωσιν τοῦ ἀπευθυσμένου σημαίνει. Ταύτην δὲ τὴν ἔλκωσιν ὀνομάζουσι τεινισμόν. 4. Ἐὰν δ' ἔρχονται 14 διαχωρήματα βολβοῖς κεκαυμένοις ἰσοκότα ἐν τε ὑγαινοῖσι 15 σώμασιν νοσοῦσιν, εἰ μὲν πεπερμένον, τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ κλυστῆρος * * *, εἰ δ' ἀπεπτον, σημαίνει φλέγμα πολὺ ἐν τῷ 16 ἀπευθυσμένῳ ἐμφράττον καὶ μὴ ἔων τὸν κατὰ φύσιν καιρὸν ἐξέρχεται· ἢ πνεύματα παχέα ἐξ ἀπεψιῶν τὴν τοιαύτην 18 ἐμφραξιν ποιούμενα καὶ ὡσαύτως κλύοντα τὴν ὑποχώρη- 20 σιν· ἢ καὶ αὐτὸν τὸν σφιγκτήρα παρὰ φύσιν διατεθέντα καὶ μὴ ἔωντα καλῶς γίνεσθαι τὴν διαχώρησιν. 5. Γίνον- 22 ται δὲ καὶ διαχωρήματα αἱματώδη πολλάκις διὰ φλεβῶν ῥήξιν· καὶ ἔσθι τὸ αἷμα καθαρὸν τε καὶ εὐμικτον, ὡς ἐπὶ 24 αἰμορροϊδῶν ἄνευ τε πόνου καὶ προαιρέσεως, καὶ ὀνομάζε- 25 ται ἢ τοιαύτη φορὰ τοῦ αἵματος παρὰ τῆ κοινῆ συνηθείας Ἀσκληπιασμός. 6. Καὶ περὶ μὲν τῶν αἱματωδῶν διαχω- ρημάτων καὶ χλωρῶν καὶ τῶν διὰ τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γινόμενον ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

262

18. Περὶ φλεγματοῦδων διαχωρημάτων.

1. Ἐρχεται δὲ διὰ γαστροῦ ποτε φλέγμα παχύ, λευκόν, 30 καθαρὸν, ἄκοπρον, συνεστηγός, ἐξογκούμενον, ὅμοιον τοῖς θαλαττίοις πνεύμοσι. Τοῦτο εἶδομεν μετὰ πολλῆς βίας ἔλθόν διὰ γαστροῦ, καὶ ἐδήλωσε λύσιν ἐμφράξεως προσ- 32 γεγонуίας ἐν τῷ κώλῳ. 2. Ἐρχεται καὶ ἕτερον φλέγμα διὰ 35 γαστροῦ λευκόν, καθαρὸν, ἀπ' ἀλλήλων τῶν μερῶν αὐτοῦ

ὁμοιον βουτύρω, ἄκορον, ἀβίαστον, καὶ σημαίνει κατὰ 382
 τοὺς παρακειμένους τόπους τοῦ ἀπευθυμένου γίνεσθαι,
 συρρέειν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἀπευθυμένῳ ἐντέρω καθάπερ
 ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν ἐντέρων, καὶ λύσιν παρασχόν τῶν ἀλ-
 γηδόνων τοῖς προπεπονηκόσιν τὸν αὐτὸν τρόπον. 3. Ἐρ- 5
 χεται δὲ διὰ γαστροῦς πολλάκις καὶ πύον, εἴτ' ἐξ ἀποστήματος
 βράγντος κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος, ἢ καὶ κατὰ τὸν γασ-
 τήρα, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις. Καὶ ἡ διαφορὰ τῶν φλεγμα-
 τῶδων διαχωρημάτων, ὅτι τὰ μὲν φλεγματώδη καὶ καθαρὰ
 καὶ ἄσσμα, τὸ δὲ πύον καὶ μεμωλυμένον ἐκ τῶν αὐτῶν 10
 ἀποστημάτων, καὶ κοπρῶδες καὶ κάκοσμον.

εἶ. Περὶ ἐλμίνθων διαχωρουμένων.

1. Ἐρχονται σὺν τοῖς διαχωρήμασι καὶ ἐλμίνθες, καὶ
 σημαίνει σῆψιν πολλήν γεγνησθαι κατὰ τὸν γαστήρα καὶ
 τὰ ἔντερα καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων τῷ μεγέθει καὶ τῇ χροίᾳ 264
 καὶ τοῖς καιροῖς τοῦ νοσήματος. 2. Περὶ γὰρ τὰς ἀρχὰς
 ἐξ ὑποκειμένης διαφθορᾶς τὴν γένεσιν λαμβάνουσιν, περὶ
 δὲ τὰς ἀκμὰς ἐκ πονηρᾶς νόσου, περὶ δὲ τὴν παρακμὴν ἐκ
 χρηστῶν αἰτίων· οἷον εἰ χεῖρονες μεγάλαί τῶν μικρῶν, καὶ
 αἰ πολλὰί τῶν ὀλίγων, καὶ ζῶσαι τῶν νεκρῶν, καὶ ἐρυθραὶ 20
 τῶν λευκῶν. 3. Ἔστι καὶ ἄλλο εἶδος ἐλμίνθων ἐρχομένων
 διὰ γαστροῦς, διαφέρον τῶν λοιπῶν ἐλμίνθων, τὸ σχῆμα 202
 τετραγῶνοι. Πάντα οὖν τὰ διαχωρήματα συνέξερχόμενα
 μετὰ ἐλμίνθων σῆψιν σημαίνει κατὰ τε τὴν γαστήρα καὶ
 τὰ ἔντερα. 25

εἷ. Περὶ διαχωρήματος πελιδνοῦ, λιπαροῦ, γλίσχρον καὶ δυσώδους.

1. Εἰ δὲ οἶον πελιδνὸν τι φαίνοιο κατὰ τὴν διαχώρη-
 σιν, οὐδενὸς τοιοῦτου ἐδηδεσμένου, ψύξιν τινὰ καὶ νέκρω-
 σιν σημαίνει· ὥσπερ καὶ εἰ λιπαρὸν διαχώρημα, οὐδενὸς
 ἐδηδεσμένου λιπαροῦ, συντήξεως εἶναι τὸ γνώρισμα. 2. Εἰ 30
 δὲ καὶ γλίσχρον, εἰ μὴ καὶ τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ σιτίου
 φύσιν εἴη, τὸ τοιοῦτον συντήξεως ἔστι σημεῖον. ἀλλὰ τὸ
 μὲν λιπαρὸν πιμελῆς τηκομένης γίνεται, τὸ δὲ γλίσχρον
 αὐτῶν τῶν στερεῶν, ὥστε χεῖρον μακρῶ. 3. Τὸ δὲ λίαν
 δυσώδες, εἰ μὴ καὶ τοῦτο εἴη κατὰ τὸ σιτίον, οὐ μικρὰν 35

266 ἐνδείκνυται σῆψιν· ἀπλῶς δ' εἰπεῖν, ἐπὶ πάντων οὕτω χρη-
στογάζεσθαι, καὶ εἰ ποιότης εἴη τῶν διαχωρημάτων, οὕτως
ἤδη σκοπεῖσθαι τὴν διάθεσιν, ὅτι καὶ μὴ λέγεται πᾶν
τούτο προσυπακούειν χρη-

5

ζ'. Περὶ διαχωρήματος ψοφώδους καὶ ἀφρώδους.

1. Τὸ μὲν οὖν μετὰ ψόφου διαχωρούμενον σὺν ὑγρό-
τητι λεπτιῇ, φουσώδες εἶναι δηλοῖ τὸ διαχώρημα καὶ τὰ ὄρ-
γανα τῆς διεξόδου στενά· τὸ δὲ ἀφρώδες ἦτοι ζέοντός τινος,
ἢ φουσώδους πνεύματος ὑγρῷ μεμιγμένου γίνεται. 2. Τὸ μὲν
10 δὴ πρότερον ἄμετρον θερμασίαν συντήκουσαν τὸ σῶμα * * *,
τὸ δὲ δεύτερον ἀνωμάλου ταραχῆς ἐστὶν ἔκγονον. 3. Θαυ-
μαστόν οὖν ἐστὶν ἰδεῖν τὴν ἐν τοῖς ἐντέροις ἐλκτικὴν δύνα-
μιν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνωθεν ἐνεργοῦσαν εἰς τὰ κάτω,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν ἀνω· προωθεῖ μὲν τὴν τροφήν
15 ἐκ τῶν ἀνω μέχρι τοῦ κάτω πέρατος· ἐν δὲ δὴ τισιν, ὅταν
ἢ περισταλτικὴ δύναμις ἐκ τῶν κάτωθεν ἀρξῆται, ἢ φορὰ
τῶν περιεχομένων ἐν αὐτοῖς ἀνω γίνεται. 4. Οὕτω καὶ
χυμὸς τις δριμύς ἐνίοτε κατενεχθεὶς ὑπὸ τὴν ἐδρῶνα σχ-
λουμένων τινῶν διὰ τινὰς βιωτικὰς περιστάσεις μὴ ἔχον-
20 των τούτων ἀποπατῆσαι, ἢ ὡς πράξει τι δέον, βιαίως ἐπι-
σχεθεὶς ἀνηνέχθη πάλιν ἀνω, καὶ τὴν γαστέρα δάκνει, καὶ
268 τὴν κεφαλὴν ἀναθυμιάσεως πληροῖ, τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς
κινήσεως ἀπὸ τοῦ σφιγκτήρος λαβὼν (ὄργανον ψυχικοῦ)
κάντεῦθεν δ' ἕκαστον τῶν ἐντέρων * * * ὠθοῦντες αὐτὸ
25 πάλιν ἀφ' ἑαυτῶν, ἐν οἷῳ τρόπῳ πρότερον πρὸς τὸ ὑπερ-
κείμενον, πρὸς τὸ κάτωτερον ὠθεῖτο. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἐνίοτε καὶ φύσα παλινδρομεῖ. 5. Οὐδὲν οὖν θαυ-
μαστόν, εἰ καὶ κλυσματικὴ κόπρος ταῖς οὕτω βιαίαις περι-
στολαῖς τῶν ἐντέρων ἐπαναφέρεται πρότερον εἰς τὴν γα-
30 στέρα παρὰ φύσιν, εἰδ' οὕτως ὄρμῃ πρὸς ἔμετον, καθάπερ
ἐν εἰλεοῖς. 6. Καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων νοσημάτων κόπρος
δι' ἀτονίαν τῆς κάτωθεν περισταλτικῆς δυνάμεως τῶν ἐν-
τέρων γίνεται εἰλεός· καὶ δι' ὄγκων παρὰ φύσιν γεννηθέν-
των ἐν ταῖς τῶν ἐντέρων ἐλιξι σφηνωθεῖσα κωλύσειεν ἂν
35 ποτε διεξέρχεσθαι.

ιη. Περὶ ποικίλων διαχωρημάτων.

1. Τὰ δὲ ποικίλα διαχωρήματα ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξέρχονται, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος διεξερχόμενα ἐστὶν αἱματώδη καὶ χολώδη καὶ πρασώδη καὶ μέλανα. Τὸ οὖν σύνθετον τοῦτο διαχώρημα πολύμορφον παρὰ τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζεται. 2. Τὰ οὖν ποικίλα ποικίλως ἔχουσαι διαθέσεις ἐνδείκνυται, διὰ τοῦτο οὖν καὶ χρόνια καὶ κακοήθη καὶ πέψεως δέοντα. διὰ τε οὖν τὸ πλῆθος τῶν διαθέσεων καὶ τοῦ χρόνου κινδυνώδη ἅπαντα. 3. Ἐὰν δὲ τῷ μήκει τοῦ χρόνου δέξηται ποτε μεταβολὴν ἐπὶ τὸ κρείττον (ἢ καλῶς γενομένοις ἢ τῆς δυνάμεως δὴ αὐτοῦ ἰσότητας διὰ τινὰ χαρμονὴν βιωτικὴν) οὐ πονηρά. 4. Τοῦτο καὶ πρὸς Ἱπποκράτους ὀρθῶς εἴρηται ἐν Ἀφορισμοῖς: „Ἐν τῇσι τῆς κοιλίας ἰσότησι, αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελίους, ἐὰν ἐπὶ τὸ κρείττον μεταβληθῶσιν.” 5. Πονηρῶν γὰρ ὄντων τῶν ποικίλων διαχωρημάτων, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴ ἀνέλπιτος· εὐκόλον γὰρ θεραπευθῆναι τὴν ἀπλήν διάθεσιν, καὶ ἥττον κινδυνῶδες γίνεται τοῦ πολυειδοῦς.

ιβ. Περὶ φυσῶν.

1. Αὐτῶν δὲ τῶν φυσῶν ἐστὶν ἡ γένεσις ἐκ τῶν κατὰ γαστέρα χυμῶν τινῶν αὐτόθι φουσῶν, ἢ σιτίων εἰς ἀτμούς λυομένων ὑπὸ θερμότητος ἐνδεοῦς ὡς ὑπὸ μιᾶς καὶ δευτέρας ἐρευγῆς ἐκκρίνεσθαι τοὺς τοιοῦτους. 2. Ἡ δ' ἐνεργουσα μὲν ἀμφὶ τὰ σιτία θερμότης χλιαρὰ οὔσα διαλύει μὲν ταῦτα, οὐκ ἀκριβῶς δὲ κατεργαζομένη, ἀλλ' ὀμιχλώδη ἀποτελοῦσα, κἀντεῦθεν ἡ τοῦ φουσώδους πνεύματός ἐστι γένεσις. 3. Τοῦτο διὰ μὲν τοῦ στόματος ἐκκρινόμενον ἐρυγὴν ἐργάζεται· διὰ δὲ τοῦ κάτω πέρατος ἦτοι ψοφώδη φύσαν ἢ ἄψοφον. 4. Ἐπειδὴ δὲ μήτε ἄνω μήτε κάτω φέρεται, ἀποκλειομένη καὶ ἐλισσομένη τὴν ὀνομαζομένην ἐμπνευματώσιν ἀποτελεῖ, σύμπτωμα γαστρὸς ἀτονούσης ἐκκρίνειν τὸ περιττωματικόν τε καὶ ὀμιχλῶδες πνεῦμα. 5. Κατὰ δὲ τὰ ἔντερα ἐναποκλειόμενον καὶ κινούμενον τὸ τοιοῦτον πνεῦμα πολυειδὲς ἀποτελεῖ τοὺς ψόφους, ὁνόματα μὲν οὐκ ἔχοντας, ἐνδείξεσθαι δὲ ἀνδρὶ τῷ συντεῶ.

Ed.
Schinas

p. 22 δυναμένους, [ὅποιόν τε καὶ ὅπόσον ἐστὶ τὸ περιττώμα,
καὶ καθ' ὃν τινὰ μάλιστα τόπον ἐλισσόμενον. 6. Εἰ μὲν
γὰρ ὄξυ καὶ λεπτὸν ἤχοίη, τὸ μὲν τοιοῦτον πνεῦμα διὰ
κενοῦ ἐντέρου φέρεται καὶ στενοῦ καθαρὸν τε καὶ ἀερῶδες
5 ὑπάρχον· φρυσώδεστερον δὲ γενόμενον, ὁμοίως μὲν ἐργά-
σεται τὸν ἀόφρον λεπτόν, ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἐλιπτό-
μενον, ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς ὄξυν. 7. Οἱ μὲν δὴ τοιοῦτοι
ἀόφροι πάντες ἐν τοῖς κατὰ τὴν κύστιν μάλιστα συνίστανται
23 γωρίοις, ὑποκαταμένοντες δὲ ἦντον ἠχώδεις ἀποτελοῦνται
0730 διὰ τὴν εὐρύτητα τῆς τοῦ πνεύματος ὁδοῦ. 8. Ἄλλοι δὲ
βομβώδεις εἰσὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν. Οἱ τοιοῦτοι πάν-
τες ἐν τοῖς παρῆσι ἐντέροις συνίστανται, κενοῖς γενομένοις
περιτωμάτων. 9. Εἰ δὲ ὑγρότης τις ἐν αὐτοῖς περιέχοιτο,
προσέρχεται τις ἰδέα τῷ βόμβῳ παρὰ τῆσδε καὶ καλεῖται
15 βορβορυγμός, ἐκκρισιν ἐπαγγελλόμενος ὑγροῦ περιττώμα-
τος. ἢ γὰρ ἰδέα τοῦ ἀόφρου ταῦτα ἄμφω προμηνύει. διότι
ἐπικινουμένη γίνεται τῇ φύσει κατὰ τὴν ἐκκρισιν ἢ τοῦ
ὑγροῦ φερά καὶ τῆς κόπρου. 10. Ὁ δὲ οἶον τρυσμός· ἐκα-
τέρως γὰρ ὀνομάζεται ἐπὶ στενοχωρίᾳ τῶν ὀργάνων καὶ
20 φρυσώδει πνεύματι μετ' ὀλίγης ὑγρότητος γίνεται, καὶ τοῦτο
02 Ἰπποκράτης καλῶς ἔγραψεν ἐν προγνωστικῷ οὕτω· τοὺς δὲ
ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους καὶ κατακυρτώματα, ἦν νεαρά
στε καὶ μὴ συμφλεγμονή λυεὶ βορβορυσμός ἐπιγενόμενος
ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξελθὼν σὺν κόπρῳ
25 τε καὶ οὐρῳ. 11. Οὕτω περὶ διαχωρημάτων σκοπεῖσθαι δεῖ
05 τὸν ἰατρόν, καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἰδέας διαγιγνώσκειν τοὺς ἐν
ἀπάθει πάσχοντας ἀφανεῖς τύπους, ἐπικαλούμενον Χριστόν
τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.]

XXVIII.

ΙΕΡΟΦΙΛΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΩΝ ΚΥΚΛΟΣ.

ΠΟΙΑΙ ΔΕΙ ΧΡΑΣΘΑΙ ΕΚΑΣΤΩΙ ΜΗΝΙ ΚΑΙ ΟΠΟΙΟΙΣ
ΑΠΕΧΕΣΘΑΙ.

Α. ΜΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ.

Ed.
Boiss.
p. 192

1. Ἀρμόζει ἀπὸ κοίτης λαμβάνειν οἶνον γλυκύν, καὶ κόνδυτον πίνειν, καὶ καρνεύματα καὶ βρώματα θερμὰ καὶ γλυκέα ἐσθίειν, καὶ σκόροδα, καὶ πρασοζέματα, κρή πρόβεια χλία καὶ ὄπτα, καὶ ζωμούς καρνευτούς, πέπερι, στάχος, κινάμωμον, καρναβάδιον ἀνατολικόν. Ἐν τῇ ὀπτήσει δὲ τῶν χοιρείων κρεῶν ἀλειφέσθωσαν οἶνομέλιτι. 2. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ζῴων ὄρνιθια καὶ περιστερόπουλα λευκὰ καὶ βρακκίτια ἐσθίειν δὲ καὶ γηνάρια καὶ νησσάρια καὶ κίχλας καὶ ὄρνυγας καὶ τρωγλίτας. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων σκορπίας, τρίγλας, κεφάλους, λυθρίνους, ἀθερίνας, καὶ μελανούρους, τηγάνου· χρυσόφρουα δὲ καὶ τὰ λεχθέντα, ὡς εἶρηται, ἐσθίειν καρακευτὰ διὰ τῶν ἀρωμάτων. 4. Ἐκ δὲ τῶν λαχάνων κράμβην, δανκία, πράσα, ἀσπαράγους ἀγρίους, ἐλειοσπάραγα χαμαιδάφνια, καὶ βρονώγια ἐσθίειν ἐλαιογράφῳ, καὶ σκόροδα ὄπτα ἄνευ ἐλαίου· καὶ τὸ ζέμα αὐτῶν πίνειν στάχει καὶ μέλιτι ἠρτυμένα· τοῖς δὲ ..... καὶ ξηρόζεμα πίνειν· στάχος, πέπερι, κινάμωμον, καρυόφυλλον, στύρακα, καὶ μέλι τὸ ἀροῦν. 5. Ἐκ δὲ τῶν κωδιμένων εὐζωμον, πράσον, σέλιον, λεπτὰς ῥαφανίδας, πήγανον, καὶ ἡδύοσμον καὶ λιβυστικόν. Τὰ δὲ ἐμβάτια σίνγηπι, κύμινον, οἶνόγαρον. 6. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, λαθύριον καὶ αὐχον ἀλεστά· τὸ δὲ ἄρτυμα τῶν τοιούτων ἀνέλαιον καὶ κύμινον τριπτόν. 7. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν σταφίδας, ἀμύγδαλα, κοκκονάρια,

πιστάκια καὶ μῆλα ὀπτά. Τοῖς δὲ εὐαρέστοις καὶ κυδωνάτα
 λαμβάνειν, καὶ ὀλιγον κίτρον καὶ ῥοιάν, καὶ φοίνικας, καὶ
 πρωτόγαλα μετὰ μέλιτος καὶ στάχους τριπτοῦ, καὶ χυλὸν
 σεμιδάλεως. 8. Λούεσθαι δὲ μὴ πλείω τῶν τεσσάρων λου-
 5 τρῶν, σμηγόμενοι νίτρον, ὅπτεν ἐν οἴνῳ λυθέντι, καὶ ψιλι-
 194 θρον ποιεῖν, ἐν ᾧ ἐμβάλλειν ἀλόην ὄ' ὄ' γ', σμύρναν ὄ' ἀ',
 καὶ κρόκους ὄων δύο. Ἀυτὴ ἡ σκευασία ἐνὸς ἀνθρώπου
 ἐστίν. 9. Ἀρμόζει δὲ πρὸ τοῦ χρίσματος εἰσελθεῖν εἰς τὸ
 λουτρόν, καὶ περιχύσασθαι δύο ἢ τρεῖς λεκάνας, εἶτα ἐξ-
 10 ελθεῖν καὶ ἀποσπογγίσασθαι καλῶς, καὶ οὕτω βαλεῖν τὸ
 χρίσμα πρὸ ἰδρωτος, εἶτα ἐμβραδύνειν ἔσωθεν μετὰ τοῦ
 χρίσματος· μετὰ δὲ τὸ χρίσμα ἀποτριβεσθαι δι' οἴνου ψη-
 τηροῦ καὶ κρόκοις ὄων, καὶ ῥοδίνῳ ἀναμειγμένῳ θερμῷ.
 10. Καὶ ἀφροδισιάζειν μέχρι ἰσημερίας μαρτίου διὰ τὴν
 15 τοῦ φλέγματος κίνησιν. 11. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον
 τῶν Διδύμων ἀπὸ τῆς ια' ἕως τῆς ιε'.

213

B. ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

1. Καλὸν ἐστὶν ἀπὸ πρωΐας λαμβάνειν οἶνον παλαιόν,
 εὐώδη. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν ἐσθίειν κατὰ τὸν προλεχθέντα
 20 μῆνα· καὶ ἐκ τῶν ἰχθύων ὅσα ὀστρακώδη, καὶ τοὺς πε-
 τραιούς τῶν ἰχθύων, οἶον λαπίνας, σκάρους, στρωματαίους,
 κωβιούς. 2. Τηγανίσματα δὲ διὰ σεμιδάλεως καὶ σινάπεως·
 τὰ δὲ ἐμβάμματα καὶ ὀπωρικά, κωδιμένα τε καὶ ἕτερα
 λάχανα, ὡς εἴρηται ἔμπροσθεν· ὡσαύτως δὲ καὶ λουτρά
 25 σὺν τοῖς χρίσμασι καὶ τοῖς ἀφροδισίοις. 3. Ἀπέχεσθαι δὲ
 214 παντὸς ἀγρίου λαχάνου καὶ τῆς κράμβης, καὶ τοῦ σεύτλου,
 καὶ μήτε ζέμα πίνειν τὸ οἰνοῦν, πλην τοῦ πρασοζέματος,
 καὶ τοῦ σελίνου, καὶ τοῦ μαλάθρου, καὶ τοῦ σκορδοζέμα-
 τος, καὶ ταῦτα κερκεντά. 4. Σκοπεῖται δὲ τὸν αὐτὸν μῆνα
 30 καὶ τὸ ἄστρον τῆς Λαμπιάδος.

215

Γ'. ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ.

1. Ἀρμόζει γλυκοποιεῖν καὶ γλυκοτροφεῖν καὶ χρᾶσθαι
 ἅπαντα ἐν τε τῇ τροφῇ καὶ τῷ πότῳ ἀρκετὰ καὶ μὴ εἰς
 κόρον. 2. Δριμυφαγίας δὲ πάσης ἀπέχεσθαι χρῆ, καὶ ἐχθρας
 35 καὶ μενίας, καὶ πικροφαγίας. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, πάντων

ἔσθιεν, πλὴν τῶν ἀλέπων· τοὺς δὲ λάβρακας καὶ κεφάλους, καὶ βάτους καὶ τὰς σμαρίδας συχνῶς ἔσθιεν. 4. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, τοὺς κυάμους δεῖ βρέγειν καὶ ποιεῖν ἐκζεστούς, καὶ ἄλατι καὶ ἐλαίῳ ὀμφακίνῳ ἐπιβάλλειν· λαμβάνειν δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῆς τίλης ἀπὸ θερμῶν διέσφθων ἀρτυθὲν μέλιτι καὶ στάχει. 5. Ἐκπλυε δὲ τὴν τίλην ἐκ τρίτου, καὶ τρίψον ταῖς χερσί, καὶ τηνικαῦτα ἔψησον, καὶ μερικῶς ἀποξεμάτιζε· μὴ μέντοι πᾶν ἀποξεμάτιζε, ἵνα μὴ γένηται δύσπεπτος, ἐπειτιυή, ἐὰν τὸν ἴδιον χύλον ἀπολέσῃ, τουτέστι τὴν ἰδίαν πικρίαν, καὶ τὰς γαστέρας ἐμφοράτη· γλύκαινε δὲ τὴν πικρίαν αὐτῆς μέλιτι. 6. Λαθύριον δὲ καὶ αὐχὸς ἀλεστά ταῦτα· τὸ δὲ φασούλιον λαμβάνειν ἀλεστόν, διέσφθον ὄζομέλιτι. 7. Ἐκ δὲ τῶν λαχάνων σεῦτλον, μολόγην, καὶ χρυσολάχανον ἔσθιεν, καὶ πάντας τοὺς ἀσπαράγους καὶ ἀμανίας, ἄνευ τῆς βρονονίας καὶ τῆς χαμαιδάφνης, ὅτι πικρά εἰσιν. 8. Ἐκ δὲ τῶν συνθέτων, ἔσθιεν ἐλαίας κολυμβάδας, καὶ ὄζομέλι, ἐκ διαλείμματος· μηδὲν δὲ ὅλως δριμύ. 9. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν, πάντα τὰ προλεχθέντα. 10. Ἐκ δὲ γλυκοποσίας, λαμβάνειν κονδύτον, ἔχοντα πέπερι, κινάμωμον, καρυόφυλλον, καὶ στάχους πλείστον. 11. Λουτροῖς δὲ χρῆσθαι ἑ· τὰ μὲν γ' χρῆσθαι ἐν ἡμέρᾳ γ', ὦρα γ', ἄνευ τῆς ἀλόης καὶ τῆς σμύρνης· τὰ δὲ ἄλλα γ', ἡμέρᾳ ε', ἄνευ τοῦ χρίσματος καὶ αὐτά· σμήγματα δὲ ὅσα διὰ νίτρου. 12. Οἶνους λευκοὺς καὶ εὐωδιστάτους καὶ ἐλαιογρόους. Καὶ ἀφροδισιάζειν μετρίως. Κρόμμυα δὲ ὀπτὰ ἔσθιεν διὰ τὴν τοῦ φλέγματος κίνησιν. 13. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον τῆς Χελιδόνος.

Δ. ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

223

1. Ἀρμόζει κάπαριν, ῥάφανον ἢ ἠδύοσμον, πεπεροκύνμων, θρύμβρον, γογγύλην, νάπτου, πήγανον· τῶν δὲ δριμύων ἀπάντων χρῆ παντάπασιν ἀπέχεσθαι διὰ τὴν τοῦ στομάχου κίνησιν. 2. Κρήν δὲ ἔσθιεν τρυφερά καὶ εὐσαρκα, οἷον ἄρνας νεμομένους καὶ μὴ γαλακτάρια, ὠσαύτως καὶ ἐρίφους γαλακτεροὺς καὶ ὅσα κρήν πρόβεια τῶν νέων καὶ εὐνούχων, ψαχνὰ καὶ διέσφθα· ἐκ τούτων λαμβάνειν καὶ ζωμοὺς μετρίως καρυκευτούς, οἷον, διὰ στάχους,

κολιάνδρου γλωροῦ, πέπερι ὀλίγον, καὶ φυλλόσπερμα κνίκου ἤγουν τὸ ἄνθος, ὡσὰν εὐλυτον ποιεῖν τὴν κοιλίαν. Τῶν δὲ χοιρείων κρεῶν ἀπέχεσθαι χρή. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὀρνίθων ἐσθίειν ὀρνίθια καὶ ὀρνιθόπουλα ἄρρενα, περιστερόπουλα λευκά, νήσας καὶ γῆνας τρυφεράς, καὶ ψαχνὰ διεφθὰ σὺν γλυκοστάχει καὶ ὄπτα. Γλυκοποτεῖν δὲ καὶ γλυκοτροφεῖν, ὡσπερ λέλεκται. 4. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων λαβράκια, κεφάλους, συάκια, χρυσόφρα, καὶ φάγρους, ζωμῶ ὀλίγω καρνευτῶ λαπίνας δέ, γάννους, κόκκυγας, σαυρούς, καὶ μελανούρους, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅσα μαλακόσαρκα καὶ ἔχοντα λέπος, ἐσθίειν τηγάνου, ὀλίγα δὲ καρνεύειν καὶ μὴ πλήθος. 5. Παντοίων δὲ ὀσπρίων ξηρῶν ἀπέχεσθαι· τὰ δὲ γλωρὰ ἐσθίειν μετὰ τῶν προλεχθέντων κρεῶν. 6. Ἐκ τῶν λαγάνων τὸ χρυσολάχανον, τὸ μαϊούλιον, τὸ ἄνηθον τὸ γλωρόν, τὸ κολιάνδρον, μετρίως ὀξογαρίζειν ὅξει σκιλλιτικῶ. Σκόροδα γλωρὰ ἐσθίειν μετρίως, ὄπτα δὲ ἐλαίῳ καὶ ἄλατι δωδεκαθείῳ· ὁμοίως καὶ τὸ πράσον ὀλίγον. 7. Τῶν δὲ ὀπωρῶν τῶν ξηρῶν ἀπέχεσθαι παντελῶς. Οἴνους δὲ τοὺς εὐωδιστάτους καὶ ἀνισάτους καὶ λευκοὺς πίνειν. 8. Καὶ μύρα, ὀσφραίνεσθαι, οἶον ἱα, ῥόδα, κρίνα, χαμαιμήλα καὶ, ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ εὐοσμα ἄνθη, τὸ ξηρὸν μύρον, τὸν μόσχον, τὰ ῥοδοστάγματα. 9. Καὶ μετρίως ἀφροδισιάζειν. Λουτρά δὲ ἡ. Σμήχεσθαι δὲ σαπωνίῳ Γαλλικῶ. Φίλιθρον, ἅπαξ τὸν μῆνα, λυτὸν καὶ ἄνευ ἀλόης καὶ σμύρνης, ἔχον κρόκους τριῶν φῶν καὶ ῥόδιον. 10. Σκοπεῖται δὲ τὸ ἄστρον τὸ Πανθηταῖον ἀπὸ ζ' ἡμερῶν ψηφίζόμενον.

234

Ε'. ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ.

1. Χρὴ ἀπέχεσθαι ἀπὸ παντὸς καρφαλέου, ἤγουν καταξήρου, κακοχύμου καὶ χολώδους, οἶον ποδοκεφάλων, ἐντεροκόιλων, νευρικών, σκυοτίων, πνευμόνων, ἰχθύων, ταριχευτῶν, νεβρῶν θαλασσίων, βοείων κρεῶν καὶ λαγείων, καὶ πάντων τῶν παχυχύμων, διὰ τὰς προσφάτους κεφαλαλγίας. 2. Ἐσθίειν δὲ πάντα τὰ προλεχθέντα κρέη, διάγειν τε καὶ πολιτεύεσθαι ἐν τε τροφοῖς καὶ ποτοῖς καὶ λουτροῖς, κατὰ τὸν προσηρημένον μῆνα. 3. Ἐκ δὲ τῶν λαγάνων ἐσθίειν τὰ ἐλειοσπάρραγα καὶ τίλην. Ἀπέχεσθαι δὲ τῶν ξηρῶν καὶ

ἄλμυρῶν καὶ πικρῶν. 4. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ Γέροντος.

5. ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ.

237

1. Ἀρμόζει ὕδωρ ψυχρὸν νῆστις ῥοφεῖν ῥοφήματα τρία, καὶ μὴ εἰς πλέον· ἐπινηστεύειν δὲ ἕως ὥρας γ'· καὶ πάντα τὰ ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ μετρίως πίνειν· τῶν δὲ δριμύων καὶ ξηρῶν ἀπέχεσθαι, οἷον πεπέρεως, καρυοφύλλου, κινναμώμου, καὶ ὅσα τῶν ἀρωμάτων τυγχάνουσιν. 2. Ἐκ δὲ τῶν λαχάνων, οἷον κοδιμέντων, σκοροδόων, κρομμύων, ῥαφανῶν, εὐζώμων, καρδάμων, νάππος χλωροῦ καὶ τριπτοῦ ὀριγάνου, ὑσσώπου, πηγάνου, ἡδύοσμου, θρύμβου, πράσου, χαμαιδάφνης, καὶ πάντων τῶν θερμῶν ἀπέχεσθαι χρή, διὰ τὴν ἀταξίαν τῆς χολῆς. 3. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν δὲ ἐσθίειν τὰ πρόβεια, τῶν κριῶν δηλονότι καὶ τῶν εὐνούχων· λαμβάνειν δὲ ψαγὰ καὶ ἐφθά· στέατος δὲ μὴ ἄπτεσθαι· τὸ δὲ κρέας ἔστω ἀπὸ λιπαροῦ κριοῦ. Ἄρνους δὲ νεμομένους καὶ γαλακτοτροφοῦντας, καὶ ἐρίφους ὁμοίως ψαγούς καὶ ὄπτους ἐσθίειν· μὴ καρυκεύειν δὲ τὸ σύνολον, ὡς εἴρηται, ἄνευ τοῦ κολιάνδρου, τοῦ στάχους, τοῦ ἀνήθου· καὶ ταῦτα δὲ ἐσθίειν μετρίως. 4. Ἀπέχεσθαι δὲ καὶ ζεματοποσίας παντοίας. Ἀπὸ δὲ τῶν ὀρνίθων, ἐσθίειν ὀρνίθας καὶ ἀλεκτορόπουλα, καὶ περιστερόπουλα λευκὰ καὶ βρακκάτα, ψαγὰ, διεφθὰ, γλία καὶ ὄπτά. 5. Καὶ οἶνον λαμβάνειν παλαιόν, λευκόν, εὐώδη, καὶ ἀνισάτον, μὴ χροιακόν δέ, [καὶ παλαιόν]. 6. Τῶν ἰχθύων πάντων τοὺς τρυφεροσαύρκους ἐσθίειν, οἷον λαπίνας, γίννους, κόκκυγας, σπάρους, χρυσάφια, κωβιούς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἀπέχεσθαι δὲ λαβρακίων, κεφάλων, γυλαρίων, ἀστακῶν, παγούρων, καὶ ὅσα ὀστρακόδερμα. Τοὺς δὲ τῶν ἰχθύων ζωμούς καρυκεύειν διὰ στάχους καὶ κολιάνδρου χλωροῦ. 7. Ἐκ τῶν λαχάνων ἐσθίειν χρυσολάχανον, κολοκύνθην, θάλασσοκράμβην, καὶ σεῦτλον, μετὰ τῶν εἰρημένων κρεῶν. Καὶ ἀνδράγην ἐψεῖν μετὰ κρέατος, καὶ ὄξογαρίζειν μερικῶς τὸ μαϊούλιον, τὸ ἰντύβιον, τὸ σέλινον, καὶ τὸ ἀγγούριον ἐν ὄξει σικλιτικῶ βαπτόμενον, μετρίως· πολὺ γὰρ ἐσθιόμενον τὸ μαϊούλιον, ἀμβλύνει τὰς κόρας. 8. Ἐκ δὲ τῶν

ὀπωρῶν κεράσια λευκά, καὶ τετραγγοῦρα ἐσθίειν μετρίως.
 9. Λουτρὰ δὲ ἡ', χωρὶς δὲ ψιλίθρου καὶ σμήγματος. Ἀπέχεσθαι καὶ ἀφροδισίων. 10. Σκοπεῖται δὲ τὸ ἄστρον τοῦ
 239 Ἡλιοτροπίου, ἀπὸ κα' ἕως κθ' ψηφίζομενον.

244

Ζ. ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ.

1. Χρὴ ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι καὶ πλειστῆς τροφῆς,
 245 καὶ παντὸς μόχθου, καὶ κραπάλης, καὶ ὕπνου μεσημβρι-
 νοῦ, καὶ ὀπωρῶν ξηρῶν, διὰ τὴν ἀταξίαν τῆς χολῆς. 2. Τὰ
 δὲ κρέη λαμβάνειν, ὡσπερ καὶ τῷ ἰουνίῳ μηνί. Λάχανα
 10 δὲ δριμύα, καὶ πικρά, καὶ θερμά, μὴ ἐσθίειν· ἰχθύας δὲ
 τρυφεροσάρκους, οἶον κίχλας, λαπίνας, καὶ ὅσα τοιαῦτα,
 καθὼς καὶ ἐν τῷ ἰουνίῳ μηνί λέλεκται· καὶ τὰ ὀξομέλιτα
 καὶ ὀξογάριτα. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν τὰς ὑγροτέρας, οἶον
 πέπωνας, σύκα λευκὰ μετὰ ἄλατος, καὶ σταφυλὰς πάσας,
 15 ἄνευ τῆς μελαίνης· ἀπίδια δὲ καὶ μήλα καὶ δαμάσκηνα,
 καὶ ὅσα ὑγρὰ τοιαῦτα, ἐσθίειν. 4. Οἶνον δὲ λευκόν, εὐόδη,
 πίνειν ἀπλήστως· καὶ τὴν μὲν τροφήν μετρίως, τὸν δὲ
 20 οἶνον πλεῖστον καὶ τὰ δροσάτα. Ζέματα δὲ καρνευτὰ μὴ
 λαμβάνειν, εἰ μὴ τοῦ δανκίου μόνον, ὀλίγω μέλιτι καὶ στάχει
 20 ἀρτυθέντα. 5. Λουτρὰ ἡ', καὶ σμήγματα διὰ κισσῶν·
 λουέσθω δὲ συντόμως. Καθαροῖον δὲ ἀπέχεσθαι δεῖ.
 6. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ Κυνοῦ ψηφίζομενον
 ἀπὸ τῆς ιγ' ἕως τῆς ις'.

248

Η'. ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

1. Ἀρμόζει τῶν γλίσχρων καὶ παχυχύμων ἀπέχεσθαι,
 καὶ μολόχης, καὶ παντὸς ἀγρίου λαχάνου, καὶ ἀφροδισίων·
 ἐσθίειν δὲ σεῦτλον, βλίτον, καὶ κολοκύνθην· ἐκ δὲ τῶν
 κρεῶν πρόβεια ἐσθίειν καὶ τράγεια εὐνοῦχα. 2. Λαγωὺς
 δὲ καὶ δορκάδας ἐσθίειν χρὴ, ἄχρι τῆς ιε' τοῦ μηνός· ψαχνὰ
 30 δὲ καὶ γλία ὀξομέλιτι· ὀρνίθια δὲ καὶ περδίτια, καὶ ἀλεκτο-
 ρόπουλα, καὶ περιστερόπουλα πάντα χρᾶσθαι μηδὲν βλαπτό-
 μενος· ἀπὸ δὲ τῶν γλωρῶν ἰχθύων πάντας τοὺς τρυφερο-
 σάρκους ἐσθίειν, ὡς προλέλεκται κατὰ τὸν ἰούλιον μῆνα,
 καὶ ἐκ διαλείμματος ἐμβάμματα χρᾶσθαι σινάπεως. 3. Τῶν
 35 δὲ ταριχευτῶν ἰχθύων καὶ ξηρῶν ὀπωρῶν πάντων ἀπέχε-

σθαι, χρᾶσθαι δὲ ταῖς γλωραῖς ὀπώραις σύκων, σταφυλῶν, ἀπιδίων, δαμασκηγῶν λευκῶν, ῥοθακίων, πεπειρών, καὶ τῶν ὁμοίων. 4. Ἀπὸ τῶν λαχάνων, παντὸς θερμοῦ καὶ ξηροῦ ἀπέχεσθαι χρῆ, οἷον πηγάνου, θρύμβου, σκοροῦδου, πράσου, εὐζώμου, καρδάμου καὶ ῥαφάνου. 5. Λουτρὰ δ' ἔχρισμα ἔν, καὶ τοῦτο ποιεῖν μετὰ τὴν ιε'. 6. Ἐκ δὲ τῶν συνθέτων, χρᾶσθαι κάπαριν, ἐλαίας σὺν ὄξομέλιτι κολυμβάδας, ἀμύγδαλα γλωρά· τῶν δὲ μαύρων ἐλαίων ἀπέχεσθαι. Οἴνοις λεπτοῖς καὶ εὐάδεσι καὶ ῥοσάτοις χρᾶσθαι. Χρίσματα δὲ διὰ κίμωνιου καὶ ὄξους σὺν ἐλαίῳ χρᾶσθαι. 7. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον τὸ ..... ψηφίζομενον ἀπὸ τῆς ιε' ἕως τῆς κζ'.

Θ. ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

253

1. Ἀρμόζει γαλακτοτροφεῖν καὶ γαλακτοποτεῖν, καὶ πάντα τὰ γλυκῆ καὶ σιμιδαλάτα, οἶνομέλιτα, καὶ δροσάτα ἢ λαμβάνειν. 2. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν πρόβεια, ὄρνιθια, περιστερὰς, νήττας, τρογλίτας, καὶ λακτέντα ὀπτά σὺν ὄξομέλιτι ἐσθίειν· ἀπέχεσθαι δὲ βοῶν, λαγῶν, ἐλάφων, δορκάδων καὶ περδικῶν, διὰ τὸ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον αὐξάνεσθαι τὴν μίλαιναν χολήν. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων λαμβάνειν πάντας τοὺς τρυφεροσάρκους, καὶ πετράλους, καὶ μαλακοσάρκους· ἀπέχεσθαι κεφάλων καὶ πάντων τῶν ἀλέπων. 4. Ἀπὸ δὲ τῶν ὀσπρίων, κνάμου καὶ φακῆς ἀπέχεσθαι. Δριμοφαγία δὲ πάσῃ μερικῶς χρᾶσθαι, οἷον ῥαφάνων, πεπέρεως, σινάπεως, κίναμώμου, στάχους. Ἐκ δὲ τῶν λαχάνων ἀπέχεσθαι τῆς κράμβης. 5. Τὰς δὲ ὀπώρας ἐσθίειν καλῶς, καθὼς καὶ ἐν τῷ αὐγούστῳ εἴρηται. Καὶ ἀψινθοροσάτα καὶ ἀψινθάτα πίνειν. 6. Λουτρὰ ἢ σμήγματα κεφαλῆς, κίμωνιου, ὡς προλέλεκται, μετὰ ὄξους καὶ ἐλαίου ῥοδίνου, ἕως τῆς κδ'· χρίσμα δὲ κοινὸν ποιεῖν. Καὶ ἀφροδισιάζειν. 7. Σκοπεῖται δὲ καὶ ἄστρον ἐν τῶν Σαλπύγγων.

Ι. ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ.

1. Ἀρμόζει δριμοφαγία πάσῃ χρᾶσθαι· πρὸ πάντων δὲ πάντα ἐσθίειν ἐφθὰ καὶ ὠμά· καὶ τὸ ζέμα πίνειν· ἀκό-

ροδα ἐφθά, καρνευτά, στάχος, πέπερι, κιννάμωμον, καὶ
καρυόφυλλον, ταῦτα διὰ τῶν βρωμάτων ἐσθίειν καὶ πίνειν.
2. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν πρόβεια, ὄρνιθια, περισσερόπουλα,
255 χήνας, ὄρνυγας, ὄρνυγομήτρας, καὶ λακτέντα ἐσθίειν· νη-
σαρίων δὲ καὶ φασσῶν, καὶ τρυγόνων, καὶ πλατόνων, καὶ
συσάγγων, καὶ λαγῶν ἀπέχεσθαι. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων,
κεφάλων, ἀγραύλων, τριγλῶν, καὶ πάντων τῶν ἀλέπων καὶ
τῶν πασῶν ἀπέχεσθαι χρῆ· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθίειν.
4. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, κνάμου καὶ φακῆς, καὶ λαθύρου
260 ἀπέχεσθαι· τὰ δὲ λοιπὰ ἐσθίειν. Τῶν λαχάνων, κρέμυθης
καὶ γογγύλης ἀπέχεσθαι, τᾶλλα δὲ ἐσθίειν. Ἀσπιράγγου
δὲ πάντας καὶ ἀμανίτας λευκοὺς ἐσθίειν. 5. Ἀπὸ δὲ τῶν
ὀπωρῶν, σταφίδας λευκάς, ἀπίδια ἄγρια ἀκμάζοντα, καὶ
262 μῆλα γλυκέα, σύκα λευκά, μέσπιλα, ῥοδάκινα, φοίνικας,
15 ῥοιάς, καὶ μηλοκύδωνα, ταῦτα πάντα ἐσθίειν. 6. Ἐκ δὲ
τῶν ξηρῶν ὀπωρῶν, κάρνα βασιλικά, πιστάκια, ἀμύδαλα,
κοκκονάρια, καὶ κάρνα ποντικά, κοκκοδάφνων δὲ ἀπέχεσθαι.
Οἶνον λευκὸν καὶ ἐλαιόχρουν καὶ ἀψινθοροσάτον πίνειν.
7. Σκοπεῖται δὲ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ Ταύρου.

260

IΛ. ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ.

1. Ἀρμόζει ἀπέχεσθαι πάντων τῶν ὑγρῶν βρωμάτων.
Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν ἐλάφεια, βόεια, λάγεια, τράγεια, συάγεια,
ἀγρίων αἰγῶν καὶ δορκάδων, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα κρέη τῶν
πετεινῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐσθίειν ψαχνά τε καὶ γλία, διεφθα,
25 καὶ καρνευτά, καὶ τὰ μικρὰ γαλούλια, τουτέστι τὰ λακτέντα.
2. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, πάντα ἐσθίειν, πλην τῶν ὑγροτέ-
ρων· κίχλας καὶ κωβιούς, καὶ πάντα τὰ ἄλεπα, μὴ ἐσθίειν,
καθὼς προλέλεκται ἐν τῷ ὀκτωβρίῳ μηνί. Τὰ δριμεία πάντα
261 χρᾶσθαι, οἷον πέπερι, καὶ ὅσα διὰ τῶν ἀρωμάτων· πρὸς δέ,
30 καὶ πρᾶσομόλογα. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, κνάμου καὶ
φακῆς καὶ θερμίων ἀπέχεσθαι· τὰ δὲ λοιπὰ ἐσθίειν. Ἐκ
δὲ τῶν ὀπωρῶν, φοίνικας μὴ ἐσθίειν, μήτε κοκκοδάφνα.
Οἶνον παλαιόν, λεπτόν, εὐώδη πίνειν. 4. Ἀπέχεσθαι δὲ
πασῶν τῶν ὑγροτέρων τροφῶν, καὶ λαμβάνειν τὸ ἀπό-
35 θερμα τῆς τίλης ἐκ διαλείμματος. Λουτρὰ γ', ἄνευ τοῦ
χρίσματος. Καὶ ἀφροδισιάζειν.

IB'. ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

1. Χρη̄ κράμβην μὴ ἐσθίειν, μήτε σκίμβρον. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν, καθὼς ἐν τῷ νοεμβρίῳ μηνί λέλεκται. Ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν λαχάνων καὶ ὀπωρῶν, καὶ περὶ οἴνων, καὶ ὀσπρίων, καὶ πρασοζέματος. 2. Λουτρὰ ἢ καὶ χρίσματα ποιεῖν διὰ τῆς ἀλόης καὶ τῆς σμύρνης. Φακὴν δὲ μὴ ἐσθίειν ὄλως. Λαμβάνειν δὲ ἀπόζεμα τῆς τίλης μετρίως. Κάπαριν καὶ κολυμβάδας ἐλαίας μὴ ἐσθίειν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰς μαύρας ὀξομέλιτι καὶ σίνγητι. Καὶ σμήχεσθαι δι' οἴνου καὶ νίτρου. Καὶ ἀφροδισιάζειν. 3. Ψηφίζεται δὲ καὶ τὸ Ἑπταστρον, ἀπὸ ζ' ἡμερῶν τοῦ μηνός.

181.9

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

281.

ΜΑΙΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ

I.

27

XXIX.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΣΤΙΧΟΙ

ΚΑΤΑ ΙΑΤΡΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΕΙΣ ΤΟΤΕ ΙΒ' ΜΗΝΑΣ.

Ed.
Boissonade
p. 181

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ.

Ἐγὼ στρατηγούς πρὸς πανοπλίαν ἄγω,
 Σίφη τε θήγω καὶ νεουρογῶ πρὸς μάχας,
 Καὶ τὴν ξένην τίθημι τῷ στρατῷ φίλην.
 5 Ναι μὴν παραινῶν καὶ διδάσκων, ὡς θέμις,
 Πάντας κελεύω λαμβάνειν, καθ' ἡμέραν,
 Τροφήν γλυκείαν, οἶνον εὐώδη πάνυ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

Τὸ Πάσχα, πιστοῖς τὴν τροφήν, φέρω μόνος·
 10 Χαρὰν βραβεύω τῆς Ἐγέρσεως πλέον.
 Λέγω δὲ φεύγειν πᾶσι τὰς ῥαφανίδας,
 Ἰοῦ γεμούσας καὶ μελαγχόλου βλάβης.

ΜΑΙΟΣ.

Ῥόδον δίδωμι λυποθυμίας ἄκος,
 15 Κρίνων τε τερπνὸν ἄνθος εἰς θυμηδίαν·
 Καὶ τὴν γλόης τὴν ῥίζαν ἐδραίαν φέρω.
 Οὐ δεῖ δὲ τρώγειν κοιλίας τε καὶ πόδας·
 Τίκτουσι καὶ γὰρ φλέγμα, χολὴν πυρρῶδη,
 Ἐξ ὧν ῥίγη φύουσι καὶ ποδαλγίαι.

ΙΟΥΝΙΟΣ.

Ἐγὼ τὸν χόρτον τῆ δρεπάνη συλλέγω,
 Καὶ τοὺς γεωργούς εὐτρεπίζω πρὸς θέρος·
 Βροτοὺς παραινῶ πρῶτ' λαμβάνειν ὕδωρ·
 Καὶ γὰρ χολὴ μέλαινα πάντως αὐξάνει.

ΙΟΥΛΙΟΣ.

Σίτου θερίζω καὶ κριθῆς τοὺς ἀστάχεις,
 Καὶ τὰς ἄλωνας εὐφορῶ τῶν δραγμαίων
 Ἄρτου τ' ἐμπιπλῶ τῶν βροτῶν τὰς καρδόπους. 183
 Λέγω δὲ φεύγειν τῶν ὀπωρῶν τὸν κόρον.
 Ἐνθεν γὰρ ἔστι κακοχυμίας ὕλη;
 Ἡ καὶ φθίσιν εἴωθε κακίστην φέρειν.

ΑΓΓΟΣΤΟΣ.

Ἐγὼ κελεύω τὰς ὀπώρας ἐσθίειν,
 10 Καὶ πᾶσι τοῖς ψύχουσι χρῆσθαι σπιτίοις·
 Καὶ γὰρ κύναστρος ἠλίω παρατρέχει,
 Ὅσπερ καταίθει πᾶσαν ἄρδην τὴν χθόνα, 184
 Οὐ φλογμὸς ἄπει πυρὸς Αἰτναίου δίκην.
 Ἀφεντίον δὲ τοῦ τρέφεσθαι μαλάχην.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

Ἐγὼ δὲ κείρω βότρυνας τῆς ἀμπέλου.
 Τούτους δὲ ληνοῖς ἐκθλίβων, τεύχω πόμα
 Οἴνου, πᾶσιν ἡδιότον εἰς ἀρχὴν ἔτους.
 Καὶ τοῖς φιλοῦσιν ἐκροφῆν λέγω γάλα,
 20 Ὡς ἂν κενοῖο γαστροῦ ἰχώρας πλεον,
 Οἷπερ κυνάγχους εἰσάγουσιν ἐν βίῳ.

ΟΚΤΟΒΡΙΟΣ.

Ὅρνις μὲν αἰρῶ καὶ νεοσσῶν πᾶν γένος·
 Στρουθῶν μισρῶν ἔθνος ἕξω προσφέρω,
 25 Ἄλλους τε πολλοὺς ἐλκύνω πεδοβρόχοις.
 Προτρέπω δὲ τὸ πράσον ἐσθίειν, φίλοι,
 Ἐδεσμα πάντων εὐπρεπὲς τῶν βρωμάτων,
 Ὁ καὶ καθαίρει πημονὴν τῆς κοιλίας.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ.

30 Γῆν τὴν ἄρουραν ἐξορύττω καὶ σπείρω
 Σίτου σπόρον γλύκιστον ἐν ταῖς κοιλάσι.
 Ἐγὼ καλούσας εἰς οπορὰν τὰς γεράνους·
 Χρῆσθαι δὲ λουτροῖς παντελῶς ἀποτρέπω,

420 THEODORI PRODROMI MENSIVM ADORNATIO.

Ὡς ρευματισμοῦ προξενούσιν αἰτίας
Καὶ τῇ κεφαλῇ παγκάκους ἀρρωστίας.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

Θηρῶ λαγρούς, ἀγρίαν εὐωχίαν,
Καὶ περδίκων πίμπλημι δαΐτας πλουσιῶν·
Καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν Γενεθλίων ἔχω,
Ἦτις μεγίστη, τοῦ θεανθρώπου Λόγου.
Καὶ βρωῶμα μὲν δαυιλὲς πᾶς φεύγειν, λέγω·
Κράμβην δὲ μᾶλλον τὴν μελάχολον μύθευ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ.

Πίδους ἀνοίγω καὶ καλάνδας δεικνύω.
Κρεῶν τε χοίρων βρωῶσιν ἰδίστην νέμω·
Καὶ πᾶν τὸ πρὸς ὄρεξιν ἀνθρώπων φέρω,
Ἰχθύς λιπώδεις, ξιφίας τε καὶ τρίγλας.
Ἐν δὲ μόνον φύλαττε, τὴν ῥῶσιν λέγω.
Τὸν ἀκρατον σπᾶν οἶνον εἰς ἀρχὴν ἔα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

Χόρταζε πᾶς καὶ πίνε (μὴ φεΐδου) κόρη·
Ἐγὼ γὰρ αἷμα καὶ τὰ νεῦρα πηγνύω,
Μέλη τε ναρκῶ, καὶ μεταλλάττω φύσιν·
Πρὸς ὠχρότητα νεκρὸν ποιῶν τῷ ψύχει.
Πλὴν τοὺς γέροντας καὶ γυναῖκας καὶ νέους
Σεῦτλα πρὸς ἐσθίασιν οὐ τρώγειν θέλω,
Ἰοῦ γέμοντα φαρμακουροῦ τῆς ὕδρας.

XXX.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΤΤΟΥ ΣΤΙΧΟΙ.

ΣΕΠΤ.

Γῆν ἀροσίμην σπεῦδε τέμνειν, ἀγρότα·
Βρωτῶν ποτῶν τε γλυκέων πᾶς ἀντέγου·
Χολή μέλαινα κυριεύει γὰρ πλέον.

5

ΟΚΤ.

Σπείρειν ἀνάγκη, γλυκέων τ' ἀποτρέχειν·
Οἶνω παλαιῷ χρώμενος ἐν τοῖς ποτοῖς.
Δριμεία καὶ γὰρ ἡ χολή πλείον φέρει.

ΝΟΕΜΒ.

10 Συχνῶν λοστρῶν ἀπέχου καὶ δριμέων.
Ἔσθιε θερμὰ καὶ γλυκαίνοντα πλέον.
Φλέγμα ψυχρὸν γὰρ κυριεύει τῷ τότε.

ΔΕΚ.

Πάνθητι νῦν γε τοῦ σπείρειν, πᾶς ἀγρότης.
15 Ψυχρῶν δὲ πάντων ἀπέχεσθ' ἰδεσμάτων.
Καιρὸς γὰρ οὗτος τὸ πλέον φλέγμα φέρει.

ΙΑΝ.

Νῦν ἀπογεύου νῆστις ἀκράτου τρίτον.
Τὸ φλέγμα πλέον κυριεύει γὰρ πάλιν.

20

ΦΕΒΡ.

Θερμοῖς αἰτίοις καὶ ποτοῖς ἀνθοσμίου
Κέχηρσο· καὶ γὰρ φλέγμα ψυχρὸν πλημμύρει.

190

Ed.
Boisso-
nade.
p.189

ΜΑΡΤ.

Πρὸς ἐστρατείαν γυμνάσιά τε τρέπου.
 Βρωτῶν ποτῶν τε γλυκερῶν πᾶς ἀντέχου.
 Αἷμα προσαῦξον εὐκράες γὰρ σοι τότε.

5

ΑΠΡ.

Θερμῶν ἀπάντων δριμέων τ' ἀφεκτέον.
 Εὐχυμα δ' ἔσθαι καὶ πίνειν ἀνθοσμίου.
 Αἵματος ἢ κίνησις ἔστι γὰρ τότε.

ΜΑΙΟΣ.

10 Τῶν ταριχευτῶν ἀπέχου καὶ δριμέων.
 Τοῖς εὐόσμοις ἤθου τε καὶ γλυκντέροις.
 Μέλαν γὰρ αἷμα κυριεύει καὶ πάλιν.

ΙΟΥΝ.

Νῦν ὕδατος προῖθεν ἐκρόφα τρίτον.
 15 Θερμὸν γὰρ αἷμα κυριεύει καὶ πάλιν.

191

ΙΟΥΛ.

Μόχθους παραιτοῦ καὶ κέχησο τοῖς ὕπνοις.
 Ξανθὴ χολή γὰρ κυριεύει τὸ πλέον.

ΑΥΓ.

Τὴν τῶν ψυχρῶν διαίταν ἀσπάζου πλέον.
 20 Μόνην ἐδωδὴν φεῦγε τὴν τῶν λαχάνων.
 Χλωρὰ χολή γὰρ καὶ πάλιν κατισχύει.

XXXI.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΟΠΟΙΑΣ ΔΕΙ ΧΡΗΣΘΑΙ ΤΡΟΦΑΙΣ ΕΝ ΕΚΑΣΤΩ ΑΥΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΙΩΝ ΑΠΕΧΕΣΘΑΙ.

Α. Μηνί Σεπτεμβρίω.

Ed.
Boisso-
nade.
p. 409

1. Ἐν τούτῳ τῷ μηνί ἀρμόζει γαλακτοτροφεῖν καὶ γαλακτοποτεῖν· ἐκ δὲ τῶν κρεῶν ὄρνιθας ἐσθίειν. καὶ πρόβεια, καὶ περιστεράς, καὶ νήσσας καὶ τρωγλίτας, ὄρνυγας καὶ λακτέντα ὀπτά ξὺν ὄξυμέλιτι ἐσθίειν. 2. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, λαμβάνειν πάντας τοὺς τρυφεροὺς καὶ πετραίους καὶ μαλακασάρκους, καὶ κεφάλους, καὶ πάντα τὰ ἀλέπιδα. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, κνάμων καὶ φακῆς ἀπέχεσθαι, τὰ δὲ λοιπὰ ἐσθίειν. 4. Ἐκ δὲ τῶν λαγάνων, κράμβης, γογγύλης καὶ ἐλαιῶν μαυρῶν ἀπέχεσθαι. Δριμυφαγίαις δὲ χρᾶσθαι μερικῶς, οἷον ῥέπανον, σίναπι, πέπερι, κιννάμωμον καὶ στάχος. 5. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν, σταφυλᾶς καὶ ἀπίδια καὶ δαμιασκηὰ λευκὰ καὶ μῆλα, καὶ ῥοδάκινα, καὶ πεπόνιον, καὶ τὰ ὅμοια τούτων. Καὶ οἶνους πίνειν ἀψινθοκράεις καὶ ἀψινθάτους. 6. Λουτρὰ ὀκτώ· σμήγματα δὲ κεφαλῆς, κιννώλια μετὰ ὄξους, καὶ ἔλαια ῥοδάκινα, ἕως κδ'. Καὶ συνοουσιάζειν. Χρίσμα δὲ κοινὸν ποιεῖν.

Β. Μηνί Ὀκτωβρίω.

1. Ἀρμόζει δριμυφαγίαις πιάσαις χρᾶσθαι, πρὸ πάντων δὲ πράσα ἐσθίειν ἐφθὰ καὶ ὠμά. Καὶ τὸ ζέμα πίνειν. Καὶ σκόροδα ἐφθὰ, καρνευτά, οἷον στάχος, πέπερι, κιννάμωμον, καρύφυλλον, καὶ ταῦτα διὰ τῶν ἀρωμάτων

ἔσθιειν. 2. Ἐκ δὲ τῶν κρεῶν, πρόβεια καὶ ὄρνιθια καὶ
περιστερόπουλα, καὶ χῆνας, καὶ ὄρνυγομήτρας, καὶ λακτέντα
ἔσθιειν, νήσσας τε καὶ φάσσας, καὶ τρυγῶνας καὶ πέρ-
411 δικας. Βόεια δὲ καὶ ἐλάφια καὶ πλατύν καὶ σνάγρους
5 καὶ λαγῶν ἀπέχεσθαι χορή. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, κεφάλους
καὶ μίχλας, καὶ πάντα τὰ ἀλέπιδα μὴ ἔσθιειν, τὰ
δ' ἄλλα πάντα. 4. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων, κνάμους καὶ φα-
κῆς καὶ λαθύρων ἀπέχεσθαι· τὰ δὲ λοιπὰ ἔσθιειν, καὶ
ἀσπαράγους πάντας καὶ ἀμανίτας λευκοῦς. 5. Ἐκ δὲ τῶν
10 ὀπωρῶν, σταφυλᾶς ἄσπρας, ἀπιούς τοὺς ἀκμάσαντας, καὶ
μῆλα τὰ γλυκέα, σῦκα δὲ ἄσπρα, ῥοδάκινα περσικά, καὶ
φοίνικας καὶ ῥοιάς, καὶ μηλοκυδῶνια ἔσθιειν. 6. Ἐκ δὲ
τῶν ξηρῶν ἀπάντων τῶν ὀπωρῶν, πισιάνια, κάρυα τὰ βα-
σιλικά, καὶ ἀμύγδαλα, καὶ κουκουνάρια, καὶ λεπτοκάρυα
15 ἔσθιειν. 7. Οἶνους δὲ λεπτοῦς καὶ ἐλαιοχρώους πίνειν καὶ
ἀψινθάτους. Λουτρὰ ὀκτώ. Καὶ ἀφροδισιάζειν. Καὶ χρίεσθαι
ἄπαξ. καὶ σμῆχεσθαι, ὡς εἴρηται.

Γ'. Μηνὶ Νοεμβρίῳ.

1. Ἀρμόζει εἰς λουτρὰ μὴ λούεσθαι, μὴδὲ χρίεσθαι·
412 εἰ δὲ καὶ συμβῆ, δύο λουτρὰ καὶ μόνα δεῖ. 2. Ἐκ δὲ τῶν
κρεῶν, μὴ ἔσθιειν ἐλάφους, καὶ βόεια, καὶ δορκάδας, καὶ
λαγῶν, καὶ σνάγρους, καὶ ἀγριοαἴγας· τὰ δὲ λοιπὰ κρέα ἐν
πετεινοῖς ἔσθιειν ψαχνὰ καὶ λίαν διεφθρα καὶ καρκευτά·
καὶ λακτέντα τὰ μικρά. 3. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, πάντας
25 ἔσθιειν, πλὴν τῶν ὑγροτέρων, καὶ κίχλας καὶ κωβιούς, καὶ
πάντα τὰ ἀλέπιδα, καθὼς προλέλεκται ἐν τῷ ὀκτωβρίῳ.
Τοῖς δὲ δριμέσι χρᾶσθαι, οἶον πέπερι, καὶ ὅσα διὰ τῶν ἀρω-
μάτων· καὶ πρᾶσομόλογα ἔσθιειν. 4. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων,
κνάμους καὶ λουπινάρια ἀπέχεσθαι· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα
30 ἔσθιειν. 5. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν, φοίνικας μὴ ἔσθιειν·
ἄλλας δὲ τὰς ξηρὰς ἔσθιειν. 6. Ἐκ δὲ τῶν οἴνων, τοὺς πα-
λαιούς καὶ λεπτοῦς καὶ λευκοῦς καὶ εὐώδεις πίνειν. Ἐκ-
φεύγειν δὲ πάντων τῶν ὑγροτέρων τὰ βρώματα. Λαμβά-
νειν δὲ καὶ τὸ ἀπόθερμον τῆς τίλης ἐκ διαλείμματος. Καὶ
35 ἀφροδισιάζειν.

Δ. Μηνὶ Δεκεμβρίῳ.

Λείπει . . . . .

Ε. Μηνὶ Ἰανουαρίῳ.

1. Ἀρμόζει οἶνον καλοῦ εὐωδιστάτου λαμβάνειν ῥο-
φήματα τρία, μετὰ αἰάκτης, καὶ ἐπινηστεύειν ἕως ὥρας 5
τρῆτης, καὶ τρέφεσθαι τοῖς ἐκ κρεῶν προβείοις χλίοις καὶ
ὄπτοις, καὶ χοιρείοις ὡσαύτως μικροῖς ὄπτοις. 2. Καὶ ζω-
μὸν κατασκευάζειν καρκευτούς, στάχος, κιννάμωμον, καὶ
ἔργον τριπτόν ἀρτύματι, καρναβάδιον ἀνατολικόν, πέπερι,
καὶ τὰ λοιπά. Ἐν δὲ τῇ ὀπτήσει τὰ τῶν χοιρείων κρεῶν 413
ἀλειφείσθωσαν οἶνομέλιτι· τὰ δὲ ποδοκέφαλα τῶν οἰῶν, τουτ-
έστι προβατικά, ὄξυστά. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὄρνέων, ὄρνιθας,
περιστερόπανλα, λευκὰ δέ, ἐὰν εὐρεθῶσι, καὶ βρακκάτα·
ταῦτα γὰρ εἰσι τὰ κρεῖττονα· χλία δὲ καὶ ὄπτα ἐσθίειν·
καὶ γῆρας καὶ νήσους, καὶ κίχλας, καὶ ὄρνυγας, καὶ τρω- 15
γλίτας· τούτων δὲ ἀγρίων γινομένων, ἐπιβάπτειν αὐτὰ
σίναπυ, ἀλοκύμεινον, καὶ οἶνόγαρον. 4. Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων,
λαθύριον καὶ αὖχος, ἀλεστά· ἢ δὲ ἄρτυσις αὐτῶν, ἄλας,
ἐλαιον, καὶ κύμινον τριπτόν. 5. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν, στα-
φίδας, ἀμύγδαλα, πιστάκια, κουνουάρια· λαμβάνειν δὲ 20
ὀλίγον κίτρον, καὶ ῥοῖθιν καὶ φοίνικας, καὶ πρῶτον γάλα
μετὰ μέλιτος, καὶ στάχος τριπτόν, καὶ κιννάμωμον. 6. Καὶ
δι' ὅλου τοῦ μηνός, λουτρὰ τέσσαρα· σμηγόμενος νίτρον
ὄπτῳ, ἐν οἶνῳ λειωθέντι. Καὶ χρίσμα ποιῆν σκευαστόν,
τουτέστι ψιλλίδρον, καὶ βάλλειν ἀλόην ξ γ' καὶ σμύρναν ξ α', 25
καὶ κρόκον ῥῶν δύο. Ταῦτα πάντα ἐνώσας, χρίου· αὕτη
δὲ ἢ σκευὴ ἐνός ἀνθρώπου. 7. Ἀρμόζει δὲ πρὶν χρίσα-
σθαι, εἰσελθεῖν εἰς τὸ λουτρόν, καὶ περιχύσασθαι σίτλας
δύο ἢ τρεῖς, πρὶν ἰδρώσῃ, καὶ ἐξελθεῖν· καὶ ἀποσπογγί-
σασθαι καλῶς· καὶ οὕτω χρίσασθαι. Καὶ μὴ βράδυνε μετὰ 414
τοῦ χρίσματος. Μετὰ δὲ τὸ χρίσμα, ἀποτρίβεσθαι δεῖ διὰ
οἶνοποτηρίου καὶ κρόκων ῥῶν, ῥοδελαίῳ ἀναμεμιγμένων.
Καὶ ἀφροδιαίξειν μέχρις ἰσημερίας μαρτίου.

Σ. Μηνὶ Φεβρουαρίῳ.

1. Ἀρμόζει σεῦτλον μὴ ἐσθίειν, μηδὲ ἄγριον τὸ οἶον- 35
δήποτε, μήτε κίχλας τῶν ἰχθύων· μήτε ζέμα πίνειν τὸ

οιονδήποτε, ἄνευ τοῦ πρᾶσοζέματος, καὶ τοῦ μαλάθρου, καὶ τοῦ σκορδοζέματος καρυκευτοῦ. Οἶνους δὲ παλαιούς καὶ εὐώδεις πίνειν. 2. Ἐν δὲ κρέασιν ἐσθίειν, κατὰ τὸν προλεχθέντα κανόνα τοῦ ἰανουαρίου μηνός. 3. Καὶ ἐκ τῶν ἰχθύων τὰ προλεχθέντα, καὶ ὅσα ὀστρακώδη, τὰ λεγόμενα ὄστρια, καὶ φάγρους, καὶ ἀστακούς, καὶ μύδια καὶ κτένια, καὶ ὅσα τῶν ἰχθύων πετραῖα, ὡσαύτως ὄρφους, λαπίνας, σκάρια, καρίδας, καὶ ὅσα πετρώδη, πλὴν διὰ σίνηπι. 4. Τὰ δὲ βάμματα, καὶ τὰ ὀπωρινά, ὅσα προελέχθησαν τῷ ἰανουαρίῳ μηνί. Ὡσαύτως καὶ ἐκ τῶν λαχάνων καὶ κοδιμένων τὰ προλεχθέντα. Ὅμοίως καὶ τὰ λουτρά, καὶ τὸ χροῖσμα. Καὶ ἀφροδισιάζειν ὁμοίως.

Z. Μηνὶ Μαρτίῳ.

415 1. Ἀρμόζει πᾶσι τοῖς γλυκέσι χρᾶσθαι ἐν τροφαῖς καὶ ποτοῖς. Ἀρετὰ δὲ ταῦτα ἐν τοῖτοις· πᾶν γὰρ τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, τὰ δὲ κατὰ μικρὸν ἀσφαλῆ. Δριμυφαγίας δὲ πάσης καὶ πικροφαγίας ἀπέχεσθαι. 2. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων, παντοῖα ἐσθίειν, ἄνευ τῶν ἀλεπίδων· τοὺς δὲ λάβρακας, καὶ κεφάλους ἐσθίειν συγχῶς. 3. Καὶ ἐκ τῶν ὀσπρίων, τὸν ἄλικα διεφθον καὶ ὑδαρώτερον καὶ καρυκευτὸν μέλιτι, στάχει, κινναμώμῳ καὶ οἴνῳ εὐωδεστάτῳ. Τὸν δὲ κύαμον, τουτέστι φάβα, βρέχειν δεῖ καὶ ἐκζένειν καλῶς, καὶ ἄλασι καὶ ἐλαίῳ ὀμφακίῳ καλῶ ἐπιβάλλειν. 4. Λαμβάνειν δὲ καὶ τῆς τίλης τὸ σπέρμα, τουτέστι κίριον, ἀπόθερμον, διεφθον, ἀρτυθὲν μέλιτι καὶ στάχει. Πλύνεσθαι δὲ δεῖ τὴν τίλην τρίτον, καὶ τρίβειν ταῖς χερσὶ, καὶ τότε ἔψειν, καὶ μερικῶς ἀποζεματίζειν· ἐὰν γὰρ πᾶν ἀποζεματισθῆ, γίνεται δύσπεπτος, ἰφεκτικὴ καὶ πονηρὰ, καὶ ἐμφρακτικὴ κοιλίας· μὴ πᾶν δὲ ἀποζεματισθεῖσα τὸν ἴδιον χυλόν, τουτέστι τὴν ἴδιαν πικρίαν, γάστρα ἐμφράττει. Γλύκαινε οὖν τὴν πικρίαν αὐτῆς μέλιτι. Λαθύριον δὲ καὶ 416 αὐχός, ἀλεστά· τὸν δὲ φασίουλον, τοῖς εὐαρέστοις, λαμβάνειν ἐκζεστόν, διεφθον ὄξυμέλιτι. 5. Ἐκ δὲ τῶν λαχάνων, σεῦτλον καὶ μολόχιν καὶ χρυσολάχανον ἐσθίειν, καὶ πάντας τοὺς ἀσπαράγους καὶ ἀμαντάς, ἄνευ τῆς βρωωνίας καὶ τῆς χαμαιδάφνου, διότι πικρά εἰσιν. 6. Ἐκ δὲ τῶν

συνθέτων, ἐσθίειν ἐλαίας κολυμβάδας καὶ ὄξυμέλιτα ἐκ
 - διαλείμματος. Καὶ δριμέος παντοίου μηδὲως ἀπιεσθαι
 τὸν μῆνα τὸν μάρτιον, ἀλλὰ παντοῖα γλυκέα ἐσθίειν.
 7. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν πασῶν, τὰς προλεχθείσας, φοίνικας
 κατὰ χρέος. Ἐκ δὲ γλυκοποσίας, λαμβάνειν κονδύτον, ἔχοντα
 πείπερι, κιννάμωμον, καρύφυλλον, καὶ στάχος πλείστον.
 8. Καὶ λουτρὰ τὸν μῆνα ἕξ, τὰ μὲν τρία χρίεσθαι ἐν ἡμέρᾳ γ',
 ὦρα γ', ἄνευ τῆς ἀλόης καὶ τῆς σμύρνης· τὰ δὲ ἄλλα τρία
 λουτρὰ λούεσθαι ἐν ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἄνευ τοῦ χρίσματος.
 Σμήγματα δὲ ὅσα διὰ νίτρου. Οἶνου δὲ λεπτοῦ καὶ εὐωδε-
 10 στάτου, καὶ ἐλαιοχρόου μεταλαμβάνειν· καὶ συνοσίας
 μετρίως.

Η. Μηνὶ Ἀπριλίῳ.

1. Ἀρμόζει μὴ ἐσθίειν ῥάφανον ἢ ἡδύοσμον, κάπα-
 ριν, πεπερονύμνον, θρύμβον, καὶ πάντων τῶν δριμέων
 ἀπέχεσθαι παντάπασιν. 2. Ἐν δὲ κρεοῖς, ἀρμόζει ἐσθίειν
 τροφερὰ καὶ εὐσαρκα, οἶον ἄρνας νεμομένας καὶ γαλακτο-
 15 τρόφους, καὶ ἐρίφους γαλακτοτρόφους· καὶ ὅσα δὴ πρόβεια
 417 κρεῶν τῶν νέων καὶ εὐνούχων, ψαχνὰ καὶ διεφθα. ἐκ τού-
 των λαμβάνειν καὶ ζωμούς μετρίως καρυκεντούς, διὰ τὸ
 εὐλύτον ποιεῖν τὴν κοιλίαν. Τῶν δὲ χοιρείων ἀπέχεσθαι
 χρή. 3. Ἐκ δὲ τῶν ὀρνέων, ἐσθίειν ὄρνιθας καὶ ὄρνιθό-
 πουλα τὰ ἄρρενα, καὶ περιστερόπουλα τὰ λευκά, καὶ νήσ-
 σας, καὶ χήνας τροφεράς, ψαχνὰ καὶ διεφθα, καὶ γλυκέα,
 καὶ ὀπτά. Γλυκοφαγεῖν δὲ καὶ γλυκοποτεῖν, ὡς προλέ-
 25 λεκται. 4. Καὶ ἐκ τῶν ἰχθύων, λάβρακας καὶ κεφάλους,
 συνάκια καὶ χρυσάφια, καὶ φάγρους, ζωμῶ ὀλίγω καρυκεντῶ·
 λαπίνας δὲ καὶ χάννους, καὶ κοιμία, σαύρους καὶ μελανού-
 ρους, ἔχοντα λέπια, ἐσθίειν τηγάνου, καὶ ἐργ....., ὡς
 εἴρηται. ὀλίγον δὲ καρυκεύειν καὶ μὴ πλείστα. 5. Ἐκ δὲ
 30 τῶν ὀσπρίων, παντοίων ἀπέχεσθαι τῶν ξηρῶν, τὰ δὲ χλωρὰ
 ἐσθίειν μετὰ τῶν προλεχθέντων κρεῶν. 6. Καὶ ἐκ τῶν
 λαγάνων, ὄξει σκιλλιτικῶ χρυσολάχανον, ἄνηθον, κολιανθρον
 χλωρόν, μαϊούλια ἐσθίειν καὶ ὄξυγαρίζειν· καὶ σκόροδα
 418 χλωρὰ ἐσθίειν μετρίως, ἐλαίῳ καὶ ἅλατι πρὸς ὀλίγον. 7. Ἐκ
 35 δὲ τῶν ὀπωρῶν, παντοίας ξηρᾶς ἀπέχεσθαι. Καὶ ἀνισά-

τοῖς χρᾶσθαι. Μυρία ὀσφραίνεσθαι, οἷόν τι γάρδου, κρίνα, χαμαιμήλα τὰ εἰς ὀσμὴν, καὶ τῶν ξηρῶν μυρίων τὸν μύσχον καὶ ῥοδόσταγμα. Καὶ μετρίως ἀφροδισιάξιν. 8. Λουτρὰ δὲ ὀκτῶ δι' ὄλου τοῦ μηνός. Σμήχεσθαι δὲ σαπωνίῳ γαλλικῷ. 5 Ψίλιθρον δὲ δεῖ χρίεσθαι ἅπαξ τοῦ μηνός, ἄνευ τῆς ἀλόης καὶ τῆς σμύρνης· εἰ δὲ μὴ, μόνον λυτὸν ἔχον κρόκον ὧν τριῶν καὶ ῥοδέλαιον· καὶ τὰντὰ ποιεῖν, ὡς προείρηται.

Θ. Μηνὶ Ματῶ.

1. Ἀρμόξει μὴ ἐσθίειν πᾶν καρφαλέον καὶ κακόχυμον 10 καὶ χολῶδες, οἷόν τι ποδοκέφαλα, καὶ ἐντεροκόικα, καὶ νευρώδη. Ἐσθίειν δὲ καὶ τὰ προλεχθέντα κρέα τῷ ἀπριλίῳ μηνί· καὶ ἐκ τῶν ἰχθύων τοὺς παστοὺς καὶ ξηρούς. Νέβρον δὲ θαλάσσης ἀπέχεσθαι χρή. 2. Διάγειν δὲ καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸν προλεχθέντα ἀπρίλιον, ἐν τε τροφαῖς καὶ 15 ποτοῖς καὶ λουτροῖς. Καὶ ἐκ τῶν λαχάνων, ἐσθίειν ἐλειοσπάραγον καὶ ἀγριοσπάραγον. 3. Ξηροζέματά τε καὶ ἀπό- 419 θερμα, καὶ μίλια, καὶ ὑδρόγαρον καὶ τίλην, πάντα τὰ ξηρὰ καὶ ἄλμυρά καὶ πικρά, μὴ ἐσθίειν. Γλυκοφαγεῖν δὲ καὶ γλυκοποιεῖν μετρίως, καὶ ὡς προλέλεκται τῷ ἀπριλίῳ μηνί. 20 Ὤσαύτως καὶ χρᾶσθαι λουτρῷ, χρίσμασι, σμήγμασι, καὶ ἀφροδισίσις.

Γ'. Μηνὶ Ἰουνίῳ.

1. Ἀρμόξει ῥοφᾶν ἕδωρ ψυχρὸν βρόχθους τρεῖς, νή- 25 στης, ῥοφήματα δὲ μικρὰ καὶ μὴ ἀπλήστως· καὶ ἐπινηστεύειν ἕως ὥρας τρίτης. Καὶ πᾶσι τοῖς γλισχροτέροις μετρίως χρᾶσθαι, τῶν δὲ θριμντέρων καὶ ξηρῶν ἀπέχεσθαι, καρνοφύλων, κινναμώμου, καὶ ὅσα διὰ τῶν ἀρωμάτων ἐσθίειν. 2. Ἐκ δὲ τῶν κωδιμένων, σκόροδα, κρέμνα, ῥάφανον, εὐζωμον, καρδάμον, σινάπι χλωρὸν καὶ τριπτόν, ὄριγανον, 30 ὕσσωπον, πήγανον, πρᾶσα, χαμαιδάφνην μὴ ἐσθίειν. 3. Ἐκ τῶν κρεῶν, ἐσθίειν τὰ πρόβεια τὰ τρυφερά, τουτέστι τῶν κριῶν καὶ εὐνούχων. λάμβανε δὲ ψαχνὰ καὶ διέφθα· στίατος δὲ μὴ ἄπτου· αὐτὸ δὲ τὸ κρέας λιπαροῦ κριοῦ ἔστω. 4. Δεῖ ἐσθίειν καὶ ἀρνοὺς νεμομένους καὶ γαλακτοτροφοῦν- 35 τας ψαχνούς καὶ διέφθους, μὴ καρνεύειν δὲ τὸ σύνολον,

ὡς εἶρηται, ἄνευ τοῦ κολιάνδρου καὶ στάχους καὶ ἀνίσου.
 Ἔργα δὲ ἐσθίειν μετρίως. Καὶ ἀπέχεσθαι ζυματοποιίας
 παντοίας. 5. Καὶ ἐκ τῶν ὀρνέων ἐσθίειν ὀρνιθας καὶ
 ἀλεκτροπόουλα καὶ περιστερόπουλα λευκά, βρακκάτα, ψαχνά
 διεφθα καὶ ὀπτά. Καὶ ἐκ τῶν οἴνων λαμβάνειν τοὺς 420
 λεπτοὺς καὶ εὐώδεις, μὴ παλαιούς, ἀλλὰ χροακοὺς. Καὶ
 ἄνισον λιτὸν πίνειν μετὰ θερμοῦ. 6. Ἐκ δὲ τῶν ἰχθύων,
 πάντας τοὺς τρυφεροσάρκους ἐσθίειν, οἷον λαπίνας, κόκ-
 κηνγα, χάννους, σπάρους, σκάρους, χρυσάφους, κωβίους,
 καὶ ὅσα μαλακόσαρκα· λάβρακας δὲ καὶ κεφάλους, γυλάρους, 10
 τρίγλας, σκορπιούς, ἀστακοὺς, φάγγους, καὶ ὅσα ὀστρακό-
 δερμα καὶ σκληρόσαρκα, μὴ ἐσθίειν. 7. Ἔστωσαν δὲ τὰ
 ἐμβάσματα τῶν προβάτων ὄξυμέλιτι. Τοὺς δὲ τῶν ὄψα-
 ρίων ζωμοὺς καρνεύειν διὰ στάχους καὶ κολιάνδρου χλω-
 ροῦ, καὶ τὰ τήγανα μετρίως. 8. Ἐκ δὲ τῶν λαγάνων, 15
 ἐσθίειν χρυσολαγάνου τρυφερά, σεῦτλον, κολοκύνθην, μετὰ
 τῶν εἰρημένων κρεῶν καὶ αὐτὰ ὄξυμέλιτι, καὶ ἀράγγην
 ἐφθὴν μετὰ κρέατος· ὄξυγάρον δὲ μερικῶς· μαϊούλιν, ἰν-
 τύβιον, σελίνιον ἐν ὄξει σκιλλιτικῷ βαπτόμενον μετρίως.
 Κατὰ πολὺ γὰρ ἐσθιόμενον τὸ μαϊούλιν ἀμβλύνει τὰς κόρας 20
 τῶν ὀφθαλμῶν. 9. Ἐκ δὲ τῶν ὀπωρῶν, ἄσπρα κεράσια,
 καὶ ἄγγουρα ἐσθίειν μετρίως· ὅσα δὲ ἔξω τῶν ἐγγεγραμ-
 μένων ἐν τῷ μηνί τοῦτω ἀπέχεσθαι χρῆ. 10. Λουτρὰ δὲ
 ὀκτώ· ψιλίθρον δὲ μηδὲως· σμήγματα τῶν αὐτῶν ἅπαντα, 421
 ἕως κθ'. Καὶ ἀφροδιιάζειν μετρίως.

IA. Μηνὶ Ἰουλίῳ.

1. Ἀρμόζει ἀφροδισίων καὶ πλείστης τροφῆς παντοίας,
 μόχθου τε βιαίου καὶ πλείστης κραιπάλης ἀπέχεσθαι. 2. Ἐν
 δὲ κρεαίς, ὡς προλέλεκται τῷ Ἰουνίῳ μηνί· χρῆ δὲ λαμβά-
 νειν κρέα αἴγεια, τρυφερά, εὐνοῦχα· λαγῶν δὲ, καὶ δορκά- 30
 δας καὶ ἐλάφους, τρυγόνας καὶ φάσσας ἐσθίειν μετρίως·
 ἄνευ δὲ ὄξους ταῦτα μὴ ἐσθίειν. 3. Ἐν κοδιμέντοις, ὡς
 προλέλεκται τῷ Ἰουνίῳ μηνί, μὴ δοριμέα καὶ πικρά καὶ
 θερμά . . . . .

Τὰ ἕτερα λείπει.

024

XXXII.

ΕΡΜΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΛΙΣΕΩΣ ΝΟΣΟΥΝΤΩΝ ΠΕΡΙΝΟΣΤΙΚΑ, ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΠΡΟΣ ΑΜΜΩΝΑ ΑΙΓΥΠΤΙΟΝ.

Ed. Haeschel.

p. 2 Τὸν ἄνθρωπον, ὃν Ἀμμων, κόσμον φασὶν οἱ σοφοί, ἐπειδὴ ἀφομοιοῦνται τῇ τοῦ κόσμου φύσει. ἐν γὰρ τῇ καταβολῇ τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος, ἐκ τῶν ζ' ἀστέρων ἀστῆρες ἐπιπέκονται ἐφ' ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρώπου· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτροπῆς, κατὰ τὴν τῶν ιβ' ζωδίων θέσιν. ὁ μὲν γὰρ Υ' λέγεται κεφαλή. τὰ δὲ τῆς κεφαλῆς αἰσθητήρια τοῖς ζ' πλάνησιν ἀπονενέμῃται. ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς ὀφθαλμὸς, ἀπονενέμῃται τῷ ☉. ὁ δὲ εὐώνυμος, τῇ ☾. αἱ ἀκοαὶ τῷ ♃. ὁ ἐγκέφαλος τῷ ♃, ἡ γλῶσσα καὶ ὁ γαργαρεῶν τῷ ♆, ἡ ὀσφρησις καὶ ἡ γεύσις τῇ ♁. ὅσα δὲ ἔλαιμα, τῷ ♁. εἴαν τις οὖν τούτων κακῶς τύχη κείμενος ἐπὶ τῆς σπορᾶς ἢ τῆς γεννήσεως, ἐπὶ τοῦ προσφκειωμένου αὐτοῦ μέλους, ἢ πῆρωσις γίνεται. Τέσσαρα δὲ καθολικὰ μέρη εἰσὶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· κεφαλή, θώραξ, χεῖρες καὶ πόδες. ἕκαστον δὲ τούτων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σπορᾶς ἢ τῆς γεννήσεως, κατὰ τι ἠσθένει, τοῦ δεσπόζοντος αὐτοῦ ἀστέρος 4 κακωθέντος. οἷον ὁ ὀφθαλμὸς ὁ εἰς ἢ καὶ οἱ δύο. ἢ καὶ αἱ ἀκοαί, ἢ οἱ ὀδόντες ἑπαθόν τι, ἢ καὶ ἡ λαλιὰ ἐνεποδίσθη. δῆλον γὰρ ὡς ἀκτὶς κακοποιού, ἐπιβαλοῦσα τούτων 20 τινὶ, ἐλυμῆνατο. ὁμοίως καὶ ἐπὶ θώρακος, ἢ ὁ πνεύμων ἑπαθεν ἢ τὸ ἥπαρ, ἢ ὁ σπλῆν ἢ ἡ καρδία, ἢ τι τῶν περὶ τὰ ἔντερα. καὶ ἐπὶ χειρῶν ὁμοίως καὶ ἐπὶ πόδων. ἢ γὰρ οἱ δάκτυλοι, ἢ οἱ ὄνυχες, ἢ τι τῶν τοιούτων μορίων καὶ οἰκειότητα ἑπαθε. Δεῖ τοίνυν ἐν τοῖς δυναμένοις τυχεῖν

τινὸς θεραπείας, καὶ βοηθήματα κατάλληλα προσάγειν, 8
 ἐναντιούμενους τῇ νόσῳ. τὰ μὲν οὖν φύγοντα πάντα καὶ
 ἰοτροποιοῦντα, τῷ Η ἀπένειμα καὶ τῷ Ξ φύσει κρυσταλλώ-
 δεσι καὶ πνευματώδεσιν ἔσιν. τὰ δὲ θερμαίνοντα καὶ πλη-
 ροῦντα, τῷ Ϛ, ὀξύτάτω καὶ διαπύρω καὶ αἱματοποιῷ ὄντι, 5
 τὰ δὲ συναλλάττοντα καὶ κολλῶντα καὶ σωματοποιοῦντα
 καὶ ἰστώντα πᾶσαν νομήν, καὶ ῥωννύντα, τῷ Α καὶ τῇ Ϙ.
 ἢ δὲ C ὧ ἂν τινι προσέλθῃ τῶν ἀστέρων, εἴτε ἀγαθο-
 ποιῷ εἴτε κακοποιῷ, τῇ ἐκείνου δυνάμει συνδιατίθεται. τὸν
 οὖν τὴν ἰατρικὴν μετερχόμενον ἐπιστήμην δεῖ θεωρεῖν τὴν 10
 κοσμικὴν διάθεσιν, καὶ τοὺς ἀστέρας [καὶ] ὅπως ἔχουσι
 πρὸς ἀλλήλους· ἐπεὶ οὐδὲν τῆς συμπλοκῆς τούτων χωρὶς
 γίνεται τι τῶν ἀνθρωπίνων· οὔτε τὰ ὀξέα πάθη, οὔτε τὰ
 περιδιὰ· οὔτε σώζεται τις ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς, οὔτε ἐπι-
 μέλειάς τυχῶν, σώζεται ἢ ἀποθνήσκει. χορῆ οὖν τὸν ἰα- 6
 τρὸν τὴν κατάκλιον τοῦ ἀρρώστου ἀκριβοῦν, ποῖα ὥρα γέ-
 γονεν. Εἰ δὲ μὴ δύναται ἀκριβῶς λαβεῖν τὴν ὥραν, ἐν ἣ
 ἢ νόσος προσηγγέλθῃ· λαμβάνειν καὶ ἰστῶν θεμάτιον καὶ
 σκοπεῖν, ὅπως τὸ ὁ κόσμος διάκειται, καὶ πρὸς τίνα τῶν
 ἀστέρων ἢ C λόγον ἔχει, ἢτοι Ϛ ἢ □, ἢ τίνι συνέστι. 20
 τοῖς μὲν γὰρ κακοποιοῖς οὐσοχηματιζομένη, ἐπιβλαβῆ τὴν
 νόσον ποιεῖ· τοῖς δὲ ἀγαθοποιοῖς, μεγίστην βοήθειαν ἐπάγει.
 εἰ δὲ δεῖ καὶ τοῦτο γνῶναι, πότερον ἢ C τοῖς μὲν ἀρι-
 θμοῖς αὐξεται, τῷ φωτὶ δὲ λήγει, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. ἢ καὶ 01
 κατ' ἀμφω προστίθῃσιν, ἢ καὶ κατ' ἀμφω λήγει. ἀπο μὲν 25
 γὰρ συνόδου καὶ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς προστιθεῖσα
 καὶ τετραγωνιζομένη ὑπ' Ϛ, ἢ καὶ ἐπ' αὐτὸν φερομένη
 μέχρι τῆς κατὰ Ϛ παραλλάξεως, ἐπισφαλῆς τὰς νόσους καὶ
 ἀναιρετικὰς σημαίνει, μηθενὸς ἀγαθοποιῶ παρεμπλεκο-
 μένου. εἰ γὰρ τις τούτων παρεμπλέκοντο, ἢ μὲν νόσος βα- 30
 ρεῖα ἔσται, καὶ σχεδὸν ἀναιρετικὴ, ὁ δὲ νοσήσας σωθήσε-
 ται. τῆς δὲ C λειπούσης τοῖς τε ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ,
 μάλιστα καὶ ὑπὸ ἢ διαμετρομένης, ἢ τετραγωνιζομένης,
 εἰ μὴ μετὰ τὸ παραλλάξαι τὴν διάμετρον [οὐ] ῥαῖσει ἢ νό-
 σος, ἐπισφαλῆς ἔσται καὶ ἀναιρετικὴ. εἰ δὲ ἀγαθοποιῶ 35
 παρεμπλέκονται, ἐπὶ χρόνον νοσήσας σωθήσεται. Δεῖ δὲ
 ἐπὶ τούτων νοεῖν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἢ C προστίθῃσι τοῖς ἀρι-

8 θμοῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ἢ νόσος αὐξεται. ὅταν δὲ ἄρξῃται
 ἀφαιρεῖσθαι τοῖς ἀριθμοῖς, ἐπὶ τὸ βέλτιον ἄρξεται καὶ ἡ
 νόσος προΐεναι. καὶ φανερόν, ὡς εἰάν τοῖς ἀριθμοῖς προσ-
 τιθῆ, ἡ νόσος αὐξηθήσεται, ἔστ' ἂν σύνδεσμον λύσῃ· οὕτω
 5 γὰρ ἐπὶ τὸ κρεῖττον τραπήσεται. ἡ δὲ τοιαύτη ἐπίσκεψις
 καὶ ἐπὶ πάσης ἔστω σωματικῆς καταρχῆς, οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ
 ζ καὶ ξ κατακλινομένοι, νωχελεῖς ἔσονται καὶ δυσκίνητοι
 τοῖς τε ἄρθροις καὶ παντὶ τῷ σώματι ἀπὸ ψύχους καὶ ἰου-
 ρματισμοῦ, κατὰ μικρὸν ἐκφαίνοντος τὴν νόσον. καὶ βρα-
 10 δέως διεγειρόμενοι μικρόφωνοί τε καὶ δεδιότες, [καὶ φο-
 βούμενοι] καὶ ἑαυτοὺς θάλλοντες τοῖς ἱματίοις, καὶ τὸ
 φῶς φεύγοντες, καὶ πνικρῶς ἀναστενάζοντες, καὶ βραδέως
 ἀναπνέοντες, καὶ μικρόσφυγμοι, καὶ βοήθειαν τὴν θερμα-
 σίαν ἔχοντες, καὶ διὰ τῶν σφυγμῶν δεικνύμενοι, ἐνδεεῖς
 15 καὶ ἄστονοι, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος κατεψυγμένοι.
 χρῆσθαι οὖν ἐπὶ τούτων δεῖ τοῖς θερμαίνουσι καὶ χαλῶσι
 ἑστεγνυμένοις. οἱ δὲ ὑπὸ ζ καὶ ⊙ κατακλιθέντες, ἔσον-
 ται κεννημένοι καὶ ῥιπιζόμενοι, καὶ τὴν τοῦ σώματος
 ἐπιφάνειαν καταφλεγόμενοι, ἐξιστάμενοί τε καὶ ἀναπηδών-
 20 τες, καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους ὀργιζόμενοι, καὶ κραζόντες,
 καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναιδῶς ἐμβλέποντες, κατὰ δίωσι καὶ
 τὴν γλῶτταν τραχεῖς. ἐπιθυμοῦντες πιεῖν οἶνον καὶ ὕδωρ
 ψυχροῦν, καὶ βαλανεῖω χρῆσασθαι παρὰ καιρὸν. πρὸς τρο-
 10 φὴν δὲ ἀνορέκτως ἔχοντες, καὶ πρὸς πάντας συγκρούοντες
 25 τῇ γλῶττι συνεχῶς. μικρόσφυγμοι δὲ καὶ οὗτοι εἰσίν, καὶ
 ἐν ἀταξία, ἐρυθροὶ τῇ ὄψει, καὶ ἐνογκοὶ τῷ σώματι. τού-
 τοις συνοίσει μέχρι τῆς πέμπτης ἡμέρας ἢ τοῦ αἵματος
 ἀφαιρέσεις καὶ ὅσα συνελθεῖν δύναται καὶ καθαιρεῖν τὸν
 ὄγκον. καὶ ὅσα ἢ ἀναγκαστικῆ φύσις ἀντίθετα τούτοις βοη-
 30 θήματα εὔρει, τοῖς μὲν ζ τὰ τοῦ ζ, τουτέστιν ὅσα θερ-
 μαίνει καὶ ἀναγαλᾶ καὶ τὴν στεγνότητα λύει. τὰ δὲ τοῦ
 ζ τοῖς τοῦ ζ, τουτέστιν ὅσα ψύχει καὶ στεγνοὶ καὶ ἀπο-
 κρούει· ὅσα δὲ καρδιακὰ καὶ ἀρθρικά καὶ ἀρτηριώδη καὶ
 τοιαῦτα πάθη, ὑπὸ ζ καὶ ⊙ γίνεται. στεγνοὶ δὲ πυρετοί,
 35 καὶ πλευριτίτις καὶ περιπνευμονία, καὶ ὅσα τοιαῦτα πάθη,
 ὑπὸ ζ καὶ ξ γίνεται. τούτοις οὖν ἐναντίως τὰ ψύχοντα,
 οἶον στρύγνος, κοτυληδῶν, ἄλφιτα, κόριον, σέρις, μήκανος

RATIO IUDICANDI MORBOS EX MATH. SC. 433

ὄπος, ἀλικακάβου ῥίζης φλοιός, πολύγονον, αἰζῶνον, ψύλλιον, φακός ὃ ἐν τοῖς ὕδασι, ἀμπέλου φύλλα, ψιμύθιον, λιθάργυρος, λίθος αἱματίτης, ἀνδράχνη, ῥῶν τὸ λευκόν, λινόσπερμον, κάλαμος, φύλλα μαλάχης, ῥοιὰ, ὑποκυστίς, κνπάρισσος, κισσοῦ φύλλα, βάτος, ἀκανία, ῥηλα κυδώνια, 5
ἄπια, ἀχράδες, στυπτήρια, οἰνάνθη, φοίνικες, βάλανοι, μύρτα, ῥῆς, ῥόδα χλωρά, δάφνη, σκίνος, λάθανον, κρόκος, ποταμογείτων.

ΠΕΡΙ ΘΕΡΜΑΙΝΟΝΤΩΝ.

12

Τὰ δὲ θερμαίνοντα, ὅσα ὑπὸ ♂ καὶ ☉ κυριεύονται, 10
καὶ ἄλλα μὲν πολλά, μεθ' ὧν ἔλαιον κύπρινον, καὶ πάντα
τὰ εὐώδη, οἶον ἴρινον μύρον, κινάμωμον, σάμψυχον, νάρ-
κισσος, τήλις, νάρδος, σμύρνα, βδέλλιον, στύραξ, κηρός,
ῶκιμον, κύμινον, πίσσα ὠρὴ καὶ ἐφθῆ, στέαρ, μυελός
χαλβάνη, ἴρις, κασία, ναρδόσταχυ, λίβανος, ἀμμωνιακόν, 15
πήγανον, μυροβάλανον, ἰσχάδες, κόκκος κνίδιος, ἀφρόνι-
τρον, σταφίς ἀγρία, ἄσιος λίθος, κύπειρος, κνίδης σπέρμα,
ἀλκυνόνιον, ἐλλέβορος, πύρεθρον, ἰοῦ λέπισμα, χρυσόκολλα,
κρόμμυον, σκόροδα, πράσον, ῥάφανος, ἐρέβινθος. τούτοις
οὖν χρήσεται ὁ ἰατρός, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια κατὰ τὸ 20
θερμαίνειν εἰσὶ καὶ ἀναχαλᾶν, ἐφ' ὧν ἂν ἡ κατάκλισις
ὑπὸ ♄ καὶ ♀ γένηται ἢ ἄλλο τι πάθος τούτοις ὑπὸ τούτων
ἐπέλθῃ, καθὼς ἂν ἡ ☾ ὑποδεικνύει. τοῖς δὲ ψύχουσι καὶ
ἀποκρουομένοις, ἐφ' ὧν ἂν ὑπὸ ♂ καὶ ☉ ἡ κατάκλισις
γένηται, ἢ ἕτερόν τι πάθος τούτοις κατάρξεται. 25

C. Γ.

Ὅταν οὖν κατακλιθῇ τις Δ οὔσης ἐν Γ, ἢ διαμετρούν-
τος ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ συνόντος αὐτῇ, μάλιστα τοῖς 14
ἀριθμοῖς ἀφαιρούσης, καὶ τῷ φωτὶ λειπούσης, ἢ καταρχῇ
τῆς νόσου, ἀπὸ περιψύξεως ἐστὶ· καὶ ἐστὶ τοῦτο δῆλον, 30
ἐν τῆς κεφαλῆς, ἐστὶ γὰρ περὶ αὐτὴν βάρος, καὶ περὶ τὰ
ὄμματα, καὶ βράγχοι, καὶ περὶ τὸν θώρακα ρευματισμοί,
σφυγμοὶ λεπτοὶ καὶ ἄτακτοι, καὶ νυκτεριναὶ ἐπιτάσεις [ἐν-
τονοι] καὶ ἐν βάθει θερμασία πολλή· ἢ δὲ ἐπιφάνεια κα-
τεψυγμένη, καὶ τὰ ἄκρα περιψυχόμενα, καὶ λεπιοθυμία, 35

I.

28

καὶ ἀνορεξία, καὶ ἰδρωῶτες ἄκαιροι. τούτοις ἀρμόσει τὰ θερ-
μαίνοντα καὶ ἀναγαλῶντα, καὶ τὴν κοιλίαν λύοντα· ἢ δὲ
τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις, ἀχρηστος. ὁ νοσῶν, ἀγαθοποιού
μὲν μὴτε παρεμπλεκόμενον τῆς C μὴτε τετραγωνίζοντος,
5 μὴτε διαμετρῶντος, οὐχ ὑπερβήσεται, ἀλλὰ τελευτήσεται.
ἀγαθοῦ δὲ παρεμπλεκόμενου, νοσήσας ἱκανῶς σωθήσεται,
ἢ μεταπεσεῖται ἀπὸ τῆςδε τῆς νόσου εἰς ἑτέραν, ἐμπε-
σῶν εἰς νυκτερινούς ἀποικορπιασμούς. εἰάν δὲ καὶ ὁ Z τὸ
αὐτὸ σχῆμα ἐπέχη πρὸς τὴν C, ἀπαραβάτως τελευτήσεται,
10 μέχρι τῆς διαμέτρου.

Ἐάν δὲ C οὕτως ἐν τῷ Γ κατακλιθῆ τις, πρὸς τὴν Z
καὶ τὸν Θ οὕτω σφουματιζομένης· ἀπὸ κεφαλῆς ἔσται ἡ
νόσος. καὶ τοῦτο δῆλον ἔσται ἐκ τοῦ τὰς μηνιγγας δο-
κεῖν παραλύεσθαι. ἔσονται δὲ καὶ πυρετοὶ συνεχεῖς, καὶ
16 ἀγρυπνία, καὶ καυσῶδες τὸ στόμα, καὶ δίψης ἄμετρον,
καὶ παραγῶδης ἢ γλῶσσα, θώρακος ἐκπυρώσεις καὶ ἥπατος
φλεγμονή, σφυγμοὶ ἐπηρμένοι καὶ ἄτακτοι. τούτοις ἔσται
ὠφέλιμος ἢ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεις, καὶ προσαγωγὰ πάν-
των τῶν δυναμένων ψύχειν καὶ παρηγορεῖν. ἔσται δὲ ἡ
20 νόσος παρακοπή καὶ φρενίτις. ὁ νοσῶν οὕτως, ἀγαθοποιού
μηδενὸς παρόντος τῆς C, ἢ δὲ παρεμπλεκόμενου, μέχρι
τῆς Z τελευτήσεται, ἢ ἐν τῷ □ καὶ μάλιστα τοῖς ἀριθμοῖς
προστιθείσης τῆς C. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν C ἴδῃ, κινδυ-
νεύσας σωθήσεται.

25

C. Z.

Ἐάν δὲ C οὕτως ἐν Z κατακλιθῆ τις, ἢ ὄντος ἐν Z
ἢ □, ἢ συνόντος αὐτῇ μάλιστα ἀφαιρούσῃ τοῖς ἀριθμοῖς,
καὶ τῷ φωτὶ λειπούσῃ ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου, ἐκ κραι-
πάλης καὶ πλήθους· καὶ ἔσονται στεγνοὶ πυρετοί, τῶν τε
ὑποχονδρίων πόνοι καὶ τῶν ἄρθρων, καὶ σφυγμοὶ ἐπηρμέ-
30 νοι καὶ ἄτακτοι, καὶ ὅλου τοῦ σώματος φλεγμονή, καὶ περι-
πνευμονία. τούτοις οὖν συμφέρει ἀφαιρέσεις αἵματος καὶ
πάντα τὰ δυνάμενα καθελεῖν τὴν ἕξιν. ἀγαθοποιῶν δὲ μὴ
παρεμπλεκόμενων, ὁ οὕτω νοσῶν, μέχρι τῆς Z ἀπαραβά-
τως τελευτήσεται· ἀγαθοποιῶν δὲ παρόντων, καὶ τὴν C ἐπι-
35 θεωρούντων, κινδυνεύσας σωθήσεται.

Ἐάν δὲ τῆς C οὔσης ἐν Υ κατακλιθῆ τις Δ συνόντος 18
 αὐτῆ, ἢ κατὰ Δ ὄντος ἢ κατὰ □, ἔσται ἡ νόσος ἐν πλή-
 θους αἵματος, ἔσονται δὲ πυρετοὶ συνεχεῖς, καὶ στεγνώσεις
 ὄλου τοῦ σώματος, καὶ πύρωσις ὄλου τοῦ τραχήλου, καὶ
 τῶν ὀστέων ἀλγηδῶν, καὶ ἀργυπνία ὑπερβάλλουσα, καὶ ἐπι-
 θυμία οἴνου καὶ ψυχρῶν. τούτοις ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις
 ὠφέλιμος, καὶ πάντα τὰ ἀναχαλῶντα. οὕτως οὖν ἔχοντος
 τοῦ Δ, μηδενὸς τῶν ἀγαθοποιῶν παρεμπλεκόμενου, τὴν
 ἐνάτην οὐχ ὑπερβήσεται ἡμέραν. ἀγαθοποιῶν δὲ σχηματι-
 ζομένου, τῆ ἕκτη σωθήσεται. 10

C. II.

Οὔσης δὲ τῆς C ἐν II, ἐάν κατακλιθῆ τις, ἢ συνόντος
 αὐτῆ, ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ διαμετροῦντος, ἔσται ἡ κα-
 ταρχὴ τῆς νόσου ἐξ ἀργυπνίας ἢ ὀδοιορίας, καὶ μάλιστα
 ἐάν ἢ C ἀφαιρεῖται τῷ φωτί. ἐξίεναι τὰ ἄρθρα δοκεῖ, καὶ 15
 κατὰ μικρὸν ἡ νόσος ἐμφαίνεται, ἢ καὶ ἀπὸ τῆς διὰ τρίτου
 ἀρχεται αὐξεσθαι μέχρι τῆς τριακοστῆς ἡμέρας. ἔσονται
 δὲ λεπτοὶ πυρετοὶ, καὶ καθαιρέσεις ὄλου τοῦ σώματος, καὶ
 νυκτεριναὶ ἐπιτάσεις, σφυγμοὶ τε λεπτοὶ καὶ μικροί, ἰδρῶς
 καὶ ὀδύνη σπληνός. θεωροῦντος δὲ Δ, ἢ τὸ αὐτὸ σχῆμα 20
 ἔχοντος, μετὰ λ' ἡμέρας τελευτήσῃ ὁ ἀσθενῶν. ἀγαθοποιῶν
 δὲ παρόντων, καὶ τῆ C μαρτυρούντων, εἰς χρόνια πάθη 20
 ἐμπεσοῦνται πλὴν σωθήσονται.

Ἐάν δὲ C οὔσης ἐν II κατακλιθῆ τις, Δ συνόντος ἢ
 τετραγωνίζοντος, ἢ διαμετροῦντος, τῆς C αὐξομένης τοῖς 25
 τε ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτί, ἔσται ἡ νόσος ἐπισφαλῆς καὶ
 ἐπικίνδυνος. ἔσονται γὰρ πυρετοὶ συνεχεῖς, καὶ στεγνώσεις,
 καὶ καῦσοι, καὶ σφυγμοὶ ἐπληρομένοι καὶ ἄτακτοι. τούτοις
 συνοίσει ἢ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις. ἐάν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν
 C μὴ θεωρῆ, ἢ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπέχοντος, ἄχρι τῆς δια- 30
 μέτρου, τελευτήσῃ. ἐάν δὲ ἀγαθοποιοὶ θεωρήσωσι τὴν C
 κινδυνεύσας σωθήσεται.

C. III.

Οὔτης δὲ τῆς C ἐν III, ἐάν κατακλιθῆ τις, ἢ συνόντος,
 ἢ διαμετροῦντος ἢ τετραγωνίζοντος. ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς 35

81 νόσου ἀπὸ βαλανείου καὶ περιψύξεως, ἢ καὶ περὶ τὸν θώ-
ρακα ἕνυματισμός, καὶ βήχης, καὶ στεγνώσεις, καὶ πυρετοὶ
λεπτοί. τοῦτοις συνοίσει, πάντα τὰ θερμαίνοντα. ἀγαθο-
ποιῶν δὲ μὴ θεωρούντων τὴν C, ἀλλὰ κακοποιῶν ἐπιμαρ-
25 τυρούντων, κακοπαθήσας τελευτήσῃ.

Ἐὰν δὲ τις κατακλιθῇ τῆς C οὔσης ἐν C, J συμ-
παρόντος ἢ τετραγωνίζοντος ἢ διαμετροῦντος· ἔσται ἢ
22 καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ αἵματος καὶ χολέρας, καὶ στομάχου
ἀνατροπῆς. τοῦτοις ἀρμόσει πάντα τὰ ψύχοντα. ἐὰν δὲ
10 ἀγαθοποιοὶ μὴ ἐπιθεωρῶσι, ἐπὶ τὴν πρώτην □ τελευτήσῃ.
ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς τὴν C θεωρήσῃ, μετὰ τὴν πρώτην □
σωθήσεται.

C. Δ.

Ἐὰν δὲ C οὔσης ἐν Δ κατακλιθῇ τις, ἢ συνόντος, ἢ
15 τετραγωνίζοντος, ἢ διαμετροῦντος, ἔσται ἢ καταρχὴ τῆς
νόσου ἐπὶ πλήθει αἵματος, καὶ θερμότης περὶ ὅλον τὸν
θώρακα, καὶ τῶν ὑποχονδρίων ἐντάσεις, καὶ πυρετοὶ ἐπι-
τεταμένοι, καὶ σφυγμοί, καὶ ἐν βάθει θερμοαῖαι, καὶ ἐν
τῇ ἐπιφανείᾳ. τοῦτοις ἀρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα, καὶ
20 χαλῶντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν C, μέχρι
τῆς J τελευτήσῃ. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ θεωρήσωσι τὴν C,
02 πολλά κακοπαθήσας σωθήσεται.

Ἐὰν δὲ C οὔσης ἐν Δ κατακλιθῇ τις, J συνόντος ἢ
τετραγωνίζοντος ἢ διαμετροῦντος, ἔσται ἢ καταρχὴ τῆς
25 νόσου ἀπὸ πλήθους αἵματος καὶ ἔσονται πυρετοὶ ῥοώδεις
καὶ σφυγμοὶ ἄστονοι, καὶ λεπτοθυμῖαι, καὶ ἀνορεξίαι, καὶ
βάρος καὶ καταφορά, καὶ πάρεσις τοῦ παντὸς σώματος, καὶ
καρδιακαὶ διαθέσεις. τοῦτοις ἀρμόσει πάντα τὰ στεγνούντα
24 καὶ ψύχοντα. ἐὰν δὲ μηδεὶς ἀγαθὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν C,
30 μέχρι τῆς ἐνάτης ἡμέρας τελευτήσῃ. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιοὶ
θεωρήσωσι, μέχρι τῆς J κινδυνεύσας σωθήσεται.

C. ΠΡ.

Οὔσης δὲ τῆς C ἐν ΠΡ, ἐὰν κατακλιθῇ τις, ἢ ὄντος σὺν
αὐτῇ, ἢ διαμετροῦντος, ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἢ καταρχὴ
35 τῆς νόσου ἀπὸ βραδυπεψίας καὶ ὁμότητος περὶ τὴν κοι-

λίαν, καὶ περὶ τὰ ἔντερα στρόφοι, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ πυρετοὶ στεγνοί, καὶ ἀνωμαλῖαι. τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναγαλῶντα. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ, περὶ τὴν ἰδ' ἡμέραν τελευτήσῃ. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν ζ , σωθεὶς πολυχρόνιος ἔσται, πληὴν ἐμπαθῆς.

Ἐάν δὲ τῆς ζ οὕσης ἐν $\eta\psi$ κατακλιθῆ τις, ζ συνόντος αὐτῇ, ἢ διαμετροῦντος ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ νόσος ἔσται ἀπὸ ῥύσεως τῆς κοιλίας καὶ ἐλκώσεως τῶν ἐντέρων, πυρετοὶ τε λεπτοὶ καὶ ῥοώδεις, καὶ σφυγμοὶ ἄστονοι καὶ πυκνοί, 10 ἀνορεξία τε καὶ τοῦ στομάχου ἀνατροπὴ. τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ στεγνοῦντα. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν δ , ἐν τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ, σωθήσεται.

δ . ω .

15

Οὕσης δὲ τῆς δ ἐν ω , εἰάν κατακλιθῆ τις, συνόντος 26 αὐτῇ η ἢ τετραγωνίζοντος ἢ διαμετροῦντος, ἢ καταρχῇ τῆς νόσου ἐξ οἰνοπόσιος ἔσται καὶ κραιπάλης, καὶ μάλιστα εἰάν ἀφαιρῇ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, καὶ νυκτερινὴ γένηται ἢ κατάκλισις. ἔσται δὲ καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπὶ τὸν θώρακα πάθη καὶ ῥευματισμοί, καὶ βῆχες καὶ βράγχοι, καὶ βάρος περὶ τὸ στήθος, καὶ ἀνορεξία, καὶ δυσεπισημασίαι νυκτεριναί, καὶ συνεχεῖς πόνοι, καὶ ἄστονοι σφυγμοί. τούτοις ἀρμόσει πάντα τὰ θερμαίνοντα, καὶ εἰάν ἢ δ ἀνεπιθεωρήτος ἢ ὑπὸ πάντων, κινήται δὲ τὰ μάλιστα, 25 ἐπὶ τὸ κατὰ διάμετρον ἐλθοῦσα καὶ σημασίαν ποιησαμένη, λύει τὴν νόσον. εἰάν δὲ ἐπὶ τὰ ἄρρενα κινήται, μέχρις οὗ ἐσπεριάσῃ τὸν κύκλον, ἀνωμάλως νοσῶν, καὶ πυκνότερον ἀνατροπιάζων σωθήσεται. εἰάν δὲ μόλις κινουμένης, καὶ ἀνεπιθεωρήτου οὕσης, ἢ κατὰ πρόσθεσιν, ἢ κατὰ ἀφαίρε- 30 σιν, ἢ καθ' ὅποιον δηποτοῦν τρόπον, αἰμορροήσῃ, τούτοις ἢ περίοδος τὸ πάθος λύσει. ὄχροι δὲ ἢ μελάγχροι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔσονται. οὐδὲν δὲ ἥττον διασώζονται. εἰάν δὲ ὁ ζ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐπισχῆ, κατὰ τὸ τετράγωνον, ἀπαρβατάως τελευτήσῃ.

35

Εάν δὲ Δ οὔσης ἐν α κατακλιθῆ τις, ὁ συνόντος αὐτῇ ἢ διαμετροῦντος ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἡ νόσος ἀπὸ 28 πλῆθους αἵματος, καὶ ἔσονται πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι, καὶ σφυγμοὶ ἐπλημένοι, καὶ ἀγρυπνία, καὶ περὶ ὅλον τὸ σῶμα φλεγμονή. τούτοις ἀρμόσει τοῦ αἵματος ἀφαίσεις, καὶ πάντα τὰ δυνάμενα καθαιρεῖν τὴν ξίν. ἀγαθοποιῶν δὲ μὴ ἐπιθεωροῦντος, μέχρι τῆς διαμέτρου κινδυνεύσει. εἰ δὲ ἀγαθοποιῶς θεωρήσει, κινδυνεύσας σωθήσεται.

Οὔσης δὲ τῆς C ἐν π, εἰ κατακλιθῆ τις, ἡ συνόντος αὐτῇ, ἢ διαμετροῦντος, ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ἐλκώσεως, ἢ βουβώνων, ἢ τόπων κρυφίων, τουτέστι δακτυλίου, ἢ αἰδοίου. εἰ δὲ οὖν πρόστιθῆ ἢ C τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ, σωθήσεται ὁ νοσῶν.

Εάν δὲ τῆς C οὔσης ἐν π, ὁ συνόντος αὐτῇ ἢ τετραγωνίζοντος ἢ διαμετροῦντος, λεπτούσης μίνοι καὶ τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωροῦντος, σωθήσεται. ὁ αὐτὸς τρόπος νοεῖσθαι καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ ζωδίου, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, εἴπερ τὰ αὐτὰ σχήματα 20 ἔχει ἢ C.

Οὔσης δὲ τῆς C ἐν Z, εἰ κατακλιθῆ τις, ἡ συνόντος αὐτῇ ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ διαμετροῦντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἐκ ρύσεως, καὶ ρευμάτων λεπτῶν καὶ 25 θριμίων, καὶ ἀλγηδόνες ἐν τοῖς ἄρθροις, καὶ ὀίγοι καὶ πυρετοὶ, καὶ περιπύξεις τῶν ἄκρων, καὶ μάλιστα τῆς Δ τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ ἀφαιρούσης. ἀλώσεται γὰρ διπλαῖς ἐπισημασίαις, καὶ ἔσονται δεδοκότες. τούτοις ἀρμόσει τὰ ἀνακαλῶντα, καὶ θερμαίνοντα. εἰ δὲ ἀγαθοποιῶν ἐπιθεωρήσῃ τὴν C, κινδυνεύσας σωθήσεται.

Εάν δὲ C οὔσης ἐν Z, συνόντος Δ, ἢ διαμετροῦντος, ἢ τετραγωνίζοντος, τῷ φωτὶ ἀξούσης τῆς Δ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἔσται ἡ νόσος ἐπισφαλής. ἔσται γὰρ ἀπὸ πλῆθους καὶ κρασιάλης, καὶ ἔσονται πυρετοὶ ῥοώδεις, καὶ 35 λερικὰ πάθη, καὶ κοιλίας ῥύσεις, καὶ σφυγμοὶ ἄστονοι. τού-

τοῖς ἀρμόσει πάντα τὰ ψύχοντα, καὶ στεγνοποιούντα. εἰάν δὲ ἀγαθὸς μὴ ἐπιθεωρήσῃ τὴν Δ τῆς ζ' ἡμέρας, ἀναιρεθήσεται. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ, εἰς τὸ κατὰ διάμετρον κινδυνεύσας σωθήσεται.

Ⓒ. ζ.

5

Οὔσης δὲ τῆς Ⓒ ἐν ζ, εἰάν κατακλιθῇ τις ἀφαιρούσης τῷ φωτὶ καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἢ συνόντος αὐτῇ, ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ διαμετρούντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ψύξεως βαλανείου, καὶ ρευμάτων λεπτῶν, καὶ 30 περὶ τὸν θώρακα βάρους. καὶ περὶ τὸν πνεύμονα, βηχὸς ἐπιτάσεις νυκτεριναί, καὶ πυρετοὶ ἐπιτεταμένοι. τούτοις ἀρμόσει τὰ ἀναχλωῶντα καὶ θερμαίνοντα. εἰάν δὲ ἀγαθοποιὸς ἐπιθεωρήσῃ τὴν Ⓒ, ἔσται τὸ πάθος πολυχρόνιον, οὐ μέντοι τελευτήσῃ.

Ἐάν δὲ τῆς Ⓒ οὔσης ἐν ζ κατακλιθῇ τις, Ⓕ συνόντος 15 αὐτῇ, ἢ τετραγωνίζοντος ἢ διαμετρούντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ ἐμέτου τῆς χολέρας, ἢ βραδυπεψίας. ἔσται δὲ ἡ νόσος ἐπικίνδυνος, καὶ ἀνορεξία, καὶ νεύρων σύστασις, καὶ κοιλίας ῥύσεις, καὶ περὶ τὸν δάκτυλον δριμύτης, καὶ ἔλκωσις, καὶ πυρετοὶ συνεχεῖς καὶ ῥοώδεις, καὶ σφυγμοὶ 20 ἄτονοι, καὶ περὶ τὸν θώρακα ἐκπύρωσις. τούτοις ἀρμόσει τὰ στύφοντα καὶ στεγνοῦντα. εἰάν δὲ μὴ ἀγαθοποιὸς θεωρήσῃ τὴν Ⓒ, ἐν τῇ διαμέτρῳ τελευτήσῃ. εἰάν δὲ ἀγαθοποιός, μετὰ τὴν ἑβδόμην σωθήσεται.

Ⓒ. ζζ.

25

Ἐάν δὲ τις κατακλιθῇ τῆς Ⓒ οὔσης ἐν ζζ, προστεθείσης ἢ ἀφαιρούσης τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῷ φωτὶ, ἢ συνόντος αὐτῇ ἢ διαμετρούντος ἢ τετραγωνίζοντος, ἢ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ κόπου ἔσται ἡ ἀγρυπνία, ἢ ὀδοιπορία, καὶ ἔσται ἐν ἐπιτάσει καὶ ἀνίσει, καὶ μέχρι τῆς Ⓕ σωθήσεται. καὶ μάλιστα εἰάν ἀγαθοποιὸς τὴν Ⓒ ἐπιθεωρήσῃ. 33

Ἐάν δὲ τῆς Ⓒ οὔσης ἐν ζζ, κατακλιθῇ τις, τοῖς ἀριθμοῖς ἀφαιρούσης καὶ τῷ φωτὶ, Ⓕ συνόντος αὐτῇ, ἢ διαμετρούντος ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἡ νόσος τῶν ὀξυτάτων παθῶν, πλὴν κινδυνεύσας σωθήσεται ἀπὸ ἑννεαδεκάτης 35 ἡμέρας, καὶ μάλιστα ἀγαθοποιῶν ἐπιμαρτυρούντων.

C. X.

Ἐὰν δέ τις κατακλιθῆ τῆς C οὔσης ἐν X, καὶ τῷ
 φωτὶ ἀφαιρούσης καὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ἢ συνόντος αὐτῆ, ἢ
 διαμετροῦντος ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς
 5 νόσου ἀπὸ περιψύξεως βλαναίου καὶ ῥευμάτων. ἔσονται
 γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ ψύξεις καὶ συχοὶ πυρετοί, καὶ ἐπισημα-
 σίαι πυκναί, καὶ στένωσις, καὶ νυγμοί, καὶ τῶν μασθῶν
 καὶ τῶν ὑπογονδρίων ἐντάσεις. ἀρμόσει δὲ τούτοις πάντα
 τὰ θερμαίνοντα καὶ ἀναχαλῶντα. ἐὰν δὲ ἀγαθοποιὸς μὴ
 10 ἐπιθεωρήσῃ τὴν C, ἐν τῷ Z τελευτήσῃ, ἀγαθοποιῶν δὲ
 θεωρησάντων, τὴν Z παραλλάξας σωθήσεται. πλὴν ἔξει
 πολυχρόνιον αἰσθησὶν περὶ τὰ νεῦρα.

Ἐὰν δὲ τῆς C ἐν X οὔσης, τοῖς τε ἀριθμοῖς προσ-
 τεθείσης καὶ τῷ φωτὶ, Z συνόντος αὐτῆ, ἢ διαμετροῦντος,
 15 ἢ τετραγωνίζοντος, ἔσται ἡ καταρχὴ τῆς νόσου ἀπὸ πλῆ-
 36 θους ἢ οἰνοποσίας, διὸ καὶ αὐξεται ἡ νόσος ἐπιτάσει νυκτε-
 ριναῖς· ἔσται γὰρ πύρωσις τοῦ σώματος, καὶ παραγωγὴ
 τῶν λογισμῶν, καὶ φρενίτις, καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν κάκωσις,
 καὶ πυρετοὶ καυσώδεις, καὶ δίψα σφοδρά, καὶ οἴνου ἐπι-
 20 θυμία. τούτοις ἀρμόσει ἀφαιρέσεις αἵματος, καὶ πάντα τὰ
 δυνάμενα τὴν ἔξιν καθελεῖν. εἰ μὲν οὖν ἀγαθοποιὸς μὴ
 ἐπιθεωρήσῃ τὴν C, ἐν τῷ πρώτῳ □ τελευτήσῃ. ἐὰν δὲ
 τῆς D οὔσης μετὰ τοῦ A, ἢ τῆς Z, ἢ διαμετροῦντων ἢ
 τετραγωνίζόντων, κἂν ἐν οἴῳδηποτε ζωδίῳ κατακλιθῆ τις,
 25 μέγρι τῆς πρώτης □ ἢ Z νοσήσας σωθήσεται. πολὺ δὲ τι
 καὶ ἡ ὥρα συμβάλλεται ἐν τῇ κατακλίσει. ἐὰν γὰρ ὠροσκο-
 πῶσιν ἢ μεσουρανῶσιν οἱ ἀγαθοποιοί, τῆς D οὔσης μετὰ
 τῶν κακοποιῶν, συναντιλήψονται τῷ ἀρίστῳ ἰατρῷ εἰς τὰ
 περὶ τῆς ζωῆς βοηθήματα. ἐξετάζειν οὖν δεῖ τὴν ἡμέραν
 30 καὶ τὴν ὥραν τῆς κατακλίσεως, καὶ συννοᾶν τὸν κόσμον,
 πῶς διάκειται. χωρὶς γὰρ τῆς κοσμικῆς συμπαθείας, τοῖς
 ἀνθρώποις οὐδὲν ἐπιγίνεται.

